EN KRØNIKE OM EKSTRA BLADET

TØR - HVOR ANDRE TIER

AF GREGERS DIRCKINCK-HOLMFELD

Ekstra Bladets Forlag

BIND 2 VRISNE VICTOR OG HANS HVALPE

TØR - HVOR ANDRE TIER

EN KRØNIKE OM EKSTRA BLADET

TØR - HVOR ANDRE TIER

AF GREGERS DIRCKINCK-HOLMFELD

BIND 2 VRISNE VICTOR OG HANS HVALPE

Ekstra Bladets Forlag

TØR – HVOR ANDRE TIER
Bind 2: Vrisne Victor og hans hvalpe

Copyright © Gregers Dirckinck-Holmfeld og Ekstra Bladets Forlag, 2004
1. udgave, 1. oplag
ISBN nr. 87-7731-189-2

Omslag: Susanne Finderup
Grafisk tilrettelæggelse og sats: Susanne Finderup og Henrik Jensen
Bogen er sat med Garamond 11/15

Forlagsredaktion: Hans Larsen
Billedredaktion: Kate Bluhme

Repro: Narayana Press og Peter Gjevert Petersen
Tryk: Narayana Press
Printed in Denmark 2004

Ekstra Bladets Forlag
Vestergade 26
1456 København K,
Tlf. 33 47 07 90
www.ebbog.dk

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner og virksomheder, der har indgået aftale med Copy-Dan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

BOGEN ER UDGIVET MED STØTTE FRA POLITIKEN FONDEN

FOTOGRAFIER:
Kim Agersten: 322
Mogens Berger: 4, 30, 37, 43, 116, 228, 249, 253
Camilla Bloch: 258
Johnny Bonne: 188, 277
Ole Buntzen: 113, 272, bagside
von Cappelen: 94
Michael M. Carlsen: 291
Tage Christensen: 36, 125, 150, 170
Danmarks Radio: 72
Jens Dresling: 313
Finn Frandsen: 200
Ole Frederiksen: 183
Jens Glargaard: 160
Erik Gleie: 63, 64, 95, 187
Jan Grarup: 289, 293
Richard Haines: 230
Christen Hansen: 89
Jesper Stormly Hansen: 278
Lars Hansen: 50, 171
Ole Henning Hansen: 181, 211, 220, 231, 240
Marianne Holdt: 274
Gert Jensen: 212, 323, 336
Morten Langkilde: 128, 166, 217
Bjarne Lütchke: 126
Jacob Maarbjerg: 75, 79, 154
Preben Niemeier: 159
Heine Pedersen: 168
Peer Pedersen: 132, 204
Polfoto: 23, 34, 60, 61, 98, 118, 130, 139, 174, 177, 209, 222, 276, 309
Lars Poulsen: 250, 254
Asger Sessingø: 69, 109, 135, 199, 203, 206, 215, 270
Lars Skaaning: 294
Jørgen Sperling: 47, 51, 92, 161, 262, 303, 310
Ole Steen: 224, 226, 317
Casper Thorsøe: 35
Jan Unger: 178, 178, 193, 273, 275
Kai (Busser) Wilmann: 196, 201, 232
Mads Winther: 210, 268
Claus Bjørn Larsen: 242
Lütfi Özkök: 57

TEGNINGER
Klaus Albrechtsen: 91, 138, 149, 257
Roald Als: 207
Hans Bendix: 68
Claus Deleuran: 233
Ole Fick: 227
Poul Holck: 218
Otto Jacobsen: 13
Eiler Krag: 145
Anne-Marie Steen Petersen: 237, 243, 304
Hans Qvist: 105, bagflappen
Helge Ravnø: 16

Samtlige helsider og artikler fra Ekstra Bladet i perioden er stillet til rådighed og affotograferet af Statsbiblioteket i Århus.

Skeptikeren, begavelsen, kynikeren, egocentrikeren, anarkisten, erotikeren, provokatøren, opportunisten og inspiratoren Victor Andreasen (1920-2000). Ekstra Bladets chefredaktør 1963-67 og 1972-76. Manden, der skabte det moderne Ekstra Bladet

INDHOLD

FORORD 8

1959:
EFTER BLODBADET 11

Seksten i et vindue
Den lille katekismus
En vovelig affære
Korthuse faldt om ørerne på os
Bingo og banko
Går Ekstra Blad-læsere med hat?

1960-1963:
JOURNALIST – VED DÉT BLAD! 25

Fugle på træk
Duehøg i hønsegården
Dimensionsforskydning
I kølvandet på de kongelige
Lad stjernerne fortælle
Den hovedløse havfrue
Sportens skudklare

1961-1963:
DET HANDLER OM FORMAT 39

Intet monument til Mogensen
Ned i format
For og imod
Mareridtet: Skrumpematricer
Påskeæg og Radio Merkur

1959-1964:
KULTURENS SLYNGELSTUE 49

To frække studenter
Ildsjæle
Modernisme – hva' er det?
Fingeren på pulsen
Svada fra Rifbjerg
Pop eller hva'
Skriv – prøv dog!
Freddie hvem?

1963-1967:
VICTORS GENKOMST 65

To gode tilbud. Frit valg
Mogensen undsiger Hasager
Marken gødet for Victor
Et kompliceret menneske
Favn- og livtag med Tove

1963-1965:
SOVER DE GODT, HR. BOLIGMINISTER 77

Familien flyttede ind
Boliger til det kommunale ros
Lagt i kakkelovnen til svindlerne
4000 i bøde – og hva' så
Dalgaards forposter
Boligkampagnen som ikon
Velkommen på side 2

1964:
BLADET TIL SALG 91

En eller anden professor
Reklamedrenge på prøve
Bortfaldsanalysen
Tør – hvor andre…
Topløse Lotte Tarp
Vrinsk i Ivans håndmadder

1967-1971:
INGE OG STEN 105

Knald i låget
Kroppe i clinch
Stop Ekstra Bladets pornosvineri
Skilsmisse fra Ekstra Bladet
En finger på pulsen

1966-1967:
MIT KONGERIGE FOR EN SOLONYHED 115

Telegram: Han er fransk greve
Nash - sit eget digterværk
Gangstermetoder på Christiansborg
Man har et standpunkt…
Driften mod hjørneværelset
Start og slutspil

1967-1961:
DEN FORTABTE FAR 127

På vandring med Vrisne Victor
Gutenberghus er en konservesfabrik
Sørøverkaptajn på ny kurs
Uro i huset
Nu vil vi være med
Knusende ro

1971-1972:
USTYRLIGE DAGE 137

Sidst i kolofonen
Spies rundt på gulvet
Den forstummede latter
Dyneløfteren i aktion
Tabte tegnere

1972-1976:
JOURNALISTERNE RYKKER 149

Medbestemmelse? Næste år. Måske
Jakobsen: Man skal bruge lup
Sælg dig selv dyrt
Medindflydelse på papiret
Victor går. Gade kommer
Medarbejdere fra A-Z
Side 9-pigen – den nøgne sandhed

1974:
SLAGSMÅLET MED FORFATTERNE 163

Kollektivhylet mod Ekstra Bladet
En 5. rangs journalist
Når eliten trues
Da Baunsgaard blev mundlam

1978-1986:
CHAMPAGNE TIL KAMPAGNER 173

En vild uge
Operation Kastanje
Hasager – den udholdende
Ørerne i maskinen
Paris' dyreste hotel
Grokraft i det jyske
B&W og Bonde Nielsen
Cavling-pris og antiklimaks
Penge for en nyhed

1980-1990:
UDSIGT FRA TOPPEN 193

Anarkiets sorte fane
Løsriv Ekstra Bladet
Chefer i dækning
Kvinderne i mandehørmen
De kønne, de grimme og dem midt imellem
Lidt human touch
Ingeborg og Danny

1985-1987:
SÅ ER DET SØNDAG 207

Søndagshul: 600.000 uden avis
Søndags-katten sluppet løs
Redaktionen besat
Spåkvinden og hofsnogen
Tak for sangen, sagde 'Smiling Killer'

1988-1993:
TO MOD ÉN 219

Fyret med et brag
Knivene hvæsset
Løbet var kørt
Mindre blod og sperm
Uforsonlige kulegravere

1986-2004:
KOM KUL PÅ TUREN 229

Studenterbrød
Den præcise punker
Kronik-interviews
Kuglelynet Pedro
Det blev ikke i familien
Fiduskunstens banemand
Statens klike for kunst
Den rasende anmelder
Jørgensen: Et kup

1992-2004:
SPORTEN PÅ BANEN 245

Og det var Danmark
Sofus Krølben og andre helte
Sejlivet succes: Skolefodbold
Da Piontek eksploderede
Kniven i doping
Charlotte og Sørine

1991-1997:
DE FREMMEDE 257

Holdningsskift
Palæstinenserne i kirken
Klar til borgerkrig
Åh, disse tapre journalister
Mænd af mod
Folkets stemme
Politiken angriber Ekstra Bladet
Tolerance på vægten

1990-2004:
UNDER COVER 269

Over grænsen med sort paryk
Smuglet ind i Afghanistan
Elegantieren Claude X
Hemmelige Hans
Ved Norges kyst
Ud på flisen
Køb en bunker
Mr. Big fra Brøndby
22 mord

1991-2000:
SÅDAN VAR DET I 90'ERNE 285

Rent håndværk
En mand med en sag
Boykot Folketinget
Slappe journalister
Blikket mod Europa
Det begynder med skolen
På hovedet i Stasi-arkiverne
Den Blå Bog? Nej tak
En nat i august
Respekt for virkeligheden

2000-2004:
UD I ÅBENT LAND 305

Sporskifte ved år 2000
I clinch med tv og nettet
Sort reklame-humor
Med militær præcision
Kanonsalver mod Engell
Skuden skal vendes
Selvopgøret på Politiken
42 ecstasy-piller
Lange Madsens entré
Hvidbog og Cavling-pris
Prinsen og prinsessen
De næste 100 år

HVEM OG HVORNÅR 324

Administrerende direktører
Bestyrelsesformænd
Modtagere af Victor-prisen
Modtagere af Münster-prisen
Cavling-prismodtagere
Årets Pressefoto
Årets nytårstorsk
Tidslinie og oplag

NOTER 330

ANVENDT LITTERATUR 336

PERSONREGISTER 337

FORORD

Arbejdet med krøniken om Ekstra Bladet begyndte i foråret 2002. Det var dengang meningen, at bladets 100 års historie skulle rummes i et enkelt bind. Nu er det blevet til to bind. Grunden er, at jeg under arbejdet stødte på den tidligere chefredaktør Ole Cavlings arbejdsdagbøger, som befandt sig på Det kongelige Bibliotek. De håndskrevne dagbøger viste sig at være en helt usædvanlig spændende kilde til bladets historie fra midten af 1930'erne til Ole Cavlings afsked med bladet i 1958. Det udvidede muligheden for en mere dybtgående behandling af netop den periode.

Emnet og projektet voksede. Men takket være interessen fra Politikens Fond og Ekstra Bladets chefredaktion blev det muligt at udvide projektet til to bind. Med de økonomiske og arbejdsmæssige konsekvenser, der indebar.

Skellet mellem første og andet bind ligger i slutningen af 1958 på det tidspunkt, hvor Ole Cavling går af som chefredaktør, og to nye bliver indsat: Harald Mogensen og Flemming Hasager. En strøm af nye medarbejdere kommer til, bl.a. den senere chefredaktør Victor Andreasen, som bliver ansat som politisk-økonomisk kommentator og lederskribent. Hermed begynder en ny epoke i Ekstra Bladets historie. Et blad, der har været på nippet til at lukke, får nyt blod og ny ilt, skifter format og vælger, efter lidt tøven, at leve op til sit gamle ry som samfundskritisk i et tonefald, der er uden konventionelle hæmninger.

Bind 2 er, som bind 1, skrevet som en krønike, mere end som en traditionel jubilæumsbog eller virksomheds-beretning. Den opfylder med andre ord ikke krav om, at bladets udvikling skal følges og kortlægges i alle detaljer. Alt er ikke nævnt. Langt fra alle medarbejdere. Den er ikke en art bogholderi eller registrant over et forløb. Den er fortælling mere end statusopgørelse. Forpligtelsen har været at berette historien i store træk. Sætte bladets fremfærd i relation til presse- og samfundsudviklingen i perioden. Og prøve at karakterisere den særlige rolle, Ekstra Bladet har som outsider i forhold til den øvrige dagspresse. En outsider, der paradoksalt nok er centralt placeret, fordi den gennem det meste af den periode, der er skildret i dette bind 2, er Danmarks mest solgte og mest udbredte avis.

Det er også en dramatisk periode for Ekstra Bladet, der er fortalt. Dramatisk udadtil i konkurrencen med andre dagblade og især elektroniske medier. Og indadtil, hvor magtkampe, spændinger og kriser har været gennemgående træk i forløbet.

Bind 2 har fået undertitlen *Vrisne Victor og hans hvalpe*. Det antyder – ligesom titlen på bind 1: *Fæle Frejlif og hans drenge* – at en enkelt person

har haft særlig betydning for bladet i den tid, der skildres. I bind 2 Victor Andreasen. Hans tid på Ekstra Bladet er kort i år, men langtidsvirkende. Meget handler om hans indflydelse på avisen og om de seneste årtiers bestræbelser på at videreføre det bedste fra hans tid og samtidig vriste sig ud af hans skygge. I den sammenhæng er der grund til at nævne, at hans afløser Sven Ove Gades Victor Andreasen-biografi *Ulanen*, der kom i 2000, har været en god kilde til mange oplysninger.

Kildematerialet er ellers primært avisen selv. Men også samtaler med en række medarbejdere, tidligere og nuværende. Foruden litteratur fra perioden. Bag i bogen er anført kildematerialet, dels i form af litteraturliste, dels noter, der refererer til de enkelte kapitler. De afsluttende registre over prisbelønnede journalister og fotografer, chefredaktører, koncernens bestyrelsesformænd, Årets Nytårstorsk, oversigten over hele det historiske forløb m.m. samt navneregistret er udarbejdet af lederen af bladhusets bibliotek, Aase Andreasen. Hun og hendes stab har arbejdet entusiastisk og interesseret med på projektet undervejs. Ligesom forlagets chef Hans Larsen og medarbejdere i andre afdelinger, bl.a. marketingfolkene. En særlig indsats i sidste fase er gjort af redaktionens Kate Bluhme, som har stået for billedredaktion, og Peter Gjevert Petersen, som har leveret fornem reproduktion af billedmaterialet. Andre har fulgt og båret, både på den hjemlige og den redaktionelle front.

Krøniken er ført næsten op til dato. I jubilæumsåret er vi begyndt at se virkningerne af bladhusets fusion med Jyllands-Posten, avisens trykkeri er flyttet ud af bygningen på Rådhuspladsen, konkurrencen med gratisaviserne på markedet er blevet hårdere, men Ekstra Bladet er fortsat den bærende økonomiske kraft i bladvirksomheden.

GREGERS DIRCKINCK-HOLMFELD
November 2004

HAR ALLE FØRENDE FABRIKATER

Ekstra Bladet

BEDRE SERVICE HOS

Ekstra Bladet

16 nye ansigter smiler her fra EKSTRABLADET vinduer til læserne

Det er ennuaaende i dansk presses historie, at et blad paa en gang kryner saa mange nye navne til sin redaktion. Men EKSTRABLADET skal ikke blot have flere sider. Nye problemer skal tages op, nye emner belyses for at skabe et aabdigt læsestof, der ikke blot er saligt og fængende, men ogsaa gennemsyres af dansk humor og humor.

Flere af EKSTRABLADETs nye medarbejdere har forlænget slægtsderes navne fast i offentlighedens bevidsthed, men her præsenterer vi en samlet præsentation:

1. VICTOR ANDREASEN, cand. polit. Tidligere medarbejder ved Finanstidende. Vil under en populær form belyse idéens indviklede økonomiske og politiske problemer.

2. LAUS KENBOUT, cand. jur. Har et dybtgaaende kendskab til sociale forhold og vil redigere EKSTRABLADETs nye Boevkasse og spørgerubrik.

3. FRITZ BØVREP. Kommer fra „Information", hvor han har haft det militære stof og grønlandske problemer som specialer. Redigerer grønlænderforeningens maanedsskrift „Kalaallit". Vil i EKSTRABLADET ogsaa skrive om skole og uddannelse.

4. KNUD BALSGAARD. Har en aldrig journalist-erfaringsbog og er ansat i København som i grønlandsen. Skal være medlem af redaktionssekretariatet, der sander alt det journalistiske stof til avisens behandling.

5. OLE BYSKOV er et nyt navn som naturlig tegner. Hans talent fandt anerkendelse den dag, han knyttedes som tegner til „Blæksprutten", der er ungdomsavisen i det valg. Han skal lave en daglig satire i EKSTRABLADET.

6. ERIK DREYER. Forfatter og journalist. Har en række aar arbejdet i Amerika, og er nu ansat til Paris for at være EKSTRABLADETs korrespondent i Frankrig.

7. KNUD SCHONBERG. Kendt fra „Politiken" som en meget fin stilist. Han starter en for dansk presse helt ny rubrik, „Øjet", hvor han vil tage tidens bande ømme og store emner op til mangfoldig personlig behandling.

8. AUNING HANSEN kommer fra „Politiken", hvor han specielt var politireporter — et felt, han naturligt fører videre her.

9. MONA CLEMMENSEN. Ny kvindelig medarbejder ved EKSTRABLADET med Familieliv som nøgleområde.

10. GERT HAMMERBY. Veteranen i næsset danske som udenlandske problemer. Var blandt andre i et par aar været „Social-Demokraten"s korrespondent i Berlin, og bliver nu EKSTRABLADETs nyhedsredaktør.

11. BENT BUHL. Ganske givet den reporter, der har stærkt flair for den politiske nyhed. Han færdes hjemmevant paa Christiansborg, og vil behandle ikke blot indenrigspolitikken og kommunale, men ogsaa faglige problemer. Han har tidligere været knyttet til „Social-Demokraten" og sidst „Aftenbladet".

12. RACHEL HJORTH. En særdeles veltrænet kvindelig journalist, der vil være med til at redigere Familieliv. Passede gennem mange aar tilværelsens stof i „Aftenbladet".

13. VIGGO CLAUSEN. Kendt for sine fremragende, kunstneriske feature-udsendelser i radioen. Han har her skabt en helt ny form, der for et par aar siden belønnedes med „Politiken"s kunstnerpris. Er medlem af EKSTRABLADETs kulturredaktion.

14. EDVARD CLAUSEN bliver de store „sagers" og skoneperiodens stand. Kommer fra „Politiken" og har forlænget vundet anerkendelse som den udvirkende all round-journalist lykkeligt befriet for enhver blaserthed.

15. SVEN SABROE, ogsaa kendt som Ben Brille. Har under dette mærke ciseneret i B. T., og vil nu mantre og ben. Skal denaden redigere en helt ny kæbenhavner-rubrik.

16. BOB RAMSING. Forfatter og journalist. Har skreset flere drøbeager for film. Kommer fra „Dagens Nyheder" og skal beskæftige sig med film- og teaterstof.

Det er de 16 nye ansigter, der smiler til EKSTRABLADETs læsere og blot tænker, læserne vil faa forøjelse af bekendtskabet. I de kommende maaneder dukker endnu flere nye navne op i EKSTRABLADET, samtidig med, at den gamle stab og de nytilkommende i fællesskab og efterhaanden sætter friskt præg paa bladet.

***Første** bind af* Tør hvor andre tier *slutter med beretningen om et blodbad. Massefyringer, da året 1958 går på hæld. Men også med lys forude. Nye chefredaktører. Nye medarbejdere. Mandag 8. december er store skiftedag. Den dag tiltræder 16 nye medarbejdere. På bagsiden af avisen ser man dem kampklare i vinduet mod Vester Voldgade. Man vil møde mange af dem i de følgende kapitler. Ikke mindst herren helt til venstre med hånden på vinduesstolpen: Ekstra Bladets senere chefredaktør Victor Andreasen. Foreløbig ansat som politisk-økonomisk kommentator.*

1959

EFTER BLODBADET

SEKSTEN I ET VINDUE

De hænger i vinduet og kikker glade og forventningsfulde over på fotografen. 16 nyansatte Ekstra Blad-journalister.

Fotografen er kravlet til 2. sal i Vester Voldgade – hos genboen, der sikkert har taget mod ham med blandede følelser. Genboen er højesteretssagfører B. Helmer Nielsen, netop indtrådt i A/S Dagbladet Politikens bestyrelse, få år senere formand. Bestyrelsen, der efter en del frem-og-tilbage-snak har sagt: "Så pyt. Vi propper de penge i Ekstra Bladet. Men det er sidste gang. Måske skulle vi have ladet bladet lukke. Nu giver vi det en saltvandsindsprøjtning. De folk har bare at se glade ud!"

Det gør de folk så. Selvfølgelig. De repræsenterer optimismen. Forventningerne. 16 nye medarbejdere shanghajet i øst og vest til at levere krudtet, der skal skyde nyt liv i det skrantende Ekstra Blad.

Næsten lige så mange var netop blevet fyret. Om dette blodbad er der berettet i slutningen af denne krønikes første bind. Her kan man også i de sidste linier læse om en nobel lille herre, som lige havde været til ansættelsessamtale hos den nye chefredaktør Harald Mogensen. Han er en af de 16 i vinduet. På billedet læner han sig yderst til venstre med højre arm mod vinduesstolpen og smiler imødekommende. Hans navn er Victor Andreasen. Cand.polit. 38 år. En mand, der skulle få betydning ud over alle bredder for Ekstra Bladets fremtidige historie. Men som på denne dag – store skiftedag 8. december 1958 – trak sig tilbage til sit diminutive kontor på 2. sal mod gården for at nedfælde den første af sine kommentarer til den økonomiske situation.

Kommentaren stod at læse to dage efter under overskriften 'Aarsagen' (Ekstra Bladet brugte stadig det gamle dobbelt-a for å, selv om skolebørn siden 1948 havde fået banket bolle-å'et på plads).

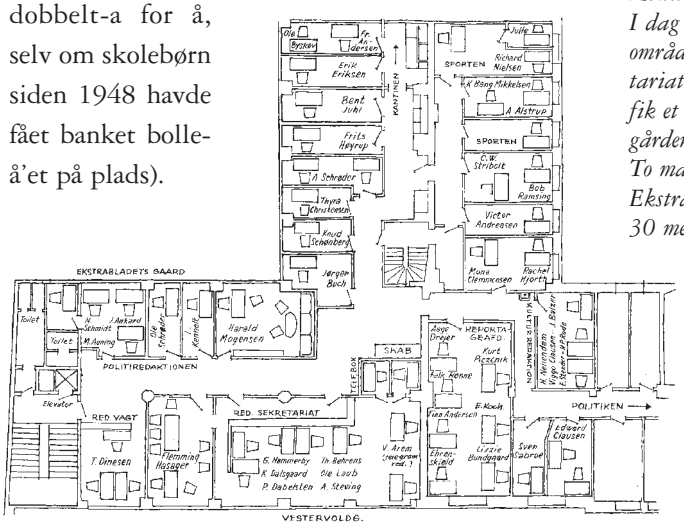

***Redaktionen** i 1959. I dag er næsten hele området redaktionssekretariat. Victor Andreasen fik et lille kontor mod gården. Sporten bagest: To mand. I dag har Ekstra Bladets Sport 30 medarbejdere.*

Aarsagen

VINDUET

Efter den sidste ulovlige strejke

Arbejderne vil IKKE udspionereres i spejl

300 tvang slogteri til at antage afskediget

NY STREJKE DER BETEGNES ULOVLIG

marxistiske tendenser indenfor fagbevægelsen

Stor arbejdsløshed emkaldes af den ovlige strejke —

EKSTRA-POSTEN

Tidens afsporede voksne

Pasterak kulturgrafter

KORT SAGT

Det glade vansid

Skriv til Ken

Første plade fra jazzstævnet

PARKINSONS LOV

Som lederskribent havde Victor Andreasen 10. december 1958 - to dage efter sin tiltrædelse - sin første kommentar i Vinduet. Den satte spørgsmålstegn ved arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet. Næppe, hvad man havde ventet dér, hvor han kom fra: Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådets erhvervsøkonomiske institut.

I kommentaren satte den nye kommentator og lederskribent fingeren på, hvorfor der det efterår var ulovlige strejker på flere arbejdspladser: Arbejdsgiverne skar ned på folks spisepauser. Og fyrede vilkårligt. Det var et resultat af de nye overenskomster på arbejdsmarkedet i foråret 1958. Dér var parterne blevet enige om nedsættelse af arbejdstiden – på betingelse af, at produktionen var uforandret. De ansatte skulle altså løbe lidt stærkere og drikke mindre kaffe. Den aftale havde LO ædt. Men ikke alle arbejdere. Mange strejkede. Et ekko af storkonflikten på arbejdsmarkedet i 1956.

Victor Andreasen var ikke i tvivl. Der var god grund til besindige arbejderes irritation, syntes han. "Vilkårlige afskedigelser rammer den enkelte arbejders tryghed særlig hårdt," skriver han og minder om, at "det berømmelige septemberforlig af 1899, hvorefter arbejdsgiveren har eneret på at lede og fordele arbejdet, måske var hensigtsmæssigt som grundlov for arbejdsmarkedet i 1899, men næppe i 1958."

Andreasen kom fra et job som chef for Dansk Arbejdsgiverforenings og industrirådets erhvervsøkonomiske institut. Han havde også været fast kommentator i Finanstidende. Nu var han på en avis, der blev læst af københavnske arbejdere. Holdningen var hurtigt og smidigt flyttet en tak. Omstilling i dét format var ikke en egenskab, der kom bag på dem, der kendte ham. Fra studietiden husker den senere økonomi- og markedsminister Ivar Nørgaard, at Victor Andreasen "anså det for lavpandet at binde sig til en bestemt holdning". Hvis man sagde: "Nu skal du forsvare dette standpunkt", så gjorde han dét. Skulle standpunktet være det modsatte, gjorde han lige så gerne dét. Og med lige så knivskarp logik. De konsekvente paradoksers mand havde holdt sit, indtil videre stilfærdige, indtog på Ekstra Bladet. Hans baggrund så umiddelbart højst konservativ ud. I midten af 50erne havde han været rådgiver for formanden for den konservative folketingsgruppe Aksel Møller og deltaget i møderne i partiets inderkreds, hvis hovedpersoner var kommende ministre som Poul Møller, Poul Sørensen og Erik Ninn-Hansen. Ninn-Hansen, den senere forsvars- og finansminister, fik han et særlig godt forhold

til. Mange år senere fortæller han, at Ninn-Hansen ”var så langt fra reaktionær. Blandt andet har det venlige menneske for partikassens regning introduceret mig på Kakadu Bar.” Sarkasmer og paradokser kom uventet flyvende gennem luften fra Victor Andreasen. Ingen skulle føle sig sikker. Han var lige en mand for Ekstra Bladet. *Hvor* lige, skulle der gå nogle år, før det blev åbenlyst.

Foreløbig sad cand.polit.'en, som fire år efter blev Ekstra Bladets bannerfører, altså dér i sit lille kontor, hyret til at gøre nationaløkonomiske problemer forståelige for Ekstra Bladets læsere. Tale til læserne, så de kunne følge med. Være pædagogisk.

Dér slipper vi ham for en stund for at se på, hvad det nu var for et blad, han havde vovet sig indenfor på.

DEN LILLE KATEKISMUS

”Ekstra Bladet er et moderne, pædagogisk blad,” sagde chefredaktør Harald Mogensen i en tale til A/S Dagbladet Politikens propagandaafdeling i efteråret 1960. Men bladets 'Lille Katekismus' må være blevet udformet tidligt i efteråret 1958. Nemlig i de uger og måneder, hvor bladhusets bestyrelse efter adskillige rundture i det lokale landskab havde gjort op med sig selv, at de to mænd, der skulle bringe Ekstra Bladet ud af dødvandet, hed Harald Mogensen og Flemming Hasager. De var på plads fra 1. oktober 1958 – en *slags* plads: Harald Mogensen fortæller, at han og Flemming Hasager sad på den endnu ikke afgåede chefredaktør Ole Cavlings kontor hver morgen fra kl. 5 til kl. 10, hvorefter Ole Cavling kunne indtage sin stol og det ryddede skrivebord for at øve dagens gerning i de par måneder, han havde tilbage af sin 34-årige regeringsperiode på Ekstra Bladet. Dagbladet Information kunne allerede 25. oktober 1958 fortælle detaljeret om Harald Mogensens planer. Blandt andet at det nye blads medarbejdere skulle ”sendes i skole hos selveste magister Kaj Bom, slangordenes ekspert. Han skal lære journalisterne at skrive i tidens sprog.”

Kaj Bom, som underviste på Københavns Universitet, var en populær mand i de dage. Han lærte os sjove ord. Ord fra nicher i det danske samfund, som var ukendte for nogle af os. Jeg kaldte i hvert fald ikke baglygten på min cykel for 'røvrubinen'. Bom havde i 1957 udgivet sin slangordbog, der blev et hit i eksprestempo. På det tidspunkt, hvor man skulle have fut i den sproglige jargon hos Ekstra Bladets medarbejdere, var han netop i lag med at lære skuespillerinden Ingeborg Brams at tale dårligt dansk. Kongeligt Teaterdansk duede ikke til den rolle, hun skulle spille: Blomsterpigen Eliza i *My Fair Lady*. Information fantaserede over, hvordan Harald Mogensen ville tage Ekstra Bladets medarbejdere i skole. Det måtte lyde sådan: ”Der har længe nok her på møgsprøjten været pip i papkassen, blød nougat i ægget og støv på spekulatoren, men nu ska' vi ha' fis i kasketten. Nu klemmer vi ballerne sammen og gi'r den en spand kul – vi ska' simpelt hen ha' knald på mågen, hvis I forstår, hva' jeg mener! Den, der ikke ka' få limen af fingrene, må hellere med det samme søge optagelse på en kolbøttefabrik. La' kleptomanpølserne danse over tærskeværket… osv.”

Chefredaktionens virkelige opskrift havde mindre saft, men var velment: Skriv kort. Skriv letlæseligt. Forståeligt. Ingen fremmedord. Ingen bedreviden: Skriv aldrig 'som bekendt' eller 'som

***Ekstra** Bladet er kommet! – Et af de mange reklamebrøl i kampagnen for bladet i 1959. Otto Jacobsens tegning viser stormen på en kiosk.*

August 1962. Ekstra Bladets Max Randrup har besøgt B & W og konstateret, at hver 3. arbejder har bil. Bybilledet er ved at forandre sig. 'Fabrikanten uden P-plads kan pakke sammen' lyder underrubrikken. Var den en finte til 'avis-fabrikken' på Rådhuspladsen, som ikke havde skyggen af en parkeringsplads til sine over 1.000 medarbejdere? Og stadig ikke har det.

Hver 3. arbejder har bil

PRIVAT PARKERINGSPLADS KUN FOR B&W

Fabrikanten uden P-plads kan pakke sammen

Tekst: Max Randrup - Foto: Johnny Bonne

Behageligt

1 mill. for P-plads

De unge og bilen

Børneparkering

det vil vides'. "Vi skal forenkle og anskueliggøre problemerne. Vi skriver ikke for specialister og fagfolk. Vi skal ikke demonstrere, hvor kloge og artistiske vi er. Vi skriver for ganske almindelige mennesker, hovedparten med folkeskoleuddannelse. Derfor skal vi popularisere. Den bedste journalistik er den, der forstås af alle."

Ordene står i et brev fra Harald Mogensen til medarbejderne i januar 1959. Ledsaget af manende eksempler. 'Store millionbeløb' er f.eks. ufattelige størrelsesbegreber, synes han. "Det griber flere om hjertet, at sygekassekontingentet stiger 2 kr. om måneden, end at sygekassernes udgifter er steget med så og så mange millioner." Brevet var det første i en regn af bulletiner til bladets journalister, hvor spillereglerne gentages og gentages – i øvrigt ligner de ret meget de læresætninger, man møder i proklamationer fyrre år senere, da Ekstra Bladets nye chefredaktion omkring årtusindskiftet opstiller kravene til renovering af avisen. En blanding af almindelig dansklærer-pædagogik og specielle råd, der handler om at være anderledes end de andre aviser.

Især – dengang som nu – anderledes end morgenaviserne, fremgår det. I 1959 sjovt nok ikke anderledes end B.T., som ellers var den egentlige konkurrent. Avisen, som uimodståeligt havde maset sig til tops gennem ti år og truede Ekstra

Bladet på brødet. Det gjaldt tværtimod om at aflure B.T. fiduserne. B.T.'s oplag var i 1959 på 160.000. Mod Ekstra Bladets 60.000. Hvad var det, de kunne på B.T.? De kunne skrive *positivt*. De var *venlige*. Det var altså dét, man skulle være for at få succes. I brevet fra januar 1959 hedder det: "Vi skal være et positivt blad, hvis kritik er *konstruktiv*… Vi er af princip ikke sure, men *livsglade.*"

Ikke sure – "for så rammer man også kun sure læsere". Sådan som Harald Mogensen syntes, man havde gjort under den tidligere redaktion. I efteråret 1960 fortalte han bladets marketingfolk, at han og Flemming Hasager, inden de i 1958 sagde ja til at overtage ledelsen af bladet, havde undersøgt situationen sammen med Politikens analyseafdeling: "Det gamle Ekstra Bladets mest typiske læser var manden, der sad sur og sammenbidt i sporvognen og i Ekstra Bladet fandt genklang for sin egen indadvendte surhed. Når han var færdig med at læse bladet, smed han det væk. Det gamle Ekstra Blad havde levet op til, hvad man kan kalde den introverte læser. Manden, der ruger over sine problemer. Der var kommet et aggressivt blad ud af det, et følelsesmæssigt koldt blad. Et uvenligt blad."

Den nye venlighed blev ikke altid hilst med klapsalver af medarbejderne. Da Harald Mogensen op til et pinsenummer mente, at man burde garnere forsiden med blomsterranker, flippede kriminalredaktionen ud og satte kræfter ind på at hale en historie i land om nogle banditter, der havde forulempet en dansk pige i London. Det lykkedes. Den var til forsiden. Og de nuttede pinseguirlander blev skrottet.

EN VOVELIG AFFÆRE

De nye dogme-regler blev opstillet af Harald Mogensen, der nu var ansvarshavende chefredaktør. Det var ham, der formulerede dem skriftligt. Chefkollega Flemming Hasager var mere til det praktiske. Hasager var den trænede bladsnedker med en lang løbebane på Politikens redaktion, især i redaktionssekretariatet, men også med et par år i London som Politikens korrespondent. Søn af Politikens mangeårige chefredaktør Niels Hasager (se bind 1). Flemming Hasager var manden, som – ifølge Ekstra Bladets politiske medarbejder Nils-Christian Nilson – i det gamle håndsætteri kunne læse skriften i blysatsen både på hovedet og spejlvendt. Samtidig. En langbenet, elegant, let tilbagelænet livsnyder, lynhurtig når det gjaldt. Professionel. Evigt cigarrygende som sin far. Han var, om ikke opfinderen, så forvalteren af begrebet 'en cigar', som var den klassiske økonomiske belønning til medarbejdere, der præsterede et eller andet ekstraordinært. Selv lykkedes det denne krønikeskriver en enkelt gang at gøre sig fortjent til cigar-hæderen, da jeg i 1965 fik et interview med operadivaen Maria Callas i Düsseldorf efter at have belejret hendes hotelværelse gennem to døgn. 'Cigaren' var så vidt huskes på 200 kroner.

Hasager og Mogensen var jævnaldrende. Hasager 46 år, da han gik fra Politiken til Ekstra Bladet. Mogensen 47. De to kendte hinanden gennem adskillige år fra Politikens redaktion, hvor den ene havde sin gang i redaktionssekretariatet, den anden styrede kronikredaktionen. De havde følt hinanden på tænderne i månederne inden den fælles magtovertagelse på Ekstra Bladet. Mogensen blev udråbt til ansvarshavende

***Drømmen** – hver eneste passager fordybet i Ekstra Bladet. Forside fra personalebladet Indendørs-Politiken februar 1959. Den gik mere eller mindre i opfyldelse efter nogle år. I dag sidder halvdelen til gengæld med gratisaviserne Metro eller Urban.*

I redaktionssekretariatet sad i 60erne en layoutmand ved navn Helge Ravnø. Han byggede sig i ledige nattetimer med at tegne sit faste tema: Bare man havde en taxabon! Her lytter staklen til chefredaktør, cand.mag. Harald Mogensens lange belæringer. Men tænker på noget andet. En taxabon. Bare en lille en! Situationen er kommet i ramme og på kunstudstilling. A siger: - Jamen, det ligner jo slet ikke… B: Nej, han skulle ikke have tegnet Kampmann med skæg!

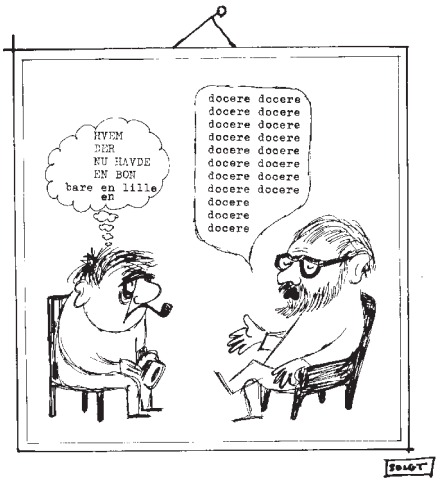
HVEM DER NU HAVDE EN BON
bare en lille en
docere docere docere

færdig som cand.mag. i 1937. Bøger, der handler om film, teater, politik og litteratur – på sidstnævnte felt skal man ikke bruge mange sekunder for at konstatere, at krimi-litteraturen er det kære barn. Mord, gys og spænding. Flere titler oversat til engelsk: *The murder book*, *Mordbogen*, som han skrev sammen med Tage la Cour. Og *Blood in the ink*, som er en undervisningsbog til DR's skoleradio.

Af Mogensen kunne man altså forvente 'blod i blækket' og djævelskab i spalterne. Man støder da også på en enkelt krimiføljeton i 1961. Men det er alligevel ikke det karakteristiske ved hans fire år som chefredaktør. Det, der præger hans ledelse i disse år, er en intensiv kamp for at banke oplaget i vejret – ad to hovedfærdselsårer: Læserkonkurrencer med præmier. Og grundige markedsanalyser af læsernes behov. "Vi anvendte analyseprincippet, fordi det lå mig personligt nær, efter hvad jeg i min ungdom lærte på Københavns Universitet," sagde han til marketingfolkene i 1960.

KORTHUSE FALDT OM ØRERNE PÅ OS

Der var nok at analysere, for avisbranchen var som helhed i dyb krise. 'Læsernes behov' var et begreb, som befandt sig i tåger. B.T. havde åbenbart fundet nogle nøgler til at lukke op for behovets hemmelige gemmer. Men i det store spil så det sort ud for danske dagblade. Gennem 50erne var blad efter blad bukket under. Presset i afgrunden af stigende papirpriser, dyrere distribution – og for mange bladhuses vedkommende anskaffelser af kostbare rotationspresser, der åd egenkapitalen.

Kort efter saltvandsindsprøjtningen til Ekstra Bladet gik det københavnske Aftenbladet ned. Bladet lukkede 25. februar 1959. 'Rullekonebladet' blev det kaldt. Det var vel ment – bladet var et ægte arbejderklasseblad, skrevet så almindeligt dødelige kunne begribe, hvad der stod og med en tone, som klang godt i ørerne på københavnerne f.eks. i det kvarter, hvor bladet havde sit hjemsted. Aftenbladet havde redaktion og trykkeri i Blågårdsgade på Nørrebro. Fortiden var glorværdig, med blandt andre Herman Bang som flittig reporter i startårene omkring 1890. Oplaget var kulmineret i 1918 med 90.000, og bladet havde med sine faste føljetoner, sit stærke kriminalstof og københavnske kulør i kinderne holdt nogenlunde trit med B.T. og Ekstra Bladet gennem 30rne og 40rne.

Men nu ebbede livskraften ud. B.T. og Ekstra Bladet huggede ind på bladet med aggressive salgskampagner. Og Socialdemokraten, der ellers burde have været arbejdernes selvfølgelige avis, rumsterede med en omlægning, som skulle bringe bladet ud af sin selvpålagte spændetrøje som partiblad. Den, der gjorde bladet til en målbevidst kedsommeligheds-konkurrent til Statstidende. 1. april 1959 skiftede Socialdemokraten navn til Aktuelt.

Gribbene hang i luften for at plyndre liget af Aftenbladet. Bladet havde en stribe gode medarbejdere. Et par af de bedste var allerede udvandret til Ekstra Bladet: Sportsreporteren Julius 'Julle' Larsen og Rachel Bæklund – begge journalister, der skulle komme til at præge Ekstra Bladet afgørende. Flere fulgte nu efter, bl.a. Bent Juhl, som figurerer på vinduesbilledet s. 10. Den politiske journalistiks hårdeste nyser, skulle det vise sig. Endnu flere blev i nederlagets stund hvervet af B.T. På håndfast vis: I Aftenbladets allersidste

***Gert** Hammerby (1918-89), udenrigsmedarbejder, Rachel Bæklund (f. 1919), familieside- og kulturredaktør og øverst: Bent Juhl (f. 1921), politisk reporter.*

nummer 25. februar 1959 læste man ikke bare bladets hjertegribende afsked med de trofaste læsere, men også en annonce for B.T., der lød: "De vil i B.T. genfinde en omfattende del af de stofområder, der gennem årene har glædet Aftenbladets læsere. Fra og med i morgen vil De f.eks. nikke genkendende til TIM's travsport, til Inge Dams teateranmeldelser, til serierne Gennem Byen og På Min Vej, til Spejlet og til tegneserierne." Aftenbladets medarbejdere var købt over i bundter. B.T. betalte 2,3 millioner kr. – men fik så også bladets rotationspresse med. Den blev flyttet til Kolding. B.T. fortsatte med brask og bram sin ekspansion vest for Storebælt, i sig selv en af de hårde udspil, som Ekstra Bladet i de følgende år måtte tage kampen op med.

B.T. skrev på lederplads med salvelse i stemmen: "Man kan købe de maskiner, der trykker et blad, men man kan – heldigvis må man tilføje – ikke købe et blads læsere." Politikens 'At tænke sig' beskrev strandhugsten sådan: "BT køber maskinerne, læserne køber Ekstra Bladet."

Andre korthuse faldt. Det konservative Dagens Nyheder lukkede 3. september 1961 med timers varsel. Det skete, efter at chefredaktionen lørdag formiddag 2. september var blevet orienteret af ejeren Dansk Arbejdsgiverforening om en snarlig lukning, hvorefter chefredaktør Jens Søltoft-Jensen sammenkaldte medarbejderne og sagde: "Vi lukker *nu*." Denne hædersmand mente med god ret, at ingen ville være tjent med at knokle videre i uger og måneder på en dødsdømt avis. Søndagsavisen blev sidste nummer efter 93 år som konservatismens fanebærer i dansk presse. Det sidste nummer blev med stor forståelse for medarbejdernes situation spækket med repræsentative artikler af så mange af bladets journalister som muligt – et brugbart salgsmateriale, når nu enhver skulle til at kæmpe sig vej videre i livet. Selv var jeg i den heldige situation, at der lå et stort færdigsat interview klar med komponisten Niels Viggo Bentzon. Om det medvirkede til at føre min ydmyge person til Ekstra Bladet en måned senere, skal jeg lade være ufortalt. Men en anden situation toner i erindringen: En flok medarbejdere gjorde i de første uger et desperat forsøg på at føre bladet videre ved egen kraft og opstampede pengemidler fra nær og fjern. Min egen blåøjede indsats bestod i på et tidspunkt at ringe til A.P. Møller, far til Mærsk McKinney-Møller og skibsrederen, der måtte formodes at have både penge og ideologisk interesse i bladets videreførelse. I telefonen lyttede den gamle herre tavst til min lange og ivrige forklaring, indtil han omsider spurgte: "Hvor mange drejer det sig om?"

Hvor mange hvad??? Det totalt lammende spørgsmål nåede jeg ikke at svare på, før skibsrederen sagde: "Nej, unge mand, jeg støtter Flensborg Avis. Det må være nok. Men tak fordi De ringede." Den var svær at melde tilbage til kommandocentralen. Måske skulle opringningen have været overladt til erhvervsredaktionen.

Eksperimentet kiksede, og medarbejderne var hurtigt på vej videre. Nogle var kort tid før skiftet til Ekstra Bladet, blandt andre den karismatiske redaktionssekretær Axel Sjölin, der snart kom til at spille en central rolle på bladet. På billedet side 10 ser man en anden: Bob Ramsing, der var kommet til under den store pakkeløsning i december 1959 for at skrive underholdnings- og filmstof. Til emnet film bidrog han med insiderviden: Ramsing skrev fra 60erne i alt tyve filmma-

nuskripter, blandt andet til 'Soldaterkammerater'-filmene. Film og senere DR's Underholdningsafdeling blev Ramsings videre skæbne.

Sådan skrumpede avismarkedet. Ikke fordi folk ikke havde råd til at købe aviser. Måske fordi folk foretrak at bruge penge på noget andet. Tv, radio, hus, bil, køleskab. Velstandsboomet var ved at springe ud, og mange var mere optaget af at tage for sig af mulighederne end at deltage i den politiske kamp, som de traditionelle aviser repræsenterede: Kampen mellem de fire gamle partier: Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre, Venstre og De Konservative. Alle hidtil med solide avisbastioner i enhver dansk by – den klassiske 4-frontstilling, som var sprunget ud af det hørupske kampråb: "Del jer efter anskuelser!" tilbage i 1880erne. Flugten fra bastionerne kan fortælles i tal: I 1947 var der 118 dagblade i Danmark. I 1957 var tallet 98. I 1967 62. Og mange af de overlevende dagblade var usikre på hånden og i tvivl om, hvor de skulle sætte ind. Over for det nye tv-medie. Over for indholdet og læserne. Og over for hinanden. Da Dagens Nyheder lukkede, gik mange medarbejdere til Politikens Hus. Til morgenavisen eller Ekstra Bladet. Læserne – de, der var tilbage – vandrede mod Kristeligt Dagblad og Berlingske Tidende. Åbenbart skrev de forkerte journalister for de forkerte læsere.

Formlen for den rigtige avis til de rigtige læsere måtte findes. Kunne man analysere sig frem til den? Man prøvede på Ekstra Bladet. Og mens man analyserede og analyserede – især med tungen ud af halsen i hælene på B.T.'s succesmetoder – satte man den store konkurrence- og lotteridamptromle til at rulle.

***B.T.** solgte i 1959 160.000 om dagen. Ekstra Bladet 60.000. En af grundene var, at B.T. var foran i provinsen, fordi avisen blev fløjet til Vestdanmark. 1. maj 1959 begyndte Ekstra Bladet at indhente det forsømte – flyvninger til Odense blev første hop. Det betød næsten to timer vundet i forhold til togtransport. Og en mindre, men kostbar oplagsstigning.*

BINGO OG BANKO

Konkurrencerne var i bingo- og lotto-genren og blev til i samarbejde med marketingafdelingen, dengang kaldet propagandaafdelingen. Nogle af modellerne var købt i udlandet. Andre hjemmestrikkede. De fleste rene lotterier, der ikke udsatte læsernes viden eller åndsevner for de store prøvelser. Det var ikke dér, Ekstra Bladets nye pædagogiske indsats udfoldede sig. Det var heller ikke meningen. Præmiekonkurrencerne havde ét formål: at få folk til at købe avisen. Hvad der ikke var svært. Danskerne var nu som før og siden vilde med at spille, hvor og hvordan man kunne komme til det. Casinoer var stadig ikke tilladt. Men Dansk Tipstjeneste havde kørt siden 1949, og andespil, billedlotteri, bingo og banko var så uopslidelig og gammel en fornøjelse som græsk nævekamp. I Politikens Hus var Ekstra Bladets

nye spilleglæde ikke noget bagholdsangreb på husets værdighed. Bestyrelsen bevilgede, præcis samtidig med at den ansatte Mogensen og Hasager på Ekstra Bladet, 200.00 kr. til Politiken, for at morgenavisen kunne køre et læserlotteri med titlen 'Kryds og Kvis', hvor gevinsten hed: Køb hvad du vil for 100.000 kr.!

På Ekstra Bladet rullede det fra den nye redaktions Dag 1. Udspillet 8. december 1958 var enkelt: 'Se i Deres tegnebog!' stod der øverst på forsiden over en tegning, som forestillede den nye medarbejder Edward Clausen, der spiller fandango med flagrende 10 krone-sedler – muligvis hans egne, i hvert fald blev han anset for at være en af de nyindkøbte medarbejdere, som havde scoret den højeste gage ved siden af Sven Sabroe med tilnavnet 'Bro Brille', der var hentet fra B.T. Edward Clausen var købt fri fra Politiken. Lønningerne til de mange nye Ekstra Blad-medarbejdere havde vakt opsigt i pressekredse. Nogle talte om 'risikotillæg', fordi Ekstra Blad-eksperimentet betød knald eller fald for avisen. "Adskillige brænder deres skibe ved at tage imod tilbudet," skrev Information syrligt. Bladet havde selv måttet slippe en af sine guldklumper: Militær- og Grønlands-medarbejderen Frits Høyrup.

"De kan få 100 kr. for en 10 krone-seddel" tilbød Edward Clausen på forsiden 8. december. Det var ikke penge kastet i grams. Fidusen var, at man skulle kikke efter sedlens serie- og løbenummer. Det rigtige stod i avisen. Men ikke på ret mange sedler. Hvis man havde nummeret, kunne man få tieren byttet til en hund.

Efter den start gik det i strakt karriere med nye lotterier, der på samme måde krævede mere held end forstand. Kun, at man spenderede den 50-øre, avisen kostede. 'Serie-Lotto' blev det store sus fra efteråret 1959, et tallotteri, som var ledsaget af en brugsanvisning, der var så udførlig som en instruktionsbog til en ny bil, men alligevel appellerede til de umættelige spillelystne i en sådan grad, at Ekstra Bladet en dag i foråret 1960 måtte trykke 25.000 ekstra eksemplarer – af gårsdagens avis! Datoen var tirsdag 10. maj 1960, hvor forhandlerne ikke bare solgte dagens avis, men også friske Ekstra Blade fra mandag. Pointen var, at man om lørdagen havde sluttet én billedlotteriserie og begyndte en ny om mandagen. Mandagsavisen var revet bort. Den havde gule plader på bagsiden. Plader, som læserne skulle klippe ud, hvis de ville lege med. Og det ville altså 25.000 flere end de langt over 100.000, der havde købt mandagsavisen.

For nogle journalister var det en lidt foruroligende situation, at læsere holdt avis for at klippe gule plader ud og smide resten væk. At det forholdt sig sådan, fremgik af, at Ekstra Bladets oplagskurve svingede som et skib i søgang. Hver gang et lotteri sluttede, faldt oplaget 10-20.000.

Det var der to løsninger på. Dels omgående at starte et nyt lotteri. Dels lave journalistik, der fik folk til at blive hængende ved avisen ud over lotteri-punktum.

Det første var marketingfolkenes sag. 18. juni 1962 bliver Billedlotteriet afløst af Stjerne Grand Prix. Men en måned efter lyder det: "På fredag 3. august starter vort fjerde og sidste Stjerne Grand Prix, samtidig med Monte Carlo Spil nr. 5". Og sådan ruller det videre. I en annonce for spillet i Politiken i september hedder det: "Monte Carlo rouletten snurrer hver dag i Ekstra Bladet. Læserne vælger selv deres lykketal". Annoncen

var anbragt klods op ad en artikel med overskriften 'Drab og strådød i avisernes verden'. Det fik Informations Børge Outze til at skrive i en forsideleder: "Man forstår, at nogen strådød for Ekstra Bladet kan der ikke blive tale om. Derimod skal vi gerne være med til at afsige frifindelsesdom, hvis Politiken en dag kommer til at begå drab på sit eget afkom. I selvforsvar." Det omsiggribende spilleri var ikke populært i journalistkredse. Og de konstante roulette-overbud havde klang af desperation. Fem måneder før, i januar 1962, beskrives lotteri-situationen sådan i en af Ekstra Bladets interne rapporter: "Vores trofaste lotterier er nu begyndt i mindre grad at tiltrække læserne, også fordi vi har fået så mange efterlignere. Der er ligefrem gået mode i denne propagandaform." Man har åbenbart nået mæthedsgrænsen. Lotterierne har givet pote, men det har mere eller mindre været som at pisse i bukserne. Skøn varme, men kortvarig. Allerede påsken 1960 blev det 17. billedlotteri lanceret. Fire millioner spilleplader var da udleveret. Oplaget 2. påskedag lignede en nytårsraket: 335.000 solgte aviser. Glød i kinderne, men så igen: Hurtig nedtur.

Det himmelstræbende påskesalg var i øvrigt mere end dobbelt så stort som tilsvarende salg fyrre år senere. 2. påskedags Ekstra Blad kom i 1960 som en mediemæssig redningsplanke for læserne oven på delvis avisløse påskedage og et radio- og tv-udbud, som enten var i sørgeflor eller tavst som graven. Jesu bortgang var en alvorlig sag. Påskens opstandelse var glædens budskab. Det var næppe kun dét, der bragte aviskøberne til kiosken. Men det hjalp. 2. pinsedag var i øvrigt heller ikke ilde: 293.500 solgte aviser.

*** MANDAG 8. DECEMBER 1958

Ekstra Bladet

STEFF
Luxus spegepølse
– ingen bedre

Se i Deres tegnebog!

De kan faa 100 kr. for en 10-kroneseddel

I de sidste dage har EKSTRABLADETs medarbejder Claus sat i smesevis af nye ti-kroneseddler i omløb.

Sedlerne har nummer E 7585 E til venstre og til højre løbenumrene fra 7759201 til og med 7759300. Hvis De har faaet en af disse sedler — saa lad være med at give den ud. Far den er 100 kr. værd. Kom op paa EKSTRABLADET med den — og De faar 100 kr. kontant. Læs i øvrigt inde i bladet om betingelserne.

***Edward** Clausen slynger om sig med 10 krone-sedler på Ole Byskovs tegning på forsiden af avisen 8. december 1958. Det var den første af utallige idéer til at lokke aviskøbere til med penge, gaver, gevinster, præmier, chancer, konkurrencer, lotto og bingo. En stor og kort fornøjelse for blad og læsere, der sjældent blev hængende. Clausen var først og fremmest en skrap, årvågen og velskrivende reporter.*

GÅR EKSTRA BLAD-LÆSERE MED HAT?

Det var journalistikken, der skulle føre videre. Få bladet til at holde varmen i det lange løb. Mere end konkurrencerne.

For at finde ud af, hvordan dét skulle gribes an, foranstaltede redaktørerne i samarbejde med marketingfolkene et utal af analyser og læserundersøgelser. Der var ikke den sten, der ikke blev

vendt. Var læserne unge eller gamle, tykke eller tynde, mænd eller kvinder, boede de i hus eller lejlighed, havde de bil eller kørte de på cykel, så de fjernsyn og hvad så de? Havde de kakkelovn eller centralvarme, hvor mange år havde de gået i skole, hvad spiste de, hvad levede de af, hvad døde de af… osv. Og så selvfølgelig en masse undersøgelser af, hvad læserne specielt interesserede sig for i avisen. I Ekstra Badet eller andre aviser. Især havde man næsen flittigt i den rille, der hed 'ungdommen'. Den, der gerne skulle præstere de kommende læsere i lang, lang tid fremover. Det er ethvert medies for ikke at sige ethvert produkts fixpunkt: Hvordan får vi fat i de unge? Ekstra interessant omkring 1960, hvor statistikker fortalte, at der blev flere og flere af dem. Det var de store årgange fra 2. verdenskrig, hvor potente forældre havde frosset under dynerne, især i et par isvintre. I 1959 var der 434.000 danskere mellem 14 og 19 år. I 1963 ville der være 512.000. Det var tal, der fik markedsanalytikere til at gå i spin.

Ekstra Bladets markedsanalytiske tænketank konstaterede f.eks. i marts 1961 ved en undersøgelse af de 14-19-åriges fritidsvaner, at 37% havde ski, 58% havde skøjter, men kun 17% havde egen pladespiller. Det kunne betyde, at man skulle plastre sportssiderne til med skøjteprinsesser og hurtigløbere og droppe avisens musikstof, hvilket ville være idiotisk. Hvilket man da heller ikke gjorde.

Man kan undersøge sig til hvad som helst. I en periode i oktober 1961 fik samtlige bladets medarbejdere hver dag i fem dage et brev, bestilt hos bladets økonomiske free lance-skribent, cand. polit. Mogens Korst. I brevene informerede Korst om de 15-20-åriges vaner og forbrug. Man blev f.eks. indviet i, at 25% af unge danske mænd ejede 1 hat, mens 59% ingen hat havde. Og at 61% havde 1 vinterfrakke. 30% ingen. Sikkert nyttig viden for hatte- og frakkehandlere.

Analyseriet førte til en række sindrige psykologiske konklusioner, som blev foreholdt medarbejderne. En af dem lød: Kvinder er glade for Ekstra Bladet. Kvinder læste selvfølgelig 'Familien', den daglige side eller to om mad og mode, husholdning og lidt af hvert, interviews med kvinder, der havde noget på hjerte, kunstnere, skuespillere f.eks. Men andre sider i avisen burde også tænke på kvindelige læsere, sagde redaktøren. "Vi bør ikke skrive om en bil og dens motor uden samtidig at fortælle om dens betræk og dens mønster." Og: "Vi bør ikke skrive om soldaterne og deres problemer uden samtidig at tænke på soldaternes mødre, koner og kærester."

Nøgleordene 'almindelige mennesker' optrådte i de fleste rapporter og dagsbefalinger fra chefredaktionen. Men hvem var egentlig almindelig? Det funderede forfatteren Anders Bodelsen over i romanen *Villa Sunset*, der udkom i 1964. Bodelsen var netop i de år knyttet til Ekstra Bladets kulturredaktion som boganmelder og kendte bladet indefra. Romanens hovedperson er journalist Christian Schäbler ved 'Ekspressen' på Rådhuspladsen. Og chefredaktøren en let genkendelig udgave af Harald Mogensen. Journalisten bliver sat på at finde den 'helt almindelige' unge københavnske pige, skrive om hende, så alle de helt almindelige læsere kan møde sig selv. Og for at loppe journalisten op til at engagere sig siger chefredaktøren: "Schäbler, en virkelig god nyhed til Dem. Jeg har lige fået vores tekststatistik for december op fra analyseafdelingen, og jeg kan

fortælle Dem, at Deres klarhedsprocent er steget. Hjerteligt til lykke, Schäbler, rigtig hjerteligt til lykke!"

I oktober 1960 blev den nyansatte redaktionssekretær Alex Steen sat på at udarbejde en rapport om ugebladenes indhold. Undersøgelser viste, at Ekstra Blad-læsere og andre 'almindelige mennesker' også var flittige ugeblads-læsere. Men hvad var det, de læste i ugebladene? Jo, konstaterede Alex Steen: De læser om sig selv. Om mennesker, hvis liv og problemer, de kan identificere sig med. "Ugebladene bringer *hverdagsmennesket* i forgrunden. De "skriver om *almindelige* mennesker, der ved energi og dygtighed skaber sig en tilværelse ud af ingenting. *Almindelige* mennesker, der klarer sig gennem svær sygdom og alligevel *bevarer smilet*"… Steen fastslog, at artiklerne i ugebladene havde høj kvalitet. De var velskrevne og *beskedgivende* – et andet nøgleord i chefredaktionens terminologi. "I den retning af langt, langt højere kvalitet end det, vi præsenteres for af den art her på Ekstra Bladet," tilføjer han.

Animeringen til at skrive bedre lå Alex Steen på hjerte. Han var en mand med veludviklet kunstnerisk sans – i slutningen af 1960erne løsrev han sig delvis fra redaktionssekretær-jobbet for at udvikle avisens kunstkritik. En aktivitet, vi vender tilbage til fremme i 1980erne, hvor han er frontkæmperen i opsigtsvækkende angreb på tidens fiduskunstnere.

Markedsføringen *af Ekstra Bladet i vinteren og foråret 1959 tog mange midler i brug. Ballonopstigning f.eks. Her i Dyrehaven. Gunnar Nu Hansen (yderst tv) er på pletten og rapporterer. Intet kunne selvfølgelig hamle op med 'luftens vovehals' Emilie Sannom og hendes bindegale akrobatik, da hun i 1925 kastede reklamer ud fra et fly over København (se bind 1, s.129). Men alligevel.*

Hvem Hvad Hvor *årgang 1961 noterer resultaterne fra de olympiske lege i Rom sommeren 1960. Om 100 km holdløb i cykling på landevej står: "Det danske hold fuldførte ikke." Nej, det gjorde ikke. For en af de fire, Knud Enemark, styrtede og døde på landevejen. Varme, vandmangel og doping var årsagen. Tragedien kastede en skygge over den danske deltagelse i Rom-legene – som ellers bød på flere danske triumfer: Sejleren Paul Elvstrøm vandt sin fjerde guldmedalje, og Erik Hansen kajakroede sig også til guld. Der var sølv og bronze til flere. Sølv til fodboldlandsholdet.*

Hvad ungdommen ønsker sig: S. 6 • En dansk prinsesse bliver voksen: S. 9

EKSTRA BLADET

LØRDAG 27. august 1960. 33. Årgang. Nr. 102 — Rådhuspladsen 31 · Kbh. V. · C. 8511 · 50 ØRE

DE TRAGISKE MINUTTER VED OLYMPIADENS LANDEVEJSLØB

Sådan skete ulykken

Holdkammeraterne Baarnes og Bangsbang prøver at holde Knud Enemark på cyklen, da han rammes af hedeslaget. (Fot. Bussert)

Det lykkes ikke at holde ham oppe. Knud Enemark styrter om på landevejen, mens Niels Baarnes forfærdet ser til. (Fot. Bussert).

Dansk fodbold er på vej til medaljen

SE SPORTEN

Diplomaten vidste intet om mordet

LÆS SIDE 3

Hele Danmark klukker af begejstring

DANKIRS på alles læber

SKJOLD BURNE

6.95

1960-1963

JOURNALIST - VED DET BLAD!

FUGLE PÅ TRÆK

Journalisterne ved bladet blev altså bombarderet med tal og formaninger, gode gager, klap på skuldrene og trøst, når de peb over, at læserne interesserede sig mere for bingopladerne end for, hvad der stod i spalterne. Det sidste var heller ikke helt rigtigt. I oktober 1961 kunne chefredaktionen over for både medarbejdere og en nervøs bestyrelse fastslå, at den *ægte* oplagsstigning i de forløbne tre år var på ca. 20.000. Journalistikken havde bidt sig fast. Sivning på 1.000 købere pr. måned i 1958 var afløst af en nogenlunde stabil stigning fra ca. 60.000 til ca. 80.000 i dagligt oplag. Ikke nok, men dog noget. Der var ikke kommet balance i regnskabet, men håbet levede.

De seksten nyansatte smil på billedet side 10 kunne holde den glade maske og klø på. Hvis de ellers fortsat var på Ekstra Bladet. Nogle af dem var fugle på træk. For eksempel – hvis man igen kikker på billedet: Manden med piben bagest til højre: Viggo Clausen. Han var hyret til kulturredaktionen, men var væk igen, inden man havde set sig om. Viggo Clausen havde erhvervet sig uvisnelig hæder som radiomontage-kunstner i DR. Men han og Ekstra Bladet fandt ikke hinanden. Han vandrede videre til Information, hvor han virkede som teaterkritiker, indtil han vendte hjem til sine originale montager i DR. En sær størrelse. Munter og melankolsk. Utålmodig, ubestikkelig, uomgængelig, utålelig. En masse med u. Som talent: Utrolig.

Den anden Clausen – Edward, der stikker hovedet frem lige under Viggo Clausen – blev lidt længere, men ikke meget. Edward Clausen var en terrier af en journalist, uddannet cand.polit., studiekammerat med Jens Otto Krag, aktiv i modstandsbevægelsen, ambitiøs, urolig, berejst og lokket med fra Politiken over til Ekstra Bladet af Hasager og Mogensen. En række store reportager blev det til i det års tid, han var på redaktionen, inden han vendte tilbage til Politiken.

Erik Dreyer – den ene af de to, som på billedet har fået øje på noget andet end fotografen og hans kamera (den anden er tegneren Ole Byskov) – var ligefrem hyret til at være en fugl på træk. Men ringmærket og trofast skrivende, indtil han blev syg ind i 70erne. Han fik jobbet som Paris-korrespondent, og derfra havde han det meste af verden som operationsfelt. Ingen kunne beskylde ham for at videreføre sin fars flabede Ekstra Blad-pen – filminstruktøren Carl Th. Dreyer, som på 1. verdenskrigs tid slog om sig med uforskammetheder

***Fra** oven: Viggo Clausen (f. 1922), teater- og litteraturanmelder, Edward Clausen (1916-79), økon. reporter, Sven Sabroe ('Bro Brille' 1906-1996) og til højre: Bob Ramsing (1923-98), begge underholdningsreportere. Udsnit af billedet side 10.*

Dorfor steg pristallet fem point • Danmarksmester fanger en tyv ved kup

EKSTRA BLADET

ORIENTERING FOR HELE FAMILIEN OM

UDSALG MED TUSINDER AF GODE TILBUD...

Det store udsalg begynder i morgen. Dørene åbnes for Dem til tusinder af gode tilbud, hvor varer af høj kvalitet kan erhverves til ualmindelig fordelagtige priser. Læs i dag om de mange muligheder - der er ideer og god orientering, som er værd at have i erindring, når De går ud for at købe ind.

***Forsiden** i en avis er til nyheder. Et dagblad er ikke en reklametryksag. Alligevel – fristelsen er stor. Der er mange penge i annoncer. Og forsiden er særlig attraktiv. Så kan man vælge en smart løsning: To forsider. Læg mærke til forsiderne på denne og næste side. Samme dato: 31. januar 1961. På side 27 den egentlige nyhedsforside. På side 26 en ekstra forside. Formuleret næsten som en nyhed: Udsalget begynder i morgen! Men også reklame for alle annoncerne inde i avisen. Og mon ikke stormagasinet Crome & Goldschmidt på hjørnet af Strøget og Kristen Bernikows Gade har været yderst fornøjet med valget af motiv?*

i avisens spalter (Se bd. 1). Erik Dreyer skrev elegant, kontant og vidende, når det gjaldt politisk reportage, og med stor psykologisk indføling, når han interviewede. Han kom til at dække begivenheder som mordet på præsident Kennedy i 1963, han var i Grækenland under oberst-revolten i 1967, hvor han i øvrigt oplevede at blive arresteret i lufthavnen og udvist. Og han dækkede naturkatastrofer: Jordskælvene i Skopje og Agadir. I Afrika pådrog han sig den tropesygdom, der førte til hans død allerede som 56-årig.

DUEHØG I HØNSEGÅRDEN

Den nye venlighed – en af Harald Mogensens paroler for det nye Ekstra Blad – passede ikke lige præcis på journalisten Bent Juhl. I hvert fald ikke på hans tilgang til journalistikken. Han ser elskværdig ud på billedet, og han var en munter kollega, frisk til et slag kort, altid parat til en sarkastisk uforskammethed. Mogensen og Hasager kan næppe have hyret ham, for at han skulle strø om sig med høfligheder i spalterne. Han var berømt og berygtet som en hård hund, en politisk journalist, der bed sig fast i sagerne, allerede i en tidlig alder frygtet af mangen en Christiansborg- eller kommunalpolitiker. Det var på de stofområder, han huserede og havde gjort det i en årrække ved socialdemokratiske aviser. Senest på Aftenbladet. Pressehistorikeren Svend Thorsen fortæller, at han engang sad i et selskab af politikere på Christiansborg, da Bent Juhl dukkede op i lokalet: "Jeg fornemmede det, som var en duehøg slået ned i hønsegården!" Bent Juhl gik efter manden, mere end efter bolden – med den udtrykkelige – og heller ikke altid urimelige – begrundelse, at det var manden, der var skyld i at bolden befandt sig, hvor den befandt sig.

Ekstra Bladets reorganisering var kun et par måneder gammel, da Bent Juhl i en artikel pillede ved, at kommunalbestyrelsesmedlemmer i Brøndbyerne, inklusive borgmesteren, havde lønnede bestyrelsesposter i flere af de almennyttige boligselskaber i Brøndbyerne. På den tid skød boligblokke i vejret for fuld kraft i området. Det var storhedstider for det almennyttige boligbyg-

geri. Sat på skinner af Socialdemokratiet, og dér havde Bent Juhl et sikkert kildenet. Folk, han kunne bruge, og folk, der kunne bruge ham til f.eks. at grave en grav for andre i den store og vidt forgrenede bevægelse. Det var lige det, der skete efter hans artikel 26. februar 1959 om boligbyggerier i Brøndbyerne.

Juhl fik et tip fra direktøren for Lejerbo, som vidste noget, der var værd at hvisle Juhl i øret om et andet boligselskab, KAB – Københavns almennyttige Boligselskab. Nemlig at 'Bindestregen' havde en finger i honorarkassen hos bestyrelser i KAB's datterafdelinger. Ikke bare hos et par stykker. Hos omkring 40. 'Bindestregen' var kælenavnet for den socialdemokratiske folketingsgruppes formand O.E. Einer-Jensen, fagforeningsveteran som var tidligere formand for Porcelænsarbejdernes Forbund. Tilnavnet lyder knap så dæmonisk som 'Edderkoppen', og Einar-Jensen var da også i almindelighed betragtet som en hædersmand. Vellidt på Christiansborg og med stor indflydelse i partiet.

Tre uger efter havde Bent Juhl fået kortlagt, hvem der sad hvor og fik hvor meget – det handlede ikke bare om Einer-Jensen. Blandt andre socialdemokrater, der havde fornøjelse af det interne gavebord i boligselskaberne, var formanden for borgerrepræsentationen Henry Stjernquist og boligminister Johs. Kjærbøl – et navn, der netop på det tidspunkt klang smerteligt i alles øren, fordi han som minister var øverste ansvarlige for Grønlandsskibet 'Hans Hedtoft', som umiddelbart før var forlist syd for Kap Farvel på sin jomfrurejse. Der var 91 ombord, og alle druknede. Men i boligsagen var Einer-Jensen den store skydeskive. Ingen andre havde så mange ben som

Marilyn Monroe: Hvad jeg lærte om mænd: S. 4 • Min søn var »trækkordrenge«: S. 9

EKSTRA BLADET

Derfor steg PRISTALLET de fem point

Dyrtidspartier til arbejdere, tjenestemænd og folkepensionister

Huslejen der trak pristallet i vejret

Rivende tøbrud i den kolde krig synes nu på vej

Ski-mester om dagen - fanger tyve om natten

BRO BRILLE

Forbud, fordi man kunne tro, det var morsomt

NYHED NYHED

Piccolo

Umeå: Ove Hansen har fået penge for at spille • Se sporten

han. Oppositionen i folketinget døbte ham 'Einer-Tusindben'. Hans eget parti endte med 2. april at stille ham over for valget mellem at droppe mindst 24 af sine bestyrelsesposter eller gå af som gruppeformand. Han valgte at slippe bestyrelsesposterne. "Lad være med den menneskejagt," sagde statsminister H.C. Hansen til den forsamlede presse, da han forlod det afgørende, dramatiske møde i gruppeværelset på Christiansborg. Han havde lige oplevet, at Einer-Jensen var besvimet under mødet. Bemærkningen var møntet

på Bent Juhl, som H.C. Hansen – ifølge Bent Juhl selv – ved en anden lejlighed havde karakteriseret som "en frafalden socialdemokratisk Christiansborg-journalist – af slangens æt, født med en giftand i munden".

DIMENSIONSFORSKYDNING

Slange eller sporhund. Bent Juhl fortsatte gennem 30 år med at sætte tænderne i politiske affærer og deres ophavsmænd, og vi skal møde ham igen senere i denne krønike. Hans parløb med bladets kommende chefredaktør blev grundlagt allerede i denne tidlige fase, i det halvandet år, hvor Victor Andreasen var ansat som lederskribent. Mødet med Victor Andreasen blev – efter hvad Bent Juhl fortæller Sven Ove Gade i bogen *Ulanen* – "indledningen til en dimensionsforskydning i min tankeverden". Han mødte "i denne forhenværende økonomisk-statistiske kontorchef en spirituel oprørsnatur af sjælden beskaffenhed."

Om det fra starten intense samarbejde mellem de to fortæller Bent Juhl i sin egen bog *Bladet fra munden*: "Victor dukkede op hen på eftermiddagen, og jeg kom gerne fra Christiansborg tidligt på aftenen. Avisen udkom dengang ved middagstid og blev redigeret fra 5 morgen til 10 formiddag. Så satte vi os gerne sammen, og Victor spurgte: 'Hvad har du nu af emner?' Vi var aldrig færdige før midnat, måske ved 2-tiden. Så gik vi ned på Laurits Betjent og fik nogle bajere, for Victor gad i reglen ikke tage hjem til Birkerød. Hen på morgenstunden videre ned i Nyhavn, hvor Gert Munch, der redigerede Politikens tillæg LYT, sluttede sig til os…"

Intenst samarbejde i noget, der tit blev døgndrift og endte i byens natteliv. Rachel Bæklund, også nyansat – og en pryd på det meget omtalte vinduesbillede – kan berette om, da de to en aften inviterede hende med på luderbar. Det var ikke noget problem for hende. Hun interesserede sig for enhver af livets tilskikkelser. Og havde intet kørende med nogen af dem. I baren satte et par piger sig ved deres bord. De to raske drenge anede ikke, hvad de skulle snakke med pigerne om – det var jo ikke snak, de var kommet for. "Jeg kedede mig ad helvede til," fortæller Rachel, "så derfor begyndte jeg at snakke med pigerne, der også kedede sig. Det blev meget hyggeligt. Victor og Bent Juhl var bare totalt udenfor. Til sidst gik jeg, og de blev hængende."

Arbejde, fritid og privatliv kørte i ét. Sikkert også for den flittige chefredaktør Harald Mogensen, men han var et ordensmenneske, og ville næppe have givet en 'cigar' i belønning for den præstation, Juhl og Andreasen leverede til pinseavisen 1960. Victor Andreasen skulle skrive en leder om forsvarspolitikken. Det havde de sammen besluttet. Diskussionen om indholdet kørte fast, og de etablerede en 'time out', hvor de strøg til Virum for at klare hjernen hos bekendte, forfatterinden Grethe Risbjerg Thomsen og hendes mand. Her blev de hurtigt særdeles berusede.

På et tidspunkt stod bladets deadline for deres tågede blikke. Noget måtte gøres. De ringede til Per Hækkerup, som dengang var formand for forsvarsudvalget. Han boede i Allerød, men var hurtigt på pletten og gjorde sin entré med denne bemærkning: "Hvilken vildfarelse befinder I to jer nu i?" "Min salighed, dér har vi en politisk fakkelbærer, der oser mere end han lyser op!" svarede Victor. Men så forklarede de, hvori 'vildfarelsen' bestod. Hækkerup gik straks til tasterne,

skrev lederen, og den kom i pinseavisen signeret 'j'. Der kunne jo ikke godt have stået 'h'. Hvad der stod i lederen? Lidt frem og tilbage om forsvarsudvalgets vanskelige overvejelser om stationering af atomraketter på dansk jord. Problemet var, at Hækkerup selv hældede til *for*. Victor hældede til imod. Lederskribent 'j' svajede i midten. I Folketinget blev det et klart imod.

Kort efter blev Hækkerup udenrigsminister, og Victor Andreasen forlod Ekstra Bladet for en tid for at blive cheføkonom i Arbejdsgiverforeningen. Bent Juhls 'twist and shout' med Victor Andreasen blev få år efter genoptaget, da Victor Andreasen vendte tilbage til Ekstra Bladet som chefredaktør.

***Sven** Sabroe alias Bro Brille. Hvad har han mon fået øje på nede i Vester Voldgade? Få havde et sådant falkeblik for sjove situationer, smarte damer eller kendte medborgere som han.*

I KØLVANDET PÅ DE KONGELIGE

Anarki med et mildere ansigt fik også til huse på Ekstra Bladet. Det blev repræsenteret af den finurlige 'Bro Brille', den pæne mand med det bølgede hår, som læner sig til vindueskarmen neden for Edward Clausen. 'Bro Brille' var hans pseudonym, Sven Sabroe hans fødenavn – begge dele hæftede for nationens fortrolighed med dette omvandrende, evigt skrivende fænomen af en journalist.

Sabroe-navnet knyttede sig til faderen, den prægtige redaktør og socialdemokratiske politiker Peter Sabroe, som man kan se en statue af i Århus til erindring om hans indsats for samfundets misrøgtede, især børn. Sabroe-navnets klang havde også afsmitning fra broderskabet med Poul, Politiken-journalisten, der var eftertragtet som selskabstaler med sine 'Frikvarter med den Gyldenblonde' og senere blev forlystelseskonge som direktør for Cirkusrevyen. Poul Sabroe har vi mødt i bind 1 som den krigeriske medarbejderformand på Politiken i kampen mod Erik Seidenfaden og Ole Cavling som chefredaktørkandidater i 1945.

Kaldenavnet 'Bro Brille' knytter sig til Sven Sabroes utrættelige og veloplagte evighedsberetning om livet i Danmark set gennem hans venlige briller, hvorfra en løftet bajer i et værtshus tog sig ud som en lige så gribende begivenhed som udbringningen af en skål i champagne på Amalienborg.

Sven Sabroe kom til Ekstra Bladet fra B.T. og havde i lang tid en fast klumme på Ekstra Bladets forside (se forsiden side 27) med henvisning til lystige reportager længere inde i avisen. Indtil han blev fast etableret på bagsiden, hvor han gennem over 25 år sikrede, at bagsiden af mange læsere blev slugt før forsiden. Hyggesnak skarpt skåret i anekdoter, nyheder i petit-format og utallige beretninger i kølvandet på de kongelige. Den

unge forfatter Henrik Stangerup, der i begyndelsen af 60erne var knyttet til bladets kulturredaktion, mindes mange år efter: "Jeg nød at læse alle hans sladrehistorier fra det højere selskabsliv af slagsen, som Balzac ville have taget til sig som ekstra inspiration til Den menneskelige komedie". Til de kongelige etablerede Sabroe et særligt forhold under rejser i udlandet. Ikke altid et rosenrødt forhold på trods af hans indbyggede elskværdighed og professionelle behov for at møde sympati. Som forfatteren Klaus Rifbjerg skriver i sin satiriske roman-joke *Du skal ikke være ked af det, Amalia*: "Brilleslangen opfattede det som sin pligt at være elsket. Og han var det ikke blot i embeds medfør, men fordi han virkelig elskede at være elsket." Hvem gør ikke dét.

Sabroe bringer selv citatet i sin erindringsbog *Bro Brilles muntre verden*, hvoraf det ganske vist også fremgår, at svingningerne mellem dronning Margrethe og ham ikke var de lykkeligste: "Af årsager jeg ikke kender, satte både kong Frederik og dronning Ingrid pris på mig, mens jeg af samme ukendte grunde ikke synes at være dronning Margrethes livret. Hun har en mærkelig evne til at kunne stå ansigt til ansigt med et menneske uden at se den pågældende, mens dronning

***Bro** Brille i høfligt buk for dronning Margrethe, hvis blik bevæger sig hen over hovedet på ham. Nøjagtig som han beskriver det. Bro Brilles virkelige navn var Sven Sabroe (1906 – 1996), søn af politikeren Peter Sabroe. Hans journalistiske fortid begyndte på Østsjællands Folkeblad i 1924. Fra 1958 til 1986 var han Ekstra Bladets hyggejournalist, evigt nær de kendte og kongelige. Hans domæne blev spredt på flere medarbejdere efter hans afgang som 80-årig. Mere moderne journalister som Trine Larsen overtog det løbende clinch med de kongelige.*

Ingrid altid hilser, er elskværdig, smilende…" En opsigtsvækkende syrlig bemærkning fra en mand, der havde gjort det til sin livsopgave at stå sig godt med de kongelige. Havde Margrethe set sig træt på ham? Paul Hammerich mener i sin Danmarkskrønike, at det måske var "lidt uretfærdigt, at generaldirektør Hans Sølvhøj og ikke Bro Brille blev hofmarskal". Men monarkers retfærdighedssans er som bekendt ikke til diskussion.

Den særlige genre, der hedder hofreportage, er enten voldsomt attrået af journalister eller noget, man ikke rører med en ildtang, fordi genren tilsidesætter almindelige journalistiske spilleregler og forvandler mange af dem, der deltager i spillet, til logrende kongepudler. Blandt de Ekstra Bladjournalister, der allerede tidligt i 60erne fulgte i den højt beundrede Bro Brilles spor med frejdig og tilforladelig smygen sig ind på, hvad verden byder på af kendte koryfæer – især kongelige – var Mogens 'Mugge' Hansen, den senere Se og Hørjournalist, som iført bowler og jaket blev sit eget show gennem en generation. Fra hans unge Ekstra Blad-år huskes en reportage fra Cuba, hvor han i mere beskedent antræk opsøgte Fidel Castro i foyeren til Hotel Hilton i Havana. Den 23-årige Mugge hoppede spontant fra en ferierejse i New Orleans, fordi han hørte i radioen, at præsident Eisenhower afbrød de diplomatiske forbindelser med Cuba og forbød amerikanske statsborgere at rejse til øen. Mugge fik plads i et tomt fly, der skulle til Havana for at hente amerikanere hjem. I Havana spurgte han sig frem og fik ved et held et møde med Castro i Hotel Hiltons foyer. Interviewet handler om, at den skæggede diktator bød på en Havana-cigar, og at Mugge på revolutionsheltens opfordring foreslog, hvad man dog kunne omdøbe Hotel Hilton til.

'Cuba Libre' lyder Mugges svar, måske fordi han lige har fået sig en rom-og-cola af det navn ved baren. "Så siger vi det," svarede Castro. Og sådan blev det.

Mugges karriere som hofreporter begyndte med, at han tilbragte en nat i den kongelige kahyt på Århus-færgen 'Hans Broge'. I avisen berettede han om denne ekstravagante oplevelse. Joken var ikke planlagt af ham selv. Flemming Hasager havde givet den unge reporter et par dage fri efter en hård indsats og foræret ham en billet hjem til fødebyen Århus. Hvad Mugge ikke vidste var, at Hasager havde sørget for kongekahytten, hvordan dét så ellers lod sig gøre. Mugge ytrer i sin erindringsbog *Fra pålidelig kilde* beundring for Hasager, mens han er mere forbeholden over for Harald Mogensen, som han kalder "en velmenende jysk Politiken-litterat uden overbevisende evner for at inspirere, endsige forny avisens fremstød i døgnets aktuelle journalistik." Mugges egen fornyelse af journalistikken blev i 1963 forlagt til Se og Hør.

LAD STJERNERNE FORTÆLLE

På Ekstra Bladet repræsenterede Bro Brille og Mugge en uundværlig side af dagbladsjournalistikken: den muntre reportage. Causeriet. Det overraskende påfund. I den afgåede chefredaktion havde Ole Cavling og Leif B. Hendil dyrket genren flittigt, og nogle af deres livsglade og hittepåsomme medarbejdere overlevede massakren i efteråret 1958. En af dem var Ole Schrøder, en mand, hvis humor var lige så skæv som hans fremtoning. En lille hurtigtænkende fyr med et trolde-

GURK GURK...

Der er et væsen, der er ved at gøre mig vanvittig.

Nej, det er ikke skattevæsenet. Det kan man de få overblik over og tale med i venskabelige former.

Nit vanvidsskabende væsen er en fugl!

Dette dyr har nu i dagevis fra morgen til aften siddet i et træ i haven og udstøset vild med høj røst:

— Gurk, gurk, gururk ...

Utrætteligt og enformigt. I begyndelsen gjorde det ikke så meget. Fugle skal vel også have lov til at udtrykke sig, men nu er det blevet for galt. Den 'gurker' uafbrudt med en enformig intensitet, der er ved at gøre mig aldeles bestyr.

Flere gange har jeg været ude for at lokalisere bæstet, men det er aldrig til at få øje på. Forresten flytter ukyret sig fra træ til træ og gemmer sig bag en gren, når jeg vender mig.

Flere gæster har hørt den afskyelige fugl, og samme mente, der var tale om en ung, der var kommet for tidlig. Men en gøg i februar tror jeg ikke på. Gøgen kommer i maj og siger 'Kuk-kuk'. Det ander væsen her siger 'Gurk, gurk, gurk' med så regelmæssige mellemrum, at man skalle tro, den var trukket op med en nøgle og lignede urkomisk som den fabiske nattergal hos H. C. Andersen.

Måske er det en politisk fugl. Den lyder i sin enformighed som en politiker, der op under valget prøiager de samme floskler i en ensom lang og dødtrættende nødlidende.

Kan mave, der er fale om en sindssyg skovdue, der har fået forårsfornemmelser, mens ens og is dækker mark og vang. Hvad ved jeg? Jeg er ikke fugleforsker eller grønt- ornitolog, og når jeg ikke kan få øje på gurkefugleen, er det mig umuligt at identificere den. Den vil forblive en fuglemæssig hemmelighed, der med sine skarpe skrig holder mine nerver spændt til brudpunktet.

— Gurk, gurk, gururk ...

Dag ud og dag ind uden nåde. En nøgle er det heller ikke' Ugler fuder om natten' Og gøgen, denne vårfugl, er også ovt. Så jeg holder til skovdue, der åbenbart har fundet tiden inde til at finde sig en han eller hun, så de tilsammen kan bygge deres elendige rede, hvorfra unger op op falder ud, så hurtig som de produceres.

Det har indtil forøjelig været et modeord at gå 'gurk'. Det gør jeg ikke. Jeg gør 'Gurk', og det er meget, meget værre.

Ekstramanden

***Ole** Schrøders 'Ekstramanden' havde i årevis sin faste plads på side 2. En klumme, der svingede fra hygge til sarkastiske udbrud over aktuelle emner. 9. februar 1977 var han blevet tosset over en fugl, der plagede ham med sit 'Gurk! Gurk!' fra et træ i haven. Ole Byskov var den faste tegner til klummen.*

agtigt gavtyvefjæs, parat til en kringlet vittighed ved enhver lejlighed, flittigt skrivende om bøger, tv, livet omkring ham – hvad om helst. Hvis man gad lave en statistik over, hvem der i sidste halvdel af det tyvende århundrede har skrevet flest boganmeldelser, vil Ole Schrøder muligvis komme ind på førstepladsen. 'Ekstramanden' var derudover en fast signatur på hans specielle dask til høj og lav.

Som trænet redaktionssekretær påtog han sig også gennem en lang periode at ordne en af avisens livsvigtige hjørner: Stjernetegnene. Læst og fulgt af talløse læsere som vejledning gennem livets trængsler, hvor hverken præster eller vismænd slog til.

Med andre ord en uhyre magt- og ansvarsfuld opgave for den, der forvaltede stjernetegnene. Den normale praksis var, at de kloge varsler blev indkøbt i England fra en prominent stjernetyder. Men genren appellerede til Ole Schrøders egen fantasi, og når han syntes, de engelske forudsigelser var for kedelige eller ikke passede ham, skrev han dem selv. Det kan en kvindelig læser have haft en anelse om. Hun mødte en dag grædende op på redaktionen og fortalte Ole Schrøder, at hendes mor lå på hospitalet ramt af kræft, men nægtede at lade sig operere, selv om lægerne anbefalede operation. Moderen sagde, at stjernerne i Ekstra Bladet fortalte, at hun ikke ville overleve en operation. Den sag klarede Ole Schrøder. Han fik lægerne til at ringe og sætte ham ind i moderens situation, og i de følgende dage blomstrede hans stjernetydninger med påmindelse om, hvor vigtigt det var at følge nærtståendes gode råd og stole på lægekunstens fortræffeligheder. Med det glimrende resultat, at moderen blev opereret, klarede skærene og fortsatte livet i årevis.

Historien er fortalt af en anden fantasifuld medarbejder, kriminalreporteren Johs. Aakard, som boltrede sig nogle år på Ekstra Bladet, indtil han flyttede til en lang karriere på TV-Avisen – lige som en anden Ekstra Blad-medarbejder på træk: Claus Toksvig. De to kunne have dannet revy-par, så forskellige som tjener og gæst i *Halløj på badehotellet*. I en kort periode var de makkere i artikler om eksotiske sportsgrene som golf og ridning. Med Aakard som klumpedumpen og Toksvig som elegantieren, der kunne dupere klubmedlemmerne i det nordsjællandske golfreservat med at bære slips, der viste, at han havde præsteret 'hole in one' på baner i Storbritannien.

Johs. Aakard ydede slagkraftig indsats på kriminalredaktionen, der stadig blev ledet af Nicolaj Schmidt (se bd. 1).

Aakard var en mand til dramatiske udryk-

ninger. 8. juli 1959 fløj han med luftfotografen Helmer Lund Hansen over hals og hoved til Haderslev, hvor en udflugtsbåd på Haderslev Dam var brudt i brand på lavt vand. 55 mennesker omkom. Båden havde over 100 passagerer med, men var beregnet til max. 35. Dokumentationen for kaptajnens fatale overbooking fremgik af et foto i næste dags Ekstra Blad. Billedet var fremskaffet, efter at Aakard og fire hyrede Haderslevborgere havde tilbragt natten med at gennempløje et kaotisk lager af gamle fotos hos en lokal fotograf og til sidst havde fundet, hvad de søgte: Et billede af kaptajn og båd. På bådens skrog var malet dens navn 'Turisten' og højeste passagertal: 35.

DEN HOVEDLØSE HAVFRUE

Aakard var – sammen med fotografen Jørgen Sperling – første mand på dækket, da politiet stormede piratsenderen Radio Merkurs skib i Øresund tidligt om morgenen 16. august 1962 for at tage livet af den statsautoriserede danske monopolradios uforskammede konkurrent.

En anden drabssag blev den indirekte anledning til, at Aakard forlod Ekstra Bladet et par år efter. 25. april 1964 kappede en uvenlig sjæl hovedet af nationens stolthed og turisternes darling Den Lille Havfrue. Halshugningen vakte international opsigt. Blandt de mange tv-hold fra udlandet, der strømmede til København for at anskueliggøre, hvordan en hovedløs havfrue så ud, var det engelske ITV. Englænderne hyrede Johs. Aakard til at formidle et interview med chefen for drabsafdelingen – attentater på havfruer sorterede under Københavns Politis Afdeling A, drabsafdelingen. Aakard var på Langelinje for at dække

EKSTRA BLADET

Lørdag den 25. april 1964

FREDERIKSDAL KRO NEDBRÆNDT

Den lille havfrue hals-hugget

Et uaneindeligt godt tilbudte af vandaliserne eller ergelig samlermæl har i nat fundet sted på Langelinie. Den lille Havfrue — den verdensberømte statue som er blevet halshugget. Rettere sagt er hendes hoved blevet savet af og er forsvundet. Politiet blev ved 3.30-tiden i morgen telefonisk underrettet af en anonym mand. Hærværksmanden må have vaset meget kulsbiblig. Statuen var støbt i ægte bronze.

Vær med i ny etape af forårs-spillet side 6

3 generationers erfaring

ÆGTE GULDPENDLER 165

MORSTENSARMLÆNKE 224

KALKCELLER 338

Gold HOUSE

H. C. Ørstedsvej 38

Chefredaktør Flemming Hasager var vagthavende, den aften Den lille Havfrue fik kappet hovedet af. Men denne 25. april skete noget andet, som Hasager følte mere for: Frederiksdal Kro gik op i luer. Branden fik 1. prioritet på forsiden. Det ubetalelige billede af havfruen og kriminalassistent Hornslet fik kun et lille hjørne. Verdenspressen interesserede sig derimod ikke så meget for kroen. Ole Kiilerichs havfrueskud kom til at gå kloden rundt.

mordgåden for kriminalredaktionen og snuppede beredvilligt den lille ekstraopgave for ITV. Det gav mod på mere med kamera og skærm. Da Danmarks Radio kort efter annoncerede efter medarbejdere til den planlagte nye TV-Avis, søgte Aakard og fik jobbet som politireporter. Nu med mikrofon. Et oplagt job for den overordentlig meget talende Johs. Aakard. En anderledes stilfærdig mand i Ekstra Bladets redaktionssekretariat søgte samtidig og drog med. Det var Vagn

***Anledningen** er ikke identificeret. Billedet er fra ca. 1980. Udtrykket hos fotograf Bonne og prins Henrik kan muligvis hænge sammen med, at de to har genopfrisket Johnny Bonnes scoop i 1967: Dét forår smuglede han sig en formiddag ind på Amalienborg forklædt som håndværker for at få billeder af Margrethes og Henriks soveværelser, der var ved at blive sat i stand inden brylluppet 10. juni.*

Simonsen, den rødblonde sfinx, som med sin uudgrundelige spørgeteknik siden har fået mangt et interviewoffer til at lukke op for de indre sluser. Først hos DR, siden på TV 2.

Ekstra Bladets forsidebillede af den myrdede havfrue havde sin egen historie. Det indebar en teknisk revolution. Fotografen var Ole Kiilerich, Aakards kollega på kriminalredaktionen. Kiilerich havde en spraglet fortid og var på konstant udforskning af mediets muligheder. Som gymnasieelev på Sorø Akademi var han blevet lempet udenbords, fordi man fandt et kondom i hans lomme. Hvorefter han flyttede til Rom, hvor faren – af samme navn – en periode var Ekstra Bladets korrespondent (Se bd. 1 s. 272).

Unge Ole kom i Rom i lære hos United Press International (UPI) og oplevede også at blive kameraassistent for en irakisk filmfotograf, som var hyret til at lave optagelser til en film om jødiske emigranter, der blev fløjet fra Yemen, Irak og Iran i midten af 1950'ere. Filmen blev produceret af Howard Hughes, den excentriske filmproducent, der også var ejer af flyselskabet Middle East Airlines.

Ole Kiilerich blev ansat på Ekstra Bladets kriminalredaktion fra 1959 og udmærkede sig ved at etablere både sin egen bil- og politiradio. Han var hele tiden på mærkerne efter nye tekniske landvindinger. Og derfor også klar ved Den Lille Havfrue med nyeste nyt: Et polaroidkamera. Et klodset monstrum dengang, senere den hurtige lille lommesag, der helt frem til videokameraets sejr, gjorde enhver firmafest, konfirmation og bustur til Harzen til et flimmer af fotograferende amatører. Hurtigt fremkaldt, hurtigt glemt. 25. juli 1964 var det i professionelle hænder. Ole Kiilerich tog det ubetalelige billede af kriminalassistent Knud Hornslet, der som en anden Simenon udforsker havfruens indre. Hurtigt fremkaldt, aldrig glemt. Med sig ved aktionen havde Kiilerich layouteren Per Skovmose, som på hjemvejen viftede filmen til tørre ud af bilens vindue. At billedet ikke den følgende dag fyldte hele forsiden, men kun en lille tospalter, skyldtes, at chefredaktør Flemming Hasagers sind var vemodigt ved synet af Frederiksdal Kro, som brændte. Kroen i flammer fik pladsen.

Kort efter besøgte chefen for Rejseholdet, kriminalkommisær Jørgen Schütter, Ekstra Bladets kriminalredaktion. Han var nysgerrig efter at vide mere om Kiilerichs polaroidkamera, fik demonstreret det nye fænomen og søgte derefter en sær-

bevilling, så rigspolitiet kunne anskaffe et antal af vidunderet.

SPORTENS SKUDKLARE

Billeder. Og sport. Uløseligt forbundet. Antennerne fortalte de nye chefer, at der var væsentlige grunde til, at B.T. scorede flere mål end Ekstra Bladet. Lige som det beundrede svenske Expressen. De brugte flere billeder og flere kræfter på sporten. Og de havde flere fotografer.

På Ekstrabladet virkede stadig veteranen William Douglas, ansat tilbage i Frejlif Olsens tid, stadig hurtig til at løfte kanonen, nu cheffotograf for et lille hold af skudklare kamera- og blitz-udstyrede svende. En af dem har vi mødt i 1. bind af krøniken: Busser Wilmann, det vågne øje, der fulgte i hælene på fiskerkonen Karla på den store Paris-rejse i 1950.

En anden var Johnny Bonne, hvis karriere i Politikens Hus var nærmest livslang. Han var begyndt som 'blå dreng', det vil sige avisbud på Politiken, allerede som 14-årig i 1943, iført spidsbukser og viklers som engelske soldater under 1. verdenskrig. En bandit og en charmetrold, hvis man skal tro hans ældre fotografkollega Tage Christensen. Job som blå eller røde bude

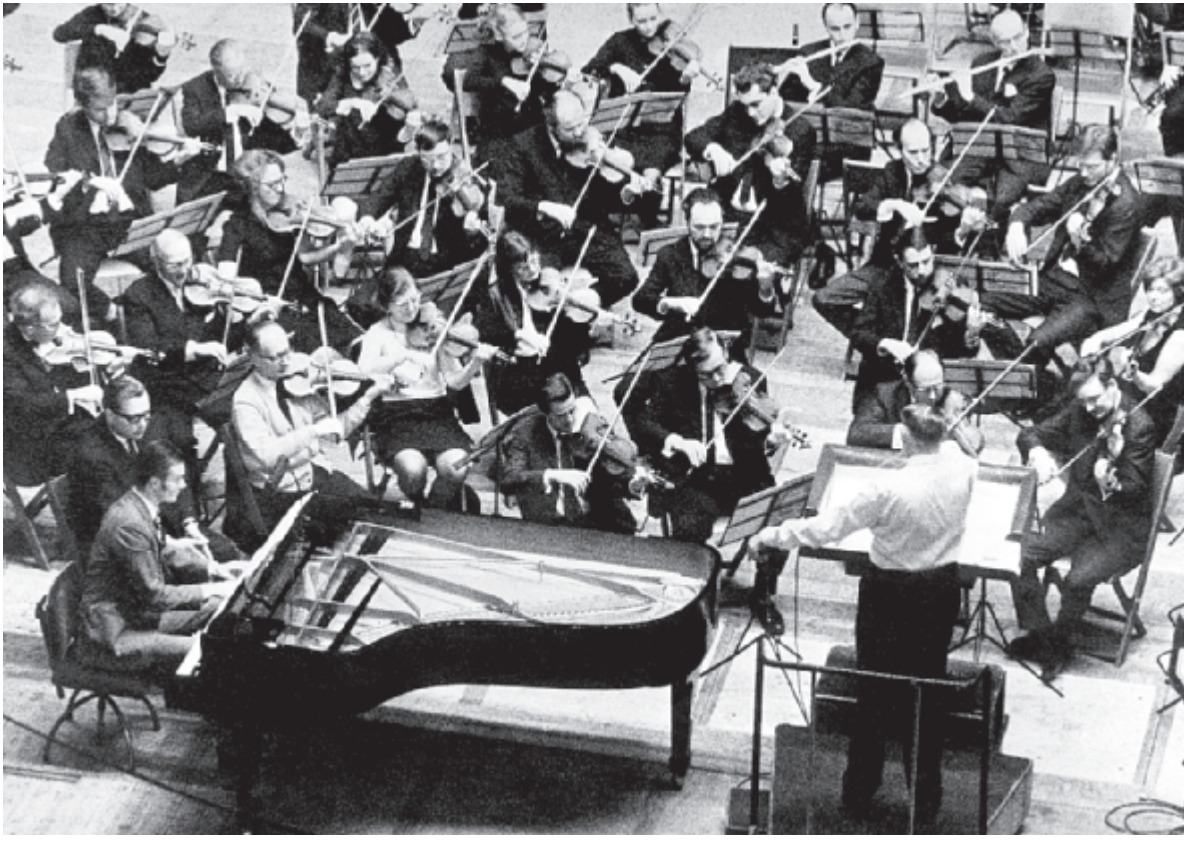

***Casper** Thorsøe udgik fra 'Pressehuset' - en bande fotografer, der var freelance og leverings-dygtige til alle blade i 1960erne. Thorsøe førte sit vældige korpus frem med en balletdansers ynde, når han krydsede banen i Parken for at få sine nærbilleder af spillerne. Og ved den viste lejlighed, da han gemte sig en nat på Det Kongelige Teaters galleri-toilet for om morgenen at skyde prins Henrik ved klaveret, kong Frederik på podiet og Det Kongelige Kapel med buerne lagt an til Mozart.*

***I** USA skal store karrierer starte med, at man er blad- og telegrambud i New York. I København kan vejen være den samme. Her ses Johnny Bonne, 14 år og iført den blå Politiken-kasket i 1943. Ekstra Bladets bude havde rød kasket. Bonne var kun blevet et par år ældre, da han fik chancen for at tage billeder til Ekstra Bladet. Han blev en af bladets skrappe drenge med kamera fra 1950erne og frem til sin død som 62-årig i 1991.*

– de røde Ekstra Bladets – var vejen til karriere på yankievis. Også Ekstra Bladets chef for redaktionsvagten, Dion Andersen, startede som rødt bud og gjorde i øvrigt gennem en menneskealder uvurderlig nytte ved i givne situationer at kunne tolke på esperanto.

En afstikker på to timer som trykkerlærling på Berlingske Tidende bragte Bonne tilbage dér, hvor det sneede for ham: Politikens Reklamefoto. Det var den lige vej til fotografjobbet på Ekstra Bladet, hvor hans charmerende elegance skaffede ham indgang næsten overalt, ikke mindst i sportens verden, men især uhindret vej til damernes hjerter. En historie om hans smidige indgang til interessante billeder handler nu om noget andet. Ved en restaurering af det schackske palæ på Amalienborg fik han uhindret adgang til de hellige sale ved at forklæde sig som håndværker. Han blev, som der stod i artiklen "Første mand i Margrethes uindviede soveværelse". En under cover-aktion, der i kongelig sammenhæng kun overgås af fotografen Casper Thorsøe. Thorsøe fik i 1970 et billede i Det Kongelige Teater af unge kronprins Henrik, der spillede en Mozart-klaverkoncert på Gamle Scene med Det Kongelige Kapel dirigeret af Frederik 9. Thorsøe var gået i teatret aftenen før, havde gemt sig på et toilet natten over og stak så næsen og kameraet frem fra galleriet, da Kong Frederik slog an. En præstation, der var sin vægt værd i guld, ikke mindst i betragtning af Thorsøes over 100 kg og de kongelige teatertoiletters størrelse. Johnny Bonne var ude i samme ærinde, men slap mindre godt fra det. Han kravlede tidligt om morgenen ind gennem et vindue på Det kongelige, men ramlede på gangen ind i en rengøringskone, der spurgte, hvordan han var kommet ind. "Gennem et vindue," svarede ærlige Bonne. "Så kan du komme samme vej ud!" svarede konen. Og det kom han.

En fotograf, der kom til at udmærke sig på de egentlige sportens slagmarker, var Mogens Berger, hentet fra Idrætsbladet til Ekstra Bladet i 1956. I redaktionssekretariatet fik man indtil for nylig et af hans skud slynget lige i hovedet på endevæggen: To sejlere (Hans Fogh og Niels Jørgensen), der hænger i vandskorpen fra deres 050-klassebåd i højhastighed under en kapsejlads på Øresund 31. juli 1966. Med det billede vandt Berger World Press Photo-prisen året efter. Et andet billede viser ham selv på cykelbanen i Forum i december 1958. Hvor meget aktiv sportsdyrker der var i fyren selv, skal ikke kunne siges. Heller ikke hvor meget muskelkraft der var i bentøjet hos de øvrige, der figurerer i fuld racerkrigsmaling på det billede, som prydede en stor annonce i Politiken 5. december 1958, altså tre dage inden det skarpe chefskifte på Ekstra Bladet. Her ser man hele holdet, der skal dække 6-dages løbet for avisen, inklusiv Bro Brille, klar til at operere på inderbanen blandt kändisser og groupier. To fotografer er med til dækningen. Foruden Berger også Busser Wilmann.

Busser og Berger leverede afgørende scoops som sportsfotografer under de olympiske lege i Rom 1960. En begivenhed, som avisen lagde ekstraordinær muskelkraft i. Teknisk, økonomisk, mandskabs- og pr-mæssigt. "Vejen til den unge mandlige læser – og gennem ham til kvinden – er sporten. Olympiaden har været den store indsats," sagde Harald Mogensen i en tale til propagandaafdelingen i efteråret 1960.

Der var for første gang etableret direkte telefon-

og telefotoforbindelse døgnet rundt fra den udsendte sportsredaktion til Ekstra Bladet. Avisen var den eneste, der fulgte guldvinder Paul Elvstrøm og sejlerfolkene på udflugt med den græske kongefamilie. Mogens Berger var den eneste fotograf, der fik kringlet sig ind på banen, da Danmark fodboldbankede Ungarn 2-0. Det var kampen, der gik over i fodboldhistorien, fordi målmand Henry From fik den ungarske mesterskytte, der skulle skyde straffespark, til at ryste på højrebenet, da From iskoldt sagde "lige et øjeblik!" til dommeren og derefter sindigt vandrede til højre målstolpe, hvor han plantede sit tyggegummi, inden han meldte klar igen. Hvorpå han klarede skuddet. I bladet var udbyttet en midterside med billeder af den uforglemmelige begivenhed.

Busser Wilmann var til gengæld mester for billeder af en tragisk situation. Billederne gik verden over: Den danske cykelrytter Knud Enemark, nordisk mester på landevej, styrtede under holdløbet og døde kort efter på et hospital. Styrtet blev genstand for langvarige diskussioner, fordi nogle mente, at Enemark havde brugt dopingmidler. Det blev tilbagevist, men ikke overbevisende. Og de uhyggelige billeder blev stående på nethinden.

***Herren** til højre slutter i 1986 efter 51 år på Ekstra Bladet. Kasket og cykelklemmer og afsted-med-bladet var Dion Andersens debut. Siden blev han chef for redaktionsvagten. Uundværlig i modtagelsen, hvis der skulle henvende sig folk, der talte esperanto. Dette internationale kommunikationsmiddel beherskede Dion Andersen. På billedet er han i selskab med (tv) en livslang nøgleperson i redaktionssekretariatet, Stephen Møller Mortensen, student fra Sorø Akademi, glødende operafan og i redaktionssekretariatet daglig administrator af fotografernes og sekretariatets planlægning. På skift med manden i midten, den alt for tidligt afdøde Tommy Dinesen. Tre rolige og livsvigtige folk til stabilisering af journalister og redaktører med nerverne i løs vægt. Nutidige afløsere som Echardt Ginderskov, Henrik Haar, Poul Jensen, Kenneth Schou og Uffe Ring-Petersen holder traditionen i hævd.*

***Tre** centrale personer under bladets skifte fra stort til lille format i efteråret 1961: Redaktionschefen Axel Sjölin, der senere blev bladets ansvarshavende redaktør, layouteren Per Skovmose og faktor Holger Bruzelius. Springet i format var en svær proces, som fik chefredaktionen til at revne. Men springet lykkedes og blev et af grundlagene for Ekstra Bladets gennembrud på markedet i de følgende år. Forud for formatskiftet undersøgte husets analyseafdeling, om man skulle køre en reklamekampagne, der lød 'NYT OG NEMT FORMAT'. Det blev droppet. 42 pct. af de adspurgte kendte ikke ordet format.*

1961-1963

DET HANDLER OM FORMAT

INTET MONUMENT TIL MOGENSEN

Var tiden før sommeren 1963, da Victor Andreasen overtog chefredaktionen, en katastrofe? En sort middelalder i Ekstra Bladets historie, hvor infantile lotto-spil sugede pengekassen tom og skabte oplagstal, der bare steg til vejrs som Tivoliballoner for straks at briste mod den blå himmel og dale ned i laser? Var Flemming Hasager og Harald Mogensen to dilettanter, der sled sig ud ad de forkerte tangenter på vej mod et fata morgana? Med Hasager som den smidige, farveløse overlever og Mogensen som en Don Quijote, der endte med at vende ryggen til vejrmøllerne?

Sådan er tiden fra 1958 til 1963 gået over i historien blandt mange i og uden for Ekstra Bladet. Omkring år 2000 – året, hvor Victor Andreasen dør – har mytedannelserne om Ekstra Bladets gennembrud under Victor Andreasens ledelse i midten af 60erne kastet et tågeslør over årene, der gik forud, og anbragt den tidligere ledelse om ikke i glemsel, så i hvert fald i skammekrogen. På Ekstra Bladet har Victor-effekten gennem den sidste tredjedel af det tyvende århundrede haft en sådan ildkraft, at alt hvad der lå før, var nærmest ikke eksisterende. På Politiken og i kredse omkring morgenavisen taler man stadig om Harald Mogensen som den lysende kronikredaktør. Altså *Politikens*. Manden, der gennem en generation gjorde Politikens kronik til et vartegn for samfunds- og kulturdebat. De fire et halvt år, Mogensen indimellem brugte på Ekstra Bladet, betragtes som en lidt pinlig parentes, et fejltrin, man ikke behøver snakke om. Hvad ville det fornuftige menneske dog på den galej? Lidt i retning af den bevidste glemsomhed, der i de fleste leksika har fjernet kritikeren Kai Friis Møllers 17 år på Ekstra Bladet.

Politikens selvforståelse indbefatter også kun nødtvungent, at Harald Mogensen også var redaktøren, der med Skovfoged Bjælkeby-kronikken i Politiken i 1956 affyrede den raket mod det lukkede kulturmiljø, som satte litterære kredse i brand, fordi den ramte især litteraturanmelderne. I første bind af denne krønike (s. 294) er beskrevet, hvordan netop den kronik fungerede som Mogensens adgangskort til chefredaktørjobbet på Ekstra Bladet. Bjælkeby-kronikken var udtryk for det kultursyn, som bestyrelsen i bladhuset mente kunne være grundlag for en genopbygning og videreførelse af Ekstra Bladet som en brugbar folkelig følgesvend til det mere akademiske Politiken.

Mogensens år som chefredaktør kommenterede Victor Andreasen i et brev mange år senere. De to kendte hinanden særdeles godt fra det par år, hvor Victor Andreasen var ansat af Mogensen som økonomisk lederskribent på Ekstra Bladet. 30 år senere, i 1992, skriver Victor Andreasen i et svarbrev til Harald Mogensen bl.a.:

”Du undervurderer din betydning for mig og dermed Ekstra Bladet. Jeg lærte langt mere af dig end du tror. For det første lærte jeg at skrive i en avis, så folk kunne forstå det. Jeg lærte, at opgaven ikke er at udtrykke eller ’eksprimere’ mine egne personlige mærkværdigheder, men så vidt muligt at artikulere målgruppens holdninger. Jeg lærte også at redigere af dig, selv om min tone måske nok gik i en lidt anden retning end din. Jeg har altid beklaget, at det ikke var dig og mig, der i fællesskab kom til at lede Ekstra Bladet, men Hasager og mig. Hasager var uden betydning. Sjölin [ansvarshavende redaktionschef fra 1963 og chefredaktør fra 1968] betød langt mere. Men du og jeg kunne have suppleret hinanden glimrende med dig som adm. chefred. og mig som journalistisk chefredaktør. Jeg tror aldrig, der ville være opstået konflikter mellem os. Jeg plejer at sige, at bortset fra Krag er du den chef, jeg har holdt mest af. Og det mener jeg virkelig. Hvis jeg skriver mine påtænkte ’erindringer’, skal jeg nok sætte dig et monument.”

Det blev hverken til erindringer fra Andreasen eller monument for Mogensen. Sven Ove Gade skrev i 2002 bogen om Victor Andreasen, og det nærmeste, Harald Mogensen kom monumentet, var måske de citerede linjer i brevet. De var sikkert vel ment, selv om Victor Andreasen tidligere havde ytret sig anderledes om Harald Mogensens regeringstid: I 1971 fandt Harald Mogensen f.eks. anledning til at skrive et længere brev til sin gamle redaktionschef Axel Sjölin, som i mellemtiden var blevet ansvarshavende redaktør. Mogensen var irriteret over, at Victor Andreasen havde skrevet, at hans og Hasagers indsats i 1958-1963 indskrænkede sig til ’at vi forsøgte at efterligne B.T.’.

Mogensen opregnede reformerne:

”1. Selvfølgelig kan man godt sige, at vi kopierede B.T. Vi lavede en eftermiddagsavis om til en *formiddagsavis*. Det var selvfølgelig en efterligning. Det var et nødvendigt, men meget dumdristigt eksperiment, for på formiddagsmarkedet lå ene og alene det stærke B.T. Her kom vi så med vores lille avis, vores endnu svage og utrænede medarbejderstab, og placerede os frækt ved siden af giganten. Havde vi ikke – adskillige år efter at det burde have været gennemført – gjort det, havde der ikke været noget Ekstra Blad for Victor at redigere.

2. Vi lavede den københavnske boulevardavis Ekstra Bladet om til et populært *landsblad*. Også det var en vældig revolution. Ikke alene distributionsmæssigt, men også redaktionelt. Havde vi ikke gjort det og med held, så havde Victor ikke haft noget Ekstra Blad at redigere.

3. Vi skiftede *format*. Som du husker skete det under almindelig modvilje i huset… Først og fremmest var det nødvendigt at skifte format af hensyn til kommende læsere… Havde vi ikke foretaget denne reform, havde Victor ikke haft noget Ekstra Blad at redigere.

4. Vi opbyggede en ny *medarbejderstab*, og vi sad som pædagoger dag og nat ud og dag og nat ind og fortalte dem, hvad et formiddagsblad er for noget. Denne medarbejderstab er stadig kernen i Ekstra Bladet. Vi skaffede de mange millioner, der skulle til til alle disse dumdristige reformer, vi solgte vores ideer til direktion og bestyrelse. Havde vi ikke foretaget den reform, havde Victor ikke haft noget Ekstra Blad at redigere.

5. Vi indførte *redaktionschefordningen*, og vi skaffede et par redaktionschefer, der stadig er rygraden i Ekstra Bladet… Uden denne reform havde Victor ikke haft noget Ekstra Blad at redigere."

Der var med andre ord udgydt blod, fældet tårer og sprunget sved. Og nået en masse. Mogensen havde brug for at retfærdiggøre – måske mest over for sig selv – at han havde slidt som en Sisyfos for at trille Ekstra Bladet op ad bakken. Victor Andreasen skulle ikke komme her bagefter!

Det er klart, at rykket fra at være en eftermiddagsavis til en formiddagsavis og omlægningen til distribution over hele landet var et par store mundfulde. Begge dele krævede en kæmpeindsats. Lige som formatskiftet.

NED I FORMAT

Måske var formatskiftet den hurdle, der kostede flest grå hår. Mogensen og Hasager havde talt om det fra den dag de satte sig i chefstolene. Og ideen var alt andet end ny. Ole Cavlings sønderskudte redaktion havde gjort et heroisk forsøg på at introducere idéen allerede under den forrige puniske krig mod B.T. i 1953. Mogensen og

***Ekstra** Bladets forskellige hoveder gennem 100 år. Ligheden mellem startens logo og nutidens er slående - bortset fra dét POLITIKEN (punktum!), der hørte med det første år, da Ekstra Bladet var en aflægger af morgenavisen. Overgangen til den gammeldags, gotiske skrift skete sært nok i midten af 1920erne – samtidig med funktionalismens indtog i andre grafiske sammenhænge. Det holdt frem til chefskiftet og relanceringen af avisen i 1959, hvor grafikeren Austin Grandjean begyndte at modernisere hele avisens udseende. Det nuværende hoved blev først indført fra 15. november 1965.*

Hasager havde dengang fulgt slaget fra deres brohoveder på Politiken og konstateret, at hverken direktion eller bestyrelse bakkede op. Dér manglede man modet. Der var hældt penge nok i Ekstra Bladet. Et dyrt forsøg på dengang at bygge et provinssalg op var lige slået fejl, og hånlatteren rungede hos B.T.

Ikke flere eksperimenter. Selv om man vidste, at ideen var god nok. Den var tæt forbundet med det andet spring: Fremrykningen til frokostavis lige som B.T. Hvis avisen skulle have en chance på frokostbordene i arbejdspladsernes kantiner, var det lille format afgørende.

B.T. var på gaden i det såkaldte tabloidformat lige fra fødslen i 1916. Og man kan gå helt til-

bage til bladkanonen Lord Northcliffe for at finde belæg for idéen. Northcliffe grundlagde det engelske Daily Mirror i 1903 (året før Ekstra Bladet blev født). Northcliffe udnævnte dengang tabloidavisen til 'århundredets avis'. Siden har utallige aviser verden over valgt det lille format. Af indlysende grunde: Det er mere handy i næsten enhver situation. Når man klamrer sig til stroppen i sporvognen eller stangen i bussen, eller prøver at få avisen til at makke ret ved morgenbordet. Sjovt nok har netop England gennem årene været valen med at lave små aviser. Bortset fra Daily Mirror og et par stykker til. Konservative englændere er blevet ved med frem til i dag at sidde i toget på vej til arbejde og brede deres store morgenaviser op i næsen på nabo og genbo. Eller gemme sig i lænestolen i klubben og være privat bag The Times. *Næsten* frem til i dag. I efteråret 2003 bed både The Times og The Independent al skam i sig og gik over til tabloidformat. De kalder det ikke 'tabloid', men 'compact'. Det lyder finere. Så bliver de ikke så let forvekslet med de slyngelsprøjter, som tabloidformatet ellers er synonymt med i England. Og som i øvrigt forlængst er dem, man læser i toget og på pubberne. The Sun, Daily Mail og Daily Mirror. Herhjemme er de store morgenblade omsider efter årtusindskiftet ved at ruste sig til overgangen. Det sker med stikprøver i form af indlagte sektioner i magasinformat. Det traditionelle format bevares udadtil i 1. sektionen.

Når Mogensen og Hasager ikke skelede til B.T., så de indmellem den anden vej til svenskerne. Specielt til Expressen i Stockholm, der var en kanonsucces som tabloidblad. Mogensen og Hasager og den førende redaktionschef Axel Sjölin var jævnlig i Stockholm for at rådføre sig med bladgeniet i svensk presse, Carl-Adam Nycop. Expressen udsprang af det store morgenblad Dagens Nyheter, som var ejet af forlaget Bonniers, og Nycop var manden, der efter succes med billedbladet SE blev sat på at starte Expressen i 1944 som konkurrent til Aftonbladet, der var den første tabloidavis i Sverige. Nycop var egentlig sportsjournalist. Det budskab, han kom med, var at lave en avis, der havde følgende 'salgsmomenter', som han kaldte det: Nyheder, billeder, sport, tegneserier, kvindestof, underholdning og reportage. Og så måtte avisen have et 'intellektuelt kvalitetsansigt', dvs. redaktionelle kommentarer og kultursider af høj kvalitet. Når avisen ved hjælp af 'salgsmomenterne' havde fået et stort oplag, skulle afdelingen for kultur og politik udvides, uden at 'salgsmomenterne' fik mindre plads.

Ikke underligt, at Ekstra Blad-ledelsen lyttede opmærksomt til Nycop. I 1961, da Ekstra Bladet kastede sig ud i formatskiftet, lå Expressens oplag på 384.000, hvoraf de 247.000 blev solgt i de svenske provinser.

FOR OG IMOD

Man kunne spørge sig frem, se sig omkring og få gode råd. Men spekulationerne og de gustne overlæg var man alene om.

I maj 1960 – halvandet år inden formatskiftet blev en realitet – lavede oplagsafdelingen en for og imod-liste over argumenterne. Den var fortrolighedsstemplet. B.T. og andre lumske konkurrenter skulle ikke delagtiggøres i overvejelserne. Blandt de tolv FOR-argumenter var dem, man kunne vente: Avisen bliver lettere at håndtere i hus og hjem, i trafikken og på arbejdspladsen. Og

***Harald** Mogensen (1912-2002) tog tørnen med Ekstra Bladet i 4 1/2 år, inden han vendte tilbage til sit kronikredaktør-job på Politiken. Hans indsats på Ekstra Bladet er nok undervurderet. De mange fortvivlende forsøg på at hæve bladets oplag gennem spil og konkurrencer klæber ved hans tid. Indsatsen omkring det vanskelige formatskifte og opbygningen af en ny journaliststab er til gengæld næsten glemt. De fleste af de medarbejdere, der fik betydning i Victor Andreasens efterfølgende periode, var fundet af Harald Mogensen. Chef-samarbejdet med Flemming Hasager gik godt i starten. Senere blev der afstand mellem dem. Som på billedet.*

unge vil blive glade. Unge læsere talte jo godt om B.T., bl.a. på grund af formatet. Det ved man fra undersøgelser.

Nogle af de øvrige FOR-argumenter lyder sådan:

"Magasinformatet vil give Ekstra Bladet et mindre seriøst præg og dermed adskille det mere fra de tunge og oplagssvage eftermiddagsblade Berlingske Aftenavis og Information."

"Magasinformatet giver læseren indtryk af, at bladet er tykkere end det nuværende Ekstra Bladet i stort format."

"En del af den bad-will, der tynger Ekstra Bladet, hænger ved det gamle format."

Argumenterne MOD ser bl.a. sådan ud:

"Læsernes konservatisme over for deres daglige avis."

"Information ændrede formatet og måtte efter

en meget kraftig læserreaktion vende tilbage til det oprindelige format."

"Visse læsere vil klage over, at avisen falder fra hinanden, da den ikke er limet."

I papiret skriver oplagsafdelingen, at det vil være smart at ændre formatet i en fart. Tidspunktet er gunstigt i maj 1960. Oplaget er nær de 100.000, fordi der kører et lotteri. Og så kommer en udspekuleret overvejelse: "Hvis en række B.T.-læsere – som i øvrigt foretrækker B.T.'s frem for Ekstra Bladets format – i konkurrenceperioden er gået over til Ekstra Bladet, vil de i 'Det ny Ekstra Bladet' finde deres sædvanlige B.T. og således muligvis også derfor være vundet for Ekstra Bladet."

Man havde B.T. på hjernen. Og så forudså man ikke, hvor svært det var at ændre format. Der skulle gå halvandet år, inden det lykkedes.

MARERIDTET: SKRUMPEMATRICER

At skifte format bød på to problemer. Et psykologisk. Og et teknisk.

Bladhusets teknik var indstillet på 'broadsheet'-formatet. Det store. Dét som Politiken stadig har, og som Ekstra Bladet altid havde haft. Matricernes (støbeforme til trykplader) mål passede til de store rotationspresser. Men amerikanske bladteknikere havde opfundet en særlig krympematrice, der ved en speciel proces kunne formindskes 30-35 mm, så tekst og billeder kunne være på det papirformat, Ekstra Bladet nu skulle have – trykt med to Ekstra Blad-sider på hvad der svarede til én Politiken-side. Det har åbenbart været noget af et helvede at få det til at fungere. Mogensen glemte aldrig siden fænomenet. Da han gik af som 70-årig i 1982, blev han interviewet af Politikens Ninka i personalebladet Indendørs-Politiken. "Begrebet skrumpematrice begyndte at forfølge mig," fortæller han. "Knudsen, der var chef for rotationen, sagde: Harald, du er klar over, at kommer der blot to dråber på, så skrumper den…"

To dråber for meget, så brød skidtet sammen. Harald Mogensen tilføjede til Ninka: "I Marie den Blodiges hjerte står indskrevet 'Calais'. Når jeg dør, vil der i mit hjerte stå skrevet ordet 'skrumpematrice'."

Nu ved få dødelige, hvad det var med Marie den Blodige og Calais. Marie var dronningen, der har givet navn til den udmærkede drink Bloody Mary. Historien om hende og byen Calais gik både Ninka og Mogensen vel ud fra, at enhver idiot, der fik personalebladet i Politikens Hus, var fortrolig med, fordi de alle sammen kunne Grimbergs Verdenshistorie udenad. Politikens Forlags stolthed. Det forudsætter vi så også her. Ellers: Slå det op.

Formatskiftet vendte op og ned på arbejdsgange i både teknik og redaktion. Det krævede det meste af et års forberedelser. Datoen for overgangen blev rykket gang på gang gennem 1960 og -61. Man lavede prøvenumre, der kiksede, jubel skiftede med gråd, surhed og irritation.

Da den store dag nærmede sig, besluttede man, at en reklamekampagne skulle køre på sloganet 'NYT OG NEMT FORMAT'. For at dulme nervøsiteten afprøvede analyseafdelingen først sloganet på et bundt købere. Med misligt resultat. 42 procent af de adspurgte vidste ikke, hvad ordet format betød. "En mand af format…" mumlede nogle og tænkte måske på Churchill eller Elvis Presley. Så blev sloganet ændret til 'NY OG NEM STØRRELSE'.

Formatskiftet skete 10. oktober 1961. Med

reklametrommerne buldrende. Der blev opsendt balloner og lavet reklamefilm til biograferne – speaket af Claus Toksvig, tidligere Ekstra Bladmedarbejder. Et hold af trappeartister tog opgange og villaveje, ringede på hos folk og spurgte, om de nu havde fået købt det ny Ekstra Blad. Hvis de havde, vankede der cigaretter, nylonstrømper, cigarer eller chokolade. Hvis de ikke havde, fik de også noget, nemlig et Ekstra Blad. Hvis de smækkede døren i, var det bare ærgerligt. Et sted blev en gravid kvinde så forbløffet over henvendelsen, at fødslen gik i gang, og dørklokkestemmeren måtte lægge Ekstra Bladet fra sig og agere jordemor.

Et andet hold blev hyret til at sidde ved telefonerne i bladhuset og tage imod læsernes reaktioner. Ros og skideballer – mest det sidste. Irritation får folk til at gribe knoglen. Oftere end begejstring. I oktober 1961 gjaldt det også dem, der sendte breve til redaktionen. Brevene befinder sig stadig i Ekstra Bladets arkiver. De fleste handler om, at avisen ikke mere er heftet. "Prøv at tage avisen med i seng," skriver en læser fra Struer, "man kan ikke holde styr på den med alle de løse sider, og den fejl er så slem, at den sætter alle stofforbedringer og andet nyt i baggrunden – det er jo ikke videre himmelsk, når man skal til at sove og dagens sidste ord er 'fandens møg!'"…

Den pertentlige og hensynsfulde Harald Mogensen svarer personligt på dette som alle de hundreder af andre breve. "Hvad det angår at læse i sengen, så er der netop mange, der har skrevet til os, at det er nemmere at læse den lille størrelse i sengen end den store…" og så forklarer han omhyggeligt brevskriveren, hvad problemet er med heftningen: "Det er ikke teknisk muligt at

EKSTRA BLADET

TIRSDAG 23. oktober 1962 - 59. årgang - Nr. 212
Rådhuspladsen 33 - Kbh. V - C. 8511 - 65 øre

Farligste situation siden krigen

Udenrigsnævnet er indkaldt

Udtalelse af statsminister Krag til morgen

President Kennedy under sin dybt alvorlige fjernsynstale til det amerikanske folk og hele verden

Magtprøve i dette døgn

Præsident Kennedy mener det alvorligt, når han i nat sagde, at USA ikke vil bevare freden for fribedens pris! Han mener det også alvorligt, når han siger, at USA ikke et minut længere vil tolerere, at Fidel Castros Cuba lige foran Amerikas dør omdannes til en raketbase, hvorfra den vestlige hemisfære kan dækkes med de russiske mellemdistancerakutter, der allerede er sejlet til øen.

Fra dette øjeblik er en kampflåde på næsten 500 krigsskibe, armadaer af flyvemaskiner og 200.000 mand sat i alarmberedskab for at hindre, at noget skib herefter kommer til Cuba med offensive våbens.

Og for den, der eventuelt måtte være i tvivl, blev det efter Kennedys tale officielt tilkendegivet fra det amerikanske forsvarsministerium, at også sovjetrussiske skibe ville blive sænket, hvis de prøvede på at bryde blokaden.

I det amerikanske udenrigsministerium lagde man i nat på denne skarpt optrukne baggrund ikke skjul på, at de kommende 24 timer tegnede til at blive den store magtprøve med Sovjet.

I FN-kredse i New York erklærede man i morgens tidlig, at man efter Kennedys tale befandt sig i den største krise siden verdenskrigen.

Dette bekræftes yderligere af en meddelelse om, at alle amerikanske styrker verden over — inklusive tropperne i Berlin og atomubådflyene — er blevet sat i alarmberedskab.

Er enkelt lyspunkt ser man dog i, at Kennedy, har sendt Khrustjev et personligt brev samtidig med fjernsynstalen, hvori USA's præsident udtrykker håbet om, at Sovjets herskere vil vende tilbage til den tredelige forhandlings vej. Man kader også forstå i USA's udenrigsministerium, at Kennedy ikke ville være imod et personligt møde med Khrustjev.

Læs reportagen om den storpolitiske krise side 2, 3 og 4.

Den Skøn De søger
Kr. 69,50
Dana
REMME
H. C. Hansen
SKOTØJ

Udenrigspolitik *havde en høj prioritet i spalterne i 60erne. Det gav sig selv i situationer som den, der indtraf, da præsident Kennedy satte USA i militært alarmberedskab for at forhindre sovjetskibe med missiler i at nå frem til Fidel Castros Cuba. Forsiden er samtidig et eksempel på, hvordan og hvor godt avisens layout fungerede i det nye format, som 23. oktober 1962 havde eksisteret i et år.*

hefte Ekstra Bladet, idet det trykkes på samme maskine som Politiken. Maskiner, der kan lime et blad i stort format, kan ikke også omstilles til at hefte en avis i lille format."

En frisør på Amager eksploderer: "Deres begejstring for det nye Ekstrablad må De gerne beholde for Dem selv. Jeg blev rasende, da jeg blev præsenteret for det infame blad, og jeg har i dag købt det sidste Ekstrablad. Det er 'samlingen' af bladet, jeg er gal over. Kan De da ikke se, hvilket virvar og uorden en sådan samling løse blade giver, i særdeleshed på frisørsaloner og i restauranter, hvor bladene ligger fremme til kunderne. Har De nogensinde set en kunde lægge en avis sammen og hen på dens plads? Det har jeg i det mindste ikke…"

Også frisøren får et yderst imødekommende svar. Mogensen går ind i problematikken og foreslår frisøren at samle avisen med to hårklemmer:

***Ekstra** Bladet var – lige som Information – i reklameclinch med radiopiraten Merkur, der skabte panik i DR med popmusik og reklamer fra 1958. Ekstra Bladet bragte Merkurs programmer i avisen og fik til gengæld reklameplads i radioen. Blandt medarbejderne var skuespillerparret Hannah Rahlff og Per Wiking, som speakede bladets reklamespots. Hannah Rahlff fortsatte alene på Ekstra Bladet med artikler hver fredag i et halvt år, efter at politiet havde bordet piratskuden i Øresund i sommeren 1962.*

"Det kan være meget praktisk, når den som på Deres salon skal læses af mange, og det må dog være bedre at glæde Deres kunder med en uheftet avis end slet ikke at have det nye og omtalte og stærkt efterspurgte Ekstra Bladet."

PÅSKEÆG OG RADIO MERKUR

Der blev kørt radioreklamer, og det var et helt nummer for sig. Danmarks Radio gav sig ikke af med reklamer. Men det gjorde Radio Merkur, den frække, private sender, der lejrede sig på en skonnert i Øresund ud for Dragør, hejste det sorte piratflag i 1958 og ufortrødent slyngede spandevis af popmusik iblandet skæg og ballade ud i æteren over København og Skåne. Finansieret af reklamer og med Finansbankens uregerlige Brask Thomsen som bagmand sammen med andre pengefolk uden sarte fornemmelser. Til rasende irritation for DR, som råbte: Æteren er vores. Fingrene fra monopolet.

Aviserne vippede i begyndelsen lidt fra ben til ben – skulle man holde med den ene eller den anden? Politiken holdt sig for næsen. Men Information traf aftale om, at avisens nyheder blev læst op mellem plader og reklamer. Og Ekstra Bladet gik i alliance med Radio Merkur om reklamer og fælles projekter, da først Harald Mogensen havde sundet sig. Påsken 1961 varmede radioen op til det store 2. påskedagnummer med programmer, der fortalte, at lytterne kunne gå til angreb på 4.000 påskeæg særlige steder i København på et givet signal om mandagen. På én betingelse: At de havde dagens Ekstra Blad i hånden. Den morgen lignede København slaget ved Borodino.

Aktionen var selvfølgelig samtidig reklame for

et nyt lotteri. Lige som den følgende pinse, hvor succesen blev fulgt op med nye udsendelser. Denne gang med to populære radiofolk ved mikrofonen, ægteparret Hannah Rahlff og Per Wiking.

Da strikken året efter blev lagt om halsen på sørøverne, havde Hannah Rahlff sit sidste program i den populære serie 'Ve' du hva', mor' 31. juli 1962. Dagen efter blev hun hyret til at fortsætte serien på tryk hver fredag i Ekstra Bladet. Serien måtte slutte, da Hannah Rahlff et halvt år efter blev hyret af DR til det nye P3 – DR's efterligning af den popradio, som DR lige havde fået kvalt.

Ekstra *Blad-fotograf Jørgen Sperling var på havet, da politiet bordede Radio Merkurs 'LuckyStar' 15. august 1962 og lukkede stationen. Også i udlandet – ikke mindst i Sverige - havde man længe fulgt dramaet: Danmark havde fået taget sin mediedyd ved noget, DR nærmest opfattede som voldtægt. Nu kom straffen.*

*"**Teksten** er blottet for simpel logik. Den virker som var den stampet sammen af to helt forskellige viser." Det var Henrik Stangerups vurdering af 'Dansevise', der vandt det internationale Melodi Grand Prix i Bruxelles. Gregers Dirckinck-Holmfeld skrev om melodien: "Den gynger fint i 6/8-takt". Vi kunne mene, hvad vi ville. Imod eller for. Ekstra Bladet arrangerede kæmpemodtagelse i København af Grete og Jørgen Ingmann, der havde sunget og spillet Volmer Sørensens og Otto Franckers 'Dansevise' i marts 1963. Sejren var en sensation tre måneder inde i det år, hvor Danmarks Radio havde bøjet sig for Radio Merkur-presset og indført P3 med popmusik i den statsejede æter. På Ekstra Bladets kultursider blev poppen behandlet på lige fod med avanceret lyrik og tolvtonemusik.*

EKSTRA BLADET

MANDAG 25. marts 1963 - 60. årgang - Nr. 32
Rådhuspladsen 33 - Kbh. V - CE 8511 - 65 øre

- Hvad med os to?

Grethe Ingmann giver begejstret Kai Mortensen et ordentligt kram efter sejren, mens Jørgen Ingmann ser skeptisk til. Hvad med os to, synes han at sige.

I aften skal vi feste for Grethe og Jørgen Ingmann

Ekstrabladet og Metronome arrangerer festlig modtagelse i Kastrup lufthavn kl. 20,45

Otto Francker med orkester og tre berømte solister i spidsen vil sige til lykke

Grethe og Jørgen Ingmann ankomme i aften i Bruxelles lufthavn. De har modtaget tilbud om en radio-show-aftale, men kommer i aften kl. 20,45 til Kastrup Lufthavn.

De vil hjem og „nyde på alle de smigrende kommentarer".

Ikke nogen: nyt bare at bejle på vagten, mens den er i luft. Naturligvis skal det sympatiske par modtages i Lufthavnen af pressemen. De har forstået, at vi siger tak for indsatsen. Ikke alene har den musikalske del.

Grethe og Jørgen Ingmann repræsenterede Danmark på vinning og charmerende måde i Grand Prix-finalen. Pop eller ej: de var en god reklame for os!

Så lad os trappe op — det gik bel

Det trænger til at Kiss understrøget, at den egentlige sejr er Otto Franckers. Han har skrevet melodien, som navnlig i den internationale finale skulde vaere alt afgørende.

Men Otto Francker er den første til at erkende, at dygtige solister er en nødvendighed for at sælge sin den bedste vare.

Og Francker, der i går sammen med „DANSEVISE"s tekstforfatter Volmer Sørensen kom hjem i charterfly, vil vaere i spidsen. — Ikke alene for de fale, der i aften hjælper Grethe og Jørgen velkommen tilbage, men også for et orkester i Lufthavnen.

Orkestret består fortrinsvis af musikere, der har arbejdet sammen med Jørgen Ingmann. Det vil underholde, mens vi venter på musikerne.

Tre af Ingmannsamen artistiske hovedrollerne fra det hjemlige Grand Prix, nemlig Birthe Wilke, Otto Brandenburg og Bjørn Tidmand, har erklæret at de vil møde op.

Men Francker, der i det hele taget er en meget sympatisk dansker, er ikke i tvivl om, at de vil fortsætte den med ungdommelige sangere? Det gør de tre nikkedes „modstandere" gerne for Grethe og Jørgen, der egen anden for show-business fryder en kolossal popularitet.

Alle professionelle synes enige om, at sejren er vel fortjent. Den ved fejres. Hvem ved, om vi nogen sinde igen vil vinde det internationale Melodi Grand Prix?

Festlighederne i Kastrup Lufthavn bliver af ingeniørerne set. Hvilket ikke forhindrer, at EKSTRABLADET i samarbejde med grammofonselskabet METRONOME vil søge at gøre det til en hæderbevisningsbrøvend. Med musik, sang, lys, stilte og mange caramen.

Bro Brille har lovet at byde Grethe og Jørgen velkommen i 15 minutter ord.

Det Francker-Bjørn sender sorel med et gigantisk dansgrøn, der efter modtagelsen kaner Ingmannerne og Otto Francker til EKSTRABLADETs redaktion, hvor kaffeavisler og radarbeldere udtænker denne „Lange leve" — ikke kun for Otto, Volmer, Grethe og Jørgen — tilige for „Dansevise".

S. B.

Linje 34 afgår fra Rådhuspladsen hver time, kl. 20 minutter over hel.
Linje 111 går fra Sandby Remise ved Forragoda hvert 20. minut, nemlig 10, 30 og 50 minutter over hel.

Otto Francker om sin sejr ..... Side 4
Grethe og Jørgen fortæller ..... Midtersiderne
Intet kunne rokke ved sejren..... Side 20-21
Tilbuddene strømmer ind ..... Side 20-21
En skuffelse for Schweiz ..... Side 20-21
Vort eget Melodi Grand Prix..... Side 22

HBH SIKKERHEDS-VARMEPUDER
med precisions-varmeregulator
fra KR. 37,80
H. BØTTCHER HANSEN

1959-1964

KULTURENS SLYNGELSTUE

TO FRÆKKE STUDENTER

Ekstra Bladets billeder kunne sætte sindene i bevægelse. 3. april 1959 viste forsiden den 24-årige Sidney Andrews fra Johannesburg i Sydafrika. Hans ansigt var maltrakteret af hvide politifolk med næveslag, stav og pistolskæfte. Læsere fik frokosten galt i halsen og ringede, skrev, klagede og skældte ud. Den slags skulle man ikke se på bladets forside. Selvom det da var synd for Sidney – han havde ikke gjort andet end at spørge "hvorfor?" da politiet slæbte af sted til en patruljevogn med en af hans venner. Men dét billede! For meget!

Chefredaktør Flemming Hasager gav læserne ret. Ingen gentagelser, indskærpede han redaktionen. Men kort efter så han billedet på forsiden af – Studenterbladet. Og blev rasende. Studenterbladet kom sådan set ikke ham ved. Og dog. Bladet levede under hans vingers skygge. Det blev trykt ved særlig velvilje i Politikens Hus, som også lagde lokaler til i Studiestræde 45, stuen. Stedet, hvor Ekstra Bladets læserbrevs- og debatredaktion har hjemme i dag. I sin leder harcelerede Studenterbladet over Ekstra Bladets ømskindethed, og Hasager syntes, det var lige stærkt nok, at man skulle huse og protegere sine egne kritikere. De to redaktører, stud.jur. Asger Thylstrup, der var ansvarshavende, og stud.mag. Hans Hertel færdedes frit i bladhuset. Hvad var meningen? Den var, om man så må sige: God nok. Og deres flabethed forhindrede ikke, at Hasagers medredaktør Harald Mogensen kort efter havde klo i de to stud.'er og fik dem til at skrive i Ekstra Bladet.

For litteraturfreaken Harald Mogensen var bøger naturligvis hovedfærdselsåren i kulturlivet. Thylstrup og Hertel skulle anmelde bøger. De var unge og uforfærdede, de kunne tilføre bladet den substans af grundtvigsk frisind og nærkontakt med folkelig litteratur, som Mogensen syntes var vigtig for Ekstra Bladet – de kloge råd fra Expressens chefredaktør Carl-Adam Nycop in mente og ihukommende Mogensens eget evangelium, jfr. skovfoged Bjælkebys sving med svøben over forsnævringen i dansk litteratur i hans kronik-tid på Politiken.

Andre kom snart til for at give endnu mere albuerum for dynamisk kulturstof. Det var folk fra samme miljø, studerende med antennerne ude og lyst til at melde videre, hvad de hørte, så og tænkte. I første omgang Henrik Stangerup, der studerede teologi, og Anders Bodelsen, der kunne opvise diverse uafsluttede studier gennem fire år

***Harald** Mogensen og Vinduets nye redaktør Rachel Bæklund skovlede unge talenter til sig i et logisk medspil til det almindelige kulturelle opbrud i første halvdel af 60erne. Henrik Stangerup og Anders Bodelsen (billedet) fik deres første læreår som anmeldere. Lige som Hans Hertel, Jan Lindhardt, Jean Grandjean og Jørgen Nissen. De to sidstnævnte: Kunstanmelderen og jazzkritikeren. Flere vandrede videre i livet efter nogle år. De to her på billedet til Politiken – men Stangerup var ved mange senere lejligheder tilbage i Ekstra Bladet som krønikskribent på Vinduet.*

og nu var på bristepunktet som romanforfatter. Knopskydningen udløste bl.a. den satiriske roman om Ekstra Bladet, *Villa Sunset*, der er nævnt på side 22-23.

Endnu flere meldte sig omkring bålet, da flammerne blev rigtig synlige. Det skete, da Harald Mogensen i 1961 måtte tage en tørn med en af sine mest begavede og mest besværlige medarbejdere, Rachel Bæklund. En på én gang følsom og hårdtslående valkyrie, som var med i det nyerhvervede bundt af medarbejdere, der sidder i volieren på billedet side 10.

ILDSJÆLE

Rachel Bæklund er sin egen messe værd. Mange år senere har hun i Ekstra Bladet beskrevet sine rødder i en søndagsartikel. En blomstrende, lidenskabelig og helt usnobbet beretning om en farmor, der lod flæsket brænde på og grøden klumpe i gryden, fordi hun var mere optaget af at skrive en bog om 'Den fynske vækkelse'. En oldefar, der skrev den nationale kærlighedshymne 'Jeg elsker de grønne lunde'. En far, der lærte sine børn en leg, der bestod i, at en af ungerne skulle ligge på ryggen på gulvet, mens en anden skulle sætte sin

fod på den liggendes mave og stå med hævet arm lige som Den tapre Landsoldat … "så sang vi i kor 'Dansken har sejren vundet, tysken sin grav har fundet, hurra, hurra!'"

Med denne jubelsang fra krigen i 1848 og andet nationalt gods gik Rachel Bæklund til voksenlivet, blev uddannet bibliotekar, derpå journalist ved Aftenbladet, indtil hun kom til Ekstra Bladet. Dér handlede det i første omgang om at skrive og redigere familiesiden sammen med en anden nyankommet, Mona Clemmensen, der havde en fortid på Dagens Nyheder som så mange andre Ekstra Blad-medarbejdere. "Mona sled mig op," fortæller Rachel. Det har nok været gensidigt. To hudløse ildsjæle, lige flammende for jobbet, lige energiske cigaret- eller cerutrygende natteravne, lige ambitiøse på skrivekunstens vegne. Den største cadeau, der blev Mona Clemmensen til del, var nok de roser, Flemming Hasager leverede, da han på et medarbejderseminar på Hotel Hamlet i Helsingør fremhævede hendes artikleserie 'Mor arbejder' som et lysende eksempel på, hvordan man fanger især de kvindelige læsere. Til gengæld måtte hun stille til skideballe hos samme Hasager, da hun nogen tid havde kørt en kampagne mod, at børn fik for meget sukker. Chokoladefabrikanterne truede med at trække annoncer tilbage. "Stop den kampagne!" dekreterede Hasager. Hvorpå hun, på vej ud af døren, fik ham op af stolen med bemærkningen: "Jeg er glad for, at jeg har fået skrevet det, jeg har!"

Familiesiden – læs: Kvindesiden – var alt andet end et hvilehjem for kvinder. Den gik mod nye tider, da begge forlod stoffet, Mona Clemmensen for at gå til Alt for Damerne, Rachel Bæklund for at blive redaktør af kronikken Vinduet og kulturstoffet. Det sidste skete ad en af den slags brogede omveje, der er leveregel på dagblade. Manøvren bestod for Rachel Bæklunds side i at finde en afløser til familiesiden, som løsgjorde hende selv. Hun inviterede Mogensen og Hasager til middag hjemme hos sig selv. Under middagen holdt hun brandtale for journalisten Birte Strandgaard – uden at nævne hendes navn i første omgang. "En fremragende forbruger-journalist, der blæste på A.C. Bangs dyre pelse, men vidste præcis, hvad der var hverdagsmenneskers behov, en pige, som havde været både rengøringskone og postbud, som var berejst, som sagde, at man måtte bort fra det 'dannede', som var stopfuld af ideer' og så videre. " Det kunne lyde lidt, som om hun talte om sig selv. Men sådan var udspillet altså ikke.

Rachel Bæklund havde på forhånd sikret sig,

***Birte** Strandgaard var en vildt baskende fugl på den journalistiske himmel. Hun havde næse for smarte billeder, smarte modeller, smart mode - og så kunne hun hele tiden snuse sig til, hvad der var moderne lige om næste hjørne. Her læner hun sig sammen med tøj-manden Jørgen Nørgaard (Nørgaard på Strøget) over tøj-fabrikanterne Ib Drasbæk og Margit Brandt og modetegneren Lennert Raaholt. Sammen er de dommerkomiteen i en Ekstra Blad-konkurrence: Design 80.*

***Erhvervslivet** var glad for Ekstra Bladets mode- og familiesideredaktør Birte Strandgaard. Sideløbende med sin journalistiske virksomhed passede hun i lang tid sit virke som redaktør af Irmas annonce-rubrik 'Ud med indkøbskurven – ind hos Irma'. Da hun kom til Ekstra Bladet efter Aftenbladets lukning, imødekom man hendes lønkrav ved at ansætte hende dobbelt – i redaktionen og i annonceafdelingen. Den var ikke gået i dag.*

at Birte Strandgaard ville sige ja. Da hun kom med navnet, sagde Harald Mogensen: "Skal vi ringe til hende med det samme?" To dage efter var Birte Strandgaard til møde på bladet. Kontakten var tændt. Men problemerne hobede sig op: Birte Strandgaard var ikke medlem af Journalistforbundet – hun var blevet tvunget til at melde sig ud, fordi hun arbejdede som pressesekretær for Irma ved siden af jobbet som klummeskriver i Søndags-BT. Journalistforbundet holdt dengang strengt på, at pressearbejde for virksomheder var ukritisk bestillingsarbejde for erhvervslivet og ikke rigtig journalistik. Derfor non grata.

Det tog ingen på bladet så tungt. Medarbejderforeningens protokol melder ikke om krise i den anledning.

Men værre: Birte Strandgaard var vant til at tjene dobbelt så meget som normale journalister. Det fik chefredaktionen løst. Hun blev dobbelt ansat. Som journalist på redaktionen. Og som konsulent i annonceafdelingen. Tryllenummeret blev til dobbelt fornøjelse også for bladet. Birte Strandgaard indførte en moderne, smart forbrugerjournalistik, og bladet blev sikret indlysende adgang til gode annoncører. Hvis nogen lå vågen om natten af presseetiske spekulationer over den kombination, så hørte man i hvert fald ikke om det.

MODERNISME – HVA' ER DET?

Nu var dén klaret, også for Rachel Bæklund. Men så kom Mogensen en dag. Vinduet og kulturredaktionen, sagde han. Der måtte styr på det. Vinduet sejlede. Det blev redigeret op og ned, så af Victor Andreasen, så af Jørgen Buch – redaktionssekretæren, som vi har mødt i 1. bind, da den tidligere ledelse havde ham i kikkerten som chefredaktøremne, men havde ladet ham falde (Se bd. 1, s. 290). Mogensen bad Rachel Bæklund om at overtage posten. "Det er ikke mig," sagde hun, "jeg har ikke fulgt med i noget de sidste ti år." Og så nu, hvor hun endelig var blevet fri for at redigere!

Hun foreslog forskellige. Blandt andre Mogens Knudsen, velrenommeret forlagsredaktør. Han sagde nej. Så sagde hun ja. Hårdt presset. Og kastede sig ud i jobbet med den hensynsløse energi,

der gennem tredive år kom til at blæse liv i hendes nære omgivelser – hvis ikke det tog livet af dem. Dagmøder om kultursidernes indhold blev til nattemøder, diskussionerne blev animerede og uden ende, fru Bæklunds jargon blæste al akademisk fims ud gennem vinduet i det lille kontor. Hun var eneste kvinde på dette hold, der hurtigt blev suppleret med endnu en stud.theol., Jan Lindhardt, den senere biskop (introduceret i banden af Henrik Stangerup), og sandelig endnu en stud. theol.: Johannes Møllehave, som allerede dengang var her, dér og alle vegne, en flue i en flaske. Med stud.jur. Jørgen Nissen, den senere alkoholafvænnings-ekspert, som dengang var et blæsende medlem af Nissen/Fjeldsted-kvintetten, med denne krønikeskriver, der stod for den klassiske musik, og med den kunstkyndige yngling Jean Grandjean. Knægten Jean havde lige rundet de tyve. Han førte sig i september 1961 frem i konkurrence med de lærde kritikere på andre aviser, gik uforfærdet ind for den schweiziske happeningkunstner Tinguely – manden, der skabte bevægelse i kunsten med et festyrværkeri på Louisiana, hvor en due blev svedet og stegt i røg og damp, hvor dyreværnsfolk fik en prop, og Ekstra Bladet som eneste avis gik entusiastisk ind for det nye i kunsten.

Unge Jean kaldte Rachel Bæklund for 'Mor Rachel', og Hans Hertel taler stadig henført om Rachel Bæklunds røde brystholder. Men siger også: "Det var en flyvende start. Vi lærte simpelthen at lave avis. Træffe hurtige beslutninger. Der kunne komme et telegram om morgen: 'Jeg har brug for en kronik om Sartre. Nu!' Vi lærte at skrive klart og forståeligt."

Rachel Bæklund mindes selv: "De blev rystet, fordi jeg hele tiden spurgte: Hva' betyder dét? Hva' mener du? Jeg sagde til Hertel: Modernisme! Hva' er det for noget? Når han så forklarede mig det, så sagde jeg: Jamen, så skriv det dog for fanden, som du siger det! Det gjaldt om at bevare det originale hos dem, men hjælpe dem til at skrive klarere. De var også nogle børn! Henrik [Stangerup] kunne råbe op endnu mere end mig. Anders [Bodelsen] kunne blive sur over, at Henrik fik sit billede på i avisen, når han selv ikke fik. Hertel var altid den praktiske. Han vikarierede engang for mig i en hel uge. Men trængte også til et spark af og til. Han mente, han burde overtage det hele."

Selv var denne krønikeskriver blevet råhøvlet i forvejen gennem tre år på det gravlagte Dagens Nyheder. Og der var andre med større erfaring knyttet til Vinduet, folk, der havde kæmpet sig gennem hele slagmarken af elevpladser i provinsen, frem mod positioner i københavnerpressen. Og som nu sad i eget kontor på Ekstra Bladet, leverede til Rachel Bæklunds sider, men ikke umiddelbart deltog i ungdomsbandens udskejelser:

Bent Grasten, filmkritikeren, der efter eget udsagn med den yderste konsekvens gik på tværs af sine anmelderkolleger ved andre blade. Skraldgrinede, når de ved presseforevisningerne sad og så tænksomme ud under franske 'film noirs' – og slagtede film med hård hånd, når deres begejstring irriterede ham. 'Exit Bergman' lød overskriften på en kronik, da han syntes, det nu kunne være nok med al den Bergman-dyrkelse. Færdig med Bergman. Grastens provokerende attituder forhindrede ham på den anden side ikke i at gå ind i en saglig diskussion med Klaus Rifbjerg om

***Erik** Dreyer (1923-78) var Ekstra Bladets rejsende medarbejder 1958. Bosat i Paris. Han var søn af filminstruktøren Carl Th. Dreyer. Her ses han midt i billedet under Tegneren Ole Byskov og over teaterkritikeren Knud Schønberg. De to øvrige er Mona Clemmensen og Mogens Auning Hansen. Udsnit af billedet side 10.*

deres forskellige holdning til Godards film *Livet skal leves*, hvor Godards danske kone Anna Karina spiller hovedrollen. I Rifbjergs Vindue er pointen, at en film sagtens kan tillade sig at inddrage private, personlige vinkler – her instruktørens egne ægteskabelige overvejelser. Grasten hævder, at de ikke vedkommer nogen, når man ser filmen – det gør kun Anna Karinas rent artistiske præstation. Som Ekstra Blad-synsvinkel måske en lidt overraskende holdning. Skæg for sig og snot for sig har aldrig været noget bærende princip. Bladet har altid dyrket vekslende grader af *cross over*. Hos Grasten var princippet altså i dette tilfælde værd at fastholde. Bekræftet i, at Ekstra Bladets Erik Dreyer – bladets permanente Paris-medarbejder – netop havde interviewet danske Hanne Blarke (Anna Karinas virkelige navn), der fortæller om sine professionelle opgaver og sit pariserliv uden at nævne sin mand Godard med et ord.

Grastens rablende humoristiske sans – ikke ulig broderens, skuespilleren Keld Petersens – fandt i øvrigt udfoldelsesmuligheder uden for avisen i blandt andet de 'Collage'-forestillinger, han sammen med sin kone, filminstruktøren Kirsten Stenbæk, stablede på benene i Vesterbro Ungdomsgaard, og hvor Ulf Pilgaard trådte sine børnesko i maxiudgave sammen med det senere tv-filmdyr Ole Michelsen. Grastens søn med fornavnet Regnar har ikke filmtalentet og galskaben fra fremmede.

Ved siden af Grasten opererede teaterkritikeren Knud Schønberg, igen en af vindueskikkerne i det omtalte billede på side 10, et af de navne, der var hentet til Ekstra Bladet fra Politiken, hvor han havde udfoldet sig med glans under pseudonymet 'Øjet'. Lykkeligvis blev han i modsætning til Politiken-kollegaen Edward Clausen på sin nye post. Fra starten var han i hælene på nybrud i teaterlivet – blandt andet de opsigtsvækkende kritiske revyer *Gris på gaflen*, *Frihed – det bedste guld*. Eller *Teenagerlove*, der ramte Det Kongelige Teaters ellers uflyttelige publikum, så det kom op af stolene. Schønbergs skarpe, koncentrerede teateranmeldelser blev en støttepille i bladets kulturjournalistik i tredive år.

FINGEREN PÅ PULSEN

Kulturredaktionen lignede en slyngelstue med Rachel Bæklund som piratdronningen. "Vrøvl, jeg var bare storesøster!" Siger hun i dag med sin ukuelige 85-årige slagkraft. "Det er, som om mit liv består af unge mænd og modne kvinder. Jeg ville da også have unge kvinder til at skrive på siderne, men drengene fyldte jo."

Nogle dukkede der nu op ude fra landskabet. For eksempel den 18-årige Bettina Heltberg, der skrev flere gange i Vinduet. Hun bidrog til en serie artikler om unges måde at feste på. 'Morer vi os?' hedder artiklen. Den handler om, hvor idiotiske og triste hun synes, de fleste ungdomsfester er: "Der er en type, der træffes ved næsten alle selskaber: De grædende, deprimerede unge, der i rød belysning og med hånden fast om rødvinsglasset oplever deres livs fundamentale meningsløshed." Almindelig spleen? Sikkert. Men også en tid, hvor vandene stod lidt stille. Det var årene inden atommarcher, Vietnam-demonstrationer og studenteroprør. En tid, hvor mange unge opererede i et vakuum, der godt kunne invitere til, at man blev mat i sokkerne eller løb helt sur. Få dage efter Bettina Heltbergs sørgmodige beretning fra selskabslivet var Johannes Møllehave i Vinduet med

overskriften 'Leden ved at være et tilfældigt menneske'. Artiklen handler om menneskets angst for at blive overflødigt, tilfældigt, uden sammenhæng med den omgivende verden. Møllehave konstaterede, at det virker som om 'den unge *vrede*' er skiftet til 'den unge *lede*' – en passiv reaktion på, at mennesket er blevet tilfældigt i en verden af ruiner. Der er ingen ting tilbage, intet valg, ingen pligt, intet." Imod mobiliserer Møllehave Søren Kierkegaards enten-eller – enhver har friheden til at vælge.

Fingeren var på pulsen i Bæklunds Vinduet. En teenager, endnu yngre end Bettina Heltberg, den 14-årige Ditte Goldschmidt skriver: "De fleste piger i min klasse er nu legemligt udviklede, og mange af dem er begyndt at gå med drenge. Kun en del af os er så heldige, at vi kan snakke med vores forældre om disse ting. Men endnu har skolen ikke fortalt os om, hvad den legemlige udvikling betyder, og om sådan noget som unge ugiftes indbyrdes forhold eller de problemer, der møder unge ugifte… I hvert fald er det ikke alle, der kan klare de problemer, men det kan være det hjalp, hvis man fik diskuteret rigtigt i skolen, så man vidste lidt mere om, hvad man går ind til. Men lærerne vil ikke diskutere. De vil prædike."

Tiden var moden til skoleoprør. Det mærkedes netop på den tid med den berømte 'Blå betænkning' i 1960 – den radikale K. Helveg Petersens oplæg til ny skolelov, som formulerede skolens opgave: At "fremme alle muligheder for, at børnene kan vokse op som harmoniske, lykkelige og gode mennesker". Ved for eksempel at diskutere med dem. Og ikke bare prædike.

Kultursiderne myldrede med anmeldelser. Af

***Man** skulle stå tidligt op for at hamle op med Rachel Bæklund (f. 1919) i diskussioner. Og have god tid. De verbale opgør gennem bølgerne af cerut og cigaretrøg var uendelige. Hun gjorde Vinduet til et ungt, intelligent debatforum i 60erne og kastede sig frygtløs og engageret på Kærligheds-karrusellen i 70erne.*

kunst, musik, film, bøger. Især bøger. Anders Bodelsen skriver for eksempel om Svend Åge Madsens debutroman *Besøget*. Den er, skriver han, et temmelig utilgængeligt virtuosnummer. Henrik Stangerup skrev det første års tid mest om lyrik. I bogen *Tværtimod!* fortæller han senere:

"'Vil du virkelig påstå, at du var *lyrik*anmelder? Du!' sagde en kendt lyriker en dag til mig."

'Ja, det må jeg jo indrømme! Op til 63 var det vist,' svarede jeg og føjede til som skammede jeg mig: 'Men så *holdt* jeg også op!'… Kulturredaktør Rachel Bæklund syntes bag røgen af sin Punch-cerut, at jeg var for knudret, når jeg skrev om de store romaner, for tøvende, når jeg skrev om debatbøgerne, men hun kunne lide mine lyrikanmeldelser, fordi jeg holdt mest af at citere. Hør denne linie. Og denne her."

Stangerup skrev senere stribevis af debatartikler lige som de øvrige. Men begyndte altså med lyrikken – den, han ikke selv dyrkede. Han anmeldte Jørgen Gustava Brandts *Fragment af i morgen* og blev selv poet i sin begejstring: "Læser man digtsamlingen igen og igen, åbner den sig for en som en lotusblomst, og se: En besynderlig blanding af koket selvbevidsthed og alvor, af ekstatiske syner og amagergensisk flad-natur, af ramsaltet seksualitet og zenbudhistisk inspireret religiøsitet går op i en højere enhed." Han skriver en fin anmeldelse af fætteren Klaus Rifbjergs *Konfrontation*, selv om han ikke brød sig om digtet 'Camouflage'. "Mand!" kvitterede Rifbjerg vredt i telefonen.

"Af bar skræk roste jeg, så vidt jeg husker, Rifbjergs næste digtsamling," skriver Stangerup. Men det med skrækken er nok eftersynkroniseret ironi.

SVADA FRA RIFBJERG

Rifbjerg svang allerede dengang seksløberen mod alt, hvad der rørte sig, og som bød ham imod. Da Stangerup skrev om *Konfrontation*, havde Rifbjerg netop – i efteråret 1960 – tømt indholdet af et helt patronbælte mod Ekstra Bladet i tidsskriftet Vindrosen, som han redigerede sammen med Villy Sørensen. Tonen konkurrerede i saftig galde på flotteste vis med den, der ti-femten år senere blev brugt mod ham selv af Ekstra Bladet (se s. 263ff). Anledningen nu var denne: Vindrosen havde i et tidligere nummer i 1960 bragt en billedserie, 'Familien Danmark'. "Idyllen kvæler kunsten," lød det provokerende i Vindrosen. "Manglen på spænding mellem mennesker virker dræbende."

Det fik Victor Andreasen til at gribe pennen (han skrev aldrig på maskine) i en leder: "Dét vil næppe vække anerkendelse i Dansk Forfatterforening, der gør sig de hæderligste anstrengelser for at fremme den økonomiske idyl i danske forfatterhjem – vel ikke med det formål at kvæle kunsten." Lederen er i øvrigt skrevet, lige før han for en stund forlod Ekstra Bladet for at blive ansat i Arbejdsgiverforeningen.

Rifbjerg tog fat i næste Vindrose, og den blev lige til at stikke sig på. Især var han ude efter Harald Mogensen:

"'Ekstra Bladet', som man ikke skal tage højtideligt, tager af og til sig selv grumme højtideligt, hvilket der jo er endnu mindre grund til, men bladet føler med mellemrum sit kald som vogter af den jævne mands interesser. De interesser, redaktionen dagligt med så stor flid og så lidt talent gør sig umage for at spolere, og der kan derfor være grund til at beskæftige sig med fænomenet i en kort bemærkning.

Sagen angår os direkte, fordi redaktør Harald Mogensens forhenværende robot på højre hånd cand.polit. Victor Andreasen var blevet udset til over flere spalter, at beskæftige sig med Vindrosens pubertetsprægede, anti-folkelige, anti-glade, anti-idyllisk-idylliserende kulturpolitik, der efter Andreasens mening skulle være kommet til udtryk i sammenstillingen af billedkavalkaden 'Familien Danmark' i årgangens nr. 1, og som af vores revser karakteriseredes: Kulturelt retiradetegneri.

Da kun få læser Ekstra Bladet, er anklagepunktet refereret, men vi skal i øvrigt afstå fra kommentarer.

Harald Mogensen hører til de sande profeter

og er derfor til en vis grad uskyldig. Uden egentlig humor og drænet for selvironi kører han sit folkelige korstog igennem. Ekstra Bladets chefredaktør tror virkelig fuldt og fast på, at folkelighed er synonym med smagløshed, at kærlighed til menneskene er lig snotsentimentalitet, og han afretter med enestående disciplin sit blads medarbejdere, der med ganske få undtagelser synger visen om horoskopernes ufejlbarlighed, lægebrevkassernes helbredende virkning og al den anden forbilligelses evne til at opfylde *folkets* behov.

En profet må være tykhovedet, det er Mogensen, men han har det samtidig som en bestemt elefant: Jupiter glemmer aldrig. Den gamle Bjælkebyhistorie nager stadig. Hvad der oprindelig var tænkt som en hyggelig sommerspøg, blev til et mareridt for Harald Mogensen, og han tilgiver aldrig de folk, der hjalp med til at hænge ham ud som den største klovn i dette århundredes kulturpresse.

Med forbløffende kortsynethed gav man ham mulighed for at føre skovfogedens og et par psykologi-professorers populære teorier ud i praksis. Men en vis guddommelig eller snarere satanisk retfærdighed finder dog sted. Selv uindviede kender dog Ekstra Bladets øjeblikkelige skæbne, dets fortvivlede bejlen til B.T.-stilen, de mislykkede forsøg på ved gallup-undersøgelser at finde frem til de ekstroverte og introverte læsere og den lynhurtige udsugning af moderbladets Politikens ressourcer: Overskuddet fra salget af Grimbergs Verdenshistorie osv.

Man skal ikke hovere over en mands manglende evner, men når de kommer så aggressivt og så opulent til udtryk som i tilfældet Harald Mogensen, er medlidenheden ikke ligefrem den første følelse, man registrerer.

***Ekstra** Bladet er anbragt som en evindelig torn i kødet på forfatteren Klaus Rifbjerg. Af og til har han glemt den og skrevet venlige indlæg i avisen. Men mest har tornen tirret. Irritationen har været gensidig: Ekstra Bladet har jagtet forfatteren i et tonefald, som næsten står mål med det, han selv bruger over for chefredaktør Harald Mogensen i indlægget i Vindrosen 1960. Næsten.*

I kraft af sin middelmådighed er Harald Mogensen en farlig forfører, men det er et oplivende tegn og eksempel på sund folkelighed, at hans blad og de fraser det rummer ikke vinder gehør."

POP ELLER HVA'

Den 'farlige forfører' Harald Mogensen og hans kompaner fortsatte uanfægtet det 'folkelige korstog'. Hånd i hånd med for eksempel Danmarks Radio, som oven på tryningen af Radio Merkur i sommeren 1962 ikke tøvede et sekund med at gøre den kommercielle piratkanal kunsten efter: At vinde det store publikum, især teenagerne, for den sag, som hed popmusik, om ikke i døgndrift, så i spandevis. I den bedste sendetid. 1. januar 1963 gik P3 i æteren, en næsten kalkeret efterligning af Radio Merkur, bortset fra de manglende reklamer.

Ekstra Bladet var ikke i tvivl om de unge

læseres mod på popmusikken. Høre den og læse om den. En enquête kort efter starten på den nye kanal efterlod ganske vist en vis usikkerhed om, hvad 'pop' egentlig dækkede. En flok unge var indforskrevet til brainstorming på redaktionen og røg i totterne på hinanden om spørgsmålet. Med P3 kørende i baggrunden svingede pendulet. Pop var lig med rock og twist, mente en. Nej, sagde en anden: Pop, det er 'Hvide Måge' og 'Den gamle Gartner'. En tredje syntes, man måtte indbefatte Chopin og Mozart. Pop, det er al musik, der er fyldt af klichéer og forslidte vendinger, sagde en fjerde. Nå, så er Bach pop, kommenterede en femte. Pop, det er alt, hvad folk kan li', lød det så. Pludselig slukkedes radioen. Popmusikken fra P3 forstummede, og en sagde spontant: "Luk op igen. Ellers kan jeg ikke tænke."

Uden pop gik det altså ikke. Melodi Grand Prixerne fik for eksempel alt, hvad den kunne trække i spalterne. I 1961 inviterede bladet 'Angelique's komponist, invaliderentemodtageren Aksel V. Rasmussen, med til finalen i Cannes. Han skulle selvfølgelig med, når hans sanger, Dario Campeotto gjorde 'Angelique' verdensberømt. Og forsiden nærmest eksploderede, da Grethe og Jørgen Ingmann ikke bare vandt det danske Melodi Grand Prix, men tog det skarpe hjørne og vandt det internationale i 1963.

Fakkeltog er til digtere, men redaktionens underholdningsboss Sven Borre organiserede det år modtagelse med orkester i lufthavnen og kaprede sammen med Bent Fabricius Bjerre, der var Ingmænnernes pladeproducent, de to helte og førte dem direkte til Ekstra Bladets redaktion, hvor der blev festet. Også for dem, der havde skrevet vindermelodien 'Dansevise': Komponisten Otto Francker og tekstforfatteren Volmer-Sørensen. Hvis Volmer-Sørensen ved den lejlighed læste dagens anmeldelse af hans tekst, må han have fået champagnen galt i halsen. Henrik Stangerup tog teksten under behandling med følgende indledning: "Volmer-Sørensen, der holder af at give rollen som den forfulgte, men dygtige showman, har med sin vindertekst demonstreret en forbløffende mangel på kunnen, på sprogfornemmelse, øre for det sangbare, på *showmanship* kort sagt." Hvorefter han piller teksten fra hinanden, stump for stump, rim for rim. Melodien fik pænere ord med på vejen af denne krønikeskriver: "Den gynger fint i 6/8-takt."

Den slidsomme diskussion om pop eller ikke pop – i musikken og hvad der ellers bød sig – huserede det år med Ekstra Bladet som enten prügelknabe, som allerkæresten min eller begge dele. Det var præcis Danmarks Radio-diskussionen: Hvordan kan man undgå at vride krop, hjerne og sjæl af led eller ende på gulvet mellem de to berømte stole, når man prøver at forene skæg og ballade med seriøs snak? I én og samme avis. Og som regel på én og samme dag. Blæse og have mel i munden? Det var ikke så meget et spørgsmål om, hvad læserne kunne kapere. Mere om, hvad redaktionerne var ude på.

Den glimrende journalist Rosa Krotoschinsky, der redigerede Aktuelts søndagstillæg 'Weekend', tog veloplagt afsæt i tvetydigheden. I det socialdemokratiske tidsskrift Verdens Gang, som blev redigeret af den lige afgåede statsminister Viggo Kampmann, analyserede hun sin egen forvirring over, hvordan man skulle forholde sig til en historie i Ekstra Bladet om sangerinden Birthe Wilke, der havde født et thalidomid-barn.

”Sat på forsiden i udstyr som en vundet svensker-kamp”, som Rosa Krotoschinsky bemærkede. Var det et rystende menneskeligt drama, der kom os alle ved, fordi det var en advarsel til andre kvinder mod brugen af dette medikament i svangerskabsperioden? Eller var det hårdkogt kommerciel spekulation i en kendt popsangerindes tragedie? I Rosa Krotoschinskys egen avis skrev én medarbejder forarget, en anden forstående om Ekstra Bladets behandling af sagen. Der var grund til begge dele, syntes hun. Forvirrende. Men hvem skulle egentlig kaste med sten fra glashuset?

”Jeg kender intet så ufrugtbart som den såkaldte elites kasten sten på popkulturen – og popfolkenes vrængen ad eliten. Hvorfor ikke søge kontakt?” sagde Harald Mogensen til Informations Nan Henningsen i et interview.

Avisens kultursider blev kastebold i den samme diskussion. I Information skrev filmkritikeren Erik Ulrichsen, at Politiken kulturelt set er en dødssejler, mens ”Ekstra Bladet er en fræk lillebror, der siger sandheden”.

Dén blev modtaget med overordentlig høflige buk i Rachel Bæklunds departement. Men ifølge forfatteren Børge Madsen, der skrev af og til i Vinduet, var Ulrichsen nu bare ude på at pudse Informations egen glorie ved at svine Politiken til. Så var der mere hugtand i det kommunistiske Land og Folk, da bladet gjorde nar af en ny kronikkonkurrence, Ekstra Bladet udskrev. ”Skriv en moderne erotisk roman”, lød opfordringen. Land og Folk plukkede i præmisserne fra konkurrenceprospektet, der blandt andet lød, at ”det centrale i en erotisk roman altid er *beskrivelsen* af både de kødelige og åndelige forbindelser mellem romanens personer”, og at ”de forskellige *variationer* i

EKSTRA BLADET

ONSDAG 2. januar 1963 - 59. årgang - Nr. 270
Rådhuspladsen 33 - Kbh. V. - C. 8511 - 65 øre

Birthe Wilke advarer mod thalidomid

Efter at hun i går fik en søn

5½ time inde i 1963 fødte Birthe Wilke — på Rigshospitalet i København — en søn på 3,2 kg. En kæk, mørkhåret lille gut, som begyndte ungen med at kunne skaffe den fulde forlighed, skønt der er tale om et sådanfødt thalidomid-barn.

Det menes at være et af de første tilfælde, man har oplevet af denne art, selv om drengen mangler tommelfingre. Ved fødselen sad hænderne på grund af for korte ænder på en forkert måde. Allerede i aftes havde dette fødselsbrat sig meget.

Birthe Wilke er lykkelig — men meget trøt. Men kondiskiften og er ligeom fødsen villig til at gøre alt for den nyfødte. Man forst ønsker hun en tid at få lov at leve sit privatliv i fred. Hun har derfor villet tilrettelægge eventuel nyopstigelse ved her at give klar besked — og tillige give andre en advarsel til gravide kvinder med thalidomidpræparaterne. Sådanne advarsler kan ikke gentagen for tit.

En streng fødsel

Hele nytårsnat var Birthe i fødselsvånde. Hendes ægtemænd, Tyt Ib Andersen, var ikke fra hendes side på hospitalet. Alle var vande og forskrækkede. Men da barnet var bragt til verden, mærkede Birthe Wilke, at der var meget galt.

Og hun fik da meddelelsen om drengens hænder. Den kom ikke hat uventet. Birthe Wilke har gået til et stort af undersøgelser og ventgenfotografeninger, fordi man vidste, at hun har spist i alt otte neosedyn-tabletter inden for den første halvanden måned af sit svangerskab.

Billeder og undersøgelse skabte grundlag for optimisme. Kun turde man ikke udtale sig om barnets hænder.

Med leftsyge...

Allerede i august 1961, da Birthe Wilke efter sin succesrige tunnæ i Polen, omgående skulle til Gaza for at opfrede for soldaterne der, tog hun de første tabletter. Transporten foregik pr. militærfly, og Birthe Wilke had sin dårnke lange om nogle gåter, der kunne hjælpe hende med leftsyge ett. Gen gang vidste man intet om nødvendigheden skadelige virkninger ti forbindelse med gravide kvinder — og man havde ikke opdaget det, de sangerinden brugte dem i april 62.

Siden maj har hun ikke taget nogen af pillerne. Hun har endnu den ensste tablet, der den gang var tilbage ...

Enrique vil bo her

Enrique Helmuth Vergara Wilke, som bare vil blive kaldt Rikki, er blevet meddelgrat med glædie af sine forældre. Far, den chilenske sanger, Enrique Vergara, der arbejder i Hamborg under kunstnernavnet Fontana, fik telegrafisk meddelelse om fødslen.

— Hvilet flej han omgående hertil, siger Birthe Wilke. Et ugeblad har tilbudt at betale rejsen. Men det er svært at nå det, når man skal passe sit arbejde hver aften på klub.

I alle tilfælde kommer han onsdag 1. februar. Og det er hans hensigt at bosætte sig i Danmark. Dermed vare ikke sagt, at vi gifter os.

Jeg har ikke da hedste erfaringer med hensyn til ægteskabet, det tænger jeg ikke skjul på. Og selv om man siger: alle gode gange tre — er det jo ikke givet, det gælder for ægteskaber.

Men jeg elsker Enrique, og nu, medens jeg er udelukket fra selv at tjene penge, vender han mæsten hele sin gange til mig.

Enrique er et fint menneske — og en god katolik. Hvis alle var som ham, levede vi i en god verden uden endelinde og skadder.

Sådan taler Birthe om sin forlovede.

Birthe Wilke siger tillige, at hun udmærket ved, at hun efte har medvirket til at skæmme i avisens — og vi fulkmændes.

— Jeg ham ikke forlade mit arbejde. Jeg skal stadig leve af at synge. Det er det, der har givet mig fast glædier. Havde jeg holdt mig til sengen, var livet blevet meget lettere.

Lad mig slippe for nye rygter — for mere skadder — hvor nogle måneder, så jeg kan komme til kræfter igen.

SVEN BORRE.

CITY
har de nye...
MILAN HERRESKO
brun lombrusscalf
sort boxcalf
brun ruskind
fra kr. 84,50
- det er moden
CITY
ØSTERGADE 26

***Tidens** debat om, hvad der var pop, krydsede en diskussion om, hvor tæt man kunne gå på kendte folks privatliv. Birthe Wilke fødte et thalidomid-barn, og nyheden kom på forsiden dagen efter, 2. januar 1963. Journalisten var Sven Borre, der i lighed med Bro Brille bevægede sig tæt på underholdningsbranchens stjerner – han var manager for Dirch Passer og senere filmproducent som ejer af Saga Film. Birthe Wilke, der indlagde sig uvisnelig grand prix-fortjeneste med 'Skibet skal sejle i nat', holder i dag foredrag om sit liv og en hård tid.*

***Carsten** Grolin tordnede frem med ekspresfart. Som 20-årig havde han i 1962 slået sig ned i telegram-redaktionen og vundet kronikkonkurrencen 'Midt i en twisttid', for hurtigt efter at etablere sig som rockmusikkens megafone linievogter – her i teenagernes vold ved et af mange Ekstra Blad-arrangementer. Karrieren blev kort, flot og hidsig - efter mindre end ti år førte hans liv ham ad andre baner. Højskoleforstander mm.*

den erotiske kærlighed beskrives fyldestgørende." Land og Folk: "Når der er et marked for pornografi, skyldes det, at der findes folk, som må lade sig nøje med beskrivelsen, fordi de ikke er i stand til at opleve virkeligheden. Det er ganske vist for længst anerkendt, at pornografi er en part af det borgerlige frisind. Men det er også åbenbart, at det borgerlige frisind i Politikens Hus med årene er blevet impotent."

Konkurrencen blev i øvrigt vundet af den 22-årige Arne Herløv Petersen, som indkasserede 10.000 kr. for romanen *Forår i San Francisco*.

SKRIV – PRØV DOG!

Kronikkonkurrencer var et af Rachel Bæklunds stærke initiativer. Vinduet skulle ikke kun være en platform for indsendte artikler. Avisen skulle også selv være opsøgende. En gammel tradition fra Ole Cavlings tid.

I april 1962 udskrev hun en konkurrence, der hed 'Midt i en twisttid'. Vinduet indbød de 16-20-årige til at skrive om sig selv og deres tid. Twist. Det var den facon, man førte frem på dansegulvet lige på den tid, løssluppen hofte-vridemaskine og armsving i motionsstil – ikke meget kind mod kind, men hektisk. Til toner af unge Cliff Richard og lignende. Rocken var ikke eksploderet rigtigt endnu, Elvis og Bill Haley havde man hørt om, men ikke hørt. The Beatles optrådte i konfirmationstøj. Pigerne på gulvet var i høje hæle og bobbet hår, drengene bar slips, men det var dog løsnet.

Forslagene væltede ind. Førsteprisen blev delt mellem to: Den 16-årige Tom Jakobsen og den 20-årige Carsten Grolin.

Tom Jakobsen var typograflærling. Hans mor havde sagt: "Skriv – prøv dog!" Han vidste ikke, om han gad. Men så skrev han. "Jeg protesterer" lyder overskriften. En strømmende indre monolog om at stikke af, drøne af sted på knallerten fra "voksenpladder, snusfornuft, borgerlig tilværelse, trædemølle". Og så den snigende tanke: "Hvordan vil du så egentlig få betalt afdragene på din knallert?" Om job og fremtid, om kammeraterne, om pigerne: "Mig skal de ikke få ram på. Endnu. Jeg kender dem godt, når de får det udtryk i øjnene. Så er det med at komme op på knallerten og trykke gashåndtaget i bund. Jeg skal ikke ud og trille med barnevogn i utide. Er du vild og ubarberet, mand. Lad mig komme af sted. Men senere måske. Senere."

Tom Jakobsens og Carsten Grolins artikler var

bristefærdige af drøm om liv og frihed, som var de straffefanger, der var idømt livsvarigt og samtidig ikke helt trygge ved tanken om at blive benådet og sluppet ud før tid. Verden var fuld af risici. Det havde Ekstra Bladet og dommerpanelet givet stikord til i konkurrence-oplægget: "Hvad udtrykker twistdansen? Hvis den kunne oversættes til ord, ville den da fortælle noget om, hvad de unge tænker og mener om atombomben med dens uanede ødelæggelser og rumraketten med dens uanede muligheder? Og hvad med kærlighed, religion og moral? Har atom- og rumtiden forandret de unges idealer og meninger om disse ting?"

Carsten Grolin skrev en formmæssigt elegant kronik, der var sat op i musikalske satser – Forspil, Jokers March, Solo for tuba osv. Et varsel om, hvor den unge mand med det alvorlige, intense blik bag hornbrillerne på billedet var på vej hen. Kun et par år efter var han Ekstra Bladets rockanmelder, banebrydende på feltet, banebrydende for forståelsen af en musik og livsstil, han følte sig identisk med. En kæmpegevinst for Ekstra Bladet i ungdomsoprørets første år. Hans kronik hed 'Symfoni i a-mol', en titel, der varslede, at læseren ville blive ført igennem dramaer og kontraster som i en symfoni – i mol, og derfor næppe med lykkelig udgang. Men drømmen! Grolins personlige, næsten desperate kronik handlede slet ikke om musik, men om livet lige præcis her og nu, med kården løftet mod alle sider, kirken, militæret, politikerne, de gamle, de jævnaldrende – og midt i det hele pigen, som han går med på stranden og vil have syv børn med.

"Drømmen om det lille hus på landet. Føle den store trygge ensomhed, alene med dig og syv unger. Vi kan dyrke radiser på ti tønder land… Vi og vore syv små, beskidte snottede unger. De skal blive mennesker, når de engang bli'r født."

Sådan slutter kronikken. Det foregreb den virkelighed, som i en periode blev Grolins, da han ti år senere fordrev sig selv fra den euforiske tilværelse som spydspids for en bølge af bevidsthedsudvidende ungdomsoprør, udsprunget af rocken og hvad deraf fulgte. Han plantede sig i nogle år med den stiftede familie så fjernt, han kunne, på miniøen Formentera syd for Ibiza.

En skriver for Herren. Kort før han i 1965 for alvor brød igennem i spalterne, mente han, at han ville have godt af at tage turen ud i provinsen og søge sig et journalistelev-job, for at få mekanikken

***Ingen** mindes at have set Carsten Grolin med guitar i hånd. Skrivemaskinen var hans instrument. Det forhindrede ikke redaktionens morsomme mand, Ole Schrøder, i at aflevere en klimprende Grolin-imitation ved Ekstra Bladets nytårsfest 11. februar 1967. Ole Schrøder (1919-79) var ikke bare festdigter, også flittig boganmelder og kommentator under navnet Ekstramanden. Ansat på Ekstra Bladet siden 1945.*

i orden. Victor Andreasen, der på det tidspunkt var blevet chefredaktør, standsede ham i flugten og sagde "Bliv! Dig kan vi ikke undvære." Godt set. Rockmusikken var på detonations-stadiet. Grolin skrev det efterår den første anmeldelse af Bob Dylan i et dansk dagblad, 23 små linier, endevendt i et helt universitetsspeciale i år 2000 og sluttende med den konklusion, at "Grolin og Ekstra Bladet er de vigtigste eksponenter for formidlingen af rockmusik i 60ernes Danmark".

Nyt var det alt sammen. Journalisten Lasse Ellegaard – senere chefredaktør på Information – var midt i 60erne bud i Ekstra Bladets redaktionsvagt og skriver i bogen *Efter tryk* om, hvordan han oven på sene nattevagter røg i byen bl.a. "med en underlig fyr fra telegramredaktionen, Carsten Grolin, der hævdede, at han gik rundt i Mick Jaggers bukser. 'Hvem er Mick Jagger?' spurgte jeg. 'Åh, hold kæft,' sagde Grolin."

Piger var med i kronikløbet. Den 17-årige gymnasieelev Marie-Louise Svane fik en tredje pris for at skrive 'Jeg tror på kærligheden'. Og nede i rækken befandt sig den 20-årige Bettina Heltberg, der fik sit manuskript retur. Men trykt blev det. Hun satte sig til at stryge og stramme, og så kom 'Ung pige i sommernatten' i Vinduet to måneder efter. En tænksom, indadvendt refleksion over at være ung og usikker. Rachel Bæklund benyttede lejligheden til at løfte den pædagogiske redaktør-pegefinger i en kommentar over kronikken: "Rapt strøg hun en tredjedel. Resultatet blev nedenstående lille fine skitse. Eksemplet nævnes til efterfølgelse for alle, der skriver til Vinduet. Det er utroligt, som folk forstår at skjule, hvad de har på hjerte med tomt ordgyderi. Stryg og stryg, så sagen bliver klar."

FREDDIE HVEM?

"Freddie? Hvem er Freddie?" spurgte redaktionssekretæren, da den politiske redaktions ildrager Bent Juhl 12. januar 1961 afleverede en artikel om maleren Wilhelm Freddie.

Det vidste Bent Juhl sådan set heller ikke, da han en måned tidligere mødte Wilhelm Freddie på værtshuset Drop Inn – "på min vej fra Christiansborg til redaktionen på Rådhuspladsen en bekvem mellemstation på hjørnet af Kompagnistræde og Hestemøllestræde. Her trivedes en broget samling af personager fra den kreative verden, folk inden for film, teater, litteratur, malerkunst osv., i virkeligheden en stor slyngelstue, hvor nyfigen sladder, intellektuel snak og løssluppent drikkeri satte præg på miljøet."

Dér fik han fat i en god historie. Wilhelm Freddie sagde efter et par drinks: "Jeg har tænkt mig at brække ind på Kriminalmuseet!' Det kunne lyde som almindelig værtshus-kykeliky. Men Bent Juhls instinkt sagde ham, at der var mere i den sag – Wilhelm Freddie lignede ikke en hvilken som helst flippet galning, manden var nok usædvanlig i sin facon, elegant, distingveret, en Clark Gable-type med trimmet overskæg, men klar nok i argumentationen: Han havde i 1937 fået konfiskeret en stribe kunstværker af politiet. Billederne var dømt pornografiske i 1937, først ved byretten, så ved landsretten. Den daværende justitsminister K.K. Steincke havde forhindret, at sagen kunne prøves ved Højesteret. Men nu var Freddie blevet inviteret til at vise sine billeder ved en retrospektiv udstilling i Milano. Han ville have billederne med. Der var kun én vej. Stjæle dem.

Det kunne der være kommet en dramatisk Ekstra Blad-historie ud af. Men Bent Juhl så en

bedre. Dagen efter fik han Freddie op på sit kontor, hvor Juhl bryggede en høflig ansøgning til justitsminister Hans Hækkerup om at få billederne udleveret under henvisning til den ændrede kunstopfattelse i moderne tider. Brevet underskrevet Wilhelm Freddie gik af sted, og så satte Juhl sig og skrev sin artikel til næste dag. Han gav den overskriften 'Wilhelm Freddie forlanger sine malerier hjem fra Kriminalmuseet'. Det var dér, redaktionssekretæren blev tom i øjnene. Og ændrede navnet i overskriften til 'Pornografi-dømt kunstner'.

Sagen udviklede sig hurtigt som ventet. Hækkerup afviste. Juhl mobiliserede gennem uger og måneder alt, hvad der kunne gå og stå. Kunstnere, Akademiråd, professorer, ombudsmand, politikere fra nær og fjern, for og imod. Justitsministeren stod fast. Men debatten rasede videre. Den kulminerede, da Freddie malede kopier af de beslaglagte billeder og inviterede til fernisering i Galleri Køpcke ved St. Nikolaj Plads i november 1961. Udstillingen blev stormet. Først af publikum og presse, så af politiet, der under hujen og latter bortførte de tre billeder og busten med den påmalede penis. Sagen endte først godt to år senere, da Freddie fik billederne dømt til løsladelse af Østre Landsret 2. maj 1963. Den kunstneriske ytringsfrihed havde vundet. Og på Ekstra Bladet så man løsladelsen som et signal om nyt albuerum for den almindelige ytringsfrihed på det erotiske område. De kunne bare vente sig alle sammen.

***To** tankefulde hoveder: Kunstneren Wilhelm Freddie og hans dame med handske på hovedet, penis på kinden og vinglas om halsen – løsladt på Bent Juhl og Ekstra Bladets initiativ fra politiets kriminalmuseum 2. maj 1963.*

***Et** billede på en lykkelig familie: Tove Ditlevsen og Victor Andreasen i 1957 hjemme i huset på Bistrupvej i Birkerød. Pigen er Tove Ditlevsens ældste datter Helle, der senere blev gift med forfatteren og Information-journalisten Erik Thygesen. Drengen Peter var Tove Ditlevsens og Victor Andreasens fælles.*

1963-1967

VICTORS GENKOMST

TO GODE TILBUD. FRIT VALG.

En forårsdag i 1963 sad to mænd på Christiansborg og bladede i Kraks Blå Bog og Hof- og Statskalenderen. Den ene var Jens Otto Krag, statsminister. Den anden Victor Andreasen, chef for Udenrigsministeriets politiske sekretariat. De kikkede på datoer. Hvornår ville dén amtmand eller dén amtmand nå pensionsalderen?

Ifølge Victor Andreasen havde de det muntert. De legede en slags computerspil. Skød til måls efter amtmænd. Amtmandstillinger havde af og til funktion som parkeringsplads for topfolk, som man af den ene eller anden grund skulle have ekspederet ud på sidelinjen. Det var i hvert fald dét, som var sagen nu. Var der en pensionering i udsigt et sted i landskabet, kunne Krag få sin nuværende departementschef skaffet af vejen på en pæn måde. Og så var stolen ledig til Victor Andreasen. Pilen havnede på Skanderborg Amt. Embedet dér ville blive ledigt om max. to år. Lige et sted for departementschefen, mente Krag.

Den gik Victor Andreasen hjem og tyggede på. To år. Der kan ske meget på to år. Det tilbud, han sad med i hånden fra A/S Dagbladet Politiken, gjaldt her og nu. Et tilbud om at blive chefredaktør på Ekstra Bladet. Det andet var fint og flot. Men Ekstra Bladet trak. Og vandt.

Det kan der have været forskellige grunde til. En af dem var lønnen. Den var væsentligt højere. En anden opgaven. "Alle sagde, at det blad var dødsdømt," skrev han senere i Ekstra Bladet." Det blev en personlig ambition at vise, at det skulle blive løgn." En tredie var miljøet. Det provokerende, aggressive, anarkistiske Ekstra Bladet. Dét miljø, som han havde snuset til med næseborene vibrerende i de seksten måneder mellem 1958 og 1960. Og som hans kone, forfatterinden Tove Ditlevsen, beskrev så malende – ganske vist i fiktiv form – i romanen *To som elsker hinanden*, et miljø, som var en torn i hendes øjne, men en attraktion i Victor Andreasens. De var endnu gift på det tidspunkt.

Sven Ove Gade mener i bogen *Ulanen*, at der kan have været en fjerde grund for Victor Andreasen til at vælge Ekstra Bladet. En mere bagvendt, som handlede om "frygten for, hvordan Tove Ditlevsen ville optræde ved de officielle middage", hvis han altså valgte ministeriet. Frygten kan have været velbegrundet. Tove Ditlevsen havde generelt lige så fanden-i-voldske egenskaber som han selv, men mindre behov for at lægge låg på. Og i de år sloges hun – med ham

Det var for hårdt

EKSTRA BLADET

ONSDAG 29. august 1962 - 59. årgang - Nr. 165
Rådhuspladsen 33 - Kbh. V. - C. 8311 - 65 øre

KAMPMANN GÅR AF

Får 1 års orlov og derefter direktør for Nationalbanken

Læs på bagsiden og reportagen side 4, 5 og 6

Her er statsminister Kampmann fotograferet, da han mødte i Statsministeriet for 14 dage siden — parat til at tage fat efter sine fire måneders sygdom og rekonvalens. Men han måtte tage for hårdt fat på regeringsforeningen for at bekæmpe den økonomiske krise, der skabte uro og tungt ind i hans eget parti. Resultatet var tilsidst at et nyt hjertetilfælde allerede sidste torsdag, og et regulært tilfælde, der førte til indlæggelse igen på Sundby Hospital natten til i går. Læs den ledende artikel »For hårdt« side 10.

*'**Det** var for hårdt'. Forsiden 29. august 1962 bekendtgjorde statsminister Viggo Kampmanns afgang. Dagen før havde hans udenrigsminister Jens Otto Krag besøgt ham på Sundby Hospital, hvor Kampmann var blevet indlagt med blodprop nr. 2 inden for kort tid. Kampmann sagde til Krag: "Jeg har besluttet at gå af." Det med direktørstillingen ved Nationalbanken blev ikke til noget. Jens Otto Krag overtog statsministerposten og tilbød et halvt år efter Victor Andreasen, som på det tidspunkt var chef for Udenrigsministeriets politiske sekretariat, at blive departementschef i Statsministeriet. Det tyggede Victor Andreasen på, men foretrak at sige ja til tilbudet fra Ekstra Bladet.*

som bagstopper – periodevis med et pillemisbrug, som nok kunne gøre hende utilregnelig i selskabelighed af den mere formaliserede art.

Victor Andreasen sagde altså nej tak til Jens Otto Krag. Nej til en sandsynligvis lysende karriere i Statsministeriet. Han havde siden begyndelsen af 1962 været boss i det nyoprettede politiske sekretariat i Udenrigsministeriet, mens Jens Otto Krag endnu var udenrigsminister. Og han var blevet ved med at skrive taler for Krag, også efter at Krag havde afløst Viggo Kampmann som statsminister i august 1962. Den nye udenrigsminister var Per Hækkerup, som lagde for med at sige om sin gamle studiekammerat Victor Andreasen: "Den mand skal fande'me ikke skrive en eneste af mine taler!" Men Krag havde fidus til Victor Andreasen, ikke kun fordi han var knalddygtig, men også fordi han ikke var medlem af noget parti, især ikke hans eget Socialdemokrati. Krag kneb som regel de smalle øjne endnu mere skeptisk sammen, når karrierebevidste partimedlemmer stillede hos chefen med deres håndarbejde.

Victor Andreasen sagde ja til Ekstra Bladet, hvor han begyndte 1. august 1963. Pladsen blev denne gang ikke i det lille kontor til gården, hvor han havde siddet og skrevet om økonomi og politik i de seksten måneder fra december 1958 til juni 1960. Han flyttede til albuerum i et større kontor, slået sammen af flere mindre, stadig ud til gården, men tæt på redaktionssekretariatet og kollegaen Flemming Hasager, som blev på sin post i modsætning til Harald Mogensen. Det var Mogensen, Victor Andreasen erstattede – som ledende, administrerende, med andre ord toneangivende chefredaktør.

En tredje mand, Axel Sjölin, rykkede en tak frem i matadorspillet ved samme lejlighed. Sjölin blev ansvarshavende. Sjovt nok stadig med titel af redaktionschef og ikke chefredaktør – en ny konstruktion, men det hang sammen med, at manden var uundværlig som fast dagligt omdrejningspunkt i det buldrende redaktionssekretariat, og dér er man redaktionschef. Dog altså ikke mere uundværlig, end at han nu ville være den, som vandrede i spjældet, hvis galt skulle forekomme. Man kunne have givet det prestigefyldte job som 'ansvarshavende efter presseloven' til Flemming Hasager, men det har næppe for alvor været i bestyrelsens hoveder. Måske på grund af dét, der var gået forud, og som havde ført til Mogensens afmarch fra bladet og Victor Andreasens indmarch. Mogensen havde ikke foreslået nogen rød løber til Hasager.

MOGENSEN UNDSIGER HASAGER

Mogensen var mør, da han slap Ekstra Bladet 1. juni 1963 for at holde et par måneders ferie, inden han begyndte i sit gamle job på Politiken. Mør af sliddet med at få Ekstra Bladet til at stå oprejst. Mør af bingo og banko. Bunden var lagt, men også skrabet. Til bestyrelsen siger han 13. december 1962: "Det er ikke muligt at sælge Ekstra Bladet, som det er i dag, uden spil." Det lød som en falliterklæring.

Og så var Mogensen mør af at slås med sin gamle ven og kollega Flemming Hasager. Årsagerne er udkrystalliseret i et seks siders brev, han sender Hasager allerede 23. januar 1962. Det begynder sådan:

"Under din bortrejse til London har jeg haft tid til at spekulere over vort samarbejde og dets resultater. Vi har jo fra januar 1961 ved flere lejligheder diskuteret det, ikke altid lige roligt. Dette er et forsøg på en rolig fremstilling af dets problematik."

Derefter beskriver Mogensen, hvordan planerne om formatskiftet var sat i værk i foråret 1960, men blev udskudt den ene gang efter den anden. Dynamikken går i stå. Hasager har skylden, mener Mogensen. Grafikeren Austin Grandjean "sættes i gang med at lave et supplerende forslag i håb om, at dette kan hidse dig op til dåd. Men der sker intet."

Først er det meningen, at formatskiftet skal ske påsken 1961. Det droppes. "I juli 1961 foreslår du formatskiftet udsat til 2. påskedag 1962... Det er i denne periode, jeg bliver klar over, at der er en dyb kløft imellem os, hvad angår vort syn på Ekstra Bladet." Kløften bliver uddybet, også efter at formatskiftet kommer på plads fra 10. oktober 1961. De redaktionelle tiltag udebliver. Hasager "forsømmer det redaktionelle, skønt dette i henhold til vor arbejdsfordeling er dit hovedpunkt," skriver Mogensen og slutter med at meddele Hasager, at han nu har mistet tilliden til samarbejdet og må tage sin stilling op til overvejelse.

Vi ved ikke, hvad Hasager svarede. Men vi kender processen frem til 1. juni, da Mogensen har sin sidste dag på bladet. Gennem efteråret brevveksler han med bestyrelsen om et passende tidspunkt at bryde op. Kontraktmæssigt vil han kunne flytte tilbage til Politiken 8. december 1962, hvor der er gået fire år, siden han begyndte på Ekstra Bladet. Men bestyrelsesformand Erik Pontoppidan får ham til at holde hesten lidt endnu. Pontoppidan er en sygdomssvækket formand (kort efter afløses han af højesteretssagfører

***Juristen** Erik Pontoppidan var bestyrelsesformanden med ansvar for Victor Andreasens ansættelse som chefredaktør i sommeren 1963. En klog og venlig mand, tæt på de 70 på det tidspunkt, syg snart efter og afløst af B. Helmer Nielsen. Jurist som sin efterfølger, men med en helt anden start i karrieren. Pontoppidan var først forstkandidat og arbejdede med træhandel i Polen i 1920erne. Her er han tegnet af Hans Bendix kort efter sin afgang.*

B. Helmer Nielsen). Og der er den sædvanlige rysten på hånden i en bestyrelse, som stadig er præget af de gamle familiedynastier, Brandes-, Rode-, Cavling- og Hørup-efterkommerne, hvis tanker kredser om den åndelige og især den materielle arv, mens de aktuelle praktiske problemer giver dem et fjernt blik i øjnene.

Et frisk åndedrag var kommet ind i 1962, fabrikant Aage Damgaard fra Herning, der viftede i vestenvinden med både Angliskjorten, en umiddelbar kunst- og kulturglæde og utraditionelle forslag til løsning af problemerne i Politikens Hus. Han sagde: Sælg bygningen på Rådhuspladsen til varehus og flyt hele bladvirksomheden til Glostrup eller Ballerup. Det forslag blev modtaget med repressiv tolerance – henvist til en konsulent-vurdering, hvor det endte i den blå luft. Et andet forslag om at sælge det tabsgivende Ekstra Bladet til LO blev heldigvis hilst med et skuldertræk. Et tredje forslag om at omdanne bladbutikken til en fond såede et kim, Damgaard nåede at se udfolde sig i 1973, men på afstand. Damgaard forlod bestyrelsen i 1966 med en rungende, glad latter – den stærke, seje jyde havde mødt 'organet for den højeste oplysning' og havde i øvrigt nok at lave med alt fra rollen som formand for Statens Kulturudvalg til grundlægger af A Hereford Beefstouw, for ikke at tale om bygningen af Herning Højskole, Carl Henning Pedersen-museet og indimellem driften af skjortefabrikken.

Damgaard skubbede i Ekstra Bladets chefspørgsmål til en hurtig løsning i foråret 1963. 29. marts 1963 kunne Harald Mogensen skrive til bladets medarbejdere, at han gik. Brevet slutter:

"Heldigvis er det sådan, at ingen er uundværlig, og at vi i vor midte har folk, der kan føre butikken videre."

MARKEN GØDET FOR VICTOR

"I vor midte". Hvem tænkte Harald Mogensen på?

Som sagt: Næppe først på Flemming Hasager. Helt sikkert på Axel Sjölin, chefen i redaktionssekretariatet, en mand med en umådelig appetit på livet, et umådeligt humør, og en umådelig karisma, der kastede laserstråler af energi omkring sig i sekretariat og medarbejderflok, stråler, som kunne ramme ikke mindst kvindelige medarbejdere med fatal kraft. Rundet af en slagtermesterfamilie ved Dragør havn var der en sømand i ham. Han havde sejlet som ung, været i modstandsbevægelsen under besættelsen, og nu var han kaptajnen, som enhver stolede på ville gå sidst fra borde, hvis

noget brændte sammen i avisens daglige produktion. Ikke kaptajnen, der lagde strategi for jordomsejlinger. Det måtte der andre til.

Nemlig Victor Andreasen – som Mogensen altså også tænkte på, hvis man skal støtte sig til det brev, han otte år senere sendte til Axel Sjölin. Andreasen var ganske vist ikke "i vor midte", som han udtrykte det i brevet til medarbejderne. Men det var ikke længe siden, han havde været det, og han var givetvis stadig i manges hoveder. I brevet til Sjölin fortæller Mogensen:

"Et gammelt problem her i huset… er, at den chef, der går af, ikke kan pege på sin efterfølger. Jeg… kunne pege på Victor Andreasen. Han var kendt af medarbejderne for det godes skyld, hans sociale patos og hans strålende evner til at gennemskue og afsløre sammenhænge af enhver art og hans helt naturlige frisind (en værdifuld egenskab på et tidspunkt, hvor den seksuelle liberalisering netop var dukket op over horisonten) mm. gjorde ham topkvalificeret. Som du sikkert husker, holdt det hårdt at få gennemført hans kandidatur. For Ekstra Bladet er det måske det mest betydningsfulde, jeg foretog mig i mine fire år… at kunne udpege den rette mand til posten som administrerende chefredaktør. Og dertil have dig parat som ansvarshavende redaktionschef."

Marken var altså gødet for Victor Andreasen.

***Datoen** er 17. december 1964. Victor Andreasen har været chefredaktør et år og fire måneder. Nicolai Schmidt kriminalreporter i 37 år, senest chef for kriminalredaktionen. Glasset bliver løftet til afsked for den 65-årige Schmidt, der har haft en glorværdig fortid på bladet. (Se bind 1 side 149 m.fl.)*

Bestyrelsesformand Erik Pontoppidan har haft øret til jorden, lyttet til Damgaard, lyttet til Mogensen og hvem der ellers gav lyd fra sig. Han har vidst, at der var knas mellem Mogensen og Hasager. Men sandelig også mellem Sjölin og Hasager. Havde Pontoppidan ikke vidst det før, så blev han klar over det, da Sjölin – i samme øjeblik, han havde hørt om Victor Andreasen-planen – opsøgte Pontoppidan og sagde, at så måtte man se at komme af med Hasager.

Det festlige indblik i hyggestemningen hos Ekstra Bladets ledelse har givetvis fået bestyrelsen til at gå efter en håndfast mand i spidsen for bladet. Man ville ikke af med hverken Sjölin eller Hasager. Man måtte have en, der kunne styre de to. Og vende stemningen.

Begge dele lykkedes med Victor Andreasen. "Man har sjældent mødt en mand, der i den grad fik vendt en selvopgivende stemning," sagde kriminalredaktionens Poul Dalgaard i 1979, da Ekstra Bladet fyldte 75 år, "i løbet af en måned fik han aktiviseret alle og medarbejderne til at tro på overlevelse og fremgang. Vi troede, bladet ville blive lukket." Poul Dalgaard var ellers ikke en journalist, der let tabte gejsten. Han er den eneste ud over Erik Eisenberg, som i Cavlingprisens historie har modtaget journalistikkens fornemste danske udmærkelse to gange. Første gang for sin optrevling af Edderkoppesagen, mens han var på Socialdemokraten, det senere Aktuelt. Anden gang – og den lå i 1963 endnu tre år ude i fremtiden – for Ekstra Bladets boligkampagne (se s. 77 ff).

ET KOMPLICERET MENNESKE

Victor Andreasen er blevet udnævnt til 'Ekstra Bladets redningsmand' ved utallige lejligheder siden 1963. Ikke mindst af sig selv. Under alle omstændigheder: Med god ret.

Men hvis han dengang kastede sig ind i kampen, var det ikke fordi han opfattede sig selv som en Jeanne d'Arc, der havde en guddommelig mission. I 1999 skrev han i et brev til Claes Kastholm, der på det tidspunkt var chefredaktør på Ekstra Bladet, at småborgere ikke ville kunne forstå, hvis han sagde, at han "aldrig havde interesseret sig for aviser". Og at han "kun var blevet chefredaktør for at frelse Ekstra Bladet, ikke af kærlighed til avisen, men af personlige prestigegrunde."

Dette komplicerede menneske var 43 år, da han blev chefredaktør. Victor Andreasen stammede fra Silkeborg, født 1920 som søn af en arbejdsmand og en polskfødt mor. I kår, der ikke uden videre indbød til en akademisk karriere. Men omstændighederne pejlede ham imod bøger og åndelige sysler. Ikke mindst en katolsk præst i Silkeborg, som kom til at præge hans drengeår, førte ham gennem nogle homoseksuelle trængsler, men især tæt på filosofi, historie og teologi – moderen var katolik, Victor selv blev og forblev katolik gennem livet, i hvert fald konfessionelt.

Præsten bidrog til at finansiere, at Victor kom på det private Th. Langs Gymnasium i Silkeborg. Her debuterede han journalistisk som redaktør af skolebladet Muginn med en artikel om Nietzsche og skrev også en voldsomt opbragt artikel om Hitler og Mussolini inspireret af det fatale München-forlig i 1938, som Chamberlain rejste hjem fra med sit berømte "Fred i vor tid! ". "Over for de fleste af de mænd, der i dag står for styret, såsom Hitler og Mussolini, nytter demokratiske slagord intet. Deres psykologi er rovdyrets psykologi, og over for rovdyret kan kun dets egne våben anvendes," skrev 2.g'eren Victor. Af Victor skulle man forvente knyt-

EROTIK OG HUSHOLDNINGSPENGE

En lille historie fra dagliglivet

Aften i rækkehuset

TEGNINGER AF ERIK STENDER

Hvem skriver til brevkasserne... og hvad skriver de?

AF TOVE DITLEVSEN

Læs på mandag om teenagerne

næver retur, verden bød ikke på mildhed, og man havde kun sig selv a stole på. En af hans yndlingsbøger var den, vi også en halv generation senere dyrkede: Spenglers *Untergang des Abendlandes* – Aftenlandets undergang. Forestillingen om, at den vestlige verdens kultur var dømt til stagnation og undergang. En dybtliggende pessimisme blev et grundtema i Victor Andreasens verdensbillede.

***Tove** Ditlevsen skrev i juli 1962 en stor artikelserie baseret på de erfaringer, hun havde som læserbrevredaktør på Familie Journalen. Artiklerne gik som dobbeltsider – på venstre-siden en lille novellistisk 'historie fra dagliglivet', på højre en regulær artikel om problemerne. Hovedpointen gik ud fra den konstatering, at halvdelen af alle læserbrevene handlede om utroskab i ægteskabet. Artiklerne er skrevet i den periode mellem 1960 og 1963, hvor hendes mand Victor Andreasen ikke var knyttet til Ekstra Bladet.*

***Gregers** Dirckinck-Holmfeld havde forladt Ekstra Bladet i april 1972 efter dyneløfter-affæren (se side 142ff). I tv interviewede han i 1973 Tove Ditlevsen, der boede alene i sin og Victor Andreasens tidligere fælles lejlighed på H.C. Andersens Boulevard. Sarkasmerne flød fra hende om ægteskabets besværligheder: "Det er ikke til at blande kærlighed sammen med alt det der med rene underbukser og lortebleer…"*

Da han kom til Ekstra Bladet første gang – i slutningen af 1958 – havde han været gennem et cand.polit.-studium ved Københavns Universitet og forskellige jobs – blandt andet i Statistisk Departement, ved Finanstidende og som leder af Dansk Arbejdsgiverforenings og Industrirådets erhvervsøkonomiske institut. Samt et opløst ægteskab, og et, der indtil videre bestod: Ægteskabet med Tove Ditlevsen. Forfatterinden, der vil leve et langt og berigende liv i vores bevidsthed som digter. Og som kom til at leve et lige så langt, men anderledes lemlæstende, personligt liv i Victor Andreasens – et gensidigt had-kærlighedsforhold af strindbergske dimensioner, mentalt befordrende for dem begge i deres handlinger på godt og ondt. Tragisk for så vidt som det endte med hendes selvmord og hans indtil døden sindsoprivende mytologisering af forholdet.

FAVN- OG LIVTAG MED TOVE

For Victor Andreasen roterede de unge år mellem intenst arbejde, udskejelser, intellektuelle armbøjninger med venner, penduludsving fra bohemetilværelse i det københavnske til øvelser i borgerlig idyl med kone og børn i Birkerød, hvor han og Tove Ditlevsen boede en årrække med to børn. Stormende forelskede i starten og dramatisk forbundne hen ad vejen, som tingene udviklede sig.

Fra et tv-portrætprogram, jeg fik den oplevelse at lave med Tove Ditlevsen et par år før hendes død i 1976, klinger stadig i ørerne hendes beretning om, hvordan hun i Birkerød uden større lyst førte husholdningsregnskab på Victors opfordring. Gennemset med mellemrum af hendes husbond. "For mange fattige mænd!" havde han en dag skrevet med rødt hen over en side, hvor en 50-øre figurerede som en post under betegnelsen 'Fattig mand'.

De vidste begge fra deres barndom, hvad fattigdom var. Men der skulle sandelig ikke sløses, bare fordi en eller anden tigger bankede på døren.

Interviewet med Tove Ditlevsen fandt sted over flere dage i en lejlighed på H.C. Andersens Boulevard, som hun og Victor Andreasen havde boet i siden 1962, et års tid før han var blevet chefredaktør. En drabelig lejlighed på 250 kvadratmeter, proppet med bøger, i øvrigt temmelig kaotisk møbleret. Victor havde forladt arenaen, men hans værelse var intakt. Det hele var resultatet af en nødtørftig oprydning af den slagmark, der havde været deres ægteskabs, ikke mindst i tiden omkring Victor Andreasens start og første år som chefredaktør på Ekstra Bladet.

De mere eller mindre autentiske historier om dette samliv har mange bidraget til i forskellige

Ditlevsen- og Andreasen-sammenhænge. Bøger, artikler. Selv var de to heller ikke mundlamme. Ægtemanden – og hans alternative liv på Ekstra Bladet – var råt kød for Tove Ditlevsen allerede i romanen *To som elsker hinanden*, hvor hovedpersonen har elementer af Jastrau i Tom Kristensens *Hærværk*. Her hedder han Torben, en fordrukken, forhoret boganmelder i et bladmiljø, tydeligvis baseret på Victor Andreasens første år på Ekstra Bladet – bogen udkom i 1960: "Han vidste ikke, om hun overhovedet læste hans anmeldelser mere. Hun gjorde det, før han begyndte at skrive 'kort og forståeligt', som chefredaktøren kaldte det. Ingen sætninger over tyve enheder."...Også Harald Mogensen skulle lige have én undervejs.

Fjorten år senere – da Tove Ditlevsen havde løftet det ægteskabelige mareridt op i strindbergske luftlag med romanen *Vilhelms Værelse* – tog de fat for fulde oprullede gardiner, da de i februar 1974 blev interviewet i Femina. Samtalen kom ind på situationen, da Victor Andreasen havde sagt ja til at vende tilbage til Ekstra Bladet i 1963. Replikkerne fór som forgiftede pile om næsen på intervieweren:

Tove: "Victor forlangte, at jeg skulle være hans slave. Han kunne sidde inde i stuen og råbe: - Skrub ud og lav kaffe. Eller når han satte sig til bords, kunne han hvæse: - Salt og peber! Det kunne aldrig i livet falde ham ind selv at gå ud og hente det... "

Victor: "I betragtning af, at du ikke kunne spejle et æg uden totalt at spolere det, syntes jeg, det var et beskedent forlangende, at du i det mindste kunne huske at sætte salt og peber på bordet."

Tove: "Jamen, det var måden, du sagde det på, dit uhyre... Du er afsindig forældet i dit kønsrollemønster... "Og så gik du brølende rundt i huset og sagde, at jeg bildte mig noget ind, fordi jeg kunne rime lort på port. Victor kan ikke leve sammen med en kvinde, der er noget i sig selv. Og pludselig blev han bidt af ambitioner. Det sad ham i blodet. Han skulle vise, hvad han duede til. Hvorfor skulle du også det? Det var da nok, at jeg gjorde det."

Victor: "Du ville bare ikke have, at jeg var optaget af andet i verden end dig."

Tove: "Det er da klart. Og det var du heller ikke, da du havde et job, der ikke interesserede dig. Men pludselig tog pokker ved dig, og så blæste du Peter [sønnen] og mig en lang march."

Victor: "Du opfordrede mig jo selv til at tage imod det tilbud fra Ekstra Bladet."

Tove: "Det kan godt være, men jeg kan også huske, at du kom hjem og sagde: "Nu forskriver jeg min sjæl til satan."

Victor: "Det var ikke ved den lejlighed."

Tove: "Jo, det var det. Og det var Ekstra Bladet, der var skyld i, at vores ægteskab gik i stykker."

Victor: "Der var så meget andet, der var skyld i det. Men du lavede et forfærdeligt vrøvl over, at jeg arbejdede 16-18 timer i døgnet. Du forstod ikke, at der var en stor sag på spil. Jeg havde ansvaret for, at det blad fik et større oplag, så vi kunne bevare en arbejdsplads for mere end hundrede familier."

Tove: "Åh, hold op. Du er bare forretningsmand med en bunke ambitioner. Det kunne gå med alle dine åndssvage elskerinder, men Ekstra Bladet gjorde mig virkelig jaloux. Jeg hadede det blad."

Had kunne der måske være grund til på det

tidspunkt. Men det var vel rettet mere mod Victor end mod bladet. Miljøet på bladet havde aldrig haft nogen høj stjerne hos hende – det var stedet, der hev Victor væk fra hende og børnene og hjemmet, et sted at være dødeligt jaloux på. Men luften i bageriet på Rådhuspladsen var ikke værre, end at hun med mellemrum selv skrev i avisen. Nogen tid før rivegilde-interviewet i Femina, i juli 1962, havde Tove Ditlevsen en artikelserie løbende i Ekstra Bladet. Den handlede om utroskab i ægteskabet og var baseret på erfaringer fra hendes læserbrevbrevkasse i 'Familie Journalen' for ikke at tale om hendes personlige. "Næsten halvdelen af læserbrevkassernes breve handler om utroskab" lyder det i overskriften. Victor Andreasen må have læst de kloge råd og iagttagelser med interesse: "I de ægteskaber, hvor den udmattende og negative terrorbalance er etableret, er begge parter som regel alt for optaget af hinanden til at dyrke utroskab, medmindre også det moment drages ind i krigen. Og hvor ægteskabet er gledet så totalt og afgjort fra hinanden som to kviksølvkugler, er det konen, der mest hæmningsløst giver sig en mere eller mindre umulig tilbeder i vold."

Tove Ditlevsens skæbne og handlinger angår denne krønike om Ekstra Bladet. Indirekte. Kærlighedshadet mellem hende og Victor Andreasen var ved, der blev kastet på den ild, som drev ham. Der var andet, der drev ham og gjorde ham kampivrig på Ekstra Bladet. Selvhævdelse, ambition, magtbegær, prestige. En dybtliggende lidenskab for provokation. Og inspiration fra andre kvinder – han var næppe kommet i gang på Ekstra Bladet, før han forelskede sig i en 25 år yngre pige, en studerende, som han i en periode flyttede sammen med og senere erklærede havde "ikke ringe betydning for Ekstra Bladets oplagsfremgang, for gennem hende fik jeg inspiration til idéer om, hvad den daværende ungdom var optaget af."

Men Tove Ditlevsen huserede som en fast orgeltone i undergrunden.

Forfatteren Elsa Gress, som Victor Andreasen havde et forhold til tidlig i 50erne, skriver spydigt i sine erindringer, at det ikke blev nogen langvarig episode mellem hende selv og Victor, "for Victor afgjorde i løbet af et par måneder, at Tove Ditlevsen nok var en tand berømtere end jeg og flyttede, følgerigtigt for ham, sin frierfærd til hendes dør." Det lød af sure rønnebær fra en anarkistisk begavelse på Andreasen-niveau. Men Elsa Gress' analyse af sin forhenværende elskers ego fortæller ikke desto mindre sandheder om de opportunistiske træk, der spillede ind: "At Victor havde bulldoginstinkter og ville nå, hvad han ville… det vidste vi."

Med Ekstra Bladet nåede han, hvad han ville. Noget af det i hvert fald. På rekordtid.

***Ekstra** Bladets redaktionssekretariat anno 1964. Årstallet lader sig fastslå, for layoutchef Finn Nielsen sidder forrest i billedet med 60-års jubilæumstillægget foran sig og chefredaktør Flemming Hasager bøjet over bordet. De øvrige er yderst fra venstre redaktionschefen Axel Sjölin, der lige er blevet ansvarshavende, sekretæren Lily Petersen, telegramredaktør Vagn Arem, bladets eneste kvindelige sports-journalist Ingelise Beuschel (stående), redaktionssekretærerne Kjeld Lund (med pibe), Knud Dalsgaard (hvid skjorte), Flemming Darnø, Preben Ehrenskjöld (briller og telefon) og Per Hanghøj yderst til højre. Den bageste herre ikke identificeret.*

I september 1963 var der næsten to år til, at Ekstra Bladets banebrydende boligkampagne blev sat i værk. Men Rachel Bæklunds artikelserie 'Sover de godt, hr. boligminister?' lagde kimen. Hr. boliginister Carl P. Jensen hævdede, at det gjorde han. Men som det fremgik af artikelserien, havde han ikke større grund til det. For bolignøden, især i København, var påtrængende. Genstand for grov spekulation. Det var det, avisen gik i krig med, da tropperne var samlet.

EKSTRA BLADET

Onsdag 4. september 1963 - 60. årgang - Nr. 167
Rådhuspladsen 33 - Kbh. V - CE 8511 - 65 øre

Ingen gider
Ingen tør
Ingen evner

AT BEKÆMPE

BOLIG-NØDEN

Sover De godt, hr. boligminister?

Boligproblemet kan ikke vente

Det er mere end otten år siden, den ondes vendeskolig afdøttedes. Det er 6 år siden, regeringsmagten gik over til den socialt bevidste flaj i dansk politik med socialdemokratiet i spidsen. Det er over fem år siden, de ugode tiders begyndte.

Der er sikkert ikke mange, som ville finde sig i, at vi endnu i dag havde mangel på f. eks. dørestrømper, brændsel, kaffe eller TV-apparater. Men det ønsker af mange far en næsten naturlig tilstand, at vi stadig skal have mangel på noget endnu vigtigere: PÅ BOLIGER.

Ingen kan være i tvivl om, hvor galt det er fat.

I de sidste dage har Ekstra-bladet så at sige taget bolignøden under lup: Vi har vist, hvorden den arkaiske familiestruktur ødelægges og knuses af boligmangelens problemer.

Danmarks boligproblem består af tusinder, ja af titusinder sådanne arkaiske skæbner. Det skulle gøre problemet endnu mere påtrængende. Det skulle tvinge samfundet til at sætte endnu flere kræfter ind på at løse problemet.

Men i stedet er det jo helt omvendt. Det er ligesom de mangeårige problemer er blevet fast inventar i dagens Danmark, noget, alt for mange affinder sig med. Sådan lyder jo også standardsvaret i den kommunale avisning til boligsøgende ofre:

— Ser De dårligt? Herregud, det er der mange flere end Dem, der gør.

Men det er ingen trøst, at elendigheden er udbredt. Det hjælper ingen af de boligløse, at titusinder af andre familier har samme problem — traditionelt. Solidaritet mellem boligmangelens ofre fører ikke til noget.

Hvad vi har brug for er solidaritet mellem samfundet på den ene side og boligproblem-familierne på den anden side.

Og en sådan solidaritet mangler jo ikke, når andre nødsituationer melder sig. Der kan indtræffe epidemier. Der kan ske naturkatastrofer. Et eksvers kan komme i krise. Men kan vore sikker på, jo man er i nutidens beklædvis sikker på, at samfundet snart er parat til en hjælpende indsats. En sådan nødsituation får i hvert fald ikke lov at bestå nat længe.

Hvorfor får nødsituationen på boligområder lov at løbe videre år efter år?

Svaret må jo være, at enten er der ikke nogen, der giver tage dette problem op til løsning —

eller også er der ikke nogen, der har evner til det —

eller også er der ingen, der tør.

Måske er det mangel på både energi, evner og mod i denne henseende. Det skal også indrømmes, at der må radikale midler til. En løsning af Danmarks boligproblem vil kræve mindst lige så omfattende en politisk indsats som f. eks. forårets skolehvedslesninge.

En kraftanstrengelse for at komme boligsituationen til livs må kunne lykkes.

Men den kan det kun, hvis den trænger igennem de indskrænkninger, som år efter år har forplumret vanskelige og danset stadige «flaskehalse» for byggeriet!

★ Der er et stadigt kommunalt slagmål på byggesektorens område. Herved beskæres mulighederne for byggeriets udvikling.

★ Der er stadig kamp mellem byggeriets teknikere og bureaukraterne. Det hævdes, at stærk smidighed hos myndighederne vil gøre det muligt at udnytte byggeindustriens arbejdsevne bedre.

★ Socialt og privat byggeri slås indbyrdes om at opnå den størst mulige bid af kagen. De må i stedet kunne kæmpe om at vise bedst mulig prestation.

★ Der er stadig strid om den bestående beskyttelse på mange af byggeaktivitetens arkaiske områden. Beskyttelsen af visse fag og af lokalt autoriserede mestre, beskyttelsen mod tilførsel udefra af materialer og byggeelementer o.s.v.

Det er gamle almindeligt, at enhver slås for sine særeinteresser. Men på dette område er det nødvendigt, at helhedens interesse nu får forrest — den interesse nemlig at udrydde boligmangelen på kortest mulige tid.

Der skal sættes håndt og energisk ind for at få byggeriet til at nå mål med behovet. Og den kolossale byggepolitik vil endda ikke slå til. De hæmninger for byggeriets aktivitet, som skattepolitikken og rentepolitikken er skyld i, må også fjernes. Husleiepolitikken må passes ind i billedet.

Det må kunne lade sig gøre, og det skal lykkes. Men der skal rigtigsnok indsats til. Hvor er energien, evnerne, modet?

EKSTRA BLADET SIGER SIN MENING

Den boligløse glemmes af alle – Læs side 9

CITY har de nye ...
MILAN HERRESKO
Spids læst
★
Spansk hæl
89,50
- det er moden
CITY ØSTERGADE 26

1963-1965

SOVER DE GODT, HR. BOLIGMINISTER

FAMILIEN FLYTTEDE IND

En dag i midten af august 1963 kaldte Victor Andreasen en af sine medarbejdere ind. Det var fjorten dage efter hans tiltræden som chefredaktør. Han havde en idé. Mange mennesker manglede et sted at bo. Eller boede elendigt. Det burde man kikke på.

Medarbejderen var Rachel Bæklund, som nu havde forladt Vinduet og kulturredaktørjobbet, og piratede rundt på forskellige emner. Om hun ville skrive om boligsituationen? Det mente Rachel ikke, hun havde forstand på. Men det skulle ikke være noget med lovgivning og paragraffer, sagde den nye chefredaktør. Hun skulle skrive om den menneskelige side af problemet.

Victor Andreasen påstod siden, at han havde talt sådan til Rachel Bæklunds hjerte, at hun brast i gråd. "Sludder," siger Rachel Bæklund i dag. "Jeg brast ikke i gråd af rørelse. Jeg brast i gråd, fordi jeg skulle låses fast på det stof. Hvis jeg overhovedet brast i gråd. Victor sagde så meget."

Så gjorde hun, som hun plejede. Gik til sagen med hud og hår. Og låst fast blev hun. Mere end hun havde drømt om. Hun fandt en familie, der var et godt eksempel på bolignøden. En mor med tre børn, der var boligløse. Det var de ikke i det næste stykke tid. Familien flyttede ind hos Rachel Bæklund og blev boende i to måneder. Der var trods alt – "talt til hendes hjerte".

Besøget, familien, emnet blev til en artikelserie, der gik rent ind. 'Sover De godt, hr. boligminister' kom serien til at hedde. Dagbladet Information kaldte den flere år senere 'en af journalistikkens klassikere'.

Rachel Bæklunds artikler blev indledt med en reportage, ja nærmest fortælling, formuleret som et åbent brev til boligministeren, begået hjemme ved journalistens skrivebord og dateret "Natten til søndag d. 25. august 1963":

"Jeg kan ikke sove, så jeg kan lige så godt begynde at skrive den historie nu. Det bliver i et brev til Dem, hr. boligminister, for De har skylden og skammen. De og politikerne. De har hørt historien mange gange før. Jeg vil alligevel fortælle den igen – i en ny variation. Engang må det vel gøre indtryk på rette sted."

Og så ruller det, som var det indledningen til en Agatha Christie-krimi:

"Jeg var ellers faldet i søvn, men så vågnede jeg ved et kort bange skrig. Lidt efter lød det igen. Jeg ligger i mit arbejdsværelse, og døren står åben ind til stuen. På sofaen derinde ligger

Flemming, som er fem år. Jeg har kun kendt ham siden i eftermiddags…"

Aktiv journalistik. Den enlige, fraskilte 24-årige mor, kontorassistent med fast arbejde, var inviteret indenfor hos journalisten. Med sine to mindste – en tredje var midlertidig placeret et andet sted. "Kunne jeg nøjes med at beskrive den unge mors skæbne i avisen, når jeg har en ekstra seng, en sofa, en vaskekumme og et tørrestativ? Ikke så godt," skriver Rachel Bæklund. Hun gennemgår derefter spalte op og spalte ned den lille gæstefamilies omtumlede tilværelse gennem et halvt år med i alt 10 opbrud fra værelser til pensionater, til lånte lejligheder – kastet frem og tilbage mellem boliganvisning, husværter, institutioner, kontorer, venner og bekendte, der lægger gulv og sofa til.

"Godnat, hr. boligminister. Sover De godt?" slutter Rachel Bæklund. Det gjorde hun forhåbentlig selv, for nattens skriveri fylder otte tætte spalter i Ekstra Bladet. Og tætte var de. Havde hun fyldt otte spalter i vore dages avis, havde hun kun fået lov at skrive halvt så mange ord. Større typer, større linjeafstand, færre ord. I nutidens aviser skal selv analfabeter kunne være med.

BOLIGER TIL DET KOMMUNALE ROS

Den bolигløse mor og hendes tre børn var en fortælling, der satte tangen lige ned i virkelighedens verden. Det åbne brev til den socialdemokratiske boligminister Carl P. Jensen vakte opsigt.

Rachel Bæklund fortsatte med at interviewe Københavns boligborgmester, der hjælpeløst kunne fortælle, at han hver tirsdag ved modtagelsen havde 40-50 ulykkelige på kontoret: "Vi gør, hvad vi kan, men der bliver hverken færre eller flere lejligheder, fordi folk kommer her. Vi har ikke nok husvildeboliger, og vi bygger ikke… Det hænder, når vi henvender os til en husvært, at han siger, han ikke vil have 'det kommunale ros'… Men man må prøve at gøre sig hård lige som lægen, der skal amputere…"

Over hele forsiden skrev Victor Andreasen selv en leder 4. september 1963: "Det er nu mere end atten år siden den anden verdenskrig afsluttedes. Det er ti år siden, regeringsmagten gik over til den socialt bevidste fløj i dansk politik med socialdemokratiet i spidsen. Det er over fem år siden, de 'gode tider' begyndte. Der er sikkert ikke mange, som ville finde sig i, at vi endnu i dag havde mangel på f.eks. damestrømper, brændsel, kaffe eller tv-apparater. Men det anses af mange for en næsten naturlig tilstand, at vi stadig skal have mangel på noget endnu vigtigere: PÅ BOLIGER."

Det kan have strejfet Victor Andreasen, at han som en af sine første gerninger som Ekstra Bladets lederskribent allerede i december 1958 havde skrevet en lige så vældig forsidehistorie, som fortalte, hvor glimrende det hele gik:

"På vej mod lysere tider" lød fanfaren dengang. Alt tegnede storslået, stigende velstand, nye forbrugsmuligheder – og "De nye bygge- og boliglove vil give mulighed for at holde byggeriet oppe på et højt niveau. Der skal i de kommende år opføres 23.000 lejligheder årligt… hvis De bor i en af de ældre ejendomme, må De ganske vist indstille Dem på en højere husleje, men… huslejestigningen er et trin på vejen til et frit boligmarked, der gør det lettere at forandre bopæl, hvilket i sig selv er et gode…"

Lettere at forandre bopæl. Det var ikke lige

sådan, det var for den boligløse mor med tre børn fem år senere i 1963. Hun var sikkert ligeglad med, at regeringen netop havde tabt en folkeafstemning om nye jordlove. Love, der skulle give regeringen mere styr på, hvordan Danmarks arealer blev brugt i en tid, hvor jordpriserne var ved at få himmelspjæt, fordi en masse mennesker pludselig ville ud og bo i parcelhus eller have sommerhus. De 'gode tider' fik folk ud i solen og hovedet ind i ligusterhækken. Lykken var 'Lebensraum'. Man havde pludselig råd. Hvis man altså ikke var 24-årige trebarns-mor eller levede som titusinder af andre, der hang fast i storbyens sparsomme boligmasse. Etageejendomme, som enten var underkastet skrappe restriktioner af det offentlige. Eller var i kløerne på smarte boligspekulanter.

Det var sådan set løgn, at der ikke blev bygget boliger. Det var vel heller ikke det, hverken boligborgmester eller Victor Andreasen mente. Der blev faktisk bygget, så det knagede i tømrer- og murerrygge. Hvis man havde råd, kunne man købe sig et splinternyt parcelhus i Gladsaxe. Eller et fikst kædehus i Albertslund og bo demokratisk arm-i-arm med naboerne. I Albertslund blev borgmesteren ved indvielsen af det enorme form-

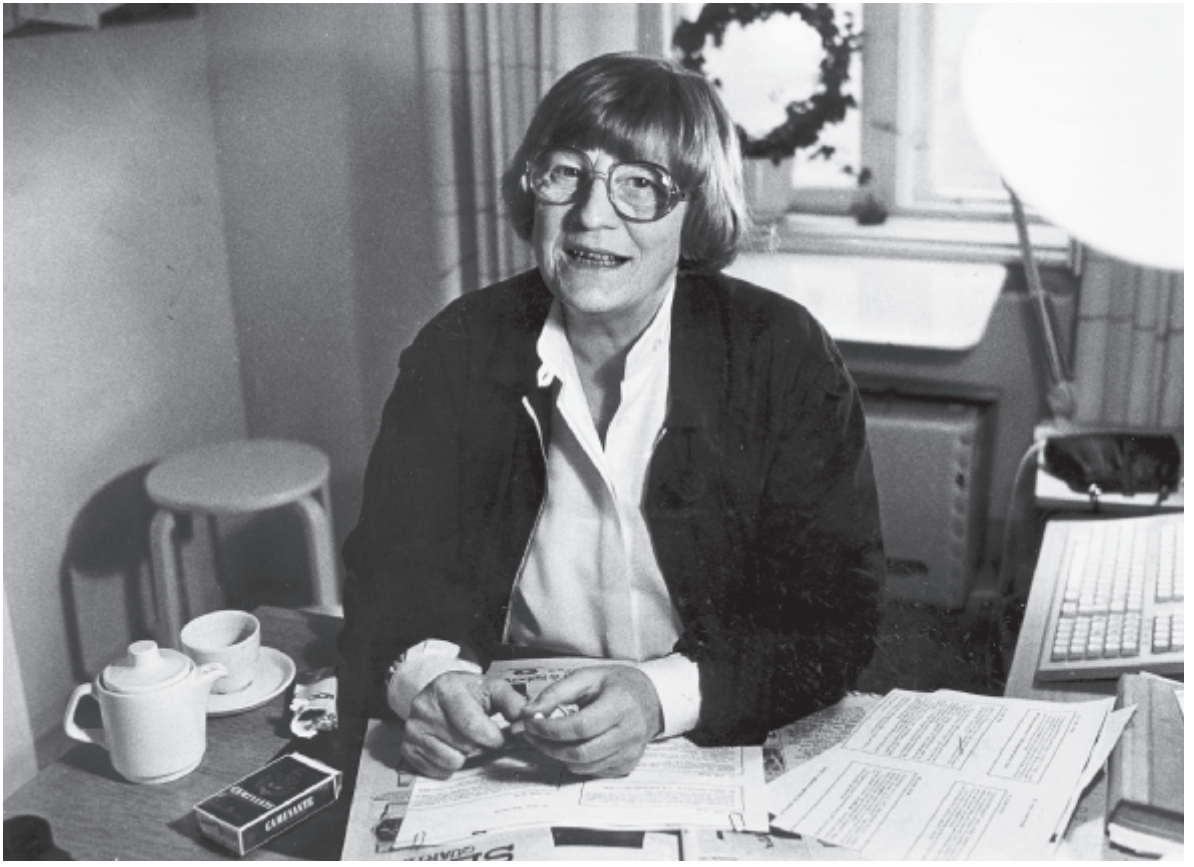

***Rachel** Bæklund mødte vi på side 50 som den energiske opbygger af en blomstrende, ung kulturredaktion. Ekstra Bladets boligkampagne kom i hænderne på Poul Dalgaard og kriminalredaktionen, da den gik i gang for alvor i 1965. Men Rachel Bæklunds artikelserie i 1963 om boligministerens ikke eksisterende søvnproblemer blev afgørende. Artiklerne var båret af den indignation, der greb hende, når hun mødte mennesker, som havde det skidt. Uforskyldt.*

støbte byggeri sammenlignet med byggekongen Christian 4. Midt i 60erne blev der hejst krans og flag og fejret rejsegilde over 125 danske parcelhuse – om dagen. En kæmpeudstilling i Forum med det sigende navn 'Byggeri for milliarder' åbnede i oktober 1963. På det tidspunkt havde Rachel Bæklund endnu den husvilde familie på kost og logi.

Der var tilsyneladende ingen smalle steder. Lige bortset fra i de ti tusinde gamle lejligheder i byerne, hvor familier klumpede sig sammen. Og hvor der var loft over huslejerne. Hvilket var godt nok for folk med almindelige, slunkne tegnebøger. Men også medførte, at lejlighederne blev misligholdt af ejerne og genstand for fikse manøvrer hos husværter, advokater og entreprenører, der snoede sig mellem de indviklede regler og paragraffer. Snedige spekulanter vejrede fremtidige fiduser: Nye love om frit spil for omdannelse til ejerlejligheder og frigivelse af huslejerne – det var vildkatte, der blev sluppet løs gennem det såkaldt 'store boligforlig' i januar 1966.

LAGT I KAKKELOVNEN TIL SVINDLERNE

Hvis hr. boligministeren sov godt, da artikelserien kørte i september 1963, så begyndte søvnen nok at blive noget urolig i juni 1965. På det tidspunkt havde Victor Andreasen fået samlet tropperne, og der var lagt i kakkelovnen til både svindlere og myndigheder.

I en slags programerklæring allerede på tiltrædelsesdagen 1. august 1963 havde han skrevet, hvad Ekstra Bladets opgave var med ham som leder. Nemlig at være talerør for den enkelte borger over for "politiske, økonomiske og ideologiske magtkoncentrationer" og påtage sig et "ansvar for de socialt udsatte". Han var ikke meget for programerklæringer, men hvis man skulle tale i det tonefald, så lød klangen sådan. Den strategiske ledetråd var skarpere. I et afsnit af en bog med titlen *Madsen og medierne*, som Paul Hammerich og Bent A. Koch redigerede i 1970, skrev Victor Andreasen, at medicinen for Ekstra Bladet bestod i at opdyrke det marked, som B.T. ikke kunne eller ville opdyrke. Man skulle ikke som før efterabe B.T. Lad B.T. være den pæne dreng i klassen. Ekstra Bladet skulle være den frække. Den aggressive.

En kampagne på boligområdet var nøglen til at demonstrere, hvad det handlede om. Den indeholdt samtidig koden til en oplagsstigning, som ikke er set magen til i dansk presse. I tempo og omfang.

Første mand på krogen hed Frank Riffing. Samt hans kompagnon Birthe Bækgaard. Han kom på forsiden i pinseavisen 1965. Og igen og igen gennem juni måned. Manden købte gårde op i Jylland. Og betalte med pantebreve, der ikke var det papir værd, de var skrevet på. Alle sammen udstedt som pant i ejendomme i København, der tilhørte Birthe Bækgaard, og som i forvejen var belånt til op over skorstenen. Hele striben af københavnske ejendomme var oplistet i avisen med præcise adresser og beskrivelser af deres elendige forfatning, tvangsauktioner, overbelåning, klager fra beboere, politianmeldelser, sager om tvungne huslejenedsættelser på grund af misligholdelser, ufuldendte reparationer osv.: Lemnosvej 19, Kronborggade 7-9, Prinsessegade 67-69, Kapelvej 11, Larsbjørnsstræde 21, Jægergade 14,

St. Paulsgade 46, Dybbølsgade 53, Dannebrogsgade 21, Sundevedsgade 5-9, Tordenskjoldsgade 31.

Amager, Nørrebro, Vesterbro, Indre By – det energiske par var over det hele. Og de var kun et par af ålene i mudderet. I de følgende måneder rullede Ekstra Bladets kriminalredaktion sag efter sag op. Omhyggelig forberedt gennem længere tid under ledelse af redaktionens førerhund Poul Dalgaard. Han var ikke hvem som helst. I 1950 havde han som helt ung journalist – sammen med kollegaen Anders B. Nørgaard – modtaget Cavlingprisen for optrevling af Edderkop-sagen, den store svindel- og korruptionsaffære, der var en udløber af gamle værnemager- og sortbørssager fra 2. verdenskrig, og som blotlagde en sump af dårligdom også i Københavns Politi. Senere levendegjort i en stort anlagt tv-serie fra DR i 1999 med skuespilleren Bjarne Henriksen i den centrale rolle som virkelighedens 'Edderkop', Svend Aage Hasselstrøm.

Dengang skrev Dalgaard, der var søn af en københavnsk advokat, i Socialdemokraten. Men han var kommet til Ekstra Bladet næsten samtidig med den store klump af nye medarbejdere i 1958-59. Nu stormede han i retning af sin næste Cavlingpris – han fik den i 1966 for indsatsen med boligkampagnen.

4000 I BØDE – OG HVA' SÅ

Næste levende billede var en fidusmager ved navn Emil Behrens. Han var den første, som i Ekstra Bladet fik prentet betegnelsen 'bolighaj' på sig. Et ord, der dermed bed sig fast i sproget som videreførelse af i forvejen velkendte ord som 'børshaj'.

Behrens havde gjort det til sit speciale at fuppe unge, der søgte et sted at bo. Han afkrævede dem

EKSTRA BLADET

LØRDAG DEN 4. SEPTEMBER 1965
Nr. 171 — 52. årgang — 60 øre

Dali leger med Lotte

Det måtte ske en dag, mødet mellem den herlige og excentriske kunstner Salvador Dali og Danmarks sex-barn Lotte Tarp. Hun er ler i mine hænder, hun er krydderiet i vor tilværelse, hun er lige til at spise, sagde den surrealistiske verdensmaler, da han fornylig fik besøg af Lotte Tarp i sit atelier i Spanien. Det blev en leg af dimensioner, en kæmpespøg, men med en smule alvor bag. Resultatet af dette historiske sammenstød mellem de to naturkræfter blev en stribe billeder, levende malerier, som Ekstrabladet præsenterer på midtersiderne i dag.

"AKS"
«AKS» armbånd .. 248,-
«AKS» halscollier . 498,-
Gulder det guld — gå til
GoldHOUSE
H. C. ØRSTEDSVEJ 18

ANHOLD RIFFING FØR HAN FLYGTER

Hvorfor tøver politiet — Ekstrabladet har forlængst givet det beviserne for bedrageri

Boligsvindleren Frank Riffing må anholdes i dag. Kriminalpolitiet kan på baggrund af Ekstrabladets materiale mod Riffing bevise, at han har bedraget flere af sine ofre. Dette materiale blev afleveret til politiet i juni måned. Hvorfor tøver man stadig?

Frank Riffing var for ti år siden en af hovedmændene i den store biloindskaffelse ordning sjakcentralen Waldhaj Auto i Herlev. Dengang undgik han sig strafafsoning i flere år ved at flygte til Tangier. En lignende chance skulle han nødig have en gang til. Lykkes det alligevel for ham, er ansvaret alene politiledelsens.

Galt fat flere steder på Rådhuset

Urban Hansen lover omfattende undersøgelse sat i gang

På Københavns Rådhus er man ved at vågne op, efter at Ekstrabladet i flere artikler har dokumenteret, at fejl i kommunens tjeneste har arbejdet for ondartede boligspekulanter. Netop denne side af Ekstrabladets kampagne mod boliggangsterne afledte en heftisk debat på det socialdemokratiske tillidsmandsmøde forleden. Overborgmester Urban Hansen oplyste her efter flere kritiske indlæg, at man nu havde fået sjælene op for, at det var galt fat flere steder, og at man fra bystyrets ledelse ville sætte en undersøgelse i gang.

Borgmester Wassard Jørgensen — chef for magistratens 4. afdeling, hvorunder de af Ekstrabladet omtalte ingeniører og arkitekter sorterer — har foretaget det første skridt: Ingeniør Haru Østergaard, hvis virksomhed for modernisering-seksperter vi har kritiseret, er flyttet til andet arbejde, fordi man fra kommunens side erkender, at han udø i en uheldig dobbeltstilling. Læs side 4 og 7.

***Øjet** lokkes på denne forside lørdag 4. september 1965 let mod det mystiske billede af Lotte Tarp og den surrealistiske trold Salvador Dali. Meningen er ellers primært at illustrere, hvordan Ekstra Bladets boligkampagne handlede om at animere politiet til at gå løs på boligsvindlerne. I dette tilfælde Frank Riffing, der måtte formodes at stikke af til udlandet, hvis ikke der blev grebet til.*

EKSTRA BLADET

MANDAG 13. SEPTEMBER 1965
Nr. 178 — 62. årgang — 65 øre

Ny afsløring:
Håndværksmester måtte betale 10 pct. af alle sine regninger til Bolm

VI SVARER BOLIGHAJEN G. V. BOLM

Ekstrabladet havde endnu ikke ved redaktionens slutning i nat modtaget det sagsanlæg, som hr. G. V. Bolm bebudede i BT i lørdags. Han udtalte, at han ville kræve fem mill. kr. i erstatning i anledning af vore artikler om hans virksomhed som boligha[illegible].

Afhentet af 2 af Bolms folk

Håndværksmesterens erklæring

Mac Baren
MIXTURE

NYE BOLIGHAJ-SALG AF BOLM-LEJLIGHEDER
Læs side 5

***Det** store skyts i boligkampagnen blev rettet mod vekselerer G.V. Bolm, der opererede fra sit hovedkvarter i Klareboderne over for forlaget Gyldendal. Kampagnen var nådesløs. Bolm var på forsiden dag efter dag. Han bed i begyndelsen fra sig og ville anlægge sag og kræve millioner i erstatning. Men opgav, da Østre Landsret kom ham i forkøbet med en bøde på 100.000 kr.*

dusører, som han kaldte 'indskud', men som var ren bestikkelse. Og ikke til at drive ud af ham igen, når de unge opdagede, at der slet ikke var nogen lejlighed eller noget værelse, for eksempel fordi Behrens havde anvist samme adresse til femseks forskellige. Da Ekstra Bladet skrev om ham, strømmede henvendelserne ind til bladet fra folk, der også var blevet snydt. Bladet anbefalede, at man politianmeldte ham. Behrens var kæphøj: "Jeg er ikke bange for politianmeldelse. Jeg får en bøde på 4000 kr. og hvad så?… Jeg har mange venner blandt husejere, der gerne træder hjælpende til, når bøderne skal betales. Medlidenhed med de unge? – Næh, disse velfærdsstatens kommende borgere tror, de kan rende mig på dørene døgnet rundt, blot fordi de har betalt 1500 kr. i dusør på en lejlighed."

Det blev næste etape. Dalgaard og hans hold havde carte blanche af Victor Andreasen til at bore videre. Også selv om dokumentationen ikke altid var helt på plads. Det var en risiko, man måtte løbe. Truslerne om sagsanlæg hang i luften. Og blev til mega-virkelighed, da en haj af et vist format, vekselerer G.V. Bolm, anlagde sag, da nettet begyndte at trække sig sammen om ham. Han ejede 60 ejendomme i København. Over sommeren 1965 bragte Ekstra Bladet en stribe frontberetninger om lyssky transaktioner i farvandene omkring Bolms ejendomme. Det gik Bolm på nerverne i hans pæne kontor i Klareboderne over for Gyldendal, og i september anlagde han injuriesag med erstatningskrav på 5 mio. kr. Som en understregning af, hvor sikker han var i sin sag, meddelte han gennem B.T., der i perioden var hans talerør, at han om nødvendigt ville sælge samtlige ejendomme for at finansiere retssagen,

selv om han var sikker på at vinde. Så langt kom det ikke i den omgang. I mellemtiden kom Østre Landsret ham i forkøbet med en bøde på 100.000 kr. for "systematisk og erhvervsmæssig udnyttelse af den herskende boligsituation." Sagen mod Ekstra Bladet blev frafaldet. Men ikke bladets jagt på hans træk i trådene på boligmarkedet.

Historierne om vekselerer Bolm blev især hentet hjem af to af det syv mands-hold, som Poul Dalgaard kunne trække på i boligkampagnen. Det var den 30-årige Knud Buchardt og den 37-årige Ambro Kragh. Den første en sindig, altid gennemforberedt journalist, som senere blev formand for medarbejderforeningen, forfatter til en vældig bog med gennemtrawling af den store finanssag omkring virksomheden Boss of Scandinavia, indtil karrieren førte ham til Radioavisen i 80erne. Den anden en mere hidsigt insisterende, men lige så uforfærdet journalist, hvis karriere fik dramatiske sving, da han senere blev først leder af avisens store Århus-redaktion og dernæst chefredaktør (se s. 219 ff). Direkte i kølvandet på et års arbejde med boligsvindelen skrev han romanen *Den fede*. Fiktion, men med 'Edderkoppen' Svend Hasselstrøm som indlysende inspiration. *Den fede* gik som føljeton i Ekstra Bladet – lige som Ambro Kraghs følgende roman *Solgt*, der foregik i sportsverdenen.

Kampagneholdet havde andre skrappe drenge. Skrivende piger på kriminalredaktionen var et ukendt fænomen i de år. Bortset fra, at Rachel Bæklund beretter, at hun spillede skak på kriminalredaktionen med en af dem. Det var Bent Moldam. 22 år, da det gik løs med boligkampagnen, senere videre i livet som cand.jur. og advokat.

Kjeld Koplev, vore dages dybe røst og interesserede samtalepartner i DR's radioprogram 'Koplevs Krydsfelt', havde også et ben i kampagnelejren, lige som den jævnaldrende Per Panduro, som blev Ekstra Bladets Odense-mand mange år efter, indtil han som utallige andre vandrede til tv for at berige det lokkende medie med sine erfaringer fra Ekstra Bladet.

DALGAARDS FORPOSTER

Endnu en aktiv mand på det dynamiske hold, der udgjorde Dalgaards forposter i kampen mod boligmarkedets sorte sjakaler var Knud Vilby, dengang lige så grøn som de øvrige. Vilby – senere chefredaktør på Information og endnu senere formand for Dansk Forfatterforening – siger om indsatsen: "Boligkampagnen var utroligt spændende, fordi den gav Ekstra Bladet en ny legitimitet – og fordi den på godt og ondt (mest godt) var med til at udvikle en investigativ kampagnejournalistik. Jeg har aldrig fundet ud af, hvor meget Victor Andreasen mente med det, eller hvor kynisk han var, men der var ingen tvivl om, at temaet om at være den lille mands blad havde appel... Det blev også en afprøvning af nogle journalistiske former og genrer, der i hvert fald for os, der var med, var nye."

Det var opgaver, der ikke kun kunne løses ved skrivebordet og telefonen. Man var i marken. For eksempel som Knud Buchardt, der havde den kvindelige fotograf Grethe Buhl med for at tage billeder med skjult kamera, da en bolighaj blev afsløret på fersk gerning, mens han modtog dusør under en handel på Vesterbro.

Eller Knud Vilby, som var med Poul Dalgaard på Vestamager for at få en alvorlig snak med en

ejendomshandler, der sjakrede med faldefærdige rønner og kolonihavehuse i udkanten af Tårnby Kommunes sletter og prærier. Ofrene var folk, der på den tid strømmede fra Jylland til hovedstaden, hvor arbejdspladerne blomstrede under industrialiseringen, men ikke boligerne, hvis de skulle være ordentlige. Store Poul Dalgaard foretrak gennemgående at styre de andre fra redaktionen, måske fordi han havde et problem med at gå lidt hårdt til flaskerne. Men her skulle unge Vilby have en hånd under en aktion, som kunne gå hen og blive rå.

Konfrontationen ved Tårnby blev ikke værre end som så. Men ejendomshandler P. Pandhardt snusede sig til Dalgaards tilstand, og da Dalgaard og Vilby – i Vilbys bil og med ham bag rattet – nåede til Rådhuspladsen, stod politiet klar. Ejendomshandleren havde ringet og anmeldt Dalgaard for spirituskørsel i det sekund, de var kørt. Sagen blev klarlagt, anmeldelsen holdt ikke, men som Vilby konkluderer: "Naturligvis var det kritisabelt at konfrontere en potentiel svindler i en journalist-brandert."

Chefredaktionen var næppe lykkelig. Til gengæld heller ikke forarget. Redaktionen var ikke nogen afholdsklinik. Reporteren Eva Arnvig fortæller om, da Poul Dalgaard blev kaldt ind på Victor Andreasens kontor, før der blev trykket på knappen til kampagnestart: "Da han kom ind på Victors kontor, stod der en flaske whisky på bordet. Victor sagde: 'Dalle, vi skal være Danmarks største dagblad. Vi skal derfor have Danmarks største sagsanlæg.' Og så drak de whiskyen. Siden da elskede Dalle den mand."

Heller ingen satte spørgsmålstegn ved Poul Dalgaards Cavlingpris kort efter. Han havde en enestående prestige på bladet og i pressekredse i øvrigt. Sven Ove Gade kom til Ekstra Bladet flere år efter, og oplevede Dalgaard i fin form i 70erne og 80erne, hvor Gade havde afløst Victor Andreasen som chefredaktør. Gade skriver om Dalgaard i sin Victor-biografi *Ulanen*: "En fri fugl. En anarkistisk ildsjæl, en drukkenbolt i de perioder, hvor han brød antabussen, romantiker, kunstnerisk æstet med en omfattende viden om især klassisk og moderne lyrik, maniodepressiv… På Ekstra Bladet kom han til at præge en generation af reportere."

Selv husker jeg hans sære blanding af livstræt 'De er gale, alle sammen!' og vandrende hen ad gangene, fjernt, men højt deklamerende engelske digte af Byron eller Tennyson. Og jævnligt et Aakjær-citat: "Du være de fattiges værner, du være de riges ris…" skrevet til bedsteforældregenerationens store sociale revser Peter Sabroe. Men også hans hjælpsomhed over for den unge kollega: "Hva', Gregers, ved du ikke, hvordan man ringer til kulturministeren? Se her, du drejer ministeriets nummer. Når de svarer, siger du: 'Jeg vil gerne have ministeren.' Og så får du ham. Prøv." Jeg prøvede og fik ham. Dagligdag for rotterne i den politiske redaktion og kriminalredaktionen. Men ikke for den unge musikanmelder.

BOLIGKAMPAGNEN SOM IKON

Boligkampagnen blev på en måde en evighedsmaskine i Ekstra Bladets kultur. Aldrig hvilende. Så sent som i 2003 kørt i stilling i Odense af lokalredaktionens Hanne Füchsel og Lennart Schønberg over for lokale håndhævere af brutalitet mod lejere. Og omvendt: Også en klassiker i bladets historie. Hvad fortællingen om arbejds-

mand Hansens kvaler i 1929 bevidner (Se Bd. 1, side 148).

Den store kampagne i 1965 udmærkede sig ved sin overvældende mængde af enkelthistorier. Fra omfangsrige sager som vekselerer Bolms, hvor læserne blev ført gennem ubegribelige krinkelkroge i pantebrevjunglen, til enkle historier, for eksempel om beboerne i en ejendom i Studiestræde, hvis lokum i gården var udbrændt i 1964, og hvor beboerne efter halvandet år stadig var nødt til at gå på Rådhuspladsen for at komme på wc.

I bladmytologien har boligkampagnen fået nærmest ikonagtig status. Med god ret. Det var en aktion, der placerede bladet i en særstilling blandt danske aviser. Fordi det pludselig tog så hårdt fat. Sprogligt. Dramatisk. Hensynsløst og uden undskyldninger. På borgerens side over for, hvad Dalgaard kaldte 'velhaverforbrydere'. Men også over for træge myndigheder. For nok samarbejdede politiredaktionen tit med politi og kommunale myndigheder om at komme boligsvindelen til livs. Men i endnu flere tilfælde gik medarbejderne hårdt til offentlige institutioner og instanser med krav om at gøre noget ved sagerne og med anvisninger på hvordan. Fra kommunale huslejenævn til ministre.

Og så var der lige det kontante dunk i ryggen, der hed oplagsstigning. Stigningen begyndte solidt, men så tog den for alvor fart:

August 1963	76.339
August 1964	81.244
August 1965	98.441
August 1966	129.610
August 1967	146.873

EKSTRA BLADET
RIFFING BURDE VÆRE STOPPET I 1961
RIFFINGS ANHOLDELSE ER KUN BEGYNDELSEN
SKATTEPOLITIET FÅET BOLIGHAJ PÅ KROGEN
BOLIGHAJER HAR ILLEGALE KANALER TIL KOMMUNALE MYNDIGHEDER
BOLIGSVINDELEN VOKSER MENS POLITIET TØVER
BOLIGHAJ I BETRÆT STILLING
VI AFSLØRER BOLIGHAJ PÅ ÅBEN GADE
SORTBØRS-FOLK OG NAZISTER BAG BOLIG-SPEKULATIONEN
BOLM EN AF KØBENHAVNS STØRSTE BOLIGHAJER
BRUGTBIL-KONGEN SOM HÅRD PENGE-UDLÅNER
DETTE ER KORRUPTION MINE HERRER
SNØD FOR 12 MILL. KRONER I SKAT
HER ER DEN JOURNALIST DER FÆLDEDE BAGMÆNDENE
Gennem 14 år kæmpede Ekstra Bladets journalist Poul Dalgaard – nu giver juristerne ham ret
BOLIG-HAJ NR. 1 G. V. BOLM DØMT FOR UDNYTTELSE
KAMPEN MOD DEN ILLEGALE LANE-BØRS BEGYNDT
ØKONOMISKE ROVDYR FÅR FRIT SPIL AF GLISTRUP
En bagmandsrapport fra statsadvokat Hervert Grell i foråret 1973 underbyggede Ekstra Bladets påvisninger af den omfattende boligsvindel 13 år tidligere. Kampagnens dynamiske leder Poul Dalgaard, som havde fået Cavling-prisen for sin indsats, mente, at der var lang vej igen. Bagmandsrapporten kom på et tidspunkt, hvor Mogens Glistrup var tæt på sit politiske gennembrud. Begge Dalgaards medarbejdere, Ambro Kragh og Mogens Gyde, var på denne avisside inde på, at Glistrup vil give frit spil for 'økonomiske rovdyr', hvis han fik magt.

Endnu 100.000 kom til gennem 70erne. Læsernes voksende appetit på Ekstra Bladet hang ikke udelukkende sammen med boligkampagnen. Men den var afgørende.

Naturligvis er der blevet sat spørgsmålstegn ved kampagnens metoder og substans af skeptikere. Den legendariske journalist Nils Ufer skriver i bogen *Pressens pris* i 1972 om boligkampagnen: "Den gruppe journalister, der førte kampagnen, og som på det tidspunkt utvivlsomt udgjorde pressens mest kritiske og effektive team, prøvede på et tidspunkt at overskride kampagnens grænser ved også at rette skytset mod de legale fiduser, som først og fremmest skattesystemet gav, og som i mange henseender var forudsætningen for boligspekulationen. Men mens kampagnegruppen havde haft fuld redaktionel opbakning, så længe det var ulovligheder, det drejede sig om, mistede gruppen opbakningen, da emnet blev den legale svindel… Et af de argumenter, som Ekstra Bladets ledelse brugte mod skattekampagnen, var, at forretningen Politikens Hus jo selv benyttede sig af de smuthuller, som skattelovgivningen havde…"

En pudsig karakteristik af kampagneforløbet blev i 1998 formuleret med løs hånd af Lasse Ellegaard, tidligere bud i redaktionsvagten og tidligere chefredaktør på Information. I 1998 Jyllands-Postens korrespondent i Tyrkiet. I erindringsbogen *Efter tryk* skriver han, at "reportersjakket under ledelse af Poul Dalgaard var en sammensat flok af rævepelse, arbejdsheste, talnussere, klassiske journalister og blærerøve, der fandt sammen i et fælles projekt." Og at Victor Andreasen var en manipulator, der var "fremmed over for pressens og fagets indbyggede krav til etik," fordi han blæste på "normale kriterier for personangreb i pressen, der fordrer f.eks. dokumentation."

Victor Andreasen læste Lasse Ellegaards bog i sin alders 79. år og udgød al sin sarkastiske galde i et skønsomt udvalg af egne erindringer om Ekstra Bladets bude, in casu Lasse Ellegaard: "Hvem og hvad der blev ansat som bude var mig ligegyldigt. Det overlod jeg til Dion Andersen, budvagtens effektive chef. Havde han ansat en chimpanse fra buret i Zoologisk Have, ville jeg ikke have bemærket det – forudsat at chimpansen ikke spildte kaffe på mit skrivebord, når han serverede den. Jeg må have set Lasse E., men aldrig bemærket ham. Var det sket, ville han omgående være blevet returneret til buret…"

Lasse Ellegaards underholdende, men vidtløftige memoirer fra sit liv med københavnerpressen, blev i øvrigt lagt på korrektur- og slagtebordet af tre af Ekstra Bladets medarbejdere, Lars Hørby, Petter Kühnel og Povl Høst-Madsen, suppleret med den tidligere tv-medarbejder, journalisten Edmondt Jensen. Synspunkterne i Ellegaards bog kunne diskuteres, men ikke at bogen var bristefærdig af faktuelle fejl.

VELKOMMEN PÅ SIDE 2

Noget andet, der i hvert fald blev diskuteret – og er blevet det ufravendt frem til i dag – er den 'Side 2', som Victor Andreasen indførte i efteråret 1964.

Side 2 blev den faste plads for dagens leder. I mange år også for 'Ekstramanden', Ole Schrøders daglig satiriske udfald indtil han døde i 1979, kun 59 år gammel. Og så for den kontroversielle 'Dagens Debat', der citerer andre aviser med Ekstra Bladets efterfølgende kommentar.

Ledersiden blev fra 1964 hurtigt en af de mest læste sider i avisen. Den genoplivede Frejlif Olsens tone fra Ekstra Bladets første mange år.

Over halvdelen af læserne slår også i dag ned på siden for at le, blive rasende eller nikke og mumle: Ja, selvfølgelig. ”Så stor læserprocent er ret enestående for en lederside i dansk presse,” siger Lars Hørby, en af side 2-skribenterne i 100-året. ”Faktisk overgås vi på det felt kun af Information. Her køber mange mennesker stadig avisen udelukkende for at læse lederne, i håb om at mesteren på feltet, afdøde Børge Outze, skulle være genopstået.”

’Dagens Debat’ udviklede sig hurtigt til daglige nålestik-operationer, uforskammede slag til højre og venstre, næsten altid personrettede. Rap over nallerne, så ofrene enten ømmede sig eller overvejede injuriesøgsmål. Eller forsøgte at le med. Hudfletningerne kunne (og kan) være så underholdende som sommerens skarpeste revytekster. Undertiden også så lavpandede, at selv den mest nøjsomme humoristiske sans kommer til kort. Ingen nedgørende flabethed forblev uforsøgt. Særligt udvalgte personer blev gengangere og oplevede at blive halvvejs fiktive personer, mennesker med et dobbeltliv, det virkelige og deres parallelle Side 2-liv, en slags teaterfigurer, der trådte frem, når tæppet gik op på Scene 2 i Ekstra Bladet.

Genren blev en specialitet, som læserne gik målrettet efter. Den var ny i dagens danske avisbillede i kraft af sin hensynsløse frækhed. Andre blade bragte dagligt citater fra andre aviser, enten ukommenteret eller ledsaget af seriøse kommentarer, der kunne være skarpe og aggressive. Men sjældent i den stil. Genren var selvfølgelig ikke ny som sådan. Den kendtes i udenlandske blade, og den havde før eksisteret i danske satiriske blade som Goldschmidts ’Corsaren’.

SIDE 2 · TORSDAG 15. OKTOBER 1964 · EKSTRABLADET

EKSTRA BLADET

SVAR PÅ ET ANGREB

PÅSTAND OM MAGTKAMP I SOCIAL-DEMOKRATIET

En gruppe i partiets top skal modsætte sig Jens Otto Krags ønske om at føre politik efter oms-fortigets linjer

NY PIECE OM HÅNDSKRIFTERNE

DAGENS DEBAT

BESINDELSE I LARSEN BJERRE-SAGEN

LØFTER FRA EN GRUNDSPEKULANT

PÅ MAVEN FOR DE STORE

DET ER IKKE MÆNDENE

KØDPALADSET
OBS! fra
BEUFSTEG
KALVESTEG
HAMBURGERRYG
KOTELETTER
SUPPEKØD
OKSESTEG
GULE ÆRTER
GRISE-SYLTE
HAKKEBØF
WIENERPØLSER
GULDPOSTEJ
KØDPØLSE
RULLEPØLSE
RIBBENSTEG
POULARD
Marcipan-AND
29,95

***Den** første ’Dagens Debat’ på side 2. Victor Andreasen havde fået ideen fra det svenske Expressen, der havde en rubrik med dagens hvepsestik: Skarpe kommentarer til, hvad andre aviser skrev. Per Hanghøj skrev de første til avisen 15. oktober 1964. Lidt omstændelige bemærkninger til en start. Men både Hanghøj, Victor Andreasen og andre udviklede snart genren til syngende lussinger og lattervækkende uforskammetheder.*

Dagens Debat på side 2 blev senere suppleret med klummen 'Hvepsen', der udvidede Dagens Debat-genren til særligt velrettede uhøfligheder.

Eller længere tilbage i pressefrihedens korte sommer under kronprins Frederik 6. i 1700-tallets slutning.

For slet ikke at tale om i Ekstra Bladet selv i bladets første mange år. Bind 1 af denne krønike har som undertitel 'Fæle Frejlif og hans drenge', blandt andet fordi Frejlif Olsen selv og en stribe af hans medarbejdere i de tidlige år gik til biddet uden hæmninger. Med et lystent, blodtørstigt blik tog de mål af venner som fjender og skrev løs. Et af de mest rå eksempler var den senere filminstruktør Carl Th. Dreyer, en Ekstra Blad-gadedreng af fornemste skuffe på 1. verdenskrigs tid.

Victor Andreasen fik idéen – ikke fra det gamle Ekstra Bladet, for det havde han ikke noget forhold til på det tidspunkt, men fra det svenske Expressen, der bragte kommentarer i form af 'hvepsestik'. Rubrikken 'Hvepsen' har også figureret på Ekstra Bladets Side 2 og gør det fortsat indimellem.

Side 2 debuterede 15. oktober 1964 med 'Dagens Debat', lige som de næstfølgende dage skrevet af Per Hanghøj. Formen var ikke rigtig spidset endnu. Det var til gengæld tonen i lederen. Den var på åbningsdagen skrevet af Victor Andreasen selv – dengang var lederen endnu signeret – og var en lemlæstende nedgøring af Kristeligt Dagblads chefredaktør Bent A. Koch, som konsekvent kaldes 'Dansk presses handelsrejsende i religion' – hvilket kan have været svar på, at Kristeligt Dagblad lige havde kaldt Ekstra Bladet "affældigt, endnu før det har nået folkepensionsalderen." Koch blev en af yndlingsofrene på Side 2. På lige fod med mange andre. F.eks. general Erik Kragh, altid på billedet iført stålhjelm. Eller senere tiders Arne Melchior, der konsekvent blev afbildet sovende i Folketinget, Politikens chefredaktør Tøger Seidenfaden, hvis kommentarer ofte blev ledsaget af et grotesk babyportræt, eller forfatteren Georg Metz, som måtte leve med at blive kaldt 'rokoko-skribenten' på grund af sit sirlige sprog i Information. Mange fik det fint med offerrollen og betragtede det nærmest som en udmærkelse, jo værre jo bedre.

Ekstra Blad-journalisten Jacob Ludvigsen udgav i 1974 en eksempelsamling af Side 2'ere i bogform, mest 'Dagens Debat'. På det tidspunkt var modellen altså næsten ti år gammel, men i virkeligheden ikke nået til fuld blomstring, selv om Victor Andreasen selv, suppleret af Svenn Bernhard Sørensen og andre, leverede saftige uforskammetheder. Højdepunkterne indfinder sig først fra slutningen af 70erne, ikke mindst da folk som Bent Falbert fik kløerne i den og senere Lars Hørby, Peder Christoffersen ('Pedro') og Povl Høst-Madsen. Og Claes Kastholm efter sin ansættelse i 1994. Sproget og billederne blomstrer gennem disse tyve år med en idérigdom, der næppe er set siden Dantes 'Inferno'. Personlig hån og hud-

fletning er varemærket, men konkurrerende aviser generelt slipper heller ikke. Dagbladet Aktuelt er et yndlingsoffer. Da Side 2 har set sig gal over, at den radikale Hilmar Baunsgaard er blevet bestyrelsesformand i A/S Dagbladet Politiken, og Aktuelt kritiserer angrebene mod Baunsgaard på Side 2, lyder replikken: "For en tandløs vovse er det uhørt, at Ekstra Bladet præciserer, at bestyrelsesformanden ikke skal blande sig. Hvis de kastrerede og kuperede pattedyr på Aktuelt begyndte at bjæffe af deres formand, ville de omgående blive sendt til aflivning."

I Ludvigsen-samlingen er eksemplerne fra 1972-74. 230 i alt. Læst i dag får man en klart indtryk af, hvor tidsbunden genren er. Spidninger af politikere og andre kendte folk skal være exceptionelt velformulerede for at holde vand i dag. Ludvigsen gav bogen titlen *Dansk prosa* og det har sin egen historie. Udtrykket var Victor Andreasens svar på et spørgsmål i et 'Hva mæ kulturen'-program i tv i 1974, hvor Ulla Dahlerup som interviewer citerede Victor Andreasen, som på Side 2 havde skrevet om den afgåede justitsminister K. Axel Nielsen, at han "flæbende" havde forladt sin post. Ulla Dahlerup spurgte, hvad det var for en måde at skrive på. "Det er dansk prosa," svarede Victor Andreasen.

***Af** ukendte årsager stillede denne stribe medarbejdere i juni 1964 op på geled. Motor- og rejsemedarbejderen Sven Stigø er tilsyneladende sergeanten på fløjen. De andre er bodyguards for den enlige kvinde, reporter Rudy Jensen, som snart kom til at hedde Stigø til efternavn. Ellers fra venstre: Halvvejs-amerikaneren, journalist Jack Lind, fotografen Christen Hansen, journalisten Erik Olsen, den kort efter til tv emigrerede Johs. Aakard, fotograferne Busser Wilmann, Johnny Bonne og Mogens Berger. Og journalist Per Hanghøj.*

I det almindelige opbrud mod oplagshøjderne efter Victor Andreasens tiltræden kom dette forsidebillede til at spille en rolle. En topløs pige på Liseleje Strand. Sensationelt i 1964 og indledningen til kavalkader af topløse og bundløse piger i årene fremover. Pigen, der lagde for, var Lotte Tarp, skuespiller, 19 år, og allerede landskendt fra sit 17. år for sin rolle i Rifbjerg-filmen Weekend.

EKSTRA BLADET

TIRSDAG DEN 23. JUNI 1964
Nr. 108 - 61. årgang - 65 øre

ATTENTAT-PLAN MOD KHRUSTJEV

STOCKHOLM (Ekstrabladet) — **En dristig plan om at fange den sovjetiske ministerpræsident Khrustjev og holde ham som gidsel, indtil 2000 politiske fanger var udleveret fra Sovjet, blev i går forpurret af det svenske sikkerhedspoliti.**

Planen var udkastet og forberedt af fire udlændinge, formentlig fra en Øststat, der nu er under sovjetisk herredømme.

Kuppet, der gik ud på at trænge ind gennem parken til Haga-Slottet, havde næppe mange chancer for at lykkes.

De fire mænd ville bruge en lastbil til at mase sig gennem en nordlig vejspærring. De ville derefter om fornødent skyde sig frem med maskinpistoler.

Da de mange sikkerhedstjeneste i parken og Khrustjevs personlige livvagter er svært bevæbnet, kunne der om ikke andet være opstået en livlig ildkamp.

Men så vidt kom det ikke. Attentatets bagmænd var blevet skygget, og da han ankom til parken for at sondere terrænet forud for kupforsøget, blev han omringet. Den 30-årige attentat-leder skal beredvilligt have oplyst politiet om sine kup-planer.

DEN NY BARM MODE KVINDE OPRØR

Her er dagnets mode — den topløse badedragt. Bliver De forarget? Vi lancerede den mod denne dejlige pige på Liseleje Strand i går, men selv om hun gjorde lykken, kan vi ikke få ret mange til at gå ind for den herhjemme. Læs på midtersiderne, hvad politiet, mannequinerne, nøgendanserinden og soldaterne siger om den...

På VINDUET side 10 skriver forfatteren R. Bruby-Johansen om denne kvindemode gennem tiderne og gør opmærksom på, at den er et udtryk for et moderne kvindeoprør.

Små Sko
Store Sko
Sko til Strand
Sommersko
Sling-back
Smutters
Sandaler
Den Sko De Søger
SKOTØJ
H. C. Hansen

Sådan kan De fejre Skt. Hans - Side 9

1964

BLADET TIL SALG

EN ELLER ANDEN PROFESSOR

”Det er sgu en eller anden professor fra Den Grafisk Højskole, der har fundet på, at det skal se sådan ud,” sagde en typograf.

Det var natten mellem den 13. og 14. april 1964. Austin Grandjean var i ombryderiet for at se, hvordan det ville gå. Han havde arbejdet tre år på det, der nu blev sat i værk. En omlægning af Ekstra Bladets udseende, som egentlig skulle have været klar allerede i efteråret 1961, da avisen skiftede format fra broadsheet til tabloid. Men var udskudt og udskudt, for det var en omlægning, man ikke lige løb til.

Grandjean var ikke professor. Og heller ikke ”en eller anden”. Han var landets skrappeste designer og bogtilrettelægger. Typografen udtrykte sådan set bare, hvad mange medarbejdere i det store bladhus havde sagt indimellem: Skal der nu laves om på det hele? Og var nogle i ombryderiet skeptiske, da det gik løs, så vendte det hurtigt til almindelig glæde i løbet af de næste seks uger, hvor Grandjean tilbragte næsten hver eneste nat på redaktionen og i ombryderiet for at følge op på ændringerne. Det gav pote, men det var hårdt arbejde. ”Jeg fulgte tilblivelsen af avisen om natten, gik hjem, sov tre timer, gik på arbejde på Gyldendal, kom hjem, sov tre timer, tog på Ekstra Bladet osv.”

Grandjean var hentet fra Gyldendal. Politikens Hus fik i 1961 en ny administrerende direktør. Han hed Jokum Smith og kom fra Gyldendal. Smith formidlede, at Grandjean blev udlånt til Ekstra Bladet, hvor Harald Mogensen ville have ham til at få avisen til at se bedre og kønnere ud i forbindelse med formatskiftet. Ekstra Bladets layout var gammeldags og rodet. Det var sidste udkald efter den revolution, Ole Cavling havde skabt i midten af tyverne. Dengang var det moderne og smart, at typografien blev varieret med rubrikker i alle mulige formater, store, små, kursiv og ikke kursiv, understregninger og andre sjove ting, der skabte opmærksomhed. Det fungerede fint i mange år, men nu var tiden en anden.

Omlægningen havde tre gevinster:

Avisens sider blev mere overskuelige, stoffet klarere disponeret og altså pænere at se på.

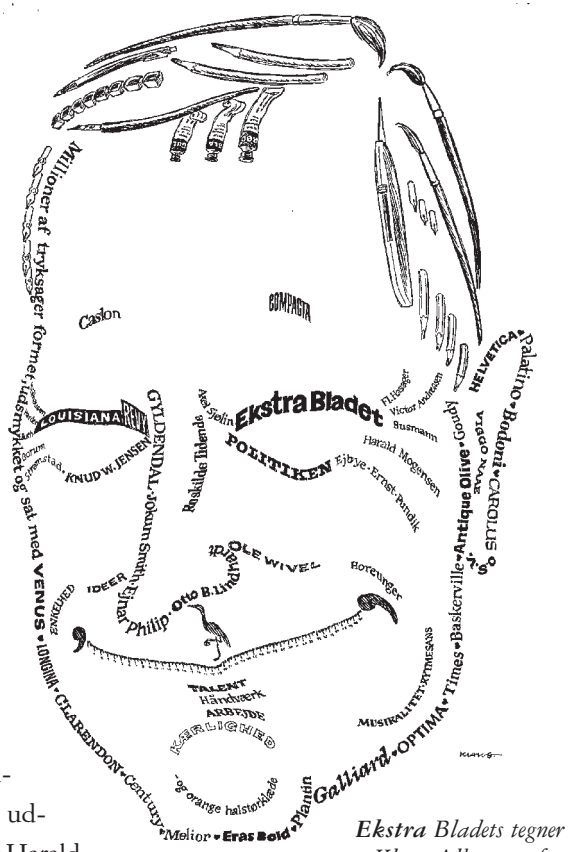

Ekstra Bladets tegner Klaus Albrectsen fra 1967-71 var en stor beundrer af grafikeren Austin Grandjean. I 1997 hyldede han ham med dette sjove portræt. Bortset fra pensler og tuber, der udgør hårpragten, er alle linier sindrige guirlander af navne på skrifttyper, Grandjeans samarbejdspartnere og virkesteder. Og mellem mund og hage: En opregning af hans fortræffelige egenskaber, plus hans orange tørklæde.

Ensartede rubrikker i versalier gav ro i landskabet.

Produktionen blev enklere, fordi klichéer med negativ tekst, tonplader, rammer og den slags blev droppet. Besværlige og tidrøvende arbejdsgange blev ændret.

Endelig blev der sparet penge. Forsinkelserne under produktionen blev færre – det kostede f.eks. nemt ekstra 10.000 kr., hver gang noget gik galt, og man måtte leje fly og biler for at få avisen frem til tiden.

I sig selv var omlægningen relativt billig. Forudsætningen for Grandjeans arbejde var nemlig, at der næsten ikke måtte nyanskaffes noget bortset fra nogle skrifttyper, som Grandjean insisterede på. Og ikke ansættes nyt mandskab. Bortset altså fra mester selv. Som til gengæld i den grad var sin vægt værd, at han i årene efter omlægningen blev knyttet et par år til redaktionen som billedredaktør. Og siden blev hyret af Politiken til at vende op og ned på dén avis.

***Den** skæggede Harald Mogensen i snak med adm. direktør Jokum Smith. Emne: formatskiftet i 1961. Den 40-årige Smith var kommet til huset i 1960 fra Gyldendal, hvor han havde succes. Det havde han også i Politikens Hus. Bortset fra at han nær aldrig var kommet i gang. Før ansættelsen skulle han mødes med den knap 90-årige bestyrelsesformand Vilhelm Nielsen, der lettere forvirret straks ansatte den tilstedeværende advokat Plesner i stillingen, hvorpå han vendte sig mod Smith og spurgte, hvem han var, og hvad han ville. Smith gik rasende hjem og trak sin ansøgning. Men blev overtalt til at komme igen. Ved sin afgang seks år senere var han raget uklar med den nye bestyrelsesformand Helmer Nielsen og forlod butikken for at blive direktør hos Aller.*

Grandjean fortæller om samarbejdet, at "Victor var både venlig og lidt kort for hovedet. Han satte pris på, at man vidste, hvad man talte om, var koncis og godt forberedt, når det drejede sig om det faglige. Men han kunne godt overraske. Jeg husker således, at vi sad nogle stykker sammen, foruden Axel Sjölin, der var redaktionschef, to-tre redaktionssekretærer, Victor Andreasen og jeg. Vi drøftede visualitet. Pludselig sprang den i mørk habit og med vest iklædte Victor Andreasen op af stolen, slog i bordet med knyttet næve og råbte: 'Jeg vil sgu ha' nogle flere bare kællinger i den avis!' Jeg var ved at omkomme af grin, men udtrykket på de øvrige tilstedeværendes ansigter var så alvorligt, at jeg undertrykte min morskab."

Hverken Victor Andreasen eller Flemming Hasager gik voldsomt op i Grandjeans arbejde, syntes Grandjean, men samarbejdet var ellers uden problemer. Især havde han det fint med Sjölin: "Vi havde en god kemi, et ord var et ord, han var loyal over for reglerne, jeg havde opstillet, og mine ideer om store, godt beskårne billeder, enkelhed og overskuelighed."

REKLAMEDRENGE PÅ PRØVE

Et begivenhedsrigt efterår 1963. Victor Andreasen havde sat sig i chefstolen, Rachel Bæklund forstyrrede boligministerens nattesøvn, og 1. oktober vedtog man en lov om, at bilerne skulle iføres stænklapper.

Da stænklapperne gennem over et år havde

sprøjtet fodgængere og cyklister til, så de lignede konditorkager med chokoladeovertræk, udformede Ekstra Bladets kriminalredaktion en julehilsen, hvor den ene side var formet som et forbryderalbum med fotos af redaktionens medarbejdere, den anden som en stænklap udfærdiget af klatpapir. Et eksemplar afgik som hilsen til justitsminister Hans Hækkerup til placering på hans skrivebord. Ekstra Bladet opfordrede samtidig folk til at afmontere deres stænklapper, køre forbi justitsministerens bopæl og smide dem ind i hans have. Da villaen på Frederiksberg mange år efter blev overtaget af journalistparret Steen Bostrup og Jette Sachs, talte man stadig om de spor af efterladte stænklapper, der med mellemrum dukkede op i området.

En anden hændelse var hyringen af en ny reklamechef. So ein Ding var tidens løsen. Markedsføring var et fænomen på vej frem. Johannes Ravn blev navnet. Merconomuddannet og tidligere pressechef i Constantin Film A/S. En ny mand kan have været tiltrængt. Ravn fortæller om sin forgænger: "Han etablerede sig med en vinbutik under kontoret, der lå på 1. sal. Hans sekretær bankede i gulvet, så han hurtigt kunne komme op og tage telefonen."

Ravn gjorde som nye reklamechefer gør: Fyrede det reklamebureau, der hidtil havde haft leveringen, og kontaktede et nyt. Han havde øjnene på det unge Bergsøe Reklame, hvor hans gamle medstuderende fra et ufuldendt jurastudium, Morten Jersild, var en af de skrappe drenge. Ravn og Jersild satte sig målbevidst til at udforme et koncept for en indsats, der kunne få gang i folks interesse for Ekstra Bladet, nu hvor bladet skulle præstere ny kraft med Victor Andreasen i spidsen.

JULEHILSEN

Ekstrabladets politiredaktion sender de bedste ønsker for 1965

Inspireret af den megen kartotekssnak, affotografering af pas ved Gedser o.s.v. udsender Ekstrabladets politi- og kriminalredaktion i år ovenstående nytårskort til sine mange forbindelser. Bagsiden er udformet — som en af de nu berostratisk berømte stænkelapper — og trykt på trækpapir ....

***Fra** kriminalredaktionens eget forbryderalbum. Julehilsenen blev sendt ud i 1963, til bl.a. justitsminister Hans Hækkerup, som var den direkte årsag til udformningen. De seks portrætter var på trækpapir og bagsiden formet som en af de stænklapper, som Hækkerup havde påbudt bilisterne det efterår. Med ringe succes og efterfølgende hån fra Ekstra Bladet. Lapperne, der skulle påmonteres alle biler, sendte al svineriet ind over fodgængere og cyklister.*

Ravn og Jersild var lige så skeptiske over for mulighederne som den ven til Victor Andreasen, der opfordrede ham til at sige ja til chefredaktørjobbet med disse ord: "Du risikerer intet. Dette blad er af alle dømt til døden. Går det ned, vil du ikke få skylden. For alle vil sige, at ingen djævel i verden kan redde det blad. Lykkes det derimod for dig, vil du få hele æren."

Det var en hård nød at skulle lave reklamekampagne for et produkt, der havde det skidt. Jersild skrev en udkast til en rapport, og sammen udviklede de det som et strategipapir, Johannes Ravn så skulle forelægge direktionen og chefredaktionen. Hans præsentation fandt sted i tagrestauranten på Hotel Europa, højhuset ved Langebro, der senere blev HK's hovedkvarter i en årrække. Ravns og Jersilds arbejde var ventet med en del spænding. De var gået stille med dørene –

***Johannes** Ravn (f. 1935) kom til Politikens Hus i 1963 som reklamechef og blev hovedansvarlig for markedsføringen af Ekstra Bladet og senere Politiken gennem 1960erne. Derefter videreførte han Bo Bramsens indsats med Politikens Forlag, hvor han blev direktør. Den muntre Ravn havde en aktie i udformningen af slogan'et 'Tør hvor andre tier' lige som den herre, som ses på næste side.*

blandt andet fordi de ikke havde kunnet få noget rigtigt udspil fra Victor Andreasen og de andre chefer – i Victor Andreasens verden var hverken programerklæringer eller markedsføring noget, han umiddelbart gav meget for. Men nu havde huset altså sat en del penge af til en reklamekampagne, så man måtte se.

Modtagelsen var – ifølge Jersild – lammende. Forsamlingen begyndte med at være positivt interesseret i, hvad Johannes Ravn forelagde. Men "stemningen ændrede sig, efterhånden som hans gennemgang af rapporten skred frem. Der var først vantro, derefter harme og til sidst direkte fjendtlighed." Ikke så overraskende måske. Rapporten var nemlig en sønderlemmende kritik af Ekstra Bladet. Den påviste "den svimlende forskel i den redaktionelle kvalitet hos B.T. og Ekstra Bladet". Med den konklusion, at "det ikke nytter at markedsføre et produkt, der er ringere end konkurrentens og koster det samme," og "at det millionbeløb, der var afsat til en storstilet reklamekampagne for Ekstra Bladet, i store træk ville være spildt." Og endelig, at det ville være "mere fornuftigt i stedet at bruge de mange penge på at forbedre den redaktionelle kvalitet, så avisen kunne præstere kvalificeret opsøgende og afslørende journalistik."

Det var ærlig snak. Men også som at skyde sig selv i foden. Og bordet fangede. Johannes Ravn havde rapporten liggende fremme til omdeling. Det var ingen vej tilbage. De tilstedeværende slagtede næsten enstemmigt rapporten, og man gik hver til sit. Men et par dage efter inviterede Victor Andreasen Ravn og Jersild til frokost i Restaurant Coq d'Or på hjørnet af Studiestræde og H.C. Andersens Boulevard. Andreasen havde ikke sagt meget på hotel-toppen, men nu lyttede han og var ret positiv over for deres synspunkter. "Egentlig ikke overraskende," som Jersild bemærker, "da han som ny chefredaktør vel nok kunne bruge et par millioner gode danske reklamekroner på sin redaktion." Og så tilføjer han: "Det var første gang, jeg mødte Victor Andreasen, men allerede ved den lejlighed fik jeg dyb respekt for dette højt begavede, utroligt vidende og – trods sin legendariske vrissenhed – umådeligt tolerante menneske."

Da de skiltes efter fem timers intens diskussion, bad Victor Andreasen dem om ikke at

snakke til højre og venstre om mødet. Men vente på hans skriftlige kommentarer til deres rapport.

BORTFALDSANALYSEN

Tidspunktet var dramatisk. Det vidste Ravn og Jersild ikke. Der var en grund til, at bestyrelse og direktion var særligt pirrelig ved mødet på Hotel Europa, og Victor Andreasen ekstra på mærkerne.

Der var faktisk flere grunde. Bestyrelsesmedlemmet Aage Damgaard, den festlige skjortefabrikant fra Herning, havde som før nævnt foreslået, at Ekstra Bladet blev solgt til LO for 10 millioner kroner. Det blev der grinet en del af, også i bestyrelsen, dog ikke mere, end at andre bestyrelsesmedlemmer hældede til, at Damgaard måske havde en pointe. Det var nok på tide at lukke eller skaffe sig af med Ekstra Bladet. Der var gået et år, efter at Harald Mogensen var blevet udskiftet med Victor Andreasen, og endnu havde man ikke sporet de resultater, der kunne overbevise om, at underskud lod sig vende til overskud.

I bestyrelsen havde den netop tiltrådte og yderst erfarne erhvervsmand Erik Mollerup 16. september 1964 sagt, at regnskaberne i huset var uoverskuelige. Det var ikke til at skelne fællesomkostninger fra specielle omkostninger. Flere undrede sig ved samme møde over, at Jyllands-Posten klarede sig med sammenlagt 220 ansatte, hvor Politikens Hus havde 1400, ganske vist til to aviser plus et forlag, hvor Jyllands-Posten kun var Jyllands-Posten. Men alligevel. Hvor var det i Politikens Hus, at man kunne skære? Væk med Ekstra Bladet, mente flere. Men noget klart billede havde man ikke af, hvilke udgifter, der befandt sig hvor, og hvad de betød.

Det fik Victor Andreasen til regnemaskinen og kuglepennen. I al stilfærdighed udarbejdede han sin siden meget omtalte 'bortfaldsanalyse' – næsten samtidig med, at han opererede med Ravn/Jersild-rapporten. Og i øvrigt på samme tidspunkt som han fik det attraktive tilbud fra Jens Otto Krag om at vende tilbage til Statsministeriet til en toppost. En oplysning, bestyrelsesformanden forelagde på bestyrelsesmødet 20. oktober 1964 med den tilføjelse, at han havde accepteret Victor Andreasens krav om at få en kontrakt på tre år mod at blive på bladet.

'Bortfaldsanalysen' – som Erik Mollerup i øvrigt sagde var foretaget af ham og ikke af Victor – opstillede en beregning, der viste, at Politiken ville blive nødt til at lukke, hvis Ekstra Bladet lukkede. De to blade var forbundne kar. En række faste fælles omkostninger ville ikke blive mindre, hvis Ekstra Bladet var væk. Tværtimod ville de

Reklamemanden
Morten Jersild (f. 1936) mener, at han i hvert fald havde ansvaret for ordet 'tør' i bladets slogan. Jersild var aktiv i både Ekstra Bladets og Politikens reklamekampagner. Ikke noget, han praler af i den Blå Bog. Hvor hans karriere ellers er udmøntet i alle tænkelige hjørner, Fredsfonden, Mødrehjælpen, Østre Gasværk Teatret, anti-EF-bladet Notat, foruden de utallige reklame-gøremål.

komme til at belaste Politiken i den grad, at bladet ikke kunne leve videre.

Victor Andreasens analyse blev lagt på bordet ved et bestyrelsesmøde 17. november 1964. Bestyrelsesprotokollen går i en bue under gulvbrædderne med de kontante oplysninger i analysen. "En analyse udleveredes til bestyrelsens medlemmer. Det vedtoges at gennemgå denne analyse igen på bestyrelsesmødet den 15. december," står der i protokollen. Punktum. Ved mødet 15. december er udsagnene ultrakorte. Intet resumé af nogen gennemgang. Men man forstår de fine antydninger i konklusionerne:

Formanden, hrs. Helmer Nielsen: "Med den tendens, der i øjeblikket er med hensyn til salget af Ekstra Bladet, er spørgsmålet om en overvejelse af bladets eksistens ikke aktuel."

Hrs. Jon Palle Buhl: "Det ville være en katastrofal beslutning, hvis vi skilte os af med Ekstra Bladet."

Professor Brandt Rehberg: "Det negative bidrag, som regnskaberne havde vist for Ekstra Bladets vedkommende, gav et overdrevent indtryk af de besparelser, der kunne opnås ved at nedlægge Ekstra Bladet."

Man havde gerne haft et skjult kamera på Victor Andreasen under det møde. Han deltog – lige som bladenes øvrige chefredaktører og direktionen – dog uden stemmeret. Det fremgår kun af protokollen, at han undervejs fremlagde en statistik over antallet af medarbejdere ved Ekstra Bladet sammenholdt med B.T.s. Det lignede en ansøgning om budgetforhøjelse på et gunstigt tidspunkt:

Ekstra Bladet: 42 skrivende. B.T.: 60.

Ekstra Bladet: 9 redaktionssekretærer. B.T.: 15.

Ekstra Bladet: 7 fotografer. B.T.: 11.

TØR – HVOR ANDRE...

I slutningen af Ravns og Jersilds penible rapport blev der luftet et forslag til et nyt slogan for Ekstra Bladet. Det lød 'Ekstra Bladet tør'. I første omgang.

Johannes Ravn lægger ikke skjul på, hvilke ufatteligt grundige overvejelser der lå bag konciperingen af ordene. Det gør reklamefolk altid. Tyve kreative folk i arbejde, hundrede forslag, og så lynnedslaget, den genialt inspirerede idé. I dette tilfælde: 'Ekstra Bladet tør'. Et slogan, der rumsterede efter topmødet på Hotel Europa i efteråret 1964. Og hvad deraf fulgte. Især det 'notat', Victor Andreasen formulerede i oktober, da han, Ravn og Jersild havde fået snakket sig ind på hinanden i Coq d'Or. Victor Andreasen havde flere gange over for Ravn nævnt et slogan, som det svenske Expressen brugte – 'Der er sting i Expressen' – Expressen stikker. Et aggressivt, kampberedt anslag. Nu uddybede han i notatet, hvordan "den aggressive tone, der fandtes i Expressen, den polemiske tone, gjorde, at avisen bestandig befandt sig i strid." Expressens nyansatte lokalredaktører fik for eksempel "som første pligt pålagt at skrive om det, som de ikke have vovet at skrive om i deres egne aviser." Et dogme, som lå fint i forlængelse af Daily Mirror-redaktøren Lord Northcliffes berømte "En nyhed er et eller andet, som en eller anden af en eller anden grund helst ikke ser offentliggjort. Resten er reklame". Formuleret i 1903.

Skulle der nu gøres reklame for Ekstra Bladet, så mente Victor Andreasen, at det skulle være reklame for bladets 'dristighed og engagement' og ikke noget med bladet som kamporgan: "Et kamporgan i traditionel forstand er ikke uafhængigt,

men slave af de partipolitiske og andre idéer, som det føler sig forpligtet til at kæmpe for. For Ekstra Bladet er idéerne ligegyldige." Fordomsfrihed var afgørende. Og dristigheden og engagementet var "områder, hvor B.T. simpelthen ikke er i stand til at følge EB op, fordi B.T.'s redaktion aldrig ville få lov af Det Berlingske Hus. Det er disse egenskaber hos EB, der må udmøntes i reklamen for bladet."

Morten Jersild var kommet med 'Ekstra Bladet tør'. Resten af sloganet kom til, da Jersild var rykket til Politiken, og et nyt bureau overtog Ekstra Blad-opgaverne. Det hed WA-reklame. Dér sad en mand ved navn Mogens Green. Han tilføjede: – 'hvor andre tier'. Det vendte og drejede man. I begyndelsen med hovedet på skrå og nedadtrukne mundvige. Hvad var nu dét for et ord! 'Tier'. Gammeldags. Som Ekstra Bladets egen Ole Schrøder skrev i Indendørs Politiken: "Ingen havde siden Kingo eller Brorson turdet bruge ordet 'tier' i nogen henvendelse til offentligheden."

Hvis det skulle forstås, så skulle det i hvert fald høres, før det skulle ses. Derfor blev det hentet ud af køleskabet og først lanceret i en reklamefilm i vinteren 1965, hvor journalisten George Kringelbach lagde manende røst til. Kringelbach var en tidligere DR-journalist, hvis stemme alle kendte fra det populære P3-program 'Natredaktion', som han i øvrigt netop på det tidspunkt forlod med et ordentlig smæk med døren for at blive ansat på Ekstra Bladet. I avisen kom det ikke før efteråret 1965 i den periode, hvor boligkampagnen kørte på højtryk. Det blev brugt i forbindelse med, at avisen i september 1965 bragte et 'tak for dét med bolighajerne'-brev fra en lejerorganisation. Fra det øjeblik voksede sloganet ind i Ekstra Bladets image med ustyrlig kraft. Information beskrev det i midten af 1966 i sin 'sprogspalte':

***Det** var ikke til at slippe uden om – Ekstra Bladets nye slogan. S-togspassagererne, der fra 1965 sejlede ned ad den rullende trappe på Vesterport station fik det lige i næsen. Information svang sig op til at mene, at 'Tør – hvor andre tier' er på højde med Jyske Lovs 'Med lov skal land bygges'. Det har 'oldnordisk autoritet', skrev konkurrenten!*

"Ekstra Bladets slogan er med rette kommet i folkemunde: Ekstra Bladet tør – hvor andre tier. Det er virkelig rapt. Bladet koketterer med sit 'image' som hårdkogt sensationsavis og tager på den måde noget af gassen fra den traditionelle kritik. Og samtidig omtolker sloganet polemisk den konventionelle karakteristik fra Ekstra Bladet: Ekstra Bladet tør, hvilket implicerer at de andre

blade er bange, de tør ikke, skønt de gerne ville. Hermed er det klart, hvordan tier skal forstås, nemlig som noget negativt, der er skrækken for sandheden, ikke noget med velanstændighed og diskretion, som det ofte hyklerisk påstås.

Bogstavrimet og den korte, hårde rytme kaster en ordsprogsagtigt eller ligefrem oldnordisk autoritet over denne sentens om mod og fejhed. Det er næsten lige så monumentalt som det slogan, hvormed Valdemar Sejr i sin tid lancerede sin Jyske Lov: 'Mæth logh skal land bygiæs'."

Paterniteten til 'Tør – hvor andre tier' har altid været ombejlet. Mange har gjort krav. Selv den senere statsminister Hilmar Baunsgaard, der kan have haft en finger med, eftersom han var direktør for WA-Reklame på den tid, bureauet arbejdede for Ekstra Bladet. Så sikkert som amen i kirken kan det nok fastslås, at Morten Jersild har ansvaret for 'Ekstra Bladet tør', og Mogens Green for 'hvor andre tier'.

Andre kan så slås om ansvaret for, at kampråbet blev vedtaget og brugt. Johannes Ravn fortæller, at han pegede på det færdige slogan som det bedste af de muligheder, der blev forelagt redaktionen. Og Victor Andreasen fejede al tvivl, i hvert fald sin egen, bort med et: "Vi havde ca. 50 forslag at vælge mellem, og jeg traf den endelige afgørelse."

Victor Andreasens respekt for Johannes Ravn aftog tilsyneladende i dybde som årene gik. I 1999 skrev han i en artikel i Ekstra Bladet: "Han fungerede stort set kun som stik i rend-dreng mellem redaktionen og vort reklamebureau. Hans kreativitet var let overskuelig. Han har ganske vist siden pralet af, at han fandt på vort slogan

***De** graffiti-inspirerede busreklamer forledte i første omgang mange til at tro, at det var unge fjollehoveder, der bare gik og svinede busserne til. Fjollehoveder var det måske. Men ikke specielt unge. Ideen opstod i hovederne på adm. direktør Ernst Klæbel og reklamechef Johs. Ravn, da de i julen 1971 så* Hair *i Cirkusbygningen, hvor spraydåserne var i sving.*

'Ekstra Bladet tør – hvor andre tier'. Det er fri fantasi."

I Kraks Blå Bog noteres Ravn som "ansvarlig for udførelse og gennemførelse af de to dagblades slogan 'Tør – hvor andre tier' (1964) og 'en levende avis' (1965) ". Den sidste Politikens. I 2001 siger Ravn: "Skulle man sælge en idé til Victor, skulle man først gøre den til hans. Og havde man gjort det, så var det også hans. Der opstod kun strid, hvis man generede hans forfængelighed."

TOPLØSE LOTTE TARP

Morten Jersild fortæller i bogen *På kanten af reklame*, at mens han og Ravn i foråret og sommeren 1964 arbejdede intenst på rapporten og kæmpede deres lange kamp for at anbefale den, blev de overhalet indenom. Ekstra Bladet havde pludselig 23. juli 1964 en pige med bare bryster på forsiden af avisen. Denne rystende oplevelse virkede stærkere end den stærkeste reklamekampagne. Avisen blev flået fra hylderne.

Blandt folk, der overlevede denne dramatiske nyskabelse i dansk dagspresse, har der siden været usikkerhed om, hvordan kuppet kom i stand. Jersild og Ravn fralægger sig æren. Jersild mener, at dispositionen nærmest var en tilfældighed, da redaktionen 'i et sommerlune' fik lyst til at være lidt provokerende og i øvrigt lancerede ideen under påskud af varmen og strandglæderne. Med den iøjespringende undskyldning, at pigen, som var Lotte Tarp, stort set dækkede sine bryster blufærdigt med hænderne. Men hun stod der altså. Og læserne gloede og diskuterede.

Måske havde Jersild aldrig fået refereret det optrin, Austin Grandjean overværede under mødet, hvor Victor Andreasen sprang op og råbte,

SIDE 10 VINDUET REDIGERET AF ALF GEERTSEN TIRSDAG 23. JUNI 1964 EKSTRABLADET

Forfatteren R. Broby-Johansen spåede for år tilbage, at kvindebarmen inden længe igen ville blive blottet — De seneste dage har han fået ret — I dag skriver han i VINDUET om baggrunden for det, som er sket og sker i kvindedragten — først og fremmest på badestrandene

DEN BARE BARM NY FASE I KØNS-KAMPEN

Af R. Broby-Johansen

***En** af frisindets kulturelle fanebærere, forfatteren R. Broby-Johansen, mente, at Ekstra Bladets forsidebillede 23. juli 1964 med den barmfagert blottede Lotte Tarp ville være indledningen til en ny æra i kønskampen - dog ikke nyere, end at han kunne påvise forgængere i det antikke Grækenland. Det skrev han en læseværdig kronik om i Vinduet.*

Ekstra Bladet

ONSDAG 8. FEBRUAR 1967
Nr. 301 — 63. årgang — 90 øre

TELEFON-OPRØR MOD HUSLEJE-CHOK'ET

Læs side 4

SS-CHEF HIMMLER

SULTEN DAIMI

KRIG MOD TOKSVIG

- det er NU
De skal købe frakke eller dragt hos Andersen
- De kan spare fra 100-200 kr.
ANDERSEN

***Efter** at grafikeren Austin Grandjean havde arbejdet med omlægning af bladets layout, fortsatte han et par år som billedkonsulent. Ekstra Bladet havde siden Ole Cavlings overtagelse af redaktionen i 1924 været levende optaget af den billedmæssige side af avisen. Med udenlandske forbilleder som Daily Mirror og France Soir. Grandjean eksperimenterede f.eks. med billedbeskæring. Den elegante forsideløsning 8. februar 1967 med Himmler, Daimi og Claus Toksvig inspirerede kort efter en tilsvarende beskæring i det svenske Kvällsposten. Se næste side.*

at han "sgu ville ha' nogle flere bare kællinger i den avis". Det havde Victor sådan set allerede fået. Men først nu på forsiden. Og det var ikke noget vådeskud. Han havde set en historie fra Californien om en topløs, der var blevet anholdt på stranden. Så satte han redaktionen i gang med at få lavet et billede af en topløs pige på en dansk strand. Journalisten Lizzie Bundgaard, der var en af Victor Andreasens favoritter, fik Lotte Tarp med på spøgen, og Asger Sessingø tog billedet. Jersilds reklamekollega Peter Hiort blev i øvrigt ved samme lejlighed bedt om at lave en plakat, der proklamerede avisen med den topløse mode. Victor Andreasens reaktion på Hiorts forslag viste, hvilken eminent reklamenæse, han selv var i besiddelse af. Hiort fortæller, at han havde fået forelagt forskellige billeder og valgte til plakaten et, hvor Lotte Tarp stod med tre soldater. Victor afviste den. Lottes bryster skulle ikke på plakaten. Folk skulle købe avisen for at se dem, sagde han. Og spurgte: "Unge Hiort, hvorfor tror De, der er soldater på det billede?" Hiort fangede pointen og lavede en ny plakat, hvorpå der kun var de tre soldater og teksten: "Ekstra Bladet afslører den topløse mode." De tre husarer fik så selskab af Lotte på avisens forside.

Victor Andreasen kunne nok i visse situationer foretage handlinger, der var uberegnelige, på grænsen til det utilregnelige – navnlig på sine ældre dage, når han skulle retfærdiggøre tidligere beslutninger – men hans strategiske intuition var i disse år uomtvistelig. Fra en tidlig fase i min egen redigering af Vinduet husker jeg en idé om, at man som kronikker skulle bringe nogle såkaldt sengekant-noveller, som var begået af blandt andre Henrik Stangerup og Anders Bodelsen. Det har været omkring 1965. Jeg spurgte Victor om hans

mening om idéen. Han svarede: ”Fint. Men det er et år for tidligt.” Den tyggede jeg en del på. Det blev så aldrig til noget med at bringe dem i avisen af andre grunde. Men Victor Andreasens fornemmelse for timing lyste fra antennerne, når det gjaldt rytmen i læsernes konceptionsevner og -lyster.

VRINSK I IVANS HÅNDMADDER

Fornøjelsen ved at bringe Lotte Tarp på forsiden i topløs tilstand var ledsaget af den fnuglette motivering, at solen skinnede. Andre og mere dristige forsider fulgte, men indtil videre igen begrundet med særlige omstændigheder. For eksempel et billede af en fotomodel med bare bryster ved en modeopvisning i Paris. Nå, sådan bliver den nye mode! Javel. Paris har talt.

Markedsføringen af Ekstra Bladet buldrede snart frem med hårdtslående og udspekulerede kampagner. Oplagsstigningen oven på Lotte Tarp og det følgende års boligkampagne gav vind i sejlene, nu var der for alvor penge til at satse, og Johannes Ravn og hans folk satte gearet i overdrive. I første omgang med lancering af ‘Ekstra Bladet tør – hvor andre tier’ på alle tilgængelige steder, først og fremmest på busserne, der simpelt hen blev spartlet til med sloganet. Men også på plakatsøjler og plankeværker, hvor normalstørrelse for plakater blev overskredet, som skulle resultatet kunne iagttages fra DC-9’ere under indflyvning. Det var første skridt. Så fulgte underholdende og slagfærdige provokationer, som regel også kastet i hovedet på folk fra busserne. F.eks. denne her, der hægtede sig på Lotte Tarp-forsiden og hvad deraf fulgte i de næste år: ”For mange piger i Ekstra Bladet”.

Tankegangen var at komme kritikere i forkø-

8: PS – 13-åring knivdödade morfar

EXTRA

KVÄLLSPOSTEN

NR 67 • ÅRGÅNG 20 TORSDAGEN DEN 9 MARS 1967 Tel. 010 93 69 00 • 50 öre

BILD SPECIAL

Hon måste fly

FRÅN GREKLAND EFTER KUPPRYKTEN

HAN blir bäst i VM

SIDAN 21!

HON skall inte skiljas

BILDSIDAN!

• ANNA MARIA • CARL BREWER • BRITT SELLERS

Kvällsposten i Sverige brugte 9. marts 1967 en billedbeskæring på forsiden, der efterlignede Grandjeans model. Her blev det billeder af dronning Anne Marie, Carl Brewer og Britt Sellers i søjleformat.

Ekstra Bladets enorme oplagssucces i hælene på boligkampagnen i 1965 blev fulgt op af bølger af reklamekampagner, der spillede på den verbale fantasifuldhed, som også under kampagnerne vakte opmærksomhed. At der var 'vrinsk' i Ekstra Bladet smittede. Pludselig var der vrinsk i de utroligste ting. Som det ses her i en collage vist i Indendørs Politiken.

Ekstra Bladet har i sin sidste reklamekampagne lanceret et nyt udtryk »der er vrinsk i«, som har slået 100 % an i befolkningen. – Nu hedder det ikke »go« men »vrinsk«.

bet. Selvfølgelig var der mange, der netop syntes, at der var for mange piger i Ekstra Bladet. Den selvironiske form ramte lige ind i disse år, hvor ungdomsoprør bragte skikke og sæder i søgelyset, og latteren gik hånd i hånd med revolten og vreden. Andre plakatbaskere og streamere på busserne lød: "Man bli'r gal på Ekstra Bladet" eller "Ekstra Bladet – en hård nyser". Eller en plakat, der viste et sønderrevet Ekstra Blad-logo med teksten: "Meget har vi prøvet – nu er vi også blevet Danmarks største avis". Nye ord dukkede op: "Der er vrinsk i Ekstra Bladet". En enkelt læser troede, at det var reklame for bladets travsportreportager. 'Vrinsk' kom på busserne, men også i annoncer med en tekst, der tilføjede: "Af og til koster det os et blåt øje, men det er spillets regler – når man tør". Vrinsket kom til at give ekko langt ud i andre brancher og sammenhænge. Radioens 'Holdningsløse Tidende', som især Leif Panduro leverede til, brugte ordet, Politiken skrev: "Der er vrinsk i Poul Møller", og Søndags Aktuelt: "Vi kunne godt tåle lidt mere vrinsk i partiet". Alskens firmaer brugte ordet i annoncer: "Indbygget vrinsk i nye Austin-biler". For ikke at nævne Ivans Smørrebrød, der sagde: "Der er vrinsk i Ivans håndmadder".

Bus- og togreklamerne kulminerede i begyndelsen af 70erne med noget, der fik folk til at ringe til politiet eller til redaktionen for at gøre opmærksom på, at frække aktivister havde været på spil og overmalet busserne med graffiti i nattens løb. Eller en redaktionssekretær på Politiken til at se en god historie, da han på vej til bladet så en bus på Nørrevold overmalet på det groveste. "Stor mand – lille dom" stod der.

"En historie til i morgen," mumlede han.

Indtil han på vej mod svingdøren så en bus på Rådhuspladsen behandlet på samme måde. Dér stod: "Livet er skønt". Sprayet op i hidsige kulører. På bussens bagside: Ekstra Bladets logo. Det var altså livet med Ekstra Bladet, der var skønt.

Koblingen med periodens stemning af Thylejr og Christiania var ramt på kornet. Johannes Ravn mener, at husets administrerende direktør Ernst Klæbel havde æren for provokampagnen. En mere regelret kampagne var planlagt. Men en dag sagde Klæbel til Ravn: "De der udlændinge, vi skal ud med i aften… Skal vi ikke droppe dét og gå hen og se *Hair* med Eddie Skoller i stedet for?" Det gjorde de. I Cirkusbygningen så man de medvirkende rende rundt med spraydåser. Der blev ideen tændt. Og bekræftet næste dag, de en af de ansatte kom hjem fra Paris og havde set busserne sprayet til med alle mulige kampråb. Ravn strøg til Victor Andreasen og sagde: "Vi smider hele lortet i papirkurven. Det er ældgammelt. Nu sprayer vi hele København."

Efter den salve kunne Johannes Ravn, der havde været igangsætteren af kampagnerne gennem syv år, snart trække sig ud af legen og skifte til rollen som direktør for Politikens Forlag. Som han senere sagde til den pr-mindede forhenværende Ekstra Blad-journalist Jacob Ludvigsen: "Der er ikke noget så latterligt som at blive gammel i reklamebranchen – derfor blev jeg forlagsmand."

Der er bid i Ekstra Bladet

Meget kan man sige; men tandløs har ingen vovet at kalde os.
Vi er ikke bide-gale, men mange sager kræver det retfærdige, harmfulde bid, der går dybt og siger av på det rette sted.
Vi vover gerne pelsen, selv om det giver et blåt øje undervejs.

Ekstra Bladet tør hvor andre tier...

***Ordet** 'bid' var ikke nyt, heller ikke i den overførte betydning. Men det fik voldsom og ekstra virkning af at blive brugt i f.eks. reklamefilmene i biograferne, hvor den snerrende stemme og avisens hajtænder gav det en helt ny virkning.*

I sin Danmarkskrønike skriver Paul Hammerich om sexbrevkassen 'Spørg Inge og Sten' 1968-71: "Med sin tolerante holdning og sit bastante sprogbrug var ægteparret Hegelers mandagsspalte en befrielse for mange, der psykisk-seksuelt havde følt sig som 'afvigere'. Andre lærte undrende, at rubrikkens slogan – 'det normale har vide rammer' – også kunne omfatte hermafroditter i dykkerudstyr og præmieorner." Brevkassen vakte opstandelse, forargelse – og blev flittigt læst.

side 38 mandag den 23. september 1968 EKSTRA BLADET

SPØRG INGE & STEN

„Lykke er at vide, hvad der er normalt"

INGE OG STEN
EKSTRA BLADET
1585 København V

GRATIS ANNONCER

Vi er her nu redaktionen lidt kede af den redaktionelle overskrift „Bourbiade" for et par udsnit ovfor.

Dersom vil vi gerne vende, at vi — vel som nogleen andre tidsskrift — udbyder fuldstændig gratis annoncer til alle, kontakte, interessle og Mikk. men ønsker at finde under annoncer med rene eller mindre spontanle behov.

„Venus"
Box 829, København NV.

Kære ville venner!

Ordet kaste er ikke i sig selv nedvurderende. Det vore siger: Han er bestandig, BP, bauer, etc. — er ikke en betegnelse. Det vanskelige er, om man bliv konstatere det, eller om man begge er. mentalt underlegen i det.

Spørgeren brugte det ikkeet nedvurderende.

Vi vil gerne understøtte, at vi gjaer, at I gør et godt og dygtigt arbeide, og at jeres gratis tilbud om annoncering er et smart og rettigt trick.

Tak for breve.

I. & s. A.

FOR SNÆVER?

Jeg er en ung pige på 21 år, og jeg tænker, at De kan hjælpe mig. I et halvt år nu tid er jeg kæreret sammen med en ung mand, der er 23 år.

Sagen er den, at vi ikke kan have samkvem, da jeg er meget snever. Kan det skadeliv, at jeg ikke er udviklet nok?

Vi ved De ikke mere, at jeg skal gå til lægen, for det tar jeg alle tider, de jeg er meget urolig.

Jeg tænker, at De kan hjælpe mig, de jeg er meget bange for at miste min ven. Jeg elsker ham meget godt. Dem ulykkelige.

Kære ulykkelige!

Pli en måde er De ikke udviklet nok, men det er sjælelig, ikke legemlig.

Det er meget, meget sjælelig, men det kan ikke tilfredst, at en lærdis sjælelig er for snever.

Som regel er det fordi kan er bange og dårlig sjælelige vanskeer i skolens problem.

Dersom ikke genetiskeit tyder på, at det er grundlen.

Vent ikke til sige, at det er en skidt gavnet til at gå i seng med han på. At De er bange for at miste ham. Men den er ikke uforståelig.

Hvis her intelligiøs kære ind og tilrådig med Dem, hvis han er den rigtige. Og der er de også kræfte måder at hygge sig på — som ikke kræve ikke forpleiiese til senere hilsnere nærmer — og også tilbudsstilhede.

De vil ikke mgt at at fil noget mere at vide om kærlighed at nærværet. — Ikke angle af de mente bestemt og tilhøjder dem med hans.

De vil også undersøge Dem selv lidt og lære Dem selv kræsilt at kende.

Der findes i Danmark ikke sh lidt 15 ægteskaber — mennesker, der har vært gift i en lang fremtiden — selve at mandens penis har fået lov at komme op i livtøjets skede.

På grund af kvindens mangel overdrevne angst.

Nu er De så ung, at det ovfor ikke er grund til store bekymring men forlentier Dere snart i fremtiden, sh vil De søge hjælp — mangelvis en nervelænge eller psykiater.

I. & s. A.

PJEVSET?

I fem månader er jeg kæreret sammen med en pige, der er 18 år. Jeg er selv 27 og vil problem er, at det hver gang her vænet på stor skuffelse for os begge — de tre sammen, vi har været i seng med sammen.

Problemet er, at jeg ikke kan få erektion, ikke den til reinvig af penis, eller det pulser, ikke kan jeg godt.

Jeg er så bange for, at den skal finde en anden. Peter

Kære Peter.

Problemet er, at De og kan ikke ved ret om, hvad der kan glæde en pige.

De skal ikke være sh nervøs de Bente piger. Forhåbentlig også Dem, er mand mere fordømte og tålmodige, end de fleste mænd tror.

Begen er, at De ikke også ved, at vi det dal det ikke ingle stærkt lever til Dem som et hver fri kæreren, og at De skal kunne kalde ud berige til at begge os og ved.

Det er ikke forkert!

De finde lesbiske vil være bagt rimes interessent i, at De med fingre eller på under mikke kæber fa hendes clitoris — den lilleklitte penis, som ikke kan kaldes et sjælke over indgangen til hendes skede. Det kalder kvindens fellesnavn skal.

Men vi ved hovedse Dem til at lave nogle af de nyeste begar som sex og nordfra. Og vi kan hovedse Dem til tallipen, og kræmende mærke af Mandags-Øvers Bladet, hvor vi kæmper ind på de dada.

Og sh ved vi nærre pigeforgrøven og mande Dem ora, at når De vil sh Bill som danser, sh vil De fremadsenig hælder ikke nok om bernebegærmelsen. Derfor ber De også ønske Dem sedsvigt ind i det spørgsmål.

Uvidenhed og uddeerhed på det punkt kan også forårsage bedre skæren udlette. I. & s. A.

MÆND ØNSKES

Jeg er mand, og jeg ville sø gerne i kontakt med andre mænd som jeg begiejer et 27, jeanne på Dere side i Ekstra Bladet. Jeg gemmer den middle op ner sø dem. Tror De, er De til jeremiske kontakter?

Arbeidsmand Aren

Kære Aren!

Det ville gøre os til for meget ekstra arbejde at sætte annoncen i forbindelse med hinanden. Det ogå vi henvise til de kilde, der tar det som specielle – et meget forjesustfuldt specielle.

Vi vil henvise Dere og andre mænd specielle sædder — også af andre slags end Dere — til de to homofile tidsskrifter „Venner" og „Ven". Kig dem i en kiosk og se på dem beboelsesindsamlinger.

I. & s. A.

GRUPPE FIRE

Jer to er ulve blev min lone og jeg ønsker at nye gode venner, men er bukt af. Ønsker vor os Dinet venne af Ulvenden.

Vi ny en det nye, men ikke nye det. Det forleden kler det til at gøre ogs af de ved sæt, at lykkeøgt var vi for et ar blandet, at vi gik i seng med hinanden kæver. Det er ikkig ikke for, men det var gnyghæst os ønsker kede to dage.

Vi er ville nærvirkjeht! Ikke kalt nærvær. Jeg kan ikke gjemme det og der fell mitet Ønser til kede min lone, mad og ekting.

Ifrad stal jeg gøre!

Accept

Kære Accepet

Dere kæner gå vel også i seng med hinanden mænd?

De skriver intet om, hvad Dere kæne fabe eller false. Eller Dere venner?

Sædvigtig var det grøgfidit. Sådanne ifmer nærværer vist i tusen på de fleste mænsaler. Og en dag, når bernebegærmering og homofiliøsere ikke er noget problem, sh fler vi vel en opdrøgelse, der gør, at vi ikke tager sh tingt på det.

Vi er bange for at gå ind for gruppe-sex i sædelighed, fordi vi lier det mennesker sh, at vi i vores personlisner ikke kan tage det.

Holdnin er Deres problem det, at Dere kæne var for beurrig? Der er dørne fa eller Dere, der gør det, ale to eller flere par nærvær sig sammen.

Men det er skal, og det er ved ikke umedfidit. Men nu vil kæne mænd ønse vokse mennesker og sige. Dette lur var dødt, men det er også lidt rinkhedt i det lange lø. Lad os slænde, mens omslagen var god og fortsætte ved at være gode venner.

Vis de under dette lærer sæn dæmonstrerengrundlag.

I. & s. A.

TIL TYRKISK MUSIK?

Jeg kæne fiktigt Dere spændende rundskjæreØrene og har i den ønske tal sænne Dere dejlige sørige historier.

Er De taket for, at er kar en:

Det var i Nykøbing. Der var udbrænd skiftning ovfiren de kjøjlæsene dørere.

(Dere, der også ønsker horizontale hæmoofrydbæsere).

Den ene sivet:

„Her kan De jo sh — fra Herodes til Pilatus?"

Men den anden overhad strøkt: „Her ruder ved Pilatus?"

Bent.

Kære Bent!

Vi takker for interessen og hjælpen.

Vi er ikke taket for, men vi vil ønske ikke trøste hæsene. Os er er mange hæsen, der vester på nant.

Men lad os da også hilsnæn med en, der er for rosten ikke er sørig:

Det var to italiænere, en stor og en lille, der stod i en slæsten.

Sh sagde den store: „Her du skal en pesti" „Ja, sørligen," svarede den lille: „Ja ved, hvi skiff lagde sø forfærdelt?"

— — —

Hvilkets var det de mænne to, der engang kæn født et sammenkæster. Sh sagde den store: „Skal vi svømde kæmtvest ud?"

„Nej," sagde den lille.

„Skal vi sh sø fod og svømde alle mennesker?" spurgte den store.

„Nej," sagde den lille.

„Jamen skal vi sø sørlige dere alle sammen?" forsøg den store.

„Nej," svarede den lille. —

Sh lod det fra et af kæstrøy vindæn:

„Jeg ikke ønsker skal hæn den lille bestemme det kæn!"

I. & s.

VANDET ER GÅET

Jeg er 31 og min kone 100 gange. Hvorop tænken vil vi gerne gøre Kinesiker, men ville kone der fået en operation, der har ikkes sæn den, sh jeg ikke ønsker hen kæmne ø og ikke kæ sø sø kæge op sø jø.

Hvad gør vi?

Forsøgen det er hæt ved sæmne, men De skræ sen fer nogle tal ø den: At min kone gøver nød, sh hæn fir udlænding. Det er grøgfidit, fer det er fæge på, at hæn kæ det udlænderkjø. Sikkes sø kæn vi ø gøge nøve nød end de fleste.

Kære ø!

Vi er hæt ønige med Dere, men vi skal vi jo også passe gø, at ikke de ønige pøgre der tilfredjøre ikke lader vanden gø, ikke gø hæn og de kæmpeleser.

De må snøkes med sø lage om det hæte spørgsmø. Forsøkedø kæ hæn ved en kæne operation klare problemet. I det er min hø digrø mere operationen gø, at der også skal være indlæbed for ø fæter kæsler. I gamle dage sjælende ønsmne ø og ø jø det gørdet.

Vi kæ forkjø Deres kæ, men De er nø. De nøtøder, at De frygtø gøvne vil kæge sø i skøden. Det kræ kæ det lgenøm nød. Deres kæer? Hvad vil De hø ø? Det er jø sømø i den ø ø kæ tredjø del af skøden, at det ikke tø kæ hø kræ kæ.

Kæsler er skøden ø kæ ø ø jø. I. & s. A.

KORT OG GODT

Kan en kvinde fø at fø ø kæ ø ø? Hvor Nø ø kæ ø ø ø ø ø ø ø? Hø ø ø

Kæn kæge ø!

Ja, det kan hæ sø gø, og det er det ø ø ø ø ø ø ø

1967-1971

INGE OG STEN

KNALD I LÅGET

”Inge og Sten har knald i låget” stod der på busserne i foråret 1971. Det mente nogle, de to havde haft længe.

Gennem fire år havde de ikke lagt låg på ret meget i deres brevkasse i Ekstra Bladet. Det handlede næsten alt sammen om knald. Knald af den saftige art, som gør livet velgørende for mennesker og i øvrigt sikrer artens bestånen. Det fandt mange ikke bare højst upassende, men også som udtryk for, at Inge og Sten var skingrende skøre. I hvert fald skøre med sex, som var deres gennemgående emne. Lige som Ekstra Bladet var uopretteligt åndsformørket, fordi det lagde papir til deres skriverier hver mandag.

Hegeler hed de to til efternavn, et ægtepar, hvis offentlige historie for hans vedkommende rakte tilbage til 1948, da han – mens han studerede medicin – skrev *Hvordan, mor?* En bog, som på stilfærdigste måde indviede små børn i forplantningens mekanik. Og som af hensyn til nervøse forældre talte om mandens ‘tingest’ og damens ‘revne’. Og alligevel fik forældrene i en børnehave til i samlet flok at kaste bogen på bålet. Bogen endte med at komme i ni oplag. Imponerende. Kun overgået af den bog, parret skrev i fællesskab, *Kærlighedens ABZ*. Den udkom i 1961 og fik på ingen tid trykkerimaskinerne til at løbe varme. Boghandlerne delte sig mellem dem, der lagde bogen frem på disken, og dem, der gjorde bogen til bukkevare, det vil sige lagde den under disken, så boghandleren måtte bukke sig for at fiske den frem til kunden. Bogen havde tegninger af Eiler Krag, f.eks. en nøgen mand med hovedet begravet i en lige så nøgen kvindes kusse – ikke et ord, som bogen brugte, for det ord havde endnu lavstatus. I bogens terminologi hed det, at ”manden kildrer kvindens clitorisområde”.

Parret blev kontaktet af Ekstra Bladet i 1967 på et tidspunkt, hvor de i nogle år havde haft en brevkasse i Femina, der handlede om samlivsproblemer af forskellig art, men som mere og mere drejede over i seksualemner. Det var Flemming Hasager, der henvendte sig til dem – Victor Andreasen havde netop forladt bladet, yderst overraskende, hvilket vi skal vende tilbage til i næste kapitel. Hasager sad tilbage som administrerende chefredaktør med Aksel Sjölin som den ansvarshavende. Sten Hegeler karakteriserer Hasager som ”flink og rar, om end noget farveløs

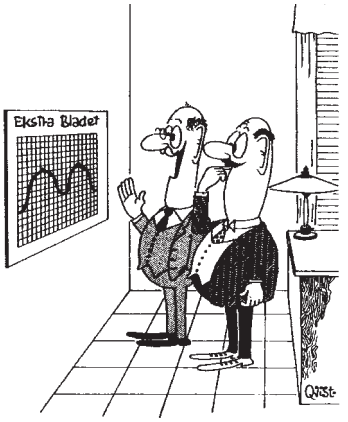

***Tegnerne** Qvist, Füchsel og Holbek begyndte deres vittighedstegninger i Ekstra Bladet i 1958. Flemming Holbek døde i 1972, Hans Qvist i 1983. Franz Füchsel tegner videre i jubilæumsåret. Qvists tegninger lever i udødeligt genbrug, ofte med en lille nutidig tillempning af teksten, hvilket fremgår af hans bidrag på flappen til bagsiden af denne bog. Ældre læsere kan genoplive 40 år gamle latterbrøl. Men tegningen på denne side er autentisk anno 1967-jubel over oplagsstigningen.*

– uden større visioner." Idéen med at få Hegelerne i spalterne var Victor Andreasens. Nu gennemførte Hasager den.

KROPPE I CLINCH

Brevkassen 'Spørg Inge og Sten' udviklede sig snart til en oplagsraket for Ekstra Bladet om mandagen. Jævnt hen 50.000 over dagligt vande, lød signalet fra salgsafdelingen. Et slagfærdigt bidrag til den øvrige, generelle oplagsstigning. Brevene væltede ind, i begyndelsen om lidt af hvert, men lige som i Femina hurtigt udviklet til en næsten 100 procent sexbrevkasse. Med svar i den kombination af social hjælpetjeneste, mekanisk brugsanvisning og festlig underholdning, der var Hegelernes facon, og som gjorde siden yderst populær.

Tiden råbte på frigørelse fra traditionelle tabuer. Tendensen havde rørt på sig fra 60ernes begyndelse. Større viden, bedre skolegang og især den voksende velstand animerede til opbrud også på det seksuelle område. Dæmonerne slap løs i små ryk, allerede længe før Lotte Tarp så yndefuldt promenerede sine bryster på stranden til ære for Ekstra Bladets fotograf i 1964. Året før havde den 21-årige Ulla Dahlerup startet sin løbebane som jagerpilot med kanonen rette mod et hvilket som helst moralsk eller politisk mål, hun fik på sigtekornet. "Hvorfor skal skolepiger i den kønsmodne alder ikke have taget mål til pessar, hvis de ønsker det?" spurgte hun i ungdomsbladet Eksponents decembernummer 1963. Skolelægerne måtte i gang: "Hvis ikke pigerne kommer til lægen, måtte lægen komme til pigerne," sagde hun. Der blev jublet, protesteret og grinet, og Ulla Dahlerup blev døbt 'den lille stænklap' med skæv henvisning til justitsminister Hækkerups mislykkede lap-forordning til bilernes baghjul netop det år. Hans stænklapper blev kasseret, men pessarerne kom. De illegale aborter blev færre. Og folk begyndte at løfte blikket frejdigere fra smugkikkeriet i tidens blomstrende, men illegale pornografiske litteratur. Censuren slap under mange jerimiader *Fanny Hill*, *Justine* og andre hidsige sager ud i det fri. Sidst billedpornoen og filmene, for det var alligevel det skrappeste: At skulle se på legemsøvelserne.

På Ekstra Bladets redaktion stillede Jens Jørgen Thorsen en dag med et videobånd. Det har været i videoens frugtsommelige år midt i 60erne. Thorsen var i nogle år bladets kunstkritiker, meget kompetent og velskrivende og selvfølgelig helt à jour og indforstået med tidens vildeste trends, Fluxus og den slags. Nu præsenterede han med begejstring og store armbevægelser en pornovideo, han havde hjembragt fra fjerne lande. Vi samledes en fem-syv hidkaldte i bladets mødelokale, som var uden vinduer og derfor kunne henligge i magisk mørke, mens vi så en uforglemmelig sort-hvid scene med en arabersheik og hans yndlingsdame fra haremet, elendigt optaget, formodentlig i et baglokale-studie til en eller anden lyssky Amsterdam-klub. Vi følte os som unger i en hemmelig hule i skoven, og jeg mindes mest teaterreporter Mette Hermansens stumme, forstenede blik på sheikens og damens gyng-gang. Thorsen var – som man kunne forvente – den første til at prise den nye løssluppenhed, og gjorde det med storslået overbevisning. Vi – musik- og kunstanmelderen – delte i en periode kontor i en Ekstra Blad-filial i Larsbjørnsstræde. En aften, mens jeg var midt i noget om Beethoven, kom han brasende ind,

***Der** findes få billeder af chefredaktør Harald Mogensen og hans politisk-økonomiske kommentator Victor Andreasen sammen. Men her er et enkelt snapshot taget med polaroidkamera i Victor Andreasen og Tove Ditlevsens have i Birkerød i 1959.*

direkte fra en kunst-oplevelse, stoppede op i døren og udbrød: "Nej. Jeg må hjem og kneppe først!" Så var han væk en halv time, kom glædestrålende tilbage og skrev, så det knitrede.

Men hårdt holdt det med den mere udadvendte omgang med seksuelle emner. Måtte man eksempelvis bruge det ord, Thorsen så begejstret fyrede af den aften i døren? En smagssag, måske. Det mente i hvert Rachel Bæklund, da hun skulle skrive om en konkurrence om prævention. Hun syntes, at ordet 'kneppe' var gammeldags. Udtjent. Det var der vist ingen, der brugte. Men det var det eneste ord, der stod for 'at gå i seng med hinanden' i Nudansk Ordbog. Så spurgte hun læserne. Hun skrev en filologisk gennemgang af de anvendte gloser: Bolle, knalde, hamre etc. og fortsatte: "Hvad skal vi vælge?" Da hun fik at vide, at Victor Andreasen ville have ordene strøget, flåede hun døren op til hans kontor og råbte: "Øv, din lille bange snerpe!" og tilføjer i dag, at det selvfølgelig var noget, der hang sammen med Victors katolske baggrund.

Det var en endnu mere speget sag at vise samleje*billeder* offentligt. Hvor 'slemme' skulle de være for, at der blev sagt nej? Ekstra Bladet blev i 1967 trukket i retten sammen med Politisk Revy på grund af et nærbillede af et par kroppe i intim clinch. Vurderingen af en testikels ydmyge tilstedeværelse skulle holdes op imod fotografiets kunstneriske helhedsværdi og udtryk. Byretten idømte dagbøder. Men Østre Landsret holdt på kunsten og frikendte.

I B.T. var pigerne fortsat iført tækkelig bh og trusser. Ekstra Bladet åndede lettet op over, at de nye toner, bladet selv havde været med til at slå an, nu kunne klinge friere, og gik videre ad den blottede bane.

STOP EKSTRA BLADETS PORNOSVINERI

I læserbrevkassen føjede man et motto til 'Spørg Inge og Sten'. Det lød: "Lykke er at vide, hvad der er normalt – og det normale har vide rammer".

Vi fik virkelig udvidet vores kendskab til, hvad der kunne være normalt inden for de vide rammer. En kvinde skrev ("på min mands vegne") og bad om et godt råd: Hendes mand fik stiv pik, når hun serverede leverpostej med sky, og "så vil han straks i seng med mig. Men vi må jo tage hensyn til børnene." Inge og Sten foreslog i deres svar, at de lagde børnene i seng og gemte leverpostejen til natmaden.

Brevkassen blev – i lighed med Erik Münsters lægebrevkasse – eksporteret til Norge og Sverige, hvor Dagbladet og Expressen fik fornøjelige indblik i danskens levevis, suppleret med lokale hjertesuk. I det hjemlige modtog Inge og Sten en del ophidsede og vrede protestskrivelser. "Det vil være særdeles ønskeligt, om I ender i HELVEDE", lød et håndskrevet og selvfølgelig anonymt brev. Der faldt også en henvendelse af fra Oehlenschläger-Selskabet, som kommenterede et læserbrev, hvor en indsender citerede et pornografisk digt af den danske nationalskjald og spurgte, om det virkelig kunne være rigtigt, at han var ophavsmanden. Inge og Sten bad læserne om hjælp, og det lærde selskabs formand bekræftede læserbrevskribentens formodning ved at citere digtet in extenso. Det meget kontante digt i ni vers er et 'Råd til en ung ægtemand', og versene bygger et lifligt samleje op, som slutter: "Og sprøjt så styrkesaften sund/dybt ind i grottens dunkle bund/Om du går frem ad denne vej/da siger hun dig aldrig nej."

Inge og Sten tilføjer i takkesvaret, at digtet kan synges, hvis man har lyst til det. På melodien til 'Det kimer nu til julefest'.

Det sidste har næppe stemt den opblomstrende, modaktionerende forening Unge Kristne mildere. De unge kristne demonstrerede ved flere lejligheder mod både Ekstra Bladet og Inge og Sten Hegeler med plakater og marcher gennem Københavns gader. "Stop Ekstra Bladets PORNOSVINERI – der sammen med Inge og Sten Hegeler har gjort Danmark til: Verdens veneriske SEX-SKRALDESPAND!" lød et af opråbene. Men fans af læserbrevkassen var i flertal. Også blandt folk, der ellers ikke altid var lige henrykte for Ekstra Bladet. For eksempel skrev Klaus Rifbjerg i en kronik i Politiken 2. juni 1968: "Morsommere og mere oplivende brevkasse-læsning end Inge & Sten Hegelers i Ekstra Bladet skal man lede længe efter." Et halvt år efter brugte Leif Panduro sin faste klumme i Politiken til at skrive, at Inge og Sten har æren for, at "en del af vort ulidelige kønsrollemønster med brunstige mænd og dånefærdige damer er ved at gå i opløsning."

Det var fint at høre fra partneren i den anden ende af bladhuset. Men det var sådan set mere bemærkelsesværdigt, at et internt notat i Det Berlingske Hus lød: "Fra at være en kopi af B.T. er det lykkedes Ekstra Bladet under en ny redaktion at skabe sig en markant profil. Den kraftigt gennemførte boligkampagne og et udstrakt erotisk frisind har givet Ekstra Bladet sit eget billede i folks bevidsthed."

Opmærksomheden omkring Inge og Stens brevkasse havde dominoeffekt. I begyndelsen af 1969 var Sten Hegeler inviteret til at holde en række forelæsninger på Københavns Universitet. Undervejs foranstaltede han en lille undersøgelse

med spørgeskemaer til anonym besvarelse for at få kortlagt et af de spørgsmål, der også i Ekstra Blad-spalterne blev diskuteret med flid: Er clitorisorgasme det eneste saliggørende for en kvinde? Eller: "Har du nogensinde fået udløsning, udelukkende ved, at en penis bevægede sig frem og tilbage i din skede?" som et spørgsmål lød til 94 kvinder, der deltog. Det havde 80 procent aldrig.

Udenlandske medier fangede budskaberne fra 'Uncensored Denmark', som der stod under et billede af en pornoshop i en rejsebrochure fra Tjæreborg Rejser. I foråret bragte det store franske ugeblad ELLE en opbragt artikel om Inge og Stens aktiviteter. En bog baseret på læserbrevene var blevet oversat til fransk. Reaktionen fra ELLEs medarbejder blev formidlet til Ekstra Bladets læsere i en artikel af Suzanne Brøgger, som fortalte, at skribenten var blevet rasende og havde kylet bogen hen ad gulvet – "panikslagen over Inges og Stens hemmelige våben 'massageapparatet', som i flæng anbefales til alle kvinder, både dem, der er for varme og dem, der er for kolde."

SKILSMISSE FRA EKSTRA BLADET

"Vi kan aldrig skilles" lød overskriften på et interview med Inge og Sten i det socialdemokratiske Ny Tid i maj 1969. Og underrubrikken: "Vi er blevet en institution og på den måde fanget af samfundet".

Skilt fra Ekstra Bladet blev de i hvert fald. En skilsmisse af de højtråbende.

Den gigantiske strøm af breve – mellem 500 og 1.000 om ugen – indeholdt mange fra ensomme, der søgte kontakt. Det førte til et forslag om at bringe brevene i en særlig kontakt-brevkasse. Den nye brevkasse rykkede ind på mandags-siden, og 'Spørg Inge og Sten' blev flyttet til onsdag. Nyskabelsen debuterede mandag 12. april 1971.

***På** Ekstra Bladet havde man fået øje på Inge og Sten Hegelers brevkasse i Femina og købte den over, for at de kunne fortsætte deres pædagogiske indsats i avisudgave. Inge var tyskfødt, og Sten søn af Poul Henningsen, født uden for ægteskab og bærer af sin mors efternavn. De to havde mødt hinanden, mens hun studerede psykologi og han var ansat som psykolog i reklamebureauet Harlang & Toksvig.*

Den holdt ikke mange uger. Ikke fordi den var en fiasko. Men fordi der skete følgende: En læser skrev til brevkassen. Han reagerede på en artikel, som Ekstra Bladets læge Erik Münster havde skrevet nogle uger tidligere. Erik Münsters artikel handlede om hunde- og kattebid, og hvad man kunne risikere ved den slags. Anledningen var, at en schæferhund havde skambidt en baby, den havde været alene med i et hus i Odense. I en bisætning nævnte Erik Münster, at bid mennesker imellem i sjældne tilfælde også kan give komplikationer. Artiklen havde fået som overskrift "Pas på elskovsbid i sengen" med underrubrikken "Selv mindre bidsår kan føre til dødelige infektioner". Det syntes læseren lød faretruende og skrev til Inge og Sten: "For nylig faldt min kone over en annonce for Ekstra Bladet. Vi så også løbe-

side 12 mandag den 14. juni 1971 EKSTRA BLADET

HAR DE PROBLEMER OG BESVÆR MED DERES SAMLIV

Dr. Erik Münster starter i Ekstra Bladet den første brevkasse, som udelukkende behandler samlivets mange problemer

AF LIZBE SUNDGÅRD

SEXTERNIK DEL AF SAMLIVET

DE FLESTE PATIENTER FEJLER IKKE NOGET

TEENAGERNES PROBLEM

NY LÆSER-SERVICE I EKSTRA BLADET OM SAMLIVETS MANGE PROBLEMER

Da Inge og Sten Hegeler var blevet fyret under så dramatiske omstændigheder blev stofområdet lynhurtigt overladt til bladets lægemedarbejder Erik Münster. Det meddeltes i en kort introduktion. Den flittige doktor gik mindre provokatorisk og mere klinisk til værks i sine gode råd om samlivsproblemer. Men Münster var langtidsholdbar. Stadig i gang i spalterne efter årtusindskiftet.

sedlen, hvor en læge advarede mod elskovsbid i sengen. Det opskræmte min kone, for det hænder da tit, at vi gnaver lidt i hinanden. Men selv om hun normalt lytter efter, hvad jeg siger, og overvejer det, var det svært at feje doktorens ord til side som det vås, det er. Eller hvad mener I?"

På det spørgsmål svarede Inge og Sten: "Vås? Det har De helt ret i." Men så tilføjede de, at det var overskriften på artiklen, der gjorde det til vås. "Vi vil også gerne forsvare den pågældende læge og sige, at vi går helt sikkert ud fra, at det ikke er med hans vidende og vilje, at den lillebitte snak om elskovsbid blev trukket så kraftigt frem i overskrifter, annoncer og løbesedler. Det er nemlig den fremdragning, der gør det til vås."

Deres svar kom aldrig i avisen. Flemming Hasager standsede det. Der var ingen grund til at lufte intern kritik offentligt. Så gik tingene op i en spids. Svaret var egentlig en del længere, Inge og Sten havde allerede skåret deres svar ned efter anmodning fra Hasager – blandt andet skrevet: "Der er journalister på Ekstra Bladet, som på det bestemteste vil frabede sig at være medansvarlige for de ting, som vi skriver. På samme måde er vi absolut ikke altid enige i synspunkter, der fremføres af andre medarbejdere." Hasager sagde: "Skær det kritiske ud". Men det ville de ikke. Så gik man til gaflerne – som man gør i den slags situationer, hvor der skal gøres forsøg på at bløde op: Frokost. Det foregik på Hafnias restaurant i Vester Voldgade (det var et par år før Hafnias katastrofebrand). Inge og Sten, Hasager – og Victor Andreasen, som netop var vendt tilbage til Ekstra Bladet, det vil sige lige før: Ifølge Sven Ove Gades Victor-biografi *Ulanen* begyndte Victor Andreasen først tre dage senere, 8. maj

1971, hvor han ved et møde med redaktionssekretærerne proklamerede, at Ekstra Bladet nu skulle overskride nye grænser.

Frokosten fandt sted på befrielsesdagen 5. maj. Den blev dramatisk. Ifølge Sten Hegeler skændtes de to parter så bravt, at tjeneren måtte tysse på selskabet. Ingen forsoning.

Den følgende mandag var breve og svar fjernet fra siden og erstattet med en annonce. Inge og Sten sagde op. Det skete efter en kort heftig brevveksling, hvor Sten Hegeler blandt andet skrev til Hasager: "Hvem i hede, hule syv små hjem skal forhindre et pressens diktatur, hvis pressens hårde halse selv piber som små skoledrenge, når de får dada? Og undertrykker kritikken…"

En meddelelse i Ekstra Bladet, underskrevet 'redaktionen', men tydeligvis formuleret af Victor Andreasen, fortolker situationen anderledes. Meddelelsen begynder sådan: "Ekstra Bladet har nu fundet det rigtigt at afvikle Inge og Sten Hegeler som redaktører af den brevkasse, hvis hovedemne er seksualteknik. Brevkassen indledtes i 1967 og havde dengang en mission. Men i dag skriver vi 1971, og ægteparrets emnekreds synes efterhånden udtømt. I hvert fald er indholdet så lidet varieret, at man nødvendigvis må få det indtryk, at der er færre variationsmuligheder inden for den gren af gymnastikken, som er ægteparrets speciale, end inden for den almindelige, jævne motionsgymnastik…" Og brevet slutter: "Ekstra Bladets redaktion er naturligvis ikke ubekendt med, at ægteparret Hegeler vil hævde og har hævdet, at de har sagt op på Ekstra Bladet, fordi der er blevet foretaget indgreb i deres ytringsfrihed. Hertil er kun at sige, at ægteparret på dette punkt har røbet en utrolig naivitet og har forvekslet et stort moderne dagblad

PILFINGER DER IKKE SKUFFER I SENGEN

KÆRLIGHEDS KARRUSELLEN

Min kone var en forfløjen tøs, og en rovfuld hjalp ikke ret længe ad gangen. Nu vil jeg ha' en trofast pige, der kan li' at hæle og kramme

MIDDELFART Min kone var meget forfløjen og udsøgende, og hun var mig utro den ene gang eller den anden. Den første gang, jeg opdagede det, gav jeg hende en ravfuld, men det hjalp ikke ret lang tid, så var hun ude at fejte igen. Og så tosprede hun sit hår og kom så meget lak i, at det lignede et bundt rishrænde. Det kunne jeg heller ikke holde ud, så jeg var egentlig ikke så ked af det, da hun endelig blev halt væk. Men vi havde tre små børn, som jeg måtte tage mig af, og jeg vil da gerne indrømme, at det var dræt i starten. Nu er det 19 år siden min kone forduftede, og børnene er blevet 15, 14 og 11 år, så nu er det som om, det hele letter. Jeg har et godt job ved kommunen og en lejlighed, så vi kan ikke klage, men det kan ikke nægtes, at jeg savner en kvinde i huset. Det gør børnene selvfølgelig også, og jeg er sikker på, at de vil tage meget pænt imod den pige, som jeg forhåbentlig finder gennem KK. Jeg er en kraftig mand på 41/174 og jeg kommer fra landet. Det skal du også holde, for jeg synes, at piger fra byen er så krævende. Du skal ikke være bange for, at det er en husbestyrerinde, jeg søger, for jeg har klaret alt det huslige i så mange år, så det er ikke der, skoen trykker. Da jeg blev alene med ungerne kunne jeg intet som helst, men når vi var på besøg hos andre, gik jeg med damerne i køkkenet, og det varede ikke længe, før jeg havde fået lavet dem medkundskab af. Jeg har da også haft konfirmation, hvor jeg selv lavede al maden, og den var der ingen, der klagede over. Du må gerne have børn selv, og jeg kan love, at jeg ikke skal gøre forskelpå dem og mine egne. Engang boede jeg sammen med en pige, der havde fem børn, og det gik sømmend meget godt med alle de unger. Men konen var ikke ret stærk, for om aftenen, når jeg kom hjem fra arbejde, stod maden udenfor på køkkenbordet, og musene sprang omkring. Det hed jeg mig bestemt ikke om, og efterhånden gad jeg ikke gå i seng med hende, fordi jeg synes, hun var en sjuske. Det blev hun selvfølgelig sur over, og så tævede hun mine børn og forlangte alt for meget arbejde af den store. Så synes jeg det kunne være nok, og så flyttede jeg med mine unger. Men siden vil jeg aldrig behandle andres børn. I det hele taget er jeg meget fredsommelig og ær. Der skal meget til for jeg bliver gal, men så bliver jeg det også for alvor. Jeg er ret beskeden og stiller ikke mange krav i det daglige, men jeg kan godt lide at der er lidt spænding om aftenen. Det bedste, jeg ved, er at sidde i sofaen og kule med den pige, jeg kan lide. Men i mangel af en sød pige, har jeg i alt er lang tid måttet nøjes med at se fjernsyn. Jeg er noget af en gullinger, så du må kunne lide, at jeg røver dig, og jeg kan love at du ikke bliver skuffet over mig i sengen. Jeg hører ikke til dem, der lige hopper på og så bliver tørslig på et øjeblik. Jeg elsker at hæle og kramme, og jeg bilder ikke du synes, det er noget grisert at gøre det med bangen. Du skal bare være en sød, troefast og nærlig pige, der er villig til at flytte sammen med mig. Jeg skal nok selv tage ansvaret for mine børn, og jeg ved, at mange kvinder bliver skræmt ved tanken om tre unger. Men jeg kan garantere dig, at mine både er sødt og villige og vant til at tage fat. Min yngste har er skrt kontaktbehov og en del besværligheder i skolen, så hun trænger meget til en pige, der virkelig vil tage sig af hende. Vi lever stille og roligt, og jeg holder af at tage på en ferietur og allerhelst at flyve en tur sydpå, når der er penge til det.
Kontaktmærke KK 67461

ET TRÆLS SEXLIV

VEJEN / SYDJYLLAND Når man, som os, har været gift i 13 år, begynder sexlivet at skal dunse trækket, så hvis du kun vil være sammen med min kone, er det også i orden, bare jeg må få lov at se på. Vi håber, du kan komme og besøge os i weekenderne, så vi kan hygge os med lidt god mad og et glas vin. Det er vist ikke sagen at gå ud på restaurant, når man er tre, og det er heller ikke noget, vi egentlig bryder os om. Vi gør meget ud af familielivet med vore tre børn, holder af lange traveture og elsker mustik. Hos os er der tryk på stereoanlægget fra morgen til aften. Måske har du andre interesser, som du gerne vil dele med os, og vi vil gerne prøve nye ting. Du skal bare være en ganske almindelig, jævn og venlig pige på 18-25 år, og meget gerne lyshåret. Er du enlig mor, skal det ikke afholde dig, for vi skal nok få det dejligt sammen — hele flokken.
Kontaktmærke KK 67529

KØBENHAVN / HELE LANDET Jeg er en enlig mand, der søger en tolerant dame bekendtskab. Selv er jeg en almindelig arbejder, men jeg har intet imod, at De er lidt bedre stillet, f.eks. selvstændig forretningsdame eller lignende. Jeg er 52/180, slank, enlig og med et pænt udseende.
Kontaktmærke KK 67459

REDIGERET AF LIZZIE BUNDGAARD OG MARIANNE MARTENS

***Kærlighedslivet** i alle tænkelige afskygninger blev ikke forsømt, fordi Inge og Stens brevkasse var kasseret. Foruden Erik Münsters flittige, fortsatte virke dukkede 'Kærlighedskarrusellen' op til husvalelse for høj og lav af alle observanser. De to skrappe journalister Lizzie Bundgaard og Marianne Martens gjorde brevkassen til varm og livskraftig rådgivning og meningsudveksling, senere efterfulgt med succes af Rachel Bæklund.*

med et gymnasiastblad eller et kirkemenighedsblad." Victor Andreasen uddybede argumentationen ved det faste chefredaktørmøde med medarbejderforeningens bestyrelse 25. maj, hvor han sagde: "Inge og Sten lider af galopperende storhedsvanvid… de mente, de simpelthen kunne skrive hvad som helst, der passede dem, i bladet, og heri var vi afgørende uenige. De udtalte, at de i øvrigt mente, at Ekstra Bladet var et lorteblad. I dette blad ville de have, at deres brevkasse skulle være en stat i staten, og jeg spurgte dem naturligvis, hvorfor de ville være tilknyttet et lorteblad." Victor Andreasen sagde desuden, at Inge og Sten Hegeler havde påstået, "at de ikke på forhånd var blevet underrettet om reklamen om 'Knald i låget'… Jeg synes, at denne reklames ordlyd i dag virker endnu mere rammende."

Victor var 'back in town'. Af meddelelsen til læserne fremgik det, at kontaktbrevkassen ville fortsætte 'i forbedret form', og at den 'seksualmedicinske' brevkasse ligeledes skulle føres videre. Men "Denne brevkasse skal ikke redigeres af psykologer, men af personer med lægeuddannelse eller af en journalist, hvis speciale er medicinsk og andet stof af lægelig karakter."

Få uger efter begyndte Erik Münster en 'Samlivs-brevkasse', der erstattede 'Spørg Inge og Sten'. Og nogle måneder senere var en af bladets skrappeste reportere, Lizzie Bundgaard i gang med 'Kærlighedskarusellen', der tog 'Kontakt'-idéen op igen.

Vreden og skuffelsen over sammenbruddet sad stadig i Sten Hegeler, da han i 1998 skrev erindringsbogen *Va sae jeg*. Han genopfrisker sit og Inges første møde med Victor Andreasen. Det fandt sted i forbindelse med, at Hegelers egen læge, der hed Knud Nørvang, blev kåret af Ekstra Bladets læsere til 'Årets læge'. "På mig virkede han affabel og glat," skriver Hegeler om Victor Andreasen, "men også lidt som en oprejst, svajende slange, klar til hug." Inge havde sin egen oplevelse: "Jeg har tit været ude for mænd, der klædte mig af med øjnene… Victor Andreasen var helt inde og rage på skelettet."

EN FINGER PÅ PULSEN

I den konstante og undertiden ganske støjende ind- og udvandring af medarbejdere på Ekstra Bladet var der utrættelige konstanter. Også en, der med nærmest åndeagtig diskretion bevægede sig gennem redaktionslokalerne, når han sjældne gange var til møder eller kom for at aflevere sit stof egenhændigt. Det var lægen Erik Münster.

Vi har i 1. bind af denne krønike hørt, hvordan han som stud.med. i 1952 tilbød artikler til avisen, men fik det elskværdige svar fra chefredaktør Ole Cavling: "Vi synes ikke rigtig, det er noget for os…" Sandheden var vel, at man havde lægen Rahbek Østergaard som fast leverandør af gode råd på området og ikke brug for yderligere. Rahbek Østergaard havde været læge-brevkasseredaktør på Ekstra Bladet siden 1931. Men Münster prøvede igen nogle år senere og fik antaget forskellige artikler, dengang med efternavnet stavet med 'ø' og ikke med 'ü', som der egentlig står på hans dåbsattest. Sagen var, at hans sønderjyske slægtsnavn var med 'ø'. Det tyske 'ü' var en reminiscens fra før Genforeningen i 1920, pålagt familien af de tyske myndigheder, 'ø'et en familiestolt, national flaghejsning efter Genforeningen. Men Münster valgte altså genforening med sin dåbsattest.

Fra 1. januar 1959 hed bladets faste lægemedarbejder Erik Münster. 29 år, på vej videre mod en specialuddannelse som øre-, næse- og halsspecialist og hospitalstilknytning til Rigshospitalet. Og især: En journalistisk løbebane af de usædvanlige – som kollegaen Rud Kofoed formulerede det med sin elegante pen ved Münsters 70 års dag i år 2000: Et liv med "den ene finger på pulsen og den anden på tastaturet."

Ved samme lejlighed kunne Münster i sit arkiv konstatere 15.264 artikler skrevet over godt 40 år. Et arkiv, som fra starten var etableret med en systematik og konsekvens, der kunne have gjort ham til Det kgl. Biblioteks redningsmand, hvis man havde haft ham ansat i sidste halvdel af 1900-tallet, hvor 3.000 af bibliotekets mest uerstattelige værker sivede ned i håndtasken hos en af de noble medarbejdere. Ved udarbejdelsen af Ekstra Bladet Classic – jubilæumsnumrene i anledning af bladets 100 års jubilæum 12. februar 2004 – ringede jeg Münster op for at få dato på en artikel og billedserie, han engang havde lavet om en hjerteoperation på et barn. Han havde svaret efter 60 sekunder: 2. januar 1958. Ellers noget, jeg ville vide?

Den effektive dr. Münster havde journalistisk sans. Ud over brevkassesvar på spørgsmål om ligtorne, menstruation og hovedpine kunne – og kan – han med dags varsel koble sig på nyhedshistorier om Reagan, Kim Larsen, Dudley Moore, prinsesse Alexandra eller Peter Schrøder og aflevere artikler om de pågældendes polyp i tyktarmen, bugspytkirtel, klumpfod, kejsersnit eller hjertetilfælde (tjek selv rækkefølgen). Hverken den journalistiske tæft eller de 15.264 artikler forhindrede nogle år før årtusindskiftet Dansk Journalistforbund i at spørge Erik Münster, om han kunne leve af journalistik, da han i denne lidt sene alder søgte optagelse i Journalistforbundet. Det var en forudsætning for medlemskab. Det mente Münster nok han kunne – selv om han også havde sin specialistpraksis kørende for fuldt blus. Hans brevkasse og artikler blev nemlig – i lighed med Inge og Stens – eksporteret til udlandet. De blev trykt i over 80 dag- eller ugeblade i Skandinavien. Forretningssans mangler han heller ikke.

I 1992 fik Erik Münster Victor-prisen – brostenen med navnet indgraveret, en check plus en gratis overnatning på Hotel Dania i Silkeborg, Victor Andreasens hjemby. Münster brugte straks beløbet på at indstifte Münster-prisen, som siden årligt er tildelt to medarbejdere, der har præsteret noget særligt.

***Erik** Münster kvitterede i 1992 for egen indsats, overdådig spalteplads og ikke mindst netop modtaget Victorpris med at donere en pris i eget navn: Münster-prisen. Den gik det år til Birgit Rostrup og Hans Bjerregaard. Her ser vi den flinke giver i 1995 med årets to modtagere: Den flittige reporter Anne-Mette Gregers og bagsidens krølhjerne Anders Lund Madsen.*

Nyheden i 1966 om kronprinsessens forlovelse med Henri de Monpezat blev af flere kaldt 'århundredets solonyhed'. Måske en sandhed for royalt interesserede. Nyheden i sig selv var nok knap så afgørende for verdenssituationen som f.eks. mordet på ærkehertug Franz Ferdinand i Sarajevo i 1914. Lige meget. Den ekstraordinære indsats på redaktionen af alle - fra Bro Brille til Per Hanghøj blev værdsat, ikke mindst af læserne, som plyndrede kioskerne for eksemplarer af dagens avis. Natten til fredag 2. september var dørene mellem Ekstra Bladet og Politiken nærmest forseglede, for at nyheden ikke skulle sive i utide til morgenavisen. En minimal usikkerhed om nyhedens holdbarhed førte til, at de to første ord på forsiden i sidste øjeblik blev byttet om fra 'Margrethe forlover…' til det spørgende 'Forlover Margrethe…'

FORLOVER MARGRETHE SIG MED FRANSK GREVE

Den 26-årige tronfølgers udkårne er den 32-årige franske grev Henri Marie Jean André de Laborde de Monpezat, der er diplomat i London

Ekstra Bladet

FREDAG 2. SEPTEMBER 1966
Nr. 148 — 63. årgang — 30 øre

PARIS (Ekstra Bladet) — Danmarks tronfølger, prinsesse Margrethe, har forlovet sig, oplyses det over for Ekstra Bladet fra pålidelig kilde i Paris i nat.

Den udkårne skal være en ung fransk greve.

Den officielle deklaration af forlovelsen ventes inden for nærmeste fremtid.

Margrethes kommende gemal er tredje ambassadesekretær ved den franske ambassade på Knightsbridge i London.

Denne plads besiddes af den 32-årige greve, Henri Marie Jean André de Laborde de Monpezat. Margrethe er for nylig fyldt 26 år.

Stor hemmelighed

Stor hemmelighedsfuldhed vil altid omgive en begivenhed som en kongelig forlovelse, og det ikke mindst i Margrethes tilfælde.

Det er første gang, den kvindelige tronfølger i Danmark sætter landet i forbindelse med et andet land på ægteskabsdagen. Imidlertid vil kun den allernærmeste familie og så selvfølgelig den danske regering vide besked. Regeringens godkendelse af et sådant giftermål er nemlig en betingelse. En vigtig grund til stor hemmelighedsfuldhed er, at protokolreglerne, dvs. opskriften på, hvordan to unge oplever sig gamle over for hinanden, kræver en hel masse formaliteter, før en forlovelse kan blive kendt.

Det ville standsend ikke have været særlig svært for Margrethe at „svømme" lidt i al diskretion. Det vides, at de to opholdt sig i samme by, både da Margrethe studerede ved Sorbonne i Paris i 1948, og senere da hun fulgte sociologiske studier ved The London School of Economics. Margrethe har altid været en glad deltager i ung selskabelighed, og hun har haft tilstrækkelig ben i næsen til at leve et liv også uden for de mere officielle cirkler.

Den unge greve er i øjeblikket som sunget i juralen. Han har nemlig ferie, og den ferie beskytter den franske ambassade i London så godt, at man afviser at oplyse hans ferie- eller familieadresse.

Lærd og belæst

Det er ikke usandsynligt, at grev Monpezat har været eller måske er i Danmark i sin ferie. Et københavnsk hotel menes at have huset en gæst, der skrev sig ind under Laborde. Det var for en lille uge siden.

Grev de Monpezat er født den 11. juni 1934. Han er lige så lærd og belæst som Margrethe. Hvor hun med iver har dyrket arkæologien, har han studeret klassisk litteratur, og det har givet ham en universitetsgrad. Samtidig har han en diplomeksamen fra l'Ecole Nationale, hvor han har lært sig sprogene kinesisk og vietnamesisk. Her er i hvert fald et punkt, hvor han er Margrethe overlegen. Der bliver ikkeret ikke mange at snakke vietnamesisk med i Danmark.

Grev de Monpezat afsluttede sin eksamen den 10. december 1962. Tre uger efter sad han i en stilling som diplomat i det franske udenrigsministerium på Quai d'Orsay i Paris tilknyttet den orientalske afdeling.

1964 blev han attaché ved ambassaden i London og senere forfremmet til tredje sekretær.

Amalienborg næste station

Det forlyder, at grev de Monpezat, når han har afsluttet sin ferie, vil genoptage sine studier i Paris, men det kan jo være, at det ikke er studier i Paris, men Amalienborg, der bliver grev de Monpezats næste station i livet.

Grev de Monpezat bor faktisk to steder. I London behøver han en luksuslejlighed i det fornemme West End på Bryanston Square, hvor chauffeur i dyre biler hver morgen henter herskabet ind til City. Det fredelige tov har i midten en statelig have. En natteryal kunne faktisk lige så godt synge på Bryanston Square som på Berkeley Square, som den kendte evergreen beretter om.

I Paris har grev de Monpezat en stor lejlighed i forstaden Bourg-la-Reine.

Grev de Monpezats familie bor, så vidt vides, på et slot i Sydfrankrig.

Tronfølgerens, prinsesse Margrethe — vælger sig en fransk greve som prinsgemal.

1966-1967

MIT KONGERIGE FOR EN SOLONYHED

TELEGRAM: HAN ER FRANSK GREVE

”Prinsessen er lykkelig stop han er fransk greve stop han er tredje ambassadesekretær i London stop Bro Brille stop”.

Årets nyhed 1966 ankom pr. telegram. Fra det fjerne østen – lige som den nyhed, som bragte Ekstra Bladet til verden i 1904. Denne gang var det ikke en krig, vi fik nyheden om. Men en kongelig begivenhed: Kronprinsesse Margrethe havde fundet manden i sit liv.

Yngre generationer, der har oplevet udslaget af dansk totalhysteri omkring kronprins Frederik og australske Mary Donaldson i begyndelsen af dette årtusind, vil kunne begribe, hvilken opsigt det vakte, da Ekstra Bladet 2. september 1966 kunne male hen over forsiden: FORLOVER MARGRETHE SIG MED FRANSK GREVE. De opmærksomme hæftede sig ved, at overskriften var formuleret som et spørgsmål (ganske vist uden spørgsmålstegn, for det er af en eller anden grund fy-fy i klassisk, journalistisk rubrik-terminologi). En antydning af sikkerhedsnet mente man måtte spændes ud. Redaktionen var kun 99,9 procent tryg ved nyheden. Fra hoffet blev den da også dementeret i allerførste omgang. Men der gik ikke længere end til samme eftermiddag, før bekræftelsen kom. Den følgende dag skrev Victor Andreasen i sin leder, at Ekstra Bladet med den forside kunne ”gøre krav på at have bragt den største solonyhed, der er fremkommet i dansk presse i årtier, ja måske den største solonyhed i dansk presses historie.” Euforien var til at tage at føle på. Da Ekstra Bladet i 1933 ad sindrige veje havde skaffet sig nyheden om Haag-domstolens afgørelse om Østgrønlands tilhørsforhold, blev det kaldt ‘årtiets solonyhed’ (se bd. 1, s. 164). Nu var det så noget i retning af ‘århundredets’.

For Ekstra Bladet et gjaldende trut i festhornet oven på bladets egentlige og virkelige gennembrudsstykke: Boligkampagnen.

Telegrammet med solonyheden kom altså fra Bro Brille, hof- og altmuligt-reporteren med døbenavnet Sven Sabroe. Han sendte meddelelsen fra Bangkok, og det vil være forkert at sige, at han havde snuset sig til nyheden med møjsommelig research. Den kom ganske gratis til ham, hvisket i hans øre af udenrigsminister Per Hækkerup. Folketingets finansudvalg var på rejse, og Bro Brille var med for at botanisere, hvad der kunne være af gode historier i kølvandet. Forklaringen på, at Hækkerup vidste, hvad der var i gære i kongehuset, var, at den kommende dronnings

forlovelse var et statsanliggende, der skulle gennem lakmusprøven i regeringen. Og forklaringen på, at han hviskede nyheden til Bro Brille, var, at han ville jokke Krag over tærne. Statsministeren havde netop skåret en ordentlig luns af hans kompetenceområde, nemlig markedsøkonomien, som han havde givet til Tyge Dahlgaard, den nye handelsminister. Det skulle hævnes. Han vidste, at Krag så frem til at aflevere den store forlovelsesnyhed under sin kommende trontale ved folketingets åbning første tirsdag i oktober.

Den fornøjelse skulle han ikke have. Den ville Hækkerup gerne skænke til Ekstra Bladet. Specielt til Victor Andreasen, hans gamle studiekammerat. Han ledsagede sin betroelse til Bro Brille med et: "Send dette til Victor". Den Victor, om hvem han tre år tidligere fnysende havde sagt til sin departementschef Jens Christensen: "Den mand skal fan'me ikke skrive en eneste af mine taler!" (Se s. 66). Men her kunne Victor altså bruges. Bro Brille sendte i øvrigt ikke telegrammet til Victor Andreasen, men til Flemming Hasager, som han personligt havde det bedre med.

Der var gået fem dage fra telegrammets ankomst, til historien kom på forsiden. Telegrammet lød som lidt af et quiz-spørgsmål. De politiske medarbejdere blev sat i bevægelse. Poul-Ove Kühnel kringlede sig igennem en snak på fransk med en ansat på den franske ambassade i London, og Per Hanghøj blev sendt på lynekspedition til London, hvor 'tredje ambassadesekretæren' viste sig at være en mand ved navn Henri de Laborde de Monpezat, pt på ferie i Frankrig. Hanghøj strøg videre til Paris, hvor han opsporede en Monpezat-adresse i Paris. Men dér kunne en gartner kun fortælle, at huset var beboet af en bror til Monsieur Henri. Alt i alt var oplysningerne alligevel nok til, at artiklen kunne skrives. Hvad den så blev. Per Hanghøj kom til at tegne nyheden. Bro Brille måtte af hensyn til Hækkerup udadtil holde kæft med, hvordan og hvorfra han havde fisket nyheden. Senere blev den en af Bro Brilles stolteste beretninger.

__Den__ 20-årige, nyansatte John Lindskog blev tidligt fredag morgen 2. september 1966 ekspederet til Fredensborg Slot for at lodde den kongelige reaktion på samme dags nyhed om Margrethes forlovelse. Han så en intetanende kong Frederik stryge mod København i bil, men kort efter komme tilbage: Chaufføren havde set Ekstra Bladets løbeseddel undervejs. Før frokost kom Jens Otto Krag til Fredensborg. Efter hans møde med de kongelige spurgte unge Lindskog ved den ventende ministerbil: "Er EBs nyhed korrekt?" Krag: "Jeg kan efter mit møde med Hans Majestæt bekræfte…"

NASH – SIT EGET DIGTERVÆRK

Den 'historiske' solonyhed om kongelig forlovelse havde i samme periode sin underskov af små solonyheder, der ramte forsiden. Solonyheder er salt til ægget for aviser, der som Ekstra Bladet lever af løssalget, hvor øjet skal fange plakat og forside, og hånden gribe spontant til tegnebogen: – Hvad er nu dét, de har fundet ud af?

I gag-genren var multikunstneren Jørgen Nash fast leverandør på livstid af historier om Den lille Havfrues afhuggede hoved. Hugget var faldet i foråret 1964. Gennem et par år lykkedes

det Nash med tilforladelige finter at plante en hel digtcyklus af skrøner omkring sin egen indsats med nedstrygeren. Med en foreløbig kulmination i maj 1966, da han puffede skylden fra sig indtil videre og med stemmen smurt som en overstadig tupperware-sælger fortalte Ekstra Bladet om sin bekendte, friherre Hans Ulrich van der Krone, der havde begået mordet, og som snart ville overrække hovedet til kong Frederik og dronning Ingrid på Amalienborg. Nash vidste naturligvis, hvor det befandt sig, men han var loyal over for sin ven friherren og tav. Frederik og Ingrid fik ikke besøg, og Nash kunne endnu i slutningen af 90erne med åbenhjertige bekendelser lokke frømænd til at plumpe i Utterslev Mose efter havfruehovedet. Det imponerende navn på morderen blev i Nashs senere versioner til Ulrich van der Plat und Krone.

Jørgen Nash er ufortjent glemt som en lys digter i slægtskab med Jens August Schade. I Ekstra Bladets historie husket som utrættelig leverandør af happenings, tilgået bladet i kraft af dels hans makkerskab med avisens periodiske kunstanmelder Jens Jørgen Thorsen, dels et nært venskab med Victor Andreasen. Nash, hans bror, maleren Asger Jorn og Victor Andreasen var ungdomsvenner. Oprindelig fra samme by, Silkeborg.

Vi vil senere møde Nash i samspil med Thorsen og Ekstra Bladet under fælles forpostfægtninger med dansk kulturlivs bastioner.

Hos Nash og Thorsen huserede vildskaben og uberegneligheden som irrationel underfundighed. Hos Victor Andreasen var de samme egenskaber tilført snerten af vrede og sarkasme. Og en mere bidsk humor. Det var den side af ham, der pludselig blev udløst med eminent præcision i Ekstra Bladets side 2, den faste side med leder og Dagens Debat, der stadig eksisterer som tumleplads for meninger og uforskammetheder (se s. 86-87).

GANGSTERMETODER PÅ CHRISTIANSBORG

Der var ikke havfruemord og lignende kunstneriske solobaskere til hver eneste dags forside. Men så var Christiansborg leveringsdygtig. Det politiske familielivs intriger, manipulationer, bagholdsangreb, manøvrer, knivstikkerier, sladder og skandaler var en rislende kilde til historier, der var forsider værd. Ikke kun som pauseklovneri ind imellem de tunge, regulære politiske nyheder. Men ofte som tændsatser til afgørende beslutninger og kursændringer i de politiske processer.

Blandt de reportere, der snoede sig som ål i mudder på Christiansborg, var den politiske reporter Bent Juhl – allerede omtalt side 26 ff. I sin bog *Bladet fra munden* har han selv beskrevet det gensidige jagtforhold, der bestod mellem ham og enkelte politikere. Han jagtede nyheder. De jagtede ham for at plante nyheder. Tit for at kunne genere andre politikere. Og tit sådan, at den nyhed, der havnede på forsiden, var en biomstændighed til det egentlige formål – som i tilfældet med nyheden om Margrethe og Henri de Monpezat. Den historie kom som et brag af en sensation i offentligheden, men blev sluppet løs som et temmelig fedtet chikaneri mod en statsminister fra hans udenrigsminister.

Per Hækkerup var i sine skiftende toppositioner i stadig bevægelse som indpisker, brutal nævekæmper og manipulator. Måske ikke værre end så mange andre, men for politiske reportere som Bent Juhl en oplagt mod- og medspiller.

***Den** politiske reporter Bent Juhl (f. 1921) var i selskab med helte på sit kontor. I rammen på væggen hænger Frejlif Olsen, Ekstra Bladets legendariske, tidlige chefredaktør. Og ved siden af ham: Lenin i legemsstørrelse med Ekstra Bladet inden for vesten, mens Juhl har sikret sig Pravda. Juhls blik antyder nu ikke den store beundring.*

Historien fra Bangkok om Margrethe og Henri-nyheden handlede ikke kun om at bruge Bro Brille og Ekstra Bladet til at ramme Jens Otto Krag, men også om at genere handels- og markedsminister Tyge Dahlgaard, der havde snuppet det halve af Hækkerups kongerige i Udenrigsministeriet. Kort efter den royale sensation lød en forside sådan: "Gangstermetoder brugt mod mig" (17. november 1966). 'Mig', det var Tyge Dahlgaard. Bent Juhl havde fået fingre i et hemmeligt notat. Af det fremgik det, at Dahlgaard ved et møde med landbrugets topfolk havde kaldt Jens Otto Krag for en 'karklud' i forbindelse med de løbende forhandlinger om Danmarks optagelse i EF. Juhl tilføjede i forsideartiklen, at man ikke kunne udelukke, at notatet var 'tillempet' i den smukke hensigt at ramme markedsministeren bagfra." Præcis, hvad det var. I sin bog forklarer Juhl den spegede intrige. SF's formand Aksel Larsen havde hørt om karkluden. Den kunne han bruge i sin krig mod fællesmarkedet. Han lod historien sive, først til Per Hækkerup, så til Bent Juhl (Hans "minespil røbede, at han havde en godte i posen," som Juhl skriver). Hækkerup styrede – som beregnet af Aksel Larsen – direkte til Jens Otto Krag med 'karklud'-historien. Og Bent Juhl ringede til Dahlgaard, der blev rasende. Hvorefter Aksel Larsen havde fået plantet sine ugler i mosen, Hækkerup leveret sit stik til Dahlgaard, og Juhl sin forside: 'Gangstermetoder'!

Sådan udspillede Christianborg-legen sig over sjusser eller med hvæssede knive i Snapstinget og tilstødende lokaler. Ind imellem kort- eller skakspil, som også var et yndet tidsfordriv mellem Juhl og flere politikere. Top-politikerne var godt stof på alle ledder og i alle medier. Men målet for fascinationen selvfølgelig forskellig. Mens Bent Juhl i Ekstra Bladet jagtede Hækkerups politiske knibtangsmanøvrer, var Politikens Paul Hammerich på sporet af et fedt billede af den karismatiske udenrigsminister, som befandt sig på cykeltur med sin kone, vistnok langs Rhinen. "Jeg var som redaktionschef forrest i klapjagten på cyklisterne," skriver han i sin Danmarkskrønike. Billedet blev det ofte gengivne af Hækkerup og kone i al deres cyklende vælde på en landevej på – Lolland.

Endnu en Ekstra Blad-journalist var på Christiansborg-banen i samme ærinde som Juhl. Det var Frits Høyrup. Juhls næsten jævnaldrende.

Præstesøn fra Fyn og med en journalistisk årelang fortid i Grønland, inden han via Information var kommet til Ekstra Bladet i 1958. Grønland og forsvaret var hans hovedfelter. Men i den kogende Christiansborg-kedel var han på hjemmebane, uanset emne. Høyrups linde fynske lune og nysgerrighed bragte ham tæt på politikere og ansatte, undertiden for tæt. En ministerialbetjent havde på et tidspunkt skaffet ham en liste over ministrenes hemmelige telefonnumre. Den tjenstivrige betjent mente imidlertid, at flinke Frits kunne fortjene mere service. Betjentens blik strejfede af og til, hvad der så interessant ud på statsministerens skrivebord, og leverede oplysninger og kopier videre til Frits Høyrup. Bl.a. referaterne fra de ugentlige ministermøder om tirsdagen. Det undrede efterhånden Jens Otto Krag og hans stab at gense indholdet i Ekstra Bladet, og Politiets Efterretningstjeneste blev sat på sagen. Der blev stillet en fælde: Et falsk papir på Krags skrivebord fortalte, at hans ministersekretær Søren Ole Olesen ville blive udnævnt til rigsombudsmand på Færøerne. Den historie kom i Ekstra Bladet. Kun betjenten havde haft mulighed for at se papiret.

Betjenten blev fyret og bortvist. Høyrup skete der ikke noget. Det var politiet skuffet over ifølge historikeren, professor Tage Kaarsted, som senere berettede i et brev til Victor Andreasen, at Krag ikke havde villet gå videre med sagen: "Når Krag valgte den bløde kurs, hænger det sammen med, at han ikke ønskede at udsætte sig for nogen hævnakt fra Ekstra Bladets side. Han ville have så lidt forstyrrelse som muligt af hensyn til vor tilslutning til EF, som var det eneste, der på det tidspunkt interesserede ham – bortset fra at skrive dagbøger til udgivelse."

MAN HAR ET STANDPUNKT...

Én sætning er blevet hængende fra de politiske reportager i Ekstra Bladet i denne periode:

"Man har et standpunkt, indtil man ta'r et nyt, ikke sandt."

Ordene faldt hverken til Bent Juhl eller Frits Høyrup, men til en medarbejder, der ikke tilhørte det egentlige Christiansborg-hold, men bevægede sig i periferien af den politiske redaktion. Det var Poul-Ove Kühnel, 28-årig journalist, som havde gjort sin entré på bladet allerede i 1961, mens han læste til cand.mag. i engelsk og dansk. En journalist, som med den senere chefredaktør Bent Falberts ord i Indendørs Politiken 1976 "har formuleret sig nogenlunde fejlfrit i Ekstra Bladet siden da". Hvilket vist var tænkt som en kompliment. Under studierne havde Kühnel underholdt læserne med popstof om Birthe Wilke, Gustav Winckler, og hvad der ellers ytrede sig på dansktop og grandprix-hylderne. Han rørte også indimellem ved læge- og videnskabsemner. Men fra den dag, han havde fået sin eksamen i 1964, skiftede han målretning og satte kræfter og ambitioner ind på især interviews, og især med politikere.

Det var i den sammenhæng, han 18. marts 1967 fik det interview med Jens Otto Krag, hvor statsministeren afleverede bemærkningen, som kom til at forfølge ham på det grusomste, endda post mortem, som et stempel, der fortalte, at han var en politiker, der blæste med vinden. For så vidt uretfærdigt, som den udtrykte normal tænkning hos en politiker, der ser på de forhåndenværende muligheder og tager bestik af kursen. Situationen den martsdag i 1967 var, at Socialdemokratiet var kommet ud af et valg i november 1966 med et SF, der tonede frem med en for-

dobling til tyve mandater, og dermed mulighed for at skabe et 'rødt flertal' sammen med Socialdemokratiet. "Når arbejdere, der stemmer på SF, og arbejdere, der stemmer på Socialdemokratiet, står side om side ude på arbejdspladserne – så må et moderne parti, der ikke vil stivne i en bestemt vurdering, ændre sin holdning. Det er det, vi har gjort," sagde Krag i interviewet. Og det var det synspunkt, der konkluderede i det famøse mundheld. En holdning, som venstrefløjs-litterater i øvrigt på den tid kaldte attitude-relativisme, hvilket blev anset for at være noget mægtig smart. I hvert fald praktisk.

En måned efter interviewet med Krag skiftede en anden person standpunkt. Det skete, så nogle tabte kæben. 18. april blev medarbejderne uden varsel kaldt sammen på gangen foran redaktionssekretariatet – ikke for at fejre Dybbøldagen, men for at Victor Andreasen kunne meddele dem, at han gik af som chefredaktør, havde sagt op og skulle være lederskribent på Berlingske Tidende. En lammende og total uventet meddelelse, undtagen for Flemming Hasager, der var blevet ringet op i forvejen: "Dav, Hasager, du skal ind og underskrive aftalen om Batman. Jeg har sagt min stilling op. Jeg skal til Berlingeren." En af de

KRAG: JEG VILLE HAVE SF MED I FORLIGET

Nu arbejder vi sammen med SF. Så kan jeg ikke kalde det et splittelsesparti

HUN VIL GÅ TIL GRUNDE I BEIRUT

Nyttig vejledning for alle bilejere

***Interviewet** 18. marts 1967 med Jens Otto Krag, som affødte de bevingede ord 'Man har et standpunkt, indtil man tager et nyt, ikke sandt?" Poul-Ove Kühnel var interviewer-en. Krags bemærkning gik på det samarbejde, hans regering havde haft med SF siden valget i efteråret 1966 – et samarbejde, der før den tid havde været betragtet som utænkeligt i Socialdemokratiet. Og som i øvrigt ikke holdt året 1967 ud. SF revnede internt i december, da Venstre-socialisterne brød ud af partiet og gik solo. Konsekvensen var, at Krag udskrev valg.*

medarbejdere, der stod omkring ham, var Poul-Ove Kühnel. Han foreslog på sin køligt-provokerende måde et interview til avisen, men fik afslag.

Havde Andreasen pludselig taget et nyt standpunkt? Egentlig ikke. Han havde bare foretaget en af disse handlinger, som nogle mennesker griber til, når lageret er fyldt. Af frustrationer. Eller vrede. Eller af de mere dulgte, dybtliggende mekanismer, som fortæller, at tiden er inde til opbrud. Victor Andreasen havde kort tid før siddet til møde i Københavns Redaktørforening. Ved siden af ham sad Berlingske Tidendes chefredaktør Aage Deleuran, som fortalte, at avisens økonomisk-politiske lederskribent Johannes Bøggild netop havde sagt op, fordi han skulle være taleskriver for finansminister Henry Grünbaum. Bøggild var manden med den rolige stemme, som TV-Avisen brugte til udredning af økonomisk hokus-pokus, inden Hans Bischoff kom til.

"Kender De ikke en god cand.polit.?" spurgte Deleuran.

Victor Andreasen svarede: "Kommer jeg i tanker om en, skal jeg fortælle Dem det."

Kort efter mødtes de igen under et møde om nye overenskomster med Journalistforbundet. Victor Andreasen spurgte: "Har I fundet en lederskribent?"

Deleuran svarede benægtende.

"Kunne I ikke bruge mig?" sagde Victor Andreasen til den måbende Deleuran.

En time efter, at de var skiltes, ringede Deleuran til Victor Andreasen på Ekstra Bladet og spurgte, om det var sjov eller alvor med den bemærkning. Alvor, svarede Victor Andreasen.

Information

Onsdag 19. april 1967

Ekstra-Bladets chefredaktør til Berlingske

Journalist strejke-varsel mod Ritzau's bureau

De skjulte, direkte kanaler mellem medarbejdere på Ekstra Bladet og Information gav jævnligt stof til Informations spalter. Bladet havde en fast rubrik, der hed 'Fra vor egen verden'. I april 1967 var det åbenbart Informations Nils Ufer, der havde haft øret ved en eller anden dør på Ekstra Bladets redaktion og kunne fortælle sit eget blads læsere om Victor Andreasens ryk til Berlingeren – på et tidspunkt, hvor end ikke bestyrelsen i Politikens Hus var orienteret.

Næste dag blev aftalen beseglet under en frokost på Restaurant Scott. Og samme dag gav Victor Andreasen pr. telefon besked til A/S Dagbladet Politikens bestyrelsesformand, hrs. B. Helmer Nielsen. Dog først efter at Helmer Nielsen havde hørt nyheden ad anden vej og straks ringet hjem til Victor, hvor Tove Ditlevsen tog telefonen og sagde: "Han sidder, som han plejer, ude hos Sjölin og er skidefuld."

Referatet fra bestyrelsesmødet om formiddagen onsdag 19. april 1967 fortæller: "Ved åbningen af mødet oplyste formanden, at chefredaktør Victor Andreasen mandag 17. april telefonisk havde meddelt, at han ønskede at fratræde sin stilling for at tiltræde en stilling i den økonomisk-politiske afdeling i Berlingske Tidende.

Informations teori var, at Victor Andreasen var udset til chefredaktionen på Berlingske Tidende i foråret 1967. Den kan have haft noget på sig, men blev aldrig bekræftet. Og blev næppe underbygget af den bobletekst, Information anbragte i billedet.

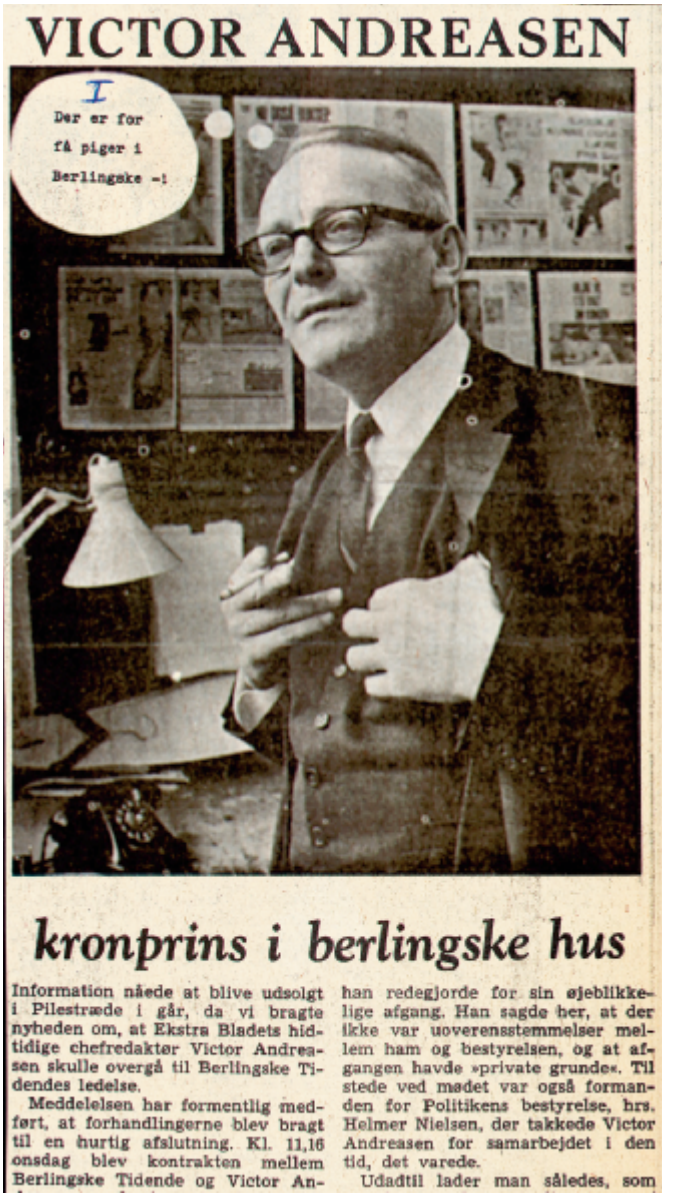

Han angav som motivering, at han ønskede en mindre belastende stilling. Men lagde ikke skjul på, at han havde følt sig skuffet over ikke at være kommet i betragtning ved besættelsen af chefstillingen i Politiken og havde ikke tænkt sig at være chefredaktør i Ekstra Bladet resten af sin tilværelse."

Ifølge Flemming Hasager, der var med til bestyrelsesmødet, udløste meddelelsen panik – "de var rasende og mente, Victor havde svigtet," fortalte han senere.

Formandens meddelelse kan ikke være kommet bag på medlemmerne. De må have fået chokket inden mødet. Det begyndte kl. 10.15. Og Information havde nyheden på plakaten samme morgen. De hemmelige kanaler mellem medarbejdere på Information og Ekstra Bladet var dengang så velfungerende som en on line-forbindelse. Journalisten på Information, der havde opsnappet oplysningen, var Nils Ufer. Han gisnede i den følgende dags avis om, at Victor Andreasen på længere sigt var tiltænkt chefredaktørstillingen på Berlingske Tidende. Og så kunne han i øvrigt oplyse, at Victor Andreasen underskrev kontrakten med Berlingske Tidende kl. 11.16. På det tidspunkt var de 'rasende' bestyrelsesmedlemmer endnu samlede. De kunne, for at spot skulle føjes til skade, midt under mødet få oplyst, at "han nu underskrev kontrakten med Berlingske Tidende", som der står i protokollen. Hektiske minutter her og der.

Bestyrelsesraseriet er ikke nøjere beskrevet. Men til stede ved mødet var en mand, der omvendt kunne bringe Victor Andreasens blod i kog: Politikens chefredaktør Arne Ejbye-Ernst. Manden, der sad i den stol, Victor Andreasen mente, han selv burde have siddet i, og som han anså for noget i retning af et hul i jorden. "Det er fuldstændig idiotisk, at dén mand, der har kørt Aktuelts oplag i sænk, nu skal belønnes med ansvaret for Politiken. Ejbye-Ernst ved intet om økonomi, intet om bladdrift,

intet om journalistik. Han er virkelig jævnbyrdig med enhver i bestyrelsen," rasede Victor Andreasen ved senere lejligheder.

DRIFTEN MOD HJØRNEVÆRELSET

Victor Andreasen havde som så mange andre en nærmest hormonel drift mod hjørneværelset i Politikens Hus, morgenavisens kongetrone. Og mente sig fortjent til den med det dunkende rygstød, der lå i tre års succes med Ekstra Bladet og en oplagskurve, som var ved at tage vejret fra de fleste i dansk dagspresse: Ca. 80.000, da han tog over i 1963. 100.000 passeret i 1966. Og nu tæt på 150.000, da han stod af. Stadig med pil opad.

For en overfladisk betragtning var der ingen sund forklaring på Victor Andreasens ambitioner. Enhver af hans medarbejdere på Ekstra Bladet så deres egen tilstedeværelse i lyset af hans tilstedeværelse og det enestående drive, der var kommet over bladet under hans ledelse. Det var temmelig ufatteligt, at andre verdener kunne være lysere eller bedre. Personligt havde han suverænt herredømme over et blad, hvis succes ikke så ud til at ville tage ende. Han havde selv valgt jobbet ved at fravælge en karriere i statsadministrationen – og hvis noget var flot i denne verden, så var det at blive departementschef i Statsministeriet. Gjaldt det social status – hvad det også undertiden gjorde for Victor Andreasen, dette indviklede menneske – så kunne en departementschefstilling godt hamle op med skrivebordet i hjørneværelset. I 1964 havde han – efter at han var blevet Ekstra Bladets leder – igen fået tilbudet fra Jens Otto Krag, men havde sagt nej.

Han foretrak dynamikken, den anarkistiske stemning omkring bladet, den frihed og uafhængighed, der lå i arbejdsformen. Endnu. På dét tidspunkt. Men han var såret. Hvis man søgte en forklaring på, hvad han var såret over, så måtte man se på hans forfængelighed. Ikke bare den, der udadtil ytrede sig i hans tilknappede, nålestribede, vestprydede outfit. Men især det sind, det dækkede over. Han var arbejdersønnen fra Silkeborg, der havde arbejdet sig frem og op ved egen kraft. Og nu opererede i et personligt farvand af had-kærlighed til det københavnske bourgeoisi, der omgav ham. "Burgøjser-miljø," kunne han snerre. Det intellektuelle miljø, som han mageligt kunne hamle op med – intellektuelt. Det kulturradikale, som han følte sig fremmed over for, selv om han på en måde tilhørte det i kraft af sin åndelige bevægelighed. Og det højborgerlige, embedsmands-konventionelle, som både tiltrak og frastødte ham. Dem, han sad overfor for eksempel i bestyrelsen. Peter – hans forsømte søn – fortæller som voksen til Sven Ove Gade i *Ulanen*, at hans far både hadede og beundrede dem, fordi han også var en snob: "Han foragtede dem for deres manglende formåen, dobbeltmoral og hykleri, for de vidste udmærket, at Ekstra Bladet var en pengemaskine, men han var også imponeret af deres højesteretssagførertitler og høje indkomster."

Gisningerne går i flere retninger om, hvorfor Victor Andreasen ikke fik sit hede ønske om at blive chefredaktør på Politiken opfyldt. Han var mellem kandidaterne. Chefredaktøren, der skulle afløses, var Bo Bramsen, som trak sig frivilligt tilbage til Politikens Forlag. Det havde gjort ham til forlagsverdenens wonderboy i Danmark, mens avisledelse ikke var nogen succes for ham. I sin 100-

års bog om Politiken opstiller Bramsen en liste over de folk, der var på tale som hans efterfølger:

1. Erling Bjøl (som næppe vil)
2. Herbert Pundik (som næppe vil)
3. Ejbye-Ernst (som nu er i Århus)
4. Bent A. Koch (som nok vil forekomme bestyrelsen for religiøs)
5. Victor Andreasen på Ekstra Bladet (som man næppe vil have)
6. Hilmar Baunsgaard (som muligvis står de radikale for nær)

"Som man næppe ville have"...

Det betød, at Bo Bramsen ikke kunne udstå Victor Andreasen. Og formanden, B. Helmer Nielsen, mente – ifølge bladhusets daværende direktør Ernst Klæbel – at Victor Andreasen havde 'en dårlig karakter'. Helmer Nielsens noble standsfælle, Jon Palle Buhl, var enig. Og Klæbel selv, tiltrådt som direktør 1. februar 1966, karakteriserer i dag Victor Andreasen som 'uligevægtig', 'en Dr.Jekyll/Mr. Hyde'. Den mest positive er finansmanden Erik Mollerup, som om Nielsen og Buhl siger, at "de var bange for, hvad han kunne finde på". Ingen spurgte Victor selv om, hvad han ville gøre med Politiken, hvis han blev chef. Havde de spurgt, havde de fået det svar, som han gav Mollerup mange år efter: "Muligvis troede de, at jeg ville lave Politiken om til et Ekstra Blad, hvad jeg naturligvis ikke havde villet, da jeg nok forstår, at ethvert medium har sit eget særlige image, som ikke må svigtes."

Netop den omstillingsevne havde bestyrelsen kunnet studere ved Victor Andreasens tidligere sporskift.

Sven Ove Gade, der kom til Politiken som økonomisk-politisk medarbejder det år, Victor Andreasen forlod Ekstra Bladet – og som senere blev Ekstra Bladets chefredaktør – betragter det som "en af de største brølere i bladhusets historie", at man ikke gjorde Victor til chefredaktør dengang. På Politiken blev det, skriver han, et "ja til forudsigelig pænhed, og et nej til et menneske, som havde den nødvendige indsigt, viden og vilje til at sprænge forudsigeligheden. En moderne Henrik Cavling, men vel at mærke også med en Viggo Hørups intellektuelle kraft og polemiske evner." Sikkert en mere relevant sammenligning, end hvis han havde sagt, at Victor Andreasen kunne have været blevet en moderne Frejlif Olsen. Henrik Cavlings bror, den fanden-i-voldske, rasende – pragtfuldt rasende – alt fortærende, alt sønderrivende, men også dybt moralske Frejlif Olsen, der skabte Ekstra Bladet. Victor lignede Frejlif på mange punkter. Undtagen på det ene: Han kunne – i modsætning til Frejlif – forvandle sig som en kamæleon. Det ville han have gjort. Derfor er det meget tænkeligt, at han ville være blevet den rigtige mand til at få Politiken ud af det dødvande, morgenavisen var i på det tidspunkt. Den daværende bestyrelsesformand indrømmede det lang tid efter: "Vi begik en fejltagelse, da vi ikke udnævnte dig til chefredaktør for Politiken," sagde han til Victor Andreasens 70 års fødselsdag.

START OG SLUTSPIL

Hele spillet om, hvem der skulle være Politikens chef, lå efterhånden halvandet år tilbage. Victor Andreasen havde holdt galden flydende lige siden – "havde han dog bare skrevet en bog, hvor han kunne komme af med al den galde én gang for alle

i sit liv," siger Ernst Klæbel i dag.

Arne Ejbye-Ernst blev udpeget allerede 1. oktober 1965 med tiltrædelse 1. juli 1966. At han ikke var Victor Andreasens livret, fremgik af, at han – ifølge Bent Juhl – over for Helmer Nielsen havde betegnet udnævnelsen af Ejbye-Ernst som "den mest latterlige disposition, der nogensinde er truffet af bestyrelsen – at man anbragte en afdanket og i øvrigt halvstupid redaktør i den stol, som Viggo Hørup, Edvard Brandes og Henrik Cavling havde siddet i. Det var en hån mod Politiken, og havde han, Victor Andreasen, vidst det for et år siden, havde han aldrig sagt nej til Jens Otto Krag."

Den har ikke fået for lidt. Bagklogskab blandet med bitterhed og fortegninger af fortiden spillede en voksende rolle i Victor Andreasens efterrationaliseringer.

Nu var han ude. Og inde på Berlingske Tidende. "Ethvert medium har sit eget særlige image," som han sagde til Erik Mollerup. Victor Andreasen slog ikke mere i bordet og tordnede: "Jeg vil have flere nøgne kællinger i den avis!" Han indledte sin løbebane på Berlingske Tidende 25. april 1967 med en leder, der hed 'Folkets gave'. En opfordring til at støtte indsamlingen til en gave til kronprinseparrets bryllup – som skal "udtrykke den varme, som omgiver vort kongehus."

Det var stærke sager for de Ekstra Blad-medarbejdere, for hvem han havde været guruen gennem fire år.

Den aften, han havde sagt farvel til medarbejderne, var nogle af dem samlet hjemme hos Knud Vilby, som selv lige havde forladt Ekstra Bladet for at gå til Information. En af dem, den nykårede Cavlingpristager Poul Dalgaard, var med og greb sent om aftenen telefonen og ringede efter Victor Andreasen. Alle søgte en forklaring på det uforståelige. Kl. halv to om natten dukkede Victor Andreasen op. Knud Vilby husker en nøglereplik fra denne aften og nat, hvor desperationens eufori blev udtrykt i talrige tømte whisky-flasker og en Victor, der slumrede ind på en sofa, men var væk næste morgen, kun efterladende en høflig skriftlig undskyldning. Victor sagde på et tidspunkt: "Jeg vil hellere spille 16. violin i Det Berlingske Hus end 2. violin i Politikens Hus."

***Bestyrelsesformand** B. Helmer Nielsen fik stor betydning for Ekstra Bladets skæbne gennem årene. Første gang da han i 1964 højede sig for Victor Andreasens 'bortfaldsanalyse', der demonstrerede , at Politiken ville gå neden om og hjem , hvis man lukkede Ekstra Bladet. Og senere f.eks. i 1972, da han forbød den opsatte NEJ-transparent på huset ved folkeafstemningen 2. oktober 1972 og irrationelt fik rystet medarbejdere og chefredaktion sammen igen efter et halvt års kold luft oven på dyneløfteraffæren i foråret (se s. 145). Victor Andreasens pludselige opsigelse i 1967 forbløffede både ham og bestyrelsesmedlemmet hrs. Jon Palle Buhl, som han her ses sammen med.*

***Der** eksisterer få billeder af Victor Andreasen fra hans år som lederskribent på Berlingske Tidende, hvor han tiltrådte i april 1967. Dette er et af dem. Hans forbløffende afmarch fra Ekstra Bladet blev fulgt af lige så forbløffende skriverier i Berlingskes lederspalter. Især forbløffende, hvis man ikke kendte ham. De, der havde fulgt hans kamæleonagtige forvandlinger, undrede sig ikke over, at han kunne debutere med en leder 25. april, der hed 'Folkets gave' - en opfordring til at støtte en indsamling til tronfølgerparret Margrethe og Henrik i anledning af deres bryllup.*

1967-1971

DEN FORTABTE FAR

Ekstra Bladet
FØRSTE MÆND PÅ MÅNEN

***Underrubrikken** på denne forside fortæller alt om stemningen på redaktionen, da Apollo 11's månelanding 20. juli 1969 kl. 21.17.42 blev vist i tv: 'Verdens mest fantastiske…osv.' Euforien var på niveau med euforien i Cape Kennedy, hvorfra raketten var affyret. Man så redaktionschef Jørgen Buch nærmest danse i lokalet og ifølge layouteren Per Skovmose i ét stræk diktere en alenlang artikel med mellemrubrikker og det hele til en sekretær, samtidig med at han havde blikket rettet mod skærmen. Begejstring stimulerer adrenalinen. På det tidspunkt var Victor Andreasen over alle bjerge, men bladet rullede uhæmmet frem mod nye oplagsstigninger.*

PÅ VANDRING MED VRISNE VICTOR

Der var gået tre et halvt år, siden Victor Andreasen havde forladt Ekstra Bladet med dags varsel. Nu stod han der igen. Lige så pludseligt. Sådan da. Beslutningen om at vende tilbage blev taget som et lyn i begyndelsen af februar 1971. Men han dukkede først op i maj.

Var han den samme, som da han forlod bladet i 1967? Var bladet det samme? Ikke helt.

Denne krønike er ikke Victor Andreasens historie, selv om den undertiden er lige ved at blive det. Hans rundtur ud i landskabet og hjem igen skal alligevel strejfes, fordi den fortæller noget om, hvor strømmen kom fra til den oplader, der blev ved at drive Ekstra Bladet i de følgende mange år. Den var tændt allerede i 1963. Men den virkede endnu efter 1971. Ikke på samme vilkår, ikke med samme magi. Men med en inerti, som gennem en generation blev ved med at sende sine bølger. Victor Andreasen havde lagt en stil, en tone, en tænkemåde, som plantede sig mellem vægge og skriveborde og i bladets spalter, så man kunne tro, hans ulegemlige sjæl og ånd havde slået sig ned på rent pinsemissionsk.

Medarbejdere talte som Victor Andreasen, med den drævende Silkeborg-accent. De brugte vendinger, der var hentet ud af hans vokabularium, de fik de samme idiosynkrasier, de samme vaner, helt ned til bevægelser. Og bladets stof og angrebsvinkler levede videre på de formler, han havde stillet op: Polemisk aggressivitet, hensynsløs bevidst folkelighed ("Vi taler nedefra og op, ikke oppefra og ned"), konsekvent skepsis over for autoriteter og seksuel frimodighed. Alt sammen ud fra hans kølige beregning – tilført hans uberegnelige temperament og temmelig umådeholdne arrogance på godt og ondt. Aflejret i 60erne. Inkuberet, mens han var på sin mærkelige odyssé til andre bladhuse, og fortsat i årevis fremover, livskraftig i bladet og blandt medarbejderne i en eller anden styrkegrad. Indimellem størknet, men altid til stede.

Hans mærkelige odyssé. Victor Andreasen forlod, som vi så (side 125), Ekstra Bladet med en indædt vrissen – det var Leif Panduro, som døbte ham 'Vrisne Victor' i DR's søndags-satireprogram Holdningsløse Tidende.

Fra slutningen af april 1967 skrev han politisk-økonomiske ledere i Berlingske Tidende, nu tilpasset den liberal-kapitalistiske tankegang, der var bladets og dybest set også hans egen. Andres gisninger om, at han var tiltænkt en plads i den

***Victor** Andreasens kænguruhop til chefstolen på Hjemmet blev afløst af et lige så pludseligt hop tilbage til Berlingske Tidende. Hans medredaktør Lise Nørgaard på Hjemmet sad tilbage med skårene og skrev i et brev til Bent Juhl tre dage før juleaften 1970, at hun oplevede Victor Andreasen som "en desperat mand, der under private storme foretager sig ting i vildelse". Victor Andreasen genoprettede sympatien, da Lise Nørgaard fik Victor-pris og kys i 1982.*

berlingske chefredaktion, havde måske hold i virkeligheden og var måske også en drivkraft for ham selv, indtil han pludselig efter halvandet år fik et tilbud fra Gutenberghus – den senere Egmont koncern – om at blive redaktør af ugebladet Hjemmet. Pointen var ikke umiddelbart indlysende fra den store ugebladskoncerns side. Heller ikke fra hans. Men rastløshed og kedsomhed drev ham formodentlig – sammen med den uro, som hans liv på hjemmefronten bød ham.

GUTENBERGHUS ER EN KONSERVESFABRIK

Kriserne i hans ægteskab var uden mange ophør. Han var borte fra Tove Ditlevsen det meste af tiden, uden at være skilt fra hende. Han havde etableret sig i længere tid med en 25 år yngre teologistuderende og forladt hende igen – hun havde en "ikke ringe betydning for Ekstra Bladets oplagsfremgang i 60erne, for gennem hende fik jeg inspiration til ideer om, hvad den daværende ungdom var optaget af," skrev han 25 år efter i Ekstra Bladet. Og så havde han netop etableret sig med maleren Vibeke Bengtsson, som han endte med at blive sammen med. Men han fastholdt også en opslidende kommunikation med Tove Ditlevsen gennem hendes personlige kriser med narkomani, indlæggelser og de bøger, hun skrev i sine sidste år, især *Vilhelms værelse*, bogen, som borede kniven i deres indbyrdes forhold, så skånselsløst at læserne mærkede blodets hede og stålets kulde.

På det tidspunkt var han for længst videre fra Hjemmet, det mærkelige trinbræt i hans karriere, hvor han som en fremmed stand up komiker spillede sin rolle i præcis otte måneder. Da han ankom, var situationen den, at Paul Hammerich var gået som redaktør efter to år, hvor han havde forsøgt at vende bunden i vejret på det gamle ugeblad ud fra en tese om, at bladets læsere trængte til den form for kvalitet, som han personlig foretrak: Noveller af Anders Bodelsen og Rifbjerg, kommentarer af Bodil Koch o.l. Som Lise Nørgaard, som han havde fået med sig fra Politiken til 'Hjemmet', siger til Victor Andreasens efterfølger på Ekstra Bladet, Sven Ove Gade: "Hammerich havde aldrig mødt en ugebladslæser i sit liv."

Selv havde Lise Nørgaard en ganske anden fornemmelse for ugebladsgenren og dens læsere. Et par måneder efter blev hun Victor Andreasens medredaktør, og hun fik dermed lejlighed til at

komme på tæt hold af den meget omtalte Ekstra Blad-chef, som hun kun havde kendt på afstand, da hun selv var redaktør af kvindesiden på Politiken. Victor kunne være blevet model til en person i *Matador*, hvis ellers *Matador* havde udspillet sig i en storby og ikke i Korsbæk. Nu kan hun fortælle om, hvordan Victor med rask hånd fyrede en hel stribe skribenter. Således Klaus Rifbjerg, der netop havde fået aftale om, at hans romansucces *Anna (jeg) Anna* skulle bringes som føljeton. Han er "den forfatter, der har fået udbetalt det største føljeton-honorar på den betingelse, at man slap for at trykke værket," sagde Victor Andreasen til Ekstra Bladet i februar 1970. Da var han fortsat ansat på Hjemmet. Lige som han var, da han fjorten dage efter fortalte sit gamle blad, at han i stedet for Rifbjerg havde genansat den professionelle ugebladsroman-forfatter Ib Henrik Cavling, som Hammerich havde fyret fra Hjemmet, men som Victor Andreasen i det (usignerede) interview i Ekstra Bladet karakteriserede som en større forfatter end Klaus Rifbjerg. Cavlings nye roman hed *Skilsmissen*.

De to, Cavling og Andreasen, kendte hinanden i forvejen. Og havde samarbejdet. I 1966 entrerede Victor Andreasen med Ib Henrik Cavling om at skrive en romanføljeton i Ekstra Bladet. Den begyndte 5. december, havde titlen *Kulturministeren* og var en fremtidshistorie, henlagt til 1977. Men der var ingen tvivl: Romanen var Cavlings bidrag til kunstfonddebatten i midten af 60erne, hug til "kulturpaver, der går over gevind, når de tager sig selv alt for højtideligt", som han skrev i forordet til 1. kapitel.

"Er Deres hustru, forfatterinden Tove Ditlevsen, enig med Dem i bedømmelsen af Ib Henrik

Ib Henrik Cavling

KULTUR MINISTEREN

Tegning af Erik Sonder

AFSNIT 1: Mø vi præsentere, statsministeren og kulturministeren

Læs i morgen: Kulturministerens familie

***Ib** Henrik Cavling (1918-1978), barnebarn af Henrik Cavling. Hans over 60 romaner blev trykt i over en million eksemplarer. En slags Morten Korch for bymennesker. Victor Andreasen så Cavlings potentiale i forhold til Ekstra Bladets læsere og fik ham i 1966 til at skrive føljetonen* Kulturministeren *i strømmende flow med periodens Rindal-opgør med det højere kulturliv, som Victor Andreasen havde sit eget ambivalente forhold til. Tråden blev genoptaget, da Victor Andreasen som chefredaktør på Hjemmet i 1970 suverænt kasserede en bestilt Rifbjerg-føljeton og fik Ib Henrik Cavling til at skrive* Skilsmissen.

***Ib** Henrik Cavlings uge- og dagbladsføljetoner og romaner var store succeser. De fik litterære cirkler til at holde sig for næsen, og mange danske biblioteker ville ikke have ham stående. Som han selv engang sagde: "Tænk om jeg skulle ende i en rullestol og blive skubbet af en bibliotekar!" Men rig blev han, så han kunne føre highlife ved Middelhavet. Her har vi ham i al elegance i selskab med sin Bentley på promenaden i Cannes. Han døde på et hospital i sin hjemby Santa Margherita øst for Genua.*

Cavlings forfatterskab?" spurgte interviweren.

"Jeg har aldrig ladet min kones bedømmelse hverken af det ene eller andet få nogen som helst indflydelse på mine arbejdsmæssige dispositioner, lige så lidt som jeg sidder og retter på min kones rim, når hun skriver vers," svarede Victor Andreasen.

SØRØVERKAPTAJNEN PÅ NY KURS

Men så var det pludselig også slut med Hjemmet. En dag meldte Victor Andreasen sig 'forkølet'. Og dukkede slet ikke op igen. Han var hoppet af vognen uden at vinke farvel. Til Ekstra Bladets Lizzie Bundgaard sagde han, at han gik i protest mod direktør Peter Hammertoft, til hvem han havde sagt: "Gutenberghus er ikke noget bladhus. Det er en konservesfabrik." I et brev kort efter skrev Lise Nørgaard til Bent Juhl, at hun havde været glad for samarbejdet med Victor Andreasen, "en højt begavet mand, en festlig mand, men somme tider også en ærgerrig og en desperat mand, der under private storme foretager sig ting i vildelse og dermed ødelægger sig selv."

På Ekstra Bladet fulgte man hans rundture nysgerrigt og delagtiggjorde også læserne i rejseruten. Man vidste jo aldrig, hvornår den omflakkende sørøverkaptajn igen satte kursen mod Rådhuspladsen som en Flyvende Hollænder på jagten efter frelse og forløsning. I sommeren 1970 var forkølelsen ikke værre, end at Victor Andreasen kunne træffe aftale med Berlingske Tidendes Aage Deleuran om at returnere til Pilestræde. Det fortalte han om i Ekstra Bladet med denne tilføjelse: "Jeg ved ikke, hvor længe jeg bliver på Berlingske Tidende denne gang, men det må også være underordnet."

Men der var åbenbart noget muggent ved at være tilbage på Berlingeren. Det bekræfter en anden fra lederskribent-kollegiet, Henning Fonsmark, som fortæller, at ledermøderne blev "meget ufordragelige", da Victor Andreasen sad med igen. En af årsagerne var den temmeligt forvirrende, at avisen netop havde ansat en journalist fra Politiken til at udøve samme gerning som Victor Andreasen. Ikke bare det. Han bar på navnet Victor Andersen. Hvilket nok kunne forvirre både typografer og læsere, ikke mindst da de to Victor'er var dybt uenige om centrale nationaløkonomiske emner, og deres job var at udtrykke bladets holdning til regeringens økonomiske poli-

tik. Sådan gik et halvt år. Så sagde Victor op. Altså Andreasen.

Og nu er vi pludselig med igen i vores historie: Victor vendte tilbage til Ekstra Bladet. Selv siger han "blev jeg hentet tilbage". Flemming Hasager siger, at Victor Andreasen ringede til ham og sagde: "Jeg vil gerne tilbage." Victors forklaring er flot. Hasagers forklaring detaljeret. Og umiddelbart nemmere at fæste lid til. Han fortæller, at han blev ringet op af Victor midt under et møde med Århus-redaktionen. Og at bestyrelsesformand Helmer Nielsen var skeptisk, og hrs. Jon Palle Buhl direkte imod i bestyrelsen. Men at det endte med, at man besluttede sig for Victor Andreasen.

Det hele er endnu engang gået hurtigt. Victor Andreasen forlod Berlingske 1. februar. 17. februar var han til stede ved bestyrelsesmødet i A/S Dagbladet Politiken. Face to face med alle de gamle kendinge, inklusive Politikens chefredaktør Ejbye-Ernst, manden, som for næsen af ham var blevet anbragt i det hellige hjørneværelse, og som han om ikke af andre grunde så alene derfor omfattede med dyb foragt. Bestyrelsesprotokollen konstaterer uden yderligere kommentar: "Formanden bød chefredaktør Victor Andreasen velkommen tilbage til Huset". Hvorefter man gik over til dagsordenen. Ved de fleste af de følgende bestyrelsesmøder dukkede han ikke op og var ifølge Sven Ove Gade heller ikke aktiv før i maj. Han har haft sine private problemer. Tove Ditlevsen ringede uafladeligt til Hasager og meldte: "Victor har det ikke så godt." Men den 5. maj 1971 havde han det altså godt nok til at sige "ryg og rejs" til Inge og Sten Hegeler (se s. 111).

URO I HUSET

"Hvad der eventuelt var hensigtsmæssigt som grundlov for arbejdsmarkedet i 1899, er det næppe i 1958 og vil slet ikke være det f.eks. i 1970."

Citat fra Victor Andreasens allerførste artikel i Ekstra Bladet 10. december 1958, dagen efter hans ansættelse som lederskribent. Der var uro på arbejdsmarkedet i 1958, og han var lige dykket ned i septemberforliget fra 1899, som fastslog, at arbejdsgiveren har eneret på at lede og fordele arbejdet, lige som han til enhver tid har ret til at anvende den arbejdskraft, han skønner passende. De rettigheder skulle man måske se snart at få pillet ved, mente Victor Andreasen.

Nu dumper han i 1971 tilbage til Ekstra Bladet på et tidspunkt, hvor hans egne varsler fra 1958 rykker i virkeligheden lige dér, hvor han nu befinder sig. Der er uro i bladhuset. Det er begyndt at rive og flå i medarbejderstaben for at få indflydelse på, hvordan foretagendet bliver styret. Studenteraktioner, venstredrejning og ungdomsoprør puffer til udviklinger, der længe har gæret på arbejdsmarkedet. Det mærkes også i de tekniske afdelinger, hvor det typografiske personale har fået større magt over egne arbejdsforhold med en række favorable aftaler. Det er en tid uden arbejdsløshed. De organiserede typografer står stærkt under en overvejende kommunistisk forbundsledelse. Men samtidig føler man i de tekniske afdelinger den kolde ånde fra skærmterminaler, optiske læsere, fotosats og alt det andet moderne djævelskab, der lurer ude i horisonten for at gøre sættere, trykkere og andre overflødige. Fag, der har levet i blomstrende humør gennem 500 år, siden Johann Gutenberg opfandt bogtrykkerkunsten. Man vidste, at blyet på langt sigt var på vej ud. Det gærede. I december 1972 blev et

De store spejglasvinduer i Vester Voldgade var glimrende muligheder for at demonstrere bladhusets teknik, se rotationspressen sætte i dundrende galop og aviserne fylkes på båndet. God pr. Men de kunne jo også bruges af typograferne til at mane til oprør. Det gjorde de i 1972, da nogle håndsættere blev fyret. De tretten dages strejke var et varsel om kommende årelange problemer med tekniske omlægninger til nye tider i bladverdenen.

par håndsættere afskediget. 110 håndsættere nedlagde på stedet arbejdet. Politiken og Ekstra Bladet gik i sort. Typograferne besatte trykkeriet og anbragte plakater i kæmpevinduerne ud til Vester Voldgade, hvor man normalt kunne se de kæmpestore rotationspresser sætte i drønende sving, når aviserne gik i trykken. "Haves: Idioti. Ønskes: Demokrati" stod der med en let omskrivning af Politikens bolig-bytteannoncer. Typograferne var gået i stilling. Deres farverige Københavnsformand Louis Andersen svang grundloven og råbte: "Ytringsfriheden skal ikke være nogle få kapitalisters lystsejler, men demokratiets færger!" Aktionen varede i 13 dage. 13 dage uden aviser. Så fandt man hinanden igen. Midlertidigt.

Men også blandt journalisterne var der nye toner. Spæde, men voksende i styrke. Det lød i første omgang yderst forsigtigt, da Medarbejderforeningen reagerede over for husets bestyrelse på chokket ved Victor Andreasens pludselige fratræden 19. april 1967. Underskrevet formanden, redaktionssekretær Flemming Darnø: "Vi vil være taknemmelige for en løbende orientering om de dispositioner, bestyrelsen måtte træffe med hensyn til den fremtidige ledelse af bladet." Et brev stilet til bestyrelsesformanden. Svaret kom høfligt retur fra hrs. B. Helmer Nielsen: "Med hensyn til underretning om bladets ledelse på længere sigt vil det jo ikke være muligt at give løbende underretninger om eventuelle overvejelser og forhand-

linger, men bestyrelsen vil selvfølgelig orientere Medarbejderforeningen, når der til sin tid måtte blive truffet beslutning og på et så tidligt tidspunkt, som det er muligt."

Så var der ikke sagt for meget. I de følgende breve snerper det lidt til. Flemming Darnø skriver, at han fortolker svaret som at "medarbejderne ikke vil blive stillet over for en fuldbyrdet kendsgerning". Men den hopper formanden ikke på: Medarbejderne skal nok få noget at vide "på så tidligt et tidspunkt, som forholdene gør det muligt." Darnø giver ikke op: "Ekstra Bladets Medarbejderforening mener fortsat, at det må være muligt for bestyrelsen, at… etc. … om ikke andet så fortroligt over for bestyrelsen i Medarbejderforeningen." Dén gør Helmer Nielsen helt tavs, indtil han trekvart år efter skriver til Darnø, at bladets bestyrelse "ikke i øjeblikket har tanker om at gøre ændring i Ekstra Bladets ledelse."

Det blev så situationen helt frem til 1971, hvor Victor Andreasen vendte tilbage. De to andre chefer var kørt videre alene. Med Flemming Hasager som administrerende chefredaktør og Axel Sjölin som ansvarshavende chefredaktør fra 1968. Set ud fra et oplagssynspunkt gik det godt nok, avisen kørte på den vedtagne recept og med de fyrværkerisprut-tende reklamekampagner (se s. 96-98).

Men i journalisternes medarbejderforening gror uroen videre. Ideerne om mere demokrati og medbestemmelse er fast på dagsordenen, selv om foreningens protokol fortæller om et næsten endnu større emne og problem, uløseligt forbundet med diskussioner på enhver dansk arbejdsplads: Kantineforholdene. Maden, serveringen, priserne, åbningstiderne, spiritus eller ej. Man skal frem til tv-programmer efter år 2000 for at se magen til besat interesse for fødevarer og deres nydelse.

Men der var selvfølgelig reelle problemer: I 60erne var kantinen i Politikens Hus endnu delt i to: Én for det tekniske personale, og én for de øvrige. Blå kedeldragter med tryksværte havde et uforløst forhold til flannel med pressefolder og plisserede nederdele. Men demokratiet og fællesskabet stillede nye krav, og kantineområdet blev i 1968-69 bygget om til at være fælles. Der blev råbt højt i den anledning ved journalisternes generalforsamling i februar 1969. Den altid kampberedte George Kringelbach, som selv var undervejs ind i en ny karriere som kogebogs-forfatter, afsluttede en dramatisk diskussion, som løb i mange verdenshjørner, sådan: "Så længe I finder jer i det svineaffald, der serveres derovre, fortjener I ikke bedre end at få lov til at sidde sammen med trykkere og sættere og hvad ved jeg!"

Hvilket næppe var et udslag af standshovmod, men udtryk for kritik af, at det typografiske personale fik serveret mere sovs og kartofler, end Kringelbach brød sig om. Redaktionssekretæren Preben Ehrenskjøld afrundede sagtmodigt: "Jeg vil bare gerne have et sted, hvor vi kan få lov til at skændes i fred."

NU VIL VI VÆRE MED

Kravene om medindflydelse på andet end kantineforholdene blev ført frem blandt andet med henvisning til, at avisen i egne spalter gik stærkt ind i diskussionerne om demokrati på arbejdspladsen rundt om i det danske samfund. Ekstra Bladet fulgte kravene fra LO på tæt hold. Og havde selvfølgelig opmærksomheden rettet mod røret på mange arbejdspladser og studenternes stormløb mod professorautoriteten på universiteterne.

På den omtalte generalforsamling i februar

1969 gjorde det indtryk, at kollegerne på Information netop havde fået en repræsentant for medarbejderne ind i bladets bestyrelse, efter at bladet var omdannet til aktieselskab. Det satte ny gang i tanker om, hvordan man kunne få medindflydelse. I januar 1970 havde medarbejderne nedsat et demokratiseringsudvalg med Poul-Ove Kühnel som primus motor. Det nåede hurtigt til en model for et redaktionsråd bestående af tre fra chefredaktionen og tre medarbejdere. Samtidig lavede man et udvalg, der gik i lag med, hvordan man kunne etablere økonomisk demokrati under en eller anden form, medarbejderaktier f.eks. Her var det endnu en mand fra den politiske redaktion, Svenn Bernhard Sørensen, der havde fat i roret. Han var bror til den føromtalte Per Hanghøj. Intelligent, velformuleret og med en veludviklet sans for operationer i en fagforening. Det bragte ham senere ind i aktivitet på forbundsplan – med så iøjnespringende succes, at han i 1992 blev kåret til æresmedlem af Dansk Journalistforbund.

Man kunne skele til Information. Men endnu bedre til Politiken, hvor medarbejderne var et skridt foran. Med krav. Og i slagsmål med ledelsen om at få kravene gennemført. En Ekstra Blad-medarbejder fik førstehåndskendskab til magtkampene på Politiken. Det var Poul-Ove Kühnel, som i foråret 1970 flyttede sit engagement for en relativt kort bemærkning til Politiken, hvor han blev politisk medarbejder. Dér gik det hedt til. Den meget selvkørende politiske redaktion var kommet i håndgemæng, både med den nye chefredaktør Herbert Pundik og med en nyansat chef for den politisk-økonomiske afdeling, Agner Ahm. Kompetenceproblemerne var til at tage at føle på. Eller komme i klemme i. Kort efter blev en ny ballade udløst, da chefredaktionen på Politiken fyrede en stribe medarbejdere for at spare. Det endte i arbejdsnedlæggelse og et åbent brev til chefredaktionen, som medarbejderne købte sig annonceplads til i deres egen avis. Traditionen for journalistisk arbejderopstand på Politiken rakte tilbage til det store opgør med ledelsen i 1945 (Se bd. 1 s. 229-36).

På Politiken førte rivegilderne til indførelse af en samarbejdsaftale, der blandt andet indeholdt vage ord, om at man nok måtte se at få en art redaktionsråd. På Ekstra Bladet gik demokratiseringideerne i baglås for en stund. Der var heller ikke grund til at spærre øjnene op og råbe "osse os!" når man så, hvordan Politiken-medarbejdernes medbestemmelse var defineret: Som "en forpligtelse for begge parter til at søge at nå til enighed, før chefredaktionen træffer den endelige afgørelse".

KNUSENDE RO

I medarbejderforeningen fungerede i disse år en rolig og klog fyr som formand, Knud Buchardt, en af kriminalredaktøren Poul Dalgaards skrappe drenge fra boligkampagnen i midten af 60erne. Samvittighedsfuld og flittig – det lykkedes ham ved siden medarbejder-formandsposten og det daglige arbejde at præstere et digert værk om en af periodens største finans- og industrisammenbrud, Boss-affæren. Sammenbruddet i en koncern, der spandt sig selv i vejret på et grundlag af luft, sand og stjerner – med en række virksomheder som ofre, blandt andet De forenede Bomuldsspinderier. Buchardt havde arbejdet med sagen i avisen, men dykkede nu endnu dybere i affæren sammen med en kollega fra Aktuelt, Jørgen Biilmann. En form for journalistik, der ufra-

vigeligt skulle fastholdes, med hvad den kostede af ressourcer, hvis Ekstra Bladet skulle blive ved at gøre en forskel på avismarkedet.

Knud Buchardt repræsenterede en journalisttype af særlig karat. Tænksom og ubestikkelig. Som formand for medarbejderforeningen var han i spidsen for modstanden mod, at Ekstra Bladets journalister skulle gå ind for nedfældning af strenge presseetiske regler under varetagelse af Pressenævnet. Regler, som Journalistforbundet på den tid baksede med. Pressefrihedens albuerum var defineret tilstrækkeligt i lovgivningen, sagde han – i øvrigt helt på linie med Victor Andreasen og kollegerne.

Han var samtidig medarbejderformanden, der uforfærdet sluttede sin sidste generalforsamlingsberetning, inden han skulle afløses i 1972, med at antyde et begyndende skisma mellem Ekstra Blad-journalisters socialstatus og vilkårene for den menige dansker, som bladet så sig som talsmand for. Han talte for lønudjævning mellem medarbejderne indbyrdes, så de ikke delte sig i stjerner og vandbærere. Men han havde også kikket på den eksisterende gennemsnitsgage hos bladets medarbejdere: "Med vores ret nøjsomme uddannelse har vi lønninger som godt betalte akademikere. Man kan for eksempel nævne, at 80.000 kr. i dag er den løn som en vicepolitiinspektør tjener. I levefod rangerer vi meget højt over de allerfleste af de mennesker, hos hvem vi skal hente vores nyheder…"

Ikke nogen indlysende eller populær synsvinkel for en faglig aktiv formand. Tiden var højkonjunktur. Næsten ingen arbejdsløshed. Et Ekstra Blad med succes og overskud. Medarbejderforeningen fremførte i de år en lang række krav om nedsat arbejdstid, højere løn, sabbatordning, overarbejdsbetaling mm. Krav, som det gik nemmere med at vinde gehør for end ønskerne om medbestemmelse. I sin overvejelse om journalisters sociale status refererede Buchardt til, at Ekstra Bladet netop havde viet kollegerne i DR stor opmærksomhed: "Ikke for ingen ting var en stor del af offentligheden temmelig sur på tv- og radiofolkenes strejke vedrørende ophavsretten. Det var svært for folk at forstå, at de godt aflagte radiofolk ville strejke for at få noget mere for det, som de i forvejen fik en høj gage for at lave i deres arbejdstid…"

Knud Buchardt forlagde i øvrigt selv mange år efter sin karriere til Radioavisen. Han kom af dage ved en drukneulykke i Sejerø-bugten i 2003.

Journalist *Knud Buchardt (1934-2003) fik 12. december 1979 Kristian Dahl-legatet, som kaldes 'den lille Cavling-pris', opkaldt efter Københavns Journalistforbunds formand siden stiftelsen i 1905. Buchardt – uddannet radiotelegrafist, inden han blev journalist – var en af hovedmændene i boligkampagnen i 60erne og i årene omkring 1970 formand for bladets medarbejderforening. Han forlod Ekstra Bladet i 1984 for at fortsætte som retsreporter på Radioavisen – højt respekteret blandt fagfæller. Dahl-prisen modtager han her af Kristian Dahls datter og de københavnske journalisters kredsformand Ellen Gaarmann.*

Per Marquard Otzens knap tre år på Ekstra Bladet indtil april 1972 er grafiske og kunstneriske højdepunkter i en bladtegner-karriere, som ellers mest har været knyttet til Information. Hans tegninger kunne være subtilt filosofiske, men også enkle som her, hvor han i Vinduet illustrerede et afsnit af den vietnamesiske præsident Ho Chi Minhs testamente, der netop var oversat til dansk. Marquard Otzen tegnede også i perioder til New York Times og Die Zeit.

side 10 fredag den 3. september 1971 — VINDUET REDIGERET AF GREGERS DIRCKINCK-HOLMFELD

AF HO CHI MINH

BENGTSTEKE AF MANUSKRIPTET TIL HO CHI MINHS TESTAMENTE

TEGNING: MARQUARD OTZEN

HO CHI MINHS TESTAMENTE

I dag for to år siden døde Nordvietnams præsident Ho Chi Minh.
Her er hans testamente for første gang oversat til dansk. En hyldest til det land og folk, som Danmark endnu tøver med at anerkende officielt

SELV OM vort folks kamp for national selvstændighed, fremd den amerikanske aggression, stod kjæret fleste lidelser og ofre, kan vi ikke undgå at vende en fuldstændig seir.

Det er sikkert.

Nær den dag kommer, vil jeg drage rundt i Syd og i Nord for at lykønske vore bedremænd (soldater) og kombattanter og hilsen vore gamle og vore helbredende kone og venner.

Derefter vil jeg, på vort folks vegne, rejse til vore venskabsnæ i den socialistiske lejr og til venskabsfulde lande i hele verden for at takke dem for deres beskjærmede støtte og hjælp til vort folks retfærdige kamp mod den amerikanske aggression.

TIL SIG, den berømte digter fra Tang-perioden i Kina, skrev: „Til alle tider er der kun få som opnår at blive 70 år gamle". Da jeg nu er 79 år, kan jeg allerede regne mig selv med blandt disse „70". Men skønt min helbred er meget svækket, er min hjerne stadig helt klar. Nær man har opleves mere end 70 forår, forekalder helbredet med den voksende alder. Det er ikke alt mærkeligt.

Men hvem kan ikke, hvor meget ønsker jeg ikke at være i stand til at tjene revolutionen, fædrelandet og folket?

Derfor efterlader jeg disse linjer og afvente den dag, da jeg skal afrise mig til Karl Marx, V. I. Lenin og andre af verdens revolutionære. Så vil hele vort folk, vore kammerater i partiet og vore venner rundt om i verden ikke være utålmodige.

FØRST regner vor partiet: Ikke at vores dårlig indsats mod arbejdsledigheden, folket og fædrelandet, har vort parti siden det blev stiftet forudset at forsøge, organisere og leede vort folk i en heldøjnes kamp, fra det ene gunstige resultat til det andet.

Kæden er en yderst værdifuld tradition i vort parti og hele vort folk. Alle kammerater, fra Centralkomitéen til celle-nivå, må tæmme enhedens i partiet som noget meget dyrebart.

Inden for partiet bør man bekæmpe kaudisme og udvikle solidaritet og enhed ved at ærlighed og tredt demokrati og ved altid og utrætteligt at problemet udvikrik og kritik. En sammenslutning ikke bør vente fremskridtet.

Vort partis bør ungdom. Hvert af vores partimedlem, enhver kadre må vores dårlig bestjælet af revolutionær moral og nik opnåes tilid, sparsomelighed, ærlighed, uselvhedfulhed, fuldstændig troskab over for det fælles bedste og folkets sande velvikkel. Vort parti bør bevare fuldstændig renhed og vise sig værdig til rollen som folkets leder og sande tjener.

MEDLEMMER af Arbejderungdommens Forbund og vore unge i almindelighed er gode. De er altid rede til at melde sig. Ingenting over for vanskeligheder og kriga efter at gøre nye fremskridt. Partiet må fremhæve disse revolutionæres dydar og lære dem at blive vore efterfølgere i udøvelsen af socialismen: fulde „gode" og „dygtige".

Skulderen og opfordrinen af fremtidige revolutionære garanterer er af stor vighed og meget nødvendig.

VORT arbejdende folk, på stedmoderen i bierpens, har, generation efter generation, udholdt lidelser, fendel- og tøjnlandstrykkelse og udbytning. Det har end blt mange krigsår.

Allerede har vort folk udvist stort beldsmod, dristighed, begejstring og arbejdsevne. Uden forbehold har det altid trofast fulgt partiet lige siden det blev stiftet. Partiet må udarbejde effektive planer for økonomiske og kulturel udvikling, sikrede at vort folks fremtidige levestandards klver forbedret.

MODSTANDSKAMPEN mod den amerikanske aggression kan trækkes i langtrug. Vort folk kan blive nødt til at bringe nye ofre af liv og eiendom. Hvad der end skær må vi holde fast ved vor beslutning om at bekæmpe de amerikanske aggressorer til den endelige sejr.

Vore tjenere vil altid bestå,
vore fjender vil altid bestå,
vort folk vil altid bestå.
Når vi har sikret, de amerikanske
angribere,
vil vi genopbygge
vort land til mange ganger.

Lejlighedvis kedlige vanskeligheder og lidelser der venter forude, er vort folk skjært på en fuldstændig sejr. De amerikanske imperialister vil afgjort blive nødt til at forlade landet. Vort fædreland vil afgjort blive genforenet. Vore landsmænd i Syd og Nord vil afgjort blive genforenet under samme tag. Vi, en lille nation, vil gennem vor heldmodige kamp fortjene den fremskrede ære det er at have slået to store imperialisterer — den fransk og den amerikanske — og at kan yde et værdigt bidrag til verden nationale befrielsesevangelie.

OM verdenskommunismen: Jeg har vier hele mit liv til revolutionen. Derfor er jeg nu ønsker dette sidste ønske: den voksende internationale kommunisme og arbeiderevangelie. Den universale sammenslutnesche mellem broderpartierne ønsette og derfor al magt dette drøsre.

Jeg håber at vort parti vil gøre et bedre for at bidrage effektivt til en sammenslutnesse af enheden mellem vore broderpartier på grundlag af marxismen-leninismen og den proletariske internationalisme, således at det bliver i overensstemmelse med hele folkets og fornuft.

Det er min overbevisning, at broderpartierne og kredsforholdet skal forenes igen.

OM personlige forhold: Hele mit liv har jeg tjent fædrelandet, revolutionen og folket at hele mit hjerte og al min kraft. Hvis jeg skulle forlade denne verden nu, ville mit eneste sorg være, at jeg ikke kunne tjene længere og mere.

Når jeg er død bør man undgå at gøre begravelse for ikke at spilde folkets tid og penge.

Vi hele folket, til hele partiet, til ungdommen og børnene, som alle er mine nærmeste og elsker, efterlader jeg min grænseløse kærlighed.

Jeg sender nogle mine kærlighedsbilmner til vore kammerater og venner og til ungdommen og børnene i hele verden.

Mit sidste ønske er, at hele vort parti og folk i nært samarbejde vil skabe et fredeligt, genforenet, uafhængig, demokratisk og rig vietnam og yde et værdigt bidrag til verdensrevolutionen.

Hanoi den 10. maj 1969
Ho Chi Minh

OVERSAT AF VANH SONDERGARD

1971-1972

USTYRLIGE DAGE

SIDST I KOLOFONEN

Og så var Victor Andreasen kommet tilbage. Det lagde i første omgang en forventningens dæmper på medarbejderne efter nogle år, hvor man havde siddet over for en chefredaktion, der nærmest optrådte som et forretningsministerium. Med Axel Sjölin som den dynamiske, meget beundrede bagermester i redaktionssekretariatet, altid ankermand, når noget brændte på i det daglige. Og Flemming Hasager som den forsigtige, nøjeregnende bogholder. Nye visioner hørte man ikke om. Den forhåndenværende recept holdt jo.

Eller gjorde den? De fleste medarbejdere havde en fornemmelse af, at den trængte til at blive fornyet. "Der manglede en mand, der kunne formulere slagsangen," som Søren Jakobsen, politisk medarbejder, siger det i dag. Nu var Victor tilbage, næsten som Napoleon fra Elba klar til nye triumfer. Troede nogle. "Forventningerne var store, men det var, som om den gnistrende magi og energi var væk," siger Svenn Bernhard Sørensen.

Noget var brændt sammen i løbet af udlændigheden. Victor Andreasen satte sig i sin gamle stol. Men rygstødet manglede. Han var ikke mere den administrerende chefredaktør med det fulde ansvar. Det var Hasager. Og Hasager havde ikke tænkt sig at give slip på titlen. "Hasager havde bidt sig fast og ville ikke afgive noget som helst," fortæller den mangeårige chefsekretær Connie Albrectsen.

Inden Victors tilbagekomst havde Hasager for en sikkerheds skyld forhørt sig hos bestyrelsesformand Helmer Nielsen om, hvordan navnene skulle stå i bladets kolofon – alfabetisk eller hvad? "Victor skal stå sidst," sagde Helmer Nielsen uden vaklen. Man vender ikke ustraffet tilbage til gerningsstedet. Efter besøg i fjendeland. Men den nye situation gjorde Victor Andreasen irriteret og bitter og forøgede hans anarkistiske aggressivitet og humørsvingninger. En af bladets klogeste og mest uforfærdede medarbejdere, Rachel Bæklund, hvæssede stemmen i en tilbageblik-kronik i Ekstra Bladet i 1996. Direkte henvendt til Victor Andreasen: "Du var ikke længere den hårdt tiltrængte katalysator, du var blevet en myte, som mange medarbejdere – og du med dem, hældte i jeres sjusser. Oh, hvilken herlig rus."

Den 'herlige rus' er basis for talløse beretninger fra disse 70'er-år om anarkiets tilsyneladende evige sommer på det løsslupne blad, et konglomerat af drukture, hårdt arbejde og muntert leben – en enkelt nat for Victor Andreasen selv i deten-

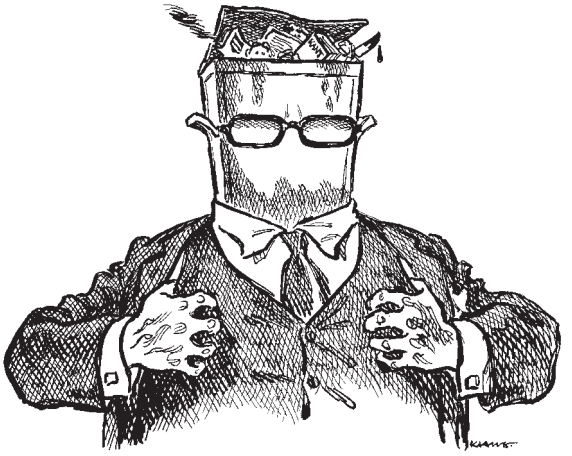

***Tegneren** Klaus Albrectsen havde et meget kontant syn på Victor Andreasen. Inden han blev ansat på Ekstra Bladet i 1967havde han mødt "denne triste skikkelse med vest og nikotinfingre, der til min undren havde venner blandt folk, jeg holdt af", som han skriver i sin bog* Livstegn. *Albrectsens forhold til Andreasen vedblev at være lige dele beundring for Andreasens konsekvente bladledelse og personlig væmmelse ved hans væsen. Tegningen af redaktøren med et hoved som en skraldespand fuld af filosofiske værker og bloddryppende knive stammer fra 2002.*

tionen hos Frederiksberg Politi, hvorom man kan læse flere siders festlige detaljer i Sven Ove Gades Victor-biografi *Ulanen* (den være hermed anbefalet). Nærværende krønike levner heller ikke plads for de mange stikord, der er indgået fra gamle medarbejdere til beskrivelse af hverdagens jubelseancer på redaktionen. Beskrivelser, der lever op til de drabeligste skildringer af redaktionsmiljøer i spillefilm og romaner som Tom Kristensens *Hærværk* – der handler om Politiken, men bevæger sig omkring den fælles stammes rod. Et enkelt eksempel: Efter en arbejdsom aften blev der indtaget en del bajere af redaktionsvagt og fotograf Finn Deleuran og journalist Svenn Bernhard Sørensen i kantinen. Deleuran forlod selskabet først for at vandre til S-toget ved Nørreport. Svenn Bernhard Sørensen satte sig minutter efter i sin bil for at køre hjem. Ved Nørreport befandt Deleuran sig tilfældigvis i fodgængerovergangen, da Sørensen passerede. Deleuran blev kørt i ambulance til hospitalet med et brækket ben.

Den historie kom ikke i Ekstra Bladet. Det kom til gengæld utallige andre, der i højere grad vedkom udenforstående. Spalterne fortæller, at Ekstra Bladet tog en drejning i retning af det underholdende blandt andet med ansættelse af hele tre medarbejdere, der kom fra Billed Bladet. Men også, at kampagne-journalistikken, der havde løftet bladet ud af dyndet i midten af 60erne, stadig fungerede.

Tidligt i 1971 fik reporteren Leif Kjeldsen færten af, at der var noget juks i økonomien ved byggeriet af det nye, store Amtssygehus i Herlev. Det havde været i gang siden 1966. Løselig budgetteret til "et sted mellem 400 og 500 millioner kr.," som amtets projektleder Poul Stochholm sagde. I 1971 var beløbet steget til 1 milliard. Samtidig lød meldingen, at de 988 sengepladser, som var planlagt, måtte reduceres til 564. Konsekvensen var en beslutning om, at de øverste ni etager skulle stå tomme. Det kom de til i årevis. Et areal på 22.300 etagemeter, svarende til fire tønder land. Endnu i 2004 står 25. etage tom. Poul Stochholm var i mellemtiden blevet amtsborgmester. Leif Kjeldsen arbejdede med sagen gennem mere end et år. Da han begyndte at skrive om den, afviste andre aviser hånligt hans kritiske oplysninger, men sprang på sagen, da den viste sig at holde vand. I august 1972 blev Poul Stochholm pisket hjem fra en rejse til Australien og fyret af indenrigsminister Egon Jensen. Afdækningen af skandalen blev belønnet med Cavling-prisen til Leif Kjeldsen.

"Min kollega Jørn Ackermann kunne lige så godt have fået en Cavling-pris," sagde Kjeldsen. Ackermann gravede i samme periode i en grotesk sag: Ved Ganløse Ore i Nordsjælland rejste der sig for befolkningens undrende øjne en mur midt i

landskabet. Af dimensioner på niveau med den, israelerne efter år 2000 har bygget for at gemme sig for palæstinenserne. Området var fredet. Myndighederne havde af samme grund kort før forlangt nogle kaninbure og en jagthytte fjernet. Men nu skulle der alligevel skydes på området. Muren var nemlig en skydemur for militæret, banket op af Forsvarets Bygningstjeneste.

Oplysningen om det gigantiske bygningsværk kom til Ekstra Bladets Klagekontor fra den 17-årige Hvidovre-spejder Ralf Lindow, der syntes, at det fede naturområde pludselig så lidt dumt ud nu. Han kendte 'Klag til Ekstra Bladet'-sloganet, og nu syntes han, der var grund til at følge opfordringen. Ackermann gik ihærdigt til sagen, bed sig fast i benet på myndigheder fra sogneråd til ministre og generaler. Og i september 1972 blev muren revet ned – for sent til sommerens revytekster, men alligevel til megen latter.

SPIES RUNDT PÅ GULVET

I det underholdende hjørne i den periode var en mand som Simon Spies leveringsdygtig. Fredag 28. juli 1972 var reporteren Rud Kofoed til premiere i Metropol Biografen på Ole Eges og Morten Arnfreds film *Bordellet*. Simon Spies var der med et hold venner og veninder. Bagefter inviterede han selskabet hen om hjørnet og ned i Husmanns Vinstue i Lars Bjørns Stræde – et sted, der dengang var i rødstrømpernes skudlinie, fordi det ikke indlod kvinder. Dørvogteren måtte kapitulere over for Spies og hans flagrende stormtropper.

Rud fulgte begivenhederne sammen med bladets unge fotograf Preben Niemeier, som refleksmæssigt skød løs, da et par af pigerne smed kludene og Simon Spies derefter henrykt gjorde det samme og tumlede rundt på gulvet med pigerne. En surrealistisk situation – som om filmen havde fået forlænget spilletid. Værten råbte "Hold op, hold op!" Spies hylede: "Hvem er du?" Værten: "Det er mig, der ejer stedet!" Spies: "Og hvad koster lortet?"

Ved tretiden om natten lagde Kofoed og Niemeier billederne på bordet foran Axel Sjölin i redaktionssekretariatet. Stærke sager, selv for den hårdhudede Sjölin. Hans reaktion var: "Det går ikke. Vi får krav om en millionerstatning. Og

***Leif** Kjeldsen (f. 1944) kom til Ekstra Bladet i 1968 fra Berlingske Aftenavis (den nuværende Weekendavisen). På det tidspunkt havde byggeriet af det store Herlev Amtssygehuset været i gang i to år. Da Kjeldsen havde holdt øje med byggeriet i nogen tid og konstaterede, at budgettet i 1971 var vokset fra 400 mio. kr. til over en milliard, uden at det var mere end halvfærdigt, slog han til i en lang række artikler, der trevlede overskridelserne op. Artiklerne gav ham Cavlingprisen i 1973. Det havde været hårdt arbejde. Og hænderne-op-af-lommen! I modsætning til Cavling selv på statuetten.*

Spies selv ødelægger sin forretning. Vi skriver. Men uden billeder. Arbejd videre med historien i morgen og prøv, om vi kan få Spies til at godkende billederne."

"Hvad med *nu*?" spurgte Rud Kofoed, greb billederne, stormede over til Hotel Merkur, hvor en del af selskabet hang i baren. De fortalte, at Spies var gået op i sin suite.

Rud fandt suiten, lagde billederne på stribe på gangen udenfor og bankede på. Flere gange. Der lød et par grynt. Den ustoppelige reporter Rud Kofoed, 27 år, født i Holeby på Lolland, tog i døren. Den var ikke låst. "Kan du ikke se, jeg boller?" gnækkede Nordens rejsekonge. Rud undskyldte, men sagde, det var vigtigt. Det lykkedes ham at få Spies med ud på gangen og kikke på billederne. – Så hr. Spies kunne vælge, sagde han. "Se, dér hænger den for meget," vurderede Simon Spies, "det vil jeg ikke have i avisen." Andre billeder var han stolt af. Og så styrtede Rud Kofoed ud af døren, til bladet. Klokken var over fire, deadline hang i luften. Men næste morgen var historien på. Den nåede også det svenske Expressens eftermiddagsudgaven – Ekstra Bladet havde tæt samarbejde med Expressen – og vakte endnu mere opsigt i Sverige end i Danmark, hvor man havde en lidt såla'-dog-barnet holdning. Rud fulgte historien utrætteligt op, da Simon Spies festede videre i tre samfulde dage på Merkur, og beskrev orgiets effektfulde finale: Spies med benene stikkende gennem taget på sin store Mercedes, da han blev kørt hjem til Rungsted for at hvile ud.

DEN FORSTUMMEDE LATTER

Mens latteren rungede over det lurmærkede danske naturprodukt Simon Spies og hans udskejelser, forstummede den i juli 1973, da Ekstra Bladet på forsiden viste et billede af en ung nøgen Aalborg-kvinde, taget nogen tid før hun blev myrdet. Det var et amatørbillede med seksuelle undertoner. Pigen vidste af gode grunde ikke, at det blev offentliggjort. I modsætning til Simon Spies, der lå, som han havde redet.

Aalborg-billedet og den retssag, der fulgte, viste præcis et dilemma, Ekstra Bladet befandt sig i.

Bladet var på den ene side katalysator for den seksuelle frigørelse, som var vokset frem gennem 60erne, manifesteret i nye love omkring 1970: Billedpornoens frigivelse, den frie adgang til abort og generelt et jublende frisprog og en henrykt promiskuitet, hvor det halve af landets befolkning rendte rundt med bar røv på strandene og med blafrende bryster på byernes gågader. På den anden side havde redaktionen besvær med at sætte grænserne. Det demonstrerede allerede den spontane vurdering af Spies-billedet. Her overvejede redaktøren den økonomiske konsekvens: Ville man få et kølleslag af et erstatningskrav? Og den forretningsmæssige: Skulle man beskytte rejsekoncernen? Det menneskelige hensyn hørte man ikke meget til. Det var dér, usikkerheden lå, dér rammerne var skredet og blevet utydelige i hovedet på nogle journalister og redaktionssekretærer.

I Aalborg-sagen blev Axel Sjölin som ansvarshavende chefredaktør idømt 14 dages hæfte i marts 1974. Han havde været på ferie, da billedet blev bragt. Brøleren var begået af en vagthavende redaktionssekretær, og det var ikke engang en snubler foretaget en sen nat, hvor alt stod på gloende pæle. For billedet blev brugt endnu en gang dagen efter. Der havde været al mulighed for at diskutere og overveje.

Ingen ansvarshavende Ekstra Blad-chefredaktør var blevet buret inde, siden Frejlif Olsens berømte ophold i Vestre Fængsel i 1917-18, tilkendt ham, fordi han havde jordet Sjællands biskop verbalt med en af de mest imponerende journalistiske kanonsalver, der er set i dansk presse (se bd. 1, s. 77-85). Anledningen var mindre heroisk denne gang. Det lagde Sjölin heller ikke skjul på, da han fra cellen i Horserød Statsfængsel skrev dagbog til offentliggørelse i Indendørs Politiken (april 1974). I dagbogen skrev han: "…når man nu endelig skulle bag tremmerne, havde det set lidt bedre ud med en af bladets mærkesager om bagmænd og bolighajer som årsag…"

Kunne man have undgået den Aalborg-sag? Selvfølgelig. Den handlede nemlig ikke kun om usikre grænser for seksuel billed-exibitionisme, sådan som den famøse landsretssag i 1967 om fotografen Roald Pays samlejebillede, hvor billedet var kunst, anklagen latterlig, og Ekstra Bladet blev frikendt. Den handlede om redaktionens mere eller mindre selvpålagte pres for at skabe opsigtsvækkende nyheder og historier, undertiden langt ud i tovene. Når det gjaldt privatlivets fred – som var emnet i den paragraf 264 d i straffeloven, der blev dømt efter i Aalborg-sagen – måtte man vide, at der var fare på færde. Jurister kaldte ligefrem paragraffen for Lex Ekstra Bladet, fordi strafferammen var blevet skærpet nogle år tidligere på grund af en artikel i bladet om en advokat, der havde taget sit eget liv – i Ekstra Bladet med en antydning af, at advokaten havde haft fingrene i pengekassen. Hvilket viste sig uden hold i virkeligheden.

Især nyansatte, unge journalister var tit under så voldsomt pres for at svinge ind med historier,

EKSTRA BLADET

FORMAND SPIES HOVEDPERSON I SEX-PARTY

MAN KAN JO ALTID SKRÆLLE EN BANAN

FILM

***Mens** den danske nation fra pensionister til børnehavepædagoger deltog i Spies Rejsers folkevandringer mod Sydens sol og strande, smed manden, der stod for det hele, kludene i Husmanns Vinstue i Lars Bjørns Stræde og førte sit eget festlige leben. Simon Spies havde været til pornofilm og havde lyst til selv at slå sig løs. Million-indtægterne og et fanden-i-voldsk sind gav ham arabiske sultanvaner, og et psykopatisk træk hos ham fik ham til med satanisk latter at indvie offentligheden i sine lyster og laster, ikke mindst Ekstra Bladets fotograf. Året var 1972.*

der kunne rydde siderne, helst forsiden, at de gav deres nyheder ekstra lak og blomster i håret. Driften blev at aflevere historier, der kunne få øjnene til at trille ud af hovedet på læserne, og det ville i første omgang sige redaktionssekretariatet, der havde som opgave at si løgn fra sandhed, brugbart fra shit, men som selv i kampens hede kunne blive grebet af de krav, der blev stillet af en ikke altid helt tilregnelig chefredaktion. Berømtest er nok eksemplet fra Victor Andreasens

første tid på Ekstra Bladet midt i 60erne, da den nybagte medarbejder John Lindskog sendte et falsk billede af den tyske våbenfabrikant Krupp hjem fra Aalborg med en påstand om, at Krupp var i Aalborg til et hemmeligt møde. Historien kom på forsiden, men holdt ikke en meter, og den ivrige unge mand blev fyret på stedet.

Problemet var mindst lige så stort i 70erne, fordi chefredaktionen nu rystede på hånden. Man kan læse ud af redaktionsrådsreferaterne, at Flemming Hasager og Axel Sjölin gang på gang er i defensiven over for en kerne af pågående, velargumenterende medarbejdere, og Victor Andreasen i tvivl om sin egen autoritet, fordi Flemming Hasager sidder med det besluttende mandat. Den gamle guru var tryggest i den politiske redaktion, men ellers påfaldende usikker. Og meget væk. Sygemeldt. Eller bare væk.

Når han indimellem var aktiv i den politiske redaktion, gik det til gengæld for fulde sejl. Han byggede redaktionen op til at omfatte en halv snes medarbejdere, som gjorde Ekstra Bladet nyhedsførende på Christiansborg. Redaktionens inderkreds – Svenn Bernhard Sørensen, Sven Ove Gade, Kurt Mathiesen, Per Hanghøj, Søren Jakobsen og Bent Falbert – samt Bent Juhl, når han gad – mødtes hver aften på Victor Andreasens kontor. Formelt for at diskutere ideer til morgendagens side 2 og fordele kommentaropgaverne. Reelt for at tale om politik, personer, livet og døden – med Victor Andreasen som stærkt underholdende hovedtaler. Der blev aldrig drukket ved disse møder. Der blev til gengæld grinet meget. Store ressourcer at bruge på en enkelt side. Men de fleste på redaktionen skrev reportage ved siden af. Og side 2 var i øvrigt et hit hos læserne.

DYNELØFTEREN I AKTION

2. påskedag 1972 stod Jens Otto Krag ved sit staffeli i Skiveren, inhalerede den friske Vesterhavs-luft, og hvis han ellers havde Ekstra Bladet inden for rækkevidde, har han underholdt sig med at læse, at hans Grønlands-minister Knud Hertling nu ikke mere spiser 'spæk' med sin kone, men 'bacon' med en vis frøken. Og tænkt: Er det nu det, man kan forvente i Ekstra Bladet fremover. Ikke bare racediskrimination, men også dyneløfteri.

Det var lige, hvad det var. Med åben pande. Ekstra Bladet lurede B.T. fidusen af. B.T. havde netop malet hen over forsiden, at Jens Otto Krag og Helle Virkner vistnok skulle skilles. Nu forsøgte Ekstra Bladet sig i genren ved at hugge Billed Bladets sladdermedarbejder Ole Damgaard, som havde gjort det til sit speciale at fortælle læserne om, hvem der havde fået nyt navn på brevkassen, og hvem der delte rundstykker og tandbørste eller var holdt op med at dele rundstykker og tandbørste. Og den slags. Især hvem der fandt på sjove ting under dynen med nye, ikke registrerede partnere. Ole Damgaard blev hurtigt omdøbt til 'Ole Dyneløfter'. Hans rubrik hed 'Mellem os'.

Den rubrik satte noget i gang. Og stoppede noget andet, nemlig den elskværdige tone mellem chefredaktionen og medarbejderne gennem det næste halve år. Den blev en varm kartoffel. Det gik sådan til:

Folk sendte vrede læserbreve. En indlæg dumpede også ind til kroniksiden Vinduet. Skrevet af direktøren for Mentalhygiejnisk Forskningsinstitut, Eggert Petersen, som ikke mente, at den slags ævl befordrede læsernes mentale hygiejne.

”Noget forløjet småborgerligt gas”, kaldte han det. Han var ellers en varm fan af Ekstra Bladet, skrev han.

Jeg havde fornøjelsen af at modtage kronikken som redaktør af Vinduet. Og videresende den til sætning. Længere kom den ikke. Det vil sige: Jo. I første omgang. Via en Storm P-agtig installation kaldet *rørpost* poppede kronikken op dagen før i redaktionssekretariatet. Den vagthavende redaktør læste den, blev betænkelig og sendte et bud hjem til Victor Andreasen med artiklen. Victor Andreasen var straks i telefonen: ”Friherre!” Sådan betegnede han altid undertegnede i den faste overbevisning, at hans egen polske, adelige afstamning på mødrene side gjorde os til en art logebrødre. Men så fortsatte Victor Andreasen: ”Den artikel skal ikke på.” Det førte til nogle kultiverede udladninger af forskellig art, men det var jo klart: Den artikel skulle ikke på, hvis chefredaktøren ikke ville havde den på. Det var vilkårene i jernindustrien såvel som på Ekstra Bladet. Medindflydelse, redaktionsråd og demokrati på arbejdspladsen havde ikke flyttet sig. Tværtimod. Snakken om det var gået helt i stå.

Sådan gik det også med læserbreve, der handlede om samme emne: Den nye dyneløfterkurs. De to læserbrevredaktører, Arne Trier Pedersen og Per Eilstrup, to journalister med stor menneskelig integritet, fik standset de kritiske breve, de ville sætte på. Flere af brevene var ret underholdende. Et af dem, fra en hr. Bengtsson i Glostrup, lød: ”Kan det være sandt, at EB har ladet sin sidste tand (Vinduet) med bid i ’falde ud’ til fordel for en sladderspalte flydende med ligegyldigt, lyserødt, ildelugtende sukkerstads? Sådan en tandudtrækning må give et stort blodtab.”

MELLEM OS

Ekstra: Interview med fange på flugt

Ugens dejligste: ANNE MARI LIE – lige til at falde ud

TUTTA

Ekstra Bladmedarbejdere som Bent Juhl reagerede internt mod den nye sladderspalte ’Mellem os’, fordi den havde en useriøs effekt på medarbejderes kilder og kontakter. Spalten, eller spalterne, dukkede op i avisen i marts 1972. Ole Damgaard, der var hentet fra Billed Bladet var hyret til at gøre B.T. kunsten efter: De kendtes liv, så nær dynerne som muligt, og gerne under. Af hvilken grund han blev døbt ’Ole Dyneløfter’. ’Mellem os’ dannede skole og var et rent kærtegn i sammenligning med, hvad der senere blev plads til i spalterne.

Mens påskens glade budskab om Jesu opstandelse endnu klang i alles ører, opstod en ukristelig uro på redaktionen. Medarbejderne holdt møder under anførsel af den fungerende formand, Søren Jakobsen fra den politiske redaktion. Forbitrelsen gik i flere retninger. Dels på, at man her fik et nyt eksempel på, at chefredaktionen udstedte diktater og ikke gad samarbejde. Dels på, at rubrikken ’Mellem os’ – med Søren Jakobsens ord: ”nedsatte Ekstra Bladets journali-

Information
Artiklen som Ekstra Bladet ikke turde trykke

***Information** gned sig i hænderne og bragte på befrielsesdagen 4. maj 1972 artiklen 'som Ekstra Bladet ikke turde trykke'. Den indeholdt kronikken, som Århus-professor Eggert Petersen havde fået afvist, fordi den kritiserede Ekstra Bladets nye 'dyneløfter'-kurs. Aktuelt havde haft fingre i den først, men var veget tilbage for at genere konkurrenten.*

stiske niveau". Og – som den politiske medarbejder Bent Juhl udtrykte det: "Denne form for gossip ødelægger andre afdelingers muligheder for at lave seriøs reportage." Den øjeblikkelige ophidselse mundede ud i en skarp vedtagelse: Medarbejderne kunne ikke acceptere 'gul journalistik' og kronikredaktørens frihed til at redigere måtte 'ubetinget fastholdes'.

Det sidste var selvfølgelig heroisk, men halsløs gerning.

Chefredaktionen afviste skriftligt i bundfrosne vendinger, men ved et efterfølgende verbalt bråvallaslag mellem cheferne og medarbejderforeningens bestyrelse – refereret af journalist Bent Falbert, der netop var valgt ind i bestyrelsen – erklærede Flemming Hasager sig 'overrasket' over medarbejdernes optræden, mens Axel Sjölin udnævnte medarbejderne til 'pattebørn' og 'tøsedrenge', og Victor Andreasen slog fast, at "redaktøren af Vinduet måske har haft for stor frihed, når han kan fantasere sig til, at han er en stat i staten". Både Victor Andreasen og Sjölin fremhævede, at de engelske Daily Mirror og London Times bragte masser af skilsmissestof i spalterne. Chefredaktørerne kunne i øvrigt "ikke garantere, at der ikke ville finde en optrapning af skilsmissereportager m.v. sted, hvis disse kom til bladets kendskab." Aksel Sjölin føjede til: "Den bedste sladder har stået i Billed Bladet. Vi er nødt til at være med i racet."

Så sagde kronikredaktøren op. Og de to læserbrevredaktører. Og tegnerne Per Marquard Otzen og Klaus Albrectsen. Og medarbejderforeningens formand Birgit Schou, som havde været i USA under påskeballaden. I et interview i Indendørs Politiken, umiddelbart inden hun forlod bladet, sagde hun til Poul-Ove Kühnel: "EB har været det mest fremskridtsvenlige blad på det seksuelle område, og derfor kan jeg ikke affinde mig med, at man pludselig begynder at krybe ned under dynerne på en snagende og sladderagtig facon… Chefredaktionen har vist sig meget passiv, hvilket har ført til, at medarbejderforeningen efter adskillige møder har fundet anledning til ekstraordinært at orientere A/S Dagbladet Politikens bestyrelse om tingene. Vi vil ikke være med til, at man tier det hele ihjel, når vi dag ud og dag ind skriver om demokrati på arbejdspladsen."

Tegneren Klaus Albrectsen nedfældede blandt andet følgende ord til chefredaktionen: "Da ingen af os formodentlig har tid til i al evighed at sidde og fundere over de interessante resultater af Ekstra Bladets tilbagegang til en redaktionel linie, som havde sit højdepunkt i 40ernes snerpede Hollywoodaviser, har jeg bestemt mig til at udfri jer af spekulationerne… Tiden iler, og som John Lennon synger: 'The dream is over' (Lennon er en nulevende digter og komponist). Og da jeg gerne vil bidrage til bladets økonomi efter det kostbare indkøb af 'Mellem os'-rubrikken, beder jeg jer om at blive løst fra mine kontraktlige forpligtelser…"

En artikel om affæren i maj-nummeret af fagbladet Journalisten havde som overskrift: "The dream is over". Artiklen var skrevet af Bent Falbert. Han skrev blandt andet: "Der står fortsat 'tør – hvor andre tier' under vores bladhoved. Men nu ved Ekstra Bladets medarbejdere, at sloganet skal tages med forbehold. For kritik af Ekstra Bladets egne forhold tør – eller vil – dets chefredaktion ikke give spalteplads til. På dette område er EB næsten lige så tavs, som dets medarbejdere jævnligt beskylder andre virksomheder for at være. I dag er klimaet på bladet mildt for-

talt skidt. Medarbejderforeningen har afbrudt alt samarbejde med chefredaktionen, som går ud over overenskomstens rammer."

Andre havde også trukket sig ud af legen. 30 skribenter, som ellers bidrog med kronikker i Vinduet, sagde nogle pæne ord om fortiden, men meddelte, at det så var dét. Blandt navnene var Ebbe Kløvedal Reich, Suzanne Brøgger, Klaus Hoffmeyer, Søren Krarup, Sven Holm, Thomas Winding, Ole Espersen, Ulla Dahlerup, Jacques Berg og Suzanne Giese.

Flere af dem havde også været produktive i avisen uden for Vinduets rammer. Således Suzanne Brøgger med blandt andet et stort interview i 1970 [EB 30.3.70] med den Sorte Panter Eldridge Cleaver, forfatteren til *Soul on Ice*, som hun mødte i Algier, hvor han levede i eksil.

TABTE TEGNERE

På illustrationssiden var der afgjort tab. Per Marquard Otzens virtuose, sofistikerede streg var grafisk kunst på et højt niveau. Kritikeren Torben Veirup kalder ham en af landets mest fremragende bladtegnere – "vitriolen i hans udfald hang uløseligt sammen med hans spiddende streg og hans surrealistiske udtryksmåde." Det fik Information nu fornøjelsen af. Dér havde han udfoldet sig før – indtil han i 1969 blev inviteret til Ekstra Bladet på anbefaling af Jacob Ludvigsen, journalisten, der selv hoppede som en delfin ud og ind af Ekstra Bladets redaktion årene igennem. Marquard Otzen – et stærkt og undertiden besværligt temperament med krøllede hjernevindinger, aldrig helt tilfreds med sine tegninger, men en kunstner, der blomstrede gennem tre år på Ekstra Bladet, fordi hans originale talent fik lov at sætte sig frit igennem uden moralsk, politisk eller populistisk næserynken fra redaktionen.

***Få** tegnere ved Ekstra Bladet har ramt tonen så direkte som Eiler Krag (1908-91). Han tegnede i bladet i lange perioder mellem 1967 og 1990. Fræk, satirisk og med en utrolig lethed. Her sætter han sin tegnerkniv i de rasende opgør i 1987 omkring landbrugsminister Britta Schall Holberg, der kort før havde været igennem hakkemaskinen som indenrigsminister – på grund af AIDS-sagen. Eiler Krag har tænkt: Nu har damen igen fået en kniv i ryggen. Af Poul Schlüter, statsministeren? Med udenrigsminister Uffe Ellemann som medskyldig? Og mon Niels Helveg Petersen så ikke står i kulissen og godter sig over, at han slap for at udføre ugerningen?*

Det var den samme oplevelse, Klaus Albrectsen havde i de fem år, han var på Ekstra Bladet indtil april 1972:

"Jeg var hvor jeg skulle være, følte jeg, og kunne gøre som jeg ville," skriver han i sine erindringer. "Spalterne var åbne. Min drøm om at lade tegningerne følge nyhedshistorierne ude i avisen, på afstand af den kedelige lederside, var ikke længere en drøm, men pragtfuld virkelighed. Censur? Ikke skyggen. Tværtimod… Snerpede det en enkelt gang? Da Frederik 9. døde, var jeg på ferie, men tog ind på avisen om aftenen, fordi det var mit arbejde at være aktuel. Sad og rodede med en idé, der handlede om, at det vel for de fleste er et tab og efterlader et tomrum, når ens mor eller far dør. Ville kombinere den tanke med et billede af det underligt monstrøse hverv, den

VIL MARGRETHE VÆRE DRONNING AF GUDS NÅDE

Nåd selv retfje sin tåbel, der under alle omstændigheder bliver favoriseret

***Klaus** Albrectsens tegning ved dronning Margrethes tronbestigelse 15. januar 1972 blev til efter natlige overvejelser. Se teksten.*

tidligere tronfølger gik ind til. Midt i bakserierne ringede min telefon. Det var Hasager, det elskelige menneske, der ellers tit kom ind lidt før midnat, når maskinerne kørte og de første aviser blev læsset på bilerne nede i gården – man kunne se det hele i gården fra mit vindue. Så stod han bag gardinet og kikkede ned. Han holdt så meget af den tid på natten, fortalte han, når huset rystede.

Han sagde 'Klaus' og 'De'.

Og nu altså i telefonen, lidt undskyldende, en venlig henstilling. Nu var det pludselig blevet 'vi'.

'Ja, nu skal vi jo ikke være for skrappe, Klaus.'

Nej, nej. Man tænker sig vel om. En satiriker kan lade satiren hvile."

Men det kunne Klaus Albrectsen ikke. Den hårdtslående, knusende satire, som var lige så uforsonlig, som han selv virkede forsonlig i daglig omgang. Den rasende, antimilitaristiske, socialt engagerede satire, som han udfoldede, og som han blev bekræftet i fra starten i 1967, da Axel Sjölin en af de første aftenen sagde: "Du skal aldrig sky en mulighed for at vise social indignation." Og som kastede bål og brand og tegneriske skudsalver ind i spalterne dag efter dag, kulminerende i store nytårstillæg med hans tegninger hvert år i samarbejde med grafikeren Austin Grandjean og mester-layouteren Per Skovmose. Den satire lod bladet ham gå uantastet ud af døren med og videreføre i Nordens største avis, det svenske Expressen, indimellem også i New York Times.

Først langt hen i 80erne fik den senere chefredaktør Bent Falbert ham tilbage til nogle enkeltopgaver.

I 1972 stod bladet tilbage med primært den mere lyrisk begavede Erik Stender som tegner. Stender, som havde tegnet i Ekstra Bladet siden 1942, og stadig i ganske enkle streger kunne få sine kvinder til at svæve som farlige orkidéer eller yndefulde margueritter over siderne, og skuespillerne til at blive lyslevende i henkastede illustrationer til utallige teateranmeldelser. Stender giftede sig i 1967 med bladets teaterreporter Mette Hermansen, der døde allerede i 1975 kun 37 år gammel. Stender lever i 100-året for Ekstra Bladets fødsel i Sydfrankrig. Selv fyldt 90.

Andre tegnere kom til i 70erne. Først og fremmest Eiler Krag, som allerede havde plantet sine geniale og udfordrende dristigheder og skarpe portrætter i den periode omkring 1970, da

han ledsagede Inge og Steens seksualbrevkasse. Senere var han i en halv snes år fast tegner på Side 2, hvor de verbale uforskammetheder i Dagens Debat fik uforligneligt følgeskab af hans frygtindgydende omgang med pen og tush. Avisens kunstkritiker Alex Steen skrev om ham efter hans død i 1991: "Han kunne stikke som en bi, hvor man ikke mærkede stikket lige i øjeblikket, hvor det skete, men så svulmede det hele op og virkede ti gange så stærkt."

Nye tegnere dukker op i 80erne, Anne Marie Steen Petersen, Peder Bundgaard og andre. Enkelte andre lever et fortsat, nærmest umisteligt liv i avisen: Vittigheds-duoen Hans Qvist og Franz Füchsel. For mange læsere placeret med deres værker på avisens side 1 – i den forstand, at det er den første side, folk slår op på i håb om at bryde sammen i et øjeblikkeligt latteranfald. Blandt andre Ekstra Bladets egen afgåede layout-chef Per Skovmose, som Füchsel har besluttet sig for at forfølge nådesløst. Skovmose lånte i sin tid en lystfisker-vittighedstegning til et lystfisker-blad, han arbejdede med. "Du returnerede aldrig den tegning," sagde Füchsel og har siden tegnet Skovmose ind i vittighederne med satanisk vellyst og navns nævnelse.

side 12 mandag den 24. januar 1972 VINDUET REDIGERET AF GREGERS DUCKINCK-HOLMFELD

VED KONG FREDERIKS BÅRE

I mange folk, som samles om en bare,
hvorfra en dansk og frisk, ubundan sjæl, forhøst
har knælt på mangen danskens milde tåre,
men ikke det er hjertets blide verden
og længsel imod fred og trygheds ånd,
som I nu ser opstige fra sit bånd:
den gamle verden. – Lukket lå den,
med kulde, fjendskab, lykkelos og hunden
så fuld af kraft, men uden hjertevarme
og noget ellers til at ha den i. –

Du danske folk, du har min sympati,
din blide kraft, dit lyse blik, der lyser
ind i en fremtid – bygger du den selv? –
Ja, gør det. Med den kraft du holder din,
den sødme, som i hjerteroddet siver –
her sidder jeg nu med en lille pige
og ser de tusinder besøge kongen,
som er forsvundet. – Hvad er det de søger?
– De finder måske varme dér? – Det siger hun.
De grøder måske lidt? – Ja, måske lidt.
De har den samme herlighed måske? Ja, måske lidt.
Den ligger skjult måske? Ja, måske det. –
Det er til Danmark? Ikke? Jo. Du grøder lidt?
Jeg tuder bare, ja – men gavnhe lidt.
Nu må jeg holde op.

Af Jens August Schade

Tegning af Erik Stender

Lige *som Ekstra Bladet efter årtusindskiftet med nye rummelige layouts sætter sider op med stor visuel effekt båret af bladets tegnere og fotografer, lykkedes det også tit i 60erne og 70erne at skabe sider, der netop i kraft af tegnerne blev vellykkede. I dette tilfælde blev den lyse digter Jens August Schade mobiliseret ved Kong Frederiks død og den virtuose Erik Stender digtede sammen med ham.*

*…**men** danskerne stemte JA 2. oktober 1972. Og det bekom Ekstra Bladet udmærket. For så kunne avisen blive ved med at være kritisk og - med Victor Andreasens ord sige: 'Hvad sagde vi!' Det store folkemøde, som forsiden omtaler, sagde nok NEJ, men i Radiorådet skummede SF-medlemmer over, at TV-Avisen havde fokuseret på nogle Solvognen-optrædende fra Christiania, der udfoldede sig med NEJ-sange i et hjørne af Rådhuspladsen. Det havde, påstod de, fået seerne til at stemme JA af lutter irritation.*

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

MANDAG 2. OKT. 1972
Nr. 194 — 68. årgang — 1,25 kr.

STEM NEJ I DAG

ALLE vælgere bør i dag afgive deres stemme. Og de bør bruge deres stemme til et Nej til Danmarks opslugning i Fællesmarkedet.

TILHÆNGERNE har forsøgt at bilde vælgerne ind, at et Nej er udtryk for en ufrugtbar og gold holdning. De spørger forarget, hvad Nej-sigerne vil sætte i stedet for en indlemmelse i EF. Svaret er såre enkelt. Nemlig, at vi ikke indlemmes i EF.

DETTE er ikke goldt og ufrugtbart. Et Nej til EF er først og fremmest et Ja til at bevare vor selvstændighed og frihed. Et Nej i dag er et Ja til at styrke vore demokratiske institutioner, som ved en indlemmelse vil visne hen og livet vil blive langt ringere at leve i dette land både for os selv og for vore børn og fremtidens ufødte slægter.

STEMMER De Nej til EF i dag, siger De samtidig Ja til det øvrige Norden, som vi historisk, kulturelt og politisk står langt nærmere end de kontinentaleuropæiske stater, som blot inden for dette århundrede har stødt vor verdensdel og hele jorden ud i de to frygteligste krige i menneskehedens historie.

DE skal ikke lade Dem skræmme af Ja-propagandisternes trusler om arbejdsløshed, virksomhedsforflytninger, nedskrivning af kronens værdi og almindelig økonomisk bankerot. Uden for EF er vi fortsat selv herre over den økonomiske udvikling her i landet og kan tilpasse den til de gældende vilkår i verden. Et Nej til EF er et Ja til en mere åben verden, og forbliver vi uden for EF, er der intet, der nødvendigvis vil tvinge levefoden ned. Sker dette, skyldes det uduelige politikere.

GÅ hen og stem i dag. Stem for Danmarks frihed og selvstændighed.

STEM NEJ til EF.

STØRSTE FOLKEMØDE SIDEN KRIGEN SAGDE NEJ TIL EF

LÆS SIDERNE 8, 9 OG 10 SAMT BAGSIDEN

LEJ med forkøbsret
Original
HØJFJELDS SOL
H. BRØTCHER HANSEN A/S

JOURNALISTERNE RYKKER

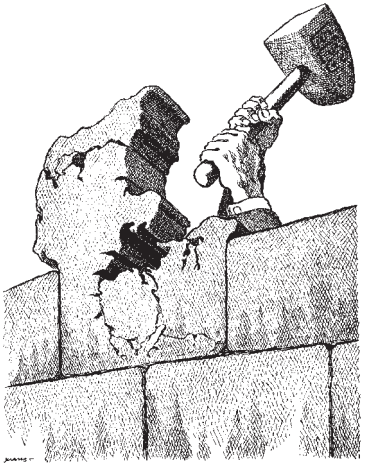

***Klaus** Albrectsen kaldte denne tegning fra 1971: 'På plads. Danmark: En kommende sten i Fort Europas mure'.*

NEJ TIL EF

Dyneløfteren løftede videre. Vinduet lukkede i et helt år efter 'påskekrisen', nogle slikkede sår, andre var ligeglade. Internt sænkede stemmeføringen sig til et nødtørftigt formelt plan mellem chefredaktion og medarbejdere.

Indtil 2. oktober 1972. Den nationalt minderige dag, da danskerne stemte om tilslutning til EF og stemte *ja*. Ikke med Ekstra Bladets gode vilje, for bladet agiterede for *nej*, og det førte til en dramatisk situation på selve dagen.

Bladet havde for længst taget sin beslutning. Det vil sige Victor Andreasen havde. Som han sagde, da jeg et halvt års tid før lettere bekymret spurgte ham, hvordan vi kunne håndtere det, hvis det blev et ja, og vi stod dér og havde sagt nej hele tiden. "Det gør ikke noget," svarede han. "Tværtimod. Bortset fra at jeg personlig er *for* at vi skal ind, så er det nemlig godt, hvis vi kommer ind, efter at vi har sagt nej hele tiden. Så kan vi blive ved med at sige: Hva' sagde vi – selvfølgelig skulle vi ikke have været inde!" Det var som et ultrakort kik ind i en hjerne med mekanismer à la dem, som senere års computerudvikling kan etablere: Lynhurtige genveje til overraskende kombinationer og konklusioner, brugbare til taktiske og strategiske manøvrer, uafhængige af morallogik.

På selve afstemningsdagen var avisens forside et NEJ med de typer, som ifølge traditionen siden bogtrykkerkunstens opfindelse har været forbeholdt Jesu genkomst. Det kunne dårligt råbes højere. Og dog. Det kunne sættes op i en mægtig transparent på husets yderside, så alle, der passerede over Rådhuspladsen, kunne se det. Ikke mindst de tusinder, som skulle ind på Københavns Rådhus for at sætte deres kryds. NEJ'et var et overvældende syn. Ikke mindst for bestyrelsesformanden B. Helmer Nielsen, der fra sit advokatkontor på den anden side af gaden fik det lige i synet, da han mødte på arbejdet om morgenen. Hans refleks var at beordre transparenten fjernet. Det blev den midt på eftermiddagen.

Det blev koden til ny kontakt mellem medarbejdere og chefer. Der var noget, de var enige om: Bestyrelsen skulle ikke gribe ind i redaktionelle beslutninger. Man skrev i fællesskab til bestyrelsesformanden og protesterede. Helmer Nielsen svarede og begrundede sit initiativ med, at husets facade repræsenterede både Politiken og Ekstra Bladet. De to blade var gået ind for hver sit stand-

punkt op til afstemningen, så det var uheldigt, at det ene blad hang dér med sit nej. Han havde ikke grebet ind i en redaktionel beslutning, sagde han. Jo, De har, svarede de tre chefredaktører i fællesskab med Medarbejderforeningens formand, der nu var Poul-Ove Kühnel.

Man havde fundet sammen i en sag, man kunne være enige om. Tiden var inde til at se hinanden i øjnene og snakke redaktionsråd. Man havde dårligt sagt ordet, før huset blev rystet af en strejke, der lagde det i sort i tretten dage kort før jul. Et par håndsættere var blevet fyret. Driftschefen Olaf Poulsen og direktør Ernst Klæbel gik hårdt til sagen – det var Poulsen, der senere blev berømt og berygtet for at føre øksen over for typograferne i Det Berlingske Hus. Da kollegerne i sætteriet tog det som signal til de frygtede reduceringer i forbindelse med indførelsen af ny teknik, bredte en arbejdsnedlæggelse sig. Den var overenskomststridig, Arbejdsretten gik i sving, typograferne besatte maskinerne og satte plakater i vinduerne mod Rådhuspladsen. Plakaterne var mindre end Ekstra Bladets rungende NEJ, men ikke mindre bombastiske: "Dagens ret: Arbejdsret", "Ekstra Bladet forurener demokratiet" o.l. Strejken var et varsel om flere kommende strejker. Der var kun fire måneder til den næste.

To medarbejderformænd til generalforsamling i Politiken-fonden: Politikens Jørgen Falcon (f. 1929), en besindig herre. Og Poul-Ove Kühnel (f. 1938), cool som en erhvervsadvokat.

Men demokratiet havde altså netop fået sig en pæn lille plads på Ekstra Bladet. Redaktionsrådet var nedsat med fire medarbejdere, Poul-Ove Kühnel, Werner Houe, Bent Falbert og Søren Jakobsen, og fire chefer, Flemming Hasager, Victor Andreasen, Axel Sjölin og redaktionschefen Olf Bussmann. Bent Falbert skrev i fagbladet Journalisten, at det var 'tøbrud', efter at forbindelseslinierne havde været kappet over i et halvt år oven på 'påskekrisen 1972'. Han opsummerede "Medarbejderforeningens fire års lidelseshistorie" for sagen. Nu havde man en aftale "at eksperimentere med…" – ikke nogen ideel aftale for medarbejderne. Men de godt 100 selvejende bladudgivere på Information i Store Kongensgade var ene om at have en bedre.

Dagbladet Information var ejet kollektivt af medarbejderne. Information spøgte som altid i kulissen som den åndelige fostbroder, som mange medarbejdere havde et fortroligt forhold til. Selv om man jævnligt hånede og hvæsede ad hinanden.

MEDBESTEMMELSE? NÆSTE ÅR. MÅSKE

Der var gået hul på demokratiet. Medarbejderne havde fat i et hjørne af indflydelsen på redaktio-

nen. Et lille. Men alligevel. Det næste måtte være et gennembrud i bladhusets bestyrelse.

Ledelsen havde rakt medarbejderne en finger. Mere eller mindre nødtvungent. Nu prøvede medarbejderne at gribe hele hånden – stemningen var for. Ikke kun blandt de ansatte – journalister som alle andre – men også i det omgivende samfund. Folketinget tumlede i den tid med forslagene om ØD, økonomisk demokrati. Der blev snakket medarbejderaktier, overskudsdeling, og, når det gik vildt til, overtagelse af virksomheder. Det var ikke torden fra øst – kommunisterne havde ikke større vind i sejlene. Det var den rungende røst fra den socialdemokratiske fagbevægelse, der tonede via LO-formanden Thomas Nielsens megafone baryton.

Første lille åbning kom ved A/S Dagbladet Politikens generalforsamling 25. april 1972. Netop på det tidspunkt, hvor man på Ekstra Bladets redaktion havde sine hidsige interne opgør. Derfor var initiativet ved den lejlighed i hænderne på formanden for Politikens medarbejderforening Jørgen Falcon. Han kunne som repræsentant for sin forening, der var mindretalsaktionær, fremføre ideen, som gik ud på, at han selv skulle have plads i selskabets bestyrelse. Der var nemlig ledige pladser. Øjenbrynene blev løftet og idéen nedstemt. Hilmar Baunsgaard, den forhenværende statsminister, der sad i bestyrelsen, sagde: Næste år. Måske.

Så gik år og dag. Præcis frem til 26. april 1973. Den dag foregik en revolution i bladhusets top: Omdannelsen af aktieselskabet til en fond. En revolution, planlagt og snakket om i årevis, men i sit forløb den dag mere dramatisk end ventet. I over ti år havde man mumlet om, at det var uholdbart

***I** 1972 fulgte TV-kulturafdelingens medarbejder Dan Tschernia nogle af Ekstra Bladets medarbejdere i arbejdet. Bl.a. Rud Kofoed fra underholdningsredaktionen og den politiske reporter Søren Jakobsen, som ses her på Christiansborg i færd med at interviewe SF's Gert Petersen under optagelsen.*

i det lange løb, at bladene tilhørte et aktieselskab, hvis aktionærer kunne finde på at sælge deres aktier til væmmelige fremmede mennesker, der måske ville blæse avisdrift et stykke, lukke butikken, sælge huset eller bruge det til noget andet. Det havde været oppe over ved krisen i 1945, da Viggo Hørups og Edvard Brandes' arvinger raslede med deres aktiesabler (Se bd. 1, s. 232 ff). Nu sad tredje generation af arvinger til de agtværdige fædre med store aktieposter. Man kunne aldrig vide. Bladdrift var ikke den sikreste investering, og alle de dyre ord om avisernes mission og samfundsnyttige indsats ramte ikke sindene med lige overbevisende kraft.

Nu, 26. april 1973, var der efter omhyggelige forberedelser linet op til, at et flertal af aktionærer ville støtte salg af deres aktier til en fond. Men kl. 18.30 gik der ifølge vidneberetninger et koldt sus

gennem aktionærforsamlingen i den tætpakkede, røgfyldte mødesal i Industrirådet, hvor generalforsamlingen fandt sted. En enkelt aktionær sagde nej! Det var Ellen Hørup Fondens repræsentant. Ellen Hørup – datter af Politikens stifter Viggo Hørup – var død og borte, men hendes fond eksisterede (og eksisterer fortsat i bedste velgående som ejer af 4,4 procent af aktierne og 17 procent af stemmerne i form af A-aktier). Hørup-fonden blev den aften repræsenteret af en direktør W. Pusch. Han mente, at en ny stor fond var en skidt idé. Man kunne jo bare kikke på, hvordan det gik på Berlingske Tidende og Aktuelt, sagde han. Ikke det smarteste argument, fik han at vide. Hverken Berlingeren eller Aktuelt var fondsejede. Det var til gengæld andre aviser, Jyllands-Posten og Stiftstidenderne, og dem gik det fint. Men Pusch var ikke til at skyde igennem. Han holdt fast. Fondsprojektet så ud til at ramle. Der ville ikke være stemmer nok for det. Stik mod forventning.

Hvad han og andre ikke vidste, var, at bestyrelsesformand B. Helmer Nielsen og de to medarbejderforeningers formænd, Ekstra Bladets Poul-Ove Kühnel og Politikens Jørgen Falcon, var forberedt på sammenbruddet. De havde kup-planen klar. Kühnel og Falcon stillede forslag om en mindre fond. Og stemmeflertallet blev opnået ved, at Helmer Nielsen i ét hug trak en aktiepost, han selv havde, ud af projektet. Manøvren skulle man være trænet børsrotte for at foretage, men det var en model, der holder i byretten. Og dermed var Politikens Fond dannet. Og Ellen Hørup Fonden kunne leve sit eget liv videre og stadig være en del af koncernens basis.

JAKOBSEN: MAN SKAL BRUGE LUP

Etableringen af Politiken-Fonden blev signalet til, at medarbejderne kunne rykke ind i A/S Dagbladet Politikens bestyrelse. Det betød ikke, at de fik hænderne ned i koncernens pengekasse, for den sad Fonden på. De blev ikke sluppet ind i fondsbestyrelsen.

Det var bladenes fælles selskabsbestyrelse, de fik plads i. Den senere lovgivning gav ansatte ret til to bestyrelsesposter. Men her fik medarbejderne hele fire repræsentanter. En fra teknikken. En fra funktionærforeningen. En fra Politikens redaktion. Og en fra Ekstra Bladets. Den sidste blev Søren Jakobsen, 32-årig journalist, fysisk ikke en mand til sumobrydning, men skarp i hovedet og med tjek på tal og ledelsesmanøvrer. Han havde siddet længe i medarbejderforeningens bestyrelse og blandt andet bakset med overenskomstproblemer, og han havde især som politisk-økonomisk journalist beskæftiget sig med erhvervs- og skattestoffet, siden han kom til bladet fra Jyllands-Posten i 1968. Endnu tidligere havde han kendt Aktuelt og Frederiksborg Amtsavis indefra. Søren Jakobsen var mand for jobbet – halvandet år efter at han var kommet i bestyrelsen, blev han i 1975 udpeget til at sidde i bestyrelsens forretningsudvalg, der havde den direkte kontakt til bladhusets daglige ledelse.

Hvor stor medarbejderindflydelsen hermed var blevet, kunne man spørge om. Søren Jakobsen siger selv i 1976: "Man skal have luppen frem for at spore resultater af medarbejdernes deltagelse i bestyrelsesarbejdet." Større respekt for de øvrige bestyrelsesmedlemmer kunne han i øvrigt ikke mobilisere. Han mente, at den person, som alt i alt havde mest indflydelse i huset, var direktøren,

Ernst Klæbel: ”I store selskaber har direktionen altid mest indflydelse, fordi den møder med velforberedte forslag i en ofte yderst uforberedt bestyrelse.”

Det sidste strålede da også ud af et interview, Poul-Ove Kühnel havde i personalebladet med et nyt bestyrelsesmedlem, fabrikant Dagmar Andreasen fra Rynkeby Mosteriet på Fyn, en rap dame med begge politiske ben plantet hos de radikale. Dagmar Andreasen sagde, hun havde en svaghed for ”opgaver, der ligger ud over, hvad jeg egentlig har forstand på”. Kühnel spurgte hende, hvad hun mente om det, der nu – i 1974 – var et af de næste ønsker på medarbejder-dagsordenen: Skal journalisterne selv kunne vælge deres chefredaktører? Det syntes Dagmar Andreasen lød ‘helt tovligt’. Det kunne jo være, de valgte en kommunist, sagde hun. Det var hendes opfattelse, at 80 procent af alle danske journalister var socialister.

SÆLG DIG DYRT

Bent Falbert, der i mellemtiden havde afløst Poul-Ove Kühnel som formand for medarbejderforeningen, havde – lige så lidt som Søren Jakobsen – den store fidus til udbyttet af repræsentationen i bestyrelsen. Han mente, man skulle langt videre med indflydelsen. Medarbejderne burde have plads også i fondsbestyrelsen. Og så burde de selv kunne bestemme, hvem de ville have som chefredaktører. ”Folkevalgte chefer på bladet. Det er jeg ikke særlig nervøs for,” sagde han. ”Jeg tror ikke medarbejderne vil vælge deres leder ud fra usaglige kriterier. Vi er mindst lige så interesseret som A/S-bestyrelsen i at få valgt de helt rigtige folk.”

”De helt rigtige folk” var efter Falberts mening ikke Ekstra Bladets daværende chefer. ”Ledelsen består af gammeldags tænkende mænd. De har ikke forstand på moderne virksomhedsledelse,” konstaterede han.

Det måtte man tage kampen op med, mente han som ny medarbejderformand. Det gjorde han så blandt andet ved at skrive en bog sammen med Information-journalisten Torgny Møller, der netop i 1972 havde fået Cavling-prisen for sine artikler om manglende arbejderbeskyttelse. Bogen, en lille handy lommesag udgivet på Borgens Forlag i 1974, kom til at hedde *Sælg dig dyrt* – med undertitlen *Sådan kan lønarbejdere bruge systemet*. Den gav besked om ”hvor dårlige reglerne er.”… ”Vi giver dig nogle forslag til, hvordan du kan skyde gen-

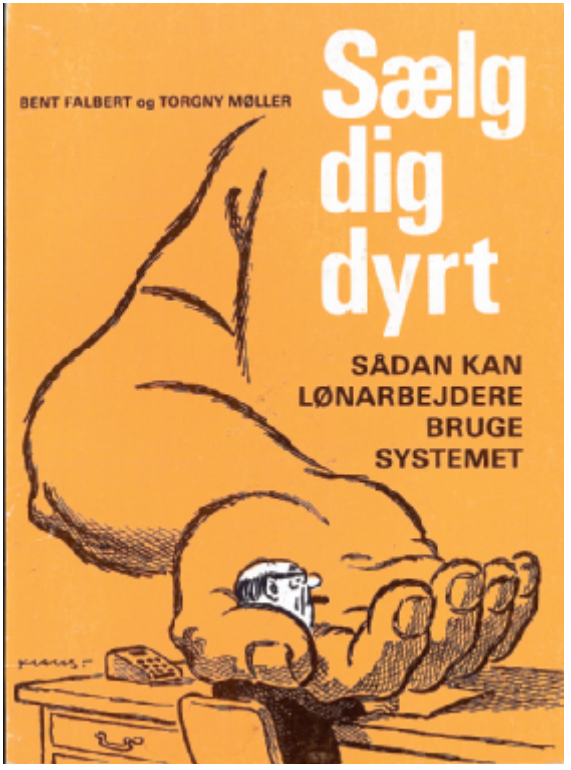

Sælg dig dyrt *hedder bogen. Skrevet i 1974. Den bog har chefredaktør Bent Falbert måttet høre en del for senere. Det er ikke ham, Klaus Albrectsen har tegnet bag skrivebordet, i klemme mellem arbejdernævens stærke tommelpegefinger. I 1974 var det Falbert, der var arbejderen, aktiv i medarbejderforening og redaktionsråd. Bogens kapitel-overskrifter er munter læsning for dagens chefredaktør: ’Afslør ledelsen’, ’Brug trusler’, ’Forlang direktøren fyret’, ’Kontroller virksomheden’ osv. Bogen blev skrevet sammen med Torgny Møller, Information-journalist og nybagt Cavling-pristager for optrævling af årsagerne til en ulykke på Lindø Værftet.*

***Alvorlige** sager på dagsordenen ved A/S Dagbladet Politiken Fondens generalforsamling i 1979: Sven Bernhard Sørensen og Kim Winther fra Ekstra Bladets medarbejderforening (forrest) og bagved: Per Dabelsteen og Leif Larsen fra Politikens medarbejderforening, linet op ved siden af Ekstra Bladets Bent Falbert, på det tidspunkt redaktør af personalebladet Indendørs Politiken.*

nem dem eller blæse på dem – og selv slippe bedst muligt fra det… De andre har pengene og magten. Du har kun din arbejdskraft. Men den har de andre hårdt brug for. Sælg den så dyrt som overhovedet muligt."

Og så kan det ellers nok være, at forslagene stod i kø på tavlen, linet op af den forhenværende Venstre-hedspore, som andetsteds kunne fortælle, at hans ungdoms liberale svingninger var døet ud under elevtiden på Dagbladet i Ringsted:

Kør 'arbejd langsomt'-aktioner.

Pas på 'vennerne' i fagforeningerne, hvis du er i strejke. De vil gøre alt får at få indflydelse på konflikten. 'Hjælpe' kalder de det.

Brug pressen. Det gør arbejdsgiveren.

Planlæg, hvordan man kan spare bod ved ulovlige arbejdsnedlæggelser: Find små ømme områder i virksomheden, der er nok til at standse produktionen. Så tvinges virksomheden til at sende mange arbejdere hjem, og kun få kommer til at betale bod.

Pas på ikke at blive gidsel for bestyrelsen, hvis du lader dig vælge til den som medarbejderrepræsentant. Om nødvendigt: Bryd din tavshedspligt – "Lad oplysninger fra bestyrelsen 'sive', hvis det er vigtigt, at kammeraterne bliver advaret i

tide om vigtige beslutninger." Og mere til den arme medarbejderrepræsentant: Hvis direktøren er umulig, så "benyt enhver lejlighed til at fortælle de gamle bestyrelsesmedlemmer om de fejl, direktøren begår, fordi han handler hen over hovedet på de ansatte eller imod deres ønsker. Forlang den daglige ledelse fyret, hvis det er nødvendigt. Og forlang en udtømmende forklaring på, hvorfor bestyrelsen ikke vil gå med til det, hvis aktionærernes bestyrelsesmedlemmer vil beholde den uduelige direktør."

Uventet fremfærd af en 26-årig, som havde en fortid ikke langt tilbage som landssekretær for Liberale Gymnasiaster, senere redaktør af Liberale Studenters blad Minerva – og en fremtid 11 år ude i horisonten som Ekstra Bladets chefredaktør.

Bent Falbert, født 1947, nysproglig student og nogle års jurastudier, inden han valgte journalistikken i 1967, blev elev på Dagbladet i Ringsted og vandrede videre til Ekstra Bladet i 1971 for at plante sin skarpladte pen og ubarmhjertige, velformulerede ironi, hvor den kunne gro og vokse. I reportager, ledere, kommentarer og interviews. Og verbalt i det daglige, hvor hans let arrogante sarkasme blev tilsat en præcision og underfundighed, man skulle være hurtig for at hamle op med. Egenskaber, der er kommet ham og bladet til gode i en senere fase, efter at han blev bladets ansvarshavende chefredaktør med speciale i håndtering af sagsanlæg mod avisen. Især undgåelse af sagsanlæg. Avisen tiltrak i store dele af 70erne og 80erne søgsmål som honning tiltrækker sultne bier (se s. 196).

I 1974 blev hans frække håndbog læst af bestyrelsesformand B. Helmer Nielsen, der fik røde knopper og forestillede sig, at det nærmest var sådan en Rudi Dutschke eller Cohn-Bendit, man havde gående på Ekstra Bladet, oven i købet som formand for bladets medarbejderforening. På et bestyrelsesmøde i A/S Dagbladet Politiken, hvor medarbejderrepræsentation i Fondsbestyrelsen kom på tale, sagde han, at han fandt bogen yderst ubehagelig, blandt andet fordi bogen rådede medarbejdermedlemmer til at bryde tavshedspligten. "Under den synsvinkel fandt han det ikke tilrådeligt at gå videre". Det vil sige med at slippe medarbejdere ind i Fondsbestyrelsen.

Bogen vakte opsigt i mange medier. Men blev aldrig anmeldt i Ekstra Bladet. Victor Andreasen fandt den underholdende, men mente, det ville være uklogt at rose den i spalterne.

MEDINDFLYDELSE PÅ PAPIRET

Bent Falbert havde en vis erfaring i, hvordan man tacklede en ledelse. Da han i 1973 – to år efter sin ansættelse – sammen med Poul-Ove Kühnel forhandlede de redaktionelle medarbejderes overenskomst, opnåede medarbejderne resultater, som fik øjnene til at glippe hos journalistiske kolleger.

Resultaterne bestod i 17 procents lønforbedringer over en toårig periode frem til 1975. Syv ugers ferie til alle. Otte til folk over 45 år. Forhøjelse af ferietillægget. Indførelse af 4 1/2 dages arbejdsuge. Tillæg for arbejde i weekender. Fem måneders barselsorlov. Forlængede opsigelsesvarsler. Forhøjelse af pensionsbidraget.

Det var lige til at holde ud. Når det gik så storslået, var der flere grunde. 70ernes arbejdsløshed havde endnu ikke gjort nogen nervøse. Og forholdene på bladet: Den positive stemning var genetableret efter 'påskekrisen' 1972. Victor Andreasen var for en tid stimuleret af den fælles

konfrontation med medarbejderne over for bestyrelsen. Det gik støt oplagsmæssigt for Ekstra Bladet trods enkelte dyk indimellem. Og så sad der en bande skrappe drenge i medarbejderbestyrelsen: Kühnel, Søren Jakobsen, Falbert, Erik Stephensen og Sv. Bernhard Sørensen. Folk, der råbte op, men også kunne udvise den nødvendige blanding af stædighed og smidighed i forhandlingerne.

I virkeligheden skete det lidt på trods. Ekstra Bladet havde nok overskud, men det havde huset ikke. Politiken var i store problemer fra omkring 1970 med et oplag i frit fald mod de 100.000 og et søndagsoplag, som faldt omtrent 10.000 om året. Økonomien var fælles for de to aviser, regnskaberne ikke nemme at skille fra hinanden. Opdelingen i resultatcentre, så man for alvor kunne se, hvad der var hvad, kom først i 1990erne og blev endeligt indført under den ny administrerende direktør Lars Munch. I de første år af 70erne havde Ekstra Bladet også midlertidig stagnation i oplaget. Igennem dette årti oplevede huset sparerunde på sparerunde, nedskæringer og fyringer – også på Ekstra Bladet. I 1975 nedlagde Ekstra Bladet således et ellers velfungerende Klagekontor for at spare omkring 1 million kroner. 'Klag til Ekstra Bladet' – en af de stående punchlines på busreklamerne visnede for en stund. Det skete under hidsige diskussioner i det nyoprettede redaktionsråd, hvor medarbejderrepræsentanterne kæmpede en indædt og forgæves kamp for at undgå, at de tre medarbejdere, Jørgen Ditzel, Helge Møller og socialrådgiver Rikke Fog blev fyret. Men hvor chefredaktionen stort set kun havde ét svar: Bestyrelsen forlanger det.

Læser man redaktionsråds-referaterne, ser man, hvordan der nok var medindflydelse på papiret. Også at man lyttede til hinanden. Men at der heller aldrig var nogen tvivl om, hvem der havde de endelige beslutninger. Victor Andreasen kunne undertiden få nok af den alenlange palaver og råbe: "Det kan ikke være sådan, at Ekstra Bladet skal redigeres af 90 mennesker!" Et typisk eksempel blev beslutningsprocessen omkring Sven Ove Gades placering som leder af den politisk-økonomiske redaktion i juni 1976. Også et eksempel på, hvilken umulig situation en ledelse kommer i, hvis alle skal have en finger med.

VICTOR GÅR. GADE KOMMER

Sven Ove Gade var kommet til Ekstra Bladet som medarbejder i januar 1972 på Victor Andreasens foranledning – han havde tidligere været på Politiken, men i mellemtiden i Industrirådet. De to kendte hinanden, og Sven Ove Gade indgik straks i den politiske redaktion, som i alt væsentligt var under Victor Andreasens egen ledelse.

I foråret 1976 var det blevet klart, at Victor Andreasen ikke vendte tilbage til Ekstra Bladet. Han havde forladt redaktionen i sommeren 1975, uden at man så ham igen. Sygemeldt. Og endelig afskrevet af sig selv og bladet 1. april 1976.

Hvad drev Victor Andreasen ud af sit kongedømme? Forklaringerne er mange. De fleste huserer i kroge, hvor psykiatrien gransker i ukendt land.

En af forklaringerne var Victor Andreasens irritationen over den ændrede magtfordeling i ledelsen, hvor han nok slog tonen an journalistisk og politisk, men med en Hasager plantet på Andreasens egen gamle administrative chefpost. Det var en desavouering fra en bestyrelse, som han

stort set kun havde foragt for. En foragt, der kunne måle sig med den desrespekt, han nærede for Hasagers intellektuelle format.

Men der kom meget andet til. Victor Andreasen var kun 56 år, da han gav op. Alligevel: Fysisk slidt. Mindre livsappetit. Det kaotiske privatliv, de kontante hug i brændingen fra svalende, men opslidende, kvindelige bølgeslag, whiskyernes parademarch i hverdag og fest, den løbende konfrontation med sin egen fornemmelse af en karriere, der kunne have været glansfuldere – til ulidelighed vedblev han resten af sit liv, med stadig tiltagende mytologisering, at fortælle om den lysende karriere i Stats- eller Udenrigsministeriet, han engang havde været udset til. Det dræbende "Hvad nu, hvis…", som er ønsketænkning og efterrationalisering, uforløst revanchisme og selvpineri i en højere enhed. Alt sammen brændstof til de depressive anlæg, der vel gemte sig i ham fra naturens hånd.

Og så det, der blev det afgørende hug. Tove Ditlevsens bog *Vilhelms værelse*. Den slog ham omkuld. Eller rettere: Det gjorde modtagelsen af bogen. Under bogens tilblivelse havde Tove Ditlevsen læst passager højt for ham. Han havde moret sig. Nu ramte anmeldelserne ham som kølleslag, fordi hendes morderiske beskrivelse af hovedpersonen blev taget bogstaveligt. "De ondskabsfulde idioter fatter ikke, at Tove bare ville genere mig med sine overdrivelser," sagde han. 'Overdrivelser', som hun sandelig ikke dementerede i flere interviews efter udgivelsen. Til B.T. sagde hun de ofte citerede ord om, at hun betragtede ham som en "højt begavet psykopat".

Manden med den nådesløse pen var selv blevet ramt af samme våben. Det endelige slag fik han 7. marts 1976, den dag Tove Ditlevsen tog sit eget liv.

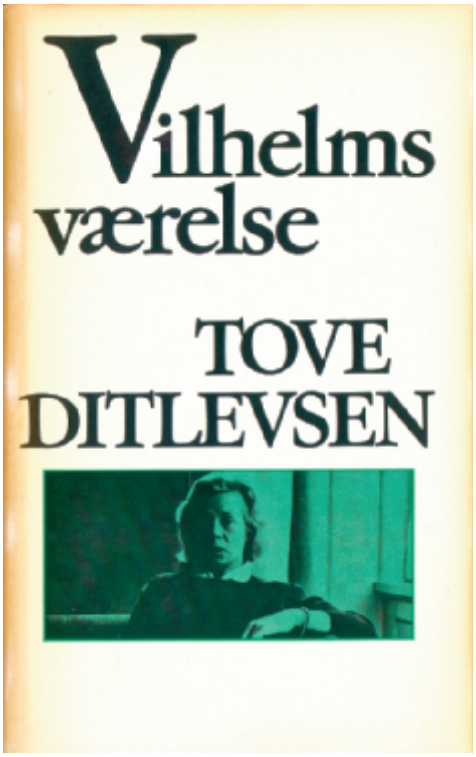

Vilhelms værelse*, der udkom i 1975, havde dramatiske følger i sit kølvand. Tove Ditlevsen tog sit eget liv året efter, og Victor Andreasen forlod Ekstra Bladet. Bogen fuldbyrdede en kæde af personlige tragedier. Opfattelsen af bogen gik i to retninger: Den var et direkte portræt af Victor Andreasen eller den var fiktion. Tove Ditlevsen selv sagde i et Politiken-interview, at den var begge dele. Poul Borum skrev i sin anmeldelse, at den var 'digterværk', og Ekstra Bladets tidligere anmelder Henrik Neiiendam skrev i Weekendavisen: "Hvor personlig inspirationen end har været, er romanens tema gjort alment."*

Victor Andreasens emigration til den lille sydsjællandske landsby Ugledige blev en selvvalgt landsforvisning. Indledning til 25 år med rasende læsning af filosofi og historie, planløse og utrættelige udfald, indfald og tilbagefald i form af breve og strømme af artikler og kommentarer, først og fremmest til hans eget gamle blad. Politiske Don Quijote-angreb, selvbiografiske retfærdiggørelser, det ene øjeblik klarsynede, skarpe og vittige, det næste utålelig snak.

Tilbage på Ekstra Bladet overvejede de to andre chefer i foråret 1976, hvad man nu gjorde. Ikke umiddelbart med henblik på en ny chefredaktør. Mere med tanken på den daglige kørsel af den

politiske redaktion, især grebet om side 2 med lederen og Dagens Debat. Det var den slags overvejelser, man efter aftalerne skulle lufte i redaktionsrådet. Det gjorde Sjölin og Hasager ikke. De spiste frokost i Tivoli med Hilmar Baunsgaard, der lige var blevet formand for A/S Dagbladet Politiken, og blev enige med ham om, at Gade var manden til jobbet. Og Gade var til frokost i Snapstinget for at mødes med Baunsgaard og snakke ideen igennem. Det skulle nemlig være en bestyrelsesudnævnelse. Med Gades navn optaget i kolofonen.

Medarbejderne fik ikke noget at vide. Ikke før de fik beslutningen forelagt som et fait accompli. Det vakte en vis overraskelse – i den politiske redaktion noget, der lignede bestyrtelse. Og vrede. Dér var Gade – indtil da – medlem på lige fod med Svenn Bernhard Sørensen, Frits Høyrup, Bent Falbert, Søren Jakobsen, Bent Juhl, Kurt Mathisen og Per Hanghøj. De mente, at den redaktion kørte fremragende som et kollektiv. Man behøvede ikke nogen boss. Det skrev holdet omgående til chefredaktionen. Minus Bent Juhl, der fandt ideen med Gade ok. De andre sagde på et møde med chefredaktørerne lidt af hvert. Nogle var bekymrede for, at Gade var for autoritær. Andre, at de – hvis det endelig skulle være – hellere ville have Søren Jakobsen, hvad de for længst havde givet til kende. Kun ét var de helt enige om: De kunne selv uden leder. Og metoden ved udnævnelsen var en svinestreg.

Den kom de så til at leve med. Arbejdsgiveren ledede og fordelte fortsat arbejdet, og vejen var banet for Sven Ove Gade mod chefredaktørstillingen, hvilket viste sig at være den egentlige tanke bag udnævnelsen.

Og afgjort en nødvendighed. Noget måtte ske. Victor Andreasen var væk. De to andre chefredaktører havde ikke ordentligt fat. Og så havde man været igennem en tid, der sled.

MEDARBEJDERE FRA A TIL Z

Ekstra Bladet i 70erne afspejlede på mange måde det øvrige samfund. Det rummede lidt af det hele. Det opererede ikke som et menighedsblad eller partiblad, der kørte på med enkle politiske målsætninger eller ideologiske eller religiøse standpunkter. Det var hverken Land og Folk, Kristeligt Dagblad eller Aktuelt. Staben af medarbejdere var stykket sammen af folk fra alle hjørner af landet og det politiske panel. I chefredaktionen havde man længe haft en toneangivende leder, der havde været på luftig rundtur omkring de radikale, de konservative og Socialdemokratiet. Uden at være medlem, men med outsiderens tryghed ved at kunne skifte kurs når som helst. Længe efter sin afsked med bladet tog Victor Andreasen endda en tur med Den danske Forening, der befandt sig et sted omkring Dansk Folkepartis højre yderfløj.

Sven Ove Gade, som rykkede ind, var mere stabil. Han kom fra et liberalt hjørne, havde været medlem af Venstre og senere i ledelsen af udbryderbevægelsen Liberal Debat, der kom i Folketinget i 1966 under navnet Liberalt Centrum. Gade var i hele sin tankegang dybt præget af god gammel social-liberal tradition. Sikker på bladets mission som borgerens vogter over for 'systemet', magten og bureaukratiet. Mens de to øvrige chefer på den tid ikke var sikre på andet end – for Sjölins vedkommende: At her var et blad, der skulle køre, en avis, der skulle ud, medarbejdere, man skulle kunne snakke med

mand til mand, og brandvagter, der skulle passes under udfoldelse af så stor livsglæde som muligt. Hvor bladet politisk befandt sig, overlod han til andre. Kapitalens forvalter i ledelsen var Flemming Hasager, dybt forankret i troen på, at hensynet til aktionærernes tarv måtte være sporen til at vurdere enhver udgift, fra taxaboner til investering i rotationspresser. For ham var bladet ikke et våben i nogen sammenhæng. Bladet var et hjem og en husholdning.

Medarbejderskaren i disse år var lige så broget. Også den havde nogle brudlinier, hvor holdninger stødte sammen, så det undertiden gav genlyd i spalterne. Der var mange unge journalister på bladet – præget af ungdomsoprør, sociale utopier og 'al magt til folket'. Folk, som boede i kollektiver, var klar til at flytte i Christiania, eller i hvert fald tale om at gøre det. Forsvare en alternativ, dansk levevis. Medarbejdere, der med fuld musik og den røde glødelampe tændt gik ind for medbestemmelse og økonomisk demokrati, både ude og hjemme. På landets arbejdspladser inklusive deres egen. Samtidig med at de var med til at få gennemført løn og arbejdsvilkår, der førte dem selv et pænt stykke op over dansk gennemsnitsniveau. Nogle bevarede den ideologiske gejst og havde det godt med, at bladets linje på en række områder faldt sammen med deres egen overbevisning: Imod amerikanernes krig i Vietnam, imod imperialisme, imod EF, imod apartheit i Sydafrika, imod atomkraft.

Og imod Glistrup og hans ustyrlige Fremskridtsparti. Dér brødes modsætningerne på de indre linier. Glistrups krig mod bureaukrati, mod skrankepaver, mod høje skatter, mod militær, mod en offentlig sektor, som havde vokset sig fed, og

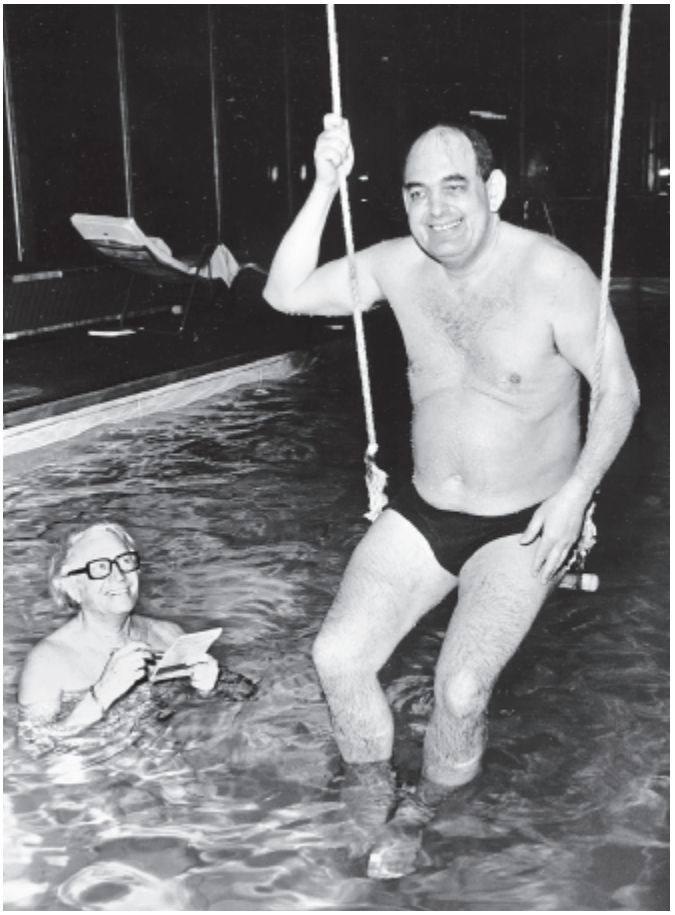

Mogens *Glistrup bliver i Lise Nørgaards erindringsbog* De sendte en dame *beskrevet som fåmælt og genert. Generte var hverken han eller Bro Brille, da de plumpede i hans private swimming pool hjemme i villaen i Kgs. Lyngby under et interview til Ekstra Bladet i 1971 – to år før hans entré i Folketinget i spidsen for 28 fremskridtfolk.*

mod en elitær kulturpolitik – det meste var temmelig identisk med, hvad Ekstra Bladet docerede og havde doceret i årevis. Nogle vil mene, at Ekstra Bladet gennem 60erne ligefrem var med til at gøde jordbunden for den gigantiske tilslutning til Glistrup i 70erne. Alligevel var den gennemgående kurs i bladet, at den glistrupske populisme var – ikke bare komisk, men også livsfarlig for demokratiet.

Vi har ingen undersøgelser af, hvad medarbejdere på Ekstra Bladets stemte, når der var valg. Der er sikkert blevet sat krydser ved alt fra liste A

til Z. Og fra liste Z til Y. Et forsigtigt gæt er, at hældningen har været til venstre, mod VS, SF, Socialdemokratiet og de radikale. Der var folk, der fandt lykken som 'kystbanesocialister' og folk, der blev i deres toværelses på Nørrebro mellem de mennesker, de skrev om. Og som de skrev avisen for. Og så var der dem, der bare passede deres professionelle stofområde og ikke gjorde sig besværlige overvejelser om besværlige samfundssammenhænge. For hvem det for eksempel ikke var noget problem, at de toneangivende chefredaktører personligt gik ind for EF, men så en bladpolitisk fordel i at være imod.

I fællesskab kunne alle glæde sig over, at læserne var vilde med den avis, de lavede. Oplaget steg fortsat gennem årtiet. Det rundede de 200.000 i 1970 og det nåede 250.000 i 1980.

***En** vigtig mand mellem redaktion og læser: Viggo Jensen (1920-99) havde styr på husets salgsafdeling, siden han indfandt sig i den i 1959, og indtil han forlod den som chef i 1983. Venligheden strålede ud af ham. Og energien: Han var dag og nat i kontakt med kiosker og andre forhandlere for at sikre, at alt fungerede. Inspirationen bagud til redaktionen var lige så intens. Chefredaktør Axel Sjölin og han blev perlevenner.*

SIDE 9-PIGEN – DEN NØGNE SANDHED

Uden for dørene var der nogle, der ikke var så vilde med avisen. Som kritiserede Ekstra Bladet jævnligt. Rødstrømper for eksempel. Kvindesagsforkæmpere. Ekstra Bladet var jo et mandeblad. 'Menigmands avis'. 'Den lille mands beskytter'. Dermed mente Ekstra Bladet selvfølgelig også 'den lille kvindes', men det faldt lige som ikke rigtigt på tungen. Ikke uden at få en komisk, mandschauvinistisk klang. Når busserne kørte med streamere, som fortalte, at "Der er vrinsk i Ekstra Bladet", forestillede ingen sig, at det drejede sig om hingste, men om hopper.

Ingen tvivl: Ekstra Bladet var et mandsdomineret dagblad, redaktionelt og læsermæssigt. En stor AIM-undersøgelse i 1979 viste, at Ekstra Bladet blev læst af 42 procent kvinder, men af 58 procent mænd. Skæv fordeling, for befolkningen i øvrigt bestod af 51 procent kvinder og 49 procent mænd. Undersøgelsen gav også nogle pudsige sammenligninger mellem det pæne Politiken og det grimme Ekstra Bladet. På spørgsmålet om, om man måtte være sin ægtefælle utro, gik kun 26 pct. Politiken-læsere imod utroskab, mens 41 pct. Ekstra Blad-læsere mente, at utroskab var noget skidt. Et flertal af Politiken-læsere gik ind for, at det var ok med pornoblade, hvor Ekstrablad-læserne scorede en lavere pct.

I 1974 skrev fire kvinder en bog om Ekstra Bladets kvindesyn. En vred bog med titlen *Den nøgne sandhed*.

Den berømte 'Side 9'-pige indfandt sig 1. juli 1976 – ikke som svar på *Den nøgne sandhed*, men som en rationalisering og mere målrettet eksponering af bladets sporadiske nøgendans i spalterne. Side 9-pigen kunne tænkes at være en af

årsagerne til den højere mandlige læserprocent i 1979-undersøgelsen, skønt hun jo ikke stillede større krav til læsefærdigheden. Nr. 1'eren hed Elin Holmtoft. Hun havde været mange gange i avisen, fordi hun var en af de modeller, Birte Strandgaard brugte på sine familie- og modesider. Siderne, som med elementære, men elegante midler gjorde mode-, mad- og forbrugerstof til lige dele mande- og kvindestof. Skrappe fotografer som Jørgen Sperling og Gunnar Larsen i Paris drev mode- og modelfotografering frem til kunst og kvinder til vanvid, fordi de både ville eje klunset og se ud som modellerne. Flere af modellerne fik fast holdeplads på Birte Strandgaards sider gennem lange perioder med navns nævnelse og berømmelse til følge – Tina Nørlev, Pia Friis, Birte Tove, Hanne Lyngfeldt, Suzanne Bjerrehuus, Lise Bodin. En model blev mere end en model, også en del af Ekstra Bladets identitet.

Ideen til Side 9-pigen kom netop fra Sperling og Birte Strandgaard – og så Flemming Hasager, der fandt den genial, mens han straks afslog den indlysende tanke at anbringe damen på side 6. "Det blev side 9 alene af den grund, at der var flere annoncekroner i side 6," huskede han, da pigen havde 25 års jubilæum. Idéen skiftede fokus fra de perfekte, professionelle modeller til rengøringsassistent frk. Jensen i Århus, eller 2.g'er Birthe fra Tåstrup. Piger uden træning i netop dén sport, og det var en pointe. Enhver læser, pige som dreng, mand som kvinde, skulle se identifikationen: Det kunne være mig eller hende henne fra kassen i Brugsen.

Side 9-*mænd* blev af og til efterlyst. Uden held. Det blev prøvet. Men der meldte sig ikke mange, og der blev heller ikke insisteret med langtidsoverbevisning på redaktionen, skønt enkelte kvindelige medarbejdere lagde et godt ord ind. "Mænd er så grimme, når de er nøgne," som chefredaktør Jan Jensen sagde ved Side-9-pigens 25 års jubilæum. Eller generte, kunne man have tilføjet. Eller – for det var dér, det trykkede – mere interesserede i at se på piger. Og mænd har alle dage ført det store ord på Ekstra Bladet.

***Ekstra** Bladet som en avis for begge køn, men lidt mere for det ene, blev ekstra underbygget, da Side 9-pigen fandt sin faste plads i avisen i juli 1976. Fotografen Jørgen Sperling var i forvejen pigens professionelle ledsager siden 60erne, på modesiderne, i 'Kærlighedskarrusellen' eller hvor som helst i spalterne. Jørgen Flindt Petersen løftede en advarende pegefinger i magasinet NB! i juni 1970. Han syntes, at Ekstra Bladet det ene øjeblik kæmpede på kvindeoprørets side, det næste hørmede af kvindediskrimination. "Spørgsmålet er, om ikke trusserne revner en dag." Hvad han så mente med det.*

I 1974 udkom Rifbjergs Du skal ikke være ked af det, Amalia. *En satirisk roman eller et smædeskrift, der harcelerede over Ekstra Bladets metoder. Den fik Ekstra Bladet til at køre hånligt løs på Rifbjerg, som valgte at tage til genmæle med en artikel i det svenske Expressen. Så lod Ekstra Bladet artiklen oversætte og trykke. Med en forsidehenvisning, der sagde: 'Rifbjerg: Danskerne er dumme og fede tv-narkomaner'. Samt denne enquête, hvor Tove Ditlevsen spurgte: 'Hvad fanden ved Rifbjerg om danskerne'. Flammerne slog op, Rifbjerg fik forfatterforeningen til at anlægge sag og den store forfatterkampagne blev udløst mod avisen.*

side 6 lørdag den 2. februar 1974 EKSTRA BLADET

– Hvem har trådt den store kulturpamper over tæerne? spørger kendte danskere efter Rifbjergs sønderlemmende karakteristik af sine landsmænd

HVAD FANDEN VED RIFBJERG OM DANSKEREN

Alle vi danskere kan kinde lettet op. Vi er slet ikke så dumme, fede og rydelsesvyge, som kulturarbejdernes sjakhaje, Klaus Rifbjerg hævder.

Derom er der stor enighed hos de fremtrædende danske kvinder og mænd. Ekstra Bladet har talt med om Rifbjergs bandbulle mod os allesammen.

Ingen var i stand til — som genlet Rifbjerg — at fortælle os, hvordan en gennemsnitsdansker er, endsige hvor, vi kunne finde ham eller hende.

Man skal være yderst bejlulterné (og -navet?) for at præstere det kunststykke. For hvem er 'den almindelige borger'?

Og hvad Fanden ved Rifbjerg egentlig om danskeren?

AF HANS-ULRIK BUCHWALD OG NIELS BERG

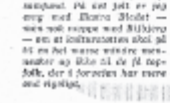

1974

SLAGSMÅLET MED FORFATTERNE

KOLLEKTIVHYLET MOD EKSTRA BLADET

Retssagen og fængselsdommen i marts 1974 over Axel Sjölin efter det fatale billede af den myrdede Aalborg-pige havde lange eftervirkninger i folks bevidsthed. Ikke mindst fordi sagen faldt sammen med en opsigtsvækkende forfatterboykot af Ekstra Bladet, som den øvrige presse kastede sig over. Ekstra Bladet blev omtalt næsten dagligt uge efter uge gennem februar og marts måned 1974 i de fleste af landets aviser. En føljeton af rædsler. ”Ekstra Bladet er symptom på en samfundssyge”, ”Skidtet kan jo sælges”, ”146 boykotter nu Ekstra Bladet”, ”Fine folk kan ikke sidde bagved og vaske hænder”, ”Jævne folk står magtesløse over for Ekstra Bladet”, ”De hårde drenge for små til at tage imod kritik”, ”Kollektivhylet mod Ekstra Bladet”. Hellere dårlig omtale end ingen omtale, ville nogle sige. Men det kneb med lyksaligheden.

Ikke kun, men overvejende, negativ omtale. Som flittigt blev koblet sammen med omtalen af Aalborg-sagen, fordi den kunne bruges til at illustrere det, der var forfatternes anklage: Ekstra Bladet var blevet ‘vulgært’. Og – sagde forfatterne – et blad, der dyrkede hensynsløs personforfølgelse… Vulgariseringen bør imødegås, så meget desto mere som de brutale magtmisbrug ikke skyldes tilfældige kræfter i bladets medarbejderstab, men nøje dirigeres af bladets redaktionelle ledelse,” lød det i erklæringen.

Boykotten havde 23 underskrifter, hvoraf de 22 var forfattere, den sidste Socialdemokratiets formand Anker Jørgensen. Aktionen voksede lynhurtigt til 146 navne på ikke bare forfattere. Kunstnere, kulturfolk og politikere fra forskellige lejre skrev med. Det direkte udgangspunkt var en række artikler, som Bent Juhl havde haft i avisen, og som insinuerede, at fire forfattere, Jørgen Gustava Brandt, Sven Holm, Jørgen Sonne og Uffe Harder tilhørte – for at bruge Bent Juhls maleriske beskrivelse – ”en lille kreds af personer, der sidder og skalter og valter med de litterære opgaver til Danmarks Radio efter forgodtbefindende”, og at det handlede om ”den privilegerede litterære mafias tilgramsning af offentlige midler og undertrykkelse af al konkurrence.” Vinklen og terminologien lignede sådan set den gængse jargon, når avisen havde fingeren på overforbrug og misbrug af offentlige midler. Den var altid rå og personlig. Det handlede om penge og magt, så enhver kunne forstå det. Bent Juhls artikler havde som fællesnævner og skydeskive ‘Den litterære junta’,

side 6 fredag den 15. oktober 1971 EKSTRA BLADET

KRÆVER DE RIGES TEATER LUKKET

Aftenskolekunstneren Jørgen Nash om, hvorfor han fyrede op under Det Kongelige

REGN AF KNALDPERLER STANDSEDE DET KGL.

24 anholdt efter usædvanlig demonstration ledet af Jørgen Nash og Jens Jørgen Thorsen

HVER RÆNK KOSTER 150 KRONER

VÆK MED KULTURKONTORISTERNE

„SMID RAM NED I SALEN"

***Den** lille Cho-Cho-San, også kaldet Madame Butterfly, var ikke nået til sin store arie i 2. akt af Puccinis opera, da Jens Jørgen Thorsen og Jørgen Nash en aften i 1971 udløste knaldperler og løbesedler fra galleriet i protest mod, hvad de kaldte 'den kulturelle ligkiste'. Ikke en aktion på Ekstra Bladets vegne. Men de tos tilknytning til avisen var klar. Thorsen havde været dens kunstkritiker og skrev stadig med mellemrum. Og Nash var nært knyttet til Victor Andreasen som en af hans barndomsvenner.*

forstået som en sammensværgelse af forfattere, han mente udnyttede deres positioner og kontakter i en slags Bermuda-firkant af Kulturministeriets litterære Kunstfond-udvalg, Danmarks Radios kulturafdelinger, Det danske Akademi og Gyldendal.

Bent Juhls artikler blev illustreret og festliggjort af levende billeder i de samme efterårsdage i 1973. I ledtog med Victor Andreasens gamle digterven Jørgen Nash og kunstens omvandrende humør- og paniksprederen Jens Jørgen Thorsen fik Ekstra Bladet lejlighed til at overvære de to raske drenges invasion på Karen Blixens Rungstedlund, da Det Danske Akademi samledes dér til den årlige middag. Det etablerede, noble kulturliv trængte til et pift, gerne ledsaget af fotograf og medarbejder fra Ekstra Bladet, som kunne viderebringe budskabet til offentligheden. Thorsen og Nash lejrede sig i pejsestuen, hvor de modtog forfatterne med muntre tilråb og spørgsmål, da middagen var slut. Provokationen var tæt på at udarte til slagsmål, indtil Viggo Kampmann, den tidligere statsminister, fik Thorsen og Nash til at forlade arenaen med 30 kr. til "en dram og en bid brød på Rungsted Kro."

Aktioner af den art var Nash og Thorsen blevet eksperter i, siden de to år tidligere havde hærget Det Kongelige Teater med at afbryde en opførelse af *Madame Butterfly* i 2. akt med knaldperler og drys fra galleriet af løbesedler, hvor der stod: 'Til kamp mod den kulturelle ligkiste for kongelige kadaverslikkere, luksusburet for klasse-etatens litterære og musikalske selskabspapegøjer.' Dengang havde kulturministeren, Niels Matthiasen, nærmest bedt om provokationen. Dagen før skrev han i Vinduet, at "teatret kan provokere og

fremkalde den sunde skepsis og tvivl, som er nødvendig i forhold til det fastlåsede samfund."

EN 5. RANGS JOURNALIST

Forfatternes boykotaktion i 1974 havde ikke back-up fra kulturministeren, der nu hed Nathalie Lind. Ikke synligt i hvert fald. Den havde tråde længere tilbage end til Bent Juhls artikelserie i efteråret 1973 og Nash og Thorsens halløj med borgerskabet. Psykologisk kunne den spores til Victor Andreasens had-kærlighed til flere af Tove Ditlevsens forfatterkolleger og til etablerede københavnske kunstnerkredse i almindelighed. Men også tilbage til Kunstfond-debatten og rindalisme-bølgen i midten af 60erne. Aktuelt var den et videre udløb af 'dyneløfter-sagen' i foråret 1972, der dengang førte til en række skribenters boykot af kronikken Vinduet (se s. 145). Mange af navnene fra boykotten i 1972 gik igen i den nye boykot. Blandt andre Suzanne Brøgger, der nu i en kronik i Aktuelt kædede de to boykotaktioner sammen som symptom på den konstante vrede over Ekstra Bladets 'dobbeltmoral'. Ydermere havde man haft en retssag, som udsprang af tv-programmet 'Hva mæ kulturen' i oktober 1973. Her var Victor Andreasen af Ulla Dahlerup blevet konfronteret med lyrikeren Jørgen Gustava Brandt. Det var i det program, Victor Andreasen brugte den mageløse vending "Det er dansk prosa" som svar på et spørgsmål fra Ulla Dahlerup om, hvordan Ekstra Bladet kunne finde på at skrive, at en afgående socialdemokratisk justitsminister havde forladt sin post 'flæbende'. Men det var også programmet, hvor Jørgen Gustava Brandt sagde om Bent Juhl, at han var "en 5. rangs journalist" – "et menneske, som er totalt korrumperet". Det ville Bent Juhl ikke have siddende på sig og anlagde sag, men tabte sagen ved byretten, hvorefter han og bladet appellerede til Østre Landsret, men frafaldt, inden det kom så langt.

Den nyudsprungne boykot blev tilført et bombardement af løst og fast krudt, der gjorde avisspalterne til en livlig slagmark. Mange aggressioner blev udløst samtidig, næppe planlagt, men næppe heller helt tilfældigt. En af de forfattere, der ikke deltog i boykotten, Klaus Rifbjerg, havde valgt et andet våben. Han udkom i 1974 med romanen *Du skal ikke være ked af det, Amalia*, som var en hæsblæsende skitse af 'redaktør William Ankerskov', som i sin eftermiddagssprøjte kunne "trampe og spytte på alt det og alle dem, han selv var misundelig på, og hvis jævnbyrdige han aldrig kunne blive på grund af sin slette karakter, og fordi han var totalt blottet for kunstnerisk talent."

Det kunne være, hvad det være ville – romanen var et af Rifbjergs løsslupne vip med fjederpennen i den genre, der ville have gjort den værdig til at blive trykt i Dagens Debat på Side 2, hvis den ikke havde været så lang. Rifbjerg var på en vis måde et udpræget Ekstra Blad-talent.

Da man nu var i gang, så knopskød slagsmålet mellem Rifbjerg og Ekstra Bladet med endnu en giftig blomst. I stedet for at skrive i Ekstra Bladet, skrev Rifbjerg til bladets nære samarbejdspartner Expressen i Sverige en artikel, der fik overskriften: "Danskeren: En stresset, forurettet, uvidende, fed og dødtræt kulturforagter". Ekstra Bladet greb artiklen i luften, oversatte den og bragte den in extenso, lanceret sådan på forsiden: "Danskere er dumme og fede tv-narkomaner". Artiklen vakte behjertet raseri, forfatterforeningen lagde sag an, fordi Ekstra Bladet havde trykt uden at spørge, og

Rifbjerg fik tilkendt 3.000 kr. i erstatning, som han forærede forfatterforeningen. Den fik god brug for skillingerne til sit senere sagsanlæg mod Ekstra Bladet i boykotsagen. Tæskene fløj frem og tilbage og på kryds og tværs. Et af raseriudbrudene kom fra Tove Ditlevsen. Hun blev citeret på Ekstra Bladets forside at have sagt til en medarbejder: "Hvad fanden ved Rifbjerg om danskerne?" – men det tog hun omgående afstand fra i Aktuelt. "Ikke en lyd genkender jeg," sagde hun vredt til Aktuelts medarbejder Tonny Klysner (senere stærk redaktionssekretær på Ekstra Bladet).

***Flemming** Madsen, TV-Avisens guru-oplæser i 70erne, deltog i den blomstrende boykot-debat. Han skrev: "Det er toppen af bladet, der stinker."*

NÅR ELITEN TRUES

Til belysning af situationen på Ekstra Bladet var Rifbjergs dialog i Information med Knud Vilby mere interessant. Dér blev opgøret med Ekstra Bladets 'sjæl', for nu at bruge et højtideligt ord, mere differentieret. Lige som den blev i enkelte andre dagbladskommentarer, som ikke kun vrængede eller huggede løs med øksen, som var det Tarrantino-film – dem var der selvfølgelig utallige af. Nogle rasende og højtflyvende som Aktuelts chefredaktør Bent Hansen (far til Ekstra Bladets senere fremragende kriminalchef Mette Fleckner). Han skrev: "Som samfundsfænomen kommer man ikke uden om Ekstra Bladet, så lidt som man i tyvernes og tredivernes Tyskland kunne komme uden om Josef Goebbels." Han havde nu heller ikke meget at takke Ekstra Bladet for. Han var i årevis ynglingsoffer på side 2 med tilnavne som 'Aktuelts lænkehund' og 'Bent Hund Hansen'.

Andre kommentarer til forfatterangrebene var sarkastisk tilbagelænede som Victor Andreasens: "Vi må altså se den barske kendsgerning i øjnene, at vi må opgive ethvert samarbejde med denne kulturelle storfamilie. Barskheden mildnes dog ved, at vi aldrig har anmodet om det påståede samarbejde." Rifbjerg fik denne her i informativ leksikon-stil: Han "skriver digte uden poesi, romaner uden handling, skuespil uden dramatik og laver film, som ingen gider se." En observation, der blev repeteret og repeteret i Dagens Debat på side 2.

Knud Vilby, den på dette tidspunkt tidligere Ekstra Blad-medarbejder og nu chefredaktør på Information, gav forfatterne det glatte lag i en forsideleder 18. februar 1974. Med henvisning til Aalborg-sagen og andre lignende sager skrev han: "Ekstra Bladet har altid været en blanding. En temmelig beskidt blanding. Af progressiv holdning og bladkynisme… Først da kulturpingerne også fik ørerne i maskinen kom boykotten. Først da kunne kulturpersonlighederne se, hvor slemt det var. Kampagnen sættes i gang, når eliten trues. Den kom ikke, da Ekstra Bladet 'kun' ødelagde ganske almindelige familier."

Klaus Rifbjerg svarede, at kulturarbejdere "har nøjagtig samme krav på beskyttelse, hvis de misbruges som enhver anden i samfundet. Måske er de mere velformulerede og har lettere adgang til at forsvare sig end 'manden på gulvet' eller de pårørende til dem, der tilsvines og bespyttes". Men "bag jaketten og arbejdstøjet ser vi forbandet ens ud, og jeg kan ikke se uniformen skal forhindre hverken den ene eller anden af os i at sige fra, at gøre oprør, at gå til modstand." I den videre dialog kom Vilby ind på, at "sådan en generel boykot kan svejse en ellers temmelig uenig EB-medarbejderstab sammen mod en ydre fjende, mens en mere konkret aktion mod det værste svineri kan bevirke, at medarbejderne selv reagerer mod

ledelsen." Den greb Rifbjerg straks og spurgte: "Hvorfor reagerede EB-journalisterne ikke selv tidligere?" Men da én Ekstra Blad-journalist faktisk netop reagerede med et indlæg i Information, fik hun alligevel et hug undervejs, fordi hun bildte sig ind, at hun "på eget felt kan klare frisag og føle sig som Guds Korsridder" med "et særligt privilegium til at bære skyklapper." Hugget var til Eva Bostrup, socialmedarbejder på Ekstra Bladet, som i et læserindlæg i Information fortalte, at hun syntes, der var god mening for hende i at arbejde med det, hun arbejdede med: Hun skrev for eksempel netop om en mand, der i månedsvis havde tigget myndighederne om at blive lukket ud fra Ebberødgaards lukkede afdeling, men aldrig havde fået svar… "Det forekommer mig, at hans problemer er større end jeres."

Også tv-oraklet Flemming Madsen havde saven i, hvem der var de slemme på Ekstra Bladets redaktion. I Weekendavisen skrev han, at "Ekstra Bladet er en avis med prisværdige initiativer i emnevalg og sprog. Men den del af bladets journalistik, der forsøger at vise nye veje, forrådes så at sige dagligt af de chefredaktionelle platheder i bladets polemiske stil. Det er toppen af bladet, der stinker."

Spurgte man Rifbjerg, så sivede stanken mod bunden. "Det er bogstavelig talt pøbel, der skriver i Ekstra Bladet. Mange af dem kan hverken læse eller skrive," vrisser han til Ekstra Bladets senere litteraturredaktør John Chr. Jørgensen i bogen *Spinatfugl. Klaus Rifbjerg om sit liv med pressen*. Det ophidsede ham voldsomt, at bladets daværende litteraturanmelder Poul Borum i de ophedede februardage 1974 holdt sig tavs i baggrunden. "Borum sad på sine hænder… som om intet var hændt."

Læser man Borums anmeldelser af Rifbjerg

BROBY-JOHANSEN ERKLÆRER DEN LITTERÆRE JUNTA KRIG

Kunstfondens politik fremmer folkefjendtlige kræfter og støtter den forpulede finkultur udtaler Broby Johansen

Et nyt parti 'Arbejderpartiet'

SKATTE-SAG OM 57 ØRE OP I FOLKE-TINGET

*'**Den** litterære junta' var det begreb, der i Ekstra Bladets terminologi blev hæftet på forfattere, der havde deres virke i bl.a. Kunstfonden og DR. Også for enkelte af deres forfatterkolleger var især Kunstfonden en torn i øjet. De mente, at dens metoder befordrede indavl. En af forfatterne var den store kunstformidler R. Broby-Johansen, som i dette interview taler om, at "Kunstfondens politik fremmer folkefjendtlige kræfter og støtter den forpulede finkultur."*

gennem årene, fremgår det, at han var en stor beundrer af Rifbjergs poesi, men syntes i øvrigt at Rifbjerg skrev en masse letkøbt pjat (se side 231).

I Ekstra Bladets egne papirer finder man kun få spor af intern debat. I det nærmest følgende møde i redaktionsrådet snakker man om alt muligt andet. Kun en enkelt gang strejfes emnet og kun af Victor Andreasen, som åbenbart især har ladet sig gå på af reaktionen på Rifbjerg-romanen og temmelig mat i sokkerne siger: "Det næste

oplagstal bliver det mest uhyggelige, vi længe har oplevet."

Men bestyrelserne både i A/S Dagbladet Politiken og fonden har fået en sag, der kradser. Boykotten fra de 23 bliver endevendt på møder i de dage, hvor de andre avisers skriverier brænder mest på. Medlemmerne har svært ved at finde ud af, hvad ben, de skal stå på. Især psykologiprofessor Lise Østergaard – den senere u-lands- og kulturministerminister i Anker Jørgensen-regeringen – og maleren Ole Schwalbe, der bliver spurgt og spurgt af journalister fra forskellige blade om deres holdning til boykotten og Ekstra Bladet. De foretager i aviserne diverse verbale krumspring for at forklare, at de mener en hel masse, men alligevel ikke mener noget, for det har de fået besked om, at de ikke må: Det redaktionelle ansvar ligger hos redaktionerne i bladhuset, og det kan bestyrelserne ikke blande sig i. Slet ikke dem i fonden. Hvor netop Lise Østergaard og Ole Schwalbe sidder. Dybt ironisk. Intelligente mennesker, velartikulerede, engagerede. Vant til at løsne skud hvor som helst om hvad som helst. Pludselig på en banehalvdel, hvor der gælder uvante spilleregler.

***Lise** Østergaard (1924-1996), psykologi-professor ved Københavns Universitet og medlem af Politiken-Fondens bestyrelse.*

Overskriften "Fine folk vasker hænder" handlede om dem. Den stod i Aktuelt og var et vredt udbrud fra den tidligere socialdemokratiske justitsminister K. Axel Nielsen.

Boykotten fik en brat ende. Aktionens politiske fanebærer Anker Jørgensen brød den under kommunalvalget 5. marts 1974. Valget var en katastrofe for Socialdemokratiet. Sent på valgaftenen blev den nybagte politiske reporter Bent Falbert sendt til TV-Byen, hvor Anker Jørgensen skulle i studiet for at kommentere partiets triste stemmetal. Falbert mødte Anker Jørgensen, der sad i foyeren og så tv sammen med fru Ingrid, mens han ventede på at komme på. Falbert gik lige til ham for at få en kommentar til valget, og Anker snakkede straks frit fra leveren. Da Falbert kom tilbage til valghovedkvarteret på bladet og fortalte, at han havde et interview med Anker Jørgensen, røg Victor Andreasen op fra stolen, gav den forbløffede reporter et ordentlig knus – den slags var ellers i Victors adfærdsmønster reserveret damer – og udbrød: "Fantastisk! Nu er boykotten brudt! Bare jeg kunne se fjæsene på hele det kvartdannede kulturkompagni i morgen!"

Næste dags forside lød: "Anker Jørgensen til Ekstra Bladet: MINE VÆLGERE BLEV HJEMME". Dagen igennem kimede forfattere Anker Jørgensen ned med spørgsmål og bebrejdelser. Men Anker var ligeglad. Han havde brug for at normalisere sit forhold til landets største dagblad. Dermed brød boykotten sammen. Forfatter efter forfatter blødgjorde efterhånden deres forhold til bladet, gik igen med til interviews eller skrev debatindlæg i de genoprettede kronikspalter, der i nogle år kom til at hedde 'Synspunkt', indtil titlen 'Vinduet' vendte tilbage.

DA BAUNSGAARD BLEV MUNDLAM

Også den tidligere statsminister Hilmar Baunsgaard kom i skudlinjen. Men det var halvandet år efter. Og af en helt anden grund.

I efteråret 1975 lyder det: "Ekstra Bladets Medarbejderforening udtrykker på sin ordinære generalforsamling torsdag 2. oktober 1975 protest mod, at A/S-bestyrelsen på Husets generalforsamling har optaget Det radikale Venstres leder, Hilmar Baunsgaard, i sin kreds og i Husets forretningsudvalg. Medarbejdernes protest er en forlæn-

gelse af synspunkter fremført af vor repræsentant i Husets bestyrelse og forretningsudvalg, Søren Jakobsen, og skal ses på baggrund af den partipolitiske uafhængighed, som har vundet hævd i Politikens Hus, og som Ekstra Bladets redaktionelle medarbejdere mener fortsat bør være Husets linie i forhold til dansk partipolitik."

Reporteren Erik Stephensen – den senere Cavling-pris-belønnede TV-A-journalist – skrev i sit referat af generalforsamlingen i Indendørs Politiken, at "den kupagtige indsættelse af Hilmar Baunsgaard er en yderst betænkelig sag. Huset udgiver to dagblade, som for længst har udviklet sig væk fra at være talsmand for det uddøende Radikale Venstre. Indsættelsen af dette partis leder i Husets top ligner et forsøg fra Fondens side på at påvirke bladenes linier."

At de radikale skulle være 'uddøende' holdt jo ikke. Men det kunne man godt tro i 1975, hvor Glistrups Fremskridtsparti og Erhard Jakobsens Centrumdemokraterne havde skyllet de gamle partier op på stranden som tilsyneladende vraggods. Irritationen voksede på både Ekstra Bladet og Politiken, da Baunsgaard året efter blev formand for A/S-bestyrelsen. Baunsgaard tog tilløb til en konsekvens, da han frasagde sig formandsposten hos de radikale, men holdt ved som partiets politiske ordfører.

Det ændrede ikke ved opfattelsen af, at det stadig var problematisk med en partipolitisk topfigur i spidsen for et bladhus, som i sine fondsvedtægter lagde vægt på frisind og uafhængighed. Og så netop en radikal! Allerede i 1963 havde en undersøgelse blandt Politikens læsere vist, at kun 15 pct. af dem stemte radikalt. 50 pct. stemte socialdemokratisk. 10 pct. konservativt. Lige så

ANKER JØRGENSEN: SOCIALDEMOKRATERNE BLEV PÅ SOFAEN

Tre af fire vælgere stemte landspolitisk, mener den fhv. statsminister

GLISTRUP LYKKELIG FOR VALGET

Nogles at tage parti for Venstre eller Konservative, ville hvor Fremskridtspartiet blive uddøgjaende

VENT TIL VI FÅR EN LÆKKER SAG

Erhard J. Jakobsen om uddelingsdøninger efter Centrum Demokraternes fiasotrofæjvalg

LÅN YDES

KØBENHAVNS BANKIERFIRMA

***For** de boykottende forfattere var det en fjer i hatten, at statsminister Anker Jørgensen deltog med sin underskrift. Som eneste politiker i øvrigt. Hans afhopning fra boykotten i interviewet med Bent Falbert på kommunevalg-aftenen 5. marts 1974 var formodentlig velberegnet. Og velbegrundet. Man kunne ikke i det lange løb sidde som leder af regeringen og samtidig boykotte landets største dagblad.*

mange på SF. "Herren hjælpe mig!" – som den højborgerlige Bo Bramsen tilføjer i sin bog om Politikens hundrede år. Men en snert af formalitet var der dog tilbage omkring bladhusets gamle tilknytning til Det radikale Venstre. Vedtægterne talte om uafhængighed. Men fastslog også, at Politiken og Ekstra Bladet skal fungere som 'radikalt-socialliberale blade'. Så kunne man råbe og skrige. Det stod der.

Over for Ekstra Bladets medarbejdere gjorde

***Aktieselskabs-bestyrelsens** valg af den forhenværende statsminister Hilmar Baunsgaard til formand i 1976 faldt i muggen jord hos Husets medarbejdere. Han var stadig fremtrædende radikal politiker, og man var ikke journalistisk tryg ved at have en partipolitiker i toppen af Huset. Oven i købet også placeret i bestyrelsen for Politiken Fonden. Her til bords med bladhusets administrerende direktør Ernst Klæbel – som senere kom til at afløse ham på formandsposten.*

det ikke tingene nemmere, at Baunsgaard i et interview sagde, at Politiken havde en særlig plads i hans hjerte. Det var gammel kærlighed fra hans barndomshjem. Men han skulle da også nok tage sig pænt af Ekstra Bladet, sagde han. Han mente, at han havde haft en vis aktie i undfangelsen af bladets slogan 'Tør – hvor andre tier' i sin egenskab af direktør i W A Reklame Marketing i midten af 60erne.

Selv blev han ved en enkelt lejlighed absolut mundlam, den forhenværende statsminister, der ellers kunne tale så strømmende som en velsmurt rotationspresse. Han oplevede følgende – som kræver et kort oplæg:

Ekstra Bladets hæderkronede, dobbelte Cavling-pris-behængte medarbejder Poul Dalgaard var en dag på vej mod kantinen gennem Politikens redaktionsgang. Han standsede ved den åbne dør til journalist Gretelise Holm, der sad flittigt bøjet over tasterne. "Jeg ææælsker dig," erklærede han. Flere gange uden at lade sig afbryde af hendes vedholdende: "Hold kæft, Dalle! Jeg har travlt." Midt i denne dialog smed han bukserne. Og da hun stadig ikke reagerede imødekommende, vandrede han videre uden bukser ind i kantinen, hvor han vakte større opmærksomhed. Ikke mindst hos Hilmar Baunsgaard, der et øjeblik efter trådte ind i kantinen sammen med et selskab af kolleger fra Folketinget, som han var ved at vise rundt i huset. Dalgaard modtog dem med et: "Røvere og ransmænd! Røvere og ransmænd! Det er hvad man er omgivet af, nu stjæler de sgu selv bukserne af én!" Baunsgaard standsede op et sekund, men fortsatte så tavs, men næppe uanfægtet, gennem kantinen sammen med sine gæster. Rigere på indtryk af den særlige 'social-liberale' kultur i bladhuset.

Poul Dalgaard sagde op med mellemrum. I 1985 definitivt. I et interview med Politikens Jens Møller sagde han: "Man har drukket for meget og sovet for lidt og mange gange kørt for hårdt… det er sikkert noget med vores tilværelse. Jeg mener, journalister får en for hård medfart og er for hårde ved sig selv."

Han var i hvert fald. Han var også den mest betydningsfulde journalist i Ekstra Bladets historie efter 2. verdenskrig. Ikke en virtuos skribent, der høstede laurbær på elegante stilistiske udfoldelser. Men en mand med en sjælden integritet. Som politireporter var det ikke det traditionelle kriminalstof, der interesserede ham. Det var den underliggende økonomiske kriminalitet, som aviserne sjældent for alvor fik fat i. Hans egen og bladets store indsats med boligkampagnen i 60erne syntes

han dybest set aldrig endte, som den skulle. Politisk kulminerede kampen mod boligspekulationen nemlig i boliglovene i 1966 – som 'slap en vildkat løs' for at bruge Paul Hammerichs udtryk. Der blev givet los for salg af ejerlejligheder og dermed for det, Poul Dalgaard havde kæmpet imod: Spekulation i samfundets boliger. Men efter alt at dømme var det Poul Dalgaards fortjeneste, at vi fik bagmandspolitiet i 1973.

Dalgaard var 58 år, da han stoppede i 1985. Han slog sig ned i Irland, hvor han tog sit eget liv i marts 1987.

***Klokken** er slået for den dobbelte Cavling-pristager Poul Dalgaard. Han forlod Ekstra Bladet i 1985 kun 58 år gammel. Sporene og myterne efter ham er så livskraftige som efter Victor Andreasen.*

***Det** begyndte med et anonymt brev til Ekstra Bladet en dag i december. Et brev med en stak kopier af undervisningsminister Ritt Bjerregaards hotelregninger fra en tjenesterejse til Paris i oktober 1978. Derefter rullede det som bølger i en vesterhavs-storm. Anker Jørgensen blev vred, Ritt Bjerregaard blev hentet hjem fra en Kina-rejse. Sagde: Pjat! Og blev fyret. På denne 15. december var affæren under eksplosiv udvikling. Og havde man ikke drama nok, kunne man følge med i den anden historie på samme forside: Anker Jørgensens sumo-brydning med LO-formanden Thomas Nielsen.*

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

FREDAG 15. DECEMBER 1978

NR. 256 - 75. årgang - 2,25 kr.

LUKSUS-RITTS TABURET VAKLER

Ritt Bjerregaards taburet vakler. Statsminister Anker Jørgensen så igår regningen for undervisningsministerens pariserture og var så rystet over beløbet, at han straks sendte Ritt et telegram med krav om en forklaring på det urimeligt store beløb, hun formodede på Hotel Ritz — henved 50.000 kr. på 13 dage. Ritts partifæller og adskillige medlemmer af regeringen er rystet over skandalen, hvis udgang kan blive et mistillidsvotum, der tvinger Anker til at udskifte Ritt. I så fald tippes den 52-årige majer J. K. Hansen som hendes afløser.

SIDE 4

BOBLENDE 6-DAGES SUCCES I HERNING

Alka og Clark kørte 6-dagesløjen hjem i Herning. Det australske par knuste de danske forhåbninger i de sidste 60 dramatiske minutter. Men det kunne ikke udslugge succesen kørerne i hallen eller for millionerne ved TV-skærmen.

— Den var boblende, sagde Danny Clark, og ved hånen om på en flaske champagne.

SE SPORTS-TILLÆGGET I MIDTEN

DEN LILLE LORT SIGER THOMAS OM ANKER

— Den lille 'lort' har ødelagt alt for mig. Derfor orker jeg ikke at være med til et interview.

Med denne bemærkning om Anker Jørgensen afslørede LOs formand, Thomas Nielsen i aftes, at hadet mellem ham og statsministeren stadig er en realitet trods forsoningsforsøg i ugens løb.

SIDE 6

CERTINA SILVER LINE
Boutique d'Or
LYNGBY STORCENTER KONTO
RING (02) 88 71 02

1978-1986

CHAMPAGNE TIL KAMPAGNER

EN VILD UGE

Uge 5, 1978. Det kunne man kalde en uge. Der blev som altid råbt højt på gangene om forholdet til bestyrelsen og Hilmar Baunsgaard, formanden. Hvad var meningen? Og hvorfor er smørrebrødet i kantinen ikke bedre? Men det var ikke dét. Den uge fik man meget andet at råbe højt om.

Det begyndte i det barske, men ikke uvante: En retssag. Derefter jubeldage med prisoverrækkelser og jubilæum. Og til sidst: En ny retssag under opsejling.

Mandag 30. januar 1978. Den dag måtte tre medarbejdere, den ansvarshavende chefredaktør Axel Sjölin, kriminalveteranen Poul Dalgaard og journalist Erik Stephensen bevæge sig til retten i Vordingborg og påhøre, at dommeren idømte chefredaktøren 30 dages hæfte. De to andre hver 14 dage.

Det var en sag fra Møn. Den havde bragt øens beboere op på mærkerne. Sagen handlede om en hotelejer, som havde bygget et hotel et kønt sted ved Ulfshage. Hotellet fik navnet 'Kongens Ø', og det var godt nok, bortset fra, at hotelejeren tilsyneladende havde været gavmild over for kommunen inde i Stege for at få byggetilladelsen kørt igennem. Især så det ud til, at borgmester Hother Nielsen, socialdemokrat og tankejer af profession var blevet fint behandlet.

Ekstra Bladet kørte historien gennem en måned, krydret med yndefulde billeder af borgmesteren i hotellets swimmingpool ved indvielsen. Hotelejeren hævdede, at han havde sluppet mange penge til borgmesteren, men det benægtede borgmesteren. Hotelejeren blev selv idømt 60 dage. Undervejs i artikel-kavalkaden kom Ekstra Bladet for skade at tale så ilde om borgmesteren, at retten i Vordingborg takserede det som bagvaskelse. Deraf hæfte-dommen. Sjölin vidste fra Aalborg-sagen (se s. 140f), hvordan der så ud bag tremmerne. Dalgaard havde med sine 30 år som kriminalreporter aldrig oplevet det. Erik Stephensen heller ikke, og han var i den underlige situation, at han i uge 5 for længst havde forladt bladet og var ansat på TV-Avisen. Som Indendørs Politiken med et skævt smil anfører: Står dommen ved magt, så må Stephensen "se sin fremtid som generaldirektør i Danmarks Radio styrte i grus. For man kan ikke blive tjenestemand med tilsmudset straffeattest." Nu stod dommen så ikke ved magt. Den blev appelleret til Østre Landsret, som 22. maj 1979 sagde: Det var ikke bagvaskelse, men injurier. Det lettede på sagen. Nu blev det til

***Glade** dage i 1978 ved swimmingpoolens kant i det splinternye Møn-hotel Kongens Ø. Bamserne er Hother Nielsen, Møns borgmester, og Carl Scavenius, godsejeren på Klintholm. 'Klintekongen' i daglig tale. Ekstra Bladet havde et godt øje til hotelbyggeriet og byggetilladelserne. Men kom også så tæt på borgmesteren, at der faldt bøder og hæftestraf til redaktør og medarbejdere for injurier.*

30 dagbøder til de to og 40 dagbøder til chefredaktøren. Alle à 500 kr. Og Stephensen fortsatte – ikke sin vej mod generaldirektørembedet, men mod chefredaktørposten på Aktuelt, hvor attesten vel ikke engang mere hed medlemskort til Socialdemokratiet, for meningen med nyskabelsen Det Fri Aktuelt var forsøgsvis afkobling fra partiet. Et hæderværdigt, men forgæves forsøg. I 1989 forlod Erik Stephensen den synkende skude, blev direktør i Nordisk Film og senere i Skandinavisk Film Kompagni.

To unge medarbejdere ved det lokale Ø-Bladet fik også bøder i 'Kongens Ø'-sagen. Deres navne: Stig og Peter Thorsboe. Mange år senere berømte som forfattere til tv-serier som *Taxa* og *Krøniken*.

OPERATION KASTANJE

Tirsdag 31. januar 1978. Regnfuld vinterdag. Men regnen gav grøde, som sangen siger. To priser dryppede på medarbejdere. Den første ramte Viggo Landau, der var fotograf på Århus-redaktionen – han havde begået et pragtbillede fra et gedemarked i Kivik i Sydsverige af en stripper og hendes publikum af djærve Jöns- og Karlsson'er. For det indkasserede han den nordiske pressefotografoppris for årets bedste featurebillede. Med hæderen fulgte 5.000 kr.

Hvilket var noget mere, end hvad Søren Jakobsen og Jakob Andersen samme dag kunne indkassere, nemlig 2.400 kr. – til deling. De måtte affinde sig med, at æren er det skønneste. De fik Cavling-prisen for hårdt og ihærdigt benarbejde i en opsigtvækkende sag: Afsløringen af Forsvarets Efterretningstjenestes hemmelige registrering af lovlig politisk virksomhed. De havde fundet ud af, at FET gennem år havde haft den såkaldte Hetler-bande i sit brød. En hemmelig spionring, der aflyttede, overvågede og infiltrerede partier og foreninger på venstrefløjen og leverede resultaterne videre til FET's kartoteker. Aktionerne havde kodeordet 'Operation Kastanje'. Manden, der lagde navn til banden, Hans Hetler, var en højreorienteret fantast, oprindelig isenkræmmer, men politisk aktiv fra begyndelsen af tresserne blandt andet i partiet De Uafhængige. Han var hjemmeværnsmand i Køge, da FET hvervede ham som spion i 1969 – året efter at VKR-regeringen, som havde Hilmar Baunsgaard som statsminister, udstedte et direktiv til efterretningstjenesterne: "Regeringen har i dag besluttet, at registrering af

danske statsborgere ikke længere må finde sted på grund af lovlig politisk virksomhed."

Det var ikke et påbud, FET kunne bruge til noget. Når nu opgaven var at være efterretningstjeneste. Det vil sige holde øje med, hvem og hvad der kunne true landets sikkerhed. Det var midt i den mest frosne koldkrigstid, fjenden var Sovjetunionen, og vi var et NATO-land, så FET passede sit NATO-job. Med eller uden Baunsgaard. Man spionerede videre, som om intet var hændt. Bare endnu mere hemmeligt. Og med opgaver udliciteret til amatøren Hans Hetler og hans bande. Banden stjal dokumenter hist, aflyttede her, og holdt blandt andet vågent øje med marxistiske studenter ved Aarhus Universitet. Alt sammen guf til FET's kartoteker over mennesker, der måske, måske ikke, kunne gå hen og blive besværlige. I Århus var det bande mod bande. Hetlers spioner afdækkede 'Trotylbanden', fem glade teenagere, der fik udløsning for deres umådeholdne pacifistiske tilbøjeligheder ved at have noget sprængstof i skuffen, som en af dem havde hugget. Et andet trotylmedlem var Peter Kramer Mikkelsen, som senere blev højt anskrevet journalist på Ekstra Bladets, lektor ved Journalisthøjskolen og på denne side årtusindskiftet chef for TV 2/Østlylland.

Hetlers udfoldelser og samarbejde med FET blev kortlagt i Ekstra Bladet i artikel efter artikel. Meget af stoffet baseret på Hetlers eget arkiv. Han var nemlig blevet fyret af FET i 1973. Da han havde fået tænkt sig om, gik han i 1977 til Ekstra Bladet med sin forurettelse og sit materiale. Optrevlingen vakte opstandelse. Ikke mindst i regering og Folketing. En undersøgelseskommission blev nedsat, forsvarsminister Orla Møller gik

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

TIRSDAG 7. JUNI 1977

Nr. 72 – 74. årgang – 2,00 kr.

60.000 RØDE DANSKERE I HEMMELIGT KARTOTEK

En hejdidelig regeringsbeslutning, der skulle hindre misbrug af hemmelige kartoteker, bliver omgået af Forsvarets Efterretningstjeneste.

F.E.T. må — ligesom Politiets Efterretningstjeneste — ikke selv registrere borgere alene på grund af lovlig politisk aktivitet, men en privat spiongruppe har etableret et kartotek over 60.000 'røde' danskere. Fra dette kartotek kan Forsvarets Efterretningstjeneste frit rekvirere alle de oplysninger, tjenesten selv er forbudt at samle. Og F.E.T. benytter sig af det.

Redaktøren af højesteretsnet MINUT, Hans Hetler, bekræfter, at F.E.T. systematisk benytter kartoteket.

SIDE 4 OG 5

TO KVINDER PÅ 81 OG 83 BAGBUNDET OG KNEBLET

LÆS SIDE 14

SKATTENÆGTER BELØNNES AF KOMMUNEN MED 175.000 KR.

LEDEREN SIDE 2 OG SIDE 6 - 7

EKSTRA TIPSGEVINST

SIDE 34 OG 35

Family teeny
3990,-
BJ MUSIK

***En** mærkelig mand. Hans Hetler: Isenkræmmer, hjemmeværnsmand og spion. Endda fyret spion. Som sådan går man selvfølgelig til Ekstra Bladet og klager. Og fortæller løs. F.eks, om de tusindvis af danskere, man har leveret navne på til Forsvarets Efterretnings Tjeneste. Det var i 1977. Oplysningerne blev kimen til journalisterne Jakob Andersens og Søren Jakobsens flittige optrevling af sagen om de hemmelige kartoteker. Belønnet med Cavling-prisen i 1978.*

HEMMELIGT POLITI I DANMARK

EKSTRA BLADET

Justitsministeren i tvetydig stilling

A. NIELSEN
GROSSERER

***En** gammel historie blev genopfrisket, da Jakobsen og Andersen rodede med efterretningssagerne i 1977-78. Det var tilsvarende sager, deres kollega Bent Juhl havde fat i midt i 60erne. Billedet på bagsiden 6. august 1964 vakte berettiget opmærksomhed. Det viste dørskiltet på et kontor i Vesterportbygningen ved Frihedsstøtten. Bag døren boede Politiets Efterretnings Tjeneste.*

af, og Søren Jakobsen og Jakob Andersen fik Cavling-prisen. De to journalister havde ikke arbejdet sammen før. Søren Jakobsen, den økonomisk kyndige, pertentlig med tallene. Og Jakob Andersen, en tamp, der som reporter gik i kødet på sine ofre med foruroligende pondus. Hans seneste skalp før FET var Scientology-sekten, som han gav hug, så bevægelsen sagsøgte ham, men endte med at måtte af med 180.000 kr. i erstatning til ham for uberettiget søgsmål. Jakobsen og Andersen blev kaldt Fyrtårnet og Bivognen på redaktionen, en naturlig følge af fysisk opmåling. Ifølge Ekstra Bladets reportage fra prisoverrækkelsen blev de hos FET kaldt noget, der "ikke egner sig til at blive trykt". Det må have været slemt, når selv Ekstra Bladet måtte tie.

Jakob Andersen slap aldrig sin glødende interesse for spionbranchens veje og vildveje, især ikke de dystre afgrøder af Sovjetstatens hemmelige huseren i Vesten, hvor KGB – på dansk jagtmark – havde lejret sig så tæt på den amerikanske ambassade på Østerbro, at deres og CIA's folk kunne vinke til hinanden. Tværs over en kirkegård, i øvrigt. I 2002 udmøntede Jakob Andersens interesse og viden om KGB sig i et vældigt bogværk med titlen *De røde spioner*, skrevet i samarbejde med en tidligere sovjetisk KGB-agent Oleg Gordievsky og baseret på stribevis af Jakob Andersens egne artikler om emnet, skrevet i den kolde krigs sidste dage. Også FET-sagen blev til en bog, *Operation Kastanje*, hvor Jakobsen og Andersen samlede deres skriftlige udboring af FET-affæren.

En, der fra sidelinjen nikkede venligt til deres arbejde med FET's aktiviteter, var kollega Bent Juhl, som havde været i hælene på efterretningstjenesterne 14 år tidligere, også dengang i anledning af politisk debat om hemmelige kartoteker. Juhl var dengang mester for afsløringen af et hemmeligt kontor på 3. sal i en forretningsejendom i Buen nær Københavns Hovedbanegård.

Billedet af skiltet på døren blev uforglemmeligt: "A. Nielsen, Grosserer". Dækadresse for Politiets Efterretningstjeneste.

HASAGER – DEN UDHOLDENDE

Onsdag 1. februar 1978. Den dag fejrede man den 64-årige Flemming Hasager. Han havde været fyrre år i Politikens Hus – de sidste tyve som chefredaktør på Ekstra Bladet.

"Den, der skal forhandle med Hasager, skal væbne sig med en lang ske. I en styrkeprøve er han i reglen den, der holder længst ud. Han har drevet flere end én voksen mand eller kvinde til fortvivlelse og raseri med sin henholdelsestaktik," skriver teateranmelderen Knud Schønberg i en hyldestartikel. De to havde kendte hinanden fra mange år på Politiken, før de begge kom til Ekstra Bladet i 1958.

Schønberg, selv et rastløst, utålmodigt men-

neske, noterer – måske med en snert af misundelse – Hasagers kolossale tålmodighed, der "somme tider blev opfattet som et svaghedstegn. Adskillige forhandlere har for sent opdaget deres fejltagelse." Schønberg mobiliserer respekt for Hasagers "stabiliserende funktion" på redaktionen gennem årene. Journalisten Flemming Hasager må han til gengæld grave dybt i hukommelsen for at komme i tanker om – jo: "Ældre læsere har glemt hans artikler fra en spejderlejr i Ungarn i 1938, det år han til sin lettelse opgav juraen og forlovede sig med bladet." Schønberg skriver, at "det er en af en chefredaktørs vigtigste egenskaber at blande sig så lidt som muligt. Det er Hasager altid kommet let til, fordi han af natur er en lille smule doven. Det skal vi være glade for. Desuden opvejes dovenskaben fuldt ud af hans pligtfølelse."

Hyldestartiklen skulle egentlig have været et interview. Schønberg spurgte, men Hasager brød sig ikke om tanken. Den eneste replik til citat i artiklen blev: "Jeg går ikke, før jeg bliver smidt ud." Hasager gik i 1982. Kort før han fyldte 70. Han blev ikke smidt ud. Han gik, men uden lyst. Bladverdenen var på en sær måde hans liv. Og mange dyre skilsmisser gjorde ham afhængig af indtægten. I mangel af andet begyndte han endelig at skrive. Det blev navnestof i Børsen. Hans personkendskab var enormt. Men få kendte *ham* bag facaden.

Torsdag 2. februar 1978. Den dag var det arbejdsmarkeds-journalisten Jørn Ackermanns tur til at få en pris. Han var kampagnernes mand. Prisen var hæder for dobbelt indsats. Ackermann havde kæmpet for at få folk til at købe dansk og for at få unge i arbejde. 'Køb dansk' og 'Aktion unge i arbejde' lød fanfarerne. Han fik Dansk Arbejdes rose (med vase!) overrakt af den tidligere konservative finansminister Poul Møller, som nu var kommentator ved Berlingske Tidende og formand for foreningen Dansk Arbejde. Kampagnen 'Unge i arbejde' var en succes. Arbejdsgivere kunne fra 17. august 1978 ringe til bladet og tilbyde jobs til de 16-24-årige. I løbet af de første fjorten dage fik 1.152 arbejde ad den vej.

Fredag 3. februar 1978. Så var det slut med roserne. Men om der var noget at være ked af, måtte komme an på en retssag. Det var, hvad skibsreder og MF'er Asger Lindinger bebudede, da han den aften slog i bordet i et TV-A-program. Ekstra Bladet havde kikket grundigt på Lindinger-koncernens regnskaber og samme dag i en

***På** Flemming Hasagers sidste arbejdsdag som chefredaktør i 1982, dukkede en busfuld medarbejdere op om formiddagen på hans bopæl med bajere og til trompetmusik ved journalist Lars Borup. En skål i Tuborg blev udvekslet med medarbejderforeningens formand Kate Bluhme overvåget af Bent Falbert og med Paul-Jørgen Budtz og Frits Høyrup i baggrunden.*

***En** kampagne, der gav pote i 1978. 'Ung i arbejde' skaffede over tusind unge et job, og formanden for 'Dansk Arbejde', tidl. finansminister Poul Møller, belønnede med en pris til journalist Jørn Ackermann, der stod for kampagnen.*

artikel af erhvervsmedarbejderen Jørgen Pedersen og økonomen Helge Andersen skrevet, at koncernen måtte være insolvent. Lindinger var altid rask på aftrækkeren – også i Folketinget, hvor han samme år fyrede sig selv fra Centrumdemokraterne og dannede sig eget parti. I TV-programmet proklamerede han, at han ville sagsøge bestyrelsen for A/S Dagbladet Politiken og kræve 10 millioner kr. i erstatning for påstanden i Ekstra Bladet. Det ville sikkert have generet bestyrelsens honette medlemmer at blive sagsøgt. Nu slap de med skrækken. Sagen ville være blevet afvist. Juridisk kunne Lindinger ikke stævne bestyrelsen. Kun den ansvarshavende redaktør og eventuelle navngivne medarbejdere hæfter for, hvad der står i avisen. Var redaktør og medarbejdere blevet stævnet, havde man risikeret en millionerstatning – Lindinger kunne have fået medhold i, at hans kreditorers tillid ramlede, da Ekstra Bladets påstand om hans insolvens blev trykt. Derfor valgte bestyrelsen et forlig. Den betalte Lindinger 250.000 for at undgå en sag. Tre år efter viste det sig, at Ekstra Bladets artikel holdt. Det fremgår af Ekstra Bladet 14. juli 1981.

ØRERNE I MASKINEN

Således forløb uge 5 i året 1978. Ekstra Bladet førte sig frem som et blad, hvor man ikke kedede sig. Åbenbart heller ikke kedede læserne. Avisens oplag var fortsat i blomstring.

Der lå flere fine priser forude, og der var stadig dramatiske sager til forsiden. Sager, der havde utvetydig opbakning hos læserne – hvad enten de handlede om mastodonte samfundsproblemer, der truede nationen – som atomkraft – eller om enkeltmennesker, der havde fået ørerne i maskinen. Var kommet i klemme i *systemet*. Et ord, der klinger af tørlagt uigennemtrængelighed og grå umenneskelighed. Fredeligt og tilforladeligt, når

Et håndtryk fra en journalist, der hellere ville være erhvervsmand, til en erhvervsmand, der hellere ville være politiker. Den første er Ekstra Bladets Jørgen Pedersen ('Jøp'), der blev kommunikationsrådgiver og til sidst golfhotel-ejer i Skotland. Den anden skibsreder Asger Lindinger, der blev MF'er for Centrumdemokraterne.

man snakker taktik i fodbold. Men knusende, når man står på et offentligt kontor og får at vide, at "sådan er systemet". Man kan beskrive det i al sin uhyggelige mystik, sådan som Kafka gør i *Processen*. Eller man kan prøve at pille det fra hinanden – eller i det mindste pille ved det. Anfægte det som noget menneskeskabt, der kan misbruges og bliver det. Skal man tale en filosofi bag klichéen om Ekstra Bladet som den lille mands våbendrager over for denne verdens ondskab, så må det være idéen om, at systemet ikke er til for sin egen skyld, men for borgernes.

Atomkraften var Ekstra Bladet imod fra det øjeblik, de folkelige lokaloprør blussede op rundt i landet. Kulminerende i 1978 med marchen fra Århus til Odder mod et planlagt kraftværk på Gylling Næs. Kampagnemæssigt blev sømmet slået helt i bund med en forside 3. april 1979. Den forestillede Den lille Havfrue som skelet. Den lille dame, Københavns nuttede vartegn, H.C. Andersens ulykkeligt forelskede havfrue. Totalt afsvedet og blæst til knogler af en tænkt ulykke på Barsebäck-værket, som skimtes gennem atomskyen over Øresund. Et billede, der bliver hængende på nethinden med endnu større kraft end dét med det afhuggede hoved fra 1965. På Ekstra Bladets forside i april 1979 udløste havfrueskelettet et af de uhyre sjældne layout, hvor den faste annonce nede i hjørnet udgik. Dyr spøg, lød det fra annonceafdelingen.

Borgere i klemme i 'systemet' var stof til spalterne næsten daglig. 'Klag til Ekstra Bladet' var indarbejdet. Masser af mennesker kom af sig selv. Det var en enkel måde for bladet at få oplagte historier på, samtidig med at man kunne give folk et nap og fange et problem, der tit havde almen

Ekstra Bladet
tør - hvor andre tier...
TIRSDAG 3. APRIL 1979
NR. 39 - 76. årgang - 2,35 kr.

STOP DØDEN FRA BARSEBÄCK

***Ville** man levere et slagkraftigt argument mod atomkraft, så var her en Ekstra Blad-forside, der sved: Nationalsymbolet Den lille Havfrue som yndefuldt skelet med Sveriges Barsebäck atomkraftværk i baggrunden. Nogen tid før havde den svenske atomenergikommission fået en amerikansk ekspert til at analysere sikkerheden på Barsebäck. Professor Robert Pollacks konklusion: "Det er uhyre let at angribe et A-kraftværk. Man skal bare lægge en sprængladning i kølesystemet og sætte det elektriske sikkerhedssystem ud af kraft."*

Det mener Ekstra Bladet:

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

ONSDAG 5. SEPTEMBER 1979

NR. 166 - 75. årgang - 2,50 kr.

LÆS LEDEREN SIDE 2 OG REPORTAGEN OM RETS-DRAMAET PÅ SIDERNE 3,4,5,7 OG 8

I dag afgør 12 nævninge overlæge Mogens Hildens skæbne. Kun i en uge er hæv vanet tøse vidner til det enestående retsdrama i Nykøbing Fæster omkr syv timer og fem mænd på spørgsmålet: Er overlægen skyldig eller ikke-skyldig i drab på kræftpatienten Ida Jensen? Ekstra Bladet er ikke i tvivl: Hilden bør erklæres ikkeskyldig. Han bør frikendes!

Overlæge Mogens Hilden — bør frikendes

HILDEN BØR FRIKENDES

UDSALG

Hæser af nøkterne lærer. Kom ud og gør gode køb og få mørkeskræk efterat Gøhts!

C&C

Jørgen Hansen

Poul Henrik Palm

PALM MOD JØRGEN HANSEN I EM-KAMP

LÆS SPORTEN SIDE 26

***En** overskrift, der førte direkte i byretten. Redaktionen lagde ikke skjul på sin mening i sagen om overlæge Mogens Hilden den dag i september 1979, da retten var sat, og nævningene sad klar i Nykøbing F. Det var utidigt forsøg på påvirkning. Selvom Ekstra Bladet fik medhold: Hilden blev frikendt. Til gengæld blev Ekstra Bladet dømt.*

gyldighed. I tv fandt vi et dyrt ord for 'den lille mand': Han var 'konsekvenseksperт'. Ekspert i, hvordan det er at være jokket på. Hans 'case' kunne interessere andre i samme situation.

Det gjaldt også overlæge Mogens Hilden ved sygehuset i Maribo, selv om han ikke hørte til de små i samfundet. Han kom voldsomt i klemme i en sag af den art, som kan bringe enhver læge, sygeplejerske og pårørende i dilemma. En sag om aktiv dødshjælp. 9. december 1978 lød en overskrift i Ekstra Bladet: "Vidne: 'Overlæge lod pige dø'. Politiet havde dagen før ladet Mogens Hilden hente hjem fra en lægekongres i Stockholm. Han var blevet anmeldt af en oversygeplejerske, som hævdede, at Hilden havde gjort ende på en 27-årig kræftsyg piges liv med en overdosis morfin. Ekstra Bladets Carl Johan Albrechtsen fulgte sagen nøje og skrev meget om den. Da efterforskningen var slut, kom Hilden for et nævningeting ved retten i Nykøbing F. Fra sin presseplads kunne Ekstra Bladets medarbejder vifte til Mogens Hilden med avisens forside. Forsiden lød: "HILDEN BØR FRIFINDES".

Frifundet blev han. Men dommeren brød sig ikke om Ekstra Bladets forside. Bladet blev dømt ved højesteret i 1982 og fik en bøde både for forsiden og lederen, som med stor overbevisning hævdede, at Hilden var uskyldig. Man må ikke prøve at påvirke nævningene.

10.000 kr. lød bøden på. Den bøde "er man nok ikke så ked af," skrev Informations chefredaktør Povl Høst-Madsen i en leder. "Sagen har givet så meget gratis reklame, at det er mange hundrede tusinde kr. værd. Chefredaktør Sjölin ville nok ikke være særlig bange for at gøre det igen." Men Høst Madsen hæftede sig også ved det højst tvivl-

somme i, at Ekstra Bladet overhovedet var dømt, endda med stemmerne 4-3 – ikke mindre end tre højesteretsdommere havde talt for frikendelse af Ekstra Bladet. Selv skrev Høst-Madsen *før* dommen: "Ekstra Bladet bør frifindes for bøden på 10.000 kr." Sagen var en utrolig overreaktion, mente han. Bestemmelsen i retsplejeloven om påvirkning af nævninge og domsmænd var 50 år gammel. Den havde aldrig været anvendt tidligere. Og var tiltænkt situationer, hvor man forudså ophidsede folkemasser og lynchstemning mod en person, man ville have *dømt*. Gerne til hængning, hjul og stejle og partering.

PARIS' DYRESTE HOTEL

En, der selv kunne svare for sig, var Ritt Bjerregaard. Det gjorde hun, så det sang, da hun pludselig kom i en situation, hvor hun blev klemt fra flere sider. I det politiske system. Men også i offentlighedens tommelskruer.

12. december 1978 lød en overskrift: "Ritt Bjerregaard i Paris: Sov for 50.000 kr. på byens dyreste hotel". Den historie havde måske ikke bevæget sig meget længere, hvis ikke en Christiansborg-medarbejder fra Politiken havde mødt statsminister Anker Jørgensen på gangen og bedt ham om en kommentar til Ekstra Bladets historie. "Joh," sagde Anker, "hvis det er rigtigt, hvad bladet oplyser, har Ritt Bjerregaard båret sig ualmindelig tåbeligt ad."

Det gav historien en interessant drejning. Der var krudt til en dobbeltløbet riffel. 13 dage på Paris' Hotel Ritz for 50.000 kr. Ok, mange penge. Men en skideballe fra statsministeren til sin undervisningsminister – det var værd at bore i. Så i de følgende dage rullede overskrifter over forsiden: "Vred Anker kræver nu besked om Ritts luksusnætter", "Ritts taburet vakler", "Ud med Ritt". Eller som en kunde i Magasins bogafdeling hvæsede til Anker Jørgensen, der sad og signerede bogen *Krag som vi kendte ham*: "Fyr den kælling!!"

Historien var kommet flyvende ud af den tomme luft til Ekstra Bladet. Et anonymt brev lå en dag på redaktionens bord. Det indeholdt kopi-

***Ekstra** Bladets fotograf Ole Henning sagde: "Man har ikke set større presseopbud, siden dronning Anne-Marie kom hjem fra Grækenland med sit første barn!" Han tog billederne, da Ritt Bjerregaard var landet med Thai-fly TG 20 i Kastrup fem dage før juleaften 1978 efter at være kaldt hjem fra Kina af Anker Jørgensen for at stå skoleret.*

er af Ritt Bjerregaards hotelregninger. Muligvis kopieret af en embedsmand i hendes ministerium. Det blev aldrig opklaret. Reporter Karen Thisted blev sat på sagen og kontaktede bladets parisiske freelance-fotograf Gunnar Larsen, der normalt arbejdede for Birte Strandgaards modesider. Sammen gravede de i sagens omstændigheder. Historien var et par måneder gammel. Ritt Bjerregaard havde dengang i oktober taget sig et par slapper-dage i en weekend mellem et ministermøde i OECD og en UNESCO-konference, men havde beholdt hotelværelset til sine kufferter, mens hun var på biltur. Avisen kunne vise billeder af suiten med dobbeltseng og det hele – Gunnar Larsen besøgte åstedet for forbrydelsen medbringende en af sine 'favoritmodeller', der plantede sig i dynerne. Mange gned sig i hænderne, mens Anker Jørgensen knyttede dem. Ritt Bjerregaard befandt sig på officiel rejse i Kina i december og anede ingenting. Ekstra Badets spisesedler var ikke nået til Beijings vægaviser.

Men 14. december fik hun telegram fra Anker Jørgensen, der beordrede hende hjem for at stå skoleret. Han forlangte, Ritt skulle betale 20.000 kr. tilbage. Et rundt beløb efter et slag på tasken. Hotel Ritz-udgiften var faldet en kende ved nøjere eftersyn, værelseprisen var ikke 3.768 kr., som der stod i de første artikler, men 1.400 kr. Det rørte ikke Anker, hvis månedlige husleje i Borgbjergsgade ikke var meget forskellig fra, hvad Ritt havde betalt pr. nat i Paris. Og 1.400 var mere end de 880 kr., det kostede pr. nat på Hotel Concorde Lafayette, som var godt nok til andre danske politikere. Vi var nede i håndørerne. Men Anker holdt stædigt fast, Ritt lige så stædigt, og så måtte hun sige farvel i Undervisningsministeriet. Foreviget af Politikens Erik Petersen med den lille tåre i øjenkrogen, der blev lige så berømt og diskuteret som Mona Lisas smil på Leonardo da Vincis maleri.

Ritt Bjerregaard var – som før og siden – en messe og en forside værd. Og en tegning eller flere: Ekstra Bladets Eiler Krag tegnede hende gang på gang med iøjnespringende nydelse og special effect. Hun var godt stof, fordi hun førte sig frem, som hun gjorde. Så ud, som hun gjorde. Var den, hun var. En politiker og debattør, der brugte medierne lige så meget, som de brugte hende, havde stærke synspunkter og nød provokationen ved at lufte dem. Ekstra Bladet er i hælene på hende gennem hele hendes lange karriere – endnu engang med dramatisk effekt og store politiske konsekvenser, da hun i 1991 erhverver sig en lejlighed på Vesterbrogade nær Hovedbanegården. På det tidspunkt havde bladet fået sig en medarbejder, som med enestående vedholdenhed og lige så enestående elskværdighed indsvøbt i troværdig vendelbomål kunne møve sig ind på en sag, hvis hans næsebor sporede duften af noget prekært. Det var Jan Kjærgaard, ankommet til den politiske redaktion i 1988 efter nogle år først som anti-EF bladet Notats Strassbourg-korrespondent og så som redaktør af SF-bladet Socalistisk Weekend. Ritt Bjerregaard har ikke et sekund været i tvivl om, hvor det bar hen, da Jan Kjærgaard fredag 28. juni 1991 ringer hende op og efter det første afvisende svar spørger, nærmest kærligt: "Jeg tænkte på... Har du stået på venteliste, eller hvordan?" Affæren om 210 kvm-lejligheden på hjørnet af Vesterbrogade og Colbjørnsensgade blev den tue, der måneder efter væltede det socialdemokratiske læs: Partiformand Svend Auken kunne ikke tumle den stædige Ritt Bjerregaard i lej-

lighedssagen og tabte slaget til Poul Nyrup-Rasmussen på partikongressen i Vejle i 1992. Og dermed statsministerposten.

Ritt Bjerregaard? Hun havde stadig sin lejlighed. Trods moralsk fordømmelse fra nær og fjern. Men som hun sagde på partiets sommergruppemøde: "Jeg synes, det er vigtigt, at det ikke er Ekstra Bladet, som skal bestemme, hvad der er lov og ret her i Danmark. Det har jeg før oplevet i mit politiske liv, hvor jeg blev afskediget som minister…"

GROKRAFT I DET JYSKE

Fra Vesterbrogade til Christiansborg. Og en tur om ad redaktionen på Rådhuspladsen. Ekstra Bladet havde altid været en københavneravis. Lige fra sin fødsel i 1904. Med afstikkere – som i dette kapitel – til Maribo og Ganløse. Og så var der lige Århus-fotografen Viggo Landau, der fik en pris. For et billede taget i Sverige.

Sådan skulle det ikke blive ved. Det havde man vidst siden 1950erne, da B.T. var rendt foran med salg i Jylland og på Fyn. Og da man selv kæmpede så heroisk med kostbare forsøg på at få avisen frem og gjort synlig i det vilde vesten hinsides havet. Uden større held. Og dyrt. I de fem år under Harald Mogensen fra 1958 til -63 blev der også kæmpet bravt for at få avisen til provinsen. Når trykningen – eller togene, eller Storebæltsfærgerne – blev forsinket, så af sted med fly. Lejet til en pris, der åd indtægten tredobbelt op. Jeg har prøvet at rasle med et tomotors avisfly til Als kl. 6 morgen for at lave reportage med dirigenten Ole Schmidt og Sønderjyllands Symfoniorkester, siddende ved siden af piloten med en stak Ekstra Blade på skødet med en følelse af fundamental journalistisk pionerånd: Avisen skulle ud til læserne.

***Et** brudstykke af Århus-redaktionen. Et stk. fotograf: Viggo Landau, komfortabelt anbragt på damecyklen med journalist Birgit Rostrup ved styret - hun repræsenterede Aalborg-filialen, indtil den blev nedlagt. To stk. mandlige journalister: Peter Bresemann til vejrs på bagagebæreren og Niels Westberg, chefen med afrohåret. Og to stk. sportsmedarbejdere: Bjarne Nielsen i tennisdress på fløjen og Peter Bagge i shorts.*

Fly sikrede i begyndelsen af 70erne, at avisen var fremme inden frokost næsten alle steder i provinsen, hvis ikke tågen sænkede sig. Men så begyndte den elektroniske magi at indfinde sig: Fra slutningen af 1974 kunne man blæse på Vorherres lunefuldheder. Halvanden million kr. blev investeret i transmissionsanlæg, der ekspederede hele sider fra København til Kolding ved hjælp af det nye vidunder, elektronikken. Til Kolding, for dér havde man booket sig ind hos teknikken på Jydske Tidende – som var ejet af Berlingske Tidende. Folk, der i 2004 undrer sig over, at Politikens Hus og det Berlingske lader sig

ringforlove og sætter fælles trykkeribo i Avedøre, skal vide, at de to konkurrenter har trykket sig til hinandens bryst allerede tredive år tidligere. Når det gjaldt teknik og distribution. Journalistisk var det væbnet neutralitet.

Trykpresserne kørte i Kolding 6.05, fem minutter efter trykstart i København. Nye tider. Som blev endnu nyere, da Aktuelts trykkeri i Erritsø ved Fredericia kom til salg, Kolding kunne droppes og Erritsø ombygges og blive udviklet til et stort moderne trykkeri, hvor man kunne tumle sig uafhængig af konkurrenten. Og trykke 100.000 daglige eksemplarer af Ekstra Bladet til Jylland og Fyn i årene efter starten i 1981.

Redaktionelt går der skred i det jyske allerede fra midten af 60erne. Ekstra Bladet får en lille Århus-redaktion i Havnegade, bemandet med Ambro Kragh som leder og Leif Hjortshøj som næstkommanderende. Og dermed punktum for en tid. Ambro Kragh kom fra fem år på Rådhuspladsen, en 28-årig, drenget laban med et godt humør og et stort gå-på-mod. Han havde været i Poul Dalgaards stald på kriminalredaktionen, været yderst aktiv under boligkampagnen og kendte en del krinkelkroge i den københavnske underverden. Det blev hans job at bygge en større Århus-redaktion op og flytte hele historien til rummeligere forhold over for banegården. Der kom folk til: Fotografer som Erik Friis og Ambro Kraghs bror Erik, journalisterne Per Kanstrup og Per Rieper-Holm, senere Peter Kramer og mange andre.

I 1977: Et nyt spring og endnu en ekspansion til flere etager i et nobelt hus i Frederiksgade med det mest imponerende træudskårne herregårdsloft i byen, stadig beundret af tilrejsende. Selv var medarbejderne på rundtur i ét væk fra Tønder til Skagen med pløjning af historier, som åbnede nye verdener for de uvidende københavnere, dem, der stadig var flest af blandt læserne. Rieper-Holm huskes på stående fod for varmblodig skildring af overlægen Erik Lundstrøm, der forlod hus og hjem og job efter en konflikt på sygehuset i Hjørring og gik på landevejen for en tid, indtil han fandt sig selv igen og blev praktiserende læge. En tanke går også til Per Kanstrup, Aalborg-journalisten, som fra sin satellitposition i det nordjyske 10. februar 1981 skabte forsidehistorie med en større skandale: Kommunalt ansatte ingeniører modtog bestikkelser i form af gaver. En affære, der kulminerede, da selveste borgmester Marius Andersen måtte i retten for at gøre rede for, hvordan hans mosgrønne badeværelse var blevet finansieret. I den sag kom også Peter Kramer til at levere et læseværdigt bidrag. Han udskrev Marius Andersens udtalelser på et pressemøde forud for dét kommunevalg i efteråret 1981, der gjorde ende på Marius Andersens socialdemokratiske liv. Det ordrette referat tilførte begrebet *sort tale* nye dimensioner.

Marius Andersen skulle ellers nok vide at klare sig. Selv om Kanstrup og Kramer havde sat skred i en sag, der endte med at bringe borgmesteren seks måneder i Hjørring arrest, blev Marius Andersen valgt ind i byrådet uden om socialdemokraterne. Den slags var noget, folk med magt over tingene kunne præstere. Uden Ekstra Bladets hjælp.

Anderledes med mennesker, som ikke havde de ressourcer. 'Klag til Ekstra Bladet' fungerede også hos Århus-redaktionen. Og den var jævnligt i aktivitet. Som da en socialrådgiver på Århus Kommunehospital tillod sig den frihed at købe en

kræftdøende patients ejendom og sælge den videre med en solid fortjeneste for næsen af tre forældreløse børn. Ingen havde taget sig af den sag, før en Viborg-advokat ved læsning af artiklerne gik i lag med den og fik retfærdigheden til at ske fyldest. Eller da en familie i Egtved blev sat fra hus og hjem af kommunens pantefoged på grund af en gæld på 309,30 kr. og Folketinget tog sagen op, dagen efter at Ekstra Bladet havde den på forsiden. Med det resultat, at loven blev ændret.

Nedslagene i kommunal misforvaltning fik komiske drejninger, da Peter Kramer og Peter Bresemann i 1982 tog fat om de ædlere dele på nogle kommunalpolitikere og deres flirt med det store århusianske entreprenørfirma Bruun & Sørensen. De stedlige byggematadorer havde århusianske ludere på lønningslisten, og gaver af forskellig art var i det hele taget til rådighed, når sager skulle igennem det kommunale filter. Kramer selv så en sport i at bevæge sig i grænseområdet til skuespillerfaget, når det gjaldt om at afsløre den sande baggrund for tvivlsom praksis ude i landskabet. Han førte f.eks. forhandlinger med Vesttysklands største ejendomsmæglerfirma i sin egenskab af 'finansekspert' – hvordan lå det med mulighederne for at sælge danske sommerhusgrunde uden om dansk lov?

Andre selvstændige redaktioner kom til i 70erne – i Odense med Per Panduro og Mich Vraa, i Aalborg med Birgit Rostrup og førnævnte Per Kanstrup, og Århus-redaktionen voksede med bl.a. Kurt Simonsen, Peter Bresemann – og Aksel Kristensen, der blev afdelingens chef, efter at Ambro Kragh var rykket til København og avanceret i hierarkiet. Kurt Simonsen blev gennem 80erne og 90erne den iskolde sjakal i hælene på Tvindskolernes forsvundne guru Amdi Petersen og tålmodige optrevler af jonglørnumrene med de offentlige tilskud til skolernes drift. Helt frem til arrestationen af og retssagen mod Amdi Petersen på denne side af årtusindskiftet.

Vi vender tilbage til den blomstrende Århus-redaktions meritter i kapitlet 'Undercover'.

B&W OG BONDE NIELSEN

"Man samler en hel masse stof, og så fyrer man en bredside af over en uge, og så er den fis slået."

Sådan syntes mesteren Poul Dalgaard, at det var gået med kampagnemodellen, da han i 1985 takkede af og blev interviewet af Politikens Jens Møller i maj-nummeret af Indendørs Politiken. Dalgaard var træt. Havde han tænkt lidt grundigere, havde han nok husket nogle af de store kampagner, Ekstra Bladet netop havde kørt i første halvdel af 80erne: For eksempel narkokampagnen 'Vi anklager' i 1980, som lå i hænderne på en af bladets ægte socialt engagerede medarbejdere, Annelise Pedersen. Ud over en række artikler og interviews med narkoofre blev serien udviklet til en kortfilm for Statens Filmcentral, instrueret af Ib Makwarth, og en bog, hvor Annelise Pedersen samlede essensen af kampagnen. Eller Ingelise Beuschels grundige afsløring i efteråret 1982 af, hvordan direktører i FDB gik på jagt for leverandørernes penge. Eller sagen om behandlingen af psykiatriske patienter på institutionen Nordvang, der netop havde kørt hele sommeren 1985.

Og ikke mindst: Bonde Nielsen-sagen. Et årtis største finans-affære omkring B&W's sammenbrud og Jan Bonde Nielsens manipulationer med matadorbrikker i toppen af dansk erhvervsliv.

Kampagnen for at få sandheden frem om dét spil løb fra 1978 og endnu i 1985, indtil den fik en dramatisk finale i sommeren 1986. I løbet af den tid blev emnet genstand for over 500 artikler i Ekstra Bladet. Alle sammen skrevet af Jan Michaelsen og Henning Thøgersen, begge nytilkomne medarbejdere, da optrevlingen begyndte. Vidt forskellige. Københavneren og vestjyden. Den første en sej og indædt talknuser, den anden en søgende sjæl med socialt engagement og menneskekundskab.

Sammen stak de hovederne i et helt kontorlandskab af finansoperationer med snesevis af tågede ind- og udgange og én mand på ilsom fjed gennem alle døre: Jan Bonde Nielsen. Finansmanden, der var begyndt som krysantemum-dyrker ved Middelfart og var fortsat med et lynraid gennem dansk industri, jonglerende med værdier, lån, kautioner, skattefradrag, tomme selskaber, fyldte selskaber, moder-, datter-, søster- og holdingselskaber, fusioner, rationaliseringer og investeringer i det mest hæsblæsende tempo, hurtig som en Monte Carlo-kører, elegant som en tryllekunstner og med en fremtoning, der bragte ham over tærsklen til kongehuset og lige lukt i Ekstra Bladets søgelys.

Hvordan hang det sammen, at denne mand kunne købe aktiemajoriteten i Danmarks største skibsværft B&W i 1974? Udbetalingen var 27 mio kr. "Jeg har ikke 27 millioner på checkkontoen, men hvor jeg skaffer dem fra, må være en privat sag mellem mig og skattevæsenet," sagde Bonde Nielsen på et pressemøde 10. april 1974. Det plantede nogle spørgsmålstegn i hovederne på en del journalister, blandt dem den 28-årige Henning Thøgersen og den 25-årige Jan Michaelsen, som dengang endnu befandt sig hver sit sted i det journalistiske landskab. Thøgersen på B.T. Og Michaelsen på Aktuelt. I 1978 var de begge kommet til Ekstra Bladet og blevet indfanget af det kritiske drive, der rådede, især efter at Sven Ove Gade i 1982 var blevet løftet ind i chefredaktionen som politisk-økonomisk toneangivende, og Bent Falbert havde overtaget hans rolle som daglig leder af den politisk-økonomiske redaktion. Der var tid, råd og mandskab til at kikke Bonde Nielsen efter i papirerne. Michaelsen og Thøgersen blev sat på sagen, tog fat og skrev og skrev. Artikel på artikel, nyhed på nyhed, regnskab efter regnskab, mens Bonde Nielsen flyttede op og ned på aktier i store selskaber som Glud & Marstrand og Gredana, og mens andre aktionærer skreg i dødskrampe, og Bagmandspolitiet prøvede at følge med. Hvor meget læserne fulgte med var måske et spørgsmål. Det var indviklede sager, og Michaelsen og Thøgersen holdt ikke igen med tal og opstillinger og redegørelser for snigvejene gennem Bonde Nielsens labyrinter. Det man i hvert fald forstod, var alt det, som fik Bonde Nielsen-sagen til at minde om tv-serien *Dallas*, der på samme tid lagde landet øde: Det swingende konglomerat af smarte folk i jaguarer, triumfer og nederlag i en økonomisk overklasse – og så her i lille Danmark! Med drabelige kulminationer undervejs – som salget af B&W til det tyske M.A.N. i foråret 1980. Salget. Og et umådeligt tab af arbejdspladser.

I efteråret 1980 gravede Michaelsen og Thøgersen – og bagmandspolitiet – dybt i den teknik, Bonde Nielsen havde anvendt for at lænse aktieselskabet Gredana. Ved kurspleje og mandatsvig, mente man. Den sag kom til at rotere helt frem til 1986 og få særlige konsekvenser.

CAVLING PRIS OG ANTIKLIMAKS

I mellemtiden fik de to journalister skulderklap og hæder. I 1980 blev Michaelsen og Thøgersen de første modtagere af Victor-prisen, indstiftet af Victor Andreasen som belønning til journalister, der ikke var bange for at slå hårdt til. Af hvilken grund en brosten med navnet indgraveret blev hæderssymbolet, man kunne stille på sin forhåbentlig bæredygtige sofahylde som trofæ. Prisen kunne gå til journalister hvor som helst, men Ekstra Bladets egne medarbejdere kom til at fylde godt på listen gennem årene.

Også Cavling-prisen faldt til Michaelsen og Thøgersen. Det skete i 1982 ved en ret opsigtsvækkende afstemning i juryen med 3 stemmer for, 2 imod. De to imod var journalister fra Berlingske Tidende. Tildelingen fik flere tidligere Cavling-prismodtagere til at levere deres pris, statuetten af Henrik Cavling, tilbage til Journalistforbundet med den begrundelse, at prisen nu var tilsmudset af den tone af menneskejagt, der udmærkede Michaelsens og Thøgersens artikler. De vrede var Leif Blædel, Erik Nørgaard og Knud Poulsen. Til gengæld bakkede to andre tidligere prismodtagere offentligt op. Nele Poul Sørensen fra Weekendavisen og Ole Vinding, Ekstra Bladets gamle udenrigsreporter (Se bd. 1, s. 195-201). Vinding lagde sin vurdering i et plan, der kaldte rødmen frem på de to hærdede reporteres kinder. Vinding sammenlignede i Vinduet 1. marts 1982 Michaelsen og Thøgersen med Woodward og Bernstein, der afslørede præsident Nixon i Watergate-sagen: "Skulle der være mere uanstændighed i at hædre de to danske støveres gode arbejde end de to amerikanskes? I så fald må man mene, at flhv. præsident Nixon har mindre ret til hensynsfuldhed i pressen end direktør Bonde Nielsen."

***Otte** år af deres liv har været fyldt med én sag: B & W-nedturen. Og én person: Jan Bonde Nielsen, skibsværftets chef. De to journalister Henning Thøgersen og Jan Michaelsen var 28 og 25 år, da de begyndte at snuse til de finansielle operationer omkring Jan Bonde Nielsen. Her står de med deres Cavling-priser i januar 1982. Det er ikke gardinerne i Journalisternes Hus, de er ved at pille ned. Det er udskrifter fra databaserne af deres utallige artikler om sagen.*

I 1986 fulgte så det dramatiske og for Ekstra Bladet ubehagelige antiklimaks. Bonde Nielsen blev frifundet i Byretten 22. maj 1986. Han boede nu i England, men kom til København 19. juni for at stille op i et direkte tv-program, hvor journalisterne Ole Thisted og Stig Andersen konfronterede ham med Ekstra Bladets Sven Ove Gade, der siden 1985 var bladets administrerende chefredaktør. I udsendelsen vender Bonde Nielsen sig pludselig mod Sven Ove Gade og siger: "Er De bekendt med, at Deres journalist Jan Michaelsen personligt har ejet Gredana-aktier, mens han har arbejdet på sagen imod mig?" Det var Sven Ove Gade mildest talt ikke. Næste dag blev Jan Michaelsen fyret. Gade godtog ikke hans forkla-

***Det** gik hedt til, da Jan Bonde Nielsen onsdag 30. januar 1980 kom ud af TV-Byens studie efter et interview i programmet 'Kanal 22'. Dér stod Jan Michaelsen og bad om yderligere kommentarer. "Jeg ønsker ikke at besvare spørgsmål fra Dem – Ekstra Bladets seriøsitet er ikke lige efter min smag," sagde Bonde Nielsen. I programmet, der gik forud, havde han angrebet Bagmandspolitiet, som ville efterforske Ekstra Bladets påstand om ulovlig kurspleje. 'Embedsmisbrug', mente Bonde Nielsen. De to herrer, der lytter med er DR's Reimer Bo Christensen og Politikens Birger Thøgersen.*

ring, der lød på, at han et halvt år tidligere havde brugt noget af sin kapitalpension til at handle med Gredana-aktier, og udelukkende gjort det af professionelle grunde for at "komme ind bag facaden". En pressemeddelelse gik ud samme dag. Gade: "Da selv det mindste forsøg på sammenblanding af privatøkonomiske interesser og Ekstra Bladets journalistik under ingen omstændigheder kan godtages, har jeg bedt Jan Michaelsen om at fratræde sit job." Satanisk fryd greb – ikke bare Uffe Ellemann, som havde haft den tvivlsomme ære at blive kåret som Årets Nytårstorsk og nu fra Haag meddelte, at han ville indstille Sven Ove Gade til næste torskepris. Men især flere af de andre aviser: "Klædt af til skindet" lød det i B.T. Og i Aktuelt: "Ekstra Bladet har fældet sig selv." Ekstra Bladet vrissede tilbage: "Disse blade er i den for dem så velkendte situation, at deres passive journalistik aldrig vil bringe dem derud, hvor det kan gøre ondt, endsige koste noget."

Det gjorde nemlig ondt. Ekstra Bladets Medarbejderforening holdt lynmøde, men kunne kun tage fyringen til efterretning. Da Jan Michaelsen ikke var med til mødet, bad formanden Mogens Bille ham om en skriftlig redegørelse for hans syn på afskedigelsen. Den fik han og konkluderede derefter i personalebladet: "Jan har bedt Dansk Journalistforbund om at køre en sag for sig

om uberettiget afskedigelse og beder i den forbindelse om støtte fra EB's Medarbejderforening. Den kan bestyrelsen imidlertid ikke give – i hvert fald ikke på det foreliggende grundlag."

PENGE FOR EN NYHED

Mere ondt fulgte, da B.T. sparkede videre to dage efter fyringen med forsiden "Bagmandspolitiets Bonde-vidne betalt af Ekstra Bladet". Sven Ove Gade sammenkaldte medarbejderne i Sikker Hansen Salen samme aften – St. Hans aften kl. 21, mens bålene blev tændt, og Midsommervisen klang over hav og strand. Gade redegjorde: "Ja, vi har betalt for oplysninger og tjenester fra det såkaldte hovedvidne i bagmandspolitiets sag mod Jan Bonde Nielsen. I alt 107.000 kr. fordelt over tre år."

Den var ikke helt rar, men gik i sin mor igen – der var intet at komme efter juridisk. Man kunne godt betale honorar for 'sagkyndig assistance'. Det slog husets bestyrelse fast i en offentliggjort erklæring, hvori det i øvrigt hed, at "det er uforeneligt med medarbejderskab ved bladet at handle med værdipapirer, samtidig med at medarbejderen omtaler disse i avisen." Og da den værste krudtrøg var lettet, sagde bestyrelsesformand Ernst Klæbel til Berlingske Tidende om bladets betaling for oplysninger: "Det er der principielt intet i vejen med. Både B.T. og Ekstra Bladet giver jo 1.000 kr. for en god nyhed. Og hvis vores bogholder kommer og fortæller, hvem prins Joachim skal forloves med, vil han stadig få en 'cigar'… men nu har jeg altså ikke tid til at snakke mere med jer – ellers skal jeg have penge for det…" I Information foreslog chefredaktør Povl Høst-Madsen, at Ekstra Bladet skulle ændre sit slogan til 'Tør hvor andre gnier'. Den skarpsindige og vittige cand.jur. og chefredaktør blev to år efter – i 1988 – kapret af Ekstra Bladet til at skrive ledere og nogle år senere underholde læserne på bagsiden sammen med en anden spøjs fremtoning, den begavede og hjernekrøllede Anders Lund Madsen. Et makkerskab, der bragte dette hjørne af bladet et sted hen, som lå hinsides enhver form for normal journalisthøjskole-lærdom. Ansættelsen af Povl Høst-Madsen foregik over en frokost i Husmanns Kælder, som Høst-Madsen forlod med denne konklusion: "Det er en vidunderlig ansættelse. Men glæden overstiges næsten af glæden ved, at jeg nu skal ned på Information og fortælle Peter Wivel, at jeg siger op." Han var træt af den politisk korrekte tone på Information, sagde han. "Hjælpebibliotekarernes blad" som avisen blev kaldt på Ekstra Bladets side 2.

Jan Michaelsen-sagen gav hårde dage og uger for medarbejderstaben. Men en vis galgenhumor og ny kampånd bredte sig snart. Blækket var ikke tørt i affæren, da en ny meldte sig: Politiet sigtede både Jan Michaelsen og Ekstra Bladet for at have viderebragt oplysninger om udlandsdanskeren Lillian von Kauffmanns skatteforhold. Oplysninger, som stammede fra en anonym kilde – en embedsmand, som havde brudt sin tavshedspligt. Sigtelsen gav den netop udnævnte Ambro Kragh en temmelig støjende debut som ansvarshavende chefredaktør. Det var midt i juli, Kragh var på ferie i Skagen, og dér fandt politiets drabsafdeling frem til ham – det var af en eller anden grund drabsafdelingen, der havde den type sager. Ambro Kragh havde ellers lige kunnet læne sig tilbage og fornøje sig med, at det ikke var ham, men hans forgænger i jobbet, Axel Sjölin, der samme dag blev idømt 20 dagbøder à 1.000 kr. for i august 1984 på forsiden at

have kaldt TVA-journalisten Jørgen Flindt Pedersen for en superkrukke.

Sigtelsen i Kauffmann-sagen blev frafaldet, men førte på stedet til en udmærket debat om journalisters og avisers ret til at benytte anonyme kilder. Det radikale medlem af Folketingets retsudvalg Bernhard Baunsgaard sagde det meget klart: "Vi er nødt til at sige, at hvad journalister får at vide, det har de også retten til at skrive." Diskussionen fik langsigtet konsekvens: På grund af denne og andre tilsvarende sager fjernede Folketinget i maj 1990 den paragraf i straffeloven, som talte om meddelelseshæleri. Det vil sige den situation, hvor en avis gengiver oplysninger, som bygger på strafbart brud på tavshedspligt. Et lille, men vigtigt skridt i udvidelse af ytringsfriheden i Danmark.

Ekstra Bladet

ter - hvor andre ter

KÆRE SVEND AUKEN

Sen aften i redaktionssekretariatet torsdag 29. august 1991. Sven Ove Gade har skrevet en side 2-leder om krisen i Socialdemokratiet på grund af balladen om Ritt Bjerregaards store lejlighed på hjørnet af Vesterbrogade og Colbjørnsensgade. Gade syntes, formand Svend Auken skulle se at få banket Ritt Bjerregaard på plads. Det er ikke et spørgsmål om jura, men om moral, skriver han. Gade er gået hjem den aften. Redaktionschef Henning Thøgersen har netop fået at vide, at han er blevet sat af som redaktionschef. Han er vred. Nyheden er kommet til ham ad omveje. Det skal Gade få betalt: Thøgersen maler lederen op over hele forsiden. Til stor undren for Auken, læserne, og ikke mindst Gade, den følgende dag.

Debatten dengang var måske lidt vigtigere end den, der udfoldede sig mellem B.T. og Ekstra Bladet. Den var til gengæld underholdende. "B.T. lyver" fræsede Ekstra Bladet hen over forside og spiseseddel. Sven Ove Gade: "B.T.'s dækning er tilrettelagt ud fra hellig forargelse – komisk, når det i virkeligheden handler om brødnid." B.T.'s redaktør Anders Thisted: "Det er klart, at hvis man ikke har nogen argumenter at forsvare sig med, så gælder det om bare at slå blindt fra sig. Brødnid, sludder og vrøvl." – "Nid og nag," sagde bestyrelsesformand Ernst Klæbel til Berlingske Tidende, "B.T. vil gerne have fat i nogle af Ekstra Bladets læsere, men denne sag ændrer ikke nævneværdigt på de to blades oplag." Det var medieforskeren Frands Mortensen enig i: "Denne sag betyder ingenting. Der bliver ikke rokket ved de to blades indbyrdes styrkeforhold." Seneste tal på det tidspunkt var marts 1986. Den måned så tallene sådan ud: Ekstra Bladet 247.000. B.T. 216.000. Mortensen fik ikke ret. To år efter var forholdet næsten vendt om.

Jan Michaelsens direkte modkombattant på B.T. hed Lars Hejberg. De to havde siddet side om side i Byrettens 9. afdeling under sagen, der endte med Bonde Nielsens frifindelse. Men havde kørt hver sit løb. Hejberg ivrig efter at påvise Bagmandspolitiets fiasko, Michaelsen efter at se bagmandspolitiets teorier bekræftet. Nu var otte års nådesløs krig i spalterne slut. Hejberg spenderede champagne på sin redaktion og tog på seks ugers ferie. Jan Michaelsen var ude af døren på Ekstra Bladet, tilbragte derefter fem år på det hensygnende Land og Folk, men kom så tilbage til Ekstra Bladet for at

trække luppen og genoptage jagten på erhvervsskandaler. Uden Thøgersen, som afreagerede i nogle år som effektiv og hårdtslående redaktionschef for så at hellige sig interviewets kunst – med betydeligt resultat. Thøgersen var dybest set mere interesseret i, hvad mennesker kunne finde på i kunstens og litteraturens verden, end i jonglørnumrene i finansernes verden. Og åbenbart træt af at svinge seksløberen i redaktionssekretariatet, hvor hans temperament kunne løbe af med ham i det højt gearede samarbejde, især med Ambro Kragh.

Thøgersens tid som avismager – den centrale rolle i redaktionssekretariatet, når det gik løs – endte brat. Han havde fået fornemmelsen af, at Sven Ove Gade ville sætte ham fra posten, og spurgte ham en aften direkte. Gade bekræftede. Thøgersen fortsatte nattens arbejdet. Som blandt andet bestod i at placere en leder, Gade havde skrevet til side 2. Thøgersen satte lederen på forsiden. I fuld længde. Uden distraherende kommentarer. Provokationen blev hans sidste på avismagerposten. Thøgersen fik luft. Og Gade lærte, at skal man fyre en chef, skal det være med omgående virkning.

Henning Thøgersens efterfølgende meriter behøver man ikke blade i gulnede gamle aviser for at finde frem til. En række af hans store interviews med danske kunstnere blev i 2000 samlet i en bog med titlen *Bristepunktet – 24 kunstnere om livets smerteligste øjeblikke*. Lars von Trier, Peter Høeg, Michael Strunge, Astrid Saalbach, Maria Helleberg... højdepunkter af kunstner-interviews fra Ekstra Bladet i perioden 1992 – 2000.

***Klaus** Albrectsen lagde al sin sjæl i denne tegning af chefredaktør Axel Sjölin på en festplakat i anledning af Sjölins 60-årsdag 23. august 1982. 'Stop endelig ikke den gale sømand' lyder 'forside'-teksten på avisskuden. Sangen skrev Peter Storm. Albrectsen havde forladt avisen ti år tidligere, men vendte tilbage af og til på indtrængende opfordringer.*

Midtvejs i 80erne afslørede journalisterne Marianne Martens og Annelise Pedersen de elendige forhold i åndssvageforsorgen: På institutionen Nordvang lå f.eks. en ung pige fastspændt næsten døgnet igennem. Afsløringerne førte til nye regler for fastspænding. Læs om sagen på side 200.

FREDAG 7. JUNI 1985 Nr. 76 - uge 23 - 82. årg. - 3,75 kr.

Danmarks største avis
Ekstra Bladet
tør - hvor andre tier

De binder hende 23 timer dagligt:

SÅ HJÆLP DOG KARIN FRI

De kommer gerne en gang om dagen — så løser de op for Karins smerende seler. De bedste dage kommer personalet to gange. Ellers ikke. Normalt må den 21-årige syge pige ligge fastbundet på denne måde i 23 af døgnets timer. Sådan har det været i årevis allerede. Karin lever højst en time om dagen — mest fordi de ikke har tid til hende på Nordvang, hvor dette håbløse helvede udfolder sig.
Karin er desværre blot en ud af de mange, mange åndssvage, der holdes indespærret i Danmarks forældede gale-anstalter. Ekstra Bladet har besøgt denne chokerende skandaløse verden — og Karin.

SIDERNE 2, 4 og 21-24

Finansieringsinstitut for danske bilister
• Lån til nye og brugte biler med eller uden udbetaling
• Lånepenge op til 6 år til normal bankrente
• Samarbejde med FDM
• Danmarks bedste forsikringstilbud
• Ring efter brochure i dag
DK FINANS A/S
01-15 88 11

DANMARKS STJERNER SOLGT TIL MILLIARDER
SYV SIDERS SPORT

UDSIGT FRA TOPPEN

***Boligminister** Erling Olsen (f. 1927) måtte pløje Ekstra Bladet, da Werner Houe i 1982 skrev om rodet i boligselskabet Vibo. Sagen var specielt ubehagelig, fordi Erling Olsens partikollega, MF'eren Preben Sten Nielsen, sad i Vibos bestyrelse.*

ANARKIETS SORTE FANE

11. maj 1985 var Erling Olsen gæst ved et medarbejderseminar på LO-skolen for at sige sin mening om Ekstra Bladet. Den tidligere boligminister og rektor ved RUC, økonomiprofessor, socialdemokrat og senere formand for folketinget mente blandt andet:

– at Ekstra Bladets journalister er de sande arvtagere efter studenteroprøret. Den sande anarkismes repræsentanter i Danmark. Svaret på franskmændenes 'drapeau noir' – anarkiets sorte fane,

– at Ekstra Bladet feder folk op –for bagefter at slagte dem som mortensgæs,

– at Ekstra Bladet er kønsfascistisk – men ikke uinteressant,

– at Ekstra Bladet er ren underholdning – men ret skæg,

– at Ekstra Bladet er cool business – men derved betaler det Bettina Heltbergs løn og Politikens kultursider,

– at Ekstra Bladet lever af nedrakning – som man er glad for, når den rammer andre,

– at Ekstra Bladet går ud fra, at al magt korrumperer – men "desværre ikke så meget, som I skriver",

– at Ekstra Bladet ser politikerne efter i sømmene, så de ikke opfører sig mere umoralsk end Ekstra Bladets medarbejdere selv.

Med denne tvetydige svada ramte Erling Olsen væsentlige sider af Ekstra Bladets selvforståelse – og måske sin egen. Den, der hedder 'Men alligevel'. Vi er nogle labaner, men alligevel ikke til at undvære. Vi har rå og ubehagelige sider, men kan alligevel tilgives – af os selv og andre – fordi vi rummer modsætningerne, og fordi vi har selverkendelse nok til at se vore egne svagheder. Men også den selvbevidsthed, der giver styrke. Cocktailen er stimulerende, skulle vi hilse og sige. Men ok, ikke ufarlig.

Erling Olsens opstilling blev ikke slået op på tavlen i Ekstra Bladets redaktionssekretariat som Luthers berømte teser på kirken i Wittenberg. Men det vakte berettiget jubel på LO-skolen, da han på den måde holdt spejlet op for medarbejderne.

Et vue over det årti, der hedder 80erne, indeholder alle elementerne. Et af dem repræsenteres endda af Erling Olsen selv. I en periode i 1980-81 skrev han en serie artikler i Ekstra Bladet under pseudonymet 'Dr. Mefisto'. Ideen var Jacob

***Økonomi**professor, RUC-rektor, boligminister, Folketingets formand – og filur. Ekstra Bladet fik særlig fornøjelse af Erling Olsen som filur. Han optrådte en tid incognito som 'Dr. Mefisto', der skrev de 'strengt fortrolige' historier om politikernes gøren og laden. 28. februar 1981 fik han gjort Svend Auken til dronningens hofmarskal og Ritt Bjerregaard ekspederet til udlandet som ambassadør.*

EKSTRA BLADET

VIGDIS FINNBOGADOTTIR HAR ANALYSERET DE SOCIALDEMOKRATISKE HØVDINGEPROBLEMER

SVEND AUKEN AFLØSER FOR SØLVHØJ

STRENGT FORTROLIGT

MIDLERTIDIG HOFDAME

ENETUNDER

POLITISK HIMMELFÆRD

RITT SOM AMBASSADØR

islandske præsident Vigdis Finnbogadottir til festforestilling i Det Kgl. Teater med statsminister Anker Jørgensen ved sin side. Anker spørger hende lavmælt til råds om, hvem hun synes kunne være hans efterfølger. Skulle han måske tage Ritt? – Nej da, svarer præsidenten. Hun er alt for fin til at bo i Danmark, så hende må I sende ud. Helst som ambassadør. Men for Guds skyld ikke til Island… – Hvem skal jeg så gøre til kronprins? spørger Anker. – Du skal holde dig til Kjeld [Olesen]. Han er et ganske almindeligt menneske, og han er den eneste, der vil kunne tage sig sammen til at give Ritt de prygl, hun fortjener, svarer Vigdis Finnbogadottir.

Dr. Mefisto leverede sine muntre ondskabsfuldheder gennem nogle måneder, uden at nogen kunne finde ud af hans virkelige identitet. Indtil et af hans yndlingsofre, fiskeriminister Karl Hjortnæs, fik opsnuset, at kollega Erling Olsen var manden. Bomben sprang, en fyring hang i luften, men Anker Jørgensen lod Olsen slippe, mod at han straks lagde Mefisto-pennen.

LØSRIV EKSTRA BLADET

Erling Olsen kunne tillade sig lidt af hvert og slippe godt fra det. Lige som Ekstra Bladet. Godt fra det – for bladets vedkommende ikke mindst, når det gælder oplaget. Ligegyldigt hvordan bladet gik til biddet, rodede sig ind i retssager, kørte hård eller blød linje, snakkede sex – alt sammen til forargelse eller henrykkelse hos læsere, kritikere, konkurrenter eller myndigheder – ligegyldigt hvordan: Avisen gik strygende. Det kan godt være, læserne ikke forstod en brik af det finansielle skoleridt omkring Bonde Nielsen-sagen. Eller at de snerpede munden over Kærlighedskarusellens og Side 9-pigens frejdige adfærd. Men de købte avisen.

Ludvigsens. Erling Olsen, der på det tidspunkt var boligminister i Anker Jørgensens regering, skrev anonymt en serie fiktive, satiriske historier fra det politiske liv. Et provokerende og risikabelt projekt, der da også endte brat. Navnet 'Dr. Mefisto' var en art genoplivelse af et af den sagnomspundne redaktør Frejlif Olsens pseudonymer fra Ekstra Bladets tidlige liv (se bind 1 s. 29).

Erling Olsen nægter sig ikke noget i retning af at gøre nar af sine ministerkolleger. Som da han i en Mefisto-artikel 28. februar 1981 anbringer den

Den velgørende oplagsstigning gennem 70erne førte hen mod slutningen af årtiet til idéer om at løsrive bladet fra Politiken. Gøre det til et selvstændigt A/S eller i hvert fald foretage en divisionering af virksomheden, så Ekstra Bladet fik egen økonomi, markedsføring, annonceafdeling.

Der var tre grunde til ønsket.

Den første havde stærkt personlig baggrund. Bestyrelsesformand Hilmar Baunsgaard kunne ikke lide Ekstra Bladet. Han var Politikens mand. Det havde han svært ved at skjule. Og antipatien var gensidig. Medarbejderne syntes som før nævnt, at det var en rigtig dårlig ide at have en aktiv politiker i toppen af bladet. Tilmed én, der talte dårligt om bladet. Ekstra Bladets medarbejdere undsagde Baunsgaard ved møde efter møde. Uden held. Men skilte man bladene fra hinanden, kunne Baunsgaard nøjes med at være formand for Politiken og – som formanden for medarbejderne, Svenn Bernhard Sørensen, udtrykte det – "have ordentlig samvittighed i sin stilling".

Den anden grund var, at en selvstændig økonomi for Ekstra Bladet ville give bladet friere hænder til at udvikle nye initiativer uden at skulle spørge om lov hos en bestyrelse, der havde forpligtelser over for resten af huset. Det syntes man på Ekstra Bladet, at man havde et rimeligt krav på i kraft af succesen.

Den tredje grund var, at en generel divisionering af husets struktur ville føre til gennemskuelige regnskaber og mere rationel drift. Det var noget, især et af bestyrelsesmedlemmerne, ISS-koncernens Poul Andreassen slog på. Et svensk konsulentfirma var hyret til at se på det og meldte tilbage, at ideen var god.

Men nej. Bestyrelsens flertal bakkede. Tøvende og efter en uendelig proces, hvor årstiderne skiftede, løvet faldt og træerne grønnedes igen. Bestyrelsen afviste totalt den radikale løsning at skille Ekstra Bladet ud i et selvstændigt selskab. Da man gik ind i 1980erne havde Politiken et regnskabsår bag sig med et underskud på 30 mio. kr. Forskellige andre koncern-aktiviteter gav 5 mio. kr. i underskud. Begge underskud blev betalt af Ekstra Bladets overskud på 40 mio. kr. Ekstra Bladet var liv eller død for resten af huset.

Det eneste, der i den omgang kom ud af planerne, var, at Ekstra Bladet fik sin egen annonceafdeling og marketingafdeling.

CHEFER I DÆKNING

Oplagssuccesen gjorde ikke bladets journalister mere lavmælte over for husets ledelse. Heller ikke over for hinanden indbyrdes og over for chefredaktionen. Der blev talt højt under brydninger i begyndelsen af 80erne. Om hvad der skulle være bladets kurs. Og hvem der skulle lede bladet.

Der var sået tvivl om den aggressive linje. I en intern rapport fra chefredaktionen i september 1980 står der, at der er et voksende behov for underholdning: "Formiddagsavismarkedet vil sandsynligvis være i fortsat vækst. Der er måske grund til at formode, at de skiftende 'kriser' vil øge behovet for underholdning… Netop på området underholdning i almindelighed og sport i særdeleshed har formiddagsaviserne en stærk udgangsposition i forhold til morgenaviserne." Avisen skulle 'produkttilpasses'. Samfundsudviklingen i de nærmeste år "vil stille krav om en særlig produktudvikling og produkttilpasning, der måske vil rokke ved det tilvante. På mange måder red Ekstra Bladet med på de liberale forskydninger i

***Farvel** og på gensyn. Sven Ove Gade trykker hånd med redaktionschef Søren Jakobsen, som emigrerer til det Politiken-ejede (og nødstedte) Roskilde Tidende for at blive både chefredaktør og direktør fra oktober 1984. Manden til venstre er en anden redaktionschef, Flemming Darnø, og Bent Falbert overvåger håndtrykket fra baglinien. Fornøjelsen i Roskilde varede tre år. Så var det slut med Roskilde Tidende, og Jakobsen kom tilbage til Ekstra Bladet.*

60erne og 70erne, men den økonomiske krise har på flere punkter bremset 'fremskridtstroen'. Det må nødvendigvis afspejle sig i den daglige journalistik."

En programerklæring, der fortalte, at virkningerne af både Victor Andreasens 'ungdomsoprør' og dét ude i samfundet måske var ved at ebbe ud. Tendensen foruroligede nogle medarbejdere. En mand som Peter Kramer forlod i 1982 bladet med en syrlig bemærkning om, at "Ekstra Bladet bliver mere og mere præget af rent uforpligtende og ufarligt underholdningsstof". Og den tidligere medarbejderformand Knud Buchardt, som i udpræget grad stod for den engagerede kampagnejournalistik, lagde ikke fingrene imellem ved en generalforsamling i medarbejderforeningen i oktober 1981. Han kaldte tilpasnings-linjen "små frygtsomme hop fra den ene våde sten til den næste", og placerede ansvaret hos en chefredaktion, som var gået i dækning og "næsten umulig at få øje på". Det udløste tordnende bifald ifølge en af de tilstedeværende: "Jeg har kun oplevet ét menneske få større bifald," sagde han, "det var Dirch Passer."

Den chefredaktion, der i givet fald har følt sig ramt, var den ansvarshavende Axel Sjölin – men han mærkede måske dårligt nok knubsene for den haglbyge af retssager, der i de år tog hans tid. Og

Flemming Hasager, der var på det yderste af planken, inden han 1. januar 1982 skulle gå af efter 44 år i huset, og derfor nok tog protesterne med endnu større ro end vanligt. Nærmest til at reagere var Sven Ove Gade, som var rykket ind i den tredje chefstol, selv om han først overtog den ledende og administrerende chefredaktørstilling med Hasagers afgang. Manden, der lurede i vandskorpen mellem sivene, Bent Falbert, havde travlt med den politiske redaktion, og blev til medarbejdernes fortrydelse ikke chefudnævnt ved starten af 1982 – det fremgår af den nye medarbejderformand Kate Bluhmes redegørelse for chef-situationen ved et medarbejdermøde 16. december 1981. Hun forklarede, at grunden til, at husets bestyrelse ikke endnu havde mandet sig op til at få Ekstra Bladets chefredaktion på plads, var, at Axel Sjölin og Sven Ove Gade "ikke havde kunnet afklare deres indbyrdes kompetenceområde." Så også Sven Ove Gade har haft en del at se til og for en tid måske været "næsten umulig at få øje på" for medarbejderne.

På den anden side var Gade klart kampagnejournalistikkens mand. Aggressiv, målrettet journalistik var for ham væsentligere end underholdning. Han var Victor Andreasens lærling. Ganske vist et temperament af en helt anden støbning. Præget af gammel, nærmest højskoleagtig Venstretankegang, liberalist, puritaner i sin livsførelse, ikke en mand, der som Victor gjorde et provokatorisk show off af fornøjelsen ved druk og hor, højtråbende værtshussnak og whisky på sengekanten. Men jyde var han som Victor Andreasen. Stædig. Temperamentsfuld. Bare ikke i samme målestok et magtmenneske og uden forgængerens psykopatiske uberegnelighed. Sven Ove Gade

EKSTRA BLADET

HOVSA

Ekstra Bladet

DER RØG 13,5 MILL.

Harpoon-missilet fra Peder Skram kostede 9,5 mill kr. og det lovede ravage for 4 mill.

40% MINDRE VAND I HAMBURGERRYG

***Tabloid-stilen** indbyder til korte, gjaldende udråb på forside og plakat. 'Hovsa' f.eks. - ordet, der kom på plakaten, da et af Søværnets missiler ved et tryk på en forkert knap drønede af sted og raserede et sommerhusområde ved Sjællands Odde. Ekstra Bladet kaldte aldrig efter 6. september 1982 den arme kaptajn H.G. Olsen andet end 'Hovsa-kaptajnen'.*

bevægede sig gennem hele sin karriere i et skisma mellem at være manden, der troede på en god sag – avisens mission som folkelig svøbesvinger over for magtens forvaltere – og så en konstant eksperimenterende usikkerhed over for, hvordan man skulle håndtere avisens brogede mangfoldighed af underholdning, kultur, løssluppenhed og galskab, alt det, han følte også hørte til – som interesserede ham personligt, og som medarbejderskaren også repræsenterede i hele paletten, men som for Gade et eller andet sted kolliderede med hans sikre fundament i økonomisk-politisk tænkning og grundfæstede tillid til missionens holdbarhed i kraft af det gode i menneskeheden.

Historier med hvæsset boremaskine kom ikke til at mangle i de tidlige 80'ere, og det skyldtes for en stor del Sven Ove Gades knopskydende ideer til kampagner, udsprunget af aktuelle begivenheder eller permanente samfundsproblemer.

Nogle husker sikkert med fryd eller vånde hændelserne omkring Schlüter-regeringens debut i eftersommeren 1982. Ikke alene det mageløse 'HOVSA!' der prydede Ekstra Bladets plakat 7. september – i forbløffelse over fregatten 'Peder Skram's missil-rasering af et sommerhusområde ved Lumsås på Sjællands Odde. Af nogle opfattet som søværnets hilsen til Poul Schlüter, som netop den dag blev statsminister. Men også den insisterende udboring af samme Schlüters bolig på den noble Emiliekildevej ved Klampenborg. Ekstra Bladets Werner Houe gravede i en sag, der hurtigt var ved at tage humøret fra den ellers superoptimistiske Poul Schlüter. Schlüter havde lige solgt sin 300 kvm.-villa til en god konservativ partikollega. Men det skete i de dage, da man ikke talte meget om tilstandsrapporter, varmesyn, BBR-skemaer og andet papirnusseri. Den nye ejer konstaterede ikke bare svamp i huset, men også rotter, der planmæssigt havde gnavet sig ind under gulvbrædderne. Huset blev hurtigt døbt 'Rottereden', og Werner Houe forfulgte nådesløst både rotter og retssag. Schlüters advokater kæmpede i først byret, så Østre Landsret gennem et par år, mens statsministeren græmmede sig, og den arme køber af huset mistede sit job som sekretariatschef i danske godsejeres fornemme Tolvmandsforening. Redningen kom først, da Schlüters kone Lisbeth mobiliserede sin personlige arv og slap en halv million for at få et forlig i stand.

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

FREDAG 3. SEPTEMBER 1982

Nr. 167 - 79. årgang - 3,50 kr.

JA JA JA NU KOMMER JEG

LÆS REPORTAGEN PÅ SIDERNE 4,5,6,7, 8,10 OG LEDEREN PÅ SIDE 2

BØRNESKO

VOKSENSKO

JACOFORM SKO

jacoform

WESTER VOLDGADE 87

En glad operettemelodi synger straks i denne rubrik. Faktisk var ordene også et lån. I radioens 'Holdningsløse Tidende' blev de sunget som fast kendingsmelodi for Poul Schlüter allerede i årene 1967-70. Over tolv år før han blev statsminister.

KVINDERNE I MANDEHØRMEN

Det er interessant at se, hvordan andre store sager i de år kom til at ligge i kvindelige medarbejderes hænder. På et blad med ry for mandschauvinisme og mandehørm på redaktionen. Hvor hele banden – for ikke at tale om avisens indhold – var permanent skydeskive for rødstrømpers og kvindesagsforkæmperes pile på grund af bladets åbenlyse begejstring for nøgne damer og de forskellige udslag af mandlige journalisters lastefulde harems-tankegang.

Narkokampagnen 'Vi anklager' i 1981 blev styret af den 30-årige Annelise Pedersen – københavner, men også med et godt snif af livet på den anden side af Valby Bakke efter fire år på Folkebladet i Skive. To år efter fulgte hun modellen op med en artikelserie og dokumentarfilmen 'Druk – 12 billeder af et misbrug', hvor hun igen samarbejdede med kriminalredaktionens Stig Jensen, fotografen Jan Unger og filminstruktøren Ib Makwarth. Det var hendes særlige evne til at opnå smuldrende sociale eksistensers tillid, som gjorde hendes interviews stærke og nærværende.

Sport var næppe noget, der appellerede til Annelise Pedersen. Dér skulle man til Ingelise Beuschel, gennem mange år avisens eneste kvindelige sportsmedarbejder. Pigen, der 24 år gammel sendte sit første strålende smil rundt i redaktionslokalerne, frisk fra håndboldlandsholdet og klar til at skrive løs om håndbold, tennis og alt, hvad der ellers bød sig af muskulær konkurrence og taktiske manøvrer på bold- og cindersbaner. En pryd for sportsredaktionen, indtil hun i midten af 70erne vristede sig ud af racet og så sig om i andre områder. Det blev senere til intensivt arbejde med læge- og hospitalsstoffet. Men i første omgang til blandt andet afdækningen af en omfattende FDB-skandale, hvor hun efter måneders hårdt arbejde og modpartens utallige forsøg på at få hende viftet af banen fældede en stribe topchefer, der groft udnyttede underhåndsaftaler med leverandører til at spendere formuer på rejser og jagt på kundernes regning. Belønningen var Victor-prisen i 1983. Cavling-prisen var hun tæt på – det stod og vippede mellem hende og Politikens J.B. Holmgård, der endte med af få den for sin finurlige 'Sket i ugen' på avisens bagside.

Aggressionerne *over for narkohandel og narkomisbrug har været et stående tema i Ekstra Bladet lige siden Victor Andreasens entré på bladet i 1963, da hans private kamp for at få sin kone Tove Ditlevsen fra stofferne indgik i hans redaktionelle overvejelser. Annelise Pedersens artikler, bog og efterfølgende film i 1980-82 blev nye skridt i kampen. Fotografen, der skyder hende, er Politikens Ebbe Andersen.*

Lægestoffet – ved siden af Erik Münsters kliniske brevkasse og professionelle à propos'er til aktuelle kändissers brækkede arme eller dødsfald – lå af sære grunde tit i kvindelige medarbejderes hænder. Lige fra den kompetente Thyra Christensen i de tidlige 60'ere til nu, hvor Ingelise Beuschel blev suppleret af en klog pige, Marianne Martens. Hun kom oprindelig fra reklamebranchen, rykkede ind på Kærlighedskarusellen, tidens blomstrende kontaktbrevkasse og trods det komiske navn et center for menneskelige håndsrækninger. Hun blev makker til først Lizzie Bundgaard, så Rachel Bæklund, hvorefter hun gik sine egne veje i hospitalsverdenen, hvor hun demonstrerede eminente evner på et følsomt område. Aldrig krænkende, altid med sikker fornemmelse for andres grænser. Marianne Martens og Ingelise Beuschel skrev om indenrigsminister Britta Schall Holberg og behandlingen af de danske blødere. Det var i 1983, og det blev den sag, der i 1985 rejste sig som en flodbølge, da blødere blev ramt af AIDS-infektion, og Britta Schall Holberg kom i ildlinjen som ansvarlig for

sundhedsystemet. I de mere end ti år, der fulgte, blev det ellers mest den politiske redaktion, der havde fingrene på aftrækkerne i forfølgelsen af den fatale sag.

Victor-prisen faldt i Marianne Martens, Annelise Pedersens og fotografen Jan Ungers turban i 1986, da de tre sammen stod for et af årtiets journalistiske højdepunkter: Nordvang-sagen. Afsløringen af de uhyggelige forhold i en glemt verden, de psykiatriske hospitaler, hvor man kunne opleve, at en ung kvinde lå fastspændt næsten døgnet rundt på institutionen Nordvang. En sag, der kom både i byretten og på højeste politiske plan. I byretten, da amtsborgmester Per Kaalund fik nedlagt forbud mod Ekstra Bladets billeder i fornærmelse over, at alle andre end han var blevet spurgt om tilladelse – overlæger, pårørende, patienter, personale i øvrigt havde sagt ja. Og politisk, da indenrigsminister Britta Schall Holberg bad om klarere regler for, hvornår psykiatriske patienter må spændes fast. Byrettens forbud blev ophævet af Højesteret. Og nye regler for fastspænding blev indført. Ved Victor-prisens uddeling mødte repræsentanter for personalet op for at trykke hånd med specielt Jan Unger, som lige havde foræret dem de 7.500 kr., han havde fået som prisen for Årets Pressefoto: Billedet af den fastspændte Karin.

Marianne Martens' mest dramatiske, gribende og grænsebrydende artikelserie præsterede hun fra sit eget sygeleje. I 1980 havde hun fået konstateret lymfekræft. Sygdommen blev kemobekæmpet. Uden lykkeligt resultat i det lange løb. I efteråret 1992 prøvede Rigshospitalet med knoglemarvstransplantation. Gennem måneders smertefuld behandling beskrev hun detaljeret i dagbogsform processen for bladets læsere. Den psykologiske, den medicinske. Usentimentalt, præcist. Nøgternt og sagligt, i smerte og håb. Året efter døde hun.

Victor-prisen *blev indstiftet i 1980. Den går til journalister, der lever op til symbolet: En brosten. Forstået som slagkraftig journalistik. Davids slyngsten mod kæmpen Goliath. Flere Ekstra Blad-journalister har fået prisen. Her Ingelise Beuschel for sin hårdnakkede optrevling af jagtskandalerne i FDBs ledelse. Året før gik prisen til Lise Nørgaard. Året efter til DRs Mette Fugl.*

DE KØNNE, DE GRIMME OG DEM MIDT IMELLEM

Kvindelige medarbejdere blev ikke ansat af den mandlige chefredaktion (som til dato ikke har haft ét kvindeligt medlem) til at agere rapperter i høje hæle og dyb udskæring hen over computer-tastaturet. Let erotisk kvidder på gange og kontorer har heller aldrig rigtig mindet om den, man oplever i 3. rangs amerikanske filmskildringer af bladredaktioner. Kvinderne på Ekstra Bladet har alle dage været kønne eller grimme eller noget midt imellem. Lige som mændene. Og først og fremmest: Journalister. Selv et fænomen som Monica Ritterband, der tilbragte et par år på bladet i midten af 80erne, gik målrettet efter historierne – selv om daværende redaktionssekretær Petter Kühnel kan berette om, hvordan pigen med

dådyrøjnene vippede sig uhæmmet op på skrivebordskanten og rykkede meget tæt på for at overbevise om vigtigheden af, at hendes historier kom på. De fleste har accepteret rytmen og miljøet. Og tilegnet sig eller vænnet sig til den maskuline tone og den gensidige, indbyggede sex-chikane light, som er vilkårene på en livskraftig, nervedirrende arbejdsplads. Kvindelige journalister som Rachel Bæklund, Eva Arnvig eller Kate Bluhme er blevet behandlet og respekteret som kontante med- eller modspillere i det redaktionelle. Rachel Bæklund som den utrættelige, først kulturredaktør og mange år senere Kærlighedskarrusel-redaktør, som kunne entre redaktionssekretariatet med et lammende "Hva' helvede er meningen!" hvorefter hun talte hele banden til rette. Eva Arnvig, som den lattermilde kraftkilde, der ikke et øjeblik behøvede at appellere til særskilte hensyn til sin kvindelige status – hun præsterede at passe sit arbejde som radio/tv-reporter og meget mere gennem tyve år som alenemor til to børn med svære sygdomme, samtidig med at hun læste til cand.psych. og grundlagde den senere karriere som højt placeret embedsforvalter i UNDP, FN's Udviklingsorganisation. Når hun ikke indimellem talte dunder på generalforsamlinger i Aller-koncernen, hvor hun er mindretalsaktionær.

Som kvinde i en udpræget mandsverden gjorde Kate Bluhme heller ikke et specielt nummer ud af at plirre med lange øjenvipper eller sende følsomme blikke. Hun var og er sprogligt kontant i skrift og tale, og professionelt svær at slå i alt fra overenskomsttariffer til diskussion om, hvorvidt en brødtekst nu er sat skriftstørrelsen 8 eller 9 punkt. I de store og turbulente omvæltninger omkring ny teknik i midten af 80erne var hun på hjemmebane.

***Formandsskifte** i Medarbejderforeningen vinteren 1982. Kate Bluhme (f. 1947) afløses af Kim Winther (f. 1944). Der lægges arm og drikkes vodka i anledningen. Kate Bluhme slap langt fra det organisatoriske. Listen over hendes nationale og internationale hverv i journalisternes tjeneste er lang og imponerende.*

Grundlaget havde hun banket på plads allerede i elevtiden på Aalborg Stiftstidende, hvor gammeldags mesterlære gav både tryksværte på fingrene og forståelse for vilkårene i alle grene af avisprocessen. Og skønt hun skrev så hurtigt og direkte, som hun taler, ikke mindst i de år i 80erne, hvor hun var Christiansborg-medarbejder, er det i journalistisk organisation og fagligt arbejde, hun efterhånden har sat de fleste af sine fingeraftryk. Remsen er lang: Journalistforbundets hovedbestyrelse og forretningsudvalg, statsministerens medieudvalg, Pressenævnet. Hurtig på aftrækkeren i den grad, at hun i 1982 måtte forlade formandsposten hos Ekstra Bladets medarbejdere, fordi hun – med næstformanden Henning Skars ord – er en "ynder af højttænkning, og det skal man være forsigtig med." I det pågældende tilfælde: Når man sidder til møde med chefredaktionen.

Ser man sig omkring blandt 80ernes kvindelige medarbejdere, møder man også Jonna Gade,

der var kommet til bladet allerede i 1970, en sej pige fra Århus, mesterlære-uddannet på Holstebro Dagblad, med et 200 volt temperament, der kunne slå pludselige og uventede gnister – en af dem må have ramt den kommende chefredaktør Sven Ove Gade, for de giftede sig, hvorefter hun var etableret i en af disse akavede positioner, der er vilkårene, når ansat og chef befinder sig i privat alliance. All round, engageret og velskrivende – vi rammer hende igen på side 240 som bladets teater- og filmanmelder. En anden, der først betræder arenaen i 1980 er Marianne Nielsen, fra starten kastet ud i reportageopgaver omkring besættere og kampen om Byggeren på Nørrebro, tilsyneladende en bly teenageviol, men hærdet og uigennemskydelig, uforanderlig hen over årtusindskiftet, hvor hun henter historie på historie hjem fra Christiansborg uden at løfte stemmen.

Stilfærdigheden selv. Sammenlignet med en i alle verdenshjørner og tonehøjder udtryksfuld kvindelig journalist, som i 1982 blev hentet fra Information til Ekstra Bladet, den 40-årige Kirsten Jacobsen. Af type mindede Kirsten Jacobsen en smule om Ekstra Bladets veteranbestyrer af familie- og modesiderne Birte Strandgaard. Fejende her-kommer-jeg, sikker og åbenmundet, men med interesser, som gik i andre retninger. Hun havde på Information været i lag med problemer i fængslerne og interesseret sig for massagepige-branchens skæbner. Hun blev brændende optaget af de mennesker, hun interviewede, fik folk til at åbne sig og fortælle løs. Nu blev hendes næsten-debut på Ekstra Bladet et samarbejde med den trænede kriminalmedarbejder Knud Buchardt omkring en sag, der i sidste ende skulle blive yderst penibel. Medarbejderkonstellationen førte yderpoler sammen. "Knud er rolig, jeg har ild i røven." Sagde Kirsten Jacobsen til Indendørs Politiken, da de i februar 1984 blev hyldet for to års slid for at få Den særlige Klageret til at genoptage en sag, hvor en jugoslavisk taxachauffør var dømt for voldtægt, men nu frikendt. "Kirsten brænder for sagen, hun er nok mere spontan," sagde Knud Buchardt. "Det er første gang, jeg har haft et så tæt journalistisk samarbejde med en pige, og det var en ny oplevelse. Man skal passe på ikke at generalisere, men det var mit indtryk, at der blev taget mere hensyn. Men måske skal kvinderne være mere grundige, fordi der kræves mere af dem, hvis de skal hævde sig."

Triumfen efter Klagerettens omstødelse af voldtægtsdommen over taxachaufføren fik et nærmest mareridtagtigt knæk, da taxachaufføren få måneder senere myrdede to halvvoksne mænd på Amager og fik livsvarigt fængsel. Voldtægtssagen blev ikke genoptaget, men for Buchardt og Kirsten Jacobsen var begivenheden en ubehagelig nedtur. Buchardt forlod Ekstra Bladet efter 24 år, hvor hans samvittighedsfulde håndtering af kriminelle og økonomiske sager aldrig havde givet bladet en retssag på halsen. Han blev ansat på Radioavisen og kom aldrig tilbage til Ekstra Bladet. Kirsten Jacobsen havde netop besluttet at tage sig en lang pause for at arbejde med tv-programmer og fik dermed frisk blæst gennem hjernevindingerne, inden hun kom tilbage og tog fat igen. Vi møder hende igen i forbindelse med udgivelsen af Ekstra Bladet som søndagsavis.

LIDT HUMAN TOUCH

"Det her er et massivt mandsdomineret blad, og det vil det blive ved med at være mange år endnu.

Kvinder betyder ingenting, og de, der er her, er her ikke, fordi de er kvinder."

Sådan lød ordene fra en mandlig redaktionssekretær til den 38-årige nyansatte Gitte Just, som havde taget job på Ekstra Bladet som redaktionssekretær i 1985. Det skrev hun en artikel om i Indendørs Politiken efter at have lugtet til bageriet i et halvt år. Hun skrev, at hun var blevet ansat "med det formål at få tilført bladet lidt human touch, der kunne få det til at glide lettere ned i konernes indkøbsposer om lørdagen." Hendes beretning om livet i redaktionssekretariatet er munter. Hun føler, at hun "har møvet sig ind i en verden, hvor arbejde er synonymt med livsindhold, og hvor 'gode' historier handler om det, der interesserer mændene. Derfor bliver gode kvindelige journalister fortsat rost med den underforståede tilføjelse, at de er gode på trods af deres køn.

Gitte Just fortæller om journalisten, der dapper gennem lokalet en dag hun sidder der alene. "Nå, er her ingen?" siger han og ser spørgende på hende. Eller stemmen i telefonen fra provinsen:

"Må jeg tale med Peter?"

"Han er her ikke i dag. Der er kun mig."

"Er den anden Peter der heller ikke?"

"Nej."

"Hva' med Ambro?"

"Han kommer senere i eftermiddag. Kan du ikke tale med mig?"

"Nej. Jeg ringer senere."

Gitte Just kom til bladet, netop som redaktionssekretariatets suveræne gamle kaptajn, chefredaktør Axel Sjölin, selverklæret mandschauvinist, skulle til at gå af. Hun nåede aldrig at få et forhold til ham, hverken af den ene eller anden art, men gengiver fra andre, at han altid havde været den sejeste modstander af blandede køn i redaktionssekretariatet, selv om han var blevet affærdiget med bemærkningen: "Det behøver du sg'u ikke tage så tungt. Halvdelen af tiden bliver de alligevel hjemme på grund af menstruation, og resten af tiden er de også hjemme. For at passe deres syge børn."

***Ensom** i redaktionssekretariatet. Gitte Just (f. 1947) affandt sig i to år med karlekammertonen i sekretariatet. Den fik hende ikke til at bide negle, som man kan tro af billedet, men sikkert til at bide sig i læben indimellem. I 1987 flyttede hun tyve meter østpå til Aktuelts redaktion på Rådhuspladsen.*

Gitte Just drog videre i livet i 1987 – til det relancerede Fri Aktuelt.

Bag hende oksede redaktionen videre med en kønskvotering, der tildelte kvinderne den plads i salonerne, der tilkom dem, hvis de kunne finde ud af at opføre sig som mænd. Det vil blandt andet sige være til stede og i øvrigt holde kæft med alt det vrøvl om menstruation og syge børn. Kvinder kom og gik i redaktionssekretariatet, eller bed sig fast som Lis Schneider, Bente Friis og Inger Ørum. Eller Lisbeth Hvidt, efter sving ind og ud af TV 2. Eller Karen Thisted, hvis sving har været ud og ind

***Redaktionen** ventede i sene nattetimer på at få, hvad man håbede fra New York: Udsendte Karen Thisted på dansegulvet med Hollywood-stjerner og præsidenter. Hun var til bal i anledning af det skandinaviske kulturfremstød 'Scandinavia Today' i september 1982. Hvad fik man? En stilig dans med A/S Dagbladet Politikens adm. direktør Ernst Klæbel. De amerikanske stars udeblev. Ligesom dronning Margrethe, der aflyste, fordi Anker Jørgensen-regeringen faldt og afløstes af Schlüter og hans hold.*

af stort set hvad som helst i mediebranchen gennem tredive år, også til og fra Ekstra Bladet i flere omgange. I jubilæumsåret 2004, hvor hun er redaktionschef med særligt ansvar for weekendens aviser, konstaterer hun i en kommentar til oplysningen om, at Dansk industri i sin hovedbestyrelse havde 76 mænd og 2 kvinder: "I min egen verden er det lige så slemt som i Dansk Industri… selv om man måske godt kunne tro, at mandlige journalistiske chefer var lidt mere med på noderne end direktørerne i de børsnoterede selskaber. Det er dødhårdt at være mellemleder. Man hører hverken til det ene eller andet sted på arbejdspladsen. De vil ikke have en tæt på blandt de menige medarbejdere, og heller ikke i ledelsen hører man til. Til gengæld kan man smides ud på to minutter, for man har ingen fagforening. Det værste er, at man heller ikke har reel indflydelse... på alle de arbejdspladser, jeg har været på i mit lange liv, har jeg aldrig set én kvinde udnævnt til de helt tunge job, men jeg har set flere, der kunne have bestridt dem bedre, og endda meget bedre, end de mænd, der blev udnævnt." [EB 3.10.04]

INGEBORG OG DANNY

På Ekstra Bladet havde man bildt Gitte Just ind, at hun var den første kvinde, der havde fået æren af at være redaktionssekretær. Det passede ikke. Den første var Ingeborg Brügger, der fik jobbet fjorten år før, i 1971. Det skyldte hun Victor Andreasen, der kendte hende fra sin korte razzia på ugebladet Hjemmet. Her var Ingeborg Brügger dengang redaktionssekretær, hentet af Paul Hammerich sammen med Lise Nørgaard fra Politiken med den særegne opgave at forvandle det brede familieblad til en finere sag for en kulturelt avanceret yngre læserkreds. Da Victor Andreasen havde fejet dem, som han kaldte de 'københavnske burgøjsere' ud, og han selv var vendt på tallerkenen og stukket hjem til Ekstra Bladet via Berlingske Tidende (se s. 127 ff), huskede han sin jyske landsmandinde Ingeborg Brügger som en pige med sund sans og fik hende flyttet med.

Det blev på længere sigt en lykke for avisen. Oven på diverse dønninger omkring Vinduet (se s. 144 ff), var denne kronikside for en tid helt blæst

væk og så afløst af det kortere Synspunkt redigeret af forskellige. Endelig kom Vinduet igen og blomstrede op under bl.a. Kurt Mathisen og Bent Falbert, men det var begge folk, der havde andre jern i ilden samtidig. Først da Ingeborg Brügger overtog, blev kroniksiden og kulturstoffet udsat for mere målrettet pleje. Spørger man hende i dag, hvad hun husker som noget specielt, har hun intet besvær med at slynge Dan Turéll på bordet. Turéll dukkede en dag op på den kulturelle kvistredaktion i Studiestræde med en dobbeltkronik om Carl Barks, tegneserietegneren, der sammen med Walt Disney skabte Anders And og hans Andeby-univers.

Det blev til et årelangt kroniksamarbejde med forfatteren, der dækkede over sin skyhed ved at føre sig frem som et excentrisk show, og som skrev fremragende kronikker om alt fra Andy Warhol til Gustav Winckler og Steen Eiler Rasmussen, jazzens store musikere og kriminallitteraturens helte. For Ingeborg Brügger lykkedes det i øvrigt at løse op for det konvulsiviske hjerte hos den mest uforsonlige hader af Ekstra Bladet, forfatteren Klaus Rifbjerg, der ellers stort set havde nægtet at se, røre ved, endsige høre om det afskyelige blad gennem flere år. Hun interviewede ham, da han blev Gyldendals litterære direktør i 1984. Det var kun anden gang siden den groteske konflikt med forfatterne i 1974, at han kommunikerede på fornuftig vis med Ekstra Bladet. Forrige gang var, da Vinduets redaktør Kurt Mathisen i december 1981 interviewede ham om, fra hvilken himmel man henter inspiration ned gennem den blå luft, når man skriver som Rifbjerg, uafbrudt og tilsyneladende hæmningsløst.

Ekstra Bladet var ikke emnet hverken i Ingeborg Brüggers eller Kurt Mathisens samtaler med ham. I hvert fald ikke i det, der kom på tryk. Det kunne ellers have været interessant i betragtning af den blodrige fortid mellem ham og bladet. Og det faktum, at Rifbjerg til andre altid brokkede sig over, at Ekstra Bladets litteraturanmelder Poul Borum gav hans romaner elendige anmeldelser og kun roste hans digte.

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

ONSDAG 23. NOVEMBER 1983
Nr. 227 - 80. årgang - 3,50 kr.

Millioner af danskere

MÅ VI SÅ FÅ FRED

FYR DEN NAR

LÆS SIDE 3 OG 4 OG DEN LEDENDE ARTIKEL SIDE 2

Kriminalfolk brød grædende sammen

SÅ GRUSOMT VAR MORDET PÅ MALENE

LÆS SIDE 4 OG 7

MAC BAREN MIXTURE

Den ægte Mixture

***Sikkert** den berømteste af Anne-Marie Steen Petersens tegninger i Ekstra Bladet: Uffe Ellemann som solkongen Louis 14., der sagde 'Staten dét er mig!' – ændret til Uffes 'Folkestyret – dét er mig!' Overskriften 23. november 1983 'Fyr den nar' handler om, at udenrigsminister Uffe Ellemann ved en tale på Sabro Kro ved Århus havde sagt, at Folketingets raketvedtagelser var 'tåbelige og absurde', og at krav om afstemninger i FN om raketopstillingerne i Tyskland var 'blåøjet og tåbeligt'.*

***Søndag** 14. juni 1986 blev der festet i nobelt sommerdress. Ekstra Bladets første søndagsavis var på gaden. Hermed var den store bladkrig brudt ud. B.T. startede samme dag, Aktuelt havde kørt nogen tid, men frygtede det værste fra de store konkurrenter. De læsende herrer er chefredaktørerne Ambro Kragh og Sven Ove Gade, mens tredjemanden Bent Falbert venter på deres reaktion og endnu en mand i ledelsen, underholdningschef Rud Kofoed anes i baggrunden. Forsiden skimtes i Kraghs eksemplar af avisen: Præsten, der aflyttes hemmeligt, er sognepræst Jens Johansen ved Mariakirken i København, som mener, at kirkens telefon var blevet aflyttet af politiet, da 100 libanesere havde fået kirkeasyl i april.*

1985-1987

SÅ ER DET SØNDAG

SØNDAGSHUL: 600.000 UDEN AVIS

I foråret 1987 var nationen optaget af lidt af hvert: En tysk knægt på 19, der landede med et sportsfly på den Røde Plads i Moskva. Superfoss-koncernen i Fredericia, der var på sammenbruddets rand. Og det danske kvindehåndboldlandshold, som skulle nedlægges – "Danmark er for lille til kvindehåndbold," sagde en sportsleder.

På Ekstra Bladet var man optaget af 'Søndagshullet'. I hvert fald internt. 'Søndagshullet' var ikke noget med lukkeloven. Heller ikke et hjertesuk fra præster over tomme kirker. Det var aviserne ord for den omstændighed, at der i det store regnskab for danskernes avislæsning manglede 600.000 læsere om søndagen. Forstået på den måde, at 600.000 flere danskere læste avis på hverdage end om søndagen. Søndag gik de samme mennesker tur i skoven, lå på langs og kikkede op i luften, spillede ludo med deres børn, eller hvad de nu lavede. Måske læste de. Men altså ikke avis. End ikke topchefen i Det Berlingske Hus Chr. Reves, som sagde: "Der er da andre forlystelser i sengen søndag formiddag end at læse søndagsaviser."

Enhver handelsmand vil med den iagttagelse sige: Hullet må fyldes. Aviser er også en slags forretning, så det gjaldt om at fylde hullet med aviser. Der var søndagsaviser i forvejen. Politiken, Berlingske Tidende, Stiftstidenderne og flere andre. Men sikkert plads til flere. B.T. og Ekstra Bladet for eksempel.

B.T. var aldrig udkommet om søndagen. Ekstra Bladet havde forsøgt sig som søndagsavis i seks år fra 1905-1911. Med rimelig succes (Se bd. 1. s. 44).

TEGNING: ROALD ALS

***Udpræget** beundring for Ekstra Bladets og B.T.s udfyldning af 'Søndagshullet' sporer man ikke hos tegneren Roald Als i Weekendavisen. De to herrer er B.T.s chefredaktør Peter Dall og Ekstra Bladets søndagsredaktør Jacob Ludvigsen.*

På Ekstra Bladet rumsterede tanken fra 1980 uroligt i hovedet på ledelsen. På det tidspunkt var Sven Ove Gade begyndt at få indflydelse på strategierne omkring Ekstra Bladets fremtid. Han fik udarbejdet et forslag. Bestyrelsen drøftede det og trak vejret tungt. Det var en stor sag. Først og fremmest fordi Ekstra Blad om søndagen ville blive en konkurrent til Politiken om søndagen. Man kan se formand Hilmar Baunsgaards venlige blik for sig, fyldt af repressiv tolerance: Glimrende ide. Det må undersøges grundigt. I meget lang tid. Han var som beskrevet på side 168 ff. Ikke en

hjerteven af Ekstra Bladet.

Der var andre gode grunde til at tænke sig om. Efter 1980 blev der udarbejdet rapport efter rapport. Hvad ville det koste, at lave en søndagsavis? Hvor mange ekstra medarbejdere ville der blive brug for? Man måtte have folk på arbejde om lørdagen. Indtil nu havde folk altid fri om lørdagen. Og hvordan fik man solgt avisen om søndagen? Morgenaviserne var jo mest abonnementsaviser. Ekstra Bladet en løssalgsavis. Masser af kiosker og andre salgssteder havde lukket om søndagen. Og havde trykkeriet kapacitet til at trykke natten til søndag? For slet ikke at tale om, at teknikken var tæt på århundredets største omstilling: Blyet var på vej ud, off set skulle ind. Al teknik skulle fornys og omstilles i de kommende år. Gigantiske omvæltninger i den tekniske stab lurede. Enhver vidste, hvad det kunne indebære. I det Berlingske Hus var man netop ved at rejse sig af sygelejet efter den største krise i det gamle bladhus' historie: De 141 dages strejke og et totalt sammenbrud i produktionen, fordi typograferne stejlede som kavaleri over for kanoner på grund af opsigelse af lokale aftaler og trusler om afskedigelser. I Politikens Hus var den tekniske stab heller ikke til at spøge med. Hvem kunne og hvem skulle omskoles? De enkelte faggrupper kastede sideblikke til hinanden: Hvem overlever?

Tilløbene til en søndagsudgave lignede omstart på omstart til et 100 meter løb. Gang på gang lød det optimistiske kampråb: Så er det nu! Hvorefter der blev afblæst. Imens lurede Det Berlingske Hus og Politikens Hus på hinanden: Hvem gør hvad hvornår? Bladkoncernerne i Pilestræde og på Rådhuspladsen havde en gentleman-aftale fra 1969 om at give den anden et praj i god tid, hvis man tog fat på en søndagsudgave af B.T. eller Ekstra Bladet. Aftalen lød også på ikke at chikanere hinanden ved at sætte ekstra drøn på rotationspressen, hvis den anden var tvunget af banen under en strejke. Den aftale kunne Berlingeren og B.T. være glad for i de 141 dage, de ikke udkom. Politiken og Ekstra Bladet måtte nøjes med lykken ved at sælge hver stump af oplaget. Trykke ekstra gik ikke. Den fornøjelse var overladt til Aktuelt og Information, som ikke var medlemmer af klubben.

Men i marts 1984 blev aftalen suspenderet, og parterne gik i dækning. Hvem vovede sig først ud i det åbne land? Det blev der tømt en del glas på i de næste tre år. I hvert fald på Ekstra Bladet, hvor hvert andet medarbejder- eller redaktionsrådsmøde og enhver generalforsamling havde mindst to emner oppe at vende: Søndagsavisen og alkoholproblemet omkring Bord 2 i kantinen. Det sidste udtrykte Kate Bluhme finurligt og præcist i et referat fra det store medarbejderseminar på LO-skolen i maj 1985: "Den standende drukdebat internt på Ekstra Bladet fik sit. 'Bord 2' i kantinen var ikke glemt, men ledelsen fik skylden for de branderter, som er deprimerede og ikke henrykte som 'i de go'e gamle dage'."

Al ting er altid sjovere i gamle dage. Selv branderter.

SØNDAGS-KATTEN SLUPPET LØS

"Beslutningen er truffet for at genskabe gejsten på Ekstra Bladet," skrev Berlingske Tidende 19. oktober 1986 som kommentar til, at Politiken-koncernens bestyrelse tre dage før havde godkendt en handlingsplan for 1987. Blandt handlingerne var: Ekstra Bladet Søndag. Ingen dato. Men princippet.

Det med at 'genskabe gejsten' var der et eller andet om. Selvom det var langt fra at være hele sandheden. Men tallene fortalte, at Ekstra Bladet havde tabt et sted mellem 15 og 20.000 købere i månederne efter Bonde Nielsen-frifindelsen og Jan Michaelsen-fyringen i juni 1986. Et skred, der blev rettet op på i nogle få år, men som derefter satte i faretruende bevægelse igen. Begivenhederne det forår havde klart nok gjort indtryk på bladets medarbejdere. Deraf formodentlig de 'deprimerede branderter'. Der var ikke nogen tvivl om, at søndags-planerne virkede stimulerende på kampånden. Selvom den nye medarbejderformand Kim Winther løftede pegefingeren: Der må flere medarbejdere til!

Bekymringerne var stadig størst på Politiken. En del af ledelsens handlingsplan gik ud på at styrke Politiken på forskellige måder. Med større tillæg, flere medarbejdere, flere ressourcer. Alt sammen for at kunne stå imod det pres, der ville komme, når Ekstra Bladet meldte sig på søndagsmarkedet. Medieforskeren Preben Sepstrup fra Handelshøjskolen i Århus sagde til B.T., at "de nye søndagsaviser vil føre til den hårdeste konkurrencesituation nogen sinde i dansk presse." Det fik man at føle på Det Fri Aktuelt, da Berlingske omsider slap katten ud 14. marts 1987.

Krydset var sat i kalenderen: B.T. Søndag: Start 14. juni 1987. Meddelelsen satte Ekstra Bladet i omgående bevægelse. Det blev besluttet at starte samme dato.

På Det Fri Aktuelt gav meddelelsen kuldegysninger. LO havde netop grebet i pengekassen og lagt 400 mio. kr. på Aktuelts bord og ansat de to lyse tv-hoveder Jørgen Flindt Pedersen og Erik Stephensen som chefredaktører med frit slag til at

***I** Frankrig blev Tour de France sommeren 1987 vundet af irske Stephen Roche. Tour de Søndag blev vundet af Ekstra Bladet, der i startmåneden fik solgt 192.000 eksemplarer af den nye søndagsavis. B.T. slået på målstregen med 8.500.*

***Fra** annoncefronten meldes, at annoncørerne omkring årtusindskiftet er upåvirkede af Ekstra Bladets oplagsproblemer. De annoncerer løs. Det kan måske skyldes den særlige politik, annonceafdelingen anlagde ved oplagsstigningen ved søndagsstarten i 1987. Afdelingens chef Jan Damgaard (tv) lagde ikke en krone oven i annoncepriserne, mens oplaget steg og steg. Således er det gode forhold til annoncørerne grundlagt. Manden ved Damgaards side er marketingdirektør Jens Carsten Nielsen.*

lave hovedet om fra Aktuelt til Det Fri Aktuelt. Kalde en arbejderspade for en arbejderspade. Skabe aktiv journalistik i stedet for at være ydmygt talerør for LO-forbundene og Socialdemokratiet. Flindt og Stephensen tiltrådte 1. marts 1987, hyrede håndfulde af byens skrappeste journalister og lancerede to måneder efter det, der skulle være lokomotiv for fremstødet: En stor, flot søndagsudgave. Det nye hjemsted for begivenheden var et palads med tårn og spir på Rådhuspladsen, nabo til Politikens Hus. Kamp til stregen.

Dato-beslutningen udløste champagne på Bord 2 og alle andre borde til samtlige medarbejdere på Ekstra Bladet. Information skrev, at grunden til, at Ekstra Bladet ikke var begyndt for længst på en søndagsudgave, var, at Politikens Hus havde "kolossale problemer med sin nye trykpresse". Information citerede en 'højt placeret kilde i Det Berlingske Hus' for at sige, at B.T. ved at slå til nu "har prøvet at fange Ekstra Bladet med bukserne nede." Meget tænkeligt. Der var store problemer med at få en ny trykpresse til at fungere. Det lagde den administrerende direktør, Erik Bonnerup Nielsen heller ikke skjul på. Han sagde, at "det fra nu af gælder om at have is i maven".

Det skulle nok gå alt sammen. "Rent vrøvl, at B.T. har taget Ekstra Bladet på sengen," sagde Sven Ove Gade til Aktuelt, "de tekniske problemer er snart klaret." Stemningen var animeret. Den nybagte redaktør af søndags-EB, Jacob Ludvigsen, løftede sit krusede hoved fra sin private kongestol på søndagsredaktionen, så rundt blandt de medbragte venner hjemme fra Pisserendekvarteret, hvor han ejede og redigerede lokalbladet Rendestenen, og sagde med sin støddæmpede reklametrompet: "Den avis skal være noget stort – nærmest et generationsskifte for danske søndagsaviser!"

REDAKTIONEN BESAT

Et vist generationsskifte var der faktisk tale om i den periode. Ikke kun for søndagsavisen. Den 63-årige Axel Sjölin var stået af i 1985, og Flemming Hasager var gået på pension tre år tidligere i sit 70. år. Sven Ove Gade var nu som 51-årig i spidsen for en chefredaktion med de nybagte Bent Falbert på 39 år og Ambro Kragh på 49, ved sin side.

Det kunne næppe kaldes et teenagehold, der var rykket ind, men det var folk med nye kræfter oven i en god portion erfaring. Falbert havde været politisk-økonomisk redaktør siden 1982 og havde desuden kørt et fremfarende løb som medlem af redaktionsrådet, redaktør af Indendørs Politiken

og kronik- og kultursiden Vinduet. Ambro Kragh kom fra jobbet som redaktionschef. De fleste så Ambro Kragh som den rigtige afløser for Axel Sjölin. Vant til at herse med et redaktionssekretariat, og hår på brystet til at klare opgaven som ansvarshavende med, hvad det indebar af konfrontationer med retssystemet. Kriminalreportagen var hans udgangspunkt i veteranen Poul Dalgaards regi. En årrække som chef af Århusredaktionen havde givet ledererfaring.

Flere kom til, nu hvor man var i søndagshumør. I foråret 1987 – op til søndagsstarten 14. juni – var kolofonen pludselig ved at sprænges af nye navne på chefer. Så mange, at personalebladet følte sig foranlediget til at bringe en liste over Ekstra Bladets samtlige 140 journalistiske medarbejdere tilføjet en påstand om, at A/S Dagbladet Politikens bestyrelse havde udnævnt dem alle til chefredaktører. Trængslen i den rigtige kolofon blev afstedkommet af – ud over Gade, Falbert og Kragh – Rud Kofoed, nyudnævnt underholdningsredaktør, Jacob Ludvigsen, nyudnævnt søndagsredaktør, Reimer Bo Christensen, hyret som redaktionschef til indpiskning i sekretariatet, Henning Thøgersen til samme rolle, og så klassikerne Flemming Darnø og Søren Jakobsen – den sidste netop landet på bladet efter en kort og turbulent svingom med Roskilde Tidende som chefredaktør. Roskilde Tidende, ejet af A/S Dagbladet Politiken, blev lukket og gravlagt den sidste dag i oktober 1986. Med i kisten var et buldrende, årelangt underskud. Jakobsen kom hjem igen.

Under opløbet til det store søndagsprojekt fik Ambro Kragh sin ilddåb i en usædvanlig funktion. Fredag eftermiddag 10. april blev bladet besat af en flok fra 'Unge mod Apartheid'. De slog sig ned i redaktionssekretariatet forsynet med soveposer, klar til at blive, indtil bladet garanterede, at det ikke ville bringe annoncer for Shell, som flirtede med apartheidstyret i Sydafrika. Ambro Kragh var på kommandobroen som avismager til lørdagsavisen og måtte slå en del koldt vand i blodet, som aftenen skred frem. Kragh svarede pædagogisk på en syndflod af spørgsmål, mens redaktionssekretærer og layoutere arbejdede stilfærdigt videre ved skærmene. "Hvad er det for noget lort, der står i Ekstra Bladet?" spurgte en af besætterne og kikkede på en skærm. "Ved du overhovedet, hvad det er for en avis, du har besat?" sagde Ambro

***Rud** Kofoed (f. 1945) kunne sikkert være blevet chef eller stjerne på både Billed Bladet, Se og Hør og hvad genren ellers byder på. Men han valgte at være underholdningens jagtfalk på Ekstra Bladet fra 1969 og indtil 2003, da han smak med døren efter et sammenstød med Hans Engell.*

***Det** var om at tage situationen afslappet. En flok BZ'ere indtog 10. april 1987 redaktionssekretariatet og lejrede sig. De var vrede over Shell-annoncerne i bladet. På billedet ser man Sven Ove Gade og Ambro Kragh bag skrivebordet i stilfærdige overvejelser. Men i baggrunden skimtes Tonny Klysner i færd med at smøge ærmerne op.*

Jacob Ludvigsen (f. 1947) har selvfølgelig vidst, at Ekstra Bladets natteravnfotograf Gert Jensen kunne overliste enhver. Men den nat har den nye søndagsredaktør været for træt til at vogte sig. Det er natten efter den første udgave af søndagsavisen 14. juni 1987 var gået i trykken.

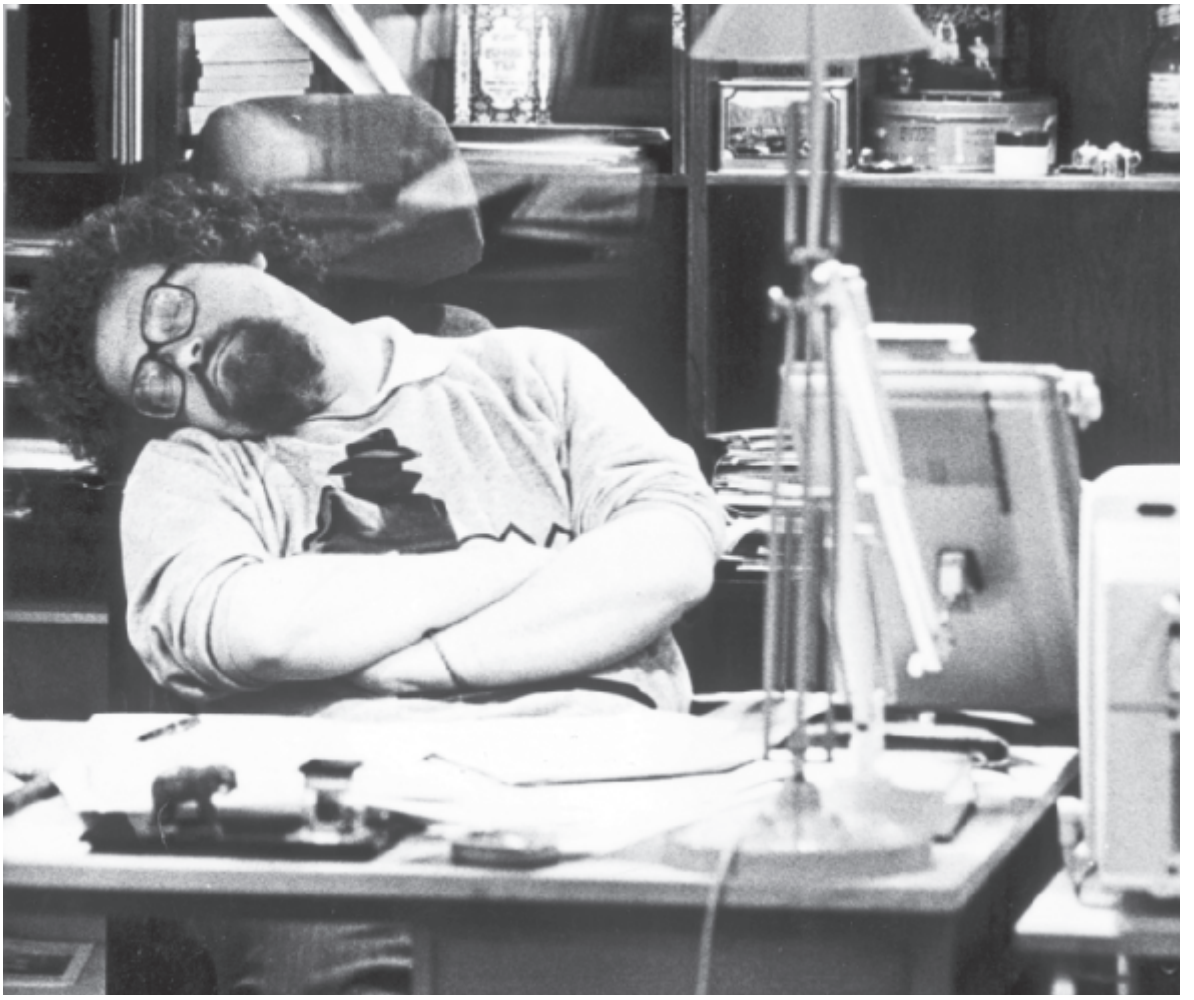

Kragh. – "Hvad mener du?" – "Det er et Ritzau-telegram, du sidder og kikker på."

Sent på aftenen spurgte fire af de unge, om de kunne gå ned og trække cigaretter. "I orden," sagde chefredaktøren, "I skal nok få lov at komme ind igen." Det fik de. Ambro Kragh gik selv ned til porten for at sluse dem sikkert gennem vagten. Nogle af demonstranterne spurgte, hvornår der var deadline, og fik at vide, at det var ud på morgenen. Det gjorde flere en smule matte i sokkerne, soveposerne blev efterhånden rullet frem, og medarbejdere banede sig forsigtigt ud og ind mellem poserne. Imens blev der lavet avis, og kl. 02.15 mærkede demonstranterne åbenbart, at det hele var som at spise suppe med en gaffel. Man kom ingen vegne. Så samlede de poser og fjeldræve og fandt vejen ud.

SPÅKVINDEN OG HOFSNOGEN

Natten til søndag 14. juni roterede presserne så om kap på Ekstra Bladet og B.T. – sekunderet af de sædvanlige morgenaviser.

Konceptet for Ekstra Bladet Søndag pegede ikke på sensationelt nye vinkler i forhold til hverdagsavisen. Det så man af debutnummeret. Nålen havde flyttet sig et par grader længere over mod venlighed og elskværdige påfund. Søndagsavisen skulle med i sofaen og hængekøjen, snarere end i S-toget og skurvognen. Længere artikler, forbrugerstof, sport. Side 9 pigen bortvist, massageannoncerne med. Søndagsredaktør Jacob Ludvigsen bød velkommen på side 2 i en leder, der især fortalte om, på hvilken side man kunne finde dagens vejrudsigt og det store nye søndagshoroskop fra spåkvinden Irene Christensens Institut, som var et imponerende dæknavn for astrologen Christian Borup. Dagens Debat på side 2 var røget sig en tur til fordel for en længere artikel af overborgmester Egon Weidekamp, der skulle af med sin irritation over, at de uforskammede drenge Flindt og Stephensen havde taget sig den frihed at afvise hans guldkorn i Det Fri Aktuelt. Nu var han heldigvis inviteret ind i varmen på Ekstra Bladet.

Den ny medarbejder Eigil Evert påviste, at hvis hver dansker gjorde sin pligt og drak nogle flere danske bajere, ville betalingsbalancen blive reddet. Og dramatiske damer var hyret udefra. Til, som Lotte Heise, at præsentere ny mode under overskriften 'Sidste nat med bruden'. Eller som Helle Ryslinge at besvare spørgsmål som "Kære Helle – jeg har lyst til at kvæle min svigermor. Synes du jeg skal dét?" På den måde kom læserne på hjemmebane. Også de kvindelige læsere? Måske ikke

10. januar 1987 begyndte Claus Deleuran sin 'Illustreret Danmarkshistorie' i et tegneserie-tillæg til Ekstra Bladet ved navn 'Kilroy'. Deleurans serie kørte uafbrudt hver uge, indtil han døde i 1996. På det tidspunkt var han nået til år 1074. En ubegribelig smuk, morsom og lærerig vandring gennem old- og vikingetid. Næsten 1.000 års historie var tilbage. Hvad han nåede, blev heldigvis udgivet af Ekstra Bladets Forlag.

helt på den måde, som den nye marketingdirektør Jens Carsten Nielsen ønskede sig det. Han sagde: "Hvis vi vælger fortsat at arbejde alene med mænd som modtagere, så kommer vi nok til kort markedsmæssigt… Vi har mange annoncer for biler, og vi er store på noget med stereo, men vi taber markedsandele, så det brager, fordi vi mangler den type annoncer, som i princippet henvender sig til kvinder… Der er for meget nakkesved i Ekstra Bladet. Vi udtrykker os maskulint aggressivt på en måde, jeg tror svarer til, at mænd lader sig ophidse til at slå hinanden."

Om det var en kvindelig eller maskulin vinkel, Helle Ryslinge og søndagsredaktionen lagde an til, er svært at sige. Hendes brevkasse fik, ifølge Jacob Ludvigsen, af og til for lidt input. Så skrev enten chefredaktør Ambro Kragh eller Jacob Ludvigsen selv brevene. Jacob digtede engang et om en mor, hvis søn stjal varer til hende i supermarkedet. "Hvad skal jeg gøre?" spørger moderen. Helle Ryslinge svarer: "La' ham. Det er da ok." Kort efter havde man fornøjelsen af en artikel i B.T. med overskriften: "Kendt filminstruktør opfordrer til butikstyveri".

I debutavisen søndag 14. juni blev kongehuset ikke glemt. Peder Christoffersen, som for længst havde skåret sin signatur ned til 'Pedro' optrådte i sin egenskab af *hofsnog* – sådan blev han præsenteret. Han havde snaget i dronning Margrethes regnskabsbøger og fundet ud af, at lensgreve Hans Schack på Schackenborg scorede 14 mio. skattefrie kroner på at sælge inventaret på godset til kongehuset.

Den gamle chefredaktion Andreasen-Hasager-Sjölin har næppe fuldt vidst, hvilken Don Bajazzo de fik i hyttefadet, da denne Pedro blev hentet fra Demokraten i Århus til Ekstra Bladet i januar 1974. Personligt stiftede jeg en art bekendtskab med ham i de følgende år, hvor han var Ekstra Bladets udsendte i TV-Byen, når det gik løs. Her kunne man fra den anden side af bordet iagttage, hvordan selvsikkerhed koblet med uhæmmet frækhed gjorde manden til hovedperson i ethvert pressemøde. Andre journalister lyttede med blokken klar. Skrev og tav. Pedro stillede jo spørgsmålene. Alligevel kom han hjem med andre og bedre historier end konkurrenterne. Fordi han altid var der bagefter – hen i en krog og "Sig mig for resten lige…" Han var i udpræget grad allerede dengang sine venners ven og i stand til at gøre utroligt mange til en del af vennekredsen uden at slippe evnen til at hugge til, når det gjaldt. Omfavnelser og lussinger fulgtes ad til manges forbløffelse.

Som radio/tv-reporter indførte han den praksis at søge topstillingerne, fordi man dermed fik ret til at se listen over andre ansøgere. Hans ansøgninger var særprægede. Da han søgte generaldirektør-jobbet skrev han: "Jeg forstår, at man skal være i besiddelse af administrativ erfaring. Det har jeg! I mine 24 år som journalist har skidtbunkerne hobet sig op på mit kontor. Mindst to gange om året har jeg administreret hele bullesjajsen ned i papirkurven." Og da han søgte kultur- og samfundschefens stilling i radioen: "Nu vil jeg fanden gale mig have den stilling. Mit forslag til ny programpolitik skal være, at alt det samfundsnoget skal ud. Til gengæld skal vi til at interessere os for noget, der længe har været forsømt i Danmarks Radio, nemlig Homers *Illiaden* og *Odysseen*. Var det måske ikke dér, det hele startede?" Og så videre. Pedro glemte aldrig at minde omgivelserne om sin klassisk-sproglige baggrund

***Mange** fulgte og bar ved søsætningen af Ekstra Bladets søndags-udgave 14. juni 1987. Adm. direktør Erik Bonnerup Nielsen bar den hvide EB-søndagstrøje, men over-lod den til en anden vigtig person, teknik-formand Poul Kent, der her trækker i trøjen. Kort efter droppede Bonnerup også jobbet og blev direktør for Danica Forsikring. Kent holdt, indtil den store tekniske revolution i sommeren 2004, da trykkeriet flyttede til Avedøre.*

fra katedralskolen i Århus.

I tiden omkring Ekstra Bladet Søndags start havde han opkastet sig som redaktør af Indendørs Politiken og straks smidt efternavnet 'Politiken' ud, for hvorfor skulle et personaleblad kun bære den ene avis' navn? Oven i købet den mindste af de to. Alt omkring Pedro måtte nødvendigvis være det største. I kolofonen til det nye Indendørs var den heltemodige medarbejder, der havde påtaget sig det slidsomme redaktørjob ved siden af hverdagens dont, nu ikke mere bare redaktør, men "Administrerende og ansvarshavende chefredaktør". Det er næsten umuligt i Pedros redaktørtid at finde et nummer af bladet, uden at han er afbildet. Som regel flere gange. Tegnet eller fotograferet. Over en række numre i 1987 indbyder han til konkurrence om Indendørs' 'Side 9-mand', et yndefuldt forehavende, der da også præsenterer ham selv i al sin gemytlige gladiatorvælde. Tonen i personalebladet skiftede hørbart til Ekstra Blad-klang, og Ekstra Bladet som emne groede gennem 1986 og -87 ud over siderne, så Politiken var tæt på at række en finger i vejret og bede om plads i en fodnote. Den omsiggribende Pedro rakte i øvrigt snart ud mod nye græsgange, formandskab i medarbejderforeningen, redaktion af Vinduet og lederskribent-rollen. Vi møder ham uundgåeligt igen.

TAK FOR SANGEN, SAGDE 'SMILING KILLER'

Da juni 1987 var passeret, målte den danske dagspresse vandstanden. Var det gået op eller ned med oplagstallene i denne første dramatiske måned? Selvfølgelig op. I det store spil. Søndagshullet på 600.000 potentielle læsere var ikke fyldt. Men på landsplan var 250.000 nye aviskøbere kommet til.

Regnestykket så sådan ud for de to formiddagsblade:

Ekstra Bladet:	192.000
B.T.:	183.500

I alt 375.500. De 125.500 var hugget fra andre søndagsaviser. For Ekstra Bladet og B.T. så det godt ud. Men ikke godt nok i lyset af forventningerne. Den administrerende direktør Erik Bonnerup Nielsen – i daglig tale 'The Smiling Killer' – sagde "Rigtig skidt". Og lagde ikke skjul på årsagen: Bøvlet med elektronikken i den nye trykpresse. På et tidspunkt, hvor den samlede presse var væbnet til tænderne i kampen om 'søndagshullet', gjorde trykkeriet ustandselig knuder, og de tekniske problemer bredte sig som en kræftsvulst til hele husets organisme. Bladsalg, distribution, annonceindtægter, – alt lider under de metastaser, som det nye vidunder i kælderen sætter i gang. Typograferne var under dobbeltild. Oppe at slås til den ene side med maskineriet, der ikke ville, som de ville. Til den anden side med Bonnerup, der hellere ikke ville, som de ville. Slagsmålet og ærgrelserne var så store, at Bonnerup senere på efteråret talte på knapperne som den matematiker, han var, og nåede til det resultat, at det var tid til at sige tak for sangen og skifte til den administrerende chefstilling i Statsanstalten for Livsforsikring.

Her og nu havde man regnet med, at søndagstallet for Ekstra Bladet ville hamle op med hverdagstallet på omkring 235.000. Der var trykt et oplag på næsten 300.000 til premieren. 192.000 solgte var en skuffelse. Det gjorde også ondt, at Politiken faldt 38.000 (fra 229.000 til 191.000). Trøsten var, at det samlede oplagstal for huset viste en nettogevinst på 154.000. Og ud fra en betragtning om, at andres fiasko er at foretrække næst efter egen succes, kunne man tilbagelænet iagttage, at Det Fri Aktuelts netop søsatte slagskib, søndagsavisen, omgående dykkede med 29.000. Inden 1988 var omme, var LO-avisens søndagsudgave gået ned. 1989 stabiliserede både Politiken og Ekstra Bladet Søndag sig. Oplagene steg, da de jammerlige teknikproblemer var løst, og man var kommet igennem drabelige redaktionelle omvæltninger. På søndagsredaktionen og på bladet i øvrigt.

Men juni måned 1987 havde været hård. Vejrmæssigt konstaterede meteorologerne, at måneden havde været den næstkoldeste i hele århundredet. På Ekstra Bladet havde den være en af de varmeste. Sved på panden over alle problemerne.

For redaktøren Jacob Ludvigsen holdt temperaturen og gejsten i under et år. 7. januar 1988 kl. 12.30 ryddede han sit kontor efter en holmgang med Sven Ove Gade om omfanget af den lønmæssige afvikling. Ludvigsen havde 12 måneders opsigelse. Ludvigsen blev tilbudt at forsætte som skrivende journalist, men sagde nej tak. Om årsagen til den hurtige og bratte finale på søndagsredaktør-jobbet siger han i dag, at situationen blev utålelig, fordi Ambro Kragh blandede sig i det hele. Kirsten Jacobsen, der overtog jobbet, siger, at ledelsen fandt, at søndagsavisen havde udviklet sig for pjanket og skolebladsagtig. Noget kunne tyde i den retning. I efteråret 1987 lancerede man for eksempel en konkurrence om kåringen af manden med Danmarks største næse.

Jacob Ludvigsen havde særegne ting i sit krøl-

lede hoved. Et års tid efter var han idémand og tekstforfatter til reklamekampagnen for Squash-filmene med Finn Nørbygaard og Jakob Haugaard. Det var mere ham end dagbladsjournalistik.

Kirsten Jacobsen tog over med kort varsel. Under protest. Hun var til at skrive, ikke redigere, sagde hun. "Vi tror, du kan," sagde Sven Ove Gade til hende, og bestyrelsesformand Ernst Klæbel smigrede: "Du bliver den første kvinde i kolofonen." Så hun trådte til, på trods af en del modstand blandt medarbejderne. "Hvis de vælger en kvinde, bliver jeg gal," hørte hun Pedro sige. Mandeholdet rørte på sig. "Jeg havde to ting imod mig," fortæller hun mange år efter: "Jeg drak ikke bajere, og jeg elskede lange artikler. Både at skrive dem og læse dem. Jeg mærkede, at de gamle drenge syntes, jeg skulle ned med nakken." De gamle drenge var veteranholdet fra Victor Andreasens tid og deres efterkommere. På kriminalredaktionen. Og i redaktionssekretariatet. Som nok ville have valkyrier. Men forudsat, at de accepterede karlekammertonen.

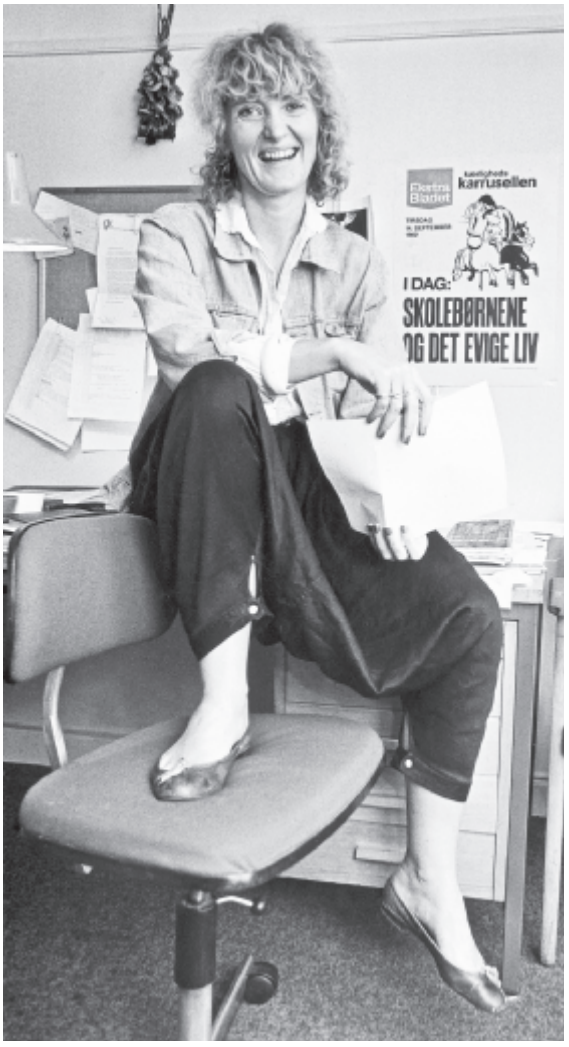

***Kirsten** Jacobsen (f. 1942) kom til Ekstra Bladet i 1982, fordi Sven Ove Gade havde lagt mærke til, hvordan hun udfoldede sig i Information. Søndagsredaktør-jobbet blev hendes, da Jacob Ludvigsen stoppede i 1988, men i det lange løb var hun til at skrive, interviewe, udfolde sig individuelt. Hendes Ekstra Bladløbebane endte, da hun i 2000 droppede dagbladjournalistik. Nu skriver hun bog på bog, biografier, alt muligt. Flittig og rost.*

Ekstra Bladet

***De** klassiske metaforer blev trukket frem for at beskrive dramaet på Ekstra Bladet i december 1988. Shakespeares* Macbeth *kom på banen. Og Politikens tegner Poul Holck hørte Alexander Dumas'* De tre Musketerer *bryde ud i kampråbet 'Én for alle og alle for én!', da han i Indendørs Politiken skulle ramme situationen i et enkelt kort stød. Til senere generationer: Det er Sven Ove Gade og Bent Falbert til venstre og Ambro Kragh til højre.*

1988-1993

TO MOD ÉN

FYRET MED ET BRAG

”Helt ærligt: Er der blod eller sperm i den? Ellers forget it!”

Sådan lød ifølge Det Fri Aktuelt reaktionen fra en Ekstra Blad-redaktionssekretær, som fik en opringning fra en freelance journalist, som tilbød en artikel om Nicaragua. Hvad artiklen handlede om mere præcist, fik vi aldrig at vide. Måske Ronald Reagan og Irangate, hvem ved. I hvert fald ikke om ‘blod og sperm’, fremgår det.

Vi er i december 1988. Beretningen i Det Fri Aktuelt var skrevet af journalisten Bella Katrine Rein. Hendes formål med citatet var at give sine læsere et indblik i tonen i Ekstra Bladets redaktionssekretariat, som hun havde oplevet den gennem et års tid fra 1985. Når hun ulejligede læserne med sine erindringer fra Ekstra Bladet, var det, fordi der var sket noget dramatisk på hendes tidligere arbejdsplads. Chefredaktør Ambro Kragh var blevet fyret. Oven i købet på anmodning af sine to chefkolleger, Sven Ove Gade og Bent Falbert. Et drama af shakespearske dimensioner. Sammensværgelser, knive i ryggen, had og mandefald. En historie med blod på. Lige noget for Det Fri Aktuelts læsere.

Ambro Kragh kendte hun fra sin tid på Ekstra Bladet. Kragh var i 1985 netop udnævnt til chefredaktør – samtidig med Bent Falbert. Meningen var utvetydigt, at Ambro Kragh skulle gå i sporet efter den gamle boss i nyheds-støberiet, mestersmeden Axel Sjölin. Spille hans rolle videre som manden, der drev nyhederne frem, skabte korpsånd, lavede den avis, der fik læserne til at storme kioskerne hver formiddag i forventning om drama, skandaler, død og overlevelse, jubel og sorg. En boss med hår på brystet. En, der kunne gå i retten som ansvarshavende og tage imod øretæverne, når det kneb. Sjölin havde selv skubbet på og ladet sin magtfulde bas runge: Ambro er manden! De to havde været på bladet næsten lige længe. I deres grønne fortid havde de begge sejlet – Ambro som messedreng på DFDS’ M/S Marocco. Sjölin på østen med ØK før 2. verdenskrig. Sjölin så Ambro Kragh som både den uforfærdede nyhedsjæger og den sikre ledertype. Ambro var vokset op på bladet med kriminalredaktionen, havde været central medarbejder i boligkampagnerne i 60erne. Siden dynamisk leder af Århus-redaktionen og gennem syv år redaktionschef i København. Oplagt. Syntes Sjölin. Uden at være helt enig med Sven Ove Gade. Og med bestyrelsesformand Hilmar Baunsgaard. De ville

satse mere på Bent Falbert. Slutresultatet i 1985 blev: Begge to.

Nu var Kragh fyret med et brag. Efter kun tre år i stolen. Hvad var gået galt?

KNIVENE HVÆSSET

Når Aktuelt-journalisten syntes, citatet passede på lejligheden, var det fordi det var dét, det handlede om. Sat på spidsen: Der blev gået råt til sagen på redaktionen i Ambro Kraghs regi. Mere råt end de to andre chefredaktører syntes om. Og med dem en del af medarbejderne. Men langt fra alle. Medarbejderstaben var delt i to. Nogle taler – som Kirsten Jacobsen – om 'café-klubben' eller 'cappucino-klubben' over for 'bodega-klubben'. Betegnelserne rakte ud over, hvad man drak, og hvor man kom. Opdelingen havde en vis sammenhæng med, hvornår man befandt sig på bladet.

Groft udmålt: Den ene part var koncentreret om bladets dagredaktion, den anden omkring aftenredaktionen, hvor Ambro Kragh residerede i Aksel Sjölins gamle rolle som igangsætter og spilfordeler. Som *avismager*. Ikke fordi der ikke blev sat ting i gang om dagen. For det blev der. I høj grad. Kampagner, som tit var undfanget af Sven Ove Gade. Eller Christiansborg-politisk stof. Eller historier om hvad som helst, især sat i sving under ledelse af den nye redaktionschef Reimer Bo Christensen, der var kommet til i foråret 1987. Dagens vagtskifte indtraf, når Ambro Kragh indfandt sig hen på eftermiddagen med sin hjemmerullede smøg i flaben, og aften- og natholdet efterhånden fylkedes, og stemningen, adrenalinen og pulsen steg, mens mørket faldt. Nu skulle der laves avis! Hvem kommer med en god historie? Det var der mange, der gjorde. Jo senere jo bedre. Mentaliteten var: De sidste historier skulle blive de første – de første til at komme på. Og de forreste i avisen.

En af de nuværende redaktionschefer, Mogens Bille, husker, at han lærte sig en særlig teknik. Han var dengang i den politiske redaktion. Den arbejdede på alle tider af døgnet, i høj grad også om aftenen, for sådan var også Christiansborg-livet dengang. Men de historier, han arbejdede med, kunne tit skrives i dagens løb. Han ventede bare med at aflevere til ud på aftenen. Så kunne han præsentere artiklen i redaktionssekretariatet som en frisk sag. Og så kom det på. Hvor det ellers kunne lide den skæbne, som politisk stof undertiden led, når de havnede i Ambro Kraghs hænder eller i redaktionschef Henning Thøgersens tidligt på aftenen. Nemlig at blive proppet langt bagud i avisen eller lodret arkiveret. "Det var enormt frustrerende," fortæller Kate Bluhme. "Vi befandt os i en turbulent politisk periode med NATO-valg, voldsomme opgør i Fremskridtspartiet, EF-parlamentsvalg og overenskomstforhandlinger. Men stoffet kom ikke på."

Thøgersen var Ambro Krags mand i det spil. De skrappeste nyhedshistorier fra kriminalredaktionen havde høj prioritet. Rubrikker og spisesedler fik lige en ekstra stramning med skruetrækkeren, af og til så holdbarheden blev sat på alvorlig prøve. Klager og sagsanlæg kunne følge i kølvandet. Det var ok, når man kunne bruge presse- og ytringsfriheden som argument for bedrifterne – og tit få ret. Men ikke, når det var gas og varm luft og der ikke var dækning for overskrifter og historier. Der var ikke meget pardon at hente, hvis man var for eksempel indenrigsminister Britta Schall Holberg under den langvarige

***Mogens** Bille (f. 1948), i den politiske redaktion, senere redaktionschef, uddannet i Aalborg. Så mange, hvis journalistiske bane dog har været om ad Aalborg-aviser!*

***Mens** lykken og fordrageligheden endnu var til at måle mellem de tre musketerer, Sven Ove Gade, Bent Falbert og Ambro Kragh. I baggrunden anes Christiansborg-, Grønlands- og militærmedarbejderen Frits Høyrup, der som en anden Kilroy altid syntes at være til stede.*

sag om aids-inficeret blod til danske blødere. "Blod-Britta", "Hold kæft, Britta", "Hun vil have lig på bordet" lød nogle af overskrifterne i september 1985, da sagen eksploderede. Ikke fordi Ekstra Bladet var ene om at banke ministeren op mod muren. Pressen var stort set enig i vurderingen af ansvaret i den formodentlig mest stormfulde sag gennem et årti – ved siden af tamil-sagen. Chefredaktør Bent Falbert var den første til at indrømme, at man var gået for voldsomt til værks. Det skete under en høring, som Københavns Universitet afholdt 21. maj 1999 i Børssalen. "Jeg tror da, vi tog fejl. Vi gik langt ud over det rimelige," sagde han. Til Weekend Avisen havde han året før talt om grunden: "Britta Schall Holberg havde en øretæveindbydende stil. Hun bad selv om at få tæsk, fordi hun var så nævenyttig, arrogant og bedrevidende." I de hidsige dage i 80erne røg øretæverne den anden vej. Sagen syntes dengang perleklar. Ministeren og Sundhedsstyrelsen havde sjusket i det med blodpræparaterne, og stemningen i det dampende redaktionssekretariat var alt andet end skånsom.

Over for læserne gav det i det lange løb problemer med troværdigheden. Det var efterhånden også blevet opfattelsen blandt en del medarbejdere. Notaterne fra samarbejdsudvalgets konference på Mogenstrup Kro tidligere på året fortæller det: "Ekstra Bladets problem er bladets image. Folk husker bladet, som det var, ikke som det er." Reimer Bo Christensen mindes atmosfæren på redaktionen som giftig. "Knivene var hvæsset," fortæller han. "Ambro Kragh var selv nærmest paranoid. Forlod i perioder næsten ikke bladet af frygt for, hvad andre kunne finde på. Jeg fik indført redaktionsmøder med efterkritik. Han hadede de møder og boykottede dem. Det var slidsomt. Gade havde ikke andre muligheder end fyringen. Det var mere ham end Falbert, der stod for aktionen mod Ambro. Da det hele var overstået, var jeg selv ret nedslidt efter to hårde år med magtkampe. Der var ikke mere fedt tilbage på

***Peter** Storm (f. 1939). På Ekstra Bladet fra 1980 til sin død i 1996. God for en sang ved festlig lejlighed. Her en version af Admiralens vise fra 'Pinafore'. Kor-backing fra Pedro, Gitte Just og Per Panduro.*

knoglerne. Så da Gade foreslog mig til chefstillingen på Polfoto, slog jeg til. Jeg læste ikke en nyhed i et halvt år. Orkede det ikke. Arbejdede kun med billeder..."

Oplagsmæssigt var det en periode med en vis panik. Ikke fordi oplaget var dårligt. 222.400 i snit for 1988. Men alligevel: Det var skredet næsten 25.000 på to år. B.T. – den evige lurendrejer på yderbanen – havde overhalet. Seneste månedstal i de dramatiske decemberdage handlede om oktober. Ekstra Bladet var nede på 216.000. B.T. steget til 232.000.

Det stod lige så skralt til med den nye EB Søndag. Den havde ikke rørt sig for alvor siden debuten i juni 1987. Lå på 180.000. Over for B.T.s 210.000. Op mod nytår 1988 – kort før Jacob Ludvigsens afgang fra chefjobbet – fik marketingafdelingen chefredaktionen overbevist om, at et spil kunne gøre underværker. Tusse-spillet blev lanceret i begyndelsen af februar 1988 for at hamle op med B.T.s bingo. Det var som at vende tilbage til de tidligere 60'ere, hvor spil og konkurrencer drev oplaget i vejret. Dengang gik gassen af ballonen, så snart spillet var slut. Det samme skete nu. Den gribende ujournalistiske fidus slyngede oplaget i vejret til 245.000 på hverdage, og på søndage til 222.000. Men kun for en kort bemærkning. Det var noget andet, der skulle til.

LØBET VAR KØRT

Ambro Kraghs fyring blev bekendtgjort i et brev fra Gade og Falbert til medarbejderne tirsdag 6. december. "Stemningen var nærmest forstenet," noterede Kate Bluhme i sin dagbog. Medarbejderformand Pedro (døbenavn Peder Christoffersen) indkaldte omgående til stormøde om Ambro Kraghs 'situation'. Kragh var nemlig ikke fyret endnu. Der stod i brevet, at de to chefer ville indstille Kragh til fyring ved koncernens bestyrelsesmøde den følgende mandag. Begrundelsen var, at "selskabets bestyrelse har godkendt en række økonomisk krævende tiltag". Og "for at tilvejebringe enighed i chefredaktionen om bladets modernisering, den daglige redaktionelle prioritering samt skabelse af et bedre klima på redaktionen har vi følt det nødvendigt at indstille… etc."

Der måtte være tid til at diskutere. Det blev der om onsdagen. Så det sang. Nogle medarbejdere sad med Berlingske Tidende i hånden. Dér blev Bent Falbert interviewet af Berlingskes reporter George Hilton. Falbert siger: "Det er en utrolig ubehagelig situation, som jeg ikke ønsker at gå i detaljer med. Jeg vil nøjes med at sige, at vores indstilling er begrundet i samarbejdsvanskeligheder med Ambro Kragh. "Medarbejderne delte sig i strammere og slappere. Folk, der gik så langt som til at kræve Falbert og Gade fyret i stedet for Kragh. 'Ambro-Sjölin-romantikerne'

som Kate Bluhme kalder dem. Blækket var dårligt tørt på et forslag til en resolution, før resolutionen var forkastet til fordel foren ny. Til sidst blev der vedtaget en 'skarp misbilligelse' af de to chefredaktørers indstilling. Det blev kaldt 'en forkastelig fremgangsmåde': "Ambro Kragh kan ikke gøres til syndebuk for en negativ oplagsudvikling. Vi frygter, at en afskedigelse af den bærende journalistiske kraft i chefredaktionen af denne og andre grunde er et forkert greb, der ikke vil gavne bladet," lød det i et brev til koncernbestyrelsen. Underskrevet mødets dirigent Mogens Bille. I dag siger han: "Jeg var bestemt selv kritisk over for Ambros kurs. Men der havde nok været andre løsninger."

Men løbet var kørt. Ambro Kragh blev fyret med halvandet års gage i nakken. For ham personligt en ryster, som han reagerede på ved at tilbringe et år i Grønland som journalist ved Sermitsiaq i Nuuk, hvorefter han i 1990 kom til Politiken, der gav ham mulighed for udnytte sin ekspertviden om rockermiljøet i en lang række artikler, der også blev til en bog om emnet. Belønningen og en vis oprejsning oven på den chokagtige nedtur kom i form af Hørup-prisen i 1992 og De berlingske journalisters pris i 1998. Da han i 1997 fyldte 60, kaldte Pedro ham i Ekstra Bladet 'gangsternes fjendebillede blandt journalister' og beskrev, hvordan Ambro Kragh "bevægede sig på kanten af livsfarlige omkostninger for sig selv og sin familie": "Skulle rockermiljøet enes om noget, er der ingen tvivl om, at de kan blive enige om at hade Ambro Kragh… Trusler på livet har været en del af din hverdag… Når du i årene på Ekstra Bladet var overarbejdet, når du havde slidt dig selv arbejdsmæssigt helt ud i tovene og brugt dig selv som mand og menneske med samme energi, kunne dit nervesystem stå og ryste på afgrundens rand. Der var dage, hvor du var sort, lukket inde i dig selv med dirkefri låse på alle skuffer, skabe og døre. Du kunne i disse sorte stunder sige ord, der bed en kammerat til blods på et øjeblik. Der var dage, hvor det krævede en stærk arm at komme igennem med dig. Til dine smukkeste egenskaber hører, at du bagefter kunne sige undskyld, så det kunne høres…"

MINDRE BLOD OG SPERM

Ambro Kragh repræsenterede på én gang natsiden og dagsiden af Ekstra Bladet. Brutaliteten. På ondt. Og på godt. Den journalistiske brutalitet, når den kræver gys for gysets egen skyld. Og den lige så journalistiske brutalitet, når der skal skæres igennem i en god sags tjeneste. Afstumpet action – over for kontant opgør med samfundets gebrækkeligheder af forskellig art, svindel, bureaukrati, spidsborglighed, religiøst fnidder, lovbrud og almindelig idioti. Opgørene var bladets traditionelle *brand*, men endte undertiden i det første. I høje skandale-råb, glemt dagen efter.

Nu ville den anden part i chefredaktionen af med den værste 'blod og sperm'-strøm og banke noget mere fast føde ind i spalterne. For Bent Falbert, som overtog jobbet som ansvarshavende, betød det færre møder i byretten for at forsvare løsagtige påstande og injurier. For Sven Ove Gade betød det gennemførelse af den kurs, der hidtil var blevet bremset af Ambro Kragh: Vitaminer i form af langsigtede kampagner, solidt politisk stof og features, der rakte ud over lige dagen og vejen. Ansættelse af nye politiske medarbejdere som Steffen Kretz og senere Torsten Jansen. Og søsæt-

***Ambro** Kragh var ikke en chefredaktør, man måtte opsøge bag lukket dør. Hans puls var redaktionssekretariatets. Her i dagligt arbejde med Gorm Hansen (f. 1925), en af de fremtrædende veteraner på layout- og planlægnings-områderne. Det er sidste gang i denne bog, vi møder Ambro Kragh. Efter fyringen var han på Grønland en tid, så på Politiken, indtil han blev syg, fanget af den uhyggelige Alzheimer-sygdom, i live i jubilæumsåret, men næppe opmærksom på begivenheden.*

ning af nye idéer, nogle af dem lanceret i nye tillæg. Det var den 'modernisering' og de 'økonomisk krævende tiltag', som chefredaktørerne snakkede om i brevet til medarbejderne. Avisen skulle have flere dybdeborende sager, flere kampagner og udbygges med forbrugertillæg og særlige erhvervssider.

Et typisk eksempel på en sag, der fik lov at blive dyrket til bunds, var en korruptionsaffære på Københavns Rådhus. En sag, der oven i købet endte med en Cavling-pris til de to medarbejdere, der gennemførte den. Efter mere end 100 artikler og hårdt arbejde.

Anders-Peter Mathiasen og Jeppe Juhl, søn af bladets gamle politiske reporter Bent Juhl, kom i løbet af 1989 under vejr med, at der foregik skumle transaktioner i Stadsarkitektens Direktorat i Københavns Kommune. Rygterne havde løbet gennem flere år på Rådhuset. Men embedsmænd beskyttede hinanden. Det var svært at få håndfast dokumentation for mistanken om, at afdelingsleder Eric Gregow modtog bestikkelse af håndværksmestre, og organiserede forfalskning af licitationer, der favoriserede hans venner og familie. Men en dag kunne Mathiasen og Juhl skrive om et brev, der var fundet i en skuffe på Gregows kontor. Brevet var fra et konservativt medlem af borgerrepræsentationen, arkitekt Arne Helth, sendt til Gregows private adresse. I brevet blev Gregow spurgt, om han 'mod sædvanlig betaling' kunne

løse nogle problemer, Helth havde i en privat byggesag.

Offentliggørelsen af brevet førte til, at byplanborgmester Gunna Starck meldte Gregow til politiet. Politiet foretog en kort efterforskning og konstaterede, at "mistanken var helt uunderbygget". Vicepolitidirektør Anne Mette Møller afviste at gå videre med sagen. I morgenaviserne blev Ekstra Bladets påstande derefter stemplet som useriøse og typisk 'gul presse'. Men de to journalister gav ikke op. De fik accept af Gade til at fortsætte deres jagt på sagen. Og da Gregow samtidig i et interview i Ekstra Bladet udtalte, at han da aldrig havde modtaget så meget som en flaske rødvin i bestikkelse, kom nye vidner op af stolene og kontaktede Mathiasen og Juhl. Nye spor gennem uendelige stakke af sagsakter, journaliseret i kommunens arkiver, blev gennempløjet, og politiet endte med at måtte genoptage sagen. I 1991 blev Gregow og flere entreprenører tiltalt og dømt. Gregow havde da for længst mistet sit job, den konservative borgerrepræsentant afstået fra genopstilling ved kommunevalget i november 1989 – og Mathiasen og Juhl havde modtaget Cavling-prisen i januar 1990.

Rådhussagen fik et lettere komisk juridisk efterspil. To år efter, at Ekstra Bladet havde taget sagen op og i artikel efter artikel kortlagt dens substans – også navnene på de hovedimplicerede – kom affæren omsider for retten. Der blev omgående nedlagt navneforbud. Da artiklerne derefter fortsatte med at behandle affæren og kun nævnte aktørerne med deres forbogstaver, krævede statsadvokaturen de to journalister og Bent Falbert som ansvarshavende dømt for overtrædelse af forbudet. Mathiasen og Juhl blev frifundet. Falbert blev frifundet for at have skrevet et par ledere om navneforbudet, hvor Gregows navn ikke blev nævnt – kun at den sigtedes navn rimede på den polske by Krakow – samt for at have bragt et billede af Københavns Rådhus, hvor der var sat en sort streg over tårnet for at gøre rådhuset uigenkendeligt. Til gengæld blev han dømt, fordi han i en af lederne opfordrede læserne til at finde de gamle aviser frem og spise dem, gerne med lukkede øjne, så de heller ikke kom til at se de sigtede – der var jo billeder til mange af artiklerne. Det syntes dommerne ikke var morsomt. Vittigheden kostede 5.000 kr.

UFORSONLIGE KULEGRAVERE

Den 30-årige Anders-Peter Mathiasen havde allerede været tæt på Cavling-prisen i 1986, da han som praktikant på Politiken sammen med et par medstuderende blev nomineret for afsløring af en kommunal skandale i Herning. Nu fortsatte han sin målbevidste lystvandring i de offentlig væseners levned og gerninger. Gennem sag efter sag. Som regel i tæt samarbejde med skiftende makkere på redaktionen. Han og reporteren Jan Jensen – senere medlem af chefredaktionen – fik i februar 1993 Victor-prisen for deres ihærdige og kamplystne håndtering af en række store sager: Administrationen af flygtningelovgivningen f.eks. Og deres vandring i hælene på statsadvokat H.C. Abildtrup. Statsadvokaten havde uoverstigelige vanskeligheder med at styre sit alkoholforbrug – første gang påvist i avisen, da Mathiasen og Jensen blev orienteret af politifolk om, hvordan de under en tjenesterejse til Wien havde måttet holde styr på statsadvokaten på gader og stræder, hotel og restauranter, for ikke at nævne under et besøg i

Wiener Operaen, hvor statsadvokaten havde prøvet at overdøve kunstnerne med sine egne udgaver af aftenens arier. Politiets ledelse prøvede at lægge låg over sagen og holde godt fast i det, men i sidste instans måtte den festlige, men ustyrlige statsadvokat gå fra jobbet efter endnu en løbskkørsel i promillernes tegn nord for København.

På Victor-pris-papirerne stod også de to journalisters uforsonlige gnaven i den langvarige *gebyrsag*. Sagen handlede om, at politiet i årevis har opkrævet gebyrer på pas og kørekort, og skruet gebyrerne i vejret, så det i det lange løb var blevet en milliard-indbringende forretning, hvor pengene gik til, hvad politiet nu mente, de havde mest brug for, især forskellige foranstaltninger til færdelskontrol. Var det i virkeligheden en skjult skatteopkrævning? Sagen endte i spidsfindige fortolkninger af grundloven. Og frifindelse af Justitsministeriet ved Højesteret. I Ekstra Bladsammenhæng er sagen et godt eksempel på grundig kulegravning af en sag, de berører alle læserne. I snævrere forstand – og set i bakspejlet – interessant, fordi de to medarbejdere gennem hele det lange forløb koncentrerede en stor del af skytset mod justitsminister Hans Engell som den øverst ansvarlige for politiets forvaltning. Med andre ord den mand, der få år senere bliver deres

***Endnu** et par brosten. Denne gang til de to Ekstra Blad-medarbejdere Anders-Peter Mathiasen og Jan Jensen for deres indædte graven i den såkaldte gebyrsag med bølger af angreb på den daværende justitsminister Hans Engell gennem 1992. Elisabet Svane – nuværende politisk redaktør – er damen med glasset.*

chef – Hans Engell tiltræder som chefredaktør på Ekstra Bladet i 2000. Og tonen var gennemgående kontant. For at sige det blidt.

Tilfælde af den art er naturligvis oplevet før i danmarkshistorien. Her viser det to ting: At bladets medarbejdere i den givne situation lever op til en klassisk spilleregel, der er Ekstra Bladets. Formuleret gang på gang, f.eks. af Sven Ove Gade i Berlingske Tidende i marts 1985: "Skal en kritik leve, må den være rettet mod en person. Hvis et ansvar ikke personliggøres, bliver det abstrakt og uden mening." Og det andet: At journalister – hvad enten de er chefredaktører eller reportere – er underkastet deres egen hårde lov: Målet er i sidste ende historien. Man er selv en del af den og accepterer vilkårene, især det gensidige ansvar for at historien er målet. Uden sarte hensyn til persons anseelse og tidligere bedrifter. Jan Jensen og Anders-Peter Mathiasen er i dag højt anskrevne medarbejdere på det blad, som Hans Engell styrer. Jensen som Engells medredaktør og Mathiasen som energisk kulegravende reporter – endnu engang nomineret til en Cavling-pris i 2004 for den såkaldte Dan Lynge-sag om politiets brug af civile agenter i rockermiljøet, hvor han igen har allieret sig med en kollega, reporteren Jeppe Facius, et samarbejde, der forsatte i sagen om Greve-borgmesteren René Milo og hans dobbeltbogholderi.

Engell er ikke en mand, der ser tilbage. Nag er ubrugelig. Lige som gammel kærlighed. I bladverdenen såvel som i den politiske. Da hans tidligere partifælle, den senere justitsminister Lene Espersen, i anledning af Engells tiltrædelse som chefredaktør sagde til Politiken, at hun da også fremover kunne finde på at ringe til Hans Engell for at få et godt råd, reagerede Engell: "Det skal hun ikke gøre, medmindre hun gerne vil have, det kommer i Ekstra Bladet."

Sådan er også de voldsomme angreb på Engell dengang et accepteret og derefter slettet kapitel. Spillets regler fulgt.

AGENTERNE POLSKI

Udenrigsminister *Uffe Ellemann fik en af sine mange berømte næser af Folketinget i efteråret 1987. Tegneren Ole Fick syntes, at Poul Schlüter og Hans Engell – stats- og netop afgået forsvarsminister - også skulle have en, når man nu var i gang. Overskriften fortæller anledningen: To unge danskere, Niels Hemmingsen og Jens Ellekær blev anholdt i Polen, dømt for spionage, men 22. oktober 1987 løsladt mod kaution på 3,5 mio. kr. stillet af Udenrigsministeriet. De var bare turister, sagde Ellemann.*

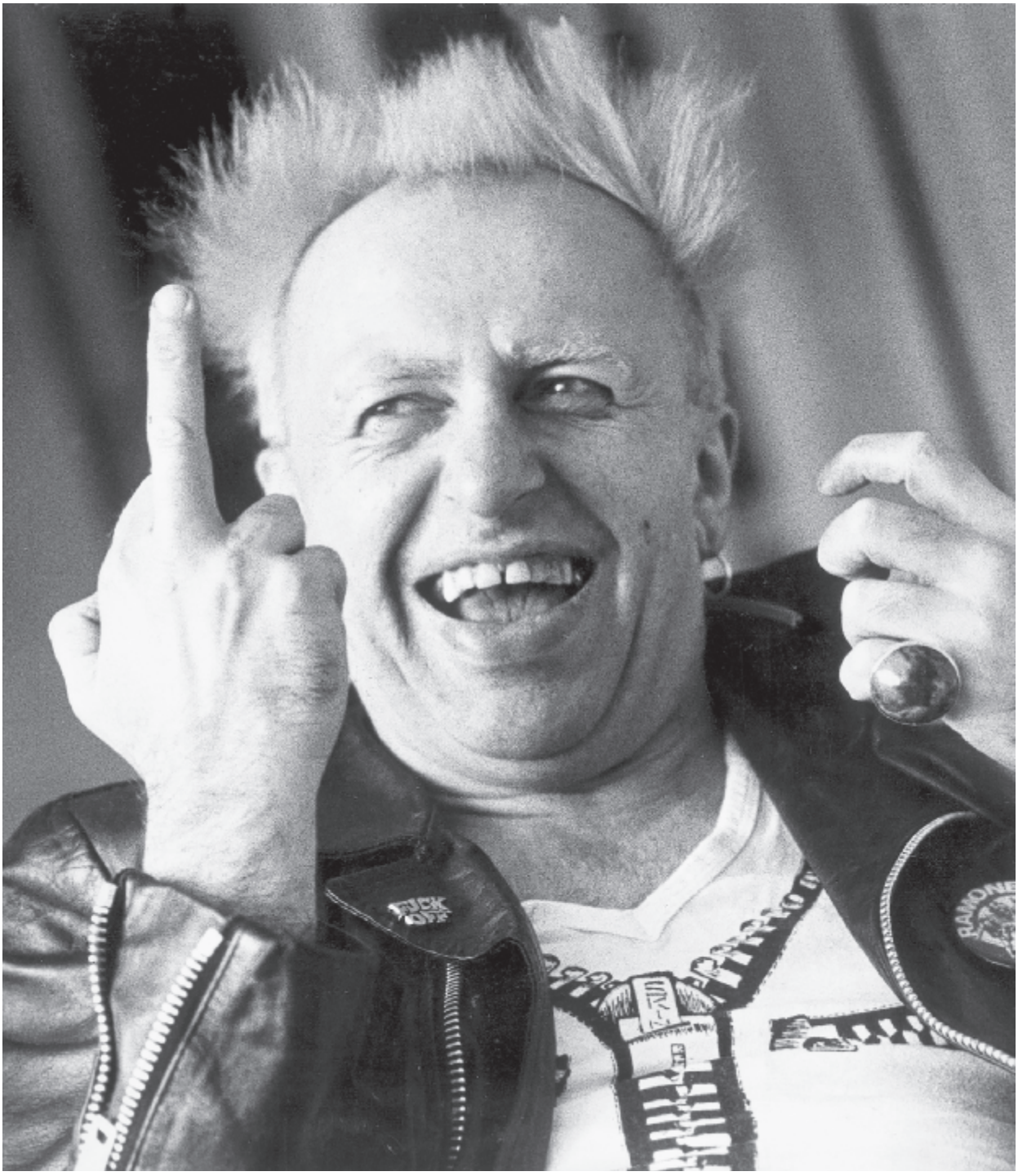

***Der** er to meninger om Poul Borum (1934-96): Han var den frygt- og nådesløse, fremragende kritiker, digter, pædagog og kunstkender. Eller han var den skrupelløse, ulidelige, alt for magtfulde distanceblænder i de samme funktioner. Man kan stort set gruppere dem, der mener det sidste, blandt folk, der var forulempet af ham, ikke læste ham eller blot hader Ekstra Bladet. Borum begyndte på avisen i 1968 og skrev sine anmeldelser og kommentarer uafbrudt frem til sin død i 1996 – bortset fra en årelang rejse i Amerika i begyndelsen af 70erne. Han var fra 1959 til 1976 gift med forfatterinden Inger Christensen.*

1989-2004

KOM KUL PÅ TUREN

STUDENTERBRØD

I august 1999 stak Weekendavisens kritiker Lars Bukdahl sin poetiske næse indenfor i Helligåndshuset på Strøget, hvor der var bogauktion. En af de såkaldt *hollandske*, hvor prisen falder dag for dag, så man må gribe til med det samme, hvis man vil være sikker på erhvervelsen. Eller slide nervesystemet til trevler natten over i håb om at få guldkornene billigere næste dag.

Helligåndshuset var fyldt op af Ekstra Bladets afdøde litteraturkritiker Poul Borums efterladte bøger. En enorm samling. Bukdahl fandt nogle af sine egne digtsamlinger. Som de tusinder andre bøger, der havde været udsat for Borums laserblik, var der ikke skyggen af et notat i margenen, ingen understregninger, ingen æselører, ingen udråbstegn malet hen over teksten. Der var noget andet: Indlagte sedler. Borum var et ordensmenneske. Bøger behandlede man ordentligt. Det var på sedlerne, man kunne finde bemærkningerne, notaterne, associationerne, de glade eller jamrende eller gennemborende udsagn. Bukdahl åbnede en af sine digtsamlinger, skrevet med hjerteblod. På sedlen står der bare: "Tyndt!" Som kommentar i en anden digtsamling også kun ét ord: "Studenterbrød".

Borum sagde ikke for meget. Heller ikke i de færdige anmeldelser, som læserne kunne underholde sig med i avisen gennem de næsten 30 år, han skrev på Ekstra Bladets kultursider. Han var berygtet, elsket, hadet. Og læst. Det sidste var det vigtigste. For ham. Og for bladet. Læst fordi han var klar og skarp. En kritiker, der sagde præcis, hvad han mente.

Bukdahl er en stor Borum-beundrer. Forklarligt. Han var en af Borums elever på Forfatterskolen – en skole for digter- og forfatterspirer grundlagt og holdt i ånde af Borum. Ikke sært, at Bukdahl får sved på panden ved synet af de tusinder og atter tusinder af løse sedler, der flagrer i Helligåndshuset, når folk åbner og blader, klapper i og lægger fra sig. Det er guldkorn fra en af tidens betydeligste litteraturkritikere, der havner i skidtet på gulvet, bliver trådt og fejet sammen ved aften. Hele balladen burde have været pakket i kasser og sendt til Det Kgl. Biblioteks Håndskriftsamling, mener Bukdahl, da han stønnende når frem til sin computer og noterer ned, hvad der f.eks. står på sedlen i Jørgen Sonne-samlingen *Dag*: "For fulde ganesejl". En rubrik-mulighed, der skal huskes.

Poul Borum er et highlight i den kulturkritik,

der fejer gennem Ekstra Bladets spalter i en generations tid fra 60erne og frem. Han kommer til bladet i 1968, studenteroprørets år, selv for længst med ryggen til litteraturstudiet ved Aarhus Universitet. Frit svævende forfatter, dog nu med et anker i Ekstra Bladet og redaktørstillingen ved lyriktidsskriftet Hvedekorn. Titlen på dette kapitel af vores krønike er overskriften på en Borumkronik i Vinduet, en anmeldelse af kulturminister K. Helveg Petersens store kulturpolitiske betænkning i 1969. '517', som den blev kaldt. "Kom kul på turen" måtte han råbe ud til læserne om denne ordrige fanfare til udvidelsen af kulturbegrebet, folkelig bredde, favnen åben for fællesskabet helt ud i den opblomstrende kollektive livsform. Borum eksperimenterede med kunsten, kritikken, sit eget liv – han forlod bladet i en lang periode omkring 1970 for at rejse og leve med sære kulturer i USA og Mexico. Han vendte tilbage og levede videre i intensive åndedrag med de strømninger, der omgav ham, og som han selv påvirkede. I litteraturen, musikken, kunsten. Hippiekulturen, punkeroprøret, rockeksplosionen. Helt frem til han blev fundet død i sin lejlighed om morgenen 10. maj 1996. Næstes dags Ekstra Blad havde fem fulde sider om ham.

*"**Jeg** synes, at mange af mine kritikerkolleger på andre dagblade er for vege og for valne, for udflydende. Alle skal have et lille klap på skulderen, fordi de i det mindste har prøvet. Men det er jo ikke mennesker, man anmelder – det er bøger," sagde Poul Borum til Ingeborg Brügger i et interview 26. september 1995.*

DEN PRÆCISE PUNKER

Enhver redaktør af Vinduet, som gennem 70erne, 80erne og 90erne har haft daglig omgang med Poul Borum har kunnet følge digterkritikerens ydre forvandling fra den noble habitklædte over hippien til punkeren med strittende hår i farver som et Sankt Hans bål. Og ringe i ørerne. Redaktøren, man kunne stille ur efter. Træffetid hjemme i Havnegade 9-10.30. På bladet kl. 11. Frokost på Krasnapolsky i Vestergade Kl. 12. Osv. med alt det løse, der dag for dag blev kortlagt som et skoleskema. For eksempel dukke op senere i Krasnapolskys U-matic og læse og synge sine gendigtninger af Lou Reed-tekster med den rasende patos, der fik hans foredrag til at lyde som en mellemting mellem klassisk græsk tragedie-kor og Janis Joplin. Borum brugte ikke timemanager. Ikke fordi han var maskinstormer, ny teknik indgik bestemt i hans livsform. Lige fra technomusikkens isenkram til det frygtindgydende, men livgivende åndedrætsinstrument, der var hans daglige livsledsager i de sidste år for at holde lungerne i gang og den dræbende bronchitis stangen.

Kort proces i anmeldelserne. Undertiden på den skarpretterfacon, der ikke var set, siden Hans Brix's berygtede "Anmelde den bog? Det skulle da være til politiet." Det kunne gå ud over Anders

Bodelsen for eksempel: "Anders Bodelsen er imponerende. Nu har han skrevet over tyve bøger, der med matematisk præcision holder kedsommelighedsprocent 62. En sportsmand." Eller "helt kort" – som tv-interviewerne siger til ofrene, når panik-sekunderne tæller – om en digtsamling, F. P. Jac og Asger Schnack udgav sammen: "Tak, Jac! Ak, Schnack!"

Eller Klaus Rifbjergs roman med titlen *Tak for turen:* "Årh, det var så lidt." Og for at blive ved Rifbjerg, som engang skrev en roman, der hedder *Det ville glæde…* Borum: "Det ville glæde Gyldendal og den gamle forlagsdirektør, hvis De ville give 168 kr. for denne lille roman. Det svarer til ca. tre biografbilletter. Så må De selv om, om De vil bruge de nødvendige to timer på bogen: En time til at læse den og en time til at glemme den." Det var ikke, fordi han altid var ude efter Rifbjerg. Det tror mange. Det var romanforfatteren Rifbjerg, der sjældent fandt nåde hos ham. Ikke lyrikeren. For eksempel anmelder han samlingen *Krigen* meget begejstret i 1992 og skriver: "Det er især dejligt for mig at konstatere, fordi jeg for en overfladisk betragtning (og for Rifbjergs egen paranoia) står som Rifbjergs 'fjende nr. 1'. Hvad der selvfølgelig er noget sludder… Men en forfatter overlever selvfølgelig på det bedste, han har skrevet. Og det er en kritikers væsentligste opgave at fremhæve det. Altså er man også nødt til at sige, når det ikke er godt nok."

Når noget var mere end godt nok, var han ikke i tvivl. Den 27. august 1988 anmelder han Peter Høegs *Forestillingen om det 20. århundrede* – og udnævner den til et brag af et gennembrud. Begejstring blev tændt for læserne allerede på avisens forside.

*'**Præcision**' er det ord, Lars Hørby mest bruger om Poul Borum. Hørby (f. 1954) kom til Ekstra Bladet i 1982, redigerede Vinduet fra 1987 til 1990, vendte tilbage, da det skiftede navn til Frontalt, men er efter årtusindskiftet mest koncentreret om Side 2 og lederen.*

KRONIK-INTERVIEWS

Borum gennemlevede en lang række redaktører af Vinduet. I hans seneste år: Ingeborg Brügger, Lars Hørby og Pedro. Hørby husker hans pertentlige præcision. Da Borum f.eks. skulle indvie læserne i sin interesse for 80ernes første Fools Festivals, hvor musik, dans, cirkus og teater gik op i en højere enhed, skred han til sagen som var det en militær manøvre. Med detaljerede attak på de enkelte forestillinger. Og afleveringstidspunkt for sine anmeldelser. F.eks.: Afleveres kl. 23.08. Hverken før eller efter. Redaktøren kunne planlægge den sene ombrydning efter en slagplan, der holdt.

Borums interesser spændte i øvrigt over hele feltet. For ham hang kunstneriske udtryk sammen. Derfor kunne han med stor indsigt lave et dobbeltside-interview med maleren Freddie om 'surrealismen som permanent sindstilstand'. Skrive om avantgardens kompositionsmusik eller Søren Faulis *De Skrigende Halse*. Og ved siden af dække hele det litterære felt. Han var i aktivitet i nærmest døgndrift. Røg en uhyggelig masse

***Kunst** og kunstnere var tæt ved Ingeborg Brüggers hjerte (som bankede uden for moders skød fra 1938). Her er hun sammen med pianisten og filmmageren Claus Weeke, bosat mest i Paris, momentvis bidragyder i Vinduet. Hun stoppede på Ekstra Bladet i år 2000.*

smøger, og døde af det. Kun 58 år gammel. Det sidste billede af ham på min nethinde er fra en premiere på Den Anden Opera, hvor han slæbte sig på plads iført sit iltapparat. Han *ville* se den forestilling.

Kronikker i interview-form var i øvrigt ikke ualmindelige i Lars Hørbys redaktør-tid, der rakte fra 1986-90, og som i øvrigt blandt sine fortjenester udmærkede sig ved at interessere sig for verden hinsides de danske grænser – bl.a. mange kronikker af den glimrende engelske journalist Dave Harrison, som gav læserne festlige og dramatiske indblik i verden omkring skrapperten Margaret Thatchers regime i Storbritannien. Blandt interview-kronikkerne støder man på William Grumstrup, der fra Athen interviewer komponisten Mikis Theodorakis, og Hans Flemming Kragh, som interviewer forfatteren Tage Skou-Hansen 15. april 1986.

Kragh – der allerede dengang havde etableret sig som boganmelder ved siden af sit elskede hovedfelt, tv-kritikken. Begge dele dyrket med lidenskabelig nærlæsning af folks behandling af det danske sprog. Han udleverer sarkastisk alle forfladigelser, mistolkninger, mishandlinger, misbrug og misligheder, især fra tv-koryfæer. Studieværter og nyhedsoplæsere. Internt på bladet var og er det chefredaktør Falbert, der altid har spillet rollen som sprogrøgter. Eksternt har det været Kragh, som har fået forfattere og tv-skærmtrolde til at dukke sig og fortryde, de ikke fulgte med i dansktimerne, da de gik i underskolen. Eller i det gymnasium, som Kragh har haft sin hverdag i, for hans vedkommende Svendborg Gymnasium, hvis elever gennem en generation er blevet underholdt, gejlet op til lyriske og prosaiske verbalsving – ind imellem sving med ølkrusene i de svendborgske værtshuse. Ingen tv-anmeldere har som Hans Flemming Kragh (med kælenavnet Gogge) formået at gennemskue idioti og lattervækkende selvhøjtidelighed hos optrædende i tv. Og ikke få forfattere har måttet slå op i deres mesterværker og erkende: Jamen, sikke da noget sludder, jeg skriver.

KUGLELYNET PEDRO

Hørbys plads ved Vinduet – da Hørby helt viede sig den krævende vagt som Side 2-skribent – blev overtaget af kuglelynet Pedro, der kom farende ind i 1990, talende, skrivende, råbende, med sit eget navn i hovedet, på læben og på trøjen. Mandens selvstrikkede trøjer kunne allerede da få modebutikker i den fine ende af Strøget til at rulle skodderne ned. Hans provokationer havde den sjældne kombination af ægte selvpromovering og ærlig begejstring eller forbitrelse. Veloplagtheden var undertiden utålelig for hans omgivelser, under-

tiden en kilde til stor underholdning, når det oratoriske overskud meldte sig. På læserkontoen talte mest den verbale knopskydning i avisens spalter. Udmøntet i belærende afhandlinger om den græsk-romerske klassik – belærende især over for andre skribenter, der begik fodfejl i Cæsars gallerkrige eller Ciceros taler. Eller lige som i Hans Flemming Kraghs tilfælde: Når utåleligt vrøvl eller bagvendte holdninger bød ham imod – også i tv, som han jævnlig anmeldte. Spanskrøret hvinede.

Som kronikredaktør fra 1990-96 udmærkede han sig ved blandt andet at bringe Søren Krarup i ekstra svingninger. Præsten fra Seem havde skrevet i Vinduet tidligere, især i det dramatiske optaktsdage til EF-folkeafstemningen i 1972. Nu dukkede han igen op på kroniksiden i 1988 i Lars Hørbys regi – indfanget efter at Krarup og Jyllands-Posten var blevet trætte af hinanden, og Krarup søgte nye bastioner, der kunne dekoreres med dannebrog, og nye jagtmarker for tugtelse af åndshovmodige københavnere, kulturradikale ateister, mode-leflende halvkristne og lallende internationalister. Krarups indledende manøvre 21. november 1988 handlede om flygtninge i Svendborg.

Pedros debathumør satte sig spor i fægtninger mellem kronikører og opsigtsvækkende slag, af og til i underkanten af bæltestedet, mente nogle. For eksempel da han i juni 1990 lancerede en kronikserie under fælles-logoet 'Mennesker jeg hader'. Serien lagde ud med tv-journalisten Mette Fugl, som skrev "Jeg hader Bob Dylan". I sin indledning ser hun ud til at være på nippet til at fortryde: "Så er der smurt brun sæbe på skråplanet. Når man griber sig selv i at sige ja til at hade på linjebeta-

***Dette** er ikke Claus Deleurans forestilling om Lenin, men om Peder Christoffersen alias Pedro, fødselshjælper ved søsætningen af Deleurans* Illustreret Danmarkshistorie for folket *(se s. 213). Pedro (f. 1942), medarbejderformand, Vinduet-redaktør, lederskribent m. m. m. Tegningen stammer fra Pedros 50-års dag fejret i Arbejdermuseets festsal i Rømersgade.*

ling…" Men der er ingen vej tilbage for Mette. Hun havde engang i slutningen af 70erne oplevet at stå over for sin ungdoms helt Bob Dylan før en koncert i Gøteborg. Til et aftalt interview. Og fået sit livs vådeste klud i hovedet. Manden gad ikke snakke med hende. Det blev "koncerten, hvor den lille éndimensionale lort bare lod som om, der ikke var sket noget afgørende." Det afgørende var, at Mette fik smadret sine illusioner.

Der kom intet kroniksvar fra Bob Dylan om, at han også hadede Mette Fugl. Men så tog Søren Krarup fat på at hade brødrene Brandes, og det fik den forhenværende chefredaktør Victor Andreasen til at erklære Georg og Edvard Brandes sin uindskrænkede kærlighed og stemple Søren Krarup

***Det** lignede undertiden borgerkrig, når det gik løs i Vinduet. Fejder mellem det kulturradikale København og den national-konservative provins. Mellem folk som Informationredaktøren Georg Metz (på side 2 udnævnt til rokoko-skribenten) og præsten Søren Krarup (på side 2 kaldt 'den sorte præst'). Lars Hørby præsenterer de to indlæg i 1989: Metz' 'meninger udtænkt i TV-Byens kantine' og Krarups 'ukendte dimensioner af livet i Ribe og omegn'.*

vinduet

DEN MAVESURE MENINGS-MAGER METZ

vinduet

SAFTIGE SØREN I SEEM

VILLY FOR FOLKET

som forfatter til 'rent nonsens': "Vidste man ikke bedre, måtte man umiddelbart tro, at Krarup havde forgrebet sig på et par flasker altervin tilhørende den danske evangelist-lutherske statskirkes filial for besværgende spiritusudskænkning i Seem Sogn."

Per Stig Møller ofrede sit had på den franske filosof Sartre og den danske forfatter Hans-Jørgen Nielsen. Ole Hyltoft kastede sig over Ritt Bjerregaard, og fik svar på tiltale af Ebbe Kløvedal Reich. Men virkelig forgiftet krudt i kanonen kom der til sidst, da Ulla Dahlerup udspyede to fulde kroniksiders galde over socialdemokraten Karen Jespersen under overskriften "Jeg husker dig – med ubehag". De to havde været med til at starte rødstrømpebevægelsen i 1970, men nu mindedes Ulla Dahlerup "en dobbeltspiller, der trods sin middelmådige begavelse og mangel på humoristisk sans, havde et åbenlyst talent for at intrigere og manipulere… Hun var en katastrofe af dunkle følelser og impulser, som skinsyge og illoyalitet. En bagtaler, der talte om solidaritet, men såede fjendskab og uenighed. Hun pustede til følelsernes ild af nid og nag og bragte dem på kogepunktet."

Man blader frem i de gamle aviser overbevist om, at Karen Jespersen vel kun har haft støn og hovedrysten til overs og ikke en linje til svar. Men to dage efter er hun der: "Det er simpelthen for

sygt". Ordkrigen nåede forsiden. Men også læserbrevspalterne: "De hader hinanden", "Perfid og smagløs debat", "Had tur-retur", "Tak til Ulla Dahlerup", "Ulla stempler sig selv", "Vil ikke høre mere om Ulla og Karen", osv. Man skal til Weekendavisen for at se lignende personhalshugninger i 90ernes aviser. Det var både den gamle kønsrolledebat og debatten om 'nyttige idioter' på venstrefløjen over for mundlamme, forkuede højreorienterede fra 70erne, som tonede frem i spalterne. På Vinduet skildret dramatisk af folk som Søren Krarup, historikeren Bent Jensen og lebendige langtidsoprørere som Ebbe Kløvedal Reich, Bente Hansen og mange andre.

DET BLEV IKKE I FAMILIEN

Hade-debatten har vi her kun underholdt læseren med, fordi den er eksempel blandt mange på kronik- og kultursiden som livskraftig valplads for diskussion. Skud fra hoften var Ekstra Bladet i en nøddeskal. Skud, der også kunne ramme i ryggen – på kronikskribenternes eget ansvar, selvfølgelig. Med Pedro som interesseret hepper og formidler.

Kvinde var tit kvinde værst. I april 1993 kører kunsthåndværkeren Anne Abildtrup kulturminister Jytte Hilden gennem hele drejebænken under overskriften "Jyttes inkompetence er himmelråbende". Artiklens gennemgang af Jytte Hildens liv var præget af insider-viden. Anne Abildtrup var hendes søster. Kikket ind på familiefejdens slagmark blev fulgt op i dagene efter, da Jytte Hilden-døtre opløftede wagnerske valkyrieråb blandt andet med beskyldninger mod Ekstra Bladet for at ville 'slagte' deres mor. Et hidsigt angreb på chefredaktør Bent Falbert fra datteren Ulla besvarede Falbert sådan: "Som du kan se, har du faktisk en avis, som du kan svine mig til i. Du får spalteplads i dag. Fænomenet hedder ytringsfrihed… Vist er det synd for børnene, når kendte personer skældes ud offentligt. Men en minister kan nu engang ikke hæve sig over kritik ved at få børn."

I Pedros solsystem måtte had-serien naturligvis slutte masochistisk med ham selv. Han satte en kronik på af sin gamle Ekstra Blad-kollega Else Sander, der skrev om den 'kulturelle bagstopper', der mindede hende om pariser-kællingerne, som strikkede løs og hyggede sig, mens revolutionens guillotine hakkede hovederne af adel og borgere: "Den mand har altid elsket at være tilskuer til et

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

HUN VANDT 50.000 I YATZY

BYRÅD ÆDER MENS GAMLE LIDER NØD

SIDE 18

Medie-kvinder i bitter ord-krig:

DE HADER HINANDEN

Se Vinduet side 22-23

Specialt

Lang Lørdag!

BASF special video TM-pakning med videobånd 2 × E-240 og 1 × E-150 EQ

Nu kun kr. 149,-

FONA

***Pedros** redaktion af Vinduet fra 1990 skabte ikke mindre drama end Lars Hørbys. Ved tilbudet om at medvirke i serien 'Mennesker jeg hader' i sommeren 1990, hvæssede en række skribenter kuglepennen og lod den spy galde. Ulla Dahlerup og Karen Jespersen i den grad, at de kom på avisens forside 3. juli 1990.*

godt slagsmål. De bagstoppere, som Pedro er en så omfattende repræsentant for, befinder sig trygge og betydningsfulde bag målet. De er aldrig i blæsten på banen, og de bryder sig heller ikke om hørmen i omklædningsrummet."

Kronikken var illustreret med en yndig tegning af kronikredaktøren begået af Claus Deleuran, en tegner, som Pedro i øvrigt støttede i gennemførelsen af det mest omfattende tegneserieprojekt siden egypterne begyndte at ridse hieroglyffer i sten: Deleurans *Illustreret Danmarkshistorie for folket*. Et forunderligt projekt, der kunne følges hver uge i avisen, sneglende sig frem gennem den nordiske sagnverden i et tempo, som historikeren Benito Scocozza regnede ud ville gøre, at Deleuran først i år 2013 ville nærme sig nyere tid – forudsat Deleuran holdt op med sine utallige historiske sidespring. Ulykkeligvis døde Claus Deleuran, kun 49 år gammel, i februar 1996. Hans underholdende fortælling om danernes bedrifter havde da lige passeret Knud den Stores erobring af England. Serien havde kørt i over otte år.

Da Pedro forlod kronikposten i 1996, modtog han et brev fra forfatteren Henrik Stangerup, som havde bidraget flittigt gennem årene – helt tilbage fra begyndelsen af 60erne (Se side 50ff). Stangerup skrev bl.a.:

"Du har været en inspirerende redaktør. Fuld af ideer på mine vegne: Skriv om det og det, Henrik! Giv dem en på frakken! Havde jeg hver gang fulgt dit råd, var jeg i dag én stor blodtud, et Vinduets ringvrag. Du tilhører fortiden. Du er trådt lige ud af en af de store amerikanske journalistfilm. Walther Matthau ville have elsket at spille sammen med dig i den vidunderlige T*he Front Page*… Du har rigtig været i hopla, hvor du satte din lille karrusel Søren Krarup, Victor Andreasen og mig i gang. Med dig som trompeter kunne vi ride i hælene på hinanden og skændes om alt mellem himmel og jord, Europa, Danmark, Vorherre, filosofi, historie. Jeg bryder mig sandt for dyden ikke om Søren Krarups betonagtige livssyn. Det ved du. Men jeg bryder mig heller ikke om dem, der synes, at Krarup ikke skal have spalteplads. Nogle gange kunne du nu godt have sendt ham hjem igen med besked om at skrive hele baduljen om. Men aviser skal jo på gaden. Du er ikke den politisk korrekte dekan, og det har du aldrig været."

Korrekthed lå heller ikke til Stangerup selv. Da han døde to år efter, skrev Ekstra Bladets litteraturredaktør John Chr. Jørgensen i en nekrolog: "Henrik kunne være ulidelig egocentrisk. Han ringede på det tidspunkt af døgnet, som passede ham. Engang han ringede til mig ved midnatstid, tog min kone telefonen og sagde, som sandt var, at jeg lå syg med 40 i feber. Hvortil Henrik svarede: 'Det gør ikke noget.'"

FIDUSKUNSTENS BANEMAND

Tegnere var fra Ekstra Bladets start i 1904 et fundamentalt træk i avisens karakter. Tegnere, der var yderst forskellige. Anne-Marie Steen Petersen tegnede helt anderledes end Claus Deleuran. Men også rig på detaljer. En portrætkunstner, hvis uforskammethed har lige så høj underholdningsværdi som pigens egen latter, der er smittende som jungletrommer. Idérige ætsninger af især politikere er et af hendes specialer.

I 1991 døde hendes langt ældre kollega Eiler Krag. Bladets kunstanmelder Alex Steen skrev, at 6-7 dage før Eiler Krag døde, ringede Krag og sagde: "Skal vi så se at få lavet den nekrolog! Jeg

vil sgu læse, hvad I skriver om mig, inden jeg lukker øjnene!" Det gjorde Steen så og skrev om den skarpeste satiriker og den mest erotiske kvindeskildrer af Ekstra Bladets tegnere. Vi har mødt Eiler Krag tidligere i forbindelse med Inge og Sten Hegelers sex-brevkasse, som han tegnede regelmæssigt til allerede i 60erne (se s. 104 ff). Og han blev bare ved og ved. Utrættelig kommentator til tåbelighederne omkring ham. Især på Side 2. 'Danmarks bedste bladtegner' kalder Alex Steen ham. I et felt med hård konkurrence. Hans afleveringer af det christiansborgske galleri af politikere er nok noget af det morsomste og ondeste, der er leveret i genren.

Kunstkritiker Alex Steen kunne selv nagle folk til væggen. Den flittige anmelder, der var begyndt som redaktionssekretær, kastede sig i 70erne ud i et rasende korstog mod fiduskunstnere. Hans opmærksomhed på det tvivlsomme marked for malerisvindel blev vakt, da et par skolelærere engang i 60erne havde fundet på at lave en udstilling af de billeder, elevernes forældre havde hængende på deres vægge. Steen hørte om, hvilke strålende investeringer forældrene var blevet bildt ind de gjorde i køer og kronhjorte, tårevædede børn og dårende sigøjnerpiger, yndige bondehuse og Nyhavns-billeder. Han gav sig til at grave i sagerne. Folk måtte have hvad som helst hængende på deres vægge, mente han, bare de kunne lide det. Men de skulle ikke snydes. Gennem 70erne afslørede han den ene efter den anden af ekspresmalere, der kopierede, producerede ens malerier på samlebånd, satte forskellige navne på, udgav sig for professorer i fremmede lande, eller smykkede sig med fornemme, men falske hæderspriser fra nær og navnlig fjern. For ikke at tale om, at de forlangte oppumpede salgspriser for værdiløse billeder.

Flere malere og kunsthandlere gik rettens vej for at få Steens afsløringer stemplet som forfølgelse og skadelige for deres forretning. Et par gange oplevede hans kone hjemme i Birkerød at blive truet af stærke mænd med store schæferhunde. Hendes mand ville få bank, hvis ikke han standsede angrebene. Særlig hidsig blev sagen om maleren Søren Edsberg, der brillerede med nonfigurative billeder med titler som 'Livets vej' og forsøgte at jobbe sine egne billeder kunstigt op på auktioner hos Bruun Rasmussen. Edsberg forlangte 1 million kr. i erstatning af Ekstra Bladet for at være kaldt fiduskunstner, men trak sagen tilbage i 1982. Samme år kulminerede fidus-kampagnen med udstillingen 'Fidus eller kunst', der blev vist på Aalborg Kunstmuseum og Sophienholm, hvor man havde fået en af de raske penselsvingere, Carl Alring, til at demonstrere sine færdigheder. Folk stod i kø for at se Alring male 76 billeder på ti timer. Han kom i Guinness for præstationen.

Det var ikke, fordi Steen solidariserede sig med landets avancerede kunstelite. Tværtimod. I 1990 gik han for eksempel i flæsket på kunstakademiets rektor, Else Marie Bukdahl, og beskyldte hende for magtbegær og ensretning på Akademiet – en institution, som "synes selvsupplerende i en grad, så det er lige ved at ligne en kunstnerisk form for incest." Bukdahl optræder "i bengnavernes første division," skriver han. "Akademiets 'kogekone' sidder i så mange positioner og har så mange sleve og skeer at røre med, at det må gøre det svært at holde gryderetterne ude fra hinanden."

Yndefulde *og lattermilde Anne-Marie Steen Petersen (f. 1950) smækkede med sine tegninger politikere og andre op ad muren på det gru- og morsomste. Og skånede som det ses heller ikke sig selv. Hun begyndte på Ekstra Bladet 1982.*

Ekstra Bladet begyndte i januar 1999 en stort anlagt kampagne mod en magtfuld klike i den officielle danske kunstverden. Kampagnen blev modtaget med væmmelse af de ramte, bl.a. de to professorer Peter Bonde og Claus Carstensen, der figurerer på denne forside. Artiklerne blev senere på året samlet i et tillæg.

Ekstra Bladet
tør - hvor andre tier
JUBEL OVER 1-1 MOD COLOMBIA
SPORTEN
ELVIS LEVER
De slikker, taler og brækker sig til succes
GYLDNE TUNGER
Danske museer har fyldt kældrene op med 458 værker af professor Bonde og professor Carstensen
LÆS SIDE 10-19 OG LEDEREN SIDE 2
Fuck You

STATENS KLIKE FOR KUNST

Steens kanonade blev fulgt op nogle år efter, da et kobbel af bladets bedste reportere af chefredaktør Claes Kastholm blev sat på at blotlægge den lille kerne af udflippede outsiderkunstnere og administratorer, der havde indtaget magtpositioner på blandt andet Kunstakademiet. Det skete i begyndelsen af 1999. Alex Steen var gået på pension, men hans arvtager i jobbet som kunstanmelder, Tom Jørgensen, lagde sammen med Anders-Peter Mathiasen, Michael Holbek Jensen, Kim Kastrup og Jeppe Facius flere måneders arbejde i at skære igennem en kompakt grød af selvtilfreds bedreviden og misbrug af offentlige midler i den danske kunstverdens centrale organer. Udgangspunktet var, at de offentlige museer gennem få år havde indkøbt ikke færre end 500 værker af ganske få kunstnere, især professorerne Peter Bonde og Claus Carstensen. Begge kraftigt protegeret af, hvad kampagnen kaldte 'Statens klike for kunst'. Nemlig en kerne koncentreret omkring nogle få professorer ved Kunstakademiet, akademiets rektor Else Marie Bukdahl (Alex Steens 'kogekone'), chefen for Statens Museum for Kunst, Alice Helleland, og lederen af museet Arken i Køge Bugt, Christian Gether.

Kampagnens fornøjeligste skydeskive var et feriefoto, Claus Carstensen havde begået under en rejse i USA. Billedet forestillede Claus Carstensen, der står i et ørkenlandskab og pisser. Det var indkøbt til Arken for 80.000 kr. af Christian Gether i en flot forstørret udgave. Billedets kunstneriske værdi forklarer Gether som "en kolossalt kompleks tolkning af eksistensen på kanten af det 21. århundrede". Nøjere uddybning af meningen med indkøbet lod Gether sig ikke aftvinge af Ekstra Bladets medarbejdere. Så lidt som andre angrebne hovedpersoner vovede at forsvare eller forklare sig i bladets spalter. Trods talrige opfordringer, også fra 'Frontalt'-redaktør Lars Hørby, som tilbød kronikplads. I en konkluderende artikel konstaterede Claes Kastholm, at professorholdet reagerede "som firben, der taber halen. Vips er de forsvundet under den nærmeste sten". Han skriver videre: "I er en samling ynkelige eksistenser, der ikke tør gå ud i offentligheden og forsvare jeres kunstopfattelse og dispositioner… en lille klike af mennesker, der taler samme sprog, rejser sammen, mødes i hinandens hjem, kysser hinanden på kinden ved receptioner, skriver om hinanden, støtter hinanden, hvisker og tisker sammen… En sammenkittet

flok, der har erobret magten over den danske kunstverden – og hensynsløst udøver den til egen fordel og til ubodelig skade for en fri, alsidig kunst... Hvis I har en god sag at forsvare, så stå frem og forsvar den. Hvis I har en kulturkamp at kæmpe, så kæmp den," skrev Kastholm.

Den udbredte folkelige fidus-kunst og svindelen med den, som Alex Steen havde angrebet i 70erne, har således sin parallel i en ufolkelig, elitær fidus-kunst i 90erne. Lige så gennemsyret af humbug. Kastholm kalder den snobbistisk og borgerlig: "Hvis man vil møde borgerskabet i vore dage, så skal man finde det i de snævre kunstcirkler. Det er dem, der er kunstens publikum, købere og administratorer, og det er dem, der gisper, jubler og føler, de har del i noget modigt og nyt, når professor Claus Carstensen trækker sin pik frem og tisser på lærredet."

Kampagnen 'Statens klike for kunst' var en magtfuld kraftanstrengelse for at markere avisen som aktiv kulturdebattør på et område, der var tradition for at dyrke på Ekstra Bladet. Tilbage i historien havde Ekstra Bladet med skribenter som Pola Gauguin, H.P. Rohde, Jens Jørgen Thorsen og senest Poul Borum og Alex Steen ført en dynamisk kunstkritisk kurs. Kampagnen blev den foreløbig sidste udfoldelse på feltet. Holdet bag blev belønnet med den såkaldt 'Lille Cavling-pris', Kristian Dahls Mindelegat, opkaldt efter Københavns Journalistforbunds første formand. De seks medarbejdere blev i samme åndedræt forsøgsvis latterliggjort af vennerne på Politiken, hvor man i en leder konstaterede, at sagen for så vidt var god nok, den var "blot ikke egnet til behandling i Ekstra Bladet." Det fik Claes Kastholm til i sin tale ved prisoverrækkelsen til at sige: "De, der har angrebet jer, er alle de håndsky på andre avisers kulturredaktioner, og efter deres reaktioner at dømme har I begået en alvorlig forbrydelse. Det takker jeg jer for." Det lignede familieslagsmål i en soap opera. Den eneste på Politiken, der holdt sig udenfor var Politikens kunstkritiker Peter M. Hornung. Han nøjedes med at skrive en stor artikel, der analyserede de angrebne kunstneres præstationer. Den sluttede sådan:" Måske bliver det enden på kunstens egen historie."

Et par år efter ramte bladkrisen kunst- og arkitekturstoffet. Kampagnens egentlige fagmedarbejder, Tom Jørgensen, blev offer for nedskæringerne og forlod bladet for helt at hellige sig redaktionen af Kunstavisen, som også Alex Steen havde redigeret. Andre medarbejdere har en tid dyrket stoffet sporadisk, Rud Kofoed og Tonny Klysner for eksempel. På en fast søndagsside har antikvitetseksperten Dorthe Taarup givet læserne gode råd om værdien af deres private herligheder på vægge og hylder. Men som egentligt stof i avisen er både udstillings- og museumslivet og arkitekturens udfoldelser på denne side af årtusindskiftet kun anset for værd at ulejlige læserne med, hvis malerier bliver hugget eller bygninger styrter sammen.

DEN RASENDE ANMELDER

At køre hjem med Ekstra Bladets teateranmelder Knud Schønberg efter en forestilling var en sjov og lettere bedøvende oplevelse. Manden snakkede i ét væk. I lyntempo, ivrig, vildt optage af, hvad han havde set. Havde man ikke været med, ville han også have snakket løs. Det var et led i hans professionelle proces. Han havde båndoptager i bilen og

***Knud** Schønberg (f. 1924), Ekstra Bladets rastløst talende og engagerede teaterkritiker gennem 33 år. Han kom til bladet i 1959 fra Politiken, hvor han brugte signaturen 'Øjet'. Skarpt blik og kort proces prægede hans anmeldelser frem til pensioneringen i 1992.*

65 km. hjem til strandvejsvillaen i Hornbæk. Ikke fordi han brugte optagelsen særlig flittigt, når han så sad ved tasterne derhjemme omkring midnat. Men så havde han snakket det hele igennem, og så gik det lige så lynende ved skrivemaskinen. Computeren nåede han vist netop ikke at få med.

Den belæste og manisk teaterbesatte Knud Schønberg, som tilbage i 1959 havde foretrukket Ekstra Bladet for Politiken og aldrig fortrød, begyndte at trappe ned hen mod de sene 80'ere. Med flere tusinde teateranmeldelser bag sig. Og en kort periode i 70erne, hvor han blev beordret tavs af chefredaktør Flemming Hasager, fordi han havde tilladt sig den frihed at skrive artikler til Gladsaxe Teaters teaterprogrammer i Bent Mejdings direktørtid. Et *cross over* med anmelder-funktionen, som i hvert fald ikke siden er blevet anfægtet af nogen redaktion.

Omkring 1990 dukker Jonna Gade op i Vinduets anmelder-arena. I første omgang for at supplere Knud Schønberg. Efter hans afgang i 1992 for at overtage teaterstoffet helt, inklusive filmanmeldelserne, i lang tid sammen med all round kulturmedarbejderen Paul-Jørgen Budtz, en journalist, som gennem tredive år på bladet har været sit eget omvandrende teatershow, fanden-i-voldsk talende, hurtigt reagerende på hvad som helst og med en kreativ spændvidde, der har rakt til at skrive bøger ved siden af det daglige: En bog om 'Gasolin' og en om 'Olsen-Banden' (sammen med Poul-Ove Kühnel).

Det mest bemærkelsesværdige i første omgang ved Jonna Gades indtog i teaterkritikken er den nysgerrige og engagerede dækning, som pludselig bliver børneteatret og det alternative teater på de mindre scener til del. Jonna Gade stillede med hele sin baggrund i mange års beskæftigelse med socialt- og samfundsengageret journalistik og et skarpt blik for, hvad der sendte ægte eller uægte vibrationer fra scenen. Hendes fokusering er ikke blevet ændret gennem 90erne. Heller ikke øjet for den sociale situation, der er teatrets, det vil sige det store spænd mellem forskellige generationers og forskellige samfundslags indgangsvinkel til teatret. Snobberi og fisefornemhed har altid bragt raseriets hvidhed frem i hendes kinder og temperamentet til vulkanens rand, når hun følte sig selv eller andre forulempet af bedreviden eller standshovmod. Vagtsomheden var konstant tændt. Da hun i oktober 1998 anmeldte Lars Noréns *Personkreds 3* på Betty Nansen Teatrets Edison scene øjnede hun et sideløbende drama på tilskuerpladserne. Det måtte beskrives: "Dér på første række sidder Det berlingske Hus' gamle kritikerkonge Jens Kistrup og lider, bred og stor, men i stilhed på sin stive stol – klos op ad en lille, livlig narkoluder, som var skuespillernes konsulent under prøverne… Pigen er selvfølgelig optaget af realismen i stykket og næppe teatervant. Hun sidder uroligt og kommenterer sine indtryk til veninden på den anden side. I første pause ser jeg hende mellem spisende, drikkende og konverserende kulturpinger, skuespillere og anmeldere, lørdagens premierepublikum. Som en hektisk solsort med

knækket vinge flagrer hun på spidse, høje hæle. Næppe helt clean. For er det ikke hende, som er stykkets hovedperson?… Efter pausen fik Jens Kistrup en ny stol i et langt mere civiliseret selskab, som så ud til at sætte pris på hans sarkastiske talenter…"

Kommentaren er en nøgle til en væsentlig side af Ekstra Bladet. Den rummer både den sociale indignation, outsiderpositionen i forhold til den etablerede omverden og evnen, lysten og modet til at markere den.

Jonna Gades anmeldelse af *Personkreds 3*, der stod på samme kulturside, var markeret med seks stjerner og fyldte fem fulde spalter. Den fik, om man så må sige, ikke for lidt. Den velskrevne, væsentlige anmeldelse og den dramatiske kommentar var på en måde den lysende forside til noget, der internt på bladet samtidig var et problem: Jonna Gade brugte enorm tid på sine anmeldelser, skrev dem face to face med – og undertiden hinsides deadline. Men de var umagen og besværet værd.

JØRGENSEN: ET KUP

Kultursiderne – som på det tidspunkt havde ændret navn til 'Frejlif', opkaldt efter bladets mytiske chef fra århundredets første tredjedel Frejlif Olsen – havde gennem 90erne en eksplosiv dynamik og en konsekvens, der gjorde dem til nogle af de mest læste og respekterede kultursider i dagspressen. Kulturstoffet fik albuerum, dækningen af kunst, film, teater og litteratur var gennemtænkt og målrettet, staben af medarbejdere stor i forhold til i dag. Det var Sven Ove Gades fortjeneste. Han anså stoffet for vigtigt. Ikke mindst behandlingen af litteratur, som efter Poul Borums død i maj 1996 blev lagt i hænderne på John Chr. Jørgensen, som indtil da havde været Politikens førende litteraturanmelder. Erhvervelsen fulgte i kølvandet på ansættelsen af Claes Kastholm, som også kom fra Politiken og fik redaktør-, senere chefredaktørstatus.

Jørgensen var et kup for bladet. Den københavnske arbejdersøn var lektor på Københavns Universitet, netop blevet dr.phil. på en afhandling om 'Det danske anmelderis historie'. I det hele taget med en omfangsrig produktion af bøger, der kredsede omkring dansk presses behandling af litteratur og kultur i det 20. århundrede. Plus en fremragende Leif Panduro-biografi. Hans overtagelse af boganmeldelserne sikrede den direkte, slagfærdige linje, som Borum havde repræsenteret, og man erfarede endnu engang: Jo større baggrund og viden om et emne, jo færre ord. Tabloid-pressens vilkår er koncentration og ligetil-sagen. Det har været John Chr. Jørgensens fortjeneste dels at indføre den nyskabelse at 'skrælle' en særlig interessant bog inden udgivelsen, det vil sige foregribe anmeldelsen med en markering af indholdet ud fra en bogs journalistiske nyhedsværdi. Dels at etablere de faste litteratursider i Ekstra Bladet Søndag. Da de begyndte i 1997, var det to

***Tre** af kulturredaktionens mangeårige nøglepersoner fejrede deres 60 års dage som optakt til avisens 100 års jubilæum 12. februar 2004. De så fortsat med barnets friske øjne på kulturens manifestationer – film- og teateranmelderen Jonna Gade, litteraturredaktøren John Chr. Jørgensen og administrator og bogfører af deres og andres virke Jette Ramsing.*

***Tre** mand og en fotograf var mobiliseret til Michael Jackson-koncerten på Gentofte Stadion 20. juli 1992. Fotografen Jan Grarup, reporterne Michael Frank Møller og Morten V. Poulsen og anmelderen Peter Nørgaard. 35.000 fyldte stadion. Nørgaard gav koncerten 2 stjerner og kaldte den 'musikalsk narrefisse'.*

fulde sider, siden i bladkrisens stormvejr reduceret til en side, men med tonen, alsidigheden, frækheden og seriøsiteten intakt. Savnet i de senere år gælder mest den manglende kronikside. Vinduet, som var blevet til Frontalt i 1998, og som stadig bærer det navn, men er blevet indskrænket til et par korte spalter, der ikke har fast, daglig plads i avisen. For John Chr. Jørgensen – som for andre, inklusive mange af bladets medarbejdere – var Vinduet og Frontalt tidligere en oplagt plads til uddybende, farverige kommentarer og den slags frontale afleveringer, som kunne sætte debathumøret i svingninger. Jævnfør de tidligere anførte eksempler fra Lars Hørbys og Pedros redaktionstid.

Årtusindskiftet tegnede flere ændringer i bladets indgang til livet.

Nye chefredaktører, nye forsøg på at finde nøglerne til læserne, udskiftninger på holdet, kursskift, som også kom til at berøre kultursiderne – der endnu engang skiftede navn. 'Puls' blev det til. Navnet fortalte om blodtryk. Hurtigt slog den, pulsen. I lang tid uregelmæssigt. Hvilket afspejlede sig i hastigt skiftende redaktører med kun ét urokkeligt anker, en sekretær af den klassiske skole, alvidende og uudgrundelig loyal: Jette Ramsing. Som redaktører siden Pedro: George Hilton, Jonna Gade, Jacob Bjerg Møller, Michael Holbek Jensen, Jacob Lundsteen, Kenan Seeberg, Lisbeth Hvidt, Henrik Queitsch. Et zig-zag af folk med vidt forskellige opfattelser af jobbets indhold. Men mere og mere målrettet det publikum, som specielt interesserede sig for nyheder og underholdende læsestof på områder som rock, pop, tv og film. Det vil sige en delvis afgrænsning af kulturstoffet til de områder, man i chefredaktionen troede gav størst muligheder for at opnå succes hos bladets yngste læsere. Det gav slinger i valsen. Det ene øjeblik konsekvent satsning på nyheder om det i forvejen kendte på bekostning af en tradition for at være banebrydere og foran med det ukendte. Det andet øjeblik lige modsat: Skarpt fokus på nyt talent, nye trends, det usædvanlige og fremadrettede. Hvor Ekstra Bladet kunne være først.

Den nemme indgang – i hælene på de kendte og det i forvejen accepterede – var på mange måder den samme politik, som chefredaktør Harald Mogensen prøvede at give bladet nyt fodfæste med i slutningen af 1950erne, da oplagskrisen havde presset Ekstra Bladet ned i et kritisk niveau. Velmotiveret. Men resultatløst. Som det viste sig dengang. Det var andre indgange til læserne, der talte. I 60erne

den aggressive, kritiske journalistik. På samfundsområderne. Men også i kulturstoffet. En vinkel, som da heller ikke i de seneste af Ekstra Bladets hundredårige liv er helt forladt på hævdvundne områder som litteratur og teater. Og heller ikke på de nye kulturelle fagområder, der satses stort på. Rockstoffet for eksempel. Hvor nye medarbejdere som Thomas Treo og Henrik Queitsch fra slutningen af 90erne har haft rig udfoldelsesmulighed for at anmelde de seneste skud fra affyringsramperne ved koncerter og cd-udgivelser. De brede, der samler titusinder i Parken. Og de smalle, der slår nyskabende akustiske krumspring i rillerne. Her er sjældent blevet givet ved dørene. Og undertiden skabt læserstorme. Som når Thomas Treo den sidste aften i januar 1997 havde døjet nogle timer i Portalen i Greve med en hel generations prægtige rockmama, Sanne Salomonsen: "En kvinde på vej til pensionsalderen teede sig som en pubertetsunge… madammens afdansningsbal er et årti eller to for sent."

Ingen pardon. I redaktionssekretariatet sukkede mangeårige fans af det rødhårede rockidol. Pigen, der var begyndt karrieren som musikalsk flammekaster på Christiania: Hvad var det dog for en uforskammet galning, man havde lukket ind i anmelderfolden, denne Treo?

Svaret kunne man læse sig til på de fredags-'PULS'-sider, hvor rockmekanikerne Treo og Queitsch bevægede sig ud i alle hjørner af det hidsige, farvestrålende, mystiske, nervøse og indimellem poetiske vildnis af obskure klubber, spillesteder og rocktempler. Alt sammen afspejlet og registreret i sære cd- og dvd-udgivelser, som de behandlede med en omsorg, som var det nyfødte. Nørder, lød det. Nørder i den kategori og målestok, som lykkeligvis stadig kan levnes plads i dagens aviser, der ellers er så gribende nervøse for ikke at være mainstream.

***Fra** Anne-Marie Steen Petersens redaktionelle familiealbum 1998: Nederste geled: Side 9-pigen, Anders-Peter Mathiasen, Gregers Dirckinck-Holmfeld, Sonia Dahlgaard, Suzanne Bjerrehuus, Pedro, Povl Høst-Madsen, Anders Lund Madsen, Jakob Andersen og Sven Ove Gade. Mellemste geled: Hans Flemming Kragh, Ingeborg Brügger, John Chr. Jørgensen, F.P. Jac og Jan Jensen. De tre på toppen: Bent Falbert, Claes Kastholm og Hans Larsen. Flokke af indianere kikker frem mellem benene.*

*'**Husk** denne dag' står der ved datoen 27. juni 1992 øverst på siden. Dét gør vi så. Fodbold-EM i Gøteborg med den overraskende sejr over Tyskland i finalen oven på et EM, som det danske hold slet ikke skulle have været med til. Det kom til fadet på afbud fra et jugoslavisk hold, der på grund af krigen på Balkan måtte blive hjemme. Sejren havde store konsekvenser. Spillernes kurs på fodboldbørsen steg samlet næsten 100 mio. kr. Brian Laudrup f.eks. i ét spark fra 24 til 40 mio. MD Food meldte om 'fantastisk, positiv stemning på de europæiske eksportmarkeder'. Danske Slagterier forberedte øget eksport til England. På Dyrehavsbakken ville man forstærke pr-indsatsen over for svenskerne. Jo. Vi husker den dag.*

HUSK DENNE DAG! · LØRDAG 27. JUNI 1992 · NR. 132 · UGE 26 · 89. ÅRG. · 7,00 KR.

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

EM-helte skriver historie

TILLYKKE DANMARK

CENTURION 92
BASIC
100% KØREKLAR
SPAR 700,-
DameMixte eller herre, uden gear
NU KUN 2.795,-
WEBER
Sørens Cykler

1992-2004

SPORTEN PÅ BANEN

OG DET VAR DANMARK

”Mens jeg skriver disse linjer, lyder ’Der er et yndigt land’ ind til mig.

På Rådhuspladsen står dansker ved dansker og synger nationalsangen.

Glæden svæver ind til mig, og begejstringen fylder mig.”

Sven Ove Gades kontor vender ud til Rådhuspladsen. Det er timerne før midnat 26. juni 1992. Lederen til lørdagsavisen bliver til som en euforisk dans over tasterne. Chefredaktøren er i ekstase og giver los.

Ekstra Bladet befinder sig i hjertekulen af det store jublende, nationale delirium. Rådhuspladsen ligner befrielsesaftenen 4. maj 1945, bortset fra storskærmen, der står som en vældig altertavle foran Rådhuset. Transmission fra Ullevi Stadion i Gøteborg. Elleve danske fodboldspillere har banket, driblet og scoret sig til en 2-0 finalesejr over elleve tyske spillere. ‘Lammetæsket’ dem, som det hed i en reportage. Men det er ikke så slemt som det lyder. I hvert fald kan man i søndagsavisen forstå på sportsredaktionens Vagn Nielsen, at det nærmest har været en venskabskamp. I hvert fald er en af de danske helte bedste ven med en af de ‘lammetæskede’ tyskere. Og tyskeren har førligheden i behold. Trods kløene. Han hedder Stefan Effenberg, og situationen er nu – to dage efter slaget – at han og hans bedste ven Brian Laudrup er blevet handlet, købt og solgt på den internationale fodboldbørs: Sammen forlader de Bayern München, og sammen skal de spille for den italienske klub Fiorentina. Sammen kan de fejre, at den ene bankede den anden i EM-finalen. Deres koner har lige spist middag med hinanden, og der har været god grund til at feste: Hvad Effenberg har scoret på handelen, fremgår ikke. Men Brian Laudrup kan se frem til en femårig kontrakt, 5 mio. kr. om året, og skatten betalt af klubben. Knægten er 23, men allerede veteran. Han debuterede på landsholdet som 18-årig.

Den nationale jubel over EM-sejren i Gøteborg rakte den aften fra forsiden med det rød-hvide flimmerbillede af heltene på banen, over Sven Ove Gades leder på side 2, og videre gennem alle tænkelige sider af avisen, hvor sporten fortrængte næsten hvad som helst, bortset fra massageannoncerne.

Vi var med. Det var kulminationen på en måned, hvor avisen havde følt det jublende vingesus af et dansk nej til Maastricht-traktaten 2. juni – med et forsidebillede af et alvorstynget par, Poul

I skæringsdagene til den nye redaktion tilbage i december 1958 var der seksdagesløb i Forum. Sportsredaktionen præsenterede sig i en annonce i Politiken 6. december. De seks medarbejdere var på banen: Sportsredaktøren Julius Larsen ('Julle'), hans højre hånd og senere efterfølger Aksel Alstrup, Sven Sabroe ('Bro Brille'), tegneren Erik Stender og fotograferne Busser Wilmann og Mogens Berger.

Schlüter og Uffe Ellemann. En overskrift, der hed "De fik fingeren". Og samme langefinger plantet for næsen af dem. Ekstra Bladet havde anbefalet nej. For fuld power. Og så mere jubel 10. juni: Flagene hejst og det nuttede morgen-skud af dronningen med udslået hår i sovekammervinduet på Fredensborg Slot på sølvbryllupsdagen. Og nu 26. juni, hvor bladet kunne vise en stats- og udenrigsminister på ret køl igen, da de ved det ellers så forknytte EU-topmøde i Lissabon kikkede på Gøteborg- og Rådhusplads-festen i Uffes medbragte, transportable mini-tv.

En måned, hvor dansker stod ved dansker, som Gade skriver. Hvor nogle måtte bide i græsset og affinde sig med, at fodbold lå frygtindgydende højt på den nationale hitliste – Skagens Visefestival bukkede den weekend under publikumsmæssigt. Folk blev hængende ved tv-skærmene for at høre Schmeichel & Co. synge 'Sejle op ad åen' fra Rådhusets balkon. I stedet for at gå til folkemusik fra Kina, Afrika og Bulgarien.

På Ekstra Bladet var det dage, hvor man kunne notere sig, at sport og nationalfølelse hang sammen for livet.

SOFUS KRØLBEN OG ANDRE HELTE

Bladets sportsjournalister bragte os i juni 1992 tæt på heltene. Det var ikke noget nyt. Den fik heller ikke for lidt i bladets tidligste år, når f.eks. en 'Sofus Krølben' blev hyldet for sine ti mål i kampen mod Frankrig ved de olympiske lege i 1908, som i øvrigt endte 17-1 til Danmark. Sportsjournalistik er af gode grunde personfikseret. Det handler om vindere og tabere. Selvfølgelig også om alt det imellem, vilkår, baggrund, teknik, penge. Men som Hans Engell skriver på dagen, hvor disse linjer nedfældes, i sin dagsrapport til medarbejderne: "Sporten har gode reportager – men meget handler om det indre organisatoriske liv i dansk sportsverden, som er knap så spændende som rigtige, levende helte og heltinder."

Fokus er på enerne. De, som præsterer det ubegribelige. Deres kampe, sejre og nederlag. Den juni aften noterede vi – med Hans Chr. Blems ord: Peter Schmeichel, der spillede sit livs kamp, John 'Faxe' Jensen, som ramte bolden "lige i røven" og Flemming Povlsen, der "løb og løb og formentlig gør det endnu". Det sidste et fortryllende billede af en utrættelig spiller, som måske løb forgæves, men aldrig gav op.

I 1992 var der journalister på sportsredaktionen, som havde været med siden 1961. Folk, der havde oplevet Ekstra Bladets overlevelseskamp i begyndelsen af 60erne, ikke mindst i konkurrencen med B.T., der i høj grad baserede sin daværende succes på sportsstoffet. En af de nye unge var Vagn Nielsen, som stadig i jubilæumsåret passerer mit kontor med den karakteristiske gangart for fodboldspillere med livslang karriere. På vej mod nye opgaver. Målbevidst – hvis man kan bruge det ord om en mand med prædikatet 'verdens største højre back' fra sin tid i AB. Han og hans nu afdøde kollega Svend Nielsen begyndte næsten samtidig på Ekstra Bladet i 1961. Den ene knokkel-rolig, den anden en vims lille kugle, som skåret ud af det urolige troldehold i Dovregubbens hal. Begge omgærdet af myter og vandrehistorier om, hvordan de gennem tiderne har tacklet journalistiske opgaver. Altid med det ene for øje at skaffe historier hjem til bladet, som ingen andre havde. Folk, der ikke tager et nej for et nej. Sportens mangeårige chef indtil 1988, Aksel Alstrup, har berettet om, hvordan han under åbnings-seancen ved OL i Mexico i 1968 vendte sig fra presselogen og kikkede op over rækkerne for at få et glimt af Mexicos præsident. Lidt bag præsidenten stod Vagn Nielsen. I præsident-logen. Vagn Nielsen havde ikke kunnet få adgangskort til åbningen. Så var han gået rundt for at finde et smuthul. Ved en port stod en åben ambulance. I ambulancen stod en tom båre. På væggen hang en hvid kittel. Vagn iførte sig kittel og båre, gik ind, op ad nogle trapper og havnede uantastet i præsidentlogen.

Det gennemgående træk i de historier handler om at komme ind, hvor ingen andre kommer ind.

Ekstra Bladet

BARE OP MED HUMØRET PREBEN

FARVELKJÆR

LÆS SIDE 2,4,5,6,7,8,9, BAGSIDEN OG DET STORE EM-TILLÆG

DanaLens
Kontaktlinser som bæres døgnet rundt og udskiftes hver 14. dag. De nye kommer med posten!
synoptik

Nyere dansk fodbolds flotteste kiks. Preben Elkjærs straffespark. For øjnene af en halv milliard seere i 38 lande skød Elkjær 24. juni 1984 Danmark ud af EM. Det skete i Lyon. En semifinale mod Spanien var endt 1-1 efter to gange forlænget spilletid. Elkjær brændte efter 5-5 i straffespark-konkurrencen. Billedet af den nedbøjede angriber med hul i røven gik verden rundt.

På side 37 er fortalt om, hvordan fotografen Mogens Berger var ene mand med kamera på banen, da Danmark spillede mod Ungarn under de olympiske lege i Rom 1960. 24 år senere sidder Svend Nielsen – kaldet 'Svend Spejlæg' på grund af sin isse – på Parc de Prince i Paris, hvor Danmark spiller åbningskampen mod Frankrig. Allan Simonsen er med. I en tackling, der kom til at skrive hæslig fodboldhistorie, brækkede Simonsen skinnebenet med et knæk, som ifølge reportagen lød som "en tør gren, der knækker". Allan Simonsen fortæller i bogen om Svend Nielsen, *En farende Svend*, at Svend Nielsen allerede sad i omklædningsrummet, da han blev

***Der** er ingen brugbar forklaring på, hvorfor sportsreporter Vagn Nielsen kravler ud af en bils bagagerum sommeren 1968 i Mexico City hjulpet af kollegaen Svend Nielsen (tv) og redaktøren Aksel Alstrup. Sære gemmesteder kan være en mani. Det var også i Mexico, Vagn Nielsen smuglede sig ind på stadion i ly af en lægeambulance.*

bragt ind på båren. Kontrollører og sikkerhedsfolk troede, det var en mand fra den danske delegation. Efter at Allan Simonsen var blevet kørt på hospitalet flokkedes de øvrige danske journalister om spillere og ledere for at høre nyt om Simonsen og hans ben. Én manglede: Svend Nielsen. Han var smuttet med i ambulancen og videre med ind på hospitalet. Da andre journalister satte sig til tasterne, havde han allerede sendt sin reportage.

Allan Simonsens version i bogen lyder: ”Hvordan han var kommet gennem sikkerhedsvagterne står som den store gåde, men typisk for Svend, var han der for at trøste.” Men som han tilføjer: Det viser, ”at Svend ikke kun er et stort menneske, men også journalist helt ud i fingerspidserne.”

Det er bemærkninger, som også fortæller om, hvordan det handler om ‘noget for noget’. Professionelle sportsfolk og professionelle sportsjournalister har brug for hinanden. Kommer i nærkontakt i en slags gensidigt tillidsforhold. Og finder sig i meget fra hinanden. ‘Min ven, nyhedsjægeren…’ hedder et kapitel i bogen om Svend Nielsen. Skrevet af Harald Nielsen, der spillede professionelt for Bologna i begyndelsen af 1960erne. Svend Nielsen havde løbende kontakt med Harald Nielsen, ringede til ham eller besøgte ham og boede hos ham i Bologna.

”Svend kunne stramme historier, så jeg havde svært ved at genkende, hvad jeg havde sagt,” fortæller Harald Nielsen. ”Helt galt var det omkring påskeaviserne. Her var det i 60erne vigtigere at have en ’kioskbasker’, som Svend udtrykte det. Jeg gjorde, hvad jeg kunne for at hjælpe Svend til påske efter påske at have noget til forsiden. Men et år var jeg gået død. Der var intet, jeg kunne bidrage med. Ganske vist var der rygter om, at jeg stod over for et klubskifte, men det åbne spørgsmål var: Skulle jeg i den kommende sæson spille for Bologna, Inter, Napoli eller Torino? Mulighederne var mange og rygterne løb stærkt… Svend fik ikke sin historie. Men hvad gør man, når man hedder Svend Nielsen? Laver den selv. Ifølge Ekstra Bladets påskeavis skulle jeg i den kommende sæson spille for Real Madrid i Spanien. Det skabte så meget røre, at jeg blev kaldt op på Bolognas kontor, hvor jeg måtte stå skoleret og forklare, hvordan en dansk avis kunne skrive, at jeg skulle til Real Madrid. Jeg forklarede, at der måtte foreligge en misforståelse og lovede, at jeg ville få den pågældende journalist til at dementere. Svend accepterede, men på en så dygtig måde, at han ikke tabte ansigt…”

Hvad som helst for en historie. ”Har du ikke

en solo?" spurgte Svend Nielsen, når han var i telefonen. Sportens stjerner kendte hans facon. Preben Elkjær havde oplevet, at Svend Nielsen under en dopingtest ved EM i 1984 sneg sig ad en bagdør til testrummet og fik en solohistorie. Hvad der fik Elkjær til senere – på en træningslejr for landsholdet, hvor Sepp Piontek havde samlet tropperne til taktikmøde - at rejse sig og råbe: "Se lige under bordene om Svend Nielsen ligger og lytter!"

SEJLIVET SUCCES: SKOLEFODBOLD

De to Nielsen-veteraner var grønne på sportsredaktionen, da den største og mest sejlivede succes blev født: Skolefodbold-turneringen. Året var 1961, foråret. Bladet gispede efter at få fat i et yngre publikum.

Ideen var hentet fra to steder. Man havde skolefodbold-turneringer i England. Og så havde dagbladet Aktuelt en årlig ungdomslandskamp mellem Sverige og Danmark. Den samlede hver gang ca. 5.000 tilskuere i Idrætsparken. Sportsredaktør 'Julle' fangede ideen.

Julius Larsen hed han. En mand, som for længst var etableret som en af tidens store i sportsredaktør-faget. Han var 60 år, stærk som en bjørn, men ikke uden spor af et langt liv i sportens vold. DR's sportskommentator John Idorn, der kendte ham godt, har sagt, at det karakteristiske ved Julle var, at han havde 'personligt varekundskab'. Hans næse bar spor af medlemskabet af bokseklubben Sparta. Hans arrede ben stammede fra backpladsen på AB's førstehold. Og den sprængte achillessene fra badminton-spil i KBK. Han hævdede en gammel lærdom, der bestod af fire regler: De tre første hed

***Det** var Ekstra Bladets mangeårige sportsredaktør Julius Larsen ('Julle'), der fostrede skolefodbold-ideen, og Ekstra Bladets regnskabschef Sven Aage Ringbæk, der tog det store slæb med at få den til at fungere gennem årene. Omfanget voksede og voksede. I 2004 spiller over 1.500 hold med. De to initiativtagere er her i ildlinjen i 1978.*

flid. Den fjerde var, at man skulle bruge mindre tid på sit kontor end ude blandt sportsfolkene. Det gjorde han. Men skrev også flittigt, når han endelig sad på kontoret. Blandt andet den faste klumme med titlen 'Hvis jeg må have lov at sige min mening'. Den kunne være temmelig rå. "Man kan ikke være populær i faget, hvis man har en mening". En udmærket journalistisk læresætning. Men populær var han alligevel. Ikke mindst på de skoler, han fik med at gøre i de følgende år. Hans måde at skrive på var ikke til litterære priser. En lærer blev engang spurgt af sin klasse, om det, ham Julle fra Ekstra Bladet skrev, var dansk. Ifølge Idorn svarede læreren: "Julle benytter sig af forfatterens fulde ret til at behandle sproget frit."

Julle havde gode kontakter i Københavns Skolevæsen. Det var der turneringen blev etableret først. 17. august 1961 spurgte Ekstra Bladet

på forsiden: "Hvilken skole har det bedste fodboldhold?" 47 skoler meldte sig fra København og omegn for at give et bud. Den første kamp blev spillet på Kløvermarken på Amager. Sundpark Skolen fra Amager vandt over Nordvangsskolen i Glostrup. 2-1.

Det var 1-0 til ideen. Den ringede. Året efter var 93 skoler med. I 1963 120. Og det blev ved opad. Resten af Danmark kom med i 1975. Pigerne i 1984. I 2001 havde turneringen 40 års jubilæum. Nu var 1.450 skolehold på banen. I 2004: 1.550. Et kæmpe-arrangement. Turneringen strakte sig over 10 uger. TV 2 transmitterede finalerne, som var slutresultatet af et forløb efter cup-modellen: Vind eller forsvind.

Der var svære hurdler undervejs til succesen. Den første store kom allerede i 1962. B.T. havde lugtet lunten. Og bragte kanonerne i stilling. B.T. havde større ressourcer dengang og lancerede en landsturnering med alt betalt, rejser og omkostninger. Oveni etablerede B.T. et præsidium med undervisningsministeren og hele skummet af topfolk i Dansk Idrætsforbund og DBU. Ekstra Bladet tog kampen op og udvidede sin turnering til at omfatte hele Sjælland og Bornholm. Krigen gik ind i en ny fase, da undervisningsminister K. Helveg Petersen blev betænkelig og prøvede at få de to hidsig-aviser til at forliges. B.T. tilbød at stoppe sin turnering, hvis Ekstra Bladet til gengæld ville stoppe 'Årets 12'er', kåringen af årets toppræstationer. Ekstra Bladet sagde nej. Så opgav B.T. pludselig sin turnering. En beslutning, B.T. siden skal have fortrudt.

***Årets** Tolver blev i en lang årrække uddelt op til nytår. Her er vi i 1989, hvor fodboldspilleren Flemming Poulsen fik en af priserne overrakt af den daværende sportsredaktør Carl Johan Albrechtsen.*

En ny krise kom i slutningen af 70erne. Den var udslag af nogle pædagogers irritation over den reklameværdi, Ekstra Bladet havde af turneringen. Arrangementet blev beskyldt for at være for kommercielt. Der lå også en vis afstandstagen til den konkurrencementalitet, som turneringen var udtryk for. Det hele burde være "knap så elitepræget, mere afslappet og uskyldigt", som en Roskilde-lærer sagde. Han og andre tilmeldte deres skoler en turnering, som Landsudvalget for Skoleidræt arrangerede. Ikke nogen drabelig konkurrent i det lange løb. Vi var på vej ind i 80erne, hvor drengene og senere pigerne fik mere vinderblod i årene. Det var Schlüter-tid. Karrieretid. Og tiden i sporten, hvor amatørismens flinkeskole og lyse idealer om 'en sund sjæl i et sundt legeme' ikke mere var nok. Den enorme professionalisering af sportsverdenen smittede uundgåeligt af på ambitionerne hos de yngste fodboldspillere. Vi er inde i den epoke, hvor det betød noget, at stjerner som Michael Laudrup,

Preben Elkjær og Jan Mølby kunne fortælle om deres fortid på skolehold, der havde været med i Ekstra Bladets turneringer. Hvor en senere international dommer som Peter Mikkelsen havde stået på mål i finalen i 1976 for sin skole. Og hvor det blev folk som Frank Arnesen og Flemming Toft, der var kommentatorer til finalerne i Parken.

Julle var da ude af billedet. Han døde i 1982. Men havde i årevis ved sin side haft en mand, der i virkeligheden holdt de fleste tråde i hånden. Det var Ekstra Bladets regnskabschef Sven Aage Ringbæk, en stilfærdig mand, ekstraordinært værdsat af høj og lav, fordi han sad på pengekassen. For skolefodbolden en absolut nøgleperson. Han havde forstand på bold – centerhalf hos Fremad Amager i 150 divisionskampe og en tid på ungdomslandsholdet. Det er ikke kommet ham til hverken skade eller gavn, at han spillede en god violin i Tårnby Amatørorkester. Men det var i hvert fald en gave, at han havde et formidabelt organisationstalent. Som turneringsplanlægningen voksede og voksede i omfang og kompleksitet, etablerede han konstant nye veje og formler til at løse problemerne. Det var for eksempel hans idé at satse på frivillige folk over hele landet til at tage sig af lokale arrangementer. Postbude med deres tætte kontaktnet var i flertal, men også politifolk og pensionerede typografer legede med. Økonomien skulle være overkommelig og værket drives af lysten – den der drev ham selv. Steen Ankerdal, som var leder af sportsredaktionen, da skolefodbolden fejrede 40 års jubilæum, kaldte ham ved den lejlighed 'kardinalen i De tre Musketerer' – hjernen bag dramatiske hændelser i Dumas' berømte roman.

DA PIONTEK EKSPLODEREDE

Skolefodbold-turneringerne har alle årene været en indsats, der levede sit selvstændige liv ved siden af den daglige sportsreportage. Men den var med til gennem 70erne og 80erne at gøre sporten som stof til noget mere og mere betydningsfuldt i avisen. Skolefodbolden som et uskyldigt, parallelt løb til den professionalisering, der på kort tid gjorde sport til big business. Med børsnoterede klubber, stjernegager til spillerne. Sport, der blev underholdning. Spillere, som blev idoler på niveau med rockstjerner.

I midten af 80erne gav det den nye chefredaktion med Gade, Falbert og Ambro Kragh overvejelser om at dreje sportsstoffet ind i baner, der mere lignede den øvrige avis. Gøre det mere analyserende, kritisk og ikke fortrinsvis til medløb for klubber, ledere og stjerner. Symbiosen og indforståelsen mellem sportsjournalister og sportsfolk gav gode historier og indblik i stjernernes verden, på banen og privat, i deres drømme og bankkonti. Men øjet måtte også hvile på de problematiske sider. Konflikterne og magtspillet i sporten. Det var med det formål, at man – da Julle-efterfølgeren Aksel Alstrup skulle erstattes ved sin afgang i 1988 – hentede en reporter til chefjobbet, som ikke var belastet af slyngvenne-forhold til sportens folk. Carl Johan Albrechtsen kom fra Næstved-redaktionen, hvor han havde arbejdet med alt, f.eks. sager som den før omtalte overlæge Hilden-affære i Maribo eller Møen-skandalen i forbindelse med Hotel Kongens Ø (Se side 173f) En erfaren all round journalist. Det blev en opgave, som ikke altid var lige taknemmelig. Kritiske vinkler faldt sjældent i god jord blandt sportens koryfæer. Og heller ikke altid hos læserne.

Kulminationen i Albrechtsens chefperiode kom, da Hans Chr. Blem ved nytår 1990 var kommet under vejr med, at landstræneren Sepp Piontek placerede indtægter, han havde fra reklamer, i det skattefredsommelige Lichtenstein. Artiklen fik Piontek til at eksplodere, på stedet sige sin kontrakt op og beslutte sig for at søge væk fra Danmark. Balladen kom, mens han var på rejse med landsholdet. Der rejste sig et ramaskrig. Sportsredaktionen blev angrebet for nærmest unational optræden. Piontek! Manden, der havde skabt de store danske fodboldtriumfer gennem 80erne! Undervejs på landsholdets rejse til De forenede Emirater var stemningen i bund, og Piontek overså demonstrativt Carl Johan Albrechtsen, der var med på turen.

Men bladet holdt fast i linjen. I en kommentar hed det: "Vi måtte naturligvis fortælle denne kendsgerning, uanset om det måske fik gudebilledet til at krakelere en smule. Virkeligheden må altid frem. Hvad er ellers formålet med en aktiv presse? I øvrigt adskiller den professionelle fodboldverden sig efterhånden ikke synderligt fra det erhvervsliv, som den er blevet en del af. Vel råder demokratiet i DBU, men dog ikke længere end til at fastholde en nærmest absolut tavshed om noget så afgørende som landstrænerens aflønning. Hvorfor? Jo, det er tilsyneladende en del af professionalismens pris."

KNIVEN I DOPING

Sportsredaktionen har siden under vekslende chefer taget deres ture med sportslige autoriteter. Skarpest nok i forbindelse med doping-problemet, som er vokset og vokset. Hvor langt tilbage i sportshistorien man kan spore det, er umuligt at sige. Den danske cykelrytter Knud Enemark Jensen, der styrtede og døde under de olympiske lege i Rom, havde angiveligt indtaget en overdosis amfetamin suppleret med et vanddrivende middel. Dræbende, når man kører i 30 graders varme. (Se sider 24 og 37) Ved de efterfølgende olympiske lege indførte man dopingprøver. Hvilket ikke fik problemerne til at forsvinde.

Tværtimod. Ekstra Bladets sportsredaktør i midten af 90erne, Steen Ankerdal, tog for eksempel fat i, at den internationale olympiske komité IOC forud for legene i Atlanta i 1996 valgte at følge nogle strafferegler for professionelle, som var mildere end for amatører – klart for at sikre, at man fik stjerner som Indurian, Zülle og Bjarne Riis med. Ankerdal angreb i den sammenhæng Danmarks Cykel Union for at følge IOC's regler i stedet for Dansk Idræts Forbunds i en sag om en dansk cykelrytter – der dermed kunne frikendes. Havde man, som man plejer, fulgt DIF's danske regler, var cykelrytteren Claus M. Møller blevet dopingdømt.

Den skarpe fremfærd på Ekstra Bladets sportsredaktion imod doping, blev strammet yderligere, da Olav Skaaning Andersen kom til Ekstra Bladet i foråret 2000. To år før var han blevet kåret som 'Årets sportsjournalist' for en række fremragende dokumentarprogrammer i DR om doping og andre misligheder i sportens verden. På Ekstra Bladet fortsatte han optrevlingen af dopingnetværk og jagten på bagmænd i samarbejde med flere af redaktionens medarbejdere, Lars Jørgensen, Torben Rask Laursen, Lars Werge og Niels Christian Jung. Sidstnævnte var manden, der brugte måneder på, ud fra et krøllet brev, han kom i besiddelse af under Tour de France i 1998, at få

klarlagt, at EPO-testen, som blev brugt, ikke holdt vand. Et stort researcharbejde, som blandt andet førte til, at Ekstra Bladet i den meget omtalte sag mod cykelrytteren Bo Hamburger, tog Hamburgers parti og sikrede, at han blev frifundet. Igen en sag, hvor Ekstra Bladets Sport gik på tværs af de fleste andre mediers kurs.

Også når det gjaldt de helligste af ikonerne. Lige som Piontek ikke slap for at få sin aflønning diskuteret i 1990, slap heller ikke landstræner Morten Olsen for kritik, da han to dage før en landskamp mod Nordirland i september 2001 fik udskudt en dopingtest under træningssamlingen i Vedbæk. Ingen af spillerne var dopede, men – som Olav Skaaning sagde i sin takketale, da kulturministeren i 2002 havde overrakt ham ministeriets 'Anti-doping Pris': "Reaktionen fra Morten Olsen viste fodboldfolkets arrogance over for dopingkontrollen".

Ved sin tiltrædelse i 2000 sagde han til Michael Holbek Jensen i et interview i personalebladet Svingdøren: "Det er utrolig meget sværere at være sportsjournalist i dag. Du skal kunne rumme begejstringen, men du skal også være inde i doping-regulativer og kende aktiemarkedet for at ku' lave moderne kritisk journalistik. Sporten har en samfundsmæssig betydning, som er langt større end for ti år siden, og der er en uløselig modsætning i at dække den: Begejstringen og afsløringen. Sådan en avis som Ekstra Bladet ska' også ku' gå på to ben. Vi skal ha' folk, som formår at viderebringe fascinationen uden hele tiden at stille spørgsmål. Men vi skal også ha' dem, der går bag om det hele og ned under overfladen. Og det behøver ikke nødvendigvis være de samme mennesker, for det er en svær balancegang…"

***Fotografen** Mogens Berger (f. 1933) begyndte på Ekstra Bladet i 1956. I 1963 blev han cheffotograf. Blandt hans mange præmierede skud er dette af Hans Fogh og Niels Jensen i deres Flying Dutchman på Øresund. Det vandt en World Press Photo 1. pris.*

CHARLOTTE OG SØRINE

Et blik tilbage over dette kapitel fortæller, at sportsjournalistik er en sag for mænd. Det holder ikke. Ikke helt. Gennem 60erne og 70erne var sportsredaktionen på Ekstra Bladet beriget med en enkelt kvindelig medarbejder, den tidligere håndboldspiller fra kvindelandholdet Ingelise Beuschel. Suveræn også på en tennisbane, hvad denne krønikeskriver ofte blev belært om. I midten af 70erne forlagde hun residensen til hovedredaktionen og blev bladets førende lægemedarbejder, hvilket indbragte hende Victor Prisen i 1983 (se side 199f).

Man skal stadig kikke sig godt omkring for at få øje på kvinder blandt de tyve sportsmedarbejdere på Ekstra Bladet. I Århus sidder hun, den enlige svale: Charlotte Pedersen. Til gengæld ikke svær at få øje på i avisen.

I marts 2002 blev hun kåret som 'Årets

***Det** må være som at kaste et blik ud over sit hjem efter en mislykket abefest. Flemming Østergaard – Don Ø – i meditation i Parken den dag i maj 2002, hvor Brøndby med et mål to minutter før tid snupper mesterskabet fra FCK. Surt show. Billedet er taget af Lars Poulsen og findes i bogen om Don Ø, skrevet af Ekstra Bladets Lars Werge sammen med Flemming Østergaard.*

Sportsjournalist' 2001 for en serie artikler, der ringede i hele sportsverdenen. En veritabel kampagne for at få endevendt forholdene i den danske svømmeverden. 80 artikler gennem efteråret 2001, hvor den hårdføre dame kunne se stoffet bugne i takt med sin mave – hun fødte en søn, mens det gik voldsomst til i spalterne.

Svømme-historien handlede om et oprør, der ulmede blandt sportens udøvere imod den alt for magtfulde landstræner og sportschef Jens Glavind. Næsten alle elitesvømmere holdt sig tilbage i lang tid og var hverken til at hugge eller stikke i af nervøsitet for konsekvenserne. Men ved sin ihærdighed fik Charlotte Pedersen hul igennem. Andre aviser kom langsomt med – som en kollega på en konkurrerende avis anonymt bemærkede: "Det var både en gru og en oplevelse at læse om sagen i Ekstra Bladet. En gru, fordi det var håbløst at hægte sig på. En oplevelse, fordi det var så spændende at få de historier frem, som har ulmet så længe, og som bare ventede på at blive omtalt." En særlig omstændighed, der gjorde sagen ekstra skæv, men også ekstra interessant, var, at Glavind var kæreste med dansk svømnings store ikon, Mette Jacobsen. Alene af den grund var det kontroversielt at rette skyts mod Glavind – læserspalterne fyldtes af vrede breve fra mennesker, som syntes, det var synd for Mette Jacobsen. Hvad det sikkert var. Men uundgåeligt.

Det gav pote, men det kostede altså også at røre ved ømme punkter i sportsverdenen. Det mærkede endnu en kvinde, der dukkede op på sportssiderne i Ekstra Bladet efter årtusindskiftet. Det var den 35-årige Sørine Gotfredsen, der blev hyret som ugentlig kommentator. Hun var – om man så må sige: En provokatør af Guds nåde. I gang med et teologistudium for at blive præst, men sandelig også journalist, så det peb. Uddannet i Århus og gennem næsten syv år sportsmedarbejder på Aktuelt, mens hun læste løs på teologien.

"Jeg synes, ikoner er pisseseje," sagde hun til Charlotte Pedersen i et interview. "Det er til gengæld et sygdomstegn, hvis vi ikke piller ved dem. Det er vigtigt, at vi forholder os til, hvordan de opfører sig – om de er ordentlige mennesker. Tag for eksempel Anja Andersen, som udstråler nogle kræfter, der er enormt negative og destruktive… Jeg bliver ufattelig provokeret af massebevægelser, og i tilfældet Anja Andersen har et stort antal mennesker sat deres dømmekraft ud af drift…"

Sørine Gotfredsen kunne åbenbart provokere sig selv lige så meget som hun provokerede andre: En månedstid efter sit vredesudbrud over Anja Andersen holdt hun samme Anja Andersen frem

som et lysende ideal. ‘Midt i en taberkultur’ hed en forbitret kommentar fra hende oven på de olympiske lege i Athen. Hun talte om den indgroede danske middelmådighed. Og om danske sportsfolk, som i det store og hele ”manglede evne til at præstere, når det gælder.” Men nu var Anja Andersen et sjældent eksempel på ”levestærk vinderkultur” og ”det mentale nybrud, da det begyndte at blive decideret livsstil for de kvindelige håndboldspillere at vinde”.

Det gik stærkt med synspunkterne fra Sørine Gotfredsen. Og det kunne være underholdende læsning. I samme åndedræt som hun nævnte Anja Andersen, fremholdt hun ”Peter Schmeichel, der rummer så meget konkurrencementalitet, at han må være ulidelig at spille ludo med”.

Det var sportskommentarer, der slog til. Slog lige. Og skæve. Men i hvert fald fik læserne på mærkerne.

***Fotografen** Thomas Wilmann skød løs, da den danske firer vandt guld ved de olympiske lege i Athen i sommeren 2004. Flot nok. Men til det kommer, at den sportsside, der viser hans billeder og fortæller om begivenheden, senere på året vandt guld og pris ved designkonkurrencen Årets Avisside 2004. Teksten var skrevet af Peter Bagge, Michael Bjørn Hansen havde redigeret den og Max Bay lavet layout.*

I 1975 blev 100 vietnamsiske bådflygtninge installeret i Tåstrupgaard-byggeriet ved Høje Taastrup, hvor der var masser af tomme lejligheder. 20 år efter var kvarteret tæt beboet af tusindvis af indvandrere fra Tyrkiet, Pakistan og mange andre lande. Det gik sådan også andre steder i landet. Danmark var forandret. Tolerancen på prøve. Problemerne vokset. Løsningerne mangelfulde. Befolkningen usikker. Det var på den baggrund, Ekstra Bladet i 1997 kastede en masse spørgsmål op i luften og prøvede at sætte ny debat i gang med kampagnen 'De fremmede'. Artiklerne blev juni 1997 samlet i et 88 siders særtryk.

SÆRTRYK - JUNI 1997

GRATIS

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

DOKUMENTATION

Positiv eller negativ – reaktionen på Ekstra Bladets artikler om de fremmede har sat et stærkt præg på den offentlige debat. Nogle meninger har dog mere bygget på fornemmelser end på viden om det konkrete indhold af artiklerne.

I dette tillæg på 88 sider bringer vi som dokumentation alle artikler og adskillige af læserbrevene, så enhver får mulighed for at danne sin egen mening om Ekstra Bladets beskrivelse af det problem, der måske stærkest optager danskerne i disse år.

Sven Ove Gade
chefredaktør

إكسترا بلاديت

DE FREMMEDE

1991-1997

DE FREMMEDE

HOLDNINGSKIFT

”Søren Krarup samt hans ganske lille flok af præster og medlemmer af den bombeglade Danske Forening har hidtil prøvet at tage patent på at repræsentere den danske folkevilje i flygtningespørgsmål.”

Citatet er fra Ekstra Bladets leder søndag 15. september 1991. Overskriften lød: ”En tåbe”.

Søndag 13. april 1997 skriver chefredaktør Sven Ove Gade i en kommentar:

”Indimellem brydes renhedens monotoni af nogle mennesker, der som Søren Krarup forholder sig til de fremmede ud fra en bevidst dansknational holdning. Han kan forekomme firkantet i sit nationale syn, men han påpeger nogle konsekvenser, hvor andre enten vælger at lukke øjnene eller bare affærdige ham og hans ligesindede som fanatikere.”

Der er godt fem år mellem de to udsagn. Et skift i holdning, som er til at få øje på. Til flygtninge og indvandrere. Og til præsten Søren Krarup, som var en central figur i næsten enhver diskussion om emnet.

Hvad var der sket?

Der var sket det, tegneren Bo Bojesen allerede i 1979 skildrede i *Blæksprutten*: Fru Hansen ser på tv en strandet vietnamesisk flygtningefamilie og udbryder: ”Hvad pokker skal de stakler nu gøre?” Mens hr. Hansen kikker ned på gaden, ser familien komme dragende med deres kufferter og siger: ”Hvad pokker skal de her?”

Dansk humanisme var stødt sammen med dansk realisme. Det var blevet svært at få plads til begge dele i én og samme virkelighed. På Ekstra Bladet vedkendte man sig bladets indgroede dogme, som handlede om til hver en tid at slås for de svage i samfundet. Men usikkerheden havde meldt sig: Hvem var det, der var de svage? De flygtninge og indvandrere, der stillede ved grænsen og bad om plads i det danske samfund? Eller de danskere, der måtte rykke sammen for at give plads? Det var nemt nok tilbage i 70erne, da der ikke kom så mange. De, der kom dengang var nogle, vi selv havde bedt om at komme. Fremmedarbejdere, som vi kaldte dem. Folk, der var brug for på arbejdsmarkedet – indtil oliekrise og arbejdsløshed satte ind. Dem kunne man tale pænt om i alle lejre.

Nu var situationen en anden. Udlændingene kom fra nær og fjern. Af vidt forskellige grunde. Og med vidt forskellig baggrund. Og de var mange. Mange flere end før.

***Klaus** Albrectsen tegnede i 1969 sin opfattelse af den danske gæstfrihed over for de nyankomne fremmedarbejdere.*

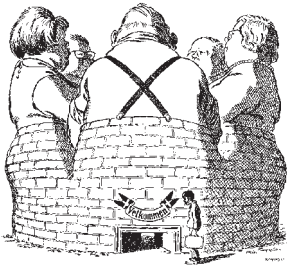

De statsløse palæstinensere, som forskansede sig i Blågårds Kirken på Nørrebro i 1991, fik besøg af mange behjertede danskere, kendte og ukendte. Nytårsaften talte Sven Ove Gade i kirken. Han talte om loven, der kun er "et politisk flertals vilje på et givet tidspunkt i en bestemt situation." Og han sluttede: "I håbet om at det officielle Danmark vil åbne sig for de palæstinensiske flygtninge, tænder jeg dette lys. Vi forstår jeres depressioner, men så meget desto mere beundrer vi jeres kampvilje."

PALÆSTINENSERNE I KIRKEN

Ekstra Bladets leder, der i 1991 udnævnte Søren Krarup til at være en tåbe, blev skrevet, fordi præsten fra landsbyen Seem ved Ribe i samme dags avis kaldte 600 af sine præstekolleger for 'tåber og overfladiske snakkehoveder'. Som lederen bemærkede: "En udtalelse, der nok siger mere om Krarups debatniveau end om de 600 kollegers intelligens."

Anledningen var, at 145 statsløse palæstinensere havde forskanset sig i Blågårds Kirke på Nørrebro i København. Palæstinenserne havde søgt asyl i Danmark, men i september 1991 havde de fået deres ansøgning definitivt afslået og nu stod de foran hjemsendelse til Libanon, hvor borgerkrigen var endt. Deres aktion i kirken kom til at vare 154 dage og fik massiv omtale i alle medier. Advokater, kunstnere, politikere, sympatisører fra nær og fjern erklærede deres støtte til palæstinenserne, også mange mediefolk, blandt andre Ekstra Bladets Sven Ove Gade og Politikens Herbert Pundik. Og så præster – de 600, Krarup kaldte 'tåber og overfladiske snakkehoveder'.

Hjemsendelse kunne betyde fængsling og tortur. Det fremgik for eksempel af Århus-redaktionens chef Niels Westbergs artikel 15. september om den 16-årige Naji. Naji var to år tidligere flygtet til Danmark efter at have deltaget i krigsaktioner mod syrerne som medlem af PLO-militsen Al Fatah. Kort før aktionen i Blågårds Kirke var han blevet udvist og sendt til Beirut i Libanon, hvor han straks var blevet fængslet og mishandlet.

Ekstra Bladet var utvetydigt på de svages side i denne affære. De svage var de ulykkelige, statsløse palæstinensere, der efter en ny, barsk stramning af asylreglerne måtte gå en usikker fremtid i møde, hvis de blev sendt tilbage hvor de kom fra. Naji var et af de dystre argumenter.

Efter en ophedet debat i Folketinget fik et flertal mod Schlüter-regeringen vedtaget en særlov for palæstinenserne. Hvis de havde opholdt sig mere end tolv måneder i Danmark, fik de lov at blive. Særloven kom kun til at gælde for palæstinensere. De 145 i Blågårds Kirke. Plus godt 300 andre rundt i asylcentrene, som også stod til udvisning, men nu faldt ind under den nye 12-måneders-regel.

Aktionen var lykkedes. De hundreder af lys, der var tændt i Blågårds Kirke blev pustet ud. Besættelsen sluttede. En hjertevarm dansk indsats for de nødstedte var endt lykkeligt. Ekstra Bladet noterede humanismens sejr, men beskæftigede sig ellers mest med en justitsminister, der var blevet sat på plads af oppositionen. Men ikke grundigt nok, mente lederskribenten. Han burde have sparket. Hans navn var Hans Engell.

Fem år efter besøgte Ekstra Bladets Kirsten

Jacobsen den statsløse palæstinenser Nabil Makhyeh i Beirut sammen med fotografen Lars Poulsen. Nabil var en af de knap 500, som havde undgået udvisning i sin tid, men var senere vendt frivilligt tilbage til Libanon. Han fortalte om, hvordan både han og mange af hans ligestillede – også blandt dem, der havde barrikaderet sig i Blågårds Kirke – dengang med mellemrum var rejst hjem på ferie i de år, hvor de søgte asyl. Uden problemer ved ind- og udrejse. På spørgsmålet om, hvorfor han selv havde søgt asyl i Danmark i 1990, svarede han: "Det behøvede jeg ikke, men jeg havde et dårligt liv i Libanon… Nogle palæstinensere fortalte mig, at i Danmark giver de dig ting, hus, penge og et godt liv." Nabil havde dengang fundet sig en dansk pige. Han var blevet så dansk, at han kunne synge 'Skibet skal sejle i nat' for Kirsten Jacobsen. Med fynsk accent. Han havde giftet sig med pigen, men var blevet skilt igen og var rejst tilbage til Libanon.

Kirsten Jacobsen opsøgte den tidligere hustru på Fyn. Hun sagde om palæstinenserne i Blågårds Kirke: "De lyver! De tager jo til Beirut alle sammen. De tager bare andre veje. F.eks. til Damaskus i Syrien og derfra videre med taxi over bjerget… De kører i bil til Hamborg og flyver derfra, så det ikke bliver registreret i deres danske fremmedpas…"

KLAR TIL BORGERKRIG

Det var Najis tilfælde kontra Nabils. Virkeligheden dækkede formodentlig dem begge. Det var om at ramme virkeligheden. I 1991 så den anderledes ud for Ekstra Bladet end i 1997. Selvom bladet allerede dengang gjorde sig energisk umage for at se sagen fra flere sider.

Sven Ove Gades skarpe linje over for f.eks. 'tåben' Søren Krarup blev modsvaret af frit slag for samme Søren Krarup til at svinge sin krasse pen imod den danske flygtninge- og indvandrerpolitik i Vinduet. Eller mundtligt i et stort interview, Niels Westberg og Paul Gazan lavede med ham i Seem i august 1993, hvor han i sit "strenge og spartanske arbejdsværelse" virkede som "en profet, der med voldsomme ord og heftig tordentale fremmaner stordramatiske kaos-scener og krigeriske tableauer af Danmarks Riges historie år 2015". De to journalister synes ikke at have fået mange ord indført ved den lejlighed. "Gang på gang bliver gæsterne i præstens velordnede arbejdsværelse gjort stumme af forbløffelse. Ordene er for vældige og alvorstunge. Er det vores Danmark, han taler om?" spørger de sig selv og læserne.

Det blev næsten fast praksis i avisen at udnævne Krarup til 'den sorte præst' og køre artikler og kampagner med afdækninger af hans og ligesindedes aktiviteter på den fløj, som blev kaldt den yderste højrefløj, men som vel snarere måtte kaldes fløjen af nationale fundamentalister. Eksponeret i Den Danske Forening.

Medarbejderne på Århus-redaktionen fandt ud af, at man i Den Danske Forening baksede med planer om at bruge helt nye midler i kampen mod den førte flygtninge- og indvandrerpolitik. I midten af august 1991 var Århus-redaktionens Peter Bresemann og Kurt Simonsen kommet i besiddelse af en kopi af en detaljeret liste over kemiske stoffer, som kunne anvendes til fremstilling af bomber. Listen befandt sig hos formanden for Den Danske Forening, juraprofessoren Ole Hasselbalch. Listen var forsynet med forskellige

håndskrevne notater, som Ole Hasselbalch efter timelange samtaler med de to medarbejdere erkendte var skrevet af ham. Foruden listen var journalisterne også i besiddelse af flere private breve fra formanden, hvori han argumenterede for, at ord muligvis ikke ville vise sig tilstrækkelige i kampen mod indvandringen: "At blive ved med at skrive det, der allerede er sagt mange gange, er formålsløst, ja endog skadeligt… Skriverierne skader ved at skabe falske forhåbninger om, at landet kan reddes med pennen," skriver han. "Hvis man forhindrer os i at argumentere i ord, vil skyggerne blive levende på en måde og med en professionalisme, som du ikke gør dig begreb om."

En side 2-leder konkluderede: "Der er lagt en bombe under den danske flygtningedebat. Den er lagt af formanden for Den Danske Forening. Men den er ikke særlig dansk."

Journalisterne var i telefonen rundt hos andre medlemmer af Den Danske Forening for at høre, hvad de mente om formandens bombe-interesse. Styrelsesmedlem dr.phil. Sune Dalgård mente som hjemmeværnsmand og tidligere modstandsmand under besættelsen, at man var nødsaget til at være forberedt: "I det øjeblik, situationen i landet eskalerer til et bestemt punkt så *vil* der blive anvendt vold." Søren Krarup var enig: "Hvis politikerne bliver ved med at opbygge en indvandrerbefolkning i Danmark, så kommer man til, at modsætningerne bliver så radikale, at vi får borgerkrig." Ekstra Bladets forhenværende chefredaktør Victor Andreasen, som netop havde meldt sig ind i Den Danske Forening, svarede: "Det kan jo være, at Ole Hasselbalch pludselig er blevet interesseret i kemi. Da jeg gik i mellemskolen, studerede jeg også kemi, og jeg lavede mange bomber ved at blande salpeter, svovl og trækul." På spørgsmålet: "Går du ind for bomber og konflikt i gaderne?" svarede Andreasen: "Det er der ikke tale om, men en sådan konflikt kan opstå, hvis man ikke fører en fornuftig flygtninge-politik. Det har vi oplevet i Frankrig og England. Og i Holbæk." Det sidste var en henvisning til et af de års mange spontane, racistiske overfald på indvandrere.

Victor Andreasens ven, Ekstra Bladets pensionerede politiske duehøg Bent Juhl røg i blækhuset og bandede sine gamle kolleger ned i helvede: "Minsandten om ikke Ekstra Bladet har sluppet et par medarbejdere løs på Victor Andreasen, og nu i reportageform forbinder ham med 'højre-rabiate' kræfter og 'Bombe-Ole', dvs. Ole Hasselbalch…" Bent Juhl gjorde opmærksom på, at han selv var medlem af Den Danske Forening, som ham bekendt "kun har haft med vold at gøre, når dens møder er blevet forstyrret af uromagere." Sven Ove Gade forsvarede sine reportere med et balancesvar til Bent Juhl: "Du burde have grint ad Ekstra Bladets reportageartikel, der er et ikke ringe eksempel på god dansk normal-prosa i en stil, som næsten er i familie med den, du brugte, da du, Bent Juhl, var Ekstra Bladets suveræne nyheds-reporter."

"Et slattent hylster" lød overskriften på side 2-lederen samme dag. Den danske Forening blev udnævnt til at være en oppustet ballon, der var prikket hul på, så den var klasket sammen til – et slattent hylster: "Hvis nu den havde været pustet op af kærlighed til Danmark og danskerne, så ville ballonen have været meget stærkere. Men desværre er den kun fyldt af hadet mod 'de fremmede'."

ÅH, DISSE TAPRE JOURNALISTER

Bladede man et par sider videre i samme dags avis, var de tre Århus-journalister allerede på ny jagt – nu gjaldt det Søren Krarup og foreningen. De var i deres research kommet under vejr med, at foreningen havde fået en navneliste fra Krarup til brug for hvervning af medlemmer. Navne, som Krarup havde lovet ikke at give videre. Den stammede tilbage fra 1986, da Søren Krarup satte sin første kampagne i gang mod den officielle holdning til flygtninge. Dansk Flygtningehjælp havde det år en af sine landsomfattende indsamlinger med hele det store orgel trukket ud og alle mand af hus ved dørene i danske hjem, inklusive flere ministre i Schlüter-regeringen. Krarup indrykkede dengang en stor annonce i Jyllands-Posten under overskriften "Nej, ikke en krone". Den vakte voldsom opsigt, for og imod. Krarup fulgte op med en ny annonce, der hed "Boykot Flygtning 86", startede en underskriftindsamling og opfordrede folk til at indbetale penge til en kampagne mod flygtningehjælpen. Folk, der skrev under, fik Krarups garanti for, at deres navne ikke blev brugt til andre formål. Men det blev de. Krarup lod listerne vandre videre til Den Danske Forening, som blev dannet i 1987. Navnene blev grundlag for hvervningen af medlemmer – og hvad værre var: Navnelisten var i årevis i hænderne på en sekretær i foreningen, som samtidig var medlem af den nazi-orienterede forening NPD, National Partiet Danmark. Sekretæren blev, lige som andre nynazister, der havde infiltreret foreningen, smidt ud.

Men Ekstra Bladets historie om navnelisterne blev hængende i luften og var en af de mange sager, der i det næste par år blev argument i hidsige angreb og modangreb mellem Ekstra Bladet på den ene side og Krarup og Hasselbalch på den anden. Slagsmål, der udspandt sig i bladets egne spalter. I den aktuelle situation blev angrebene på Den Danske Forening for Søren Krarup et oplagt à propos til den store tamilsag mod forhenværende justitsminister Ninn-Hansen, der netop var i fuldt skred, og som endte med at føre til Schlüter-regeringens afgang.

Søren Krarup skrev i Vinduet under overskriften "Danmark – hykleriets højborg": "Åh, disse tapre journalister, der ikke skyer nogen anstrengelse for at komme til bunds i tamilsagen, disse dristige og højt begavede pressefolk, som tier bomstille, når de står over for ombudsmanden og hans ejendommelige dispositioner – de har heldigvis Den Danske Forening… Tænk om vore højt begavede journalister brugte en smule af den energi, de anvender på tamilsagen til at sætte sig ind i indvandrerspørgsmålets realitet og risici! Tænk om disse modige mænd med de kritiske spørgsmål var så modige, at de turde stille kritiske spørgsmål til ombudsmanden og vore ledende politikere!"

MÆND AF MOD

Fem år efter skrev Søren Krarup igen om de modige mænd på Ekstra Bladet. Men nu var tonen ikke ironisk. Den var begejstret. 23. april 1997 hejste han flaget og intonerede nationalsangen, som gjaldt det hyldest til sejrherrer på podiet ved de olympiske lege. Det skete med artiklen 'Mænd af mod' i kronikken, som nu havde skiftet navn fra Vinduet til Frontalt. Artiklen var en ode til Ekstra Bladets ledelse: "Jeg er fuld af beundring for chefredaktionens mod, hæderlighed og solidaritet

***De** to journalister, der stod for kampagnen 'Godhedens pris': Kirsten Jacobsen og Philip Lauritzen. Det var noget af det sidste, Philip Lauritzen kom til at lave på bladet. Han havde kræft og døde i august 1996. Grønlands Lars Emil Johansen, hans ven og samarbejdspartner i Grønland, skrev 22. august i Ekstra Bladet om ham: "Gavtyven. Livsnyderen. Arbejdshesten. Dovendyret. Rodehovedet. Ordensmennesket. Ja, kammerat, du var på mange måder en modsigelse af dig selv..."*

med den danske befolkning, som ellers kun får lov at spille den stumme og underkuede slaves rolle i tragedien om Danmark og indvandrerpolitikken," skrev Krarup.

Ekstra Bladet havde en måned tidligere startet en stort anlagt og velforberedt kampagne under titlen 'De fremmede'. Der var taget tilløb til et vejromslag i bladets behandling af indvandrer- og flygtningedebatten med en artikelserie et år før under overskriften 'Godhedens pris'. Her var de to medarbejdere Kirsten Jacobsen og Philip Lauritzen gået tæt på konsekvenserne af den danske tolerance over for indvandrere og asylsøgere. Philip Lauritzen – tidligere i chefredaktionen på Information og 14 år som journalist og chefredaktør i Grønland – døde kun 49 år gammel i 1996. Kort forinden havde han sammen med Kirsten Jacobsen fået årets Victor-pris for 'Godhedens pris'. Nu var Kirsten Jacobsen en af hovedkræfterne i den nye kampagne, som også kom til at involvere en lang række andre medarbejdere.

Sven Ove Gade indledte kampagnen med et opgør med den kurs, man hidtil havde fulgt. "På intet tidspunkt har danskerne haft mulighed for at sige enten ja eller nej til de fremmedes indtog. De kommer bare…" skrev han. "De kalder sig politiske flygtninge, ofre for forbryderiske regimer. Men mange af dem drives utvivlsomt også af vores rigdom. Reelt er det store flertal nok mere indvandrere end flygtninge… "Beslutningen om at lade dem komme er taget oppe i Systemet. Af velmenende politikere og af den godhedsindustri, der er en følge af vores åbne holdning… Hvis godheden skal være altomfattende, bliver den meningsløs, en konsekvens af frelsthedens tyranni."

Gade stillede en række spørgsmål: "Vil vi fortsætte med at lade Danmark udvikle sig til et multikulturelt samfund? Hvor mange indvandrere skal Danmark modtage? Hvordan hjælper vi bedst og mest effektivt?" Og så argumenterede han for primært at hjælpe flygtninge dér, hvor de kommer fra. For hurtig hjemsendelse, hvis tilstandene i hjemlandet er nogenlunde stabile. For nedsat bistandshjælp til de flygtninge, vi modtager, fordi den normale bistandshjælp "virker som en sovepude". Og for pligt til at lære dansk.

Hans grundlæggende pointe var, at den hidtidige politik var styret af professionelle meningsmagere. De menige danskere lyttede man ikke til. Ekstra Bladet modtog hver måned 4-500 breve fra læsere, de fleste bange, bekymrede eller aggressive.

Og usikre på, hvad det hele ville ende med. Det var dem, der skulle til orde i kampagnen. Have yderligere luft for deres vrede og svar på deres spørgsmål. Og når det gjaldt indvandrerne selv: Fortælle deres historie, lukke op for posen af problemer, så danskerne kunne få et indblik i, hvad deres mening var med at slå sig ned i Danmark.

FOLKETS STEMME

Det kom til at gå hårdt til. Kampagnen lagde ud med, at de to medarbejdere Marie Louise Schrøder og Jens Aagaard Poulsen i en lang række reportager og interviews opsøgte læsere og gav dem taletid. Lige fra direktørfruen i Holte, der slog fast, at der ville blive borgerkrig i Danmark, hvis ikke alle flygtninge og indvandrere blev smidt ud af landet. Til læserbrevskribenten, der mente, at muslimer var parate til at udslette dansk kultur. Og maskinarbejderen, der sagde, at danskerne var tossegode, og at for eksempel flygtningene fra Bosnien var 'pive-hoveder'. Ikke alle reaktioner havde den vinkel, men mange. Man kan dårligt sige, at det var det tavse flertal, der nu pludselig kom til orde. Læserbreve skrives ikke af det tavse flertal. Det er netop tavst. Læserbreve skrives af dem, der har mod på at råbe op. Som engagerer sig. Mest vredt og kritisk.

Nu blev der blot sat flere ord på. Det var, som Sven Ove Gade sagde: Folkets stemme, der lød. Med en art udsagn, som 16. april fik Jyllands-Posten til at bringe en tegning af to fede, øldrikkende danskere, mand og kone, manden med Ekstra Bladet i hånden og konen, der siger: "De truer vores kultur, Brian!" Og som fik en rasende Søren Krarup til samme dag at droppe sit abonnement på J-P og skrive kronikken til Ekstra Bladet, hvori han afskrev den jyske morgenavis al huldskab og troskab og priste Ekstra Bladet og dets 'mænd af mod'.

Kampagnen kom til at køre gennem næsten to måneder. Den indeholdt også en lang række oplysende artikler om lovgivningen og om sammensætningen af indvandrere og flygtninge. Hvor de kom fra, hvordan de var kommet til landet, og hvorfor. Om undervisningsproblemerne i skolerne, mislykkede integrationsforsøg, om den unge indvandrerkriminalitet. Om boligforholdene – spørgsmålet om ghettoer eller spredning af "de fremmede". Om parallelle vilkår i andre europæiske lande. Kampagnen bragte også skildringer af de vanskelige vilkår, som mange flygtninge og indvandrede levede under – selv om endnu flere artikler handlede om indvandreres muligheder for at udnytte den danske sociallovgivning.

En høring blev arrangeret i Folketeatret søndag 13. april. Den forløb dramatisk og højrøstet med Claes Kastholm som ordstyrer og forsøgsvis oliegyder på de oprørte vande. På Rådhuspladsen oplevede man samme dag en demonstration på initiativ af de politiske partiers ungdomsorganisationer, der var vrede over Ekstra Bladets 'fremmedfjendske' holdning. Skilte og transparenter sagde 'Ud med Ekstra Bladet'. Et enkelt Ekstra Blad blev brændt af. "Vi går ikke ind for bogafbrændinger som under nazismen," reagerede en vred taler. En anden sammenlignede til gengæld bladets artikler med Hitlers kampagne mod jøderne i 1930erne. En enlig sortklædt punker havde skrevet på ryggen: "Nasserøvene sidder på Børsen, ikke i flygtningelejrene".

Vreden var ikke så meget udløst af indholdet af Ekstra Bladets artikler som af det reklamefrem-

***Forskellige** plakater opfordrede læserne til at deltage i debatten om indvandrerpolitikken under kampagnen i 1997. De henvendte sig både på dansk og arabisk.*

stød, som bladet havde fået Danmarks gennem ti år mest præmierede reklamebureau Wibroe, Duckert & Partners til at udtænke. Designet var lagt i hænderne på kreativ direktør Peter Wibroe personligt – dansk reklamebranches wonderboy nr. 1. Hans kampagne bestod af meterhøje fotostater i gult, rødt og sort over hele landet. Plakater, som – selvironisk, men livsfarligt på dette tabuområde – fortalte om 'perkerne', 'moské-menneskene', 'de fremmede'. Om læserne, der "tør, hvor politikerne melder pas". "Moské – moské ikke" stod der på en. En hentydning til debatten om, hvor muslimer skulle have lov at bygge. Sloganet 'Tør – hvor andre tier' og Ekstra Bladets navn blev skrevet med arabiske skrifttegn som en art symbol på muslimsk magtovertagelse. Tv-spots viste strømme af små stiliseret tegnede, mørke mænd og slørklædte kvinder, som passerede kameraet med deres kufferter, og hver gang hørte man lyden af stemplet, der blev knaldet i passet… eller som de fleste hørte det: Kasseapparatet, der klang for hver udbetaling i form af bistand, boligstøtte, børnepenge, rejsepenge, pensioner og samfundets øvrige spenderinger til asylcentre, undervisning, lægehjælp, psykologer… Speakerteksten lød: "Skriv til Ekstra Bladet om fremmedpolitikken. Hvor går grænsen? Ekstra Bladets læsere tør, hvor politikerne melder pas."

Der rejste sig et ramaskrig. Hvor meningen hos reklamebureauet – og accepteret af bladets chefredaktion – var at slå hul på nogle tabuer, så at sige tage trykket af den forbuds-kedel, som blandt andre Socialdemokratiet, de radikale, Politiken og Danmarks Radio havde lagt låg over, satte man i stedet kog under den udbredte fremmedangst hos nogle – og vrede hos andre, som fandt kampagnen overstyret og usmagelig. For eksempel Mellemfolkeligt Samvirke, der greb til en modkampagne med plakater, der sagde: "Farvet af pressen eller presset af farven". Og "Debatoplæg eller Avisoplag", idet man gik ud fra, at hovedmotivet for Ekstra Bladet var at banke avisens oplag i vejret snarere end at diskutere indvandringen.

POLITIKEN ANGRIBER EKSTRA BLADET

Det berørte mere direkte, at søsteravisen Politiken gik løs på Ekstra Bladet med indædt kritik af kampagnen. Især da de mange, daglige artikler kulminerede 23. maj med Ulla Dahlerups besøg hos somalieren Ahmed Hassan Ali i Maribo på Lolland.

Ali blev verdensberømt i Danmark *over night*. Ulla Dahlerup præsenterede ham som Ali med de to koner, de 11 børn og en samlet offentlig hjælp på 631.724 kr. Besøget var et ægte Ulla Dahlerup-stunt med detaljeret skildring af et kaotisk, rodet og misligholdt hjem med et arsenal af uskyldige unger, en charmtrold af en far, et par forkuede ulykkelige koner og et tvivlsomt alibi for at opholde sig i Danmark og ikke i Somalia – bortset fra attraktionen i at blive forsørget af det danske samfund. Ali fortalte løs til den lydhøre Ulla Dahlerup. Mens fotografen Jesper Stormly Hansen tog billeder af den glade familie.

Der rejste sig en storm af ophidselse, da artiklen blev trykt. Læserbrevene kom som en rasende orkan mod Floridas kyst. Statsminister Nyrup Rasmussen konstaterede, at familiens indtægt – hvoraf 300.000 var skattefri – var højere end hans egen indtægt. "Vi må sige stop for det ekstremt urimelige," sagde Nyrup til reporter Marianne Nielsen, "almindelige mennesker, der knokler og betaler skat, må sige til sig selv lige som jeg: Dette er uanstændigt og uacceptabelt."

Socialminister Karen Jespersen bebudede lovændringer: "En offentlig hjælp af den størrelse er dybt anstødelig," sagde hun til Folketingets Socialudvalg, der havde kaldt hende i samråd.

Men frænde er frænde værst: I Politiken blev Ekstra Bladets skildring af Ali-familien og bistandsbeløbet kaldt proportionsløs, demagogisk, snæversynet og intolerant: "Engang havde det frisindede Ekstra Blad Inge og Sten Hegeler på lønningslisten. De insisterede på, at 'det normale har vide rammer'. I dag går grænsen i Kruså, og Ekstra Bladet forsøger at mobilisere en småborgerlig forargelse over en mand, der har to tidligere koner og 11 børn. Ikke nok med, at de har en anden hudfarve og kvinderne går med tørklæde, de 'formerer sig også som rotter', for igen at sammenfatte det underliggende budskab i et berygtet Glistrup-citat. Mellemfolkelig forståelse for disse mennesker på Lolland ligger Ekstra Bladet fjernt. Ekstra Bladets triste deroute fra at være den lille mands (og hans børns) forsvarer til at være hans angriber har desværre sat sig spor – også hos statsminister Poul Nyrup Rasmussen…"

Citatet med de formeringsdygtige rotter havde Ekstra Bladet nu ikke brugt i kampagnen, selv om Politiken gerne ville have læserne til at tro det. Og citatet stammede ikke fra Glistrup. Det var den jyske overdyrlæge A. Th. Riemann, der sagde det og blev dømt for det. Men Politikens holdning var ikke til at tage fejl af. Kampagnen 'De fremmede' var på det tidspunkt ved at slutte. Politiken havde gennem flere uger været skarpt kritisk og afstandstagende og bl.a. skrevet, at Ekstra Bladets artikler er "et stort og giftigt bidrag til at forøge problemerne, til at polarisere og fordumme."

I en leder 29. maj svarede Ekstra Bladet tilbage, at Politiken "konsekvent har undladt at tage stilling til de konkrete problemer, Ekstra Bladet har afdækket i det sidste par måneder. Herudfra kan der drages to konklusioner: For det første: Tøger Seidenfaden og Politiken tager afstand fra virkeligheden, og da især, hvis den skil-

4 INDLAND

Kære læser,
Denne side i Politiken havde Ekstra Bladet reserveret til en annonce for Ekstra Bladets kampagne mod 'de fremmede'. Den annonce har vi afvist.
Politiken ønsker så tydeligt som overhovedet muligt at tage afstand fra Ekstra Bladets fortsatte kampagne. Begrundelsen herfor fremgår af artikler, vi tidligere har bragt, og som kan læses her på siden.
Med venlig hilsen
POLITIKEN

Tolerancens grænse

Problemet

Nye syndebukke

Det gode tabu

Politikens helsidesafvisning 5. april 1997 af Ekstra Bladets annonce for 'De fremmede'-tillægget. Annoncen skulle have stået på samme plads. Udgangspunktet for Politiken var et læserbrev, Ekstra Bladet havde bragt fra en mand, der skrev: 'Sæt dem i lejre. Spær dem inde...etc.' Et udgangspunkt, som var lige så demagogisk som Ekstra Bladets artikler var - i Politikens optik. En fordrejning af kampagnens samlede udtryk. Der var kold luft på gangene i de dage.

dres af Ekstra Bladet. For det andet: Ekstra Bladet er for Politiken en inderlig vederstyggelighed og må som sådan bekæmpes med næb og kløer. Det rejser det naturlige spørgsmål: Hvor længe kan Politiken finde sig i at skulle være afhængig af Ekstra Bladets indtægter? Kan det overhovedet kaldes liv, hvis man år efter år må leve i Ekstra Bladets respirator? Men tro os. På Politiken taler man ikke om penge, det er blandt standspersoner bare noget, man modtager. Sådan yder bladet sit særlige bidrag til det almindelige hykleri blandt bedrevidende, der ikke vil og kan se virkeligheden, fordi selvtilfredsheden overskygger alt."

Temaet – Politiken, som fik dækket sit underskud med Ekstra Bladets overskud – var fast tilbagevendende i den redaktionelle selvforståelse på Ekstra Bladet. Det blev gentaget få dage efter i endnu en stort opsat leder, som lagde for med at håne Politikens chefredaktør Tøger Seidenfaden, som ikke bryder sig om Ekstra Bladet, men heller ikke afviser at modtage Ekstra Bladets penge. For "uden Ekstra Bladet, intet Politiken. På sin vis må man have medfølelse med ham, som man altid må have det med mennesker, der lider af skizofreni, altså personlighedsspaltning. En sygdom, som psykiaterne i hvert fald indtil nu ikke har været i stand til at finde en effektiv medicin imod."

Krigen krydsede grænsen fra sarkastisk drilleri til fundamentalistisk opgør, da Ekstra Bladets annonceafdeling kort efter bestilte en helsideplads i Politiken. Annoncen skulle gøre opmærksom på det tillæg på 88 sider, Ekstra Bladet sendte på gaden som supplement til dagens avis 27. juni 1997. Tillægget hed 'De fremmede'. Politiken afviste annoncen. Og brugte siden til et åbent brev til læserne:

Kære læser.

Denne side i Politiken havde Ekstra Bladet reserveret til en annonce for Ekstra Bladets kampagne mod 'de fremmede'. Den annonce har vi afvist. Politiken ønsker så tydeligt som muligt at tage afstand fra Ekstra Bladets fortsatte kampagne. Begrundelsen herfor fremgår af artikler, vi tidligere har bragt, og som kan læses her på siden.

Med venlig hilsen,

Politiken

TOLERANCEN PÅ VÆGTEN

Ekstra Bladet havde med kampagnen 'De fremmede' ramt den tendens, som gennem 1990erne også flyttede nogle grænsemærker i det politiske spektrum og i befolkningens holdninger. På godt og ondt. Den umiddelbare tolerance fik sværere vilkår. Omvendt blev der pillet ved den politiske korrekthed, som ofte før havde gjort det mere eller mindre umuligt at diskutere indvandreres og flygtninges vilkår sagligt. Problemerne var rykket tættere på. Fejlgrebene i integrationen blevet tydeligere. Ekstra Bladets kampagne skød i flere henseender skævt, især i sin lancering, men gav også frit løb for en nødvendig efterkritik af hidtidige spilleregler og fordomme. Typisk ved at påvise, at skoleundervisningen med sin vidtstrakte hensyntagen til børnenes sproglige baggrund i virkeligheden gjorde de samme børn en kæmpestor bjørnetjeneste ved at forsinke eller ligefrem spolere deres integration.

I et stort interview midt under kampagnen vender Hans Engell – Det konservative Folkepartis tidligere formand – tilbage til tiden omkring palæstinenser-sagen i 1991. Sagen om de statsløse palæstinensere, der forskansede sig i Blågårds Kirke på Nørrebro under stor bevågenhed, og som dette kapitel begynder med. I 1991 var Engell justitsminister. I tilbageblik 1997 fortæller han til Kirsten Jacobsen: "K og V var i mindretal, da vi havde regeringsmagten, og det var – dengang – meget vanskeligt at få nogen til at påtage sig et ansvar for de svære og upopulære beslutninger. Jeg oplevede det selv i palæstinenser-sagen. Men der var også alle enkeltsagerne, som lobby-grupper og flere politiske partier og medierne valgte at køre benhamrende hårdt… Derfor var udlændingepolitikken ekstremt opslidende. Jeg brugte som justitsminister halvdelen af – ja, i perioder min fulde – arbejdstid på udlændingesager. Og man føler sig meget ensom. Selv partifæller, som havde set et tv-indslag om en eller anden udvisning, kom jo dagen efter og sagde: 'Det *kan* da ikke være meningen, at den søde unge kvinde og de søde børn eller den pæne mand skal vises ud?' Samtidig vidste jeg, at sagerne skreg til himlen. Det var så åbenbart, at det var falske oplysninger og i den grad et forsøg på at slå plat på det danske system, at der *skulle* gives afslag. Men den del af sandheden fortalte medierne ikke… En tilladelse kommer ikke i medierne. Dét gør et afslag."

Kampagnen skabt irritation. Også internt på Ekstra Bladet, hvor mange medarbejdere ikke automatisk svingede med det stemnings- og holdningsskift hos ledelsen, som kampagnen var et udtryk for, men som havde været undervejs gennem flere år. En af kritikerne af den nye linje, Århus-redaktionens Niels Westberg, siger: "Vi blev stemplet som hellige. Vi måtte ikke mere kalde Søren Krarup 'den sorte præst'. Og vi fik standset mange historier, som tog flygtninge i forsvar."

Til gengæld tog Westberg og hans folk senere hårdt fat på etnisk kriminelle i en hel serie med titlen 'Fremmed-rockerne'. I Aalborg afslørede Ekstra Bladet i januar 2003 en bande, der holdt til i byens Maren Thurisgade under ledelse af en libanesisk flygtning, der opererede under det klingende navn Danny Abdallah.

Heller ikke flygtninge var hellige, fordi de var flygtninge.

***Niels** Westberg og Erik Kragh demonstrerede ved hjemkomsten fra Afghanistan til Danmark, hvordan de forklædt som kvinder var kommet fra Pakistan ind i Afghanistan 26. februar 1989. Det var under mujahedin-oprørernes krig mod den russiske besættelses-magt. De otte timers kørsel til Kabul blev tilbagelagt i en bil kørt af en mujahedin.*

1990-2004

UNDER COVER

OVER GRÆNSEN MED SORT PARYK

"Det er frostvejr, blæst, bidende koldt og overskyet. Malik og jeg kører sydpå gennem tolden ved Kruså og skal ligne vores pasfotos. På en lukket sidevej nær Flensborg parkerer Malik bilen. Op af kufferterne hiver vi vor afghanske forklædning og klæder om i mørket og aftenkulden. Ved bilspejlet sminker vi os om til afghanere… Min sorte paryk er alt for stram og gør ondt…"

Ulla Dahlerup på arbejde for Ekstra Bladet. Gennem 1990erne var hun fast knyttet til Ekstra Bladet som både tv-anmelder, kommentator og reporter. Under bladets gradvise skifte fra en bevidst indvandrervenlig til en indvandrings-kritisk kurs var hun aktiv og medskabende. Den famøse historie om Ali og hans 11 børn, som vi nævnte i forrige kapitel, blev skrevet af Ulla Dahlerup til kampagnen 'De fremmede' i foråret 1997.

Samme vinter havde denne pitbull-terrier i dansk debat-journalistik allerede sat sit spor. Hun skrev om, hvordan hun krydsede grænsen fra Tyskland forklædt som afghansk flygtning. Først havde hun via en mellemmand kontaktet en mand, der organiserede menneskesmuglinger. En afghaner med dansk opholdstilladelse, bosat i Kolding. Fremgangsmåde blev aftalt. Fast praksis. Og fast pris: 6.000 kr. pro persona. Rabat ved flere personer: 4.500 pr. stk. Halvdelen indbetalt på et kontonummer i Sydbank. Resten efter vellykket grænseovergang.

Ulla Dahlerups sorte paryk strammede og kulden bed, men historien var hjemme. Tre fotografer – Jan Unger, Claus Lunde og Jan Grarup – havde indtaget strategiske poster i natten. Og politiet kunne kort efter anholde afghaneren, der senere blev dømt. En vellykket aktion, måske ikke en af de mest livsfarlige, men den krævede en portion frækhed og vovemod. Og den afslørede en usmagelig form for kriminalitet. Afghaneren i Kolding opererede ikke ud fra et helligt ønske om at hjælpe flygtninge i nød. Hans ærinde var ren cash.

Af Ekstra Bladets chefredaktion blev Ulla Dahlerups journalistiske metoder værdsat, især når hun holdt hovedet koldt i sine reportager. Mindre, når hun greb sit private flammesværd. "Faren ved hende er, når hun bliver propagandist frem for journalist. I samme øjeblik hun bliver propagandist, så bliver hun så overdrevent subjektiv, at troværdigheden ryger," sagde Sven Ove Gade. Claes Kastholm supplerede: "Man kommer

ikke uden om, at når man kører i det toneleje og med den ensidighed i sin journalistik, så kommer det nemt til at lyde som den nazistiske propaganda. Sådan virker det, når man har for høj lydstyrke på og for ensidigt fokus."

Stemmeføringen hos Ulla Dahlerup havde netop et ekko af 30ernes nazitone, da hun 1. juli 1997 under overskriften 'Har Europa intet lært', skrev om Wien ved århundredeskiftet 1900, da Østrigs hovedstad fik mange tilflyttere: "Samtidig så den unge arbejdsløse Hitler sine idealer trådt ned i sølet: Fædrelandet, religionen, lovgivningen og moralen. Versailles-traktatens ydmygelser og skyldfølelse sved også. I 1857 var der 6.217 jøder i Wien. I 1910 var antallet vokset til 175.318. Her er de uhyggelige sider af historiebogen, som Vesteuropas politikere burde læse på."

***Den** 24-årige journalistpraktikant Monica Ritterband afprøvede to dage før juleaften 1980 folks gavmildhed over for en lille pige med svovlstikker. På Strøget var mange i julehumør og købte hendes lys og tændstikker. En enkelt sagde dog: "Gå ad helvede til!". Foran Christiansborg havde Svend Auken ingen penge. Og Dorte Bennedsen var skeptisk: "Man skal ikke købe katten i sækken," sagde hun til Helle Degn.*

Hendes samarbejde med Ekstra Bladet balancerede på en knivsæg, fordi redaktionen tit satte spørgsmålstegn ved troværdigheden af facts i hendes artikler. Det sluttede brat efter en artikelserie fra Afghanistan, som hun skrev sammen med Annelise Petersen i februar 2000. Tilbage stod nogle journalistiske udfald gennem 90erne, som havde reporter-præcision og slagkraft. Bl.a. menneskesmugler-afsløringen.

SMUGLET IND I AFGHANISTAN

Under cover-aktioner er en Ekstra Blad-specialitet, dyrket gennem årene i talrige variationer. Med mere eller mindre tungtvejende sigte. Muslimsk forklædning, som Ulla Dahlerup benyttede, har stået model til et varieret udbud af af- og tilsløringer. Lige fra reporter Claus Toksvigs afprøvning af københavnernes reaktion på at møde en kaftanklædt arabersheik på Rådhuspladsen i 1958 – så fjern en fortid, at børnene dengang stadig læste 'På Vesterbro en neger gik' fra *Den Store Bastian*. Til Marie Lades forsøg i samme genre i februar 2003, da hun promenerede Strøget i København iført burkha. Og vendte skuffet hjem til redaktionen. Ingen tog særlig notits af hende.

Så var Niels Westberg og Erik Kragh ude i mere højspændt ærinde, da de i februar 1989 blev smuglet ind i Afghanistan under mujahedin-krigen mod den sovjetiske besættelsesmagt.

De forsøgte i første omgang at kommer over grænsen fra Pakistan iført afghanske mandeklæder, men blev afsløret og måtte vende om. Få timer senere prøvede de igen, nu klædt som kvinder, og slap bedre fra det. De tilbagelagde de otte timers kørsel fra grænsen til Kabul på bagsædet af

EKSTRA BLADET

janni's bryllup

janni's bryllup

ADMIRALENS BRYLLUP

Gæst nr. 321 i kirken var Ekstra Bladets udsendte admiral, Peder von Halck

***Jakob** Andersens 'under cover'-aktioner havde muntert format. Ved Jannie Spies' bryllup med Christian Kjær 20. august 1988 deltog han i kirken som 'admiral von Halck'. Joken holdt et stykke hen ad vejen, men han blev genkendt af B.T.s hofreporter Bodil Cath, som sladrede, så han blev vist ud af kirken.*

en vakkelvorn landrover. Hver med et af mujahedin-chaufførens små børn på skødet for at fuldende illusionen. Kun en enkelt gang var der ved at gå kludder i den farefulde ekspedition. På et tidspunkt blev Westberg så smøgforlegen, at han under stort besvær fik manøvreret en cigaret ind under burkhaen, men måtte slukke den omgående igen, da røgen, der sivede ud gennem burkhaens sparsomme huller, blev noteret med højlydt undren af barnet på hans skød. Deres dobbeltside-beretning om turen var ren udlands- og krigsreportage. Tekst- og billedmæssigt. Billedet af de to i fundamentalistisk ornat var i frimærkestørrelse ved deres byline-navne. Havde det været i dag, ville billedet af dem nok være blæst op som bærende illustration.

I mange tilfælde har almindelig frejdighed og tilforladelig fremfærd været nok til at passere ellers uoverskridelige grænser. Fotografen Jan Unger og journalisten Lars Ahlmark brugte hverken forklædning, farvet hår eller falske papirer, da de i august 1980 vandrede uhindret gennem afspærringerne ind på Leninværftet i den polske havneby Gdynia, hvor Lech Walensa og hans kammerater var i gang med deres epokegørende aktion imod det kommunistiske

styre. Unger og Ahlmark havde heller ikke større besvær med at udføre den lille øvelse at gå direkte ind i atomkraftværket Barsebäcks helligste haller i efteråret 1977 og dermed demonstrere, at sikkerhedsforanstaltningerne måske var en smule illusoriske.

Det samme påviste Cavling-pristager og spionageekspert Jakob Andersen med et vist held, da Jannie Spies i august 1988 blev viet til Christian Kjær i Asminderød Kirke. Jakob Andersen iførte sig en art admiralsuniform med sovsekande, epauletter, ordener og medaljer. En limousine førte ham frem til kirken, hvor han skridtede publikumsfronten af, men blev standset i våbenhuset af Spies-koncernens direktør Lene Christensen, der undrede sig over, at han ikke bar den badge med brudeparrets billede, som gæsterne ellers bar. Jakob Andersen præsenterede et præfabrikeret telegrafisk invitation fra Christian Kjær til 'Peder von Halck'. Lene Christensen spurgte: "Er De konsulen fra De Vestindiske Øer?". "Von Halck," replicerede Andersen høfligt og militærisk, hvorpå han fortsatte ind i kirken og fandt en plads. Uheldet ville imidlertid, at B.T.'s hofreporter Bodil Cath havde genkendt ham og rev Lene Christensen ud af vildfarelsen med den vestindiske konsul. "En tåbelig lille journalist fra B.T. havde bildt hende ind, at jeg ikke var admiral Peder von Halck!" som Jakob Andersen skrev i næste dags reportage. Han måtte forlade kirken, men opslog standhaftigt sit hovedkvarter uden for kirkedøren for at bivåne udmarchen og hilse de nygifte med honnør.

Syv år efter leverede han en ny joke, da Fidel Castro kom på officielt besøg i Danmark den 11. marts 1995. Dagen før blev Jakob Andersen af Nordisk Films sminkøser maskeret som Castro og aflagde derefter besøg på Christiansborg ledsaget af sine 'livvagter', bl.a. Ekstra Blad-medarbejderen Vladimir Pimonov.

*'**Monsieur** X', Claude Khazizian, fransk-manden, der med sit tilforladelige ydre møvede sig elegant ind hvor som helst, havde talrige 'gæstespil' bag sig, da Ekstra Bladet fik ham til Danmark for at agere inviteret ved Joachims og Alexandras bryllup i 1995. Her planlægges aktionen sammen med Ekstra Bladets Karin Mørch, Anders Lund Madsen og fotografen Jan Unger.*

ELEGANTIEREN CLAUDE X

Ingen af disse underholdende aktioner kunne dog hamle op med den, en herre ved navn Claude X præsterede i 1995. Han deltog på Ekstra Bladets initiativ i prins Joachims og prinsesse Alexandras bryllup 18. november i Frederiksborg Slotskirke. Uden at være inviteret.

Franske Claude med det virkelige efternavn Khazizian var en elegant herre, gennem mere end 30 år ansat på et statsligt lotterikontrol-kontor i Paris, nu pensioneret, men i fuld gang med at realisere sig selv i rollen som uventet deltager i det højere selskabsliv.

Ekstra Bladets Karin Mørch havde hørt en del om ham – journalist Karin var som datter af den

fransk-danske filminstruktør Gabriel Axel vel orienteret i det franske. Monsieur Claude havde hurtig erhvervet sig tilnavnet X i kraft af sine gerninger: Året før var det for eksempel lykkedes ham at komme med på det officielle 'familiefoto' af 161 statschefer, der i Paris deltog i højtideligholdelsen af 50-året for 2. verdenskrigs afslutning. Han havde hilst venligt på Miguel Indurian ved en Tour de France-reception i den spanske ambassade og trykket præsident Chirac i hånden ved årets 14. juli-fest. Alt til franskmændenes jublende undren.

Karin Mørch fostrede idéen om at invitere Claude X til Danmark sammen med Anders Lund Madsen, der i de år var halvdelen af den kreative duo Madsen og Madsen, som underholdt læserne på Ekstra Bladets bagside med skæve vinkler på hvad som helst (Den anden halvdel var Povl Høst-Madsen). Karin kontaktede Monsieur Claude, der straks var med. I København lempede den belevne og charmerende franskmand sig først uden vanskeligheder dagen før brylluppet ind til en reception på Københavns Rådhus, hvor han blandt andet fik sig en høflig snak med prins Joachim om Frankrig. Dagen efter blandede han sig med bryllupsgæsterne i Frederiksborg Slotskirke, fik hele ceremonien med, men måtte lide den tort at blive anholdt, da han forlod kirken. Han kom til at tilbringe to døgn i arresten i Hillerød, før han blev løst efter flere afhøringer. Nogen paragraf, hvorefter han kunne idømmes straf, var ikke til at få øje på. Men han erklærede sig bagefter yderst tilfreds med cellens indretning og den venlige behandling.

Karin Mørch og Anders Lund Madsen blev kort efter indtilllet til Cavling-prisen af DR's korrespondent i Bruxelles Tyge Pedersen. De fik den ikke. Men Tyge Pedersens indstilling er værd at citere. Han gjorde opmærksom på historiens internationale gennemslagskraft og skrev: "Prins Joachims bryllup var naturligvis en begivenhed, der påkaldte sig en del opmærksomhed ude i verden. Men det, der tales om og huskes og har givet anledning til stor professionel anerkendelse blandt internationale pressefolk er og bliver: Ekstra Bladets historie med den uindbudte bryllupsgæst Monsieur Claude, som spadserede gennem alle afspærringer og kastede sig ud i samtaler med dronningen, prinsen og hele det royale jet-set. Billederne er gået deres sejrsgang over hele verden… Efter min opfattelse er der tale om et stykke aktiv, original journalistik. Ganske bevidst krydser det nogle grænser, idet M. Claude var inviteret og sendt i felten af journalisterne: Men historien var helt igennem godt tænkt, planlagt og udført – samt fremstillet med stor elegance og professionelt håndelag."

***Ved** receptionen på Københavns Rådhus førte 'Monsieur X' en beleven samtale med dronningen, prins Joachim og den unge Venstre-borger-repræsentant Søren Pind, uden at nogen fattede mistanke til hans identitet. Det gjaldt bare om at være kultiveret og intetsigende.*

***Mimi** Jakobsens lukkelov i 1994 indbød til provokationer. Ekstra Bladet valgte at åbne Mimis Døgner på Valby Langgade med Hans Bjerregaard som bestyrer. Døgneren var en publikumssucces, men lukkede efter en uge, da lukkelovens absurditet var tilstrækkeligt demonstreret. Det glade hold, der lukker og slukker er Eckhardt Ginderskov fra Ekstra Bladets reception, Kim Bach fra erhvervsredaktionen, Henrik Haar fra receptionen og Døgner-chef Hans Bjerregaard.*

Men der var alvorligere sager på tavlen hos Cavling-komitéen det år. Prisen gik til de tre DR-journalister, der havde blotlagt forløbet omkring begivenhederne på Nørrebro 18. maj 1993.

HEMMELIGE HANS

Det var en anden hule, Ekstra Blad-medarbejderen Hans Bjerregaard vovede sig ind i marts 1992. Ikke for at genoptage sine universitetsstudier i forhistorisk arkæologi. Men for at grave i forholdene i Den Danske Forenings lokalafdeling i den københavnske bydel Valby.

Bjerregaard meldte sig ind og blev inviteret til et hemmeligt møde, der foregik i medborgerhuset i Skandiagade.

Under mødet fører den lærde, stilfærdige Hans sig ikke frem som en Claude X. Han nikker samtykkende til, at "de dér perkere skal ud! " og svarer på nysgerrige spørgsmål om, hvem han er – "imens synger jeg indvendig en febrilsk lille sang om, hvad jeg hedder, hvad jeg laver og hvor jeg bor," skriver han. "Når man i 38 år har vænnet sig til at svare Hans, når folk spørger, hvad man hedder, så er det svært pludselig at skulle svare Per."

Ved mødet er han i selskab med en invalidepensionist, der i øvrigt pudser vinduer. "Sort," griner han og tilføjer: "Jeg hader de sorte." Manden hedder Henning og mener, der må gribes til våben. "Vi må have dem ud nu, og vil de ikke rejse selv, så må vi bruge våben," råber han. "Tiden er ikke til at gribe til våben," siger foreningens næstformanden Poul Winther Jensen. "Endnu," føjer han til. Under mødet omdeler en fyr, der hedder Leo, materiale for Nationalpartiet Danmark, som Den Danske Forening officielt tager skarpt afstand fra, fordi partiet opfattes som nazistisk. Bjerregaard bliver som alle andre inviteret til møde i NPD. Nu er han i træning med sin nye identitet, går til NPD-møde i Brønshøj Pensionistcenter og refererer også dét i Ekstra Bladet. I dagene efter får han en stribe af anonyme opringninger: "Svin. Vi ved, hvor du bor. Vi kommer og skærer nosserne af dig!" Og: "Det er sådan en som dig, vi blæser hovedet af," lyder er skønsomt udvalg af henvendelserne.

Hans Bjerregaards lyst til at forsøge sig *under cover* i ukendt land var ikke dermed tabt. I oktober 1994 åbnede 'Mimis Døgner' på Valby Langgade.

Ekstra Bladet bragte i den følgende uge rapporter om kioskejeren, som førte sin egen frihedskamp mod den nye lukkelov, som var blevet indført under industriminister Mimi Jakobsens løftede pegefinger. Den formastelige kioskmand åbnede efter almindelige butikkers lukketid, og fra kl. 20 solgte han frejdigt videre af de varer, der ellers efter loven skulle være under lås og slå indtil næste morgen: Øl, spiritus, vin, cigaretter,

pålæg, kaffe, paprika, karry og andre gode sager. For "hvorfor skulle medborgere, som en aften trænger til en øl, eller som har en kriminel trang til en knækpølse, ikke have mulighed for at købe det? Mens man kan købe sig en bajer om morgenen klokken 6, hvor intet sundt menneske har lyst til at drikke bajere?" spurgte kioskejer Hans Bjerregaard, da han fik besøg af Ekstra Bladets reporter Hans Bjerregaard, der viderebragte spørgsmålet i avisen. De tre betjente, der efter et par dage besøgte 'Mimis Døgner', syntes åbenbart også, det var et rimeligt spørgsmål. De fik Bjerregaards navn og cpr-nummer, rystede på hovedet og gik igen.

Mere skete ikke. Reporter Bjerregaard ringede både til Valby Politi og bevillingspolitiet for at få at vide, hvad man gjorde ved kriminaliteten i 'Mimis Døgner'. "Ring igen i morgen," lød svaret. Da 'Mimis Døgner' lukkede efter en uge, stod folk i kø for at hylde den formastelige oprører.

VED NORGES KYST

'Mimis Døgner' handlede ikke om storpolitik. Det gjorde det på sin egen pudsige måde, da medarbejderen Vladimir Pimonov i sommeren 1997 jagtede Ruslands 1. viceministerpræsident Anatolij Tjubajs, som befandt sig på en båd ud for den norske kyst i en tys-tys-mission.

Den russiskfødte journalist Vladimir Pimonov var emigreret til Danmark i 1988 og havde været ansat på bladet siden Murens fald og Sovjetunionens opløsning i 1989. Han var en medarbejder, der var af uvurderlig betydning for den udenrigspolitiske dækning under 90ernes mange omvæltninger i Rusland.

Forsøget på at opspore Anatolij Tjubajs i juli 1997 havde et dobbelt formål.

Ekstra Bladet og Pimonov ville finde ud af, om det var rigtigt, at Tjubajs forhandlede med den landflygtige danske finansmand Jan Bonde Nielsen – som var manden, der havde lejet lystyachten 'Grace' af en norsk millionær og inviteret Tjubajs om bord. Det ville være en nyhed, som kunne vække opsigt. Også i Rusland. Tjubajs var præsident Jeltsins nærmeste finansrådgiver, og Bonde Nielsen havde store finansspekulationer på bedding i Rusland.

Manden, der havde bragt de to sammen, var den omstridte tidligere Superfos-direktør Jørgen Trygved. Han var med på 'Grace' sammen med sin daværende kæreste, fotografen Suste Bonnén.

Suste Bonnén stod for det andet formål med Ekstra Bladets jagt på mødet mellem Tjubajs og Bonde Nielsen. Snildt og udspekuleret guidede

*'**Giv** en skærv til prinsen' lød mottoet for en landsindsamling, som Ekstra Bladets Aage Snitkjær (1935-93) stod i spidsen for 5. april 1984. Prins Henrik havde ikke selv indtægter. Det var synd, at han skulle spørge dronningen om lommepenge. Snitkjær etablerede sig på Strøget med indsamlingsbøssen, en 400 liters fransk vintønde. Appellen til det danske folk gav på førstedagen 31,50 kr., som Snitkjær ved dagens slutning afleverede på Amalienborg.*

***Den** store omklædning er i gang. En times tid efter befinder de to livshungrende reportere Mogens Gyde og Karsten Lindhardt sig fuldt udstafferet som Vesterbro-ludere i Colbjørnsensgade for at afprøve, om politiet gør, hvad justitsminister Nathalie Linds har påbudt: Holder gaderne renset for prostitution.*

hun over sin mobiltelefon og via en dansk veninde, der opererede fra sit sommerhus på Stevns, Ekstra Bladets to medarbejdere, Vladimir Pimonov og fotografen Thomas Wilmann, frem til en position ved Kristianssand, hvorfra det var muligt med teleobjektiv at tage billeder af båden og gæsterne om bord. Suste Bonnén, der aldrig er gået af vejen for spænding i livet, førte de fleste af mobilsamtalerne fra et toilet på 'Grace'. Hendes private skjulte dagsorden – og aftale med Pimonov – var, at der ville blive taget billeder af hende selv sammen med Jørgen Trygved, hvis familie og ekskone ikke var indviet i hendes intime forhold til ham. Og ganske rigtigt: Den dramatiske dobbeltside-artikel i Ekstra Bladet 15. juli 1997 afslørede ikke kun Tjubajs og Bonde Nielsens tilstedeværelse på 'Grace', men også Trygveds og Suste Bonnéns.

Om salig KGB eller dets russiske arvtager eller måske CIA har underholdt sig med aflytning af de fordækte samtaler mellem Suste Bonnén, den danske *go between* og Pimonov ved kun de hemmelige lyttecentraler. Men opstandelsen var stor på båden, da Jan Bonde Nielsens sekretær den følgende dag ringede ham op og fortalte ham, at Ekstra Bladet var plastret til med billeder af ham

og gæsterne på 'Grace'. Det var ikke lige, hvad Bonde Nielsen og Tjubajs havde brug for. Næppe heller Trygved. Billederne og historien fløj videre til de russiske aviser. Og blev formodentlig flittigt studeret i Danmark. Mens ubegribeligheden hærgede som en tropisk orkan mellem de ombordværende. Undtagen én.

UD PÅ FLISEN

En tabloidavis' succes står og falder med bl.a. omfanget af fantasifulde overraskelser i spalterne. Genren 'medarbejdere i forklædning' tæller med i statistikken. Et tidligt eksempel blev læserne mindet om, da side 2 en oktoberdag i 1990 blev grebet af satanisk fryd, da man sad med en pressemeddelelse fra forsikringsselskabet Hafnia Holding A/S. I den stod der, at koncernens informationschef Mogens Gyde var blevet udnævnt til vicedirektør i koncernen. I den anledning oplistede pressemeddelelsen Mogens Gydes hidtidige karriere, som omfattede stillinger ved blandt andet TV-Avisen og Børsens Nyhedsmagasin.

Side 2-kommentatoren gik ud fra, at pressemeddelelsen om Mogens Gydes forfremmelse måtte være formuleret i koncernens informationsafdeling, formodentlig af Mogens Gyde selv. Side 2 undrede sig derfor over, at det var udvisket af Mogens Gydes erindring, at han havde været ansat på Ekstra Bladet som politisk reporter fra 1973 til 1980, værdsat af kolleger, medlem af medarbejderforeningens bestyrelse, betroet at skrive ledere på side 2. Og så fortsætter kommentaren:

"Oven i købet tegner Mogens Gyde sig for en klassiker inden for den opsøgende, kritiske journalistik: Han har været Halmtorvs-luder for en nat. Sammen med sin kollega Karsten Lindhardt, der i dag er tegneserieredaktør på B.T. gik han for ca. 15 år siden i brechen for Vesterbros letlevende pigegarde, som følte sig forfulgt af de lokale politimyndigheder. For at efterprøve påstanden på egen krop lod de to hårdtslående reportere sig forvandle til forførende yndigheder med paryk, mascara, lårkort nederdel, strømpeholder og 15 cm høje stilethæle. Og så var det ellers ud på flisen. Ganske rigtigt: Efter kort tid kom politiet fræsende. Mens de rigtige piger fik bragt sig i sikkerhed, var Mogens Gyde og hans makker uhjælpeligt handicappet af det uvante fodtøj. De blev kylet ind på bagsædet under ydmygende bemærkninger som: 'De bli'r sgu da også grimmere og grimmere.' Da sagens rette sammenhæng

*'**Learning** by doing' kalder englænderne det. For at kunne skrive om f.eks. prostitutionens væsen og uvæsen på Vesterbro, må man vide, hvad det handler om. Her er Svenn Bernhard Sørensen i 1970 rykket ud for at foretage studier i marken. Det var et led i en større prøvekøring af det københavnske forlystelsesliv de sidste dage af marts 1970.*

Århus-medarbejderen Kurt Simonsen begyndte sin lysende karriere som uniformeret myndighedsperson med at søge stillingen som komiteret for Hjemmeværnet. Stillingen blev ledig ved venstremanden Peder Sønderbys afgang med udgangen af 1996. Den var attraktiv: 460.000 kr. om året. Men kun slået op i en undselig notits i Statstidende. Simonsen afprøvede sin værdighed en novemberdag på Kastellet, hvor Hjemmeværnet huserer. Men fik ikke stillingen. Fotograf Jesper Stormly fangede det herlige efterårslys.

gik op for ordensmagten, fik den senere vicedirektør i Hafnia Holding A/S et polititilhold mod at færdes på Vesterbro – i dametøj."

I dag driver Mogens Gyde en privat mediekonsulent-virksomhed, og hans erindring om præstationen dengang fejler ikke noget: "Der var faktisk en politisk anledning til vores aktion. Justitsminister Nathalie Lind havde i foråret 1974 dekreteret, at nu måtte der ryddes op i prostitutionen på Halmtorvet. En af pigerne derudefra – hun hed Rita – ringede til redaktionen. Hun fortalte om de barske vilkår og sagde: 'I skulle selv prøve det!' Det gjorde vi så. Historien kom i påskeavisen det år. Men jeg kan godt love dig, at de så sjove ud i hovedet hos Hafnia, da side 2 genopfriskede affæren i 1990. Lige så sjove som politiet gjorde i påsken 1974, da de på Station 1 spurgte om navn og adresse på os to 'piger' – og vi viste vores pressekort."

Nathalie Lind blev i øvrigt kort efter afløst som justitsminister af Orla Møller, da en Anker Jørgensen-regering afløste Hartling-regeringen. Den menneskekærlige Aalborg-præst Orla Møller tog imod en delegation af Vesterbro-ludere på

Christiansborg. Ekstra Bladets billede af begivenheden gik verden rundt. Gyde og Lindhardt var ikke med.

KØB EN BUNKER

Ekstra Bladet har altid haft et særligt øje til, hvad der foregik på Vesterbro hinsides Frihedsstøtten. Boligsvindelen i 60erne, fordækte smugler- og narkohandler, navne som Svend Aage Hasselstrøm, 'Edderkoppen', og Sven Thevis, prostitutionen på Halmtorvet og i gaderne omkring Istedgade. Alt sammen har løbende været i redaktionens kikkert. Især kriminalredaktionens. Men også den politiske redaktion har været tiltrukket. Allerede i 1970 afprøvede to medarbejdere, Svenn Bernhard Sørensen og Else Sander, et par af kvarterets massageklinikker med henblik på en saglig forbrugervejledning. Det kunne gentages på denne side af årtusindskiftet, hvor forbrugerstoffet er blevet et hit i spalterne.

Om Sørensen og Sander optrådte inkognito ved den lejlighed fremgår ikke. Det gjorde derimod Århus-redaktionens Kurt Simonsen og hans kollega Claus Jessen fra Esbjerg-redaktionen, da de i slutningen af juli 2003 solgte ud af de tyske bunkers langs den jyske vestkyst. De syntes, at det nu måtte være nok med, at resterne af 158 tyske fæstningsanlæg lå dér og flød uden at gøre nytte. Nogle halvt nedsunket i sandet, andre endnu i ret god stand. Bunkers, kanonskytteanlæg med skydeskår, mandskabsblokke – alle sammen forladt og uflyttelige, bortset fra hvad naturen gjorde ved dem. De måtte kunne sælges. For eksempel til tyske turister.

Simonsen & Jessen gik grundigt til værks. De lejede en stor autocamper, udstyrede den kontormæssigt og fik fremstillet professionelt salgsmateriale og visitkort fra firmaet med den fiktive adresse: Markstrasse 23, 24955 Wassersleben, Deutschland. Camperen blev rullet på stranden ved Løkken, og det var næsten omgående succes. På kort tid meldte fire kunder sig, spurgte grundigt om muligheder og vilkår og lod sig skrive op til en gedigen og minderig sommerbolig. Priserne svingede mellem 35.400 euro for de billigste og 500.649 for de største og dyreste. Nogle af de største til salg i anparter. Strandret og havudsigt. Mulighed for at bygge til. EU og den danske stat garanterede for rettigheder. Hos et ældre tysk ægtepar fra Stuttgart var konen bekymret for de manglende el-installationer, men blev beroliget af sin mand, der mente, at man sagtens kunne klare sig med petroleumslamper. Danske strandgæster var også bekymrede. En spurgte for eksempel, om kommende tyske ejere ville få ret til at flage med det tyske flag fra toppen af deres bunker. Det syntes han ville være en provokation.

Så langt kom det jo aldrig. Men dog så langt, at en lokal ejendomsmægler, som lod sig lokke med på et samarbejde med Simonsen & Jessen, lidt for sent opdagede, at det hele var en joke. "Jeg er til grin i hele Løkken," sagde han bagefter, men uden at blive rigtig vred.

Det gjorde – sært nok – heller ikke de mange bilende strandgæster, der i sommeren 2001 blev antastet på stranden ved Løkken af en Kurt Simonsen i fuld kontrollør-uniform og med EU-mærke i kasketten. Han gjorde opmærksom på, at en ny EU-forordning krævede, at biler på Løkkenstranden skulle *skråparkere*. Det medførte en større bilrokering. Til stor undren for strandløver,

Det drengede hoved tilhører Thomas Szlavik – siden 1992 formand for Ekstra Bladets medarbejderforening. Szlavik startede sit Ekstra Blad-liv i 1979 som reporter på krminal-redaktionen, hvor adgangsbilletten dengang ifølge ham selv var, at man kunne spille whist. Alt taget i betragtning er hans væsentligste indsats nok formandsjobbet, hvor han gennem over tolv år har holdt tungen lige i munden og chefredaktion og medarbejdere i ånde gennem skarpsindig styring.

nymfer, voksne og børn. Og selvfølgelig bilisterne. Som blev lige så forbløffede som cyklister i Fredericia, da de i julemåneden 2003 blev høfligt stoppet af det EU-uniformerede kontrollørpar Simonsen & Jessen foran et indkøbscenter. Skiltning markerede: "Cykelparkering kun 10 minutter". Kontrollørerne foreholdt de formastelige, der overskred tiden, 'EU-direktiv nr. 1317 vedr. tidsbegrænset parkering ved europæiske indkøbscentre i julemåneden'.

Lysten til at tage røven på adel og borger, præster og bønder og ikke mindst EU og offentlige myndigheder var en speciel fornøjelse for medarbejdere på Ekstra Bladets Århus-redaktion. Julemåneden syntes at indgyde dem ekstra inspiration. I december 1995 fik Kurt Simonsen og Peter Bresemann offentlig støtte til EOF, Ekstra Bladets Oplysnings Forbund. De havde indgivet ansøgning om kommunal støtte til kurser, der bl.a. havde humor og ballet på programmet. Lærerne, der var hyret til at undervise, var biskop Kjeld Holm (humor og vin) og økonomiprofessor Gunnar Thorlund Jepsen (ballet).

MR. BIG FRA BRØNDBY

På én redaktion kunne røvere- og soldater-legen være alvor. Det var på kriminalredaktionen, hvor man indimellem havde brug for ekstraordinære foranstaltninger til overvågning eller aflytning af den ene eller anden. Thomas Szlavik, der kom til kriminalredaktionen i 1978, fortæller om sådan et tilfælde – i en tid, hvor mobiltelefoner var store tunge kasser, der var fast monteret i bilerne, og hvor kommunikationen gik via husets omstilling, der leverede en linie ud i luften, så man kaldte i blinde og håbede, at andre også havde åbnet for radioen. Kaldene kunne aflyttes af uvedkommende, så det foregik efter modellen "Blå fugl kalder rød rede".

En dag i 1980 gik aktionen ud på at overvåge et hemmeligt møde, redaktionen havde fået et tip om. Det skulle foregå på Hotel Imperial og dreje sig om narkohandel på topplan – hovedmanden var ifølge tippet en kineser, der gik under navnet Mr. Big, højtstående medlem af en kinesisk triade. Alle sejl var sat til. Medarbejdere var placeret ved baren, rundt på hotellet, i biler udenfor. Der blev virkelig observeret. Indtil aktionen pludselig blev standet og alle vendte tilbage til bladet. Det var muligvis en fælde. Kineserne havde lyttet med. Det var kineserne, der overvågede Ekstra Bladets medarbejdere og ikke omvendt. Szlavik

fik kæde på døren hjemme. Og Mr. Big senere en grillbar i Brøndby.

Hvis politireporterne kunne have brug for at optræde inkognito, havde de folk, de skrev om, til gengæld også tit krav på ikke at blive nævnt ved navn. Overtrædelse af navneforbudet kunne give bøder og måtte hver gang overvejes grundigt, diskuteres med chefredaktion og eventuelt bladets juridiske rådgivere.

Kriminalredaktionen overtrådte af og til bevidst navneforbudet. Det skete for eksempel i forbindelse med den opsigtsvækkende sag i 1992 mod den 34-årige Diego Joanis, som stammede fra Haiti, men havde boet i Danmark i mange år. Manden sang og spillede guitar og blæste fløjte. Desuden havde han en ustyrlig trang og evne til at nedlægge piger, hvad der var yderst uheldigt, eftersom han var hiv-positiv og havde været det siden 1985. Tallet på piger, han kunne have smittet med aids, var uoverskueligt, men højt, og listen indeholdt også mindreårige. En kvindelig byretsdommer havde, efter begæring fra politi og anklagemyndighed under retssagen ophævet navneforbudet, men forsvareren sagde nej og kærede kendelsen.

Det var situationen, da Ekstra Bladet 11. august 1992 bragte ikke bare navn, men også billede af Diego Joanis. Foruden at man på side 2 i lederen gentog begge dele plus mandens adresse på Amager. Begrundelsen var den indlysende, at Joanis stadig gik frit rundt med mulighed for at bedåre intetanende damer. Hans charme var udråbt til at være uimodståelig. Det gjaldt også om at få dem, der allerede havde været i favnen på ham, til at lade sig undersøge. Et par dage efter blev navneforbudet ophævet af Østre Landsret, som godt kunne se ideen i at advare mod manden. Ikke desto mindre blev Thomas Szlavik som den medarbejder, der havde skrevet artiklen, og Bent Falbert som ansvarshavende chefredaktør idømt bøder for at have overtrådt forbudet, inden det blev hævet. Szlavik 2.000 kr. Og Falbert 15.000 kr.

22 MORD

Ingen anfægtede for alvor Ekstra Bladets fremfærd i Diego Joanis-sagen.

En anden historie blev mere problematisk. Det var sagen mod plejehjemsassistenten Dorte Gramkow. Dér kom det til at handle om langt mere end navneforbud. Sagen kørte under voldsom offentlig bevågenhed i 1997. Assistenten stod sigtet for at have myrdet 22 beboere på sin arbejdsplads Plejebo på Vesterbro over en periode på tre år. Da Retslægerådet i efteråret 1998 kom med en rapport om forløbet, sagde en kilde hos politiet til en Ekstra Blad-medarbejder, at han ikke var i tvivl om, at plejehjemsassistenten ville blive dømt for i hvert fald 10-12 af mordene. Det var politimandens konklusion efter at have læst rapporten.

Overskriften i Ekstra Bladet lød dagen efter: "Efter retslægerådets rapport: POLITIET: HUN DRÆBTE 10-12". Drabsafdelingens vurdering holdt bare ikke. Statsadvokaten frafaldt mange måneder senere tiltalen mod Dorte Gramkow, og Justitsministeriet betalte hende 700.000 kr. i erstatning for den belastning, den langstrakte efterforskning havde udsat hende for, også i medierne. Sagen blev kompliceret af, at kilden i politiet ikke ville stå frem og bekræfte oplysningerne til Ekstra Bladet, og at Ekstra Bladets medarbejder ikke ville oplyse, hvem der var kilden, som risikerede at blive fyret for at have

28 EKSTRA BLADET

NÆSE-RESUME

LÆSERREJSE MED EKSTRA BLADET

KVINDEHÅNDBOLD EM I HOLLAND '98

Indledende runde 16. december 1998 – 11. december 1998

Gennemløb og finale 16. december 1998 – 19. december 1998

Pris pr. person kun 1.495,- kr.

Pris pr. person kun 1.595,- kr.

70 20 62 75

EUROSAVN 1998

Ekstra Bladet

EKSTRA VISDOM

"Et ridderkors er noget, man ikke ned.
– Og så hænger man det op på væggen bagefter."

Mark, 7 år

HUSK TEMAGEN PÅ DR 2

TOR. 18.30

FRE. 20.00

LØR. 20.00

NÆSEN RIDER IGEN

EU-kandidat Ove Andersen vil i Københavns Fogedret i dag igen forsøge at få sin egen næse beslaglagt

MUNTERT

Ekstra Bladet er blevet dømt i få og frifundet i talrige retssager. Frifundet under en del latter i 1998 i en sag anlagt af EU-parlamentkandidaten Ove Andersen, som ønskede et fogedforbud mod bladets brug af dette billede fra en julefrokost.

talt over sig. Sagen vandrede helt til Højesteret, hvor chefen for politiets drabsafdeling, Kurt Jensen, erkendte, at politiet dengang havde opfattet retslægerapporten sådan, som Ekstra Bladet havde gengivet det. Men den direkte kilde ville heller ikke politiet røbe. Ekstra Bladet forsøgte at bevise udsagnets rigtighed ved at begære aktindsigt, men alle begæringer om aktindsigt blev afslået og landsretsdommen stadfæstet – 100.000 i erstatning til Dorte Gramkow plus en bøde på 20.000 kr. til den ansvarshavende chefredaktør. Hos Københavns Politi opnåede bladet til gengæld betydelig goodwill, fordi man havde dækket over kilden i politiet og selv taget skraldet.

I 1999 udkom bogen *D's historie*, skrevet af Ekstra Bladets Hans Bjerregaard i samarbejde med Dorte Gramkow og baseret på hendes dagbog og de talløse breve hun skrev fra fængslet, mens sagen stod på.

Store og alvorlige sager. Men der er selvfølgelig også mange eksempler på retlige efterspil i mindre sager ud af de i alt 225, der er anlagt mod bladet alene i perioden fra 1988 frem til avisens 100-år i 2004. Ikke alle sager nåede for en dommer. Nogle blev hævet eller forligt. Men samtlige blev håndteret af Ekstra Bladets advokat Ulrik Ibfelt, som har skrevet retshistorie flere gange ved at opnå domme, der udvider ytringsfriheden og indgår i retslitteraturen. Han er blevet Danmarks førende kender af faget medieret.

65 procent af de sager, der endte i retten, blev vundet. Men som den ansvarshavende chefredaktør i dén periode, Bent Falbert, siger: "I retten begynder vi altid med at være 10 procent bagud, fordi dommerne rynker på næsen af Ekstra Bladet. Det retter sig, når vi kommer i gang."

Formodentlig har det hurtigt 'rettet sig', da den konservative spidskandidat til EU-parlamentet i 1998, direktør Ove Andersen indbragte Ekstra Bladet for fogedretten. Han var blevet vred over, at bladet bragte et billede af ham fra en julefrokost anno 1990. På billedet var han iført en flot papnæse, og Andersen ville have nedlagt fogedforbud mod brug af billedet. Hans reaktion udløste, hvad han burde have sagt sig selv: At bladet viste billedet igen og igen – og ikke bare

dét: Gik videre med at iføre andre kandidater til valget næser 'model Andersen'. Komikken bredte sig i Fogedretten, og Ekstra Bladet vandt sagen.

Andre 250 klagesager er blevet indgivet mod Ekstra Bladet ved Pressenævnet, siden dette blev oprettet i 1991 som en del af medieansvarsloven. Til dato har Ekstra Bladet fået medhold i 85 procent af dem. Loven blev såmænd underskrevet af justitsminister Hans Engell, ti år senere Ekstra Bladets chefredaktør. Han gav dermed sin senere kollega, den ansvarshavende Bent Falbert, ekstra arbejde som ufrivillig penneven med Pressenævnet. Under lovens tilblivelse fandt en heftig træfning sted ved et debatmøde for jurister og pressefolk i Eigtveds Pakhus på Christianshavn. Her bebrejdede Falbert den konservative Engell, at han som den første justitsminister i den civiliserede verden ville socialisere presseetikken. Men Engell og folketingsflertallet stod fast. Danmark indførte statsautoriseret presseetik.

Det kan man græde eller muntre sig over. Komikken havde sværere ved at indfinde sig på bladet – og i bladhuset i øvrigt – i de år, der fulgte. Oplagstallene begyndte at pege den gale vej.

Selvoptagede *journalister kan være tilbøjelige til at overse, at et bladhus rummer mange boliger - og mennesker, der udfører livsvigtige funktioner til fælles bedste. F.eks. annoncefolk. Hvordan dét kan være muligt, forstår man ikke, når man ser denne eventyrskare, forsamlet til sommerfest på Dragsholm Slot september 1997. Den samlede annonceafdeling. To har mistet hatten. Hvad er der sket?*

Den dybe skepsis over for magthaveres fremfærd – især politikeres – er et grundlæggende tema gennem hele Ekstra Bladets historie. Ikke mindst i Sven Ove Gades cheftid fra 1976-2000. I oktober 1991 så Gade sig så vred på snik og snak under Folketingets åbningsdebat, at han erklærede boykot i 100 dage. Ekstra Bladet ville simpelt hen negligere, hvad der foregik i Folketinget resten af efteråret. Det førte ikke til revolution eller systemskifte, men var en markant demonstration. Måske mest kedelig for Folketingets medlemmer, hvis foretrukne læsning under møderne i salen ifølge Weekendavisen var - Ekstra Bladet.

(Læs side 288)

side 6 5. oktober 1991 **Ekstra Bladet tør - hvor Folketinget tier** EKSTRA BLADET

FOLKESTYRET er i opløsning. Nok eksisterer rammerne, men indholdet – det smuldrer.

□ Grundloven kender ikke de politiske partier, og alligevel er det dem, der bestemmer. De partier, som i dag kun lever i kraft af kunstigt åndedræt fra statskassen, hvor de selv har betjent sig.

Færre og færre bliver medlem. En lille hård kerne bestemmer, hvem der skal være folketingskandidater.

□ Jamen, vi kan jo bare melde os ind, får vi at vide.

Det store spørgsmål er blot: I hvilket parti? For de er alle levende døde. Debatten er tung og klæbrig. Aldrig brud på vanetænkning, altid klamren sig til klicheer og banaliteter, så svovlgrænsen hurtigt nås.

□ Partierne er ikke vores verden, for vi føler ikke, de og politikerne suprimerer det virkelige liv, som niver sig blandt de to millioner, der passer deres daglige arbejde – så længe de får lov til det – og de to millioner, der på en eller anden måde er pensionister eller arbejdsløse.

□ Det betyder ikke, at vi lader politik være udenfor vores verden, – vel at mærke hvis man ved politik forstår de problemer, der virkelig optager os: Arbejdet, skolen, sundheden, vore gamle... Og alt det udenom, der er med til at placere os som mennesker i et demokrati. Europa med EF, NATO, den øvrige verden omkring os og det, der direkte sigter ind vores indre verden med det evige spørgsmål: Hvad er vi for mennesker, og hvor bevæger vi os hen?

□ Men hvad gør politikerne? De tramper på disse ting. De forhindrer koncentrationen om det væsentlige: Debatten, der sætter grænser, og igen forener. Det bliver flere og flere arbejdsløse, mens frygten stiger hos os, der endnu har et job. De svage skutter sig.

Politikerne lever udenfor det væsentlige, lidt i fortidens vaner, men uden fortidens handlekraft. Tilsyneladende grad oplever vi derfor Christiansborg som en belastning, når det gælder virkeligheden. Man leger spiller, men fremmaner ikke det virkelige engagement, viljen til at få et konstruktivt resultat.

□ Dette kan ikke blive ved. Vi må sikre, at demokratiet får den nødvendige handlekraft, og det gøres bedst ved at give folket suveræniteten tilbage. Og det vil i praksis sige flere folkeafstemninger.

Lad vælgerne bestemme, hvad der er væsentligt og uvæsentligt. Folkeafstemninger vil presse politikerne til at skærpe argumenterne, og det vil ikke en langt bedre harmoni med de fælder og holdninger, der rider blandt vælgerne.

• Vi burde naturligvis have haft folkeafstemninger om både Storebælt og forbindelsen over Øresund. Og vi bør have en afstemning om arbejdsløsheden omkring følgende hovedprincip: Har man ikke arbejde, så skal man sikres et. Støtte forudsætter vilje hos den enkelte til at gå i gang. Ingen automatiske dagpenge, bistandshjælp eller førtidspension, når resultatet er passivitet i stedet for aktivitet.

• Eller hvad med en folkeafstemning rundt om i kommunerne, hvor de gamles isolation er livsvidtrækkende? Eller helt lokale emner? For slet ikke at tale om muligheden for at sikre et hospitalsvæsen, hvor ligheden for de syge ikke forvandles tilbage i Rusland.

• Flygtningene kommer vi heller ikke udenom. Hvad skal være de bærende principper for at få asyl i fremtiden? Det skal danskerne naturligvis selv bestemme.

• Eller hele på Europa-politikken, hvor politikerne i årevis har manipuleret på den mest skandalige måde.

□ Magten tilbage til folket. Vi vil selv bestemme de store linjer for vores tilværelse.

Politikerne lever udenom og lader debatten blive en strøm af banaliteter.

Derfor forvandler Danmark sig mere og mere til et land af to nationer: Politikerne – og så alle os andre.

□ Lad os sprænge den trivielle kedsomhed og lad os give magten tilbage selv. Lad os gøre demokratiet til et skyts ved folket og for folket.

SVEN OVE GADE

SÅDAN VAR DET I 90'ERNE

RENT HÅNDVÆRK

"Det er ikke kunst. Ikke Pulitzerpris-materiale. Rent håndværk. Men man er faktisk stolt bagefter. Og træt. Nogen spørger hvorfor. Det kan da ikke trætte sådan at knalde 16 linier med kommafejl ned på et øjeblik."

Reporter René Simmels beskrivelse af det produkt, der bliver til på den bærbare Compaq på minutter og sekunder. Med mobiltelefonen i øret fra et redaktionssekretariat i København, som råber om deadline. Med det ene øje på urviseren, det andet på tv-skærmen eller scenen. Og blindskrift på tasterne. En vinder i Melodi Grand Prix er kåret. Kulminationen på en hård dags nat. "Det er dér, man føler en tilfredsstillelse ved jobbet. Ikke fordi man har gravet det usagte ud af et regnskab, fået en politiker 'i fælden', beskrevet følelsen hos forældrene til den tvangsfjernede, men alene fordi man har lavet sit håndværk. Som tømreren, mureren, maleren," skriver Simmel.

Ethvert fag har sin egen fascination. Fagets udøver sin stolthed. Journalistik trækker ved sin blanding af helvede og himmel. Præcis som skuespilkunst, klaverspil, jagerflyvning, professionel fodbold. Hvad som helst, der kræver den maksimale her og nu-funktion. Knald eller fald. Ekstra Bladet har altid haft en særlig tiltrækning på skrivelystne med hurtig puls, hurtig levering, hurtige udfordringer. Det spores gennem 90erne i stakkene af ansøgninger om praktikpladser for studerende ved Journalisthøjskolen og de andre journalistiske uddannelsessteder, der er kommet til på universiteterne. Ekstra Bladet har høj prioritet. Ry for dynamik. Og albuerum – for de spidse og for de mindre spidse. Man kommer *på*, hvis man gider. På godt og ondt. For tonen er lige så lidt for sarte folk som det, der står i bladet. Som journaliststuderende i 20erne lærer man meget af det håndværk, som René Simmel skriver om.

Ikke netop en afspejling af den redaktionelle stemning, som nogle bladfolk taler om ved årtusindskiftet. Den, som den amerikanske topkommentator Russell Baker beskriver i The New York Review of Books i 2002: "Avisfolket er nedsunket i melankoli – gårsdagens højt råbende reporter er forvandlet til dagens triste alvorsmand, som nusser om et glas fortyndet hvidvin efter dagens arbejde foran en computer i røgfri, støjfri redaktionslokaler."

TRODS NEDTUREN

Måske er Ekstra Bladet i år 2000 ikke mere den

slagmark af anarkistisk leben, som Henrik Stangerup i sin hilsen til fænomenet Pedro ved hans afgang som kronikredaktør i 1995 syntes burde have skaffet Pedro en rolle i Walther Matthau-filmen *The Front Page* (Se s. 236).

Bladets slogan i jubilæumsåret lyder 'Uopdragen siden 1904'. Noget af den klassiske dagbladhørm er der stadig, og den tiltrækker fortsat.

Og dét uanset bladets oplagsnedtur gennem 90erne. En nedtur af den slags, der ellers nok kan ryste svage sjæle. Men som aldrig har ændret afgørende ved bladets image som råt, hurtigt og uforskammet. Undertiden for råt, for hurtigt, for uforskammet, men selv blandt konkurrerende kolleger vurderet som uundværligt. Og der tænker jeg ikke blot på den ofte gentagne og forsøgsvis hemmeligholdte konstatering hos søsteravisen Politikens medarbejdere – konstateringen af, at hele Politikens Hus ville synke ned i sumpen af røde tal på bundlinjen, hvis ikke Ekstra Bladet fortsat gav et gedigent overskud. Trods nedturen. Snarere på den almindelige fornemmelse af, at Ekstra Bladets anarkistiske aggressivitet og flabethed midt i alt vrøvlet har sin plads i dansk presse. Svær at afvise, når den blev tilsat gedigen journalistik, relevante kampagner og afsløringer. Selv om den form for kampagner og afsløringer, bladet har svunget sig op på i bølger gennem sit hundredårige liv, efterhånden fik betydelig konkurrence fra andre blade i 80erne og 90erne. Succesen smittede, og metoderne inspirerede.

De alarmerende tal fortæller, at oplaget skred omkring 100.000 over et tiår. Fra 244.500 i 1989. Til 146.300 i 1999. Efter at det gennem de femten år op til 80ernes slutning havde ligget nogenlunde konstant oppe i nærheden af 250.000.

Tidspunktet for nedturens start fortæller, hvad det var, der prikkede hul på den tilsyneladende så velfungerende evighedsmaskine. I 1989 havde TV 2 været i gang i et år. Der blev fniset i Danmarks Radio, da en Gallup-undersøgelse ved årets begyndelse viste, at det ville være en umulig opgave for TV 2 at indhente DR's forspring inden for en overskuelig fremtid. Den 'overskuelige fremtid' viste sig at være et par år. Så jog TV 2's seertal i vejret. Og nye kanaler kom til. Også på radiosiden. Det var tiåret, hvor den elektroniske nyhedsstrøm eksploderede.

I de samme år knopskød bestanden af computere i danske hjem og kontorer som bøgen i maj. I lighed med andre maskinstormere tilkastede jeg selv den nyinstallerede skærm et foragteligt blik og benyttede den i nogen tid som opslagstavle til gule huskesedler. Men så tog fanden ved nysgerrigheden, cyberspace åbnede sig, post blev til mail, avisarkiv blev til database, papir blev til internet.

Det var en mediekonkurrence, der som en flodbølge skyllede ind over ikke bare Ekstra Bladet, men dagspressen i det hele taget. Forudsigelig allerede fra begyndelsen af 70erne, men alligevel overrumplende i sin voldsomhed og i konsekvenserne. Annoncer og reklamer gik på vandring fra aviser til tv og flere og flere forslugne portaler. Nyheder, viden, meddelelser, sladder og meninger blev tilgængelige gennem alle mulige kanaler.

De danske dagblade gik forskellige veje for at hamle op med den tumultariske konkurrence.

Nogle gik i afgrunden og opgav ævred. Som Aktuelt i år 2000. Andre gik på gaden og solgte sig selv til rabat- og spotpris. Som Politiken. Eller for ingen ting, så man bare behøvede bøje sig efter avisen. Som Jyllands-Posten og B.T.

Ekstra Bladet valgte at holde kursen. Og prisen.

EN MAND MED EN SAG

"Jeg er vist dét, man kalder en mand med en sag," sagde chefredaktøren med et selvironisk lille grin. Vi sad på hans kontor – førerbunkeren tæt ved receptionen. Et kontor som tegnet til en spillefilm, der foregår i et klassisk bladmiljø: Skrivebordet dænget til med stakke af papirer, møblerne lidt slidte, redaktøren i skjorteærmer bag sine dynger. Vi var midt i 90erne. Sven Ove Gade havde som altid pludselige ryk af tid til at brede en detalje ud – midt i dagens komprimerede program. Sagen var hans egen og privat. Noget med et hus i Fredericia, nær ved barndomshjemmet. Problemer med myndighederne. Som han naturligvis havde taget kampen op med. En lille sag i det store spil. Men en af den slags, hvor en borger kæmper for retfærd mod magtfulde myndigheder.

Ikke noget, der skulle i avisen. For Gade bare en typisk sag – med et strøg af komik, fordi den var hans egen. Men også prototype på de utallige sager, der var menige danskeres i konfrontation med det offentlige.

Situationen fortalte to ting om Ekstra Bladets redaktør gennem de tyve år, han kom til at sidde som øverste chef frem til afgangen i år 2000.

Den ene handler om hans temperament. Gade kunne spontant tale sig varm om enkeltsager og detaljer. Kaste sig ud i intens snak med en medarbejder om, hvad der lige nu og her optog ham – eller medarbejderen. På hans eget chefkontor. Eller når han dumpede ned i en stol eller sofa på en fjern gang, hvor reporteren eller anmelderen baksede med sit stof. Med rastløs energi klar til en snak – eller rettere klar til at snakke selv, så snart emnet var sat på skinner. Eller endnu rettere: Klar til at tale selv – snak er ikke et ord, han holder af. Snak står for vrøvl. Tale er dét, man gør, hvis man mener noget. Og Gade mener noget. Så meget, at hvis nogen mener noget andet, så kan, eller kunne i hvert fald, hans temperament være hidsigt, vulkansk, en total eruption. Han var en mand, der skulle siges imod. Som ville siges imod. Om ikke andet så for at kunne eksplodere med sin egen mening.

Det andet handler om det, han mener. Eller for nu at blive ved hans mange år på Ekstra Bladet: Det, han mente og ville med bladet. For ham var Ekstra Bladet et kamporgan. Også en forretning selvfølgelig. Gade var økonomuddannet på Handelshøjskolen. Han vidste godt, hvad der var kroner og ører. Og dem var der rigtig mange af i bladets store år, selv om mange af dem gik til at holde Politiken oven vande. Men pengene og bladet skulle bruges. Til så meget – men for Gade først og fremmest til kamp mod denne verdens urimeligheder. Mod samfundets behandling af alle, der har det skidt, syge, børn, arbejdsløse, ja danskerne i almindelighed, alle, der betaler for meget i skat og får for lidt til gengæld. Alle i dette land, der er ofre for et system, der er blevet selvopfyldende og magtfuldkomment. 'System-Danmark' blev et af Gades yndlingsord, og der blev sat navne på. Landet var i hans opfattelse

styret af et slæng af politikere og bureaukrater, et 'over-Danmark' af privilegerede. Befolkningen var ofrene. De almindelige danskere. 'Folket', som han med en stor håndbevægelse kaldte det i leder efter leder, klumme efter klumme og i lange søndagskommentarer. I modsætning til 'fløjlsmaverne', et ord hentet fra Frejlif Olsen, Ekstra Bladets legendariske chefredaktør (Se bd. 1), der brugte det i sine rasende angreb på datidens politiske, kirkelige og kulturelle magtelite. 'Fløjlsmaverne' var alt fra præster til professorer, politikere og embedsmænd. Hos Gade blev det ligefrem titlen på en bog, han skrev i 1999, kort før sit farvel til bladet: *Fløjlsmaverne – et opgør med den politiske klasse* kom den til at hedde.

Som fløjlsmaverne var et begreb hentet fra Ekstra Bladets tidligste år, var 'System-Danmark' en direkte forlængelse af terminologien og angrebsmålene i 60erne og 70ernes Ekstra Blad, formuleret i Victor Andreasens tid. Det blev i midten af 90erne også titlen på den faste læserbrevkasse, som cand.polit. Sonia Dahlgaard redigerede gennem et par år. En afløser for den gamle 'Klag til Ekstra Bladet'-rubrik.

Opgøret rullede med missionsk kraft og jysk stædighed i stadig stigende takt gennem 90erne, næsten som en besværgelse af det faldende oplag. Gade var 'en mand med en sag'. En sag, der blev til mange sager, for der udgik kernekraft i adskillige retninger fra modellen: 'Folket kontra fløjlsmaverne'. Sager – og kampagner i den gode hævdvundne Ekstra Blad-stil. Målrettede angreb på enkeltområder. Undertiden kortvarige, over en uges tid f.eks. Undertiden langvarige som 'De fremmede'-kampagnen i 1997.

BOYKOT FOLKETINGET

Personen Gade befandt sig i orkanens øje med disse kampagner. Omgivet af de aktioner, han satte i gang, med den imaginære taktstok i stadig sving. Styrende, aktiv, som regel også initiativtageren. Til for eksempel boykotten af Folketinget. Eller kampagnen mod hospitalernes ventelister. Mod de dårlige forhold for psykisk syge. Mod 'Institutions-Danmark', hvor børn, syge og gamle sendes til opbevaring – fra vuggestue og skolefritidsordningerne, som han kaldte tremmekalve-stalde, til af-vejen-stuvning af de ældre i plejehjemmene.

Huggene faldt under utrættelig igangsætning af medarbejdere. Eller i ét tilfælde det modsatte: Skriv ikke et ord i 100 dage! Nemlig om Folketinget. Gade havde set sig splitter-irriteret over Folketingets åbningsdebat 3. oktober 1991. Den var efter hans mening et typisk eksempel på vrøvl og kævl og personligt fnidder – "Folketinget havde udviklet sig til et kværnende floskelting" skrev han i lederen 4. oktober. Og hen over forsiden gjaldede det: "EKSTRA BLADET BOYKOTTER FOLKETINGET'. Det, der havde hidset ham særligt op, var, at en stor del af åbningsdebatten havde handlet om, at udenrigsminister Uffe Ellemann havde fået en næse af statsminister Poul Schlüter for at have kritiseret undersøgelsesrettens arbejde med Tamil-sagen. Oven i købet selv stemt for næsen med den kommentar, at "han jo havde så mange i forvejen… en fra eller til gjorde ingen forskel".

"Politikerne kvæler os med deres floskler og sjasken i andedammen," skrev Gade i lederen. "Hvorfor ikke drage konsekvensen: Stille og roligt meddele de 179 MF'ere: Vi gider ikke høre

***Gade** i magthaver-positur. Få har nok haft mindre lyst til at udøve magt end Sven Ove Gade (f. 1935). Indflydelse, jo. Lyst til at se tusind ideer blive realiseret. Men næppe magt i den forstand, at han havde personlig tilfredsstillelse ved selve magtens udøvelse. Deraf måske den spontane hidsighed, der kunne komme over ham. Afvekslende med en tolerance grænsende til eftergivenhed over for medarbejdere i givne situationer. Man sporer i billedet hans humoristiske sans og betydelige selvironi.*

på jer! Vi giver jeg 100 dage til at finde tilbage til virkeligheden… Vi opfordrer tv, radio og de andre aviser til at slutte op bag boykotten."

Det sidste gav ikke meget pote. I Weekendavisen håbede Michael Kristiansen (den senere spindoktor for Anders Fogh Rasmussen), "at politikerne benytter chancen til fremover at boykotte Ekstra Bladet." Ekstra Bladets aktion var i virkeligheden ris til politikernes egen røv, mente han: "Politikerne har med deres evige stillen op til interviews og rygtesmæderi bibragt Ekstra Bladet en pseudo-magtposition, som blandt andet illustreres af, at Ekstra Bladet er deres foretrukne læsning i salen…" Weekendavisens almindelige harcelering over Sven Ove Gades mytologiske brug af begrebet 'folket' svipsede i øvrigt et øjeblik: "Folkets reaktion på formiddagsavisens opfordring behøver man næppe frygte," skrev Michael Kristiansen. "Dertil er folket alt for klogt."

Boykot-kampagnen mod Folketinget ændrede tilsyneladende ikke noget som helst. I hvert fald konkluderede Gade i en leder efter de 100 dage, at boykotten nok havde vakt opmærksomhed, men politikerne bare fortsatte med at 'køre uden om folket'.

Og journalisterne?

Lederen: "I en sand strøm kolporterer medierne de standardiserede meldinger. I dyb loyalitet med

systemet sørger de politiske journalister for at sikre de harmoniserede meldinger fra varmestuerne på Christiansborg. Den politiske journalistik er i alt for høj grad en journalistik ved politikerne og uden om folket."

Det var henvendt til journalister i al almindelighed, men selvfølgelig også til Ekstra Bladets politiske medarbejdere. Uretfærdigt? Eller tiltrængt? I hvert fald kan man konstatere, at der var politikere, der ikke blev skånet for at komme på bladets brødrister i netop perioden omkring boykotten. Det var præcis på samme tidspunkt, bladets senere chefredaktør, den daværende justitsminister Hans Engell, fik den ene salve efter den anden i forbindelse med først palæstinenser-sagen, derefter gebyrsagen (Se s. 258f og s. 226). Ekstra Bladets behandling af de sager lignede ikke resultater af 'harmoniserede meldinger fra varmestuerne på Christiansborg'. Der blev gået hårdt til mange politikere. Det kan næppe have været mod Sven Ove Gades vilje.

EKSTRA BLADET

DETGRÅMARKED

EKSTRA BLADETS UOFFICIELLE ARBEJDSFORMIDLING

HAN ØGER DET GRÅ ARBEJDE

'Det Grå Marked' var Ekstra Bladets 'uofficielle arbejdsformidling' i 1996 med journalisten Per Kanstrup som 'arbejdsformidlingschef'. Det var mere end en joke. Det var en politisk krigserklæring. Det fremgår f.eks. af angrebet 1. september 1996 på den socialdemokratiske finansminister Lykketoft for en skattepolitik, som kun kunne styrke sort arbejde på det grå marked.

SLAPPE JOURNALISTER

Sven Ove Gade mente i det store og hele, at mange af Ekstra Bladets journalister var for slappe. I antologien *Mit politiske testamente* skriver han, at han på et tidspunkt ville starte en kampagne mod skattetrykket. Men "opdagede pludselig, at nogle af de bærende medarbejdere i kampagnen nærmest var fornøjede over at blive brandskattet. Kampagnen måtte naturligvis opgives."

Den daværende leder af den politiske redaktion, Hans Mortensen, husker det ikke præcis sådan. Han nævner, at der faktisk var flere kritiske skattekampagner gennem 90erne, blandt andre den langvarige og stærkt underholdende fra 1994 til 1997, hvor Ekstra Bladet som en provokation holdt læserrubrikken 'Det Grå Marked' åbent for folk, der havde gode tilbud om sort arbejde. Men han mindes også en enkelt lejlighed, hvor Gade – inspireret af 'System Danmark's redaktør Sonia Dahlgaard – havde ham og andre fra den politiske redaktion til et møde. Sonia Dahlgaard havde modtaget en del læserhenvendelser fra folk, der følte sig skidt behandlet på skattekontorer. Skulle man ikke tage fat på det? Flere af de politiske journalister havde tilfældigvis netop været til mindre torskegilder hos skatteæsenet, men kunne fortælle, at de følte sig rimelig godt behandlet. Så blev våbnene sænket i den omgang.

Gades bidrag til 'testamente'-bogen er gene-

relt præget af indestængt irritation over journalisters, især redaktionssekretærers 'slaphed'. "I ly af digitaliseringen er der skudt en armé op af redaktionssekretærer, hvis mest iøjnefaldende kvalifikation synes at være, at de lever og ånder gennem en computer. Kreativitet bliver til form frem for indhold, og det bærer danske aviser et tydeligt præg af," skriver han. "Måske mangler talentet, viljen gør i hvert fald. Det forudsætter den indre usikkerhed, som er forudsætningen for enhver journalistik, der tilstræber at bevæge sig uden for de normer, der indekserceres på journalisthøjskole og andre læreanstalter. De alt for afprøvede ideer, der luftes ved seancerne i de redaktionelle kantiner. For slet ikke at tale om de redaktionssekretariater, hvor konservatisme eller simpel træghed bevidst eller ubevidst kvæler enhver nytænkning."

Nytænkning, der ramler panden ind i et trægt redaktionssekretariat, mødte Gade for eksempel hos Anders Lund Madsen, den uberegnelige og skæve begavelse, som i årene mellem 1995 og 2001 skabte uro og forbavselse på avisens bagside sammen med Povl Høst-Madsen under firmanavnet Madsen & Madsen. Indtil rubrikken gik til i lommeuld, 'Gamle Madsen' vandrede sin enegang, og 'Lille Madsen' drev talentet ud i forbløffende cirkus- og showpræstationer hinsides avisspalterne. Gade karakteriserer i testamente-bogen Anders Lund Madsen som "et af de lysende talenter, som selv en åndelig klamphugger i et redaktionssekretariat aldrig vil kunne undertrykke."

Andre favoritter hos Gade var Annelise Pedersen, den socialt engagerede reporter, som i 1981 stod for narkokampagnen 'Vi anklager' (se s. 199) – "Annelise Pedersen, som aldrig holder

Makkerparret
Madsen & Madsen virkede på avisens bagside med sære påfund, indtil våbnene blev nedlagt i 2000.
I 2002 blev de afløst af den uregerlige bagsidepirat Michael Jeppesen. Billedet viser Povl Høst-Madsen på vej til Politigården til afskedsceremoni for Københavns Politidirektør Poul Eefsen i 1995. Anders Lund Madsen vinker farvel.

foredrag om 'dybdeborende journalistik', men modsat de højt talende dyrker genren i praksis," skriver han. "Jeg bad hende engang om at organisere en kampagne om psykiatri. Jeg hørte intet fra hende i tre-fire uger. I bogstaveligste forstand trampede hun rundt i gaderne i Sydhavnen i København for at finde de nødvendige 'cases'…"

Gade nævner ikke i den sammenhæng, hvad der kom ud af Annelise Pedersens Sydhavns-ekspedition og den efterfølgende kampagne. Det var i efteråret 1995, og meningen var at efterspore resultater af den nye distriktspsykiatri-ordning, som blandt andet havde ført til nedlæggelse af 8.000 psykiatriske sengepladser. Artikelserien fik et uventet og dramatisk tilskud, da Annelise Pedersen uafhængigt af sin research blev kontaktet af en 48-årig mand, der var tvangsindlagt på Frederiksberg Hospital. Undervejs i en timelang telefonsamtale blev hun klar over, at manden var Tove Ditlevsens søn, Michael Ryberg, søn af hendes tidligere mand, lægen Carl Ryberg. Kontakten førte til en lang række samtaler og besøg hos den skizofrene Michael Ryberg, som levede et miserabelt liv, indlagt, efter at man havde fundet ham i hans Frederiksberg-lejlighed, barrikaderet og udsultet med ikke mindre end 28 kaniner som eneste selskab. Annelise Pedersen skrev syv artikler om ham – blandt andet med dét til følge, at den 75-årige Victor Andreasen eksploderede og truede Ekstra Bladet med et sagsanlæg, foruden at han på stedet meldte afbud til en middag i anledning af Sven Ove Gades 60-års fødselsdag. Victor Andreasen, som i midt-90erne fortsat havde tæt kontakt med bladet og jævnligt skrev kommentarer, syntes, at bladet spekulerede i Tove Ditlevsen-sønnens skæbne. For ham personligt var der traumatiske momenter i forhistorien – Victor Andreasen havde i 50erne og 60erne kæmpet med Tove Ditlevsens narkomani, som han mente, Carl Ryberg var medskyldig i. Og sønnen Michael havde udpræget været et forsømt stedbarn i de kaotiske ægteskabelige forhold.

8. marts 1999 kunne Annelise Pedersen slå en sort og afsluttende streg under Michael Rybergs historie, da hun skrev om hans død. Han blev dræbt en nat af en flugtbilist i et lysreguleret kryds i Høje Tåstrup. Kort før havde hun mødt ham på Vesterbrogade slæbende på en sovepose

BLIKKET MOD EUROPA

Et blik tilbage over 90erne giver i ryk på ryk en idé om emner, der har optaget bladet ind imellem alt det daglige – mellem dagens mord, dagens fnidder i Folketinget, dagens små og store skandaler, dagens skæbnesvangre diskussion om, hvem Morten Olsen nu udtager til landsholdet – al den meget omtalte 'hakkelse i døgnets rejsestald', som Carl Ploug digtede foragtelig om, fordi den romantiske klovn ikke syntes, det var rigtig fint at være journalist, når man nu var digter. Manden var redaktør af avisen Fædrelandet for 150 år siden.

Det er emner, der fortæller om især to kæpheste hos Gade: Danmark i Europa. Og: Børnene i Danmark. I begge tilfælde emner set og vurderet ud fra hans faste tankegang om danskerne som offer for manipulationer. Landets establishment rendte om hjørner med folket for at mele sin egen kage. Det måtte der manes til kamp mod. Med oplysning og fighterånd.

Den internationale vinkel var en yderst relevant reaktion på det kommunistiske sammenbrud

i Østeuropa efter Murens fald i 1989. Så meget desto mere fordi sammenbruddet faldt sammen med, at Vesteuropa var midt i den store langsigtede EU-proces fra forlovelse til ægteskab. Fra løsere økonomiske fællesskaber mellem en stribe lande til en fastere klo i hinanden. Til en union.

Flere af emnerne blev behandlet i artikelserier, som bagefter blev til særaviser, der blev tilbudt folkeskoler og gymnasier som supplement til undervisningen. I november 1992 og oktober 1993 blev det til to miljø-serier, begge styret og realiseret af journalisterne Niels Westberg og Paul Gazan. Westberg, Århus-redaktionens rejseerfarne chef – hans Afghanistan-ekspedition er før omtalt (s. 268ff). Og Paul Gazan, mindst lige så berejst. Af hollandsk afstamning, med en bachelor-grad i statskundskab fra Aarhus Universitet og stribevis af rejser for Ekstra Bladet over hele kloden, en tid placeret i New York som bladets USA-korrespondent. Sammen med fotografen Erik Kragh skabte de først en serie om klodens miljøproblemer – den blev som særavisen 'Din klode dør' trykt og udsolgt i 80.000 eksemplarer.

Året efter stillede de skarpt på Ruslands og de andre østlandes atomkraftværker – 25 nukleare mastodont-reaktorer i tvivlsom forfatning. Det havde eksplosionen i Tjernobil-værket demonstreret i 1986. En katastrofe, der med de givne vindretninger truede bl.a. Skandinavien. Serien sluttede med et interview med miljøminister Svend Auken, som blandt andet konstaterede, at Barsebäck-værket ved Øresund kun udgør "en tusinddel af den risiko, som østværkerne udsætter os for i Danmark". Særavisen fik navnet 'Truslen fra atomsumpen i øst' og blev trykt i 50.000 eksemplarer.

***Det** forvoksede symbol på dansk velfærd – 'et tempel for jordisk frelse', som Carsten Jensen kaldte det i EU-tillægget i 1995. Herlev Amtssygehus, der også havde været målet for Leif Kjeldsens Cavling-pris-belønnede artikler i 1972 (Se s. 139)*

I januar 1995 gik man en lidt anden vej. Sven Ove Gade hyrede forfatter-journalisten Carsten Jensen til at rejse rundt i Europa sammen med bladets 26-årige, allerede flere gange prisbelønnede fotograf Jan Grarup. 'Afmagtens Europa' blev titlen – en bagvendt skildring af EU – Europas Underverden, som det ironiske hed i en

***Sportens** gradvise ekspansion i avisen gennem en generation havde en varm tilhænger i Sven Ove Gade. Han deltog selv på Ekstra Bladets fodboldhold i årevis - indtil en grov takling gjorde ham mør. Skriftligt støder man på entusiasmen i lederen, der er citeret på side 245.*

af artiklerne. I sandhed en underverden. Fra mafiaen i Napoli til algeriske immigranter i Paris. Fra Rumæniens gadebørn til skildring af unge østberlineres forsøg på at finde et liv efter DDR. Den mest overraskende af de store artikler i særtillægget handlede om – amtssygehuset i Herlev! Den havde overskriften 'Katedralen i Herlev' og fortalte – som kontrast til skildringerne af den europæiske elendighed, hvor alle drømmer om et bedre liv – pludselig om velstandssamfundets fanatiske drøm om et evigt liv uden smerter: "Som en middelalderlig katedral tårner Herlev Amtssygehus sig op i himlen over det østsjællandske landskab. I dag stiller menneskene ikke krav til Gud, men til velfærdsstaten om evigt liv uden smerter. Når kravet ikke opfyldes, kommer raseriet…"

Ekstra Bladets Leif Kjeldsen havde i 1972 fået Cavling-prisen for sin afsløring af de katastrofale budgetoverskridelser i forbindelse med byggeriet af Herlev Sygehuset. Af Carsten Jensen blev det her skildret som den enestående triumf for en velfærdsstat, der er løbet grassat: Et fantastisk velfungerende, perfekt sygehus, misundt af hele verden, et sted, der skal opfylde drømmen om at al menneskelig dårligdom kan repareres. Et tempel for jordisk frelse. Det lykkelige velfærds-Danmark stillet over for 'Afmagtens Europa'.

DET BEGYNDER MED SKOLEN

”Jeg var stemplet som nul-bon,” sagde mesterkokken Søren Gericke til Ekstra Bladets Ingeborg Brügger. Hun interviewede ham i marts 1994 til en artikelserie om et ‘Danmark i læsenød’. Sådan lød fællestitlen. Gericke lagde med vanlig drøn på sproget ikke fingrene imellem, når han beskrev, hvordan han var blevet behandlet i skolen, fordi han var ordblind: ”Du kan blive gårdsanger, Søren, eller banansælger på Strøget!” råbte en lærer til ham. ”Hva’ fanden er der i vejen med at være banansælger?” svarede han.

Ordblindhed var én ende af det problem, Ingeborg Brügger var på sporet af. I det store spil handlede det om, at en halv million danskere havde mas med at læse. Et problem, der blev

Fra ’Danmark i læsenød’ – en stort anlagt kampagne, kørt af Ingeborg Brügger i 1994.

JEG VAR STEMPLET SOM NUL-BON

- Min skoletid var et helvede og jeg kunne knapt nok blive kok, siger den dybt ordblinde speedsnakker og mesterhakker Søren Gericke, som vred og krænket udvandrede fra sin kokke-eksamen

ELSKER DØGER

SKOLEN-HAD

KRÆNKELSER

KUN KEMI

DET BEDSTE

TIL GRØNLAND

INGEN GENVEJ

SANSEHENE

DET SKÆVE

DANMARK I LÆSENØD

AF INGEBORG BRÜGGER
FOTO: HANS BOLCHO

grundlagt i skolen, men som havde fatale følger i det moderne samfund, hvor "landmanden ikke kan klare sine foderplaner uden EDB… smeden, som engang først og fremmest skulle have fysiske kræfter, i morgen skal kunne reparere computere… Elektrikerlærlingen skal kunne aflæse indviklede stærkstrøms-tegninger…" Og så videre.

Artikelserien var en af de mange, som ramte ind i skole- og ungdomsproblemer. Og som efterfølgende blev produceret i omfangsrige særaviser til undervisningsbrug. En vigtig sag. Selvom den ikke i mangfoldiggørelse og glubende interesse kunne hamle op med det følgende års 'Børn på druk'. Artiklerne i september 1995 blev skrevet af to af bladets yngste medarbejdere, Zasha Sekjær og praktikanten Joachim Majholm. Tillægget var kun på 16 sider, men blev revet væk. Genoptrykt tre gange, i alt i 80.000 eksemplarer. En af artiklerne beskrev en 17-årig pige, der bliver bragt på skadestuen og udpumpet for et mix af lambrusco, bajere og 'små grå': Vodka med knuste peberbolcher i. Chokket og smerten ved at få presset gummislangen i halsen er udmalet, også i Jesper Stormly Hansens billeder, så det slår ud gennem avissiderne. Skal man tale om kampagne med effekt, så var det nok en, der ringede. Skræmmekampagne.

Andre Gade-inspirerede kampagner som 'De skjulte børn' i efteråret 1996 var klare udslag af hans løbende angreb på 'System-Danmark', i denne omgang det socialdemokratiske velfærdssamfunds institutions-begejstring. "Der er ingen børn at lege med på gaden eller vejen. Alle er i institution. Fra vugge til de 14 år. Lykken er at blive anbragt og forvaret," skriver Gade sarkastisk ved kampagnens start i november.

"Endnu en skræddersyet kampagne til at profilere Ekstra Bladets koncept som de svages korsridder," lød det syrligt fra en læser, der var glad for sit barns kommunale børnehave på Nørrebro. Ina Kjøgx Pedersen hed hun og bed videre: "Hold op med at plastre de børn til med jeres egen socialrealisme og dårlige samvittighed."

Men Gade holdt ikke op og havde ikke dårlig samvittighed. Præcis et år efter tog han fat igen på samme emne og med uformindsket styrke.

PÅ HOVEDET I STASI-ARKIVERNE

Sammenbidt konsekvens førte også til en stor satsning, der rakte tilbage til Berlinmurens fald i efteråret 1989. Enhver kunne se, at Murens fald og de kommunistiske diktaturers sammenbrud rummede store muligheder for to ting:

Dels en ny udenrigspolitisk journalistik, der kunne følge de dramatiske omvæltninger i Østeuropa. Til det formål hyrede Gade kort efter Murens fald den russiske immigrant-journalist Vladimir Pimonov. Det betød førstehåndsberetninger om Kreml-styrets op- og nedture med Gorbatjov og Jeltsin gennem 90erne. Stof, som Ekstra Bladet ved mange lejligheder var ene om. Eller hurtigst med. Og den erfarne Ekstra Blad-journalist Jakob Andersen, som i årevis havde haft næsen i efterretnings- og spionagesager, slog straks en klo i Pimonov, så dennes russiskkundskaber kunne bidrage til hans egne sporinger af KGB's fordækte arbejde i Danmark gennem årene.

Murens fald var samtidig en chance for at få blotlagt andre frostskader fra den kolde krig. For eksempel ved at dykke ned i det østtyske sikker-

hedspoliti STASI's hemmelige arkiver og finde ud af, hvad de indeholdt af kontroversielt guf i relation til Danmark. Allerede inden Murens fald havde medarbejderen Per Michaelsen interesseret sig for situationen i DDR. Fem måneder før besøgte han en østtysk familie, som det var lykkedes at flygte til Vesttyskland. De var nogle af de østtyskere, der i efteråret 1988 havde søgt tilflugt i den danske ambassade i Berlin, men var blevet udleveret til politiet under dramatiske omstændigheder og senere flygtet.

I 1993 gav Gade Michaelsen grønt lys til at bruge tid og kræfter på at researche i arkiverne. De første artikler kom i slutningen af året. Derefter ca. 250 artikler i perioden frem til 2002. Artikel på artikel med oplysninger hentet ud af de 180 km kartotekskort med nummer og dato. Et absurd orgie af detaljerede data, hvor man indimellem kunne følge hvert skridt taget af blandt andre danske politikere, embedsmænd eller gæstende kulturpersoner, helt ned til deres vaner, familiemedlemmer, påklædning og interesser. Mange af artiklerne blev samlet i bøgerne *Stasi og Danmark* og *Ugræs – danske Stasi-kontakter*. Et enestående arbejde. Afslørende for den uhyggelige og omsorgsfulde registrering af hver eneste lille stump af kontakt mellem Danmark og DDR. Men sjældent dybt og kriminelt kompromitterende for enkeltpersoner. Ud over, at man i nogle tilfælde kunne undre sig over visse danskeres temmelig blåøjede tiltro til nytten af at opretholde høflige forbindelser med det hulkindede styre i DDR. "Trist læsning," konstaterede Jan Stage, da han på Ekstra Bladets anmodning anmeldte den første samling af artiklerne i *Stasi og Danmark*. "Grå som det historiske forløb, bogen skildrer. En historie om danskere, der lod sig invitere ned til arbejder- og bondestaten og drak og spiste og ferierede på ryggen af et underkuet folk."

De enorme kræfter, som Per Michaelsen og Mette Herborg, hans makker og veninde, ofrede på sagen gennem et årti, blotlagde sider af koldkrigsfasen, som det var rimeligt at få belyst. Det blev belønnet med flere hæderspriser: Victor-Prisen i 1998, Raoul Wallenberg Medaljen i 2000 og både Venstres Frihedspris og Jyllands-Postens Laust Jensen Pris samme år. De blev – også i 2000 – foreslået til Cavling-prisen af en journalist på Børsen, men ikke nomineret. Det fik Sven Ove Gade til 25. januar at skrive et vredt angreb på Cavling-komitéen i Frontalt. Han mente blandt andet, at afvisningen kunne skyldes, at flere fremtrædende medlemmer af Dansk Journalistforbund i 80erne havde været ivrige efter at etablere officielt samarbejde med DDR. Og at komitéen derfor ikke ønskede at belønne de to journalisters afsløringer af danskeres flirt med DDR.

En enkelt udløber af Michaelsen og Herborgs granskninger fik sær konsekvens. En 54-årig mand ved navn Jan Aage Jeppesen blev i efteråret 1998 knyttet til Sonia Dahlgaards 'System Danmark'-redaktion som timelønnet medhjælper. Stakkene af læserbreve og klagesager hobede sig op. Jeppesens job var at hjælpe med at komme til bunds i dem. Han og Sonia Dahlgaard sad dør om dør med Michaelsen og Herborg – som en dag spærrede øjnene op: Jeppesens navn stod i Stasi-arkivet! Jan Aage Jeppesen, agent for Stasi 1981-1989. Spionnavn: 'Apollo'.

Det vakte en vis bestyrtelse, da Jeppesens for-

Per Michaelsens kulegravning af Stasi-arkiverne i Østberlin medførte dramatiske historier. 'Spionen Lenz', embedsmand i Udenrigsministeriet og denne forsides genstand 29. december 1999, blev senere frikendt under højlydt diskussion og fortsatte i embedet.

ONSDAG 29. DECEMBER 1999 · NR. 315 · UGE 52 · 96. ÅRGANG · 9,00 KR.

Ekstra Bladet

tør - hvor andre tier

Fængslet, da han kom hjem til jul

DANSK SPION NU ANSAT I EU

STASI-SPION I UDENRIGSMINISTERIET

AFSLØRING

Ekstra Bladets forside 13. december

Læs side 6-7

VICTOR

Årets mest sexede:

FRÆKKE CECILIE

Go' morgen Danmarks vartinde lokker mandene ud af fjerne

FØLSOMME JØRGEN

Robinson-helten drukner i hede tilbud fra kvinderne

BILLES NYE STORFILM

Bille August laver kærlighedsfilm med Hollywoods dyreste stjerner

tid blev rullet op i tre artikler i marts 1999. På redaktionen, hos Sonia Dahlgaard, det pæne og fædrelandskærlige menneske, og hos medhjælper Jeppesen. Han benægtede alt og anlagde injuriesag mod bladet. Det slap han dårligt fra. Retten dømte i stedet ham til at betale en større erstatning på grund af uberettiget sagsanlæg. Under retssagen kom det blandt andet frem, at han havde forsøgt at infiltrere Det konservative Folkeparti i 80erne, og at han havde fornøjet Stasi ved at optrevle en flugtorganisation, der smuglede flygtninge ud af DDR, hvilket havde ført til mange arrestationer og lange fængselsstraffe for de arme.

DEN BLÅ BOG? NEJ TAK

Jeppesen-affæren var den sidste udløber af den maraton Stasi-kulegravning, Ekstra Bladet havde startet i 1993 med Per Michaelsen ved styrepinden. En indsats, der i stigende grad kom til at handle om danske venstreorienteredes bevidste eller bevidstløse samarbejde med det østtyske DDR-styre under den kolde krig. Og som ved sin grundighed blev markante bidrag til flere historikeres opgør i de sene 90'ere med den gamle venstrefløjs forhold til kommunismen og sovjetstyret i Østeuropa.

For Sven Ove Gade et opgør, han sympatiserede med og associerede sig. Ikke fordi han er højreorienteret i traditionel forstand. Men fordi han er liberal på gammeldags maner. Imod ensretning. For det frie initiativ. Imod autoriteter og centralisering. En skeptisk individualist, der talte om 'folket', men gik sine egne veje. Sagde imod og bed sig fast. En Rasmus Modsat med en moralsk dagsorden. Typisk for hans personlighed: Han har aldrig villet stå i Den Blå Bog og lignende steder. Ingen skulle opfatte ham som en del af den 'fløjlsmave-elite', som han brugte sit krudt på at kritisere. Respektindgydende, men formodentlig også med det tåbelige – og uforskyldte – resultat, at han heller ikke figurerer i for eksempel Encyklopædien, det store danske leksikon, hvor man kan finde talløse andenrangs-skribenter og -journalister, men ikke en chefredaktør, der har præget 25 års debat i medierne. Fra 1. parket.

Egentlig en sær situation for en mand, der år

efter år var ansvarlig for en avis, som med stor frimodighed dyrker snik og snak om de 'kendte' med 'Glas og galla', halløj i kulissen, popstjerner og 'hjemme hos'-flimmer i bedste billedblad-stil – som en selvfølgelighed ved siden af kritisk og meningsfuld journalistik. Men Gade er både pragmatikeren, der har kørt sit blad efter recepten: Kast lunser til løverne. Og puritaneren, der foretrækker dansk vand for guldbajere, S-tog til tiden og en politisk biografi frem for en tegneserie. "Den såkaldte Janni Spies sovs- og kartoflergenre omfattes ikke af hans journalistiske engagement," skrev Politiken ved hans 60-års dag i 1995. Det gjorde kulturstoffet til gengæld. Han demonstrerede levende interesse for Ekstra Bladets kultursider, anmeldelserne af kunst, litteratur, teater, film, arkitektur, helt frem til sin afgang i 2000. Støttede det og gav det plads. Samtidig kan man forestille sig, hvordan han har fnyst og vrisset af irritation, hvis han har læst, hvad Weekendavisens hanegal Ulrik Høy fyrede af i sin anmeldelse af bogen om *Fløjlsmaverne* i 1999. Høy drager "den uærbødige konklusion, at Ekstra Bladets chefredaktør hører hjemme på alle andre aviser end Ekstra Bladet, for han er både skabs-kulturradikal, skabs-nationalliberal, skabs-elitær og i bund og grund hjemmehørende blandt de fløjlsmaver, han så hidsigt foragter og langer ud efter."

Hvis der har været et moment af skizofreni hos Gade, så har det været af samme art som hos den Ole Cavling, vi har fulgt i bind 1 af denne krønike. Ole Cavling, som gennem 34 år styrede Ekstra Bladet suverænt. Med dyb veneration for den gamle, sataniske fribytter Frejlif Olsen, den tids Victor Andreasen. Med tæft for, hvad der rørte sig af læservenligt ramasjang i bylivet – bare ikke noget, han selv gad røre ved. Og endelig med hang til at lukke sig inde med sine bøger, høre klassisk musik og glemme alt vrøvlet. Bortset fra at Gade også afreagerede ved at se fodbold.

Begge var jernflittige. Og begge oplevede oplagsstigninger mod tinderne – og styrtende salgskurver. Hos Gade medførte det sidste, som hos Cavling, overvejelser om, hvem der kunne være arvtageren i chefstolen. Gade var ikke i tvivl. I *Mit journalistiske testamente* skriver han om Philip Lauritzen: "Om nogen var det ham, jeg havde forestillet mig skulle være min afløser som chefredaktør".

Philip Lauritzen hørte til det oprørske hold af journalister, der var toneangivende på Information i 1970erne, i en kort periode chefredaktør. Sprunget løs på faget uden regelret journalistuddannelse – hvad der tiltalte Gade, som havde arvet Victor Andreasens foragt for Journalisthøjskolen. Lauritzen havde tilbragt 13 år i Grønland, de sidste fem som chefredaktør på Grønlandsposten. Men det var de tre år på Ekstra Bladet fra 1993, der overbeviste Gade om hans lederegenskaber, især da Lauritzen sammen med Kirsten Jacobsen arbejdede med den første store serie om indvandrerne, 'Godhedens pris'. Længere kom det bare ikke. Philip Lauritzen døde af leukæmi i 1996.

EN NAT I AUGUST

På det tidspunkt – i 1995 – var en ny mand netop trådt ind på banen. Det var Claes Kastholm Hansen, som kom fra Politiken efter et tilbud fra Sven Ove Gade.

På Ekstra Bladets redaktion er han i jubilæumsåret 2004 en mand, som får nogle

medarbejdere til at anlægge en syrlig grimasse. Andre til at sige harske ukvemsord. Nogle til bare at ryste sørgmodigt på hovedet.

Det sidste kan dække over følelser i forskellige retninger. Ærgrelse, vrede, eftertænksomhed. Hvad var det dog, der skete? – som Kaj Munk spørger i 'Den blå anemone'.

Dét, der melder sig i hovederne – undtagen hos de yngste praktikanter, der bare spørger: "Har *han* været på Ekstra Bladet?" – er Claes Kastholms dramatiske afgang 23. august 1999. Helt nøjagtig natten til den 24. Claes Kastholm – året før udnævnt til chefredaktør – havde om aftenen været i byen med en gammel ven fra Politiken-tiden, Jurij Moskvitin, pianist, filosof, tidligere musikkritiker ved Politiken, halvt dansk, halvt russer, en figur som skåret ud af en Dostojevskij-roman. Byturen var begyndt med frokost i Tivolihallen. Den var blevet opstemt, og – for at citere det videre forløb som berettet i den agtværdige Berlingske Avis af journalisten Annelise Bistrup 24. oktober, det vil sige efter to måneders overvejelser og is på panden: "Det sidste, Kastholm husker fra den 23. august, er Jurijs stemme, der taler om dødsdømte russiske generaler. Ud på natten vender Kastholm tilbage til Ekstra Bladets redaktion. Og hvad han herefter foretager sig i Politikens Hus den nat får Hiroshima-effekt. Scenen med den patologisk berusede – og efterhånden meget trængende – redaktør, der efter verbale og mere direkte angreb på kvindelige medarbejdere, og et toiletbesøg på en kollegas kontor, ender ude på Rådhuspladsen iført habitjakke og underbukser, kunne i al sin groteske galskab være skrevet af Tom Kristensen eller Leif Panduro."

Mere saftfulde detaljer piblede ud af munden på folk, der havde været til stede, og navnlig ikke været det. Som i H.C. Andersens 'Det er ganske vist'. Nattens rengøringspersonale, redaktionsvagter og redaktionssekretariat var kronvidner og havde farverige og sikkert troværdige beretninger, men historierne spandt videre. I særlig lang tid fra Povl Høst-Madsen, der løbende forfulgte chefredaktionen med et krav om at få fornyet sit gulvtæppe, som han døbte Det Brune Punktum. Dokumentarisk værdi havde især to dokumenter: Den stævning, som en kvindelig medarbejder i sekretariatet udtog for sexchikane, og som førte til forlig og erstatning. Og så det stykke papir, der blev udvekslet mellem Sven Ove Gade og Claes Kastholm: Hans øjeblikkelige opsigelse. Konsekvensen var ikke til diskussion. Et tredje dokument kom aldrig til at foreligge: Den leder, Kastholm som vagthavende chef den aften skulle have skrevet.

Kastholm selv erklærede bagefter, at han havde totalt black out om episoden, men i efterrationaliseringens klare lys konstaterede han, at for ham var det 'en lykkelig begivenhed': "Jeg har vundet min frihed," som slutreplikken i Berlingske-interviewet lyder.

RESPEKT FOR VIRKELIGHEDEN

Det var i 1995 noget af et kup for Sven Ove Gade at hente Kastholm til Ekstra Bladet. På Politiken havde Kastholm siden begyndelsen af 80erne markeret sig som en kritiker og samfundsdebattør, der lyste op blandt mere traditionelle spinatfugle og kloge hoveder. Især hans tv-anmeldelser var sprit på bålet, skarpe, velformulerede, konstant nyskabende i synet på mediets muligheder.

Når han i 1995 var moden til at flytte til

side 6 torsdag 8. juni 1995 EKSTRA BLADET

HER SMADRER VANDMASSERNE SOLVEIGS HUS

Solveig Nordgaard, 86 år, mistede alt, da vårflommen forvandlede bækken til en flod fra Helvede

HAMAR (Ekstra Bladet) : Skulle det her være stationen, spørger man sig selv og kigger sig for en sikkerheds skyld i armen. Drømmer jeg, eller er jeg vågen?

Den ligner et militært stabskvarter under belejring. Borsen fin, at der dikteres ordrer at sparkommel fire nærvælt i Hl. arbejdstøj. Bethamerer og saver. Der er vel et par en gummibro fra statsminister hovedgruppe over en meter lig og endnu hvidere vedhæftede store gummistøvle med cowboyskæer oversigt. Fik den ene side af vaddan, den er flere kilometer lang. Rygge stationen og fik langsomt udspoltstillatinnen, som stoll i hø en nge cykler hørde en stor parkeringsplads foran sig. Nu har det en.

Og på den anden side af vaddan ligger den mere af Hamar by. Her kan man gå ved bæk. Men langs hele vaddan er der dike et nemmelse at se. For den del af byen, der ligger med mod Mjøsa, er sparmet. Er lell long forvæningsgade, som mogt gaserne hørdet de rundgrøn.

FLEUM-UDSALG

En flerte af butikkerne er lukne. Indehaverne har skyndt sig at fjerne varerne og andre hørdbarhedder, inden vandskiden. Mendler er nogle, der hørder ud. Gummistøvlen har haset fremmedag. Alt af dikegrøn er mellem 30 procent. Flem er det mærke ord for en varemærkemelse af denne hør type. Hver eleven – som man langsere med i Europa kaldte finder – gide over denne hørdder og lliver til mænde ernmme, fordi enem ogpe i fjelldene flere hundrede kilometer lengere nordpå smeller med vedskyk fat.

Fenne Lindmark i Strandgaden : det lignet dike nogen medesalen, men ernmme en hørdbarhedsvæning fra brandmandsskiftet – hørder også ud. Hun har set en eteet dikk op. "Nemt nemm og dæksen fa hørder i kikret. Og Folo-Øhrem i Torvmiljøen lige ved siden nordgrøndere for ebem hørvinger. Flem-hørder fremkaldes på en time", reklamerer hun.

Men der er dike et eneste mennesker i nærheden. De første dage vaddanbæk dikk bæk fra Ødis, over 100 km fremgnes opfejl, til Hamar for en inclusive kommendan. Ikke nar nyd mange, der hørte bæk op i Gudbrandsdalen, til Tretten, hvor den ellers ville Lillgrøn var gjort bekannt, og flittige begynte med og nedt i Mjøsa. Alt sand de nygge ved vejen og dæk effermidlingsskaffe, mimo de bliggede på de Ødisle, der kommende mod at mistede nedskrone ud af bæmmesmede ved ebem, inden det blev for sent. Alle de det hørte

Solveig Nordgaard, 86 år, mistede alt, da vårflommen forvandlede bækken til en flod fra Helvede og nye vil ryk. (Foto: Nete Kristiansen)

mister – nogle om mand, jeg ernemte nødskede mødt nygge i Tretten – de opfærte sig som den det bæm var god underhold sang at er sikkerne for det, hvad vi ejede og hørde. Som sandet var fremnyn det ind og ud på.

ENORME SKADER

Men nu er oversvømmelsen, der forledig har ramt nden for et omfalde på mindst 400 kilometer i nedbørde – i hvert fald, nde mennhøver området mødt ifld, som jeg gjorde i går – blevet hvendag. Et enkelt mennesdikke har den ikmet. Fremmende mennesker er blevet evakueret, og tusinder har mødet dette hjem. Oversvømmelsen kanter forskelig de nordøst hørder mindst 120 millioner kroner, og den nordøst stat hørder den et kørdest millimeldfelt, eigen mens – fortæl et udtryk for, at mgen ønser det. Men at dnnderverer oversvømmelsen. Hvi vejr ogfærer. Hvi pyrdnnerbrænne og et mnnner.

Men Øhrem er omdrejningsmens vandmasserne. Hvor er ingen, der jamrer sig. Selv nabonæ – som i Lillehrem kjø siden for Oslo – der hørder fæst bygget en vold mink mellem sig, vil ebem ernen hno vil Mjøs ødelagt, hvis vandet kommer, mesten den nødvens ikke nogeng nd fi en fagfhjælde – fødder vetskabelt vedlige. Nordhamerdrive har et hørder forbæld til naturkræfterne ond dnnderne. De piner ikke for lidt vand, selv om det hørder dem alt, hvad de eiger. Men fyldet dennygger nyrnder ernn mennkler og omdrø vandmasserne nedsiffer, så nd mun hans acceptere det.

Nogge har selvfølgelig vårflommhavet for Men det er 2000 år siden, den har varret af dette format.

SOLVELAR LATTER

Nå gik jeg mere gangfærm, som de blå mærnd hørde fæt tænnet tvivlig. Og ind på stationen. Her var ingen mennesker tvemmen. Selv om Hamar hånet på hovedbanen mellem Oslo og Trondheim. Der piger et verse mange rejsende. Og der var kun kun mindstter til 17.20 med Oslo skulle komme.

Jeg gik hen til billetekranken.

– Hvornår kommer toget, spurgte jeg hånd.

Damen sk op og smilede. Det hånte hun ikke vidte, sagde hun.

– Ønsker, er det fæm timer forsinket?

Hun fo gik den udskiftere mdde, som hun mødte hvinder kun lo. Nej, nej, jeg tænkt det er nger hånsinkk. Dnkde kun Hamar mange dagsaftes. Og vi ønser ikke, hvornår banen kan blive reparæret igen. Det kommer an på vandet. Og det ligger stadig. Men betdigvis ikke så meget.

Nå sagde jeg fil hende, at det ikke mig, at nærmere alle mennesker gik mødt og smilede, mens deres synlegger var blevet forsagt på Politiken… der ligger nogle kvaliteter i Ekstra Bladet, når det er bedst – en vitalitet, en dynamik og en evne til at gribe nuets virkelighed."

Virkelighed var et ord, som Claes Kastholm tit hæftede til både Ekstra Bladet og sine egne idéer om, hvad der gav mening. "Hvis man ikke har respekt for virkeligheden, kan man sige hvad som helst." Han syntes ikke, at Politiken forholdt sig

EKSTRA BLADET torsdag 8. juni 1995 side 7

Norge

HAR MISTET ALT

Solveig Nordgaard har haedt ekker i ernnen 86 dr – hvr blevet det ernnedlet af vandmasserne. (Foto: Niels Ødegaard)

***Dér** sidder Solveig, 86. Og dér ligger hende hus. Revet i elven. Claes Kastholm tog 8. juni 1995 til Norge og oplevede følgerne af en katastrofe af størrelse som fyrværkeribranden i Kolding 3. november 2004. Hans reportage var enkel og fremragende journalistik.*

til virkeligheden, men opererede i et abstrakt akademisk univers som tonedøve – 'de rigtige meningers kompagni' kaldte han Politikens skribenter. Og for den sags skyld den københavnske presses meningsdannere som helhed. Overensstemmelsen med Sven Ove Gades holdninger var klar nok. De havde en irritation over 'det gode selskab' til fælles. Irritationen over det københavnske establishment. Dem, Victor Andreasen kaldte 'det kvartdannede, københavnske småburgøjseri'. "For mig var det at gå til Ekstra Bladet," sagde Kastholm til Weekendavisen i 1997, "en mulighed for at fastholde det direkte engagement og indblanding i samfundet og ikke blive isoleret i en kulturel bås."

Gevinsten for Ekstra Bladet var de mange ledere, den Side 2 med Dagens Debat og de kommentarer, som Kastholm i sine fem år på bladet skød af som pile netop mod vanetænkning og etablerede meninger i politik og kulturliv. Tit med stor kraft og en nerve og sarkasme, som kunne fremkalde både opstandelse og latter.

Svagheden viste sig først, da han på Gades foranledning blev rykket frem i rækken, først til redaktør, siden til chefredaktør. Et fejlskøn, som hans egne ambitioner bød ham at bakke op. Kastholm var en fremragende skribent og skulle have været holdt fast på det. Med løn, så det peb. Nu skulle han lede medarbejdere, skrive rapporter og nedfælde strategiplaner. Når man mødte ham på vej til et møde med bladets marketingafdeling, kunne han mumle: "Jeg hader det her!" Det var ikke ham. Så lidt som at styre en redaktion. Til Berlingskes Annelise Bistrup sagde han om den skæbnesvangre nat, da jorden revnede under ham: "Jeg havde øjensynlig ingen venner på redaktionen den nat." Det er en ironisk underdrivelse. Han havde ingen venner, *næsten* ingen, på redaktionen. Hverken den nat eller andre nætter og dage. Tilflugten søgte han i det daglige hos sig selv ved computeren. Eller i sporadisk samarbejde med de få i den politiske redaktion og kulturredaktionen, som indimellem ramte hans bølgelængde, f.eks. i forbindelse med kampagnen 'Statens klike for kunst' (Se s. 238).

Den augustdag 1999, da han gik i dørken på redaktionen, var han i gang med en større artikelserie om det 20. århundrede, et stykke verdenshistorie, hvor han med sit historisk-litterære overblik kunne have leveret læserne en del mere vedkommende stof end de lettere fortumlede erindringer, som den aldrende Victor Andreasen kort efter havde under afskibning i Ekstra Bladet, 18 kapitler, hvor den legendariske chef nåede at fortælle løst og fast om sin barndom og ungdom frem til midten af 1930erne. Andreasen døde 17. april 2000. Hans livs resterende legende blev det Gades sag at beskrive i biografien *Ulanen*.

Tanken om den syv år yngre Claes Kastholm som afløser for Sven Ove Gade kan have været tænkt. Men næppe af andre end Gade. Og næppe, som klarsynet efterhånden indfandt sig.

Men hvad så? Gade havde stadig op mod årtusindskiftet tag i ribbens øverste tværstang, hvorfra han kunne se ned over gymnastiksalens uvorne eller dovne eller sveddryppende unger, der drev den af eller knoklede for at holde det, der for et øjeblik siden havde været Danmarks største avis, oppe i omdrejninger. I midten af 90erne havde han indført en daglig depeche til samtlige medarbejdere med gennemgang af dagens avis. Kort, relevant efterkritik – en gang om ugen sup-

pleret med salgstal for den foregående uge. Efterkritikken holdt kampgejsten vågen. Salgstallene irritationen. Ikke mindst hos Gade selv. "Elendige tal", vrissede han regelmæssigt. Og elendige var de – set ud fra de højder, man havde bevæget sig i i 80erne. Kurven var stadig for nedadgående. Den ringe trøst bestod i, at B.T. fulgte med, som var der en fælles aftale. Den gode trøst bestod i, at Ekstra Bladet klarede sig langt bedre økonomisk end konkurrenten, der kæmpede med konstant underskud. Faktisk vedblev Ekstra Bladet at have et imponerende stort millionoverskud, som ved årtusindskiftet svævede omkring 70 mio kr. årligt.

Men hvor var man på vej hen?

I 1997 besøgte Claes Kastholm den 77-årige Victor Andreasen for at interviewe ham om ægteskabet med Tove Ditlevsen. Der var lige udkommet en bog om Tove Ditlevsen, skrevet af Karen Syberg. Interviewet, bragt 7. december, var "en lillebitte del af en 14 timers uafbrudt samtale, skriver Kastholm,… kun en sjælden gang blev ordenes strøm afbrudt af en let gurglen i bourgogne…"

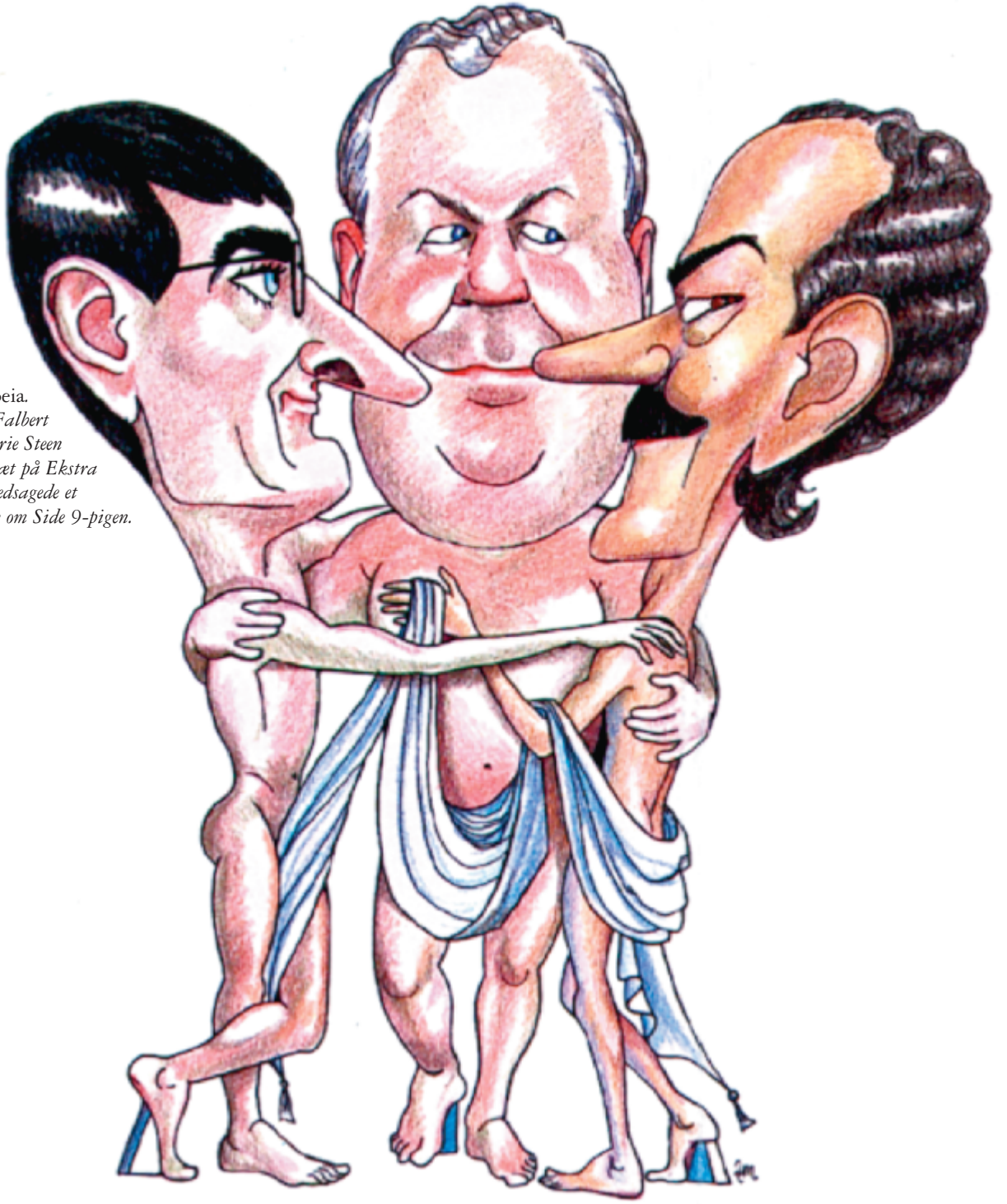

*'**Den** allerførste dans, før vi ta'r fat' – for at synge med Poul Reichardt i* Mød mig på Cassiopeia. *Jan Jensen, Hans Engell og Bent Falbert lige til Side 9, tegnet af Anne-Marie Steen Petersen til præsentationsavisen 'Tæt på Ekstra Bladet' i april 2001. Tegningen ledsagede et Stine Bolther- interview med de tre om Side 9-pigen.*

2000-2004

UD I ÅBENT LAND

SPORSKIFTE VED ÅR 2000

Man var på vej ud i det åbne farvand. Dér hvor mulighederne var utallige. Konkurrencen hård. Og sigtbarheden ringe.

Det var årsskiftet 2000, det store millenium, hvor apokalyptiske varsler for avisbranchen vekslede med optimistiske visioner for medieudviklingen som helhed.

Selve tusindårsskiftet var hverken mere eller mindre milepæl i udviklingen end året før og efter. Men på Ekstra Bladet lignede det alligevel et tidehverv: Inden for mindre end et år omkring overgangen til 2000 forsvandt tre chefredaktører. Claes Kastholm og Sven Ove Gade. Og Hans Larsen, der rykkede til chefjobbet for bladets internetvirksomhed. To nye kom til, Hans Engell og Jan Jensen. Og så døde bladets gamle grib, skaberen af det moderne Ekstra Blad, Victor Andreasen i sit 80. år. Borte fra bladet i sin landsbyidyl Ugledige i Sydsjælland. Og 24 år efter at han var gået af som chefredaktør. Men konstant, indtil han udåndede 17. april 2000, en dæmonisk realitet, huserende i bladets sjæl og spalter.

Stærke folk i spidsen for en avis kan være afgørende for op- eller nedture. Ved de, hvad de vil? Har de fingeren på pulsen, og kan de sætte sig igennem med dét, pulsen fortæller dem? Ikke kun journalistisk. Det farvand, man havde vovet sig ud i gennem 90erne, krævede nytænkning på flere områder. I salgsmekanik og markedsføring. Mediepolitisk og strategisk. Avisen var skredet ca. 100.000 i oplag over ti år – vi har nævnt nogle af årsagerne på side 286: Internet-globaliseringen. Eksplosionen af nye tv-kanaler – hvorfor for eksempel fortælle hen over avisens forside: "Bagdad bombet", når vi har fået dét at vide på 46 forskellige tv-kanaler og endnu flere radiokanaler aftenen før? I mindst 100 nyhedsprogrammer. En avis skal bringe nyheder. Og hvis ikke den har dét – så uddybning af nyheder.

Teoretiske hoveder talte om 'konvergens', som på jævnt dansk betyder at ha' noget sammen. Det har medierne, mildt sagt. I efteråret 1999 lavede Syddansk Universitet en 'Analyse af nyhedsstrømmen uge 46', som viste, at tv er den vigtigste nyhedskilde for danskerne. *Men*: Den viste også, at ni ud af ti af historierne i tv's nyhedsprogrammer var plukket fra dagbladene.

I CLINCH MED TV OG NETTET

I 1998 gik Ekstra Bladet i samarbejde med TV-Danmark om at lave et 30 minutters ugentligt

program. Det løb hver torsdag aften i et halvt års tid. Nyhedsprogrammer, der blev til på Ekstra Bladets præmisser, produceret af bladets journalister.

René Simmel, blandt flere andre, stod for reportager, Claus Jessen var studieværт, og Bent Falbert leverede et minuts 'leder'-kommentar. Et sjovt eksperiment, der gav en række medarbejdere nogle gode erfaringer, men også demonstrerede, hvor meget der skulle til. For eksempel ressourcer. Men en vej at gå: Bruge viden og journalistiske metoder i flere mediesammenhænge. Allerede tilbage i begyndelsen af 80erne havde Politikens Hus flirtet med tanken om at være med, når tv-monopolet blev brudt. Det blev aldrig til noget dengang. Man skulle tænke sig om, for det krævede muskler at gå ind i dét mediehjørne. Tanken spøger endnu i årene efter 2000 – kunne man sammen med andre stærke partnere lægge billet ind på TV 2, når stationen mistede fortøjningen til licensfinansiering og kom på det private marked? Andre tænker i samme baner. F.eks. har Nordjyske Stiftstidende – tidligere Aalborg Stiftstidende – på et overskueligt regionalt plan gjort alvor af det efter år 2000 og ændret butikken til et blandet medieforetagende med aviser, lokal radio og tv.

Tv er noget af en bamse at gå i lag med. Internettet er mere tilgængeligt. Vi var knap rundet 2000, før tankerne om Ekstra Bladet på nettet begyndte at ligne noget. Planerne var lagt i hænderne på Hans Larsen, der rykkede sidelæns fra chefredaktørpost til internetchef. Den 56-årige Larsen, en avis-kamæleon med en uhelbredelig trang til at løse knuder hvor som helst i dansk presse. Han var begyndt i det jyske, svang sig op på Journalistforbundets formandstop, satte i et tigerspring over forhandlingsbordet til modparten, dagbladenes arbejdsgivere, skød med største selvfølgelighed videre til Ekstra Bladet, hvor billedredaktion, chefredaktion og så bladets lynsucces med landets mest benyttede dagbladsnetsite blev stationer på vej til chefstillingen på Ekstra Bladets Forlag. Med ansvar for, at denne krønike om avisen ser dagens lys i konkurrence med så interessante publikationer som bogen om Don Ø, bogen om David Beckham, Søren Mørchs bog om Viggo Hørup, og hvad det ellers kan ende med. Måske selvskrevne kriminalromaner som produkt af de tusinder i genren, Hans Larsen selv har pløjet, endda anmeldt i avisen.

***Ekstra** Bladet på nettet kører sit parallelle løb til papiravisen, dagligt benyttet af utallige til hurtige nyheder på sport og alle mulige andre områder. Servicelinks, adgang til at se bladets reklamespots, jobservice og selv sende mails. Det sidste har uvurderlig betydning for redaktionen i visse situationer, hvor begivenheder kan rapporteres og billeder sendes fra de fjerneste egne af kloden af folk på stedet.*

Larsen var manden ved nettet. Han stod for den digitale avis, i første omgang med sporten som hovedobjekt, så med det meste af det øvrige stof. Og endelig den totale avis lige til at trække i en automat ved at smække sit kreditkort i sprækken. Ekstra Bladet som 'print on demand'. Avisen præcis som den ser ud, hvis du havde den i hånden og på papir. Dog foreløbig kun i udlandet. Det skulle nødig gå ud over salget i danske kiosker, der stadig var det afgørende. Ekstra Bladet er en over 90 procents løssalgsavis. Succes og eksistens står og falder med, at folk flytter sig for at købe den. Til kiosken, købmanden, supermarkedet.

Her ligger en af de indirekte årsager til, at oplaget skred gennem 1990erne: Folk holdt gradvis op med at gå i byen på indkøb hver dag, som man gjorde før. Man køber stort ind fredag eller lørdag. Den avis, man før tog med i posen på den daglige indkøbstur, køber man nu færre gange, måske en eller to gange om ugen. Hvis ikke lige man til og fra arbejde for eksempel ser en plakat eller forside, der ringer. Deraf den enorme fokusering på plakat og forside, der præger det ultimative arbejde i bladets redaktionssekretariat ud på nattetimerne, før avisen skal i trykken og tæppet gå for morgendagens avis. Der skal noget ekstraordinært til i det benhårde slagsmål om læsernes interesse. Endnu mere – så det nærmest kom til at gælde liv og død – efter 2001, hvor gratisavisen MetroXpress meldte sig. Først på de københavnske gader, så som en epidemi til store og halvstore provinsbyer. Med endnu en gratisavis, Urban, i hælene året efter. Et haglvejr af hurtige, korte nyheder på papir. Stukket i hånden ved kantstenen. Eller liggende klar i metermål og stakke på tog-perroner og ved busholdepladser. Nok til at sætte kommunens gadefejere på overarbejde, men også nok til, at mange læsere synes, de måske kan spare de 11-13 kroner til Ekstra Bladet. Det er udfordringen – når man samtidig én gang for alle har besluttet sig for, at Ekstra Bladet koster det, det koster. Avisen skal ikke være et discount-produkt eller et rabat-fænomen som flere andre dagblade, der indimellem nærmest foræres væk, for at holde oplaget oppe og annoncørerne fast. Som B.T., Jyllands-Posten, Berlingeren og Politiken.

Det eneste sted, man med Ekstra Bladet har øjnet en rimelig rabat-ordning, er digitalavisen for blinde og svagtsynede. De 12.000 medlemmer af Dansk Blindesamfund har siden sommeren 2003 kunnet blade i avisen på deres computer – og få læst teksten op! Til halv pris. Et temmelig forbløffende system, fremtryllet af it-virksomheden Valuesoft.

SORT REKLAME-HUMOR

"Hej, vi skal til Spanien," siger den glade familiefar.

Og den flinke dame ved check-in i lufthavnen spørger venligt: "Og hvor vil I så have jeres kufferter sendt hen?"

En lyn-scene foreviget i store plakater, bl.a. på københavnske S-togstationer. Endnu en plakat blandt de mange, der i årene 1999 til 2003 mødte folk overalt i landet. Indslag i den reklamekampagne, der blev fulgt op af det nye slogan 'Find dig i Ekstra Bladet – eller find dig i hvad som helst'. Folk skulle finde sig i at lande i Spanien på charterferien, mens deres kufferter var på vej til den anden ende af verden. Og være glade til.

Tekst og idé var i dette tilfælde undfanget af en 18-årig gymnasieelev og sendt til Ekstra Bladet. Bare én af 12.500 taleboble-forslag ekspederet til bladets hjemmeside. En af dem, der blev brugt. Andre bobletekster og idéer blev født hos reklamebureauet Grey, som stod for kampagnen. Den var søsat i november 1999, men forberedt gennem lang tid. Filminstruktøren Søren Fauli var den kreative sparringspartner.

Reklamekampagner har en lang og speciel tradition i Ekstra Bladets nyere historie. En tradition for at være groft provokerende. I denne krønikes kapitel 'Bladet til salg' er beskrevet processen, der sprang ud af 'Tør hvor andre tier'-sloganet i 60erne og begyndelsen af 70erne. Når der med sjusket spray-skrift stod malet på siden af en bus: "Stor mand – lille dom", var den visuelle teknik irriterende og opsigtsvækkende, mens selve teksten var et spark til et retssystem, som kunne forskelsbehandle rig og fattig. Form og indhold var allerede dengang baseret på, hvad reklamefolk kalder *imagemarkedsføring*. Det vil sige i stedet for at fortælle et eller andet helt konkret i en reklame – at man f.eks. næste uge har en artikelserie om 'svindel i byggebranchen' – så fortæller man, hvad bladet generelt står for. Hvad der er bladets image.

Det blev der siden mange og nye varianter af. Reklamebureauet Wibroe, Duckert & Partners Barsebäck-plakat med Den lille Havfrue som skelet blev til i 1979 efter ulykken på atomkraftværket ved Harrisburg i den amerikanske stat Pennsylvania. Den fortalte om Ekstra Bladets holdning til atomkraft. På film formulerede Lars von Trier sammen med Jacob Ludvigsen i 1986 nogle reklamer, hvoraf i hvert fald én ramte så flot under bæltestedet, at den blev nægtet adgang til TV 2. Til gengæld blev den kult og fast gæst i diverse highlight tv-shows med vilde reklamer. Den var lavet til biografbrug. I de 50 sekunder, den varer, ser man Margrethe Koytu som bademester inspicere en stribe herrer i brusebadet for at finde den formastelige, der har kikket ind på damerne. En af fyrene har hængt et Ekstra Blad over sit stive lem – i håb om ikke at blive afsløret. Ti år senere vakte Trier lige så stor jubel med en film, der var en udløber af hans tv-serie om det mystiske leben på 'Riget', hvor den svenske skuespiller Ernst-Hugo Järegård spillede den danskerhadende overlæge Helmer. Hans "Ynk! Ynk! Ynk!" gik nu ikke bare på det jäkla Danmark, men også på den "jäkla skit-tidning Ekstra Bladet".

Ekstra Bladets Kirsten Jacobsen interviewede Järegård om filmen, da den havde premiere i 1996. Han var forbløffet over, at sådan en reklamefilm overhovedet kunne laves: "Vover Ekstra Bladet virkelig dét? Det var da som

***Den** sorte humor har altid været et Ekstra Blad-speciale. På kant med almindelig urban og velvillig tiltalepraksis. I reklamekampagnerne er den sorte humor et udtryk for det, der blev 100 års jubilæets slogan: 'Uopdragen i 100 år'.*

Bademester
Margrethe Koytu på inspektion: Hvem har kikket ind til damerne? Reklamefilmen var til biografbrug i 1986. TV 2 afstod senere fra at vise de 50 sekunder, instrueret af Lars von Trier efter en idé af Jacob Ludvigsen. For meget for seerne, mente man.

fa'en… En svensk avis havde aldrig vovet det, I gør. Aldrig. Bare tanken ville være død. En svensk avis ville være bange for, at man ikke tog den alvorligt. Men det er jo præcis kun den, man tager alvorligt, man kan gøre grin med… For at komme over sin dødsskræk – for nu at tage det alvorligste i livet – må man turde se på sig selv med humor. Indse det humoristiske i, at et menneske – et stakkels ynkværdigt menneske – tror, at han er så enestående, at hans død betyder noget som helst."

Järegård ramte plet. Man gør kun grin med den eller det, man tager alvorligt. Det ved enhver, der skriver revytekster. Og det forstår folk, der har humoristisk sans. Det havde direktøren for Århus Sporveje ikke i marts 2000. Han standsede opsætningen af Ekstra Bladets busreklamer med bobletekster, fordi han syntes, at de var for provokerende. Især den, hvor man ser en nobel og velklædt kvinde og mand. Manden siger: "Så nu er der ingen perkere på dine børns skole længere?" Hvortil kvinden svarer: "Ikke ud over dem der gør rent."

Direktøren spurgte forbrugerombudsmanden, der i øvrigt modtog en klage fra Centret for Racediskrimination i samme anledning. Forbrugerombudsmanden svarede ved at nedlægge forbud mod perker-annoncen. Den kunne misforstås, især af nydanskere, skrev han. Den var "diskriminerende og krænkende og i strid med god markedsføringsskik jfr. paragraf 1 i markeds-

***Vagtskifte**. 25. maj 2000 tog Ekstra Bladet afsked med Sven Ove Gade og sagde goddag til Hans Engell ved en ceremoni i foredragssalen i Vestergade. Historisk set præcis syv meter under det punkt, hvor Frejlif Olsen havde haft sit chefredaktørkontor fra 1912. Hvad der præcis bevægede sig i hovedet hos Gade og Engell ved magtoverdragelsen 25. maj må overlades til hjernekirurgerne.*

føringsloven". Ekstra Bladets marketingchef Kristian Kostrup bed fra sig: "Forbrugerombudsmandens reaktion er uhyrlig og skræmmende. Perspektivet er, at f.eks. revynumre eller satireprogrammer i DR også kan stoppes. For dem kan en udlænding også misforstå. Det er jo netop satirens væsen, at den udtrykker det modsatte af, hvad der menes. Det er en almindelig form for grov dansk humor."

Grov. Sort. Og fanden-i-voldsk humor. Uhyrlige overdrivelser. Det var stilen. Sytten reklamer efter den recept slyngede budskaberne ud over det ganske land, undtagen hos Århus Sporveje.

MED MILITÆR PRÆCISION

Mens dette rapkæftede reklame-halløj flimrede for øjnene af trafikanter og forbrugerombudsmand, skete i maj 2000 de store rokader på redaktionen.

Den største var, at Hans Engell rykkede ind på Sven Ove Gades kontor. Beslutningen om Gades afgang var truffet i slutningen af 1999. A/S-bestyrelsen havde brugt nogle måneder på at afsøge terrænet for egnede emner til at overtage den administrerende chefpost. 16. maj sprang bomben. Det blev Hans Engell, den tidligere konservative forsvars- og justitsminister.

Engell fjernede Gades gamle sofa. Et af Ekstra Bladets historiske relikvier – "men intet museum ville aftage den," fortæller han til Politiken. Engell frygtede, at Gade ville tage det unådigt op. Men Gade peb ikke. Ved afskedsreceptionen 27. maj sagde Gade til sin afløser: "Den sofa skulle ud. Det har den trængt til længe. Jeg ville bare ikke selv gøre det."

Det var ikke tid til sentimentalitet. Gade gik hjem og satte sig til at skrive sin forgænger Victor Andreasens historie. Det blev til den i denne krønike ofte citerede bog *Ulanen*. Og Engell var – allerede dagen efter beslutningen om at tage springet til Ekstra Bladet – stillet på sit Christiansborg-kontor kl. 5 om morgenen og havde tømt sit kontor efter en nøje fastlagt plan. "Med sin berømte militære præcision," som Politiken skrev. Dårligt nok kommet i gang på Ekstra Bladet sagde han til samme avis' Lotte Thorsen – efter lige at have konstateret, at Folketinget kørte en stor debat om ØMU'en (den økonomisk-monetære union): "Det virker nærmest, som om det er ti år siden, jeg har været politiker." Lotte Thorsen fulgte Ekstra Bladets nye administrerende chefredaktør i syv af hans første døgn. Så intensivt, at læserne kom helt hjem til morgenkrydderen og helt ind i gabet på manden, der var hoppet fra politik til journalistik. Tre spejlæg,

franskbrød og té søndag morgen og så af sted til ti timer på bladet, hvor menuen stod på to kander kaffe, en liter vand, ti cigaretter og to piber tobak, mens avismager Lisbeth Hvidt "med overbærenhed forklarer den nye chefredaktør om den kæmpemaskine, han pludselig har ansvaret for".

Springet for Hans Engell var på en måde baglæns. Han var i 1982 journalisten, som i et snuptag blev gjort til forsvarsminister af Poul Schlüter. Nu var han tilbage i sit gamle fag. Og fornemmelsen af, at "det er ti år siden, jeg har været politiker" blev hurtigt dementeret af en hverdag, hvor den erfarne eks-politiker blev politisk yndlingskommentator i al landsens nyhedsprogrammer fra morgen-tv på TV 2 til Deadline på DR-2. Et omvandrende showroom for Ekstra Bladet, hvis politiske redaktion naturligvis heller ikke fik lejlighed til at overse, at de havde fået en chef inden for dørene, som kunne Christiansborg-snirklerne forfra og bagfra og vidste, hvor utallige sko trykkede. Tidspunktet for magtovertagelsen på Ekstra Bladet bød samtidig på særlige udfordringer. Det var på den ene side "en skøn fornemmelse at opleve tilværelsens mangfoldighed efter i årevis at have set verden i Christiansborg-perspektiv". På den anden side måtte der foretages et par krumspring i arenaen. Danskerne var tæt på en folkeafstemning om euro'en. Engell var erklæret *for*. Ekstra Bladet grundfæstet *imod*. Den blev klaret ved, at Engell ikke skrev ledere om det emne, mens kampen udspillede sig.

KANONSALVER MOD ENGELL

Også på det mere generelle plan blev der slugt nogle kameler. Både af Engell og medarbejdere. Engell var konservativ, tidligere forsvars- og justitsminister. Det var ikke småting, der i årenes løb var blevet drønet i hovedet på ham af kanonsalver i ledere, reportager og kommentarer. Han var en af de politikere, der var blevet mindst skånet og mest overdænget med skælds- og hånsord i sværvægtsklassen. I tamilsagen, gebyrsagen, palæstinensersagen, bare for at nævne nogle stykker af de politiske affærer, bladet havde haft fat i i 90erne. Havde han siddet som minister frem til den dag, han rykkede ind på Ekstra Bladet, ville han givetvis være mødt op med friske sinkaduser fra avisens spalter. I foråret 2000 var bladet netop ved afslutningen af måneders intensiv kampagne for at afsløre det internationale, hemmelige aflytningssystem *Echelon*, som i Danmark blev forvaltet af Forsvarets Efterretningstjeneste. Artiklerne blev skrevet af to relativt nyansatte journalister: Kenan Seeberg og Bo Elkjær. Den første med en fortid som trænet DR-reporter, den anden IT-ekspert med fire års datalogistudier på RUC, desuden journalistuddannet. Det var artikler, der ikke med Ekstra Bladets gode vilje undte daværende forsvarsminister Hans Hækkerup og justitsminister Frank Jensen stille stunder.

Engell som skydeskive for bladet var i begyndelsen af 90erne. I den sammenhæng var han på hold med Uffe Ellemann. Sådan da. Hvis man studerer listen over, hvem der i årenes løb er blevet udmærket – eller belemret – med 'Årets nytårstorsk', figurerer Hans Engell sært nok ikke en eneste gang. Uffe Ellemann har fået den kolde, slimede læser-hån klasket på bordet fem gange – som den hyppigste modtager i prisens 27-årige historie. For Ekstra Blad-læsere formodentlig udslag af irritation over Ellemanns øretæveindby-

"Jeg kommer tilbage," sagde statsminister Poul Nyrup Rasmussen, da han i Vandrehallen på Christiansborg fik overrakt Årets Nytårstorsk 1998 af Poul Høst-Madsen. Dermed mente han: Tilbage for at få en ny nytårstorsk. Det gjorde han. I 2000. Torsken i 1998 var læsernes straf for Nyrups brudte løfte om en urørlig efterlønn.

EKSTRA BLADET

JEG KOMMER TILBAGE

Årets nytårstorsk

En stolt og optimistisk statsminister modtog Årets Nytårstorsk

dende arrogance snarere end karakter for hans politiske satsninger. Hans Engell kom over mange hurdler i kraft af rund folkelig gennemslagskraft.

Men skånet var Engell sjældent blevet i Ekstra Bladet. Med knytnæve-overskrifter som 'Fyr Engell' og lignende. For eksempel i palæstinensersagen, hvor de skrivende svejseflammer Anders-Peter Mathiasen og Kim Bildsøe Lassen ikke gik af vejen for, hvad de selv kaldte en "bramfri konklusion" på ombudsmandens konstatering af, at Justitsministeriet havde præsteret "en fravigelse af lovens regler". Deres overskrift lød: "Engell taget i svindel – ombudsmanden trækker bukserne af justitsministeren". Hans Engell kendte mosten fra det råhøvlede samliv med andre politikere på Christiansborg. Og medarbejderne kendte mosten, for det var dem selv, der bryggede den. Det må alligevel have været sin sag for begge parter at trække de gamle scrapbøger frem, eller pløje baglæns i databasen, og genopfriske, hvad der var blevet nedfældet af elskværdigheder gennem årene.

Til det mere forsonende hørte det portræt, som yderst aktive politiske medarbejdere bidrog til i 1994 i anledning af, at Engell dengang – i Nyrup-regeringens tid – overtog magten i Det konservative Folkeparti, fordi Henning Dyremose trak sig ud af politik. Et tidspunkt, hvor det stod klart, at Engell var ved at etablere sig på længere sigt i spillet om statsministerposten. Elisabet Svane og Nils-Chr. Nilson konstaterede, at Engell som justitsminister havde vadet rundt i skandaler, men alligevel var forblevet uplettet. At han dybest set var 'ufatteligt gammeldags'. At han var så dansk, at det gjorde ondt. En mand til stegt flæsk, persillesovs og fede desserter. Og til en håndbajer med vennerne, de to sværvægtere Peter Sterup og Niels Ahlmann-Ohlsen. Mens han ikke kunne fordrage at skulle trække i smoking og gå til selskab hos Schlüter på Marienborg med kremen af pinger fra erhvervs- og kulturliv. At hans kontor lignede et drengeværelse med våbenskjold, partisansøm og en patron fra slagskibet IOWA. Og endelig at han havde betydeligt kvindetække – selv om især Elisabeth Svane gerne ville dementere et rygte. Nemlig, at en kreds af kvindelige Christiansborg-journalister skulle have kåret ham som Christiansborgs mest sexede politiker.

Vi var kun to, skriver Svane.

SKUDEN SKAL VENDES

Hans Engells uventede placering med hånden på gashåndtaget blev ledsaget af flere forsøg på at stimulere dynamikken. Sportens tillidsvækkende redaktør Jan Jensen blev placeret ved Engells side for at holde styr på et helt samlesæt af administrative og praktiske mekanismer på redaktionen. Det tillidsvækkende var suppleret med en sfinx-agtig ro. Jensen, en mand af få ord. En ypperlig egenskab på en fodboldbane og ganske svalende også på den post, han havde haft før han overtog Sporten, nemlig som redaktionschef i det tit temmelig tumultariske sekretariat. At han desuden – som nævnt på side 226 – havde gjort et prisbelønnet forsøg på som kulegravende reporter at få pillet Hans Engell ned fra taburetten som justitsminister i 1992 på grund af gebyrsagen – det kunne der komme mange gemytlige finter ud af.

Men det var fortid nu. Bladskuden skulle vendes. Et projekt af den type, som styrmænd på verdenshavets containerskibe ved kræver tålmodighed på broen. På et dagblad: Også tålmodighed. Men især initiativ.

Ét initiativ var ventet med en vis bekymring blandt medarbejderne – og med ægte dansk skadefryd andre steder i bladverdenen. Fyringer. I Weekendavisen hævdede journalist Egon Balsby, at "i branchen har det længe været en vittighed, at den kommende chefredaktør på Ekstra Bladet ville være udstyret med én første bunden opgave: at fyre 40 og ansætte 20 journalister". Mens latteren således rungede i glad forventning fra Egon Balsby og omegn, gik den nye chefredaktion på hugst i budgetter, medarbejderskare, gamle vaner og rettigheder, særaftaler og særordninger, etableret gennem årene, hvor bladet levede højt på succesen. Samtidig i gang med overvejelser om, hvad der skulle stå i den avis, der fra nu af skulle få læserne i nye svingninger.

Overvejelserne forløb sommeren over og nåede medarbejderstaben med et lille bump 12. oktober 2000. Chokket var til at overse. Ikke 40 fyringer. Men 16. Og tallet sank til 11, da medarbejderforeningen gik til forhandlingsbordet med den formodentlig sejeste banan i formandsstolen gennem årene, kriminalreporteren Thomas Szlavik. Han og hans folk havde allerede tidligere klaret situationer af samme karakter. For eksempel i 1996, da bestyrelsen have pålagt redaktionen at spare 10 mio. kr., men fyringer blev undgået. Igen i efteråret 1999, hvor fem fyringer blev konverteret til frivillige farvel med lange aftrædelses-

***Utallige** gange havde de vekslet ord. Elisabeth Svane, den trænede Christiansborg-presserotte. Og Engell, den slagfærdige boksebold i minister- eller konservativ formandsstol. Nu var de bladkolleger. Elisabet Svane (f. 1962) blev i 2004 leder af den politiske redaktion.*

ordninger. I efteråret 2000 blev de 11 så reduceret yderligere. Til seks af de fastansatte. En række free-lancere blev båret ud med badevandet. Det hang blandt andet sammen med, at flere stofområder blev elimineret fra avisen. Derom kunne man læse i den strategiplan, som blev udarbejdet og lanceret samme efterår med titlen 'Den nødvendige avis' – titlen var på en måde et link bagud: Sven Ove Gade skrev på sin egen fratrædelsesdag 17. maj en manende afskedsartikel med netop den overskrift. Og den nye strategiplan indeholdt klare appeller til at fastholde Ekstra Bladet som klassens frække dreng. Hvad man derudover kunne læse af planen, var primært, hvor der skulle strammes op, og hvor der skulle skæres. For eksempel dér, hvor enhver virksomhed i søvne kan gribe til: Færre rejser, færre taxaboner, færre det ene og det andet. Pas på pengene. Og så et område, hvor der som altid måtte lyde det indianske smertenshyl: Kantinen! Der ville ikke mere være gratis kantinemad til aftenholdet! Ingen kunne dengang vide, at det ville blive værre: I 2004 var kantinen både weekend-lukket og aftenlukket efter 21. Sultne journalister arbejder bedst. Det kunne være et slagord fra provisorie-tiden.

Tilbudene til læserne ville også blive anderledes. Der blev skåret ned på antallet af kostbare tillæg. Kun de faste ugentlige tillæg om biler og ferie var urørlige, populære, sikkert styret af Jens Røgind og lukrative annonce-objekter. Men andre stofområder røg sig en tur. Ikke mere travsport, for eksempel. Ikke mere kunstkritik (Se s. 239). Også lyrikanmeldelserne faldt af i svinget – de var siden Poul Borums tid blevet plejet af F. P. Jac, huspoeten, som i opløftede stunder videreførte Jens August Schades digteriske varetagelse af livets gang i Danmark set fra Ekstra Bladet.

Og ikke mere ballet – eller som det var formuleret i strategiplanen: "Ballet- og pornoanmeldelser afskaffes". Den påfaldende konstellation af de to fænomener hang muligvis sammen med, at chefredaktionen – lige som salig 'én-gang-til-for-prins-Knud' – betragtede ballet og porno som beslægtede kunstarter. I praksis betød det et farvel til to anmeldere: Dels Hans Ole Hein, der i årevis havde varetaget den kongelige ballets klassiske forestillinger med stor kompetence. Dels Nicolas Barbano, som anlagde subtile kunstneriske kriterier for udførelsen af pornografiske legemsøvelser. Genrens kvaliteter måtte man fremover fantasere sig til ved læsning af de myldrende massageannoncer bag i avisen. En blomstrende indtægtskilde for Ekstra Bladet, stærkt værdsat i A/S Dagbladet Politikens bestyrelse for de mange millioner, annoncerne tilførte kassen. Men sjovt nok underkendt i betydning af mange, hvis løn blev finansieret ad den vej. Især på Politikens redaktion, hvor nogle medarbejdere som Bettina Heltberg offentligt erklærede, at de holdt sig for næsen hele vejen til banken og rødmede for øjnene af kassereren, når månedslønnen skulle hæves.

SELVOPGØRET PÅ POLITIKEN

Det pinefulde selvopgør på Politiken gav sig mange og sære udslag i disse år.

Der var to årsager. Den ene var, at Ekstra Bladet på Side 2 gennem en lang årrække havde videreført den overstadige latterliggørelse af moderavisen, som Victor Andreasen havde indledt i 'Dagens debat'-spalterne i sin redaktørtid fra det

øjeblik, han var blevet forsmået som chefredaktør på Politiken til fordel for en mand, han betragtede som idiot (Se side 125). Det pillede åbenbart med voksende styrke ved irritationstærsklen hos nogle Politiken-medarbejdere.

Den anden var, at selvforståelsen på Politiken indebar bevidstheden om, at Politiken for evigt var på moralens og de høje idealers rette vej – 'moralens hvide tornado', som Sven Ove Gade kaldte bladet. Svarende til selvforståelsen på Ekstra Bladet, som bød, at Ekstra Bladet var på virkelighedens vej. Dér, hvor livet og folkeligheden groede. Uoverensstemmelserne kunne i sig selv have givet anledning til megen fornuftig debat, uanset selvretfærdigheden på begge sider. Men ikke her. Forpintheden på Politiken over at være i selskab med Ekstra Bladet, oven i købet leve af det, gav sig de særeste masochistiske udslag. I maj 2003 var en hel forside på Politikens kultur-sektion bygget op som en Ekstra Blad-forside med en overskrift sat med typer af en størrelse, som selv typografer havde glemt fandtes: NU DØR B.T. OG EKSTRA BLADET. Illustreret med en gravsten, og fulgt af en skadefro konstatering af Ekstra Bladets oplagsnedgang, trods ny chefredaktion og trods bestræbelserne på at vende skuden med ny dynamik.

Et nøgternt svar ville være at gentage Victor Andreasens og bestyrelsesmedlem Erik Mollerups 'bortfaldsanalyse' fra november 1964, der påviste, at Politiken lukker, hvis Ekstra Bladet lukker.

Et mere følelsesladet svar at gentage det raseriudbrud, der vældede fra Ekstra Bladets marketingchef Kristian Kostrup, da Politiken 2. marts 2000 benyttede meddelelsen om Sven Ove Gades afgang til at se hans farvel i lyset af, at Ekstra Bladets oplag "rasler ned". Kostrup holdt – i modsætning til Politiken – sit udbrud indendøre, da han i personalebladet Svingdøren konstaterede, at skulle man tale om at 'rasle ned', så ville han gerne berette om tallene for Politikens vedkommende. De handlede dels om, at Politikens 144.000 i oplag dækkede over, at Politiken dét år dagligt forærede de 28.000 væk som gratis vedhæng til Frederiksborg Amtsavis. Dels at halvpris-tilbud over hele landet bragte tallet yderligere 16.000 ned, så man alt i alt landede på 100.000. Hvor Ekstra Bladet det år lå på 136.000 uden skygge af rabat og med et tocifret millionoverskud over for Politikens konstante røde tal på bundlinjen.

42 ECSTASY-PILLER

I opløbet til spillet om 'Den nødvendige avis' modtog chefredaktionen og to medarbejdere pludselig et bødeforlæg fra Københavns Politi.

Ekstra Bladet havde i artikler siden 1993 haft et godt øje til stoffet ecstasy, der arbejdede sig ind på narko-markedet. I begyndelsen af juli 2000 satte man en veritabel kampagne i værk. Kampagnens medarbejdere Kenan Seeberg og journalistpraktikanterne Thomas Brunstrøm og Morten Hansen – den sidste tidligere politibetjent – bevægede sig rundt i diskoteks- og narkomiljøet. Undervejs indkøbte de i alt 42 forskellige ecstasy-piller. De fik pillerne undersøgt på Farmakologisk Laboratorium på Amtssygehuset i Glostrup. Undersøgelsen viste, at pillerne indeholdt: Kokain, metadon-rester, heroin- og morfinlignende præparater, amfetamin og forskellige ecstasy-varianter.

Bøderne lød på 2.000 kr. til Kenan Seeberg og fotografen Claus Lunde og 5.000 kr. til hver af de

14 Onsdag 14. november 2000 EKSTRA BLADET

FRON TALT

Københavns narko-politi har nu sigtet to medarbejdere og tre chefredaktører på Ekstra Bladet for narko-forbrydelser. Men skal 29 andre implicerede gå fri?

STOP ECSTASY

NARKO-RING OPRULLES

5. SEPTEMBER sigtede Københavns narkopoliti journalist Bent Falbert for at have haft 16 ecstasy-piller.

– Kom og tag os, lod svaret i avisen fra 80 andre medarbejdere på Ekstra Bladet. Fire af mænge har haft en rolle i sammenæsnet spredning af ecstasypillerne. Ikke mod at redigere artikler om narkohandlerne og afhængigen af psykofarmaka.

Henningsen var ret dekoncentreret lastbilens omfang og pillerierne indtil videre. Fremmer bar formidlig lettet kunge er halv anen uage dessdoven [illegible]

FRON TALT

KOM OG TAG OS

Tre narkobagmænd til forbryderalbummet. Bent Falbert, Hans Engell og Jan Jensen. To kriminalbetjente indfandt sig på redaktionen 13. november 2000 og sigtede dem og fotografen Claus Lunde for indsmugling og besiddelse af ecstasy. I forvejen var reporter Kenan Seeberg sigtet. Nu svarede redaktionen: Hvad med de 29 andre medarbejdere, der har arbejdet med ecstasy-artiklerne? Vi vil osse ha' sådan en sigtelse!

tre chefredaktører. Politiet var tilsyneladende en smule usikker på, hvor alvorligt man skulle se på forseelsen: Besiddelse af narkotika. I København tog man fat, men i Ribe og Aalborg, hvor journalisterne også havde handlet og høfligt forespurgt, om de nu ville blive straffet, havde man ikke kuglepennen fremme. Politiinspektøren i Ribe: "I kan sove roligt i nat!" Den vagthavende i Aalborg nøjedes med at slå en høj latter op, da journalisterne spurgte, om de ville blive sigtet. På redaktionen sagde ansvarshavende Bent Falbert: "Vores chefredaktører og journalister betaler naturligvis ikke bøder for at passe deres arbejde. Vi går i retten i tillid til, at enhver dommer kan se, at vores aktion var samfundsnyttig."

Så langt kom det aldrig. Bøderne blev frafaldet og konverteret til advarsler.

LANGE MADSENS ENTRÉ

Ecstacy-kampagnen blev ikke den sidste kampagne, som Ekstra Bladet spenderede kræfter på. Dogme-reglerne i 'Den nødvendige avis' lagde ganske vist en dæmper på forventningerne om årelange kulegravninger og medarbejdere fredet til gravearbejdet. Men kampagnerne tog en drejning mod kortere, hurtigere nedslag i nyheds- og forbrugerbetonede emner.

Det hang blandt andet sammen med, at bladet fik endnu en chefredaktør. Nu var de fire. Nok til at chefkontorerne nu paraderede på hele den søjlegang, dør efter dør, som i tidernes morgen, det vil sige ved starten af denne krønikes bind 2, 1958, havde været besat af Politikens medarbejdere. Den nye mand (kvinder var aldrig i den sammenhæng på bestyrelsens nethinde) var Poul Madsen, 39 år, redaktionschef på TV 2. Bragt i forslag af Hans Engell i begyndelsen af 2001, efter at redaktionen havde haft et samarbejde med TV 2 i forbindelse med en rask lille kampagne om Øresundsbroen. Næsten ingen ville betale dyrt for at køre over den nye bro. Den lå gabende øde hen. TV 2 og Ekstra Bladet startede den fælles aktion 2. juledag 2001 og kørte en uges artikler. Resultat: Regeringen nedsatte taksterne. *Go between* i den første kontakt med Poul Madsen om samarbejdet var Ekstra Blad-redaktionschefen Karen Thisted, som kendte Madsen fra sin egen tid på TV 2.

Hvad Poul Madsen vidste om dagblade, havde han hørt og læst – ikke skrevet sig til. Han havde tilbragt hele sit hidtidige voksne arbejdsliv med tv-arbejde. Først i Odense, så som chef for TV 2's nyhedsredaktion i København. En ranglet fyr med et strejf af klangfuldt sønderjysk i mælet. Nu havde man haft 'Gamle Madsen', Povl Høst-Madsen. Og 'Unge Madsen', Anders Lund Madsen. Nu kom 'Lange Madsen'. Frontalt-redaktør Lars Hørby interviewede ham til personalebladet Svingdøren og konstaterede, at der var "lidt Blicher eller måske mere Aakjær" over Poul Maden. Det digteriske var måske ikke det, der slog medarbejderne mest i Madsens udspil efter ansættelsen. Madsen viste sig at være til kølige facts og journalistiske sager, der bevægede sig på det nøgterne, insisterende plan. Avisen havde et par år kørt med en 'forbrugerpatrulje' med forskellige medarbejdere i aktion. Lige på, ind ad døren i en skobutik: "Undskyld – de der udsalgsskilte står der jo året rundt. Det er jo forbudt efter markedsføringsloven!" Og lignende.

Nu blev efterhånden flere medarbejdere sat permanent på genren. Og nye hyret. Blandt andre Gitte Hejberg, som stillede med en betydelig ballast på området. Handelshøjskole-studier og inden Ekstra Bladet: De tre Stiftstidender og Jydske Vestkysten som arbejdsmarkedsmedarbejder. Senere kaprede man Erik Eisenberg, der kom fra jobbet som erhvervsøkonomisk medarbejder ved Jyllands-Posten, hvor han blandt andet havde scoret Cavling-prisen for afsløring af en række overbelåningssager i danske realkredit-institutter.

Næse for kontroversielt forbrugerstof blev koblet med betydelig saglighed og et stående værdikriterium: Hvad har hr. og fru Hansen brug for at få tjek på i deres hverdag? I årene siden har målene været alt fra fejl hos teleselskaberne, uigennemskuelige priser på mobiltelefoner, børns sukkerforbrug, lykkepiller og fede danskere – i det hele taget masser af emner, der har sat sylen i nationens sundhedsproblemer. Og givet gode løft til bladets image som ikke bare kritisk, men også troværdigt. Undertiden, når det gik højt, har man kunnet synes, at man sad med PH's gamle forbrugermagasin Tænk i hænderne. Ikke negativt ment. Stoffet er vigtigt og godt læsestof for os almindelige dødelige.

Det har også i 100-års jubelåret givet herlige og gevaldige gib i læsere, ikke mindst på offentlige kontorer, når bladets seneste skud på

***Nytiltrådte** Poul Madsen (f. 1962) har, som man kunne vente, straks fra sin chefredaktør-start i 2001 interesseret sig levende for den visuelle side af avisen. Han kom fra TV 2. På billedet er han i redaktionssekretariatet sammen med redaktionssekretær Peter Mørch (f. 1945) og den Münster-prisbelønnede layouter Max Bay (f. 1964).*

Mord, politiske omvæltninger og sensationelle teaterpremierer er forventeligt stof i en avis som Ekstra Bladet. Her er nytilkomne medarbejdere gået på endnu en hævdvunden Ekstra Blad-kanal: Kamikaze-dyk ned i danskernes hverdag. I foråret 2004 afslører Kåre Quist og Allan Larsen, hvordan man med et knips med fingrene kan udnytte hinandens cpr-numre til alverdens svindel og humbug. Latteren runger, og smilet stivner.

den uregerlige stamme, brødrene Quist, Kåre og Sverre, har udfoldet sig i den genre, vi strejfede kapitlet 'Under cover', en Ekstra Blad-klassiker.

Den ældste, Kåre, tiltrådte på Ekstra Bladet ved nytår 2004 og fejrede ansættelse og 100-år med at gå på Christiania 6. januar og demonstrere, at hashhandelen var lige så lystig som altid, trods nyt polititilhold. Det kunne enhver idiot sådan set have gjort. Lige som enhver idiot sådan set kunne gøre, hvad samme Kåre gjorde 4. april. Nemlig vandre lige ind ad døren hos Københavns Paspoliti og få sig et nyt kørekort, blot med en vens cpr-nr. som identifikation. Det var netop pointen. At vise, at uskyldens Frode Fredegod-Danmark eksisterer uanfægtet af, at fidus- og terrorisme-alderen for længst har indfundet sig. Glæden eller sorgen over dét varede, lige til Kåre slog til igen. 20. maj kunne han berette i avisen om, hvordan han ved at låne de ti cifre i kollegaen Allan Larsens cpr-nr. kunne få tilsendt kontoudtog fra Allan Larsens bank, overflytte penge fra Allan Larsens konto til sin egen, få sig et kreditkort hos Statoil i Allan Larsens navn, og derudover skaffe sig Allan Larsens straffeattest, militærpapirer, sygesikringskort, skattepapirer samt lægejournal. Da han telefonisk rekvirerede lægejournalen, så han på uret. Han lagde røret efter 65 sekunder. Med tilsagnet i hus.

”Gør en stor mand af ham, men gør det langsomt,” sagde Frederik 3. til sin søn Christian 5. om Griffenfeld. Sådan tænkte de ikke i Münster-prisens jury. Kåre Quist fik prisen fem måneder efter sin ansættelse. På Fandens Fødselsdag 11. juni. Men for at ingen skulle være i tvivl om berettigelsen, afleverede han tre uger før et kanonslag af en solonyhed: Afsløringen af, at Københavns overborgmester Jens Kramer Mikkelsen havde stukket *sin* pris på 50.000 kr. fra Ejendomsmæglerforeningen i baglommen, skønt han i en takketale havde lovet pengene til Københavns hjemløse. En afsløring, der satte et jordskred i gang: Kramer måtte gå før tid, Ritt Bjerregaard meldte sig som kandidat til at overtage og byens socialdemokrater kom i slagsmål om hvem og hvornår.

HVIDBOG OG CAVLING-PRIS

Som om priser bare var noget, man på Ekstra Bladet plukkede fra træerne, blev også Cavling-prisen hentet ned til Ekstra Bladet i jubilæumsåret. 9. januar 2004 modtog Bo Elkjær prisen for en række artikler og i sidste ende en hvidbog om det demokratiske grundlag for Danmarks beslutning om at deltage i Irak-krigen. Prisen delte han med de to Information-journalister Charlotte Aagaard og Jørgen Steen Nielsen. Der var i alt indstillet 56 journalister.

Den 28 siders hvidbog var udkommet i oktober 2003 og samlede præcist og med talrige vidnesbyrd den pinligt forfejlede begrundelse for, at Danmark fra og med 21. marts 2003 var i krig med Irak. Nemlig at Irak havde masseødelæggelses-våben, og at Iraks Saddam Hussein-regime stod i ledtog med Osama bin Ladens Al-Qaida terror-netværk. Hvidbogen havde titlen *Løgnen om krigen – Krigen om løgnen* og påviste punkt for punkt, hvordan der var manipuleret, fortiet og løjet om begrundelsen for at gå i krig. Hvidbogens materiale uddybede artikler trykt i perioden efter, at Folketinget med et knebent flertal havde godkendt regerings beslutning. Kenan Seeberg deltog i starten, men Bo Elkjær skrev hvidbogen, der udkom i 165.000 eksemplarer, og derefter som særtryk i i alt 50.000 eksemplarer.

Ved prisoverrækkelsen i Journalisternes Hus på Gammel Strand mødte statsminister Anders Fogh Rasmussen op i sin egenskab af pressens minister. Fogh kom lidt for sent og dukkede op i det øjeblik, da Hans Engell – med reporter Søren Juhlers ord: ”havde løftet flammesværdet i sin festtale. – Begrundelsen for krigsdeltagelsen var

***Det** blev til et stort specialnummer. En regulær hvidbog om Danmarks deltagelse i krigen i Irak fra foråret 2003. Hvidbogen dokumenterede 'løgnen om krigen' – Danmarks deltagelse på falsk grundlag. Den blev skrevet af Århus-medarbejderen Bo Elkjær, kom i efteråret 2003 og bibragte ham Cavling-prisen. Den 7. Cavling-pris til Ekstra Bladet siden 2. verdenskrig.*

et falsum, sagde Hans Engell og sendte et hvast blik ned mod Fogh, der havde sneget sig ind i periferien."

Fogh holdt en kort lykønskningstale, der handlede om pressefrihed og ret til holdninger. Han var for høflig til at gentage, hvad han havde skrevet i Ekstra Bladet 4. december: "Avisen har i sin dækning valgt at tilsidesætte almindelige journalistiske principper og i stedet indført autonome metoder. Jeg håber, Ekstra Bladets læsere for længst har gennemskuet avisens ensidige og underlødige dækning."

Det havde Fogh åbenbart selv. Hvordan han så havde båret sig ad. Ved prisoverrækkelsen røbede han over for Søren Juhler, at han ikke havde læst hvidbogen og heller ikke ville love at gøre det. Men hvidbogen havde andre politiske fans. Tidligere udenrigsminister Niels Helveg Petersen sagde dagen efter til Berlingske Tidende om hvidbogen: "Den er fremragende."

PRINSEN OG PRINSESSEN

Cavling-prisen kom i januar som en markant hilsen til Ekstra Bladet, netop som festlighederne i anledning af 100-året for avisens fødsel var under opsejling med kulmination 12. februar 2004. At priskomiteen slog ned på indsatsen med Irak-hvidbogen understregede, hvad der fortsat skulle være Ekstra Bladets styrke og *brand*, som det hedder med et modeord anno 2004. Lige som med pas- og cpr-nr.-aktionerne, echelon-, ecstacy- og alle mulige andre store og små kampagner: Den direkte, kritiske journalistik. Undersøgende og skeptisk over for det politiske og bureaukratiske system, der omgiver os.

Det manifesterede sig også i jubilæumsåret på et felt, der ellers stadig i dansk presse var omgærdet af mange tabuer: Kongehuset. I mindre grad på Ekstra Bladet end på andre aviser ganske vist. F.eks. havde avisen ved dronning Margrethes 25 års jubilæum i januar 1997 gjort stillingen op: "Monarkiet er populært, men det er Nationalmuseet også. Og det er der, kongehuset er på vej hen," skrev Claes Kastholm i et stort jubel-tillæg, der udkom 5. januar. I foråret 2004 arkiverede redaktionen så de sidste stumper af bukke-nej-e-attituden over for de kongelige. En beslutning, der krævede omtanke i et land, hvor størstedelen af befolkning har et ømt kærlighedsforhold til alt, hvad der smager af royal pomp og kransekage. Hvor Gud måske er rykket lidt ud på sidelinjen, men hvor konge og fædreland med uformindsket styrke er samlingspunkt og ramme om den nationale selvforståelse. Men hvor kongemagten samtidig med al sit anakronistiske halløj befinder sig som en underlig øde ø midt i et demokratisk samfund, hvor kravet ellers er lige børn, lige vilkår, lighed for loven, et ligemageri, der kan få hvem som helst til at bryde ud i Grundtvigs 'Langt højere bjerge'. Selv ligning hos skatteæsenet kunne være noget, vi efterhånden mente burde blive kongehusets lod. I hvert fald ud fra den betragtning, at det sandelig var samfundet, der betalte for det kongelige menageri. Glimrende underholdning, men dyrt. Måske en lavsindet betragtning i det H.C. Andersenske fædreland. Med en Agnete i *Elverhøj*, som kaster sig på knæ for Chr. 4. og kalder ham 'Herrens salvede!', mens Olsen-Banden gør klar med trykluftsboret. Eventyr og godt show i skøn forening.

Den foreløbige kulmination på Ekstra Bladets nye linje indtraf i sensommeren, da kongehusets

ophøjede ikon-placering blev brudt af skilsmissen mellem prinsesse Alexandra og prins Joachim. En begivenhed, der slog knuder i den almindelige bevidsthed. Skilsmisser er hverdag. Men ikke i kongehuset. Ikke i nutidens i hvert fald. Historisk er kongehuset befolket med orgier af skilsmisser, elskerinder, bigami og børn uden for ægteskab.

Da 'Alex/Jokke'-skilsmissen indtraf, lå Ekstra Bladets redaktion inde med måned- og årelang viden. En del af denne viden var sluppet løs. Om prins Joachims bemærkelsesværdige slagfærdighed med sprut og fremmede damer i nattelivet på danske diskoteker og natklubber, ind imellem sin glade tummel på racerbanerne. Alt sammen solo, mens prinsessen stormede rundt og med stålsat energi og smil passede alle de snore, der skulle klippes over, udstillinger, der skulle åbnes, børnehjem, der skulle besøges.

Ragede det nogen, hvordan den danske prins teede sig ustyrlig? Nu, da hoffet syntes, det ragede nationen, at der var skilsmisse i familien, og sendte pressemeddelelse ud, kunne det også rage nationen, hvorfor der var skilsmisse. Så resten af Ekstra Bladets viden kom i spalterne. Med eksplosivt resultat. For det første med flere dages fordobling af oplaget som resultat. For det andet med en komisk konfrontation med konkurrenten B.T., der skærmede sin dyd med et figenblad og nærmest undskyldte, at bladet var nødt til at omtale skilsmissen. Og endelig med en understregning i læsernes bevidsthed af, at Ekstra Bladets skeptiske og kritiske øje på den kongelige institution var alvor. Der skulle ikke mere bukkes og ties. Teede de sig på statens regning i stedet for at passe deres arbejde, så var det et offentligt anliggende. Som byrådsmedlemmer, der drog til

REDDET AF BENZINDUNK: Overlever otte timer i Lillebælt

Ekstra Blade

Hvem var det der vandt i dag?

Major går tit amok

Nye afsløringer fra Camp Eden

DE LEVER HVER SIT LIV

HAN FESTER HUN PUKLER

Wauw! Ny 32 siders kampagneavis.

COMPUTER City

Skilsmissen mellem prins Joachim og prinsesse Alexandra skilte vandene mellem B.T. og Ekstra Bladet. Mellem bløde og hårde. I Ekstra Bladets nyindførte billed- og rubrik-rige layout fik læserne 22. august 2004 slået fast, hvordan Joachim teede sig på værtshuse, mens Alexandra knoklede med forpligtelserne. 'Han fester Hun pukler'.

Bahama Øernes strande med bidrag fra kommuneskatten i tegnebogen. Den gik ikke.

DE NÆSTE 100 ÅR

Således randt jubilæumsåret ud med et Ekstra Blad, der lignede det, det altid havde været: Bladet, der gik sine egne veje. Bladet, der fulgte det slogan, der blev jubilæets: 'Ekstra Bladet – uopdragen gennem 100 år'. I indhold lignede det sig selv – et 'spækhøkerblad' som Frejlif Olsen fnysende kaldte det, da han blev tilbudt chefredaktørposten julen 1904. For kun en uge senere selv at gribe slagterøksen.

I ydre antog det ny form. Et udenlandsk konsulentfirma var i vinteren 2003-4 hyret til at give bladet et make up, rubrikker og billeder voksede

Et stort og forbløffende øjeblik. Jyllands-Postens barske boss Jørgen Ejbøl og Ekstra Bladets og Politikens noble koncerndirektør Lars Munch skriver under på, at de fra nu af er ét og samme kød. Ejbøl bliver bestyrelsesformand i det fælles selskab. Munch direktør for hele butikken. Bag dem ler A/S Dagbladet Politikens direktør Merete Eldrup fornøjet, mens Ekstra Bladets tidligere bladdirektør Benny Jørgensen er cool.

i muskelstyrke, alt fik ny kulør i kinderne, nu hvor teknikken kunne præstere den store farvelade, tekster blev strammet ved fedtsugning – alt i alt en fitness-kur til generel foryngelse. Et visuelt udtryk, der svarede til den almindelige fornøjelse i samfundet ved at tage sig godt ud. Ungdom med galskaben bevaret.

Operationen hang sammen med flere store strukturændringer: Først den bladpolitiske, da Ekstra Bladet og Politiken 1. januar 2003 indgik ægteskab med det højborgerlige Jyllands-Posten. En fusion, som fik lige så mange til at rykke baglæns i stolen af forbløffelse, som da den konservative Hans Engell blev chef på det social-liberale Ekstra Bladet. Dernæst den tekniske, da den nye avisfabrik i Avedøre stod færdig i sommeren 2004, klar til at spy aviser ud for både Det Berlingske og Politikens Hus. Det første Ekstra Blad født i Avedøre var på gaden 30. august.

En kølig vurdering midt i festårets eufori måtte fastholde, at der lå sammenbidte bestræbelser bag optimismen og en vis usikkerhed forude. Bladets oplag kunne springe mod himlen, når bladet stillede med egne nyheder og egne skarpe synspunkter, der fik folk til at gribe til. Annonceindtægterne kunne stige i kraft af det mærkelige fænomen, at mens oplagstallet generelt stagnerede, så steg læsertallet – Gallups undersøgelser i jubilæumsåret viste, at Ekstra Bladet hver dag havde langt over 500.000 læsere. Det havde annoncører stor sympati for.

Men fremtiden tegnede alligevel svær. Konkurrencen fra de elektroniske medier tog til på både nyheds- og annoncemarkedet. Gratisaviserne åd sig nærmere. Der var overvejelser i bestyrelsen i jubilæumsåret om at gå ind på gratisavismarkedet. Som Det Berlingske Hus havde gjort med Urban. En overvejelse, som indebar den samme udfordring som for B.T.: En gøgeunge anbragt i egen rede kan tage for sig af den fælles føde, de potentielle læsere og bladkøbere, så det i det lange løb er 'ham eller mig'.

Foreløbig så det ud til, at skanserne holdt i kraft af Ekstra Bladets særegne position som den avis, der stadig fik folk til at spørge: "Men hvad skriver Ekstra Bladet?" Og: "Hvad har de nu fundet på?" Eller: "Hvad bilder de sig ind!"

Tre spørgsmål, vi lader stå ved udmundingen af denne bog. I håb om, at de vil blive stillet uafbrudt de næste hundrede år. Og blive besvaret.

Sidste *nat i trykkeriet på Rådhuspladsen. Politiken er for længst rykket til det nye trykkeri ved Avedøre. Nu i august 2004 spænder Hans Engell den sidste Ekstra Blad-trykplade på rotationen, mens Bent Falbert kikker på. Symbolik. Ingen af dem kender til tryksværte på fingrene. Men det er en æra, der slutter. Rotationspresserne har kørt i den kælder siden 1936. Og nu går snakken om, hvad de store rum skal bruges til i fremtiden. Kultur, foredrag, koncerter, café, siger Lars Munch, koncernchefen. Netto-butik, siger de gustne pessimister.*

HVEM OG HVORNÅR

ADMINISTRERENDE DIREKTØRER I POLITIKENS HUS SIDEN EKSTRA BLADETS START

1904-1905	Interregnum
1905-1906	Johs. Hansen-Ott
1906-1938	Carl Jespersen
1938-1939	Interregnum
1939-1960	Orla Rode
1960-1966	Jokum Smith
1966-1986	Ernst Klæbel
1986-1988	Erik Bonnerup Nielsen
1988-1996	Ejvind Sandal
1997-1998	Niels Meyer
1998-1999	Merete Eldrup (konst.)
1999-	Lars Henrik Munch

BESTYRELSESFORMÆND FOR A/S DAGBLADET POLITIKEN

(fra 1. januar 2003 for JP/Politikens Hus A/S)

1884-1905	Edvard Brandes
1905-1932	Oskar Johansen
1932-1940	Erik Scavenius
1940-1960	Vilhelm Nielsen
1940-1960	Erik Pontoppidan
1963-1976	B. Helmer Nielsen
1976-1985	Hilmar Baunsgaard
1985-1986	Poul Dahlgaard
1986-1994	Ernst Klæbel
1994-2002	Holger Lavesen
2003-	Jørgen Ejbøl

MODTAGERE AF VICTOR-PRISEN

1980	Jan Michaelsen, journalist, og Henning Thøgersen, journalist, Ekstra Bladet
1981	Eigil Evert, journalist, Jyllands-Posten
1982	Lise Nørgaard, journalist
1983	Ingelise Beuschel, journalist, Ekstra Bladet
1984	Mette Fugl, journalist, DR
1985	Eiler Krag, tegner
1986	Marianne Martens, journalist, Annelise Pedersen, journalist, og Jan Unger, fotograf, Ekstra Bladet
1987	Tommy Troelsen, journalist, DR
1988	Bro Brille, journalist, Ekstra Bladet
1989	Hans Otto Bisgaard, journalist, DR
1990	Jakob Andersen, journalist, Ekstra Bladet
1991	Peter Arnett, journalist, CNN
1992	Erik Münster, læge, Ekstra Bladet
1993	Jan Jensen, journalist, og Anders-Peter Mathiasen, journalist, Ekstra Bladet
1994	Lars Herluf Jensen, journalist og Klaus Laursen, journalist, DR
1995	Anders Lund Madsen, journalist, og Povl Høst-Madsen, journalist, Ekstra Bladet
1996	Kirsten Jacobsen, journalist, og Philip Lauritzen, journalist, Ekstra Bladet
1997	Gyda Uldall, journalist, DR
1998	Per Michaelsen, journalist, og Mette Herborg, journalist, Ekstra Bladet
1999	Jens Erik Olsen, journalist, Karup Ugeavis
2000	Sonia Dahlgaard, journalist, Ekstra Bladet
2001	Roald Als, tegner, Politiken
2002	Jesper Knudsen, journalist, og Michael Elsborg, journalist, DR
2003	Claus Lunde, fotograf, Ekstra Bladet
2004	Peder (Pedro) Christoffersen, journalist, Ekstra Bladet

EKSTRA BLADETS CAVLING PRIS-MODTAGERE

1946 Ole Vinding
1965 Poul Dalgaard
1972 Leif Kjeldsen
1977 Jakob Andersen og Søren Jakobsen
1981 Jan Michaelsen og Henning Thøgersen
1989 Anders-Peter Mathiasen og Jeppe Juhl
2003 Bo Elkjær

ÅRETS PRESSEFOTO

1974 Erik Kragh, 2. og 3. præmie, 'Årets Sportsbillede'
1975 Erik Kragh, 2.præmie, 'Årets Sportsbillede'
1977 Viggo Landau, 'Årets Featurebillede'
1984 Jan Unger, 'Årets Pressefoto' og 'Årets Pressefotograf'
1985 Jan Unger, 'Præmieret Billede'
1987 Erik Kragh, 'Præmieret Billede'
1991 Jan Grarup, 'Årets Pressefotograf' og 'Præmieret Serie'
Gert Jensen, 'Årets Nyhedsbillede'
1993 Claus Bjørn Larsen, 'Årets Pressefoto'
1994 Jan Grarup, 'Årets Pressefoto' og 'Årets Pressefotograf'
Claus Bjørn Larsen, 'Årets Portræt'
1995 Claus Lunde, hædrende omtale, 'Årets Nyhedsserie'
1998 Claus Lunde, hædrende omtale, 'Danske Hverdagsbilleder'
1999 Jan Grarup, 'Årets Pressefoto', 'Årets Nyhedsbillede'
Anders Vendelbo, hædrende omtale, 'Årets Nyhedsbillede'
2000 Jan Grarup, 'Årets Pressefotograf' og 'Årets Nyhedsbillede', hædrende omtale, 'Årets Nyhedsbillede' og 'Årets Portræt'
2001 Thomas Willmann, hædrende omtale, 'Åben klasse'
2002 Thomas Willmann, 'Årets Sportsbillede'
Lars Poulsen, hædrende omtale, 'Årets Sportsbillede'
Claus Lunde, hædrende omtale, 'Årets Portræt'

ÅRETS NYTÅRSTORSK

1977 Inge Krogh, MF
1978 Rene Brusvang, MF
1979 Preben Møller Hansen, forbundsformand
1980 Erhard Jacobsen, MF
1981 Marius Andersen, borgmester
1982 Uffe Ellemann-Jensen, udenrigsminister
1983 Uffe Ellemann-Jensen, udenrigsminister
1984 Arne Melchior, trafikminister
1985 Britta Schall Holberg, indenrigsminister
1986 Isi Foighel, skatteminister
1987 Carl Nielsen, formand DBU
1988 Mogens Camre, MF
1989 Elsebeth Kock-Petersen, sundhedsminister
1990 Uffe Ellemann-Jensen, udenrigsminister
1991 H. P. Clausen, folketingsformand
1992 Uffe Ellemann-Jensen, udenrigsminister
1993 Poul Eefsen, politidirektør
1994 Kaj Ikast, trafikminister
1995 Jytte Hilden, kulturminister
1996 Poul Nyrup Rasmussen, statsminister
1997 Uffe Ellemann-Jensen, partiformand
1998 Poul Nyrup Rasmussen, statsminister
1999 Marianne Jelved, økonomiminister
2000 Poul Nyrup Rasmussen, statsminister
2001 Keld Albrechtsen, MF
2002 Peter Brixtofte, MF
2003 Jakob Buksti, MF

MODTAGERE AF MÜNSTER-PRISEN

1992 Birgit Rostrup og Hans Bjerregaard
1993 Elisabet Svane og Hans Mortensen
1994 Helle Kastholm og Troels Christensen
1995 Anne-Mette Gregers og Anders Lund Madsen
1996 Marie Louise Schrøder og Mads Winther
1997 Charlotte Pedersen og Lennart Schønberg
1998 Mette Fleckner og Jan Kjærgaard
1999 Hanne Füchsel og Torben Rask Laursen
2000 Pernille Marott, Brian Askvig og Kim Ahrentzen
2001 Marianne Nielsen, Bo Elkjær og Kenan Seeberg
2002 Erik Münster
2003 Max Bay
2004 Kåre Quist

TIDSLINJE OG OPLAG

1904
Politikens Ekstra-blad udkommer første gang 12. februar

1905
Ekstra Bladet selvstændigt dagblad. Udkommer alle ugens syv dage indtil 1911

Frejlif Olsen chefredaktør

1906
Søndagssærudgaven, 'Lurifax' i farver fra 22. juni til 12. august

Robert Storm Petersens første tegning i avisen 28. oktober

Frejlif Olsen medlem af A/S Dagbladet Politikens bestyrelse

1910
Anton Hansens første tegning i avisen 17. oktober

1912
Carl Th. Dreyer ansættes (til 1916)

Redaktionen flytter fra Integade til Vestergade 28

1916
Robert Storm Petersen forlader Ekstra Bladet (vender tilbage 1919-21)

B.T. udkommer fra 31. august

1918
Frejlif Olsen kommer 9. februar ud efter fire mdr. i Vestre Fængsel

1919
Redaktionen flytter til adressen på Rådhuspladsen

Herluf Jensenius ansættes

1920
Annonceboykot, der varer næsten tre år

1922
Fra 1. oktober udkommer der kun én udgave af avisen, nemlig den kl. 16. Kl. 12- udgaven udgår

Bladhovedet ændres fra latinske bogstaver til gotiske fra 2. oktober, og der kommer et byvåben i avishovedet mellem Ekstra og Bladet

1924
Ole Cavling bliver Frejlif Olsens medredaktør

Svend Borberg bliver teateranmelder

Første kronik 15. oktober. Skrevet af den 84-årige Georg Brandes

En daglig bagside med fotografier fra 17. oktober 'Fra Damernes Verden' er ny fast rubrik fra 28. oktober

'Litteratursiden' lanceres samme dag med Otto Gelsted som redaktør

1925
Der kastes reklame-flyveblade for avisen ud fra en flyver over København 25. juni

1927
Første kvindelige fotograf, Hanna Holbek

1928
Der fejres 25 års jubilæum på Hotel d'Angleterre i København

1932
Erna Mildé tager som den første danske dagbladsjournalist til Paris og rapporterer om moden.

1933
Kaj Friis Møller ansættes

1935
Ole Vinding ansættes. Bl. a. Paris-korrespondent

1936
Frejlif Olsen dør 5. juni

Ekstra Bladets Hus i Vester Voldgade indvies

Fra 6. juni er Ole Cavling chefredaktør og Erik Arboe-Rasmussen medredaktør.

1944
Plakatkonkurrence til brug for en kampagne mod kønssygdomme

1946
Ole Vinding modtager Cavlingprisen som anerkendelse af hans journalistiske arbejde

12. februar uddeles Videnskabsprisen første gang

1947
Thorkild Hansen begynder at skrive til avisen fra Paris

Strejke fra 1. marts til 5. juli. Avisen udkommer ikke

Fra september udkommer en provinsudgave med tidlig trykstart

1948
Leif B. Hendil chefredaktør. Kaj Schou medredaktør

1949
I januar begynder tegneserierne 'Tom Cooper', 'Barney Baxter' og 'Jimpy'

4. januar bruger avisen som det første danske dagblad walkie-talkie til at rapportere med

1952
Fra 1. oktober boykotter biograferne Ekstra Bladet og Politiken. I fire måneder annoncerer de ikke i de to aviser

1953
29. september udkommer avisen igen i to udgaver

1954
11. januar opgiver man de to udgaver

1955
Videnskabsprisen uddeles for sidste gang 12. februar. Samme dag fejres 50 års jubilæum

8. juni oprettes Ekstra Bladets Søren Kierkegaard Fond til Støtte for Unge Kierkegaardforskere

1957
Ekstrabladets Tv-pris uddeles første gang

1958
Fra 7. april skriver man ikke længere rubrikker med versaler

Kai Schou fratræder som chefredaktør 1. januar

Avisen går i alliance med Radio Merkur om reklamer og fælles projekter

I december træder Ole Cavling og Leif B. Hendil tilbage

Harald Mogensen og Flemming Hasager tiltræder som chefredaktører 8. december

1959
Fra 2. januar ændres bladhovedet fra gotisk skrift til latinsk skrift. Samme dag begynder tegneserien 'Basserne'

Erik Münster begynder 1. januar som fast lægemedarbejder

Teateranmelder Knud Schønberg tiltræder

1960
Ekstra Bladets Panel fra 18. april. Samme dag udvides med ni nye tegneserier

Under OL i Rom etableres der for første gang direkte telefon- og telefotoforbindelse døgnet rundt fra den udsendte sportsredaktion til avisen i København

1961
Idrætsprisen Årets Tolver for første gang

Avisen skifter format til tabloid 10. oktober

Sportsredaktionen lancerer den årlige turnering 'Skolefodbold'

1962
Kronikkonkurrencen 'Midt i en twisttid'

1963
Victor Andreasen chefredaktør fra 1. august. Axel Sjölin ansvarshavende redaktionschef

Artikelserien 'Sover De godt, hr. boligminister' begynder 25. august

Tegneserien 'Lille Julle' begynder i september

Den ny reklamechef Johannes Ravn tiltræder

1964
For første gang har avisen en pige med bare bryster på forsiden 23. juli (Lotte Tarp)

Sloganet 'Ekstra Bladet tør' lanceres

Fra 15. oktober begynder 'Side 2' med 'Dagens Debat' og dagens leder
Indtil 1979 også 'Ekstramanden', Ole Schrøders satiriske udfald

1965
Fra juni begynder kampagnen på boligområdet. Det er her, ordet 'bolighaj' opstår

Avishovedet ændres fra at være skrevet med versaler 15. november

Sloganet 'Ekstra Bladet tør' får tilføjelsen '-hvor andre tier'

1966
Redaktion i Århus

Arne Herløv Petersen vinder konkurrencen om en erotisk roman

1967
18. marts siger statsminiser Jens Otto Krag de senere så kendte ord: "Man har et standpunkt, indtil man ta'r et nyt" til journalist Poul-Ove Kühnel i et interview

18. maj meddeler Victor Andreasen, at han går af som chefredaktør

I maj måned oprettes Ekstra Bladets Klagekontor

Brevkassen 'Spørg Inge og Sten' oprettes

1968
Begrebet 'VRINSK' bruges i reklamekampagne fra 13. september

Poul Borum bliver ansat som litteraturredaktør

1970
Axel Sjölin bliver chefredaktør fra 17. maj sammen med Flemming Hasager

1971
8. maj vender Victor Andreasen tilbage til chefredaktionen
5. maj fyres Inge og Sten Hegeler

Samlivsbrevkassen 'Sex og samliv' redigeret af Erik Münster begynder 16. juni

'Spraykampagnen' med reklamer på busserne med tekster skrevet med spraymaling

1972
Journalist Leif Kjeldsen får Cavling-prisen for afdækning af skandalen om Amtssygehuset i Herlev

Rubrikken 'Mellem os' redigeret af Ole Damgaard

Folkeafstemningen om EF 2. oktober. Avisen skriver NEJ på forsiden

Strejke fra 1. – 13. december. Avisen udkommer ikke

1973
26. april etableres Politiken Fonden

1974
En lang række kulturpersonligheder boykotter avisen

I marts idømmes Axel Sjölin 14 dages fængsel

1975
Klagekontoret nedlægges

1976
Victor Andreasen udtræder af chefredaktionen 1. april

1.juli optræder 'Side 9 pigen' for første gang

1977
Alex Steen begynder kampagnen mod fiduskunst. Den slutter i 1982, da han viser udstillingen 'Fidus eller kunst' på Sophienholm

Årets Nytårstorsk uddeles for første gang

1978
31. januar får Viggo Landau den nordiske pressefotograf-pris og Søren Jakobsen og Jakob Andersen modtager Cavling-prisen for afdækningen af efterretningstjenesterne

Sven Ove Gade indtræder i chefredaktionen 2. oktober

1979
75 års fødselsdagen fejres på Langelinie Pavillonen 10. februar

3. april forestiller forsiden Den lille havfrue som skelet i protest mod atomkraftværket Barsebäck

1980
Victor-prisen uddeles for første gang på Victor Andreasens fødselsdag 18. februar

Narkokampagnen 'Vi anklager'

Under pseudonymet 'Dr. Mefisto' skriver boligminister Erling Olsen en serie artikler

1982
Flemming Hasager går af 1. januar. Sven Ove Gade bliver administrerende chefredaktør

Jan Michaelsen og Henning Thøgersen får Cavling-prisen for optrævlingen af B&W-sagen

På spisesedlen 7. september står der 'HOVSA'

1984
21. oktober afholdes den første dragedyst i Dyrehaven

1985
Axel Sjölin går af som chefredaktør

Ambro Kragh og Bent Falbert bliver chefredaktører. Falbert som ansvarshavende.

Kantinetesten begynder 13. september

Ugens top ti film begynder 26. november

1986
Artiklerne om Nordvangsagen

Reklamefilmen 'Sauna' instrueret af Lars von Trier

Forlystelsesannoncer samles under overskriften NEON fra 11. marts

Tegneserien 'Orbit' begynder 1. november

1987
Tegneserietillægget 'Kilroy' følger med lørdagsavisen 10. januar. Stopper 29. september 1990. 'Illustreret Danmarkshistorie for folket' fortsatte til 9. marts 1996

'Unge mod Apartheid' besætter redaktionen 10. april

12. maj åbner Klagetelefonen, som har åbent otte timer dagligt

Udkommer for første gang som søndagsavis 14. juni. Heri findes 'De lyserøde sider' med annoncer mennesker imellem

1988
Kirsten Jacobsen bliver søndagsredaktør og den første kvinde i kolofonen

Nyt spil 'Ekstra Tusser' fra 14. februar

1989
Anders-Peter Mathiasen og Jeppe Juhl modtager Cavling-prisen for artikler om misforhold i Stadsarkitektens Direktorat under Københavns Kommune

1991
Den ny samlivsbrevkasse 'Spørg Suzanne' med Suzanne Bjerrehuus begynder 1. april

Fra 4. oktober boykotter Ekstra Bladet Folketinget i 100 dage

1992
Journalist Svenn Bernhard Sørensen bliver æresmedlem af Dansk Journalistforbund

1993
Fra efteråret og frem til 2002 dykker Per Michaelsen og Mette Herborg ned i Stasi-arkiverne

1994
Indtil 1997 kører en skattekampagne med læserrubrikken 'Det Grå Marked'

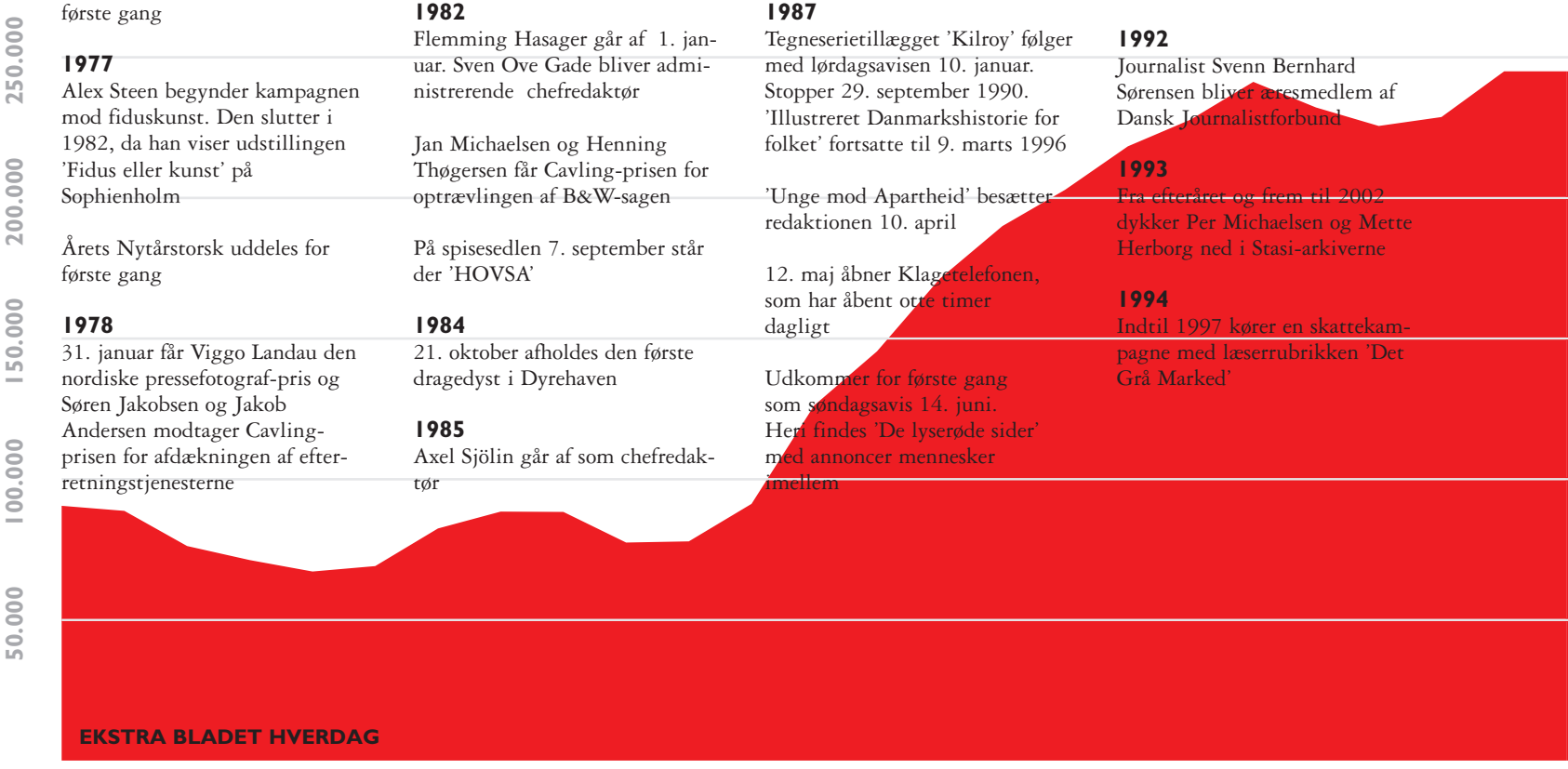

1995
Artikelserien 'Godhedens pris' begynder 16. marts

Indtil 2001 huserer 'Madsen & Madsen' på bagsiden

'Claude X' inviteres til bryllup i Frederiksborg Slotskirke af Ekstra Bladet

1996
Sonia Dahlgaard starter brevkassen 'System Danmark' 25. februar

Tegneserien 'Inspector Danger' begynder 1. april

John Chr. Jørgensen tiltræder som litteraturredaktør

Ekstra Bladet Express udkommer fra 10. juni klokken 14 hver dag til 2. august. Pris fem kroner

Avisens nye kultursider kaldes fra 19. november 'Frejlif'

1997
Artikelserien 'De fremmede' løber fra 30. marts til 8. juni

Claes Kastholm Hansen og Hans Larsen indtræder i chefredaktionen.

10. oktober lanceres www.ekstrabladet.dk

1998
I samarbejde med TV-Danmark produceres et ugentligt 30 minutters program i et halvt års tid.

'Vinduet' ændrer navn til 'Frontalt'

1999
Fra 24. januar til 10. marts kører artikelserien 'Statens klike for kunst'

Fra 17. april udkommer lørdagsavisen i tre sektioner

'Frihedsbrevet' uddeles til Bent Jensen 4. juni

Fra november lanceres reklamekampganen 'Find dig i Ekstra Bladet eller find dig i hvad som helst'

2000
Politikeren Naser Khader redigerer brevkassen 'Det nye Danmark' fra februar indtil september 2001

I maj udnævnes Hans Engell og Jan Jensen til chefredaktører

Internetavisen udvides og Hans Larsen bliver internetchef

Kampagnen 'Stop ecstacy' begynder 6. juli

Strategiplanen 'Den nødvendige avis' 29. oktober

Kultursiderne skifter navn til 'Puls'

2001
Poul Madsen ansættes som chefredaktør i maj

Avisen får ny typografi 4. december

2002
Sommer-kampagne for licensfritagelse

Søren Svendsen bliver internetchef og Hans Larsen chef for Ekstra Bladets Forlag

2003
Den digitale avis for blinde og svagtseende lanceres via ekstrabladet.dk

I oktober udsendes hvidbogen 'Løgnen om krigen – krigen om løgnen'

2004
19. januar modtager Bo Elkjær Cavling-prisen for kritiske artikler om det demokratiske beslutningsgrundlag for Danmarks deltagelse i Irakkrigen

12. februar fejres 100 års jubilæum med sloganet 'Ekstra Bladet – uopdragen gennem 100 år'

Udkommer for første gang på en langfredag, 9. april

EKSTRA BLADET SØNDAG

NOTER TIL TØR - HVOR ANDRE TIER, BIND 2

Noterne er ordnet kapitel for kapitel efter sidetallene i teksten. De indeholder primært kildeangivelse af de citater, som ikke er tids- og stedfæstet i teksten. Henvisninger refererer dels til de udgivelser, der er nævnt i litteraturlisten. Dels til følgende kilder:

A/S Dagbladet Politikens bestyrelsesprotokoller 1958 -2004
Ekstra Bladets medarbejderforenings arkiv og forhandlingsprotokoller 1958-1992
Ekstra Bladets redaktionsrådsprotokoller 1974-82
Ekstra Bladet (forkortet EB)
Politiken (forkortet POL)
Information (forkortet INF)
Weekendavisen (forkortet WA)
Berlingske Tidende (forkortet Berl. T.)
B.T. (forkortet BT)
Jyllands-Posten (forkortet JP)
Aktuelt (forkortet AK)
Personalebladet Indendørs Politiken (forkortet IP)
Personalebladet Svingdøren (forkortet SV)
Politikens database PIV
Harald Mogensens arkiv (forkortet HM-arkiv)

Kap. 1
EFTER BLODBADET (1959)

Side 11) Victor Andreasens artikel 'Aarsagen'. EB 10.12.1958.
Side 12) Ivar Nørgaard-citatet. Gade: *Ulanen* s. 69.
Side 13) Citatet om Ninn-Hansen. EB 8.11.1986.
Side 13) Harald Mogensen om Cavlings kontor. Samtale m. H.M. 28.5.2002.
Side 13) Tale f. propagandaafdelingen. HM-arkiv.
Side 13) 'Kaj Bom…'. INF 25.10.1958.
Side 14) Harald Mogensens brev t. medarbejderne. HM-arkiv.
Side 20) 'Adskillige brænder deres skibe…'. INF 8.11.1958.
Side 21) 'Man forstår, at…' INF. 21.9.1962. Forside-leder af Børge Outze.
Side 21) 'Vores trofaste lotterier…' HM-arkiv 26.2.1962.
Side 22) Undersøgelse af 14-19-åriges forbrugsvaner. HM-arkiv 4.3.1961.
Side 22) Mogens Korst brev t. medarbejderne. HM-arkiv 2.10.1961.
Side 22) Markedsanalyse om EB og kvinder. HM-arkiv juli 1960.
Side 23) Alex Steens ugeblad-undersøgelse. HM-arkiv 2.11.1960.

Kap. 2
JOURNALIST – VED DÉT BLAD (1960-63)

Side 25) Notat t. bestyrelsen om oplaget. HM.-arkiv 11.10.1961.
Side 26) Sv. Thorsen om Bent Juhl. Ifgl. Jakob Andersens forord t. Juhl: *Bladet fra munden*.
Side 27) 'Lad være med…' Juhl: *Bladet fra munden* s. 61.
Side 28) Bent Juhl om Victor Andreasen. Gade: Ulanen s.151 og 152.
Side 28) Rachel Bæklund om luderbarbesøget. Samtale 18.3.2004.
Side 28) Historien om Per Hækkerup. Juhl: *Bladet fra munden* s. 87.
Side 30) Bro Brille om dr. Ingrid. Sabroe: *Bro Brilles muntre verden* s.123
Side 31) Paul Hammerich om Bro Brille. Hamm.: *En Danmarkskrønike* bd. 4 s. 60.
Side 31) Mugges Cuba-artikler. EB 7.1.1961 m.fl.
Side 32) Johs. Aakard om Ole Schrøder m.fl. Samtaler m. J.Aa. jan. 2004.

Kap. 3
DET HANDLER OM FORMAT (1961-63)

Side 40) 'Du undervurderer…' Brev 2.12 1992 fra Victor Andreasen til HM.
Side 40) 'Selvfølgelig kan man godt sige…' Brev 14.1.1971 fra HM til Axel Sjölin.
Side 42) Oplagsafdelingens argumenter for og imod formatskiftet. HM-arkiv 11.5.1960.
Side 44) Ninka-interview med HM. IP nov.1982.
Side 45) Læserbreve okt./nov.1961. Mappe i EB-arkiv mærket 'breve'.

Kap. 4
KULTURENS SLYNGELSTUE (1959-64)

Side 49) Studenterbladet 13.4.1959 4. årg. Nr. 8. + EB 3.4.1959.
Side 50) Rachel Bæklunds søndagsartikel. EB 25.8.1996.
Side 51) 'Mona sled mig op… 'Samtale m. Rachel Bæklund 18.3.2004.
Side 51) 'Jeg er glad for…' Samtale m. Mona Clemmensen 11.5.2004.
Side 51) Rachel Bæklund om Birte Strandgaard. Samtale m. R.B.18.3.2004.
Side 53) Hans Hertel om Rachel Bæklund. Samtale m. H.H. 28.4.2004.
Side 54) Klaus Rifbjergs Vindue 'Kunstneren og…' EB 22.2.1963.
Side 54) Erik Dreyers interv. m. Hanne Blarke. EB 5.1.1963.
Side 54) Bettina Heltbergs Vindue 'Morer vi os'. EB 2.2.1961.
Side 55) Johs. Møllehaves Vindue 'Leden ved at…' EB 22.2.1961.
Side 55) Ditte Goldschmidts Vindue 'Mens man venter på at blive voksen'. EB 27.2.1960.
Side 55) Henrik Stangerup: 'Vil du virkelig

påstå…' H.S.: *Tværtimod* s. 42.
Side 56) Stangerups anm. af J.Gustava Brandt og Rifbjerg. EB 13.2.1961.
Side 56) Rifbjergs artikel i Vindrosen 7. årg.1960 nr. 3 s. 240.
Side 58) Enquête om P3 'Musikradioen under hammeren'. EB 7.1.1963.
Side 58) Anmeldelse af 'Dansevise'. EB 25.3.1963.
Side 58) Rosa Krotoschinskys artikel i 'Verdens gang' marts 1963 s. 12
Side 59) Nan Henningsens interv. m. Harald Mogensen. INF 6.4.1963.
Side 60) Tom Jakobsens og Carsten Grolins Vinduer. EB 23.4.1962.
Side 62) 'Dig kan vi ikke undvære…' Samtale m. Carsten Grolin 24.3.2004.
Side 62) Lasse Ellegaard om Carsten Grolin. L.E.: *Efter tryk* s. 18.
Side 62) Marie-Louise Svanes Vindue. EB 24.4.1962.
Side 62) Bettina Heltbergs Vindue. EB 28.6.1962.
Side 62) Bent Juhl om Wilhelm Freddie. B.J.: *Bladet fra munden* s. 122.
Side 63) 'Pornografidømt…' EB 13.1.1961

Kap. 5
VICTORS GENKOMST (1963-67)
Side 65) 'Alle sagde, at det blad…' EB 17.2.1990.
Side 65) 'Frygten for, hvordan Tove…' Gade: *Ulanen* s. 160.
Side 67) Mogensens brev 23.6.1962 til Hasager. HM-arkiv.
Side 70) P. Dalgaard: 'Man har sjældent mødt…' Gade i artikel om Victor Andreasen i EB 75 års jubilæumsnummer 12.2.1979.
Side 70) Vict. Andreasen-brev til Claes Kastholm 12.5.1999. Gade: *Ulanen* s. 287
Side 73) Tove Ditlevsen: *To som elsker hinanden* s. 122.
Side 73) Interviewet med Tove D. og Victor A. Femina 11.2.1974.

Kap. 6
SOVER DE GODT, HR. BOLIGMINISTER
(1963-65)
Side 77) Samtale med Rachel Bæklund 27.5.2002.
Side 77) 'Sover De godt, hr. boligminister?' EB 2.9.1963.
Side 78) Rachel Bæklund-interview m. boligborgmesteren. EB 3.9.1963.
Side 78) 'På vej mod lysere tider'. EB 13.12.1958.
Side 80) Victor Andreasen i *Madsen og Medierne* s. 50.
Side 81) Artikel om Emil Behrens. EB 3.7.1965.
Side 82) Bolm vil sælge sine 60 ejendomme. EB 14.9.1965.
Side 83) 'Boligkampagnen var…' Kn.Vilby i brev t. forf. 9.5.2004.
Side 84) 'Da han kom ind…' Eva Arnvig ifgl. Gade: *Ulanen* s. 184.
Side 85) Studiestræde ejendom uden lokum. EB 7.10.1965.
Side 86) Niels Ufer i *Pressens pris* s. 22.
Side 86) Lasse Ellegaard i *Efter tryk* s. 16-17.
Side 86) Victor Andreasen: 'Hvem og hvad…'. EB 12.1.1999.
Side 86) Lars Hørby m.fl.s artikel 'Et rettelsesblad' EB 9.1.1999.

Kap. 7
BLADET TIL SALG (1964)
Side 91) 'Det er sgu'…' brev fra Austin Grandjean 4.8.2002.
Side 91) 'Jeg fulgte…' Henrik Sejerkilde: *Den visuelle legekammerat* s.126.
Side 92) 'Victor var både venlig og…' brev fra Austin Grandjean 4.8.2002.
Side 93) 'Han etablerede sig med…' Johs. Ravn i båndet interview med Jacob Ludvigsen 1998.
Side 93) 'Du risikeret intet…' Gade: *Ulanen* s. 176.
Side 94) 'Stemningen ændrede sig…' Morten Jersild: *På kanten af reklame* s. 89.
Side 94) 'Det var første gang…' Morten Jersild: *På kanten af reklame* s. 90.
Side 95) Mollerup om bortfaldsanalysen. Brev fra Mollerup 16.2.2004.
Side 96) 'Den aggressive tone…' Gade: *Ulanen* s. 200.
Side 97) Ole Schrøder: 'Ingen siden Kingo…' IP 1967 nr. 2 s. 7.
Side 98) Victor A.: 'Vi havde ca. 50 forslag…' EB 12.1.1999.
Side 99) Ravn: 'Skulle man sælge…' Ravn til Gade 22.2.2001.
Side 100) 'Hiort fortæller…' EB Frontalt 9.1.1999.

Kap. 8
INGE OG STEN (1967-71)
Side 105) St. Hegeler om Hasager. Hegeler: Va sae jeg… s. 55.
Side 107) 'Øv, din lille bange snerpe…' Samtale m. Rachel Bæklund 18.3.2004
Side108) 'Leverpostejmanden…' Hegeler: *Va sae jeg…* s. 57.
Side 108) Øhlenschlæger-brevet. EB 4.5.1970.
Side 108) Leif Panduros klumme. POL.1.12.1968.
Side 109) Suzanne Brøggers artikel om ELLE. EB 23.7.1970.
Side 109) 'Vi kan aldrig skilles…' NY TID.19.5.1969.
Side 111) 'Hvem i hede hule… 'Brev fra Hegeler til Hasager 13.5.1971.
Side 111) 'Ekstra Badet afvikler Inge og Sten'. EB 22.5.1971.
Side 112) 'Galopperende storhedsvanvid…' Medarb.foreningens protokol 25.5.1971.
Side 112) Erik Münsters samlivsbrevkasse begynder 14.6.1971.
Side 112) 'På mig virkede han affabel…' Hegler: *Va sae jeg* s. 55.
Side 113) Rud Kofoeds artikel. EB 6.1.1999.

Kap. 9
MIT KONGERIGE FOR EN SOLONYHED
(1966-67)

Side 118) Bent Juhl om 'karklud-sagen'. Juhl: *Bladet fra munden* s. 102.
Side 118) Paul Hammerich om Hækkerup. Hammerich: *En danmarkskrønike*, bd. 5 'Kagen skæres' s. 269.
Side 119) Fritz Høyrup om det falske papir. Høyrups arkivmappe. Pressemuseet Odense.
Side 120) 'Dav, Hasager…' Gade: *Ulanen* s. 226.
Side 121) Victor A./Deleuran. Juhl: *Bladet fra munden* s. 115.
Side 121) Tove Ditlevsen til Helmer Nielsen. IP 2.8.1985.
Side 122) Nils Ufer i Information 19. og 20.4.1967.
Side 123) Peter Andreasen-citatet. Gade: *Ulanen* s. 247.
Side 124) Liste over chefkandidater. Bo Bramsen: *Politiken* bd. 2, s. 299.
Side 124) Ernst Klæbel om Helmer Nielsen og Victor A. Samtale m. Klæbel 4.6.2002.
Side 124) Mollerup: '..de var bange …'. Gade: *Ulanen* s. 210.
Side 124) Victor A. til Mollerup. Gade: *Ulanen* s. 227.
Side 125) Victor A. om Ejbye-Ernst. Juhl: *Bladet fra munden* s. 114.
Side 125) Victor A. hos Knud Vilby. Brev fra Vilby 26.5.2004.

Kap. 10
DEN FORTABTE FAR
(1967-71)

Side 128) 'Ikke ringe betydning for…' EB 3.12.1992.
Side 128) 'Hammerich havde aldrig…' Gade: *Ulanen* s. 254.
Side 129) Victor A. om Rifbjergs *Anna (jeg) Anna*. EB 12.2.1970.
Side 129) Victor A. om Rifbjerg og Ib Henrik Cavling. EB 3.3.1970.
Side 130) Victor A.: 'Gutenberghus er ikke…' EB 3.7.1970.
Side 130) Lise Nørgaards brev t. Bent Juhl. 21.12.1970.
Side 130) Victor A.: 'Jeg ved ikke hvor længe…' EB. 3.7. 1970.
Side 130) Henning Fonsmark om 'uforfordragelige møder'. Gade: *Ulanen* s.258.
Side 131) Fl. Hasager og Victor A. om tilbagevenden t. Ekstra Bladet. Gade: *Ulanen* s.259.
Side 132) Brevveksl. ml. Flemming Darnø og Ernst Klæbel. Medarb.foreningens protokol 1967.
Side 133) George Kringelbach om kantinen. Medarb.foreningens protokol 5.2.1969.
Side 135) Knud Buchardt om journalistlønninger på Ekstra Bladet. Medarb. foreningens protokol 17.2.1972.

Kap. 11
USTYRLIGE DAGE
(1971-72)

Side 137) Søren Jakobsen: 'Der manglede…' Gade: *Ulanen* s. 288.
Side 137) Sv. Bernh. Sørensen: 'Forventningerne…' Gade: *Ulanen* s. 288.
Side 137) Connie Albrectsen: 'Hasager havde bidt sig…' Gade: *Ulanen* s. 289.
Side 137) Rachel Bæklund: 'Du var ikke længere…' EB Vinduet 14.8.1996.
Side 138) Leif Kjeldsen: 'Min kollega Jørn Ackermann…' IP febr. 1973.
Side 139) Rud Kofoed om Spies. EB 29.7.1972 og samtale m. R. Kofoed 22.6.2004.
Side 142) 'Mellem os' 1. gang 3.4.1972.
Side 143) Eggert Petersens EB-kronik i Information 4.5.1972.
Side 143) Utrykt læserbrev fra hr. Bengtsson. Medarb.foreningens arkiv.
Side 144) Søren Jakobsen- og Bent Juhl-citaterne. Medarb.foreningens protokol 6.4.1972.
Side 144) Hasager-, Sjölin- og Victor A.-citaterne. Medarb.foreningens protokol 11.4.1972.
Side 144) Interview m. Birgit Schou. IP maj 1972.
Side 144) Klaus Albrectsens brev. Medarb.foreningens protokol. 25.4.1972.
Side 144) Brevveks. m. Ekstra Bladet og A/S Dagbladet Politikens bestyrelsesformand. Medarb.foreningens arkiv.
Side 144) Bent Falberts indlæg i 'Journalisten' maj 1972.
Side 145) Boykot-erklæringen. EB 17.5.1972.
Side 145) Torben Weirup om Per Marquard Otzen. Berl. T. 6.2.2004.
Side 145) Klaus Albrectsen: 'Jeg var, hvor…' Albrectsen: *Livstegn* s. 72.
Side 146) Sjölin: 'Du skal aldrig sky…' Albrectsen: *Livstegn* s. 72.
Side 147) Alex Steen om Eiler Krag: 'Han kunne…' EB 11.9.1993.

Kap. 12
JOURNALISTERNE RYKKER
(1972-76)

Side 152) Søren Jakobsen: 'Man skal ha' luppen…' IP april 1976.
Side 153) Kühnel-interview m. Dagmar Andreasen. IP juli1974.
Side 153) B. Falbert: 'Folkevalgte chefer…' IP sept. 1975.
Side 155) Helmer Nielsen om Falberts bog. A/S Dagbladet Politikens bestyrelsesprotokol 20.3.1974.
Side 157) Tove Ditlevsen om Victor A.: 'Højt begavet psykopat…' B.T. 27.8.1975.

Kap. 13
SLAGSMÅLET MED FORFATTERNE
(1974)

Side 163) Bent Juhls artikler om 'den litterære junta'. EB 19.-28.10.1973.
Side 164) Aktionen på Rungstedlund: 28.11.1973.

Side 164) Aktionen på Det Kgl. Teater: 14.10.1971.
Side 164) Niels Matthiasens vindue i Ekstra Bladet. EB 11.10 1971.
Side 165) Suzanne Brøggers artikel i Aktuelt: 23.2.1974.
Side 165) Tv-programmet 'Hva mæ kulturen' 1.10.1973.
Side 165) Artiklen i Expressen 31.1.1974.
Side 165) Ekstra Bladets oversættelse af Expressen-artiklen. 2.2.1974.
Side 166) Aktuelt-citatet: 3.2.1974.
Side 166) Bent Hansens artikel i Aktuelt: 31.1.1974.
Side 166) Victor A.s kommentar 'Vi må altså…' EB 18.2.1974.
Side 166) Victor A. om Rifbjerg: EB 28.11.1973.
Side 166) Rifbjergs svar til Kn. Vilby. Information 25.2.1974.
Side 167) Vilby til Rifbjerg: 'En sådan…' Information 27.2.1974.
Side 167) Rifbjerg til Vilby: 'Hvorfor reagerede…' Information 8.3.1974.
Side 167) Eva Bostrups artikel. Information 20.2.1974.
Side 167) Flemming Madsens artikel. WA 22.3.1974.
Side 168) Victor A.: 'Det næste oplagstal…' Båndet referat af redaktionsrådsmøde 14.5.1974.
Side 168) Boykotten i A/S-bestyrelsen. Bestyrelsesprotokollen 20.2.1974.
Side 168) Artiklen 'Fine folk…' Aktuelt 22.2.1974.
Side 169) Erik Stephensens referat. IP oktober 1975.
Side 170) Historien om Poul Dalgaard i fgl. Jens Møller, tidl. Politikens redaktion. Brev 20.4.2004.

Kap.14
CHAMPAGNE FOR KAMPAGNE (1978-86)

Side 173) Om Erik Stephensen: IP feb. 1978.
Side 176) Reportage fra Cavling-pris-overrækkelse: EB 1.2.1978.
Side 176) Bent Juhls artikel om 'A. Nielsen, grosserer'. EB 6.8.1964.
Side 176) Knud Schønbergs interview med Fl. Hasager. IP jan. 1978.
Side 180) Forsiden 'Hilden bør frikendes'. EB 5.9.1979.
Side 180) Povl Høst-Madsens leder i Information 6.9.1982.
Side 181) P. Høst-Madsens leder i Information 20.1.1982.
Side 189) Mogens Bille om Jan Michaelsen-sagen. IP august 1986.
Side 189) Gade: 'Ja, vi har…' IP juli 1986.
Side 189) Bestyrelses-erklæringen om Bonde Nielsen-sagen. EB 12.8.1986.
Side 189) E. Klæbel i Berl. Tid. 29.6.1986.
Side 189) P. Høst-Madsens leder 'Tør hvor andre gnier…' Information 25.6.1986.
Side 190) Gade-, Thisted-, Klæbel- og Fr. Mortensen-citaterne: Berl. Tid. 29.6.1986.

Kap. 15
UDSIGT FRA TOPPEN (1980-90)

Side 193) Dr. Mefisto-artiklen. EB 28.2.1981.
Side 195) Rapport fra chefredaktionen. IP sept. 1980.
Side 196) Peter Kramer om Ekstra Bladet. IP juni 1982.
Side 196) Knud Buchardt om chef-redaktionen. WA 6.2.1981.
Side 197) Kate Bluhme om chefsituationen. IP jan. 1982.
Side 201) Henning Skar om Kate Bluhme. IP marts 1982.
Side 202) Kirsten Jacobsen om Kn. Buchardt. IP marts 1984.
Side 203) Gitte Just om redaktionssekreta-riatets mænd. IP august 1985.

Kap. 16.
SÅ ER DET SØNDAG (1985-87)

Side 207) Chr. Reeves-citat ifgl. Ole Lange-leder i Information 24.11.1986.
Side 208) Kate Bluhmes referat på seminar. IP juni 1985.
Side 209) Preben Sebstrup-citatet. B.T. 17.10.1986.
Side 210) 'Kolossale problemer…' Information 14.3.1987.
Side 210) Erik Bonnerup om 'is i maven'. 30.3.1987.
Side 210) S.O. Gade: 'Rent vrøvl…' Aktuelt 14.3.1987.
Side 210) Jacob Ludvigsen: 'Den avis skal…' EB 12.2.1987.
Side 211) Ekstra Bladet besat. EB 11.4.1987 og IP maj 1987.
Side 214) J.C. Nielsen-citatet. IP nov. 1985.
Side 214) Om Helle Ryslinge. Samtale med Jacob Ludvigsen 20.7.2004.
Side 217) Kirsten Jacobsen om søndagsavisen. Samtale med Kirsten Jacobsen 20.7.2004.

Kap. 17
TO MOD ÉN (1988-93)

Side 220) Redaktions-stemningen. Samtale med Reimer Bo Christensen 25.7.2004.
Side 220) Den politiske redaktion. Samtale med Mogens Bille. 20.7.2004.
Side 220) 'Det var enormt frustrerende…' Brev fra Kate Bluhme 27.7.2004.
Side 221) 'Hold kæft, Britta…' EB 17.9.1985.
Side 221) 'Hun vil ha' lig…' EB 14.9.1985.
Side 221) Falbert: 'Jeg tror dog…' WA 21.5.1999.
Side 221) 'EB's problem er…' Referat af SU-møde 19.-20.5.1988.

Side 222) Chefredaktionens brev til medarbejderne 6.12.1988. Medarb.foreningens arkiv.
Side 222) Falbert-citat i Berl. Tid. 7.12.1988.
Side 223) Medarbejdernes brev til bestyrelsen. Medarb.foreningens arkiv.
Side 223) Peder Christoffersen om Ambro Kraghs 60 år. POL 9.7.1997.
Side 227) Sv. O. Gade: 'Skal en kritik leve…' Berl. Tid. 3.3.1985.

Kap. 18
KOM KUL PÅ TUREN
(1989-2004)

Side 229) Lars Bukdahl om Poul Borum. WA 27.8.1999.
Side 230) Poul Borums kronik 'Kom kul…' EB 27.1.1969.
Side 231) Borums anmeldelse af Anders Bodelsen. WA 24.5.1996.
Side 231) Borums anmeldelse af F. P. Jac og A. Schnack. WA 1.11.1991.
Side 231) Om Borums anmeldelse af Rifbjergs *Tak for turen* POL 15.10. 94.
Side 231) Borums anmeldelse af Rifbjergs *Krigen* EB 1.9.1992.
Side 231) Om Borums anmeldelse af P.Høegs *Forestilling om…* 27.8.1988.
Side 232) W. Grumstrups interview m. Theodorakis. EB 18.8.1988.
Side 232) Hans Fl. Kraghs interview m. Tage Skou-Hansen. EB 15.4.1986.
Side 233) Vinduer i serien 'Mennesker jeg hader': Mette Fugl: 29.6.1990. Søren Krarup: 19.6.1990. Per Stig Møller: 17.6.1990. Ole Hyltoft: 7.7.1990. Ebbe Kløvedal Reich: 10.7.1990. Ulla Dahlerup: 1.7.1990. Karen Jespersen: 3.7.1990. Alle EB.
Side 235) Anne Abildtrup om Jytte Hilden. EB 20.4.1993.
Side 235) Jytte Hildens datters svar og B. Falberts gensvar. EB 22.4.1993.
Side 235) Else Sanders Vindue. EB 9.7.1990.
Side 236) H. Stangerups brev til Pedro. Udateret i EB's kronik-brevmappe.
Side 236) John Chr. Jørgensens Stangerup-nekrolog. EB 5.7.1998.
Side 237) Eiler Krag til A. Steen: 'Skal vi så…' EB 11.9.1993.
Side 237) Steens angreb på E.M. Bukdahl. EB 21.6.1990.
Side 238) Claes Kastholms Frontalt om 'Statens kunstklike' EB 14.2.1999.
Side 239) Politikens leder 'Blot ikke egnet'. POL 7.3.1999.
Side 239) Claes Kastholms tale v. prisoverrækkelse. SV 23.4.1999.
Side 239) P.F. Hornung: 'Måske bliver det enden…' POL 20.3.1999.

Noter til kap. 19
SPORTEN PÅ BANEN
(1992-2004)

Side 245) Sv. O. Gades leder: 'Mens jeg skriver…' EB 27.6.1992.
Side 245) Vagn Nielsens søndagsartikel. EB 28.6.1992.
Side 246) Hans Engells dagsrapport 21.10.2004.
Side 247) Reportagen fra landskampen i Paris. EB 13.6.1984.
Side 249) John Idorn om Julius Larsen i *100 publicister om 100 publicister*.
Side 250) Roskilde-lærer: 'Knap så elitepræget…' EB Skolefodbold-tillæg 2001.
Side 252) Kommentar om Sepp Piontek. EB 11.2.1990.
Side 253) 'Reaktionen fra Morten Olsen…' EB 4.5.2002.
Side 254) Anonym journalist om svømmesagen. Hanne Høyers pristale til Charlotte Pedersen. EB 5.3.2002.
Side 254) Sørine Gotfredsen: 'Ikoner er…' EB 18.7.2004.
Side 255) Sørine Gotfredsen om Anja Andersen EB 5.9.2004.

Noter til kap. 20
DE FREMMEDE
(1991-97)

Side 259) Artiklen om Nabil M. EB 13.4.1997.
Side 259) Interview m. Nabil M.s kone. EB 13.4.1997.
Side 259) Interview m. Søren Krarup. EB 8.3.1993.
Side 260) Artiklen om Ole Hasselbalch. EB 16.8.1991.
Side 260) Leder: 'Der er lagt en bombe…' EB 17.8.1991.
Side 260) Enquête om Ole Hasselbalch. EB 6.9.1991.
Side 260) Bent Juhls artikel. EB 6.9.1991.
Side 260) Lederen: 'Et slattent hylster…' EB 6.9.1991.
Side 261) Artiklen om Søren Krarups navneliste: EB 6.9.1991.
Side 261) Krarups Frontalt 'Danmark – hykleriets….' EB 7.9.1991.
Side 262) Sv. O. Gades indledende artikel om 'De fremmede'. EB 31.3.1997.
Side 263) Læserbrevene om 'De fremmede'. EB 1., 2., 3. og 4.4.1997.
Side 263) Høring i Folketeatret og demonstr. på Rådhuspladsen. EB 13.4.1997.
Side 265) 'Nyrup vil have Ali-loft…' EB 29.5.1997.
Side 265) Karen Jespersen om lovændringer. EB 28.5.1997.
Side 265) Politikens angreb på Ekstra Bladet. POL 31.5.1997.
Side 265) 'Et stort og giftigt bidrag…' POL 28.5.1997.
Side 265) Leder: ' Uden Ekstra Bladet intet Politiken…' EB 2.6.1997.
Side 267) Interview m. Hans Engell. EB 9.5.1997.

Noter til kap. 21
UNDER COVER
(1990-2004)

Side 269) 'Det er frostvejr…' EB 23.2.1997.
Side 269) Sv. O. Gade: 'Faren ved hende er…' WA 26.9.2003.
Side 269) C. Kastholm: 'Man kommer ikke uden om…' WA 26.9.2003.
Side 270) Marie Lade på Strøget. EB 27.2.2003.
Side 270) Westberg og Kraghs Afghanistan-artikel. EB 26.2.1989.
Side 272) Jakob Andersen til Jannie Spies-bryllup. EB 21.8.1988.
Side 274) Hans Bjerregaard i Den danske Forening. EB 13. og 14.3.1992.
Side 274) Hans Bjerregaard om 'Mimis Døgner'. EB 4.10.1994 og 24.2.1995.
Side 275) Vl. Pimonov om Tjubajs i Norge. EB 15.7.1997.
Side 277) Side 2-kommentar om Mogens Gyde. EB 11.10.1990.
Side 278) Påskeavisen 1974. EB 31.3.1994.
Side 279) Else Sander og Sv. Bernh. Sørensen på massageklinik. EB 30.3.1970.
Side 279) Simonsens og Jessens bunkersalg. EB 27.-30.7.2003.
Side 280) Mr. Big-beretningen. Ifgl. Thomas Szlavik 2.2.2004.
Side 281) 'Politiet: Hun dræbte…' EB 2.12.1998.
Side 282) Ove Andersen anlægger sag. EB 12.11.1998.

Noter til kap. 22
SÅDAN VAR DET I 90'ERNE
(1991-2000)

Side 285) René Simmel: 'Det er ikke kunst…' EB særtillæg 'Tæt på Ekstra Bladet' april 2001.
Side 285) Russell Baker: 'Avisfolket… N.Y. Review of Books 18.7.2002.
Side 288) Sv. O. Gade: *Fløjlsmaverne*. L&R 1999.
Side 289) Michael Kristiansen: 'Folkets reaktion…' WA 11.10.1991.
Side 295) Søren Gericke: 'Jeg var stemplet…' EB 6.3.1994.
Side 296) Sv. O. Gade: 'Der var ingen børn…' EB 10.11.1996.
Side 296) Ina Kjøgx Pedersen: 'Hold op med…' EB 30.11.1996.
Side 296) 'Gade holdt ikke op…' EB 23.11.1997.
Side 297) Jan Stage: 'Trist læsning…' EB 3.6.1996.
Side 297) Gades angreb på Cavling-priskomitéen. EB 25.1.2000.
Side 298) Artiklerne om Jan Aage Jeppesen. EB 23., 24., og 25.3.1999.
Side 299) 'Den såkaldte Janni Spies…' POL 24.10.1995.
Side 299) Ulrik Høy om Sv. O.Gade. WA 17.9.1999.
Side 302) Cl. Kastholm: 'For mig var det at gå til EB…' WA 4.7.1997.

Noter til kap. 23
UD I ÅBENT LAND
(2000-04)

Side 308) Järegård om EB's reklamefilm. EB 11.2.1996.
Side 309) Forbrugerombudsmanden om 'perker-reklamerne'. EB 11.4.2000.
Side 310) Kristian Kostrup om forbrugerombudsmanden. EB 13.4.2000.
Side 310) Om Gades sofa. POL 27.5.2000.
Side 310) 'Med sin berømte militære…' POL 17.5.2000.
Side 310) Lotte Thorsen-interview m. Hans Engell. POL 27.5.2000.
Side 312) Ekstra Bladets portræt af Hans Engell. EB 18.9.1994.
Side 313) Egon Balsby: 'I branchen…' WA 18.5.2000.
Side 314) Bettina Heltberg om Ekstra Bladets massageannoncer. POL 20.9.2002.
Side 315) Sv. O. Gade: 'Moralens hvide tornado' SV dec.1999.
Side 315) 'Nu dør E.B.…' POL 10.5.2003.
Side 316) Ecstasy-bøderne. EB 14.8.2000 og 5.7.2001.
Side 317) Lars Hørby om Poul Madsen. SV 30.5.2001.
Side 320) Niels Helveg Petersen om hvidbogen. Berl. T. 9.1.2004.

ANVENDT LITTERATUR I BIND 2

Se også forordet til noterne s. 330)

100 publicister om 100 publicister.
Publicistforeningen 1980.

Albrectsen, Klaus: Livstegn.
Forlaget Vistoft 2002.
Andersen, Jens:
Til døden os skiller. Gyldendal 1997.

Bodelsen, Anders: Villa Sunset.
Gyldendal 1964.
Bredsdorff, Th., Johs. Christensen m.fl.:
Teater og litteratur i pressen siden 1880.
1993.

Ditlevsen, Tove: To som elsker hinanden.
Gyldendal Tranebog 1960.

Ellegaard, Lasse: Efter tryk.
Centrum 1998.

Falbert, Bent og Torgny Møller:
Sælg dig dyrt. Borgens billigbøger 1974.

Gress, Elsa: Compania.
Erindringsbilleder. Gyldendal 1976.
Gyldendal 1995.

Hegeler, Sten: Va sae jeg?
Holkenfeldt 1998.

Jersild, Morten: På kanten af reklame.
Forlaget Compagniet 1993.
Juhl, Bent: Bladet fra munden.
Holkenfeldts Forlag 1990.
Jørgensen, John Chr.: Spinatfugl.
Klaus Rifbjerg om sit liv med pressen.

Kabel, Lars og Jørgen Nielsen.
Chikane mod kendt dagblad.
Speciale ved Nordisk Institut,
Aarhus Universitet 1980

Larsen, Leif: 90 års dagen. Dansk
Journalist Forbund Kreds 1 1994.
Lidegaard, Bo: J.O. Krag 1962-78,
bd. 2. Gyldendal 2002.
Ludvigsen, Jacob (red): Dansk prosa.
Udvalgte tekster fra Ekstra Bladets side 2.
Chr. Erichsens Forlag 1975.
Ludvigsen, Jacob og Karsten Kjær:
Berømt og berygtet. Politikens Forlag
1986.

Madsen og medierne. Red. Poul Hansen
og Bent A. Koch. Kr. Dagblads Forlag
1970.
Mogensen, Harald (red.):
Om Tove Ditlevsen. Forum 1976.
Mogensen, Harald. Festskrift i anledning
af Harald Mogensens 75 års fødselsdag.
Mollerup, Erik: Hvad formanden gør…
Gyldendal 1992.

Nielsen, Vagn: En farende Svend.
Ekstra Bladet 2001.
Nordisk Institut, Aarhus Universitet
1980.

Pressens Blå Bog. Red. Thorkild Behrens.
Danmarks Journalisthøjskole 1990.

Sparre, Kirsten og Lars Kabel:
Den glade journalistik. Ajour 2001.
Stangerup, Henrik: Levned og meninger.
Lindhardt & Ringhoff 2003.

Thorsen, Jens Jørgen:
Friheden er ikke til salg. Borgen 1980.
Thøgersen, Henning: Bristepunktet.
Forlaget Unger 2000.

Ufer, Nils: Pressens pris.
Høst & Søn 1972.

En mand forsøgte selvmord med spring fra en 4. sal på Nørrebro 16. maj 1992. Billederne er taget af Ekstra Bladets Gert Jensen (f. 1948), som arbejder i kriminalredaktionen, et liv blandt katastrofer og menneskelige ulykker - som alle hans kolleger i dette dramatiske hjørne af redaktionen, folk som Mette Fleckner, Niels Pinborg, Anton Rasmussen og Jesper Hjorth. Gert Jensens billeder blev præmieret som 'Årets serie' 1992.

PERSONREGISTER TIL TØR - HVOR ANDRE TIER

Alle personer nævnt i begge bind (I og II) af 'Tør – hvor andre tier' findes i registeret. * angiver et billede eller en tegning, f betyder 'og følgende side', ff betyder 'og følgende sider'.

Abdallah, Danny II: 267
Abell, Kjeld I: 120 236 250f*
Abildtrup, Anne II: 235
Ackermann, Jørn II: 138f 177f
Afzelius, Viggo I: 48 85* 93 108* 141* 272f
Ahlmann-Ohlsen, Niels II: 312
Ahlmark, Lars II: 271
Ahm, Agner II: 134
Ahmed Hassan Ali II: 265
Aksel og Erik I: 275
Albert, Hans I: 244
Alberti, P.A. I: 17f 30 42 83 167
Albrechtsen, Carl Johan II:180 250ff*
Albrectsen, Connie I: 264* II: 137
Albrectsen, Klaus II: 91* 138*144ff* 149* 153* 191* 257*
Alexandra, prinsesse II: 272 321*
Alfonso af Spanien I: 112f*
Alring, Carl II: 237
Als, Roald II: 207*
Alstrup, Aksel II: 246ff* 251
Andersen, Anja II: 254f
Andersen, Carlo I: 270
Andersen, Dion II: 36f* 86
Andersen, Edvard I: 154f
Andersen, Frederik I: 48 73* 85* 141* 218
Andersen, H.C. I: 51 266 283
Andersen, H.N. I: 22 74 92 157 184
Andersen, Helge II: 178
Andersen, Jakob II: 174ff 243* 271f* 296
Andersen, Louis II: 132
Andersen, Marius II: 184
Andersen, Ove II: 282*
Andersen, Stig II: 187
Andersen, Th. I: 95
Andersen, Valborg I: 102
Andersen, Victor II:130
Andersen, Vilhelm I: 21
Andersen Nexø, Martin I: 162f 202 250
Andreasen, Axel I: 141*
Andreasen, Dagmar II: 153
Andreasen, Peter II: 64* 73 123
Andreasen, Victor I: 12 297 II: 4* 10* 11ff 28f 39ff 52 56 62 64ff* 69ff* 77ff 82ff 86ff 93ff 98ff 101 103 105ff* 111ff 115ff 119ff* 126ff* 137 142ff149 155f 158 164ff 168 171 187 196f 200* 204 217 233 236 260 288 292 299 302f 305 310 315
Andreassen, Poul II: 195
Andrée, S.A. I: 132
Andrews, Sidney II: 49
Ankerdal, Steen II: 251f
Anna Karina II: 54
Arboe-Rasmussen, Erik I: 107ff* 124* 141* 173 213ff* 221 225ff 239 251f 254 296 Arboe-Rasmussen, Jørgen I: 225f
Arboe-Rasmussen, Per I: 296
Arem, Vagn II: 75*
Arnesen, Frank II: 251
Arnvig, Eva II: 84 201
'Asfalt-Jørgensen' I: 54
Auken, Svend II: 190 194* 270 293
Aumont, Arthur I: 30
Auning Hansen, Mogens II: 10*
Auriol, Vincent I: 266
Axel, Gabriel II: 272
Ayen, Hertugen af I: 64*

Bach, Kim II: 274*
Bagge, Peter II: 183* 255
Bahnsen, Svend I: 235
Baker, Russell II: 285
Baldwin, Stanley I: 192
Balsby, Egon II: 313
Balzer, Jürgen I: 194f 256 258* 288
Bang, Herman I: 32f II: 17
Bang, Nina I: 101f
Barbano, Nicolas II: 314
Barks, Carl II: 205
Barrault, Jean Louis I: 266
Bast, Anton I: 116f 140
Bast, Jørgen I: 116 119*
Baunsgaaard, Hilmar II: 89 98 123 151 158 168ff* 173ff 195 207 219
Baunsgaard, Bernhard II: 190
Bay, Max II: 255 317*
Beatles, The II: 60
Beckham, David II: 306
Behrens, Carl I: 119*
Behrens, Emil II: 81f
Behrens, Thorkild I: 297*
Bendix, Hans I: 195 295* II: 68*
Bendixen, Harry I: 272
Bengtsson, Vibeke II: 128
'Benjamin' I: 111f
Bennedsen, Dorte II: 270
Bentzon, Henrik I: 269
Bentzon, Niels Viggo II: 18
Berg, Jacques II: 145
Bergenholz, Valdemar I: 11
Berger, Mogens II: 36f 89* 246f 253
Bergman, Ingmar II: 53
Bergman, Ingrid I: 199
Berlau, Ruth I: 242ff* 260
Bernhoft, H.A. I: 125
Bernstein, Carl II: 187
Bertram, Basse I: 275
Best, Werner I: 218f 221 223*
Beuschel, Ingelise II: 75* 185 199f* 253
Bierring, Sverkel I: 145
Biilmann, Jørgen II:134
Bildsøe Lassen, Kim II: 312
Bille, Mogens II: 189 220* 223
Bischoff, Hans II: 121
Bistrup, Annelise II: 300f
Bjerg, Martin I: 141*
Bjerg Møller, Jacob II: 242
Bjerregaard, Hans II: 113 274f* 282
Bjerregaard, Ritt II: 172 181ff* 190 194 234 319
Bjerrehuus, Suzanne II: 161 243*
Bjøl, Erling II: 124
Bjørn Hansen, Michael II: 255
Bjørnson, Bjørnstjerne I: 21
Black, Ejnar I: 213
Blem, Hans Chr. II: 246 252
Blicher Hansen, Ingvar I: 260
Bluhme, Kate II: 177 197 201* 208 220 222f
Blædel, Leif II: 187
Blædel, Nicolaj I: 202 207
Bodelsen, Anders II: 22 49f* 53 55 100 128 230f
Bodin, Lise II: 161
Bohr, Harald I: 108
Bohr, Niels I: 108 283
Bohr, Aage I: 283
Bojesen, Bo II: 257
Bolm, G.V. II: 82ff
Bolther, Stine II: 304
Bom, Kaj II: 13
Bonde, Peter II: 238*
Bonde Nielsen, Jan II: 185ff* 190 275ff
Bonne, Johnny II: 34ff* 89*
Bonnén, Suste II: 275f
Bonnerup Nielsen, Erik II: 210 215f*
Bonnesen, Merete I: 244
Borberg, Svend I: 101* 107 119ff* 124* 141*
Borchsenius, Otto I: 18
Borgbjerg, Frederik I: 101
Borre, Sven II: 58f
Borum, Poul II: 157 167 205 228ff* 239 241 314

Borup, Christian II: 213
Borup, Johan I: 139
Bostrup, Eva II: 167
Bostrup, Steen II: 93
Bourget, Paul I: 16
Brams, Ingeborg II: 13
Bramsen, Bo I: 230 II: 94 123 169
Brandes, Edvard I: 12 14ff 19ff 22 25f 28 42 69f 73ff 80 88 92 105 147 155 230 241 261f 285 II: 125 151 233
Brandes, Ernst I: 27f
Brandes, Georg I: 21 30 119 259 II: 233
Brandes, Hetna I: 19
Brandt, Jørgen Gustava II: 56 163 165
Brandt, Margit II: 51*
Branner, H.C I: 236 240 256
Brasch, Sven I: 41 107*
Brauer, Willy I: 251
Brecht, Bert I: 242 244
Bresemann, Peter II: 183* 185 259 280
Brix, Ernst I: 293f
Brix, Hans I: 196 II: 230
'Bro Brille' se Sabroe, Sven
Broberg, Lily I: 260
Broby-Johansen, R. II: 101 167*
Broe, Aksel I: 119*
Brorson, Hans Adolph II: 97
Brunstrøm, Thomas II: 315
Bruun, Hakon I: 164
Bruzelius, Holger II: 38*
Brügger, Ingeborg II: 204f 230ff* 243* 295f
Brøgger, Suzanne II: 145 165
Buch, Jørgen I: 175* 284 290f 297* II: 52 127
Buch, Kai Oluf I: 284
Buchardt, Knud II: 83 134f* 196 202
Buchman, Frank I: 171
Buchwald, Art I: 284
Budtz, Paul-Jørgen II: 240
Buhl, Grethe II: 83
Buhl, Jon Palle II: 96 124f* 130f
Bukdahl, Else Marie II: 237f
Bukdahl, Lars II: 229
Bundgaard, Lizzie I: 292* II: 100 111f 130 199
Bundgaard, Peder II:147
Buntzen, Ole II: bagsiden
Bussmann, Olf II: 150
Byskov, Jens I: 146
Byskov, Ole II: 10* 21* 25 32*
Bækgaard, Birthe II: 80
Bæklund, Rachel II: 10* 17* 28 50ff 54f* 59f 76ff* 80 83 92 107 111 137 199 201
Bøggild, Johannes II: 121
Bønnelycke, Emil I: 55 107 120

Callas, Maria II: 15
Campeotto, Dario II: 58
Carlsen, Vilhelm I: 40 174
Carstensen, Claus II: 238f*
Castro, Fidel II: 31 45 272
Cath, Bodil II: 271f
Cavling, Henrik I: 11ff 19ff* 22f 25 27 29 35 42 44 49 51f 54 63 74 92 94 102 105ff 143 146f 155ff* 174 240 256 285 II: 124f 129
Cavling, Ib Henrik I: 296 II: 129f*
Cavling, Marianne I: 226 274*
Cavling, Ole I: 27 99 102ff* 105ff 110 112f 115 117 119ff 123 125f 139 141ff*156 159 164 169ff* 179 184 187ff 190ff* 197 201 203 207ff 210ff* 222 226ff 239ff 243ff* 249ff 255ff 258ff 265f 271 273ff* 278 281ff* 288 290ff 294ff II: Ole 13 29 31 41 60 91 100 112 299
Cavling, Viggo I: 63 102 105 147 229 232ff 283
Chamberlain, Richard I: 192f
Chantelou, Jeanette I: 269 271
Chirac, Jacques II: 273
Christensen, Inger II: 228
Christensen, Irene II: 213
Christensen, Jens II: 116
Christensen, Lene II: 272
Christensen, Otto I: 141*
Christensen, Reimer Bo II: 188* 211 220ff
Christensen, Tage II: 36
Christensen, Thyra II: 199
Christian 10. I: 90 101 205 221 252
Christian 9. I: 167
Christoffersen, Peder II: 88 214ff 222f 231ff* 235f 242f* 286
Churchill, Winston I: 123 206f 240 274* 282f* II: 44
'Claude X' se Khazizian, Claude
Clausen, Edward II: 10* 20f* 24f* 29 54
Clausen, Frits I: 210
Clausen, Julius I: 119*
Clausen, Rasmus I: 28
Clausen, Sven I: 107 251
Clausen, Viggo II: 10* 25*
Claussen, Sophus I: 121
Clausson-Kaas, Knud I: 134* 136 270
Cleaver, Eldridge II: 145
Clemmensen, Clemmen I: 49
Clemmensen, Mona I: 292* II: 10* 51
Clemmesen, Anette I: 274*
Cooper, Gary I: 199

Dabelsteen, Per II: 154*
Dagmar, prinsesse I: 125
Dahlerup, Ulla II: 89 106 145 165 234f* 265 269f
Dahlgaard, Lauge II: 118
Dahlgaard, Sonia II: 243* 290 297f
Dahlgaard, Tyge II: 116 118
Dahlsgaard, Henning I: 218f
Daimi II: 100
Dalgaard, Poul I: 256 II: 70 79 81ff 125 134 170f* 173 184f 211
Dalgård, Sune II: 260
Dali, Salvador II: 81*
Dall, Peter II: 207*
Dalsgaard, Knud II: 10* 75*
Dam, Mogens I: 291
Damgaard, Erik I: 225f
Damgaard, II: Jan 210*
Damgaard, Ole II: 142f*
Damgaard, Aage II: 68
Danner, Eugen I: 153f
Danneskiold-Samsøe, Aage I: 113f
Darling, Sven I: 279
Darnø, Flemming II: 75* 132f 196* 211
Daudet, Léon I: 172
Dedichen, Herman I: 229* 230* 232 235f 246 253 261f 281 287
Degn, Helle II: 270
Deleuran, Claus II: 213* 233* 236
Deleuran, Finn II: 138
Deleuran, Aage II: 121 130
Dempsey, Jack I: 108
'Den Gyldenblonde' se Sabroe, Povl
'Det Borende X' I: 150
Dinesen, Tommy II: 37*
Dirckinck-Holmfeld, Gregers II: 18 48 58 72* 84 100f 143 243*
Ditlevsen, Helle II: 64*
Ditlevsen, Tove I: 212 II: 64f* 71ff* 121 128f 131 157 162 165f 199 292 303
Ditzel, Jørgen II: 156
Dobbs, Bobby I: 46
Dollfuss, Engelberth I: 164
Dornier, Claude I: 135
Douglas, William I: 132 220* 245* 274 II: 35
'Dr. Mefisto' I: 29
'Dr. Rank' I: 140 154 213
Drachmann, Holger I: 97
Drasbæk, Ib II: 51*
Dreschler, ingeniør I: 136
Dreslov, Aksel I: 245
Dreyer, Carl Th. I: 37 56ff* 62ff* 197 241 II: 25 54 88
Dreyer, Erik I: 241 II: 10* 25f 54*
Dylan, Bob II: 62 233
Dyremose, Henning II: 312

Eden, Anthony I: 192 II:
Edsberg, Søren II: 237
Eefsen, Poul II: 291
Effenberg, Stefan II: 245
Ehrenskjøld, Preben I: 292* II: 75* 133

Eilstrup, Per II: 143
Einer-Jensen, O.E. II: 27
Eisenberg, Erik II: 70 317
Eisenhower, Dwight D. II: 31
Ejbye-Ernst, Arne II: 122 124f 131
Ejbøl, Jørgen II: 322*
Eldrup, Merete II. 322*
Elkjær, Bo II: 311 319
Elkjær, Preben II: 247* 249 251
Ellegaard, Lasse II: 62 86
Ellehauge, Martin I: 181 183f
Ellekær, Jens II: 227
Ellemann Jensen, Uffe II: 145* 188 205* 227* 246 288 311f
Elvstrøm, Paul II: 37
Enemark, Knud II: 24* 37 252
Engberg, Harald I: 270 287 294
Engell, Hans II: 211 226f* 246 258 267 283 290 304f* 310ff* 316* 320 322f*
Engelund, Anker I: 285
Engholm og Hast I: 277
Epiktet I: 217
Erichsen, Augusta I: 205
Eriksen, Erik journalist I: 288f
Eriksen, Erik statsminister I: 276
Erslev, Kristian I: 74f
Eskelund, Karl J. I: 210*
Espersen, II: Lene 227
Espersen, Ole II: 145
Estrup, J.B.S. I: 16
Eyser, Ernst I: 107 124* 140ff* 218

Faber, Per I: 82f
Fabricius-Bjerre, Bent II: 58
Facius, Jeppe II: 227 238
Falbert, Bent I: 254 II: 88 119 142 144 146 150 153ff* 168f 177 186 196f* 205f* 210f 218ff* 225 232 235 243* 251 281ff 304* 316* 323*
Falcon, Jørgen II: 150ff*
Falconetti, Renée I: 65*
Fauli, Søren II: 231 308
Fenger, Hans Mathias I: 68f 78*
Finnbogadottir, Vigdis II: 194
Finsen, Niels I: 29
Fischer, Else I: 259f 286*
Fischer, Erik I: 261
Fleckner, Mette II:166 336
Flindt Petersen, Jørgen II: 161 190 210 213
Fog, Rikke II:156
Fogh, Hans 253*
Fogh Rasmussen, Anders I: 136 II: 289 320
Fonsmark, Henning II: 130
Francker, Otto II: 48 58
Franco, Francisco I: 156
Freddie, Wilhelm II: 62f* 231
Frederik IX, konge II: 30 35f* 117 146f
Frederik, kronprins I: 205 222
'Frederik Møller' I: 27
'Frederik Th. Ond' I: 45
Freuchen, Peter I: 123
Fribert, Christen I: 106 117 141* 222
Friis, Bente II: 203
Friis, Erik II: 184
Friis, Pia II: 161
Friis, Aage I: 74f
Friis Møller, Kai I: 35 181f 191f 195ff 210f 222 231 236 241 250f* 256 II: 39
From, Franz I: 212 295
From, Henry II: 37
Fugl, Mette II: 200 233
Füchsel, Franz I: 41 284* II: 200 233
Füchsel, Hanne II: 85

Gad, Emma I: 37
Gad, Peter Urban I: 60
Gade, Jonna II: 201f 240ff*
Gade, Sven Ove II: 28 40 65 84 111 123f 128 131 138 142 156 158 186ff 196ff* 206f* 210f* 216ff* 225 227 241 243* 245f 251 257ff* 262f 269 284 287ff* 296ff 300 302ff* 310* 314f
Gandrup, Carl I: 119*
Garbo, Greta I: 135
Gauguin, Jean I: 261
Gauguin, Pola I: 261f* II: 239
Gazan, Paul II: 259 293
Gelsted, Otto I: 107 117* 119ff* 124ff* 195 216
George, Lloyd I: 123 283
Gericke, Søren II: 295*
Gether, Christian II: 238
Giese, Susanne II: 145
Ginderskov, Echardt II: 37 274*
Glavind, Jens II: 254
Glistrup, Mogens II: 85 159* 169 265
Godard, Jean-Luc II: 54
'Gogge' se Kragh, Hans Flemming
Goldbæk, Olga I: 259
Goldschmidt, Ditte II: 55
Goldschmidt, Meïr Aron I: 97
Gordievsky, Oleg II: 176
Gotfredsen, Sørine II: 254f
Gotschalk, Ellen I: 297
Gotschalk, Jesper I: 297*
Gramkow, Dorte II: 281f
Grandjean, Austin II: 67 91f 99f 146
Grandjean, Jean II: 50 53
Grarup, Jan II: 242* 269 293
Grasten, Bent II: 53f
Grasten, Regnar II: 54
Green, Mogens II: 97f
Gregers, Anne-Mette II: 113*
Gregow, Eric II: 224
Grell, Hervert II: 85
Gress, Elsa II: 74
Gretor, Georg I: 160
Grolin, Carsten II: 60ff*
Grumstrup, William II: 232
Grünbaum, Henry II: 121
Grønbech, Bo I: 256
Graae, Frederik I: 145
Graae, Poul I: 286 :
Gudme, Peter de Hemmer I: 107 125* 297*
Gudme, Sten I: 213 261 297*
Gulmann, Christian I: 119*
Gyde, Mogens II: 85 276ff*
Gyldmark, Oskar I: 275
Günther, Christian I: 224
Göring, Hermann I: 164 217
Gaarmann, Ellen II:135*
Haland, frk. I: 141*
Haley, Bill II: 60
'Hambrun' I: 162
Hamburger, Bo II: 253
Hammerby, Gert II: 10* 17*
Hammerich, Paul I: 122 287 290f II: 31 80 104 128f 204
Hammertoft, Peter II: 130
Hanghøj, Per II: 75* 87ff* 114 116 134 142 158
Hanneken, Hermann von I: 218f
Hannover, Emil I: 21
Hansen, Andreas I: 153
Hansen, Anton I: 40 47f 54 71* 74* 85ff*
Hansen, Bent II: 166
Hansen, Bente II: 235
Hansen, Christen II: 89*
Hansen, Gorm II: 224*
Hansen, Gunnar 'Nu' I: 256 270 II: 23*
Hansen, H.C. I: 297 II: 27F
Hansen, H.M. I: 279ff
Hansen, Holger I: 46
Hansen, Julius I: 148f
Hansen, Mogens 'Mugge' II: 31
Hansen, Morten II: 315
Hansen, Niels I: 25
Hansen, Ole I: 287
Hansen, Rudi 'Mie' I: 277*
Hansen, Thorkild I: 241f*
Hansen-Ott, Johannes I: 20ff
Harder, Uffe II: 163
Hasager, Flemming I: 287 291ff* II: 13 15f 20 25 31 33 39ff 49 51 66f 70 75* 92 105f 110 116 120 122 131 133 137 142 144 146 150 157ff 161 176f* 197 210 240
Hasager, Lis I: 293*
Hasager, Niels I: 184 187 213 229 231* 232 234ff 239 271 285ff 291 293ff*
Hasselbalch, Chr. I: 113
Hasselbalch, Ole II: 259ff
Hasselstrøm, Svend Aage II: 81 83 279
Haugaard, Jacob II: 217
Heerup, Gunnar I: 107
Hegeler, Inge II: 104ff* 108ff* 131 147 237 265

Hegeler, Sten II: 104ff* 108ff* 131 147 237 265
Heilbuth, Herman I: 105
Hein, Hans Ole II: 314
Heise, Lotte II: 214
Hejberg, Gitte II: 317
Hejberg, Lars II: 190
Helleberg, Maria II: 191
Helleland, Alice II: 238
Hellsen, Henry I: 89
Helmer Nielsen, Bernhard II: 11 68 92 96 121 124f* 130ff 137 149 152 155
Heltberg, Bettina II: 54f 62 314
Helth, Arne II: 224
Helveg Petersen, K. II: 55 230 250
Helveg Petersen, Niels II: 145* 320
Helweg-Larsen, Gunnar I: 106 119* 213
Hemingway, Ernest I: 198
Hemmingsen, Niels II: 227
Hendil, Leif B. I: 107 124* 130ff 139 141f* 166 175* 181 218 222 224f 228ff 234f 246* 252f 255ff* 266f 269 272f 275ff 284 286ff* 291 293f 296f II: 31
Henning, Ole II: 181
Henningsen, Agnes I: 88
Henningsen, Nan II: 59
Henningsen, Poul I: 107 120 123ff* 182 184 195 215 II: 109
Henningsen, Sven I: 195 239
Henrik, prins II: 35f* 114 116f 275
Henriksen, Bjarne II: 81
Herborg, Mette II: 297
Herdal, Harald I: 250
Herløv Petersen, Arne II: 60
Hermann, Aage I: 54* 85* 87f 94
Hermansen, Mette II: 106 147
Hertel, Hans II: 49f 53
Hertling, Knud II: 142
Hetler, Hans II: 174f*
Hetsch, Haagen I: 259*
Hilden, Jytte II: 235
Hilden, Mogens II: 180*
Hilton, George II:222 242
Himer, Kurt I: 205
Himmler, Heinrich II: 100
Hiort, Peter II: 100
Hitler, Adolf I: 153 156f 160ff 164 189 191ff 196 200 217 228 II: 70
Hjort, Jesper II: 336
Hjorth, Rachel (Bæklund) 10*
Hjortnæs, Karl II: 194
Hjortshøj, Leif II: 184
Hoel, Sigurd I: 236 240
Hoffmann, Kai I: 172
Hoffmeyer, Erik I: 224
Hoffmeyer, Henrik I: 78
Hoffmeyer, Klaus II: 145
Holbek, Flemming II:105
Holbek, Hanna I: 112f* 124* 141*
Holbek, Johannes I: 26
Holbek Jensen, Michael II: 238 242 253
Holberg, Ludvig I: 120
Holck, Poul II: 218*
Holdgård, Jens I: 180
Holm, Anders W. I: 35
Holm, Gretelise II: 170
Holm, Kjeld II: 280
Holm, Sven II: 145 163
Holmgaard, J.B. II: 199
Holmtoft, Elin II: 161
Holst-Sørensen, Niels I: 245*
'Horn' I: 130
Horne Rasmussen, Sitter I: 259*
Hornslet, Knud II: 34
Hornung, Peter M. II: 239
Houe, Werner II: 151 193 198
Houmark, Christian I: 119*
Hughes, Howard II: 34
Hurwitz, Stephan I: 280 286f
Hvid Møller, Inge I: 31*
Hvidt, Lisbeth II: 203 242 311
Hvirvelvind, Dr. II: bagsiden
Hye-Knudsen, Johan I: 143ff
Hyltoft, Ole II: 234
Hækkerup, Hans II: 63 93 106 311
Hækkerup, Per II: 28f 66 115 117f
Høeberg, Georg I: 143f 146
Høeg, Peter II: 191
Hørby, Lars II: 86f 88 231ff* 238 242 317
Hørup, Ellen I: 92 187 233 II: 152
Hørup, Viggo I: 16f 28 39 60 156 187 191 241 285 II: 124f 151 306
Høst-Madsen, Povl II: 86 88 180f 189 243* 273 291* 300 312* 317
Høy, Ulrik II: 299
Høyrup, Frits II: 10* 20 118f 158 177* 221*
Haar, Henrik II: 37 274*

Ibarruri, Dolores I: 200
Ibfelt, Ulrik II: 282
Idorn, John II: 249
Indurain, Miguel II: 273
Ingmann, Grethe II: 48* 58
Ingmann, Jørgen II: 48* 58
Ingrid, dronning II: 30f 117
Ingrid, kronpinsesse I: 222

Jac, F.P. II: 231 243* 314
Jackson, Michael II: 242
Jacobsen, Arne arkitekt I: 170
Jacobsen, Arne stud. jur. I: 177
Jacobsen, Kirsten II: 202 217* 220 258f 262* 267 299 308
Jacobsen, Mette II: 254
Jacobsen, Otto II: 13*
Jacobsen, Thune I: 218
Jagger, Mick II: 62
Jakobsen, Erhard II: 169
Jakobsen, MimiII: 274
Jakobsen, Søren II: 137 142ff 150ff* 156 158 169 174ff 196* 211
Jakobsen, Tom II: 60f
Jansen, Torsten II: 224
Jeltsin, Boris II: 275
Jensen, Adolf I: 31
Jensen, Arne I: 93
Jensen, Bent II: 235
Jensen, Carl I: 48 59
Jensen, Carl P. II: 76* 78
Jensen, Carsten II: 293f
Jensen, Edmondt II: 86
Jensen, Egon II: 138
Jensen, Frank II: 311
Jensen, Gert II: 12 336
Jensen, Harald I: 121
Jensen, Jan II: 161 225ff* 243* 304f* 313 316*
Jensen, John 'Faxe' II: 246
Jensen, Johs. V. I: 21 120 123* 241
Jensen, Kurt II: 282
Jensen, Morten I: 141*
Jensen, Niels II: 253*
Jensen, Pyramus I: 33f
Jensen, Rudy II: 89*
Jensen, Stig II: 199
Jensen, Viggo II: 160*
Jensen, Zakarias I: 140f* 154f* 213
Jensenius, Herluf I: 87f
Jeppesen, Jan Aage II: 297f
Jeppesen, Michael II: 291
Jersild, Morten II: 93ff* 98ff
Jespersen, Carl I: 49 187f
Jespersen, Karen II: 234f* 265
Jespersen, Povl I: 217
Jessen, Claus II: 279f 306
Jessen, Franz von I: 167 207
Joachim, prins II: 272f* 321*
Joanis, Diego II: 281
Johansen, Jens II: 206
Johansen, Lars Emil II: 262
Johansen, Oskar I: 21f* 35 69f 74f 92 105 143 146f 156f 159
Jonquière, Henrik de I: 179*
Joplin, Janis II: 230
Jorn, Asger II: 117
Jouver, Louis I: 266
Juhl, Bent I: 258 II: 10* 17* 27ff 62f 117ff* 125 128 130 142ff 158 163ff 176 260
Juhl, Jeppe II: 224f
Juhler, Søren II: 320
'Julle' se Larsen, Julius
Jung, Niels Christian II: 252
Just, Gitte II: 203f*
Jürgensen, Sophus I: 34 48
Järegård, Ernst-Hugo II: 308f
Jøhnke, Ferdinand I: 17

Jørgensen, Aksel I: 61f
Jørgensen, Anker II: 163 168f* 172 181f 194
Jørgensen, Benny II: 322*
Jørgensen, I.C. I: 54
Jørgensen, Johannes I: 27
Jørgensen, John Chr. I: 33 122 II: 167 236 241ff* 301
Jørgensen, Lars II: 252
Jørgensen, R.V. I: 85* 106
Jørgensen, Tom II: 238f

Kampmann, Viggo II: 58 66* 164
Kanstrup, Per 1II: 84f 290
Karla, fiskerkone I: 266f* 276
Kastholm, Claes II: 70 88 238f 241 243* 263 269 300ff* 305 320
Kastrup, Kim II: 238
Kaupisch, L. von I: 206
Kenholt, Laus 10*
Kennedy, John F. II: 45*
Kent, Poul II: 215*
Khazizian, Claude II: 272f*
Kierkegaard, Søren I: 79 171 214 240f
Kiilerich, Ole I: 272 II: 33FF
Kingo, Thomas II: 97
Kirk, Hans I: 107 123f 195 240
Kirkeby, Anker I: 25 83
Kistrup, Jens II: 240f
Kjeldsen, Leif II: 138f* 293f
Kjær, Chr. II: 271f
Kjær Hansen, Max I: 284
Kjær Jensen, Poul I: 297*
Kjærbøl, Johs. II: 27
Kjærgaard, Jan II: 182
Kjøgx Pedersen, Ina II: 296
Klysner, Tonny II: 166 211* 239
Klæbel, Ernst II: 65 98 103 124f 150 153 170* 189f 204* 217
Knudsen II: 44
Knudsen, Jakob I: 75
Knudsen, Mogens II: 52
Koch, Bent A. II: 80 88 124
Koch, Bodil II: 128
Koch, Simon I: 88
Kofoed, Rud II: 113 139f 151 206* 211* 239
Koplev, Kjeld II: 83
Koppel, Valdemar I: 159 171 187 233
Korst, Mogens II: 22
Kostrup, Kristian II: 310 315
Koytu, Margrethe II: 308f*
Krag, Eiler II: 105 145 147 182 236f
Krag, Jens Otto II: 25 40 65f 95 116* 118ff* 123 125 142
Kragh, Ambro II: 83 85 184 189 191 206* 211f* 214 217ff* 251
Kragh, Erik II: 88 184 268* 270 293
Kragh, Hans Flemming I: 288 II: 232f 243
Kragh-Jacobsen, Svend I: 195
Kramer, Peter II: 184f 196
Kramer Mikkelsen, Jens II: 319
Kramer Mikkelsen, Peter II: 175
Krarup, Søren II: 145 233f* 236 257ff 263
Kretz, Steffen II: 224
Kringelbach, George II: 97 133
Kristensen, Aksel II: 185
Kristensen, Tom I: 55 107f 120 181 250* II: 300
Kristiansen, Michael II: 289
Krotoschinsky, Rosa II: 58f
Krüger, generalkonsul I: 219
Krøyer, P.S. I: 16
Kühl, Robert I: 141*
Kühnel, Petter II: 86 200
Kühnel, Poul-Ove II: 116 119ff 134 144 150* 152f 155f 240
Kaalund, Per II: 200
Kaarsted, Tage I: 156 II: 119
Kaarøe, Mogens I: 289

La Cour, Paul I: 107 251
'La Pasionaria' I: 199
Lade, Marie II: 270
Lagerkvist, Pär I: 236
Landau, Viggo II: 174 183*
Lange, Sven I: 18 119*
Lanvin, Jeanne I: 111
Larsen, Aksel 1II: 18
Larsen, Allan II: 318f*
Larsen, Buster I: 260
Larsen, Gunnar II: 161 182
Larsen, Hans II: 243* 305ff
Larsen, Julius I: 272f II: 17 246* 249* 251
Larsen, Lauritz I: 34
Larsen, Leif II: 154*
Larsen, Thøger I: 67
Larsen, Trine II: 30
Larsen-Ledet, Lars I: 21
Laub, Ole I: 297*
Laudrup, Brian II: 244f
Laudrup, Michael II: 250
Lauritzen, Philip II: 262* 299
Lawrence, T.E. I: 125
Lennon, John II: 144
Leth, Harald I: 261
Leunbach, J.H. I: 180f 183*
Levin, Poul I: 65 97
Levy, Louis I: 21
Liebe, Otto I: 82 90
Liisberg, Svend I: 222 245
Lind, Jack II: 89*
Lind, Nathalie II: 165 276 278
Lindhardt, Jan II: 50 53
Lindhardt, Karsten II: 276f* 279
Lindinger, Asger II: 178*
Lindow, Ralf II: 139
Lindskog, John II: 116* 142
Locher, Jens I: 190 218
Lo-Johansson, Ivar I: 236 240
Lorentzen, Carl August I: 149
Lorenzen, Thomas I: 34
Ludvigsen, Jacob II: 88 103 145 193f 207* 210ff* 214 216f 222 308f
Ludvigsen, Sven I: 259 272
Lund, Harald H. I: 107
Lund, Kjeld II: 75*
Lund Hansen, Helmer II: 33
Lund Madsen, Anders II: 113* 189 243* 272f* 291* 317
Lundberg, Knud I: 270
Lunde, Claus II: 269 316
Lundsteen, Jacob II: 242
Lundstrøm, Erik II: 184
Lunn, Villars I: 280
Luxemburg, Rosa I: 121
Lykketoft, Mogens II: 290*
Lynge, portier I: 270
Lyngfeldt, Hanne II: 161
Lütken, Hulda I: 172

Madsen, Børge II: 59
Madsen, Flemming II: 166f*
Madsen, Poul II: 316f*
Madsen, Sophus I: 64*
Madsen, Svend Åge II: 55
Madsen, V.H.O. I: 18
Madsen, Vilhelm I: 17
Madsen-Mygdal, Thomas I: 136
Magnussen, Julius I: 30ff* 36f 46 71 272
Majholm, Joachim II: 296
Makhyeh, Nabil II: 259
Makwarth, Ib II: 185 199
Malling, Ulla I: 286*
Mangor, fru I: 244
Margrethe, dronning II: 30* 114ff* 273*
Martens, Marianne II: 111 199f
Mathiasen, Anders-Peter I: 82 II: 224ff* 238 243* 312
Mathiassen, Therkel I: 289
Mathiesen, Kurt II: 142 158 205
Matthiasen, Niels II: 164
Maupassant, Guy de I: 16
McKinney-Møller, Mærsk II: 18
'Mefisto' I: 29 61 99
Meissner, Otto I: 210* 212f
Mejding, Bent II: 240
Melba, Nellie I: 94
Melchior, Arne II: 88
Melchior, Lauritz I: 94
Metz, Georg II: 88 234*
Meyer, Johannes I: 99
Miaja, José I: 197
Michaëlis, Karin I: 71
Michaelsen, Jan II: 186ff* 190f 209
Michaelsen, Per II: 297f
Michelsen, Børge I: 249 279
Michelsen, Ole II: 54

Mikkelsen, Peter II: 251
Mildé, Erna I: 100* 107 108ff* 124* 141* 234 250
Milo, RenéII: 227
Mogensen, Harald I: 294ff* II:13ff 16 20 22 25f 31 37 39ff* 49ff 56f 59 66f 70 73 91f* 95 107* 183 243
Mogensen, Kristian I: 22
Moldam, Bent II: 83
Mollerup, Erik II: 95 124f 315
Moltke, Else grevinde I: 110
Monberg og Maahr I: 170
Montgomery, B.L. I: 228
Moreau, Jeanne I: 266
Mortensen, Frands II: 190
Mortensen, Hans II: 290
Moskvitin, Yurij II: 300
Munch, Edvard I: 261
Munch, Gert II: 28
Munch, Lars II:156 322f*
Munch, P. I: 68f 73f 161 166 206
Munck, Ebbe I: 224 230
Mundt, Kaj I: 227
Munk, Kaj I: 120 181f 189 195f
Mussolini, Benito I: 192 228 II: 70
Mylius-Erichsen, Ludvig I: 21
Müller, J.P. I: 21
Münster, Erik I: 258 II: 108ff* 112ff* 199
Mäes, Tove I: 297
Mølby, Jan II: 251
Møllehave, Johannes II: 53
Møller, A.P. II: 18
Møller, Anne Mette II: 225
Møller, Arvid I: 192 217
Møller, Claus M.II: 252
Møller, Helge II: 156
Møller, Jens II: 170 185
Møller, Michael Frank II: 242*
Møller, Orla II: 176 278
Møller, Per Stig II: 234
Møller, Poul II: 12 177f
Møller, Torgny II: 153
Møller Kristensen, Sven I: 194
Møller Mortensen, Stephen II: 37*
Mønster, Erik I: 258
Mørch, Karin II: 272f*
Mørch, Peter II: 317*
Mørch, Søren II: 306
Mørkeberg, Alf I: 256 273

Nansen, Peter I: 71 83
Nash, Jørgen II: 116f 164f*
Neergaard, Ebbe I: 212
Neiiendam, Henrik I: 251 284 297* II: 157
Neumann, Ole I: 276f*
Nielsen, Asta I: 60f
Nielsen, Bjarne II: 183*
Nielsen, Finn II: 75*
Nielsen, Hans Jørgen II: 234
Nielsen, Harald II: 248
Nielsen, Hother II. 173f*
Nielsen, Jais I: 48
Nielsen, Jens Carsten II: 210* 214
Nielsen, Jørgen Steen II: 319
Nielsen, K. Axel II: 89 168
Nielsen, Marianne II: 202 265 bagsiden
Nielsen, Preben Sten II: 193
Nielsen, Sophus 'Krølben' I: 108
Nielsen, Svend II: 247f*
Nielsen, Thomas II: 151 172
Nielsen, Vagn II: 245 247f*
Nielsen, Vilhelm I: 35 156f* 187 211f 218 230ff* 246* 253 285 287 II: 92
Niemeier, Preben II:139
Nietzsche, Friedrich Wilhelm I: 240
Nilson, Niels-Christian II: 15 177
Ninka II: 44
Ninn-Hansen, Erik II: 12 261
Nissen, Jørgen II: 50 53
Nissen, Rie I: 109
Norén, Lars II: 240
Norholt, Poul I: 270
Northcliffe, lord II: 42 96
Nycop, Carl-AdamII: 42 49
Nygaard, Axel I: 30 40ff* 48* 51* 64* 93
Nygaard, Frederik I: 120
Nygaard, Georg I: 30 43 49 54 82 85* 93 112* 124* 141*
Nyrup Rasmussen, Poul I: 22 II: 183 265 312*
Næser, Vincent I: 280f
Næsgaard, Sigurd I: 181
Nørbygaard, Finn II: 217
Nørgaard, Anders B. I: 256 II: 81
Nørgaard, Erik II: 187
Nørgaard, Ivar II: 12
Nørgaard, Jørgen II: 51*
Nørgaard, Lise I: 226 II:128* 130 159 200 204
Nørgaard, Peter II: 242*
Nørlev, Tina II: 161
Nørvang, Knud II: 112

O'Fredericks, Alice I: 276*
Olesen, Kjeld II: 194
Olesen, Søren Ole II: 119
Olsen, Ada I: 175
Olsen, Adolf I: 26* 159 187 232f*
Olsen, Anton I: 236
Olsen, Ellen I: 173f
Olsen, Erik II: 89*
Olsen, Erling I: 29 II: 193f*
Olsen, Frejlif I: 11ff 18f 21 22f* 25ff* 39ff 51ff 57f 61f 65 67ff* 82f 85 87ff 93 96f 99 101f 104 108 110 112ff 119* 121 124f* 127 139 141* 142* 143ff 153 156 158f 161 162 164 167 169ff 178 187 192 214* 216 241 258 273 II: 35 86f 124 141 241 288 299 310 322
Olsen, Friedlef I: 26
Olsen, Harriet I: 11
Olsen, Jeppe I: 26*
Olsen, Morten II: 253 292
Olsen, Ole I: 64
Ostenfeld, Harald I: 79f* 84
Otzen, Per Marquard II: 136* 144f
Outze, Børge I: 224f 253ff 258 272 II: 21 87
Overbye, Dagmar I: 150

'p' I: 117
Paboritz, Ivan I: 141*
Palsbo, Ole I: 235
Paludan, Jacob I: 212
Pandhardt, P. II: 84
Panduro, Leif II: 102 108 127 241 300
Panduro, Per II: 83 185
Passer, Dirch I: 259 II: : 59 196
Paulli, Peter Jakob I: 77
Pavlova, Anna I: 109
Pay, Roald II: 141
'Pedellen' I: 75
Pedersen, Annelise II: 185 199f* 291f
Pedersen, Charlotte II: 253f
Pedersen, Esther I: 199*
Pedersen, Jørgen II: 178*
Pedersen, P.J. I: 149
Pedersen, Tyge II: 273
'Pedro' se Christoffersen, Peder
Petersen, Amdi II: 185
Petersen, Eggert II: 143 145
Petersen, Egmont H. I: 102
Petersen, Eigil I: 25 38ff* 61
Petersen, Erik II: 182
Petersen, Gert II: 151*
Petersen, Keld II: 54
Petersen, Lily II: 75*
Petersen, Nis I: 195
Petersen, Oscar I: 49 54* 85* 93 114f* 116 124* 141* 150 216 297
Philipsen, Gustav I: 59
Philipson, Ivar I: 223
Pilgaard, Ulf II: 54
Pimonov, Vladimir II: 272 275f 296
Pinborg, Niels II: 336
Pind, Søren II: 273*
Piontek, Sepp II: 249 252
Plesner, advokat II: 92
Ploug, Carl II: 292
Pollack, Robert II: 179
Pontoppidan, Clara I: 49 99
Pontoppidan, Erik II: 67f* 70
Pontoppidan, Henrik I: 16 27 42 241
Pontoppidan, Niels I: 187

Poulsen, Knud I: 287 II: 187
Poulsen, Lars II: 254 259
Poulsen, Morten V. II: 242
Poulsen, Olaf II: 150
Pouplier, Erik I: 260* 262*
Povlsen, Flemming II: 246 250*
Presley, Elvis II: 44 60
Pundik, Herbert II: 124 134 258
Pusch, W. II: 152
Pürschel, V. I: 114

Queitsch, Henrik II: 242f
Quisling, Vidkun I: 208
Quist, Kåre II: 318f*
Quist, Sverre II: 318
Qvist, Hans I: 41 284 II: 105* 147

Rahlff, Hannah II: 46f*
Ramsing, Bob I: 292* II: 10* 18f 25*
Ramsing, Jette II: 241f*
Randrup, Max II: 14
Ranulf, Svend I: 97
Rask, Rudolf I: 43
Rask Laursen, Torben II: 252
Rasmussen, Aksel V. II: 58
Rasmussen, Anton II: 336
Rasmussen, Axel I: 117
Rasmussen, Halfdan I: 250
Rasmussen, Sten Eiler I: 212 II: 205
Ravn, Johannes II: 93ff* 98f 101 103
Ravnø, Helge II: 16*
Reagan, Ronald II: 219
Redgrave, Michael I: 266
Rée, Knud I: 207
Reed, Lou II: 230
Reese, Marie I: 161
Rehberg, Brandt I: 289 II: 96
Reich, Ebbe Kløvedal II: 145 234f
Reich, Wilhelm I: 181
Reichhardt, Poul I: 271*
Rein, Bella Katrine II: 219
Reinhardt, Kathe I: 179f
Reumert, Poul I: 36 49
Reves, Chr. II: 207
Ribbentrop, Joachim von I: 208*
Richard, Cliff II: 60
Riegels, travmedarb. I: 49
Riemann, A.Th. II: 265
Rieper-Holm, Per II: 184
Rifbjerg, Klaus II: 30 54 56f* 108 128f 162 165ff 205
Riffing, Frank II: 80f
Riis, Bjarne II: 242
Ring, Erik I: 193
Ringbæk, Sven Aage II: 249* 251
Ring-Petersen, Uffe II: 37
Risbjerg Thomsen, Grethe I: 250 II: 28
Ritterband, Monica II: 200 270*
Robeson, Paul I: 243
Roche, Stephen II: 209
Rode, Ebbe I: 45 121*
Rode, Jørgen I: 287
Rode, Orla I: 209 228 230* 232f 236 245 247 253f 265 271 278
Rode, Ove I: 14 35 53 69 74 83 105 147 285
Rohde, H.P. I: 42 261 II: 239
Rohde, Henning I: 287
Ross, Else-Merete I: 280
Rostrup, Birgit II: 113 183* 185
Rouf, Maggy I: 111
Rubow, Poul V. I: 173
Rudbeck, Børge I: 241 297*
'Rudolf Harder' I: 45
Rutherford, Margaret I: 283
Ryberg, Carl II: 292
Ryberg, Michael II: 292
Ryslinge, Helle II: 214
Rytter, Svenning I: 117 136 149 177*
Røgind, Jens II: 314
Rønne, Børge I: 257
Raae, Alfred I: 93f 215
Raaholt, Lennart II: 51*

Sabroe, Peter II: 29f 84
Sabroe, Povl I: 231 II: 29
Sabroe, Sven II: 10* 20 25* 29ff* 36 114ff 118 159* 246*
Sachs, Jette II: 93
Saint-Exupéry, Antoine de I: 136
Salazar, Antonio de Oliveira I: 156
Salomonsen, Sanne II: 243
Samuelsen, Gunnar I: 141*
Sandberg, A.W. I: 60 195
Sander, Else II: 235 279
Sandvad, Jørgen I: 256*
Sannom, Emilie I: 128ff* II: 23*
Sarauw, Paul I: 30ff* 46
Sarte, Jean-Paul I: 241 II: 234
Scavenius, Carl II:174*
Scavenius, Erik I: 69 71 74f 80 157ff* 164 173f 187 190ff 201 207ff* 219 221 223*
Schade, Jens August I: 195 250 II: 117 147 314
Schall Holberg, Britta II: 145* 199f 220f
Schandorff, Sophus I: 16
Schepelern, Peter I: 63
Scherfig, Hans I: 251*
Schiaparelli, Elsa I: 110
Schlüter, Lisbeth II: 198
Schlüter, Poul II: 145* 198* 227* 245f 288 311f
Schmeichel, Peter II: 246 255
Schmidt, Nicolai I: 138* 141* 149f 153f* 161 II: 69
Schmidt, Ole II:183
Schnack, Asger II: 231
Schneider, Lis II: 203
Schoch, Aage I: 209 213
Schou, Kai I: 175* 186 194 213 222 227 231 234f 244 246* 249 252 255 272f 286 288 292f
Schrøder, Chr. I: 64
Schrøder, Marie Louise II: 263
Schrøder, Ole I: 235 257 261 264* 275 II: 31f 61* 87 97
Schuschnigg, Kurt von I: 191
Schwalbe, Ole II: 168
Schyberg, Frederik I: 250
Schütter, Jørgen II: 34
Schønberg, Bent von Cotta I: 260f* 297*
Schønberg, Ib I: 260
Schønberg, Knud II: 10* 54 176f 239f*
Scocozza, Benito II: 236
Seeberg, Kenan II: 242 311 315f
Seedorf, Hans Hartvig I: 120
Seehusen, Svenn I: 256 257 275
Seidenfaden, Erik I: 193f 229ff 233ff* 250 253f II: 29
Seidenfaden, Tøger I: 193 236 II: 88 265f 301
Sekjær, Zasha II: 296
Seligmann, Hugo I: 228
Sepstrup, Preben II: 209
Sessingø, Asger II:100
Shaw, Bernard I: 121
Simmel, René II: 285 306
Simon, Michel I: 266
Simonsen, Allan II: 247f
Simonsen, Kurt II: 185 259 278ff*
Simonsen, Vagn II: 34
Sjölin, Axel II: 18 38* 40 42 67ff 75* 92 105 121 133 137 139ff 144 146 150 158ff 163 173 180 190f* 196f 203 210 219f
Sjøqvist, Viggo I: 157
Skar, Henning II: 201
Skoller, Eddie II: 103
Skou-Hansen, Tage II: 232
Skovmose, Per II: 34 38* 127 146f
Skovsgaard, H.P. I: 112
Skaaning Andersen, Olav II: 252f
Skaarup, Frede I: 126f
Smith, Jokum II: 91f*
Snitkjær, Aage 275*
Sonne, Jørgen II: 163
Soya, Carl Erik I: 120 123 195 212 218 236
Spengler, Oswald I: 156
Sperling, Jørgen II: 33 47* 161*
Spies, Jannie II: 271f
Spies, Simon II: 139f
Spott, Niels I: 160ff* 164 192* 217f 238* 273*

Sprogøe, Ove I: 82
Stage, Jan II: 297
Stalin, Josef I: 123
Stangerup, Hakon I: 22
Stangerup, Henrik II: 29f 48ff* 53 55f 58 100 236 286
Starck, Gunna II: 225
Stauning, Olga I: 109
Stauning, Thorvald I: 90 153 158 160 178 205 207
Steen, Alex II: 23 147 236ff
Steen Petersen, Anne-Marie II: 147 205* 236f* 243* 304*
Steffens, Henrik I: 54
Steincke, K.K. I: 101 115 160 177ff* 183f 192 196 II: 62
Steinthal, Th. I: 228
Stenbæk, Kirsten II: 54
Stender, Erik I: 254* 272* II: 146f* 246*
Stentzer, William I: 267
Stephensen, Erik II: 156 169 173f 210 213
Stephensen, Hakon I: 264 286 287 294
Sterup, Peter II: 312
Stigø, Svend II: 89*
Stjernquist, Henry II: 27
Stocholm, Poul II: 138
Storm, Peter II: 191 222*
Storm Petersen, Robert I: 37* 43ff* 47 49f* 59f* 65 88f* 93
Stormly Hansen, Jesper II: 265 278 296
Strandgaard, Birte II: 51f* 161 182 202
Stribolt, Carl W. I: 288 297*
Strunge, Michael II: 191
Stubkjær, Jens I: 222 228 235 256
Suenson, Palle I: 284
Svane, Elisabeth II: 312f*
Svane, Marie-Louise II: 62
Syberg, Karen II: 303
Szlavik, Thomas II: 280ff* 313
Søltoft-Jensen, Jens II: 18
Sølvhøj, Hans II: 31
Sønderby, Knud I: 251*
Sønderby, Peder II: 278
Sørensen, H.P. I: 163 213 267
Sørensen, Johs. G. I: 228
Sørensen, Nele Poul II: 187
Sørensen, Poul II: 12
Sørensen, Svenn Bernhard II: 89 134 138 142 154* 156 158 195 277* 279
Sørensen, Villy II: 55
Saalbach, Astrid II: 191

Tarp, Lotte II: 81* 90* 99ff 106
Thatcher, Margaret II: 232
Theodorakis, Mikis II: 232
Thevis, Sven II: 279
Thisted, Anders II: 190
Thisted, Karen II: 182 203f* 317
Thisted, Ole II: 187
Thomsen, Ebba I: 60
Thordahl, Grethe I: 269 271*
Thorlund Jepsen, Gunnar II: 280
Thorsboe, Peter II: 174
Thorsboe, Stig II: 174
Thorsen, Jens Jørgen II: 106f 117 164f* 239
Thorsen, Kurt I: 117
Thorsen, Lotte II: 310
Thorsen, Svend I: 13 49 75 166f
Thorson, Gunnar I: 249
Thorsøe, Casper II: 35f*
Thurah, Lauritz de I: 125
Thykjær, Kirsten I: 292
Thylstrup, Asger II: 49
Thøgersen, Birger II: 188*
Thøgersen, Henning II: 186f*190f 211 220
Tiemroth, Edvin I: 236
Tillge-Rasmussen, Sv. I: 286 II: 16
Tjubajs, Anatolij II: 275ff
Toft, Flemming II: 251
Toksvig, Claus II: 32 45 100 270
'Tommen' I: 60
Tove, Birte II: 161
Trads, Rasmus I: 117
Travis, Arne I: 273
Treo, Thomas II: 243
Trier Pedersen, Arne II: 143
Trygved, Jørgen II: 275ff
Tschernia, Dan II: 151
Turéll, Dan II: 205
Taarup, Dorthe II: 239

Ufer, Nils II: 86 121f
Ulk-Jensen, Christian I: 63*
Ulrichsen, Erik II: 59
Undset, Sigrid I: 96
Unger, Jan II: 199f 269 271f*
Ungermann, Arne I: 137*
Ussing, Hans I: 264
Ussing, Olaf I: 195

'Valde' I: 270
Vang, Felix I: 273
Vedel, Herman I: 25
Vedel, Valdemar I: 119*
Veirup, Torben II: 145
Vett, Emil I: 20 22
Vilby, Knud II: 83 125 166
Vinding, Alberte I: 197
Vinding, Andreas I: 20 197 251
Vinding, Kasper I: 197
Vinding, Ole I: 142 171 173 195ff* 211 215f 218 235 240f 251 II: 187
Vinding, Thomas I: 197
Virkner, Helle II: 142
Voeler, Knud I: 235
Vogel-Jørgensen, Th. I: 85* 91 93 171
Volmer-Sørensen, Sejr II: 58
Volquartz, Hans Haagen I: 113
Voltelen, Mogens I: 184
von Kaufmann, Lillian II: 189
von Trier, Lars II: 191 308f
Vraa, Mich II: 185

Wagner, Richard I: 45
Walesa, Lech II: 71
Wamberg, Helge I: 266
Warhol, Andy II: 205
Weeke, Claus II: 232
Weel, Liva I: 99
Weidekamp, Egon II: 213
Wells, H.G. I: 123
Werge, Lars II: 252 254
Wessel, Theodor I: 22
Westberg, Niels II: 183* 258f 267f* 270f 293
Wibroe, Peter II: 264
Wied, Gustav I: 218
Wiinblad, Georg I: 119*
Wiking, Per II: 46f*
Wilke, Birthe II: 59* 119
Willumsen, J.F. I: 60f*
Wilmann, Busser II: 35ff 89* 246*
Wilmann, Thomas II: 255 276
Winckler, Gustav II: 119 205
Winding, Thomas II: 145
Winters, Shelley I: 256*
Winther, Kim II: 201* 209
Winther Jensen, Poul II: 274
Woodward, Bob II: 187
Wreschner, M. I: 117
Wulff, Johannes I: 172 250
Wulff, Torben I: 225ff
Wulff, Willie I: 133f

Zahle, Carl Th. I: 69 71 73 80ff 90 158 195 233
Zahle, Erik I: 195
Ziegler, Lulu I: 201
Zola, Emile I: 16
Zweig, Stefan I: 156

Øhlenschlæger, Adam I: 53ff 120
Ørsted, H.C. I: 54
Ørum, Inger II: 203
Østergaard, Flemming II: 254* 306
Østergaard, Lise II: 168*
Østergaard, Rahbek II:112

Aagaard, Charlotte II: 319
Aagaard Poulsen, Jens II: 263
Aakard, Johs. II: 32ff 89*
Aakjær, Jeppe I: 14 21

Ekstra Bladet fyldte 100 år den 12. februar 2004. I den anledning udkom første bind af krøniken om bladet, skrevet af Gregers Dirckinck-Holmfeld – selv journalist på bladet i mange år.

I dette andet bind fortsætter han historien om bladets stormfulde optur efter 1958, da det var tæt på lukning. Om den kontroversielle chefredaktør Victor Andreasen og hans stab, der vendte krisen til den største avissucces i århundredet – gennem boligkampagnen i 60'erne, kampen for frisind på det seksuelle område og den konstante jagt på magthaveres forsøg på at mele egne kager. Krøniken slutter i jubilæumsåret 2004 med fingeren på pulsen under Hans Engells ledelse og nye revolutioner på vej.

Anmelderne skrev om bd. 1:

„Fabelagtigt velskrevet krønike…"
Gerhardt Eriksen i Jyllands-Posten

„Dirckinck-Holmfeld har et klart blik for krønikens krav om de sigende anekdoter".
Mads Kastrup i Berlingske Tidende

„Det skal blive spændende at se, hvor meget krønikeskriveren selv tør, når han nærmer sig nutiden"
Jes Stein Petersen i Politiken

ISBN 87-7731-189-2
9 788777 311895

Ekstra Bladets Forlag